
VE RI
TAS

HISTORICKÝ ARCHIV
ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.
ČÍSLO 4.

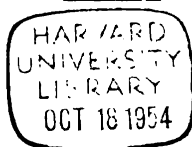
PRAMENY
KE
VPÁDŮM BOČKAJOVCŮ NA MORAVU

A K RATIFIKACI MÍRU VÍDEŇSKÉHO OD ZEMÍ KORUNY ČESKÉ

roku 1605—1606.

K TISKU PŘIPRAVIL

Dr FRANTIŠEK KAMENÍČEK,
PROFESOR C. K. VYŠŠÍHO GYMNASIA V BRNĚ.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1894.

HISTORICKÝ ARCHIV.

VYDÁVÁ

I. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

PÉČÍ

HISTORICKÉ KOMMISSÍ PŘI NÍ ZŘÍZENÉ.

ČÍSLO 4.

PRAMENY KE VPÁDŮM BOČKAJOVCŮ NA MORAVU A K RATIFIKACI MÍRU VÍDEŇSKÉHO OD ZEMÍ KORUNY ČESKÉ.

1605—1606.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1891.

PRAMENY

KE

VPÁDŮM BOČKAJOVCŮ NA MORAVU

A K RATIFIKACI MÍRU VÍDEŇSKÉHO OD ZEMÍ KORUNY ČESKÉ

roku 1605—1606.

K TISKU PŘIPRAVIL

Dr. FRANTIŠEK KAMENÍČEK,
PROFESOR C. K. VYŠŠÍHO GYMNASIA V BRNĚ.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1894.

PŘEDLOŽENO DNE 28. LISTOPADU 1892.

TISKEM J. OTTY V PRAZE.

ÚVOD.

V dějepisných pramenech moravských 17. století připomínají se tři vpády »tatarské« do východní a jihovýchodní Moravy, totiž r. 1605 (za povstání Štěpána Bočkaje), r. 1620—23 (vpády Bethlena Gabora a knížete Krnovského) a r. 1663 (vpády Turkův a Tatarů před bitvou u sv. Gottharda). Pokaždé byla popleněna značná část země, mnoho měst, městeček, vesnic a hradů vypáleno, lidu na tisíce pobito, zjímáno a do zajetí odvlečeno. »Zahrada Moravy«, kraj Uh.-Hradištský, proměněn byl vždy v poušť, a množství zaniklých osad podnes nejlepším jest svědectvím o pohromách, které stihly tento druhdy velmi úrodný a bohatý kout země Moravské. Avšak nebyli to jedině Tataři z krajin Černomořských, co ničili Moravu v 17. století, nýbrž, a to hlavně, dílem Turci, dílem Uhři a Hajduci z koruny Svatoštěpánské, jimž lid moravský zvláště pro jejich ukrutnost říkal vůbec Tataři.

Těžko říci, který z těchto nepřátelských vpádů byl nejzhoubnějším, poněvadž neznáme posud dostatečně jejich průběhu. Novější dějiny Moravy nejsou totiž ani v celku ani v jednotlivostech vědecky zpracovány a bohatý rukopisný materiál jest buď neprozkoumán, nebo vůbec není ani znám. Tím se vysvětluje, že i lepší dějezpytci, popisujíce události s Moravou souvisící, podávají — pokud se Moravy týče — buď zprávy povrchní a kusé, nebo dokonce nesprávné. Podobně se to má se zmíněnými vpády »tatarskými« na Moravu.

Ví se vlastně jen, že byly, že staly se pro značnou část země osudnými, ale málo více.*)

Práce tato má poskytnouti badatelům možnost seznámiti se s prameny, týkajícími se vpádů povstalcův uherských, v jichž čele byl Štěpán Bočkaj, na Moravu v roce 1605tém.

---

*) Pouze nepřátelské vpády z Uher na Moravu roku 1663 nedávno byly podrobněji popsány od prof. Dra. Ant. Rezka v jeho Dějinách Čech a Moravy nové doby.

Povstání samo a jeho průběh v Uhrách více nebo méně podrobně vylíčili Isthuanfi (Historia regni Hungariae) a Katona (Historia critica regum Hungariae. Tomulus IX., ordine XXVIII.) latinsky, Fessler-Klein, Engel, Gindely (Rudolf II. und seine Zeit), pak Szalay, Horváth, Majláth a j. německy, W. Wl. Tomek v Časopise českého Musea v ročníku 1855. česky, Frankl, Hatvani a Szilágyi i j. maďarsky. — Některé velmi cenné prameny k témuž povstání uveřejnili v »Monumenta Hungariae historica«, vydávaných maďarskou akademií věd, Hatvani Mihály (III. str. 163 až 221 r. 1859)*), Hidvégi Mikó Ferencz (ve sv. VII. Scriptores p. 171—174), Szilágyi Sandor (ve sv. XXX. r. 1880. str. 217—363), kde zvláště pozoruhodná jest »Querela et protestatio regni Ungariae, praesertim partium superiorum« (str. 295—308)**) a Péch Antal sv. II., p. 48—60.

Žádná z těchto prací neobsahuje mimo nepatrné zmínky zevrubnějších zpráv o vpádech Bočkajovců na Moravu; jen Isthuanfi a Katona zaznamenávají zlomkovitě a nesouvisle, dílem i nesprávně a bez bližšího udaje časového některé vpády, čerpané zvláště z »Breve Chronicon Hunno-Brodense« a z listův uveřejněných v Dobnerových Monumentech II. fol. 288 a 450—466.

Z jiných historiků Tomáš Pešina z Čechorodu ve druhém díle »Mars moravicus« (fol. 40—42)***) dosti obšírně vykládá o plenění Moravy až k Brnu a Slavkovu, o přepadení Zlína a jmenovitě o dobývání Skalice i Berenče v Uhrách od vojsk českých a moravských. Některé udaje jsou správné, mnohé nesprávné nebo kusé, na konec pak opisuje Isthuanfiho.

Gelasius Dobner ve svých Monumentech (II. díl str 450 až 466) otiskl některé důležité listiny a zprávy, z nichž zvláště pozoruhodny a závažny jsou úřední relace zemského hejtmana moravského Karla z Liechtenštejna jakožto nejvyššího vůdce zemské hotovosti k císaři Rudolfovi II. o válečných událostech na Moravě. Z listin těch jakož i některých jiných pojata jsou do této sbírky jen regesta.

Pilař a Moravetz (Moraviae historia politica et ecclesiastica sv. III. str. 66—73) podobně jako Pešina obšírněji se dotýkají událostí na Moravě z roku 1605, zprávy jejich však jsou dílem neúplné, dílem neurčité nebo chybné.

Z novějších prací nad jiné vyniká stať o vpádech Bočkajovců na Moravu od Petra rytíře Chlumeckého v jeho důkladném díle: Carl von Zierotin und seine Zeit (1564—1615. Brno 1862, p. 331

*) Německé listy arciknížete Matyáše bratru jeho Albrechtovi.

**) Česky psané nalezl jsem obě v rukopise c. k universitní knihovny Pražské pod signaturou XVII D. 20., kdež jsou také i jiné ještě prameny k dějinám uherským.

***) MS. zemsk. arch. moravského v Brně XII. C. 8.

a násl.). Na základě rukopisných pramenů, hlavně zemského archivu moravského v Brně, některých pamětních knih, různých korrespondencí, Pešiny, Dobnera a několika monografií Chlumecký sestavil velmi pěkný, zajisté posud nejlepší obraz té doby, avšak přece neúplný a místy nesprávný. Tak pominul naprosto obranná ustanovení sněmu Vîškovského (1—7. března r. 1605.); útoky Bočkajovců počítá od druhé polovice května místo od počátku; příchod pomocného vojska českého a slezského klade na polovici června místo ku konci téhož měsíce a dobytí Skalice v Uhrách líčí nesprávně i co do věci i co do času. Také hrůzostrašné plenění země odbyto jest pouze summárně bez bližšího někdy udání času a místa.

Konečně dlužno zmíniti se o pojednání P. Jana Tenory ve Zlaté Praze (ročník I. str. 202 a 210), kde pod nápisem »Turci na Moravě« obšírně vypisovány jsou vpády Bočkajovců na Moravu léta 1605, jen že pisateli scházely právě nejdůležitější prameny. Nesprávně soudí se tam o dobytí Skalice a ničím nelze doložiti zprávu, že by kdy Bočkaj sám byl vtrhl na Moravu.

Některé zprávy a podrobnosti o téže události badatel nalezne v Listech Karla staršího ze Žerotína, vyd. Vinc. Brandl (ve sv. II.), v Historickém sborníku I. (str. 283—284), u J. Becka »Geschichtsbücher der Wiedertäufer in Maehren« (Fontes rerum Austriacarum XLIII. str. 341—350), v téhož: »Geschichte von Neutitschein«, ve Volného: »Kirchliche Topographie von Maehren«, v Letopisech slovenských a j.

Pisatel těchto řádků zabývaje se studiem sněmovních památek moravských, nalezl mimo uvedené prameny značné množství listin, zpráv a rukopisných pojednání posud netištěných a méně známých, jimiž vpády povstalcův uherských na Moravu v roce 1605 téměř úplně se objasňují; a nejen to, nýbrž poskytuje se prameny těmi velmi cenný materiál k poznání tehdejší situace hlavně na Moravě a částečně i v Čechách, odkudž dostalo se Moravanům nejvydatnější pomoci.

Vpády povstalcův uherských trvaly ovšem jen několik měsícův (od 1. května do polovice srpna roku 1605), avšak vzbouření uherské týkalo se i ve svých následcích zemí koruny České vůbec a Moravy, jakožto země Uhrám nejbližší zvláště, poněvadž i v době příměří a vyjednávání o mír bylo nutno chrániti hlavně na Moravě zemské hranice, udržovati posádky na pomezních hradech, hlídati Karpatské průsmyky a vůbec zameziti, aby pro případ obnovy boje nemohly se opakovati loupežné útoky Bočkajovců z r. 1605. Zástupcové jednotlivých zemí Českých súčastnili se také činně při jednání o mír hlavně tím, že pro lepší záruku požádány byly země koruny České se Štýrskem za ratifikaci míru Vídeňského, případ v dějinách rakouských úplně neobvyklý. A poněvadž

konečně z naléhání císaře Rudolfa II. a jeho rádců děly se jak v Čechách tak na Moravě značné obranné přípravy záhy na počátku léta 1605 od sněmu Hromničného v Praze a od sněmu Víškovského na Moravě, období povstání uherského rozšiřuje se tím i pro země České právě na půldruhého roku, počínajíc začátkem února 1605 a končíc 23. zářím r. 1606. Tak se celá událost jeví i v této sbírce, jež obsahuje téměř vše, čeho se v té příčině za daných poměrů dopíditi bylo lze.

Rázem a povahou lze rozděliti uveřejněné prameny na dobu příprav k obraně země Moravské, na dobu nepřátelských vpádů čili na defensivu, na dobu útoku českých vojsk čili offensivu a posledně na dobu vyjednávání o mír s konečnou ratifikací.

V době přípravné význačným jest obecní sněm ve Víškově (číslo IV.), konaný od 1. do 7. března r. 1605, při němž v proposici císaře Rudolfa II. ke stavům děje se na Moravě první zmínka o povstání Bočkajově v Uhrách, spojená s důtklivou žádostí, aby stavové moravští mimořádnými sbírkami a vhodnými návrhy postarali se o pomocné vojsko do Uher a o obranu země. Stavové umluvili opatření velmi značná, ale pomýšleli při tom hlavně na pomoc Rudolfovi II. k potlačení povstání v Uhrách. Pro obranu země učiněno méně; ustanoveni pouze noví krajští hejtmané, vždy jeden ze stavu panského a jiný z rytířstva, na Olomoucku, Brněnsku, Hradištsku, Znojemsku a Jihlavsku. Pro zemskou hotovost měl každý obyvatel vyzbrojiti dvacátého, desátého, po případě i pátého muže s výhradou sněmovní, že toto vojsko nesmí býti posláno vůbec nikam za hranice zemské. Pak obnoveno jednání o společnou defensí zemí koruny České proti nepříteli, zorganisováno vyzvědačství a učiněno opatření pro správu země v náhlých potřebách, když by pro krátkost času nemohl býti svolán ani zemský sněm, ani žádný sjezd.

Teprve když Bočkajovci dobyli Privice a Něm. Pravnova*) (č. VI.) při hranicích markrabství, a bylo lze bezpečně očekávati v nejbližší době vpády do země, stavové moravští shromážděni na sjezdu v Brně (28. dubna, č. VII.) ucházeli se u císaře Rudolfa II. a u stavů českých o pomoc, kdežto sami učinili rozhodnější opatření pro obranu země teprve 19. května na sjezdu v Uh. Hradišti (č. XIII.), ačkoliv Hajduci již od 1. května projížděli a ničili jihovýchodní Moravu. Nejvyšším vůdcem vojsk moravských jmenován zemský hejtman Karel z Liechtenštejna, jemuž za lieutenanta přidělen byl pan Jiřík Hodický z Hodic; a pro řízení

*) Míst těchto vydavatel nemohl nalézti. Na moravské Přibice a Pravlov na Židlochovsku se při tom mysliti nemůže, poněvadž ze souvislosti textu (č. VI) jest patrno, že byla městečka v Uherském Slovensku.

obrany, opatřování vojsk, zásob, peněz a střeliva zvoleno mu ku pomoci a radě 12 osob s kardinálem Františkem z Dietrichštejna v čele, kterážto rada, opatřená neobmezenou mocí, zasedati měla neustále v Uh. Hradišti na blízku hranic uherských (XIX., XXI., XXII., XXIII., XXVI—XXX.).

Listy Bočkajovců, vybízející Moravany ke spojenectví, jakož i listy téhož obsahu poslané Karlu staršímu ze Žerotína, zůstaly bez odpovědi a byly poslány císaři do Prahy (č. X., XII., XIII. 2., 3., XIV. a XXV.).

V Čechách konal se za příčinou povstání v Uhrách obecní sněm na hradě Pražském již 4. února (č. I., II., III.), tedy dříve než na Moravě, na němž ustanoveno, aby nejvyšší úředníci, soudcové zemští, dvorští a komorní radové s osobami z jednotlivých krajův od sněmu zvolenými nařídili po důkladné úradě na místě sněmu, čeho potřebí k obraně markrabství Moravského (č. VI., VIII.). Návrhy o tom jsou patrny z císařské předlohy ku sněmu království Českého, zahájenému dne 1. června (č. XV., XVII.). Dne 2. června vyšel již na žádost poslů moravských (č. XVI.) mandát císaře Rudolfa II. ke všem třem stavům českým o rychlou pomoc Moravanům proti povstalcům uherským (č. XVIII.). Stavům říše Německé vylíčena byla válka s Turky a s Bočkajem obsáhlými císařskými relacemi, na jejichž základě požadovány rovněž nové a vydatnější pomoci.

Pro vpády uherských povstalců na Moravu mimo zprávy, uveřejněné v Monumentech Dobnerových, nejdůležitější jest »Lamentace« země Moravské,*) vytisknutá zde pod číslem XLVIII. a napsaná od vrstevníka, vyznání bezpochyby českobratrského. Země Moravská kvílí a pláče nad mravní poklesloství dítek svých, nad strázněmi a bídou roku 1605, což považuje za trest Boží pro hříchy obyvatelstva moravského vůbec a šlechty zvláště. Znemravnělost a nicotnost, obvyklá na Moravě okolo r. 1600,

*) Lamentaci vydavatel nalezl v rukopise c. k. universitní biblioteky v Praze (XVII. D. 20. fol. 42 a násl.). Jsou tam i jiné důležité dějepisné prameny, jako Querela zemí Rakouských z r 1608., Querela země České z roku 1611., Querela země Uherské z roku 1604., celý obsah míru Vídeňského i Žitvatorockého a mimo jiné i velmi důležité zprávy k dějinám Moravy v roce 1608. jako: »Confoederatio facta Evancicii in congregatione generali 19. Aprilis anno 1608.«; »Exemplum literarum ad sacram Caesaream Regiamque Majestatem a regnicolis missarum 1. Februarii 1608.«; »Psaní JMti Cís. svědčící od JJMt pánův ouředníkův a soudcův zemských v markrabství Moravském osedlých«, 15. března r. 1608.; »Psaní k JCMti svědčící od pánův obyvatelův stavu panského a rytířského v markr. Mor. při témž svrchu psaném čase odeslané«; »Odpověď, kterouž sou JMti Cís. páni a rytířstvo markrab. Mor. po pánich komisařích z Ivančic, kdež sjezd jejich držán, odeslali«, 18. dubna r. 1608.; »Odpověď pánům poslům JCMti do mark. Moravského vypraveným daná od pp. stavův téhož markrabství« v dubnu r. 1608.; »Odpověď nejvyšším pp. ouředníkům a soudcům zemským v království Českém od pánů stavův markrab. Mor.« 18. dubna 1608.; »Odpověď pp poslům v Znojmě daná od pp. Moravanův« 30. dubna 1608. a mn. j. — Zajímavá jest ku konci rukopisu také rozmluva Čecha starého s mladým Čechem o dějinách země České a vládě jednotlivých panovníků. — Chlumecký tvrdí ve svém díle: »Carl der aelt. von Zierotin«, že Lamentace byla současně tištěna, ale vydavatel tisku toho dopátrati se nemohl.

tedy nedlouho před českým povstáním, vypsána jest v Lamentaci slovy prostými, ale mistrovsky, a lze také říci že pravdivě.*) Zvláště vznešená jsou slova týkající se snášenlivosti náboženské. Vpády Bočkajovců na Moravu líčeny jsou v Lamentaci chronologicky, podrobně, úplně a správně, což patrno jest z toho, že nikde nepříčí se věrohodným zpravám jiným. Uvádějí se druhdy podrobnosti až překvapující, tak že se zdá, jako by původce památky této buď osobně súčastnil se bojův těch, anebo že jim byl aspoň úplně na blízku. Velmi spolehlivé a zevrubné má zprávy o výpravě pomocného vojska českého na Moravu a do uherského Slovenska i o pomocných sborech slezských. Trapně dojímá líceň o hubení Moravy nejen od uherských Hajdukův, nýbrž i od vojsk císařských a zemských, o chabosti, zbabělosti a pohodlnosti neřkuli naprosté nedbalosti stavů moravských. Ku konci dosti obšírná jest zmínka o bojích a výpravách tureckých v roce 1605 v Uhrách, o úmluvách mezi nimi a Bočkajovci, o sjezdu v Krupině a vůbec o událostech až téměř do konce roku 1605. Vedle ceny čistě historické Lamentace má také význam kulturní a jazykový, tak že jest nejznamenitějším kusem sbírky. K ní druží se menší podobná zpráva radního písaře Brněnského Jiříka Hovoria o vpádu Bočkajovců na Moravu ke Strážnici, k Uher. Brodu a k Ostroze dne 9. a 10. května r. 1605 (čís. XI.).

Lamentaci i zprávu Hovoriovu pěkně doplňují listy vrchního vůdce českých pomocných vojsk na Moravě Adama ze Šternberka, nejvyššího komorníka království Českého, psané Petru Vokovi z Rožmberka (č. XXXI., XXXII., XXXIV., XXXVI., XXXVII.). Jest jich pět, jsou dokladem věrohodnosti Lamentace a s ní vyjasňují úplně dobývání Skalice i některých pevných míst v Uhrách, jako zase jiný list téhož Adama k císaři Rudolfovi II. podrobně vypisuje bídný stav českého vojska v táboře u Skalice (č. XLIII.).

Offensiva vojsk českomoravských, která počíná brzy po příchodu českého vojska na Moravu, jeví se předně tím, že nepřítel vypuzen byl z jihovýchodní Moravy do Uher, potom obležením a dobytím Skalice, osazením Holíče, Berenče, Šaštína a výpravami k Novému městu i ke Trenčínu. V té příčině důležita jest vedle »Lamentace« zvláště císařská předloha ku sněmu království Českého, svolanému ke dni 30. srpna (č. XL.), v níž se žádá o prodloužení výpravy české o tři měsíce (říjen, listopad a prosinec). Sněm takové prodloužení nepovolil a pan Adam ze

*) Viz k tomu zprávu Zikmunda Chotka z Chockova z roku 1593 o životě šlechty české v době okolo r. 1600. — (Orig. v arch. Jindř.-Hradeckém. Opis v zemsk. archivu v Praze. Výtah ve Výroční zprávě české vyšší realní školy v Brně r. 1889.)

Šternberka i jeho lieutenant Mathiáš hrabě z Thurnu rozpustili ku konci září většinu vojska českého skoro vyhladovělého (č. XLIII.); jen Vilém Vratislav z Mitrovic a Adam Eck z Lobkovic zůstali na hranicích moravsko-uherských až téměř do konce roku 1605. Jim statečně pomáhal kardinál František z Dietrichštejna, jakožto vrchní velitel moravských vojsk v Uhrách. Také slezská knížata a stavové požádáni byli za prodloužení výpravy svých vojsk o tři měsíce. Jiné pluky na Moravě, zvláště najatí »rejthaři« a »knechti« od různých vůdců císařských, měli býti po výplatě rozpuštěni, poněvadž nejen země nehájili, nýbrž vyjídali jednotlivé krajiny, kde tábořili. Byla jen otázka, kdo má jim zaplatiti žold, císař-li, nebo stavové moravští, kteří tvrdili, že císaři odvedli řádně povolené berně, že tedy jemu náleží vojska ta uspokojiti. Peněz však neměl ani císař ani stavové, a tak jednotlivé pluky najatých vojsk obtěžovaly Moravu a částečně i Čechy ještě v první čtvrti roku 1606. Také slezská vojska nemálo poškodila značnou část střední a severní Moravy jednak z počátku výpravy četnými přehlídkami, jednak při návratu svém od Skalice nelidským skoro ukrutenstvím a hrabivostí (č. XLIV., XLV., L. č. 18., 19., 20., 21., 22., 24., 25., LXVIII., LXXIV. č. 10., 18.).

Čtvrté a poslední období války a obrany Moravy zahájeno bylo několikanedělním příměřím, uzavřeným napřed mezi Moravany a povstalci, pak mezi císařem a Štěpánem Bočkajem ku konci roku 1605 a na počátku roku 1606. Doby té užito bylo k vyjednávání o trvalý mír. Avšak úmluvy v té příčině se nedařily; každou chvíli mohla vypuknouti válka znova, při čemž Morava byla vždy v největším nebezpečí. Nezbývalo než opětně zbrojiti a v každé příčině zemi důkladně opatřiti, neboť vojska většinou opustila bojiště v Uhrách ku konci roku 1606, tak že jen moravské posádky zůstaly v dobytých pevnostech slovenských a něco jiného vojska tábořilo na zemských hranicích napřed v samých horských průsmycích, později pro velikou zimu v blízkých městečkách, tvrzích a vesnicích, které zůstaly aspoň částečně uchráněny.

Poněvadž příměří ve druhé polovici ledna r. 1606 vycházelo, stavové moravští na sněmu v Olomouci, zahájeném již dne 2. ledna *) (č. L.) umluvili opětné zbrojení a rozepsali po zemi nové berně na obranu Moravy v roce 1606. Tentokráte zatím spoléhali se hlavně na sebe, neboť vojska cizí, jako rejthaři hraběte z Thurnu, Wolfa Vřesovce, Adolfa z Althanu, hrab. Vratislava, Kryštofa Teufla a hraběte Trautmansdorfa, kteří posud čekali v zemi na plat a rozpuštění, Moravě nejen neprospívali, nýbrž »hubili ji hůře,

---

*) Vrchní vůdce českých pomocných vojsk Adam ze Šternberka, na Bechyni a Sedlci, byl již přítomen jako královský komisař.

nežli nepřátelé«. Proto stavové moravští toužili po míru trvalém a vyslali ze sněmu poselství k císaři, aby s jednání o mír nesešlo (č. L. 23). Velké nesnáze působila mimo jiné otázka náboženská a vzájemná nedůvěra vyjednávajících osobností (č. LI.). Přes to bylo dne 9. února r. 1606 docíleno ve Vídni dohodnutí (č. LII.), ale podmínky jeho nebyly od strany Bočkajovy schváleny, tak že vyjednáváno znova za prodlouženého příměří opět prostřednictvím arciknížete Matyáše a poslů Bočkajových až do 23. června. Arcikníže Matyáš měl nyní při druhém jednání větší volnost i odvahu, poněvadž byl již v březnu (21. bř.) jmenován gubernátorem Uher a v dubnu (25. dubna) prohlášen od bratří svých ve Vídni za hlavu rodu Habsburského, jelikož císař Rudolf II. zdál se býti povážlivě churavým. Jako hlava rodu Matyáš mohl rozhodněji vystupovati proti císaři, a jako gubernátor uherský snažil se získati si lásku tamějších národů vůbec a povstalcův uherských zvláště. Byl tedy povolným, tak že zmíněného dne 23. června r. 1606 přijaty byly s obou stran podmínky nové, pro povstalce i Bočkaje výhodnější. V posledním artikuli vyžadovala se pro lepší jistotu a zabezpečení ratifikace míru od stavů zemí Českých a vévodství Štýrského, jehož jménem schváliti měl mír arcikníže Ferdinand. Podmínka tato byla již v ujednání únorovém, a proto v Čechách hned na sněmu konaném od 25. února do 22. března zvoleno bylo velmi četné poselství s plnou mocí a rozsáhlými instrukcemi (č. LIII., LIV., LV., LVI., LVII., LVIII., LXI.). Ratifikace míru dle první úmluvy měla se státi 24. dubna při obecném sněmu Prešpurském. Poněvadž však usnešení únorová nebyla od Uhrů schválena, byl sněm Prešpurský neustále odkládán a rádcové císařští zamýšleli opravdově počíti válku znova nebo se k ní aspoň důkladně připraviti. Zajímavé jest v té příčině memorandum (č. LXIX.) předložené císaři o spůsobu, jak bylo by lze opatřiti si dostatek peněz. Zásluhou arciknížete Matyáše k novému boji však již nedošlo, nicméně nebylo jisto ani po 23. červnu, kdy dojde na ratifikaci, poněvadž bylo nutno vyčkati napřed potvrzení od císaře Rudolfa. Proto byli na Moravě poslové ku dotvrzení míru voleni až na sněmu Brněnském, zahájeném 12. července (č. LXII., LXVII., LXXIV.), kde také umluveno opětné zbrojení v celé zemi dílem z opatrnosti pro případ, kdyby mír z 23. června přece ještě buď od císaře neb od Bočkaje nebyl schválen a válka znovu nastala, dílem z toho důvodu, aby poselství jejich za pomoci delegátův ostatních zemí koruny České vynutilo na povstalcích uherských některá přání stavů moravských. Instrukce v té příčině, schválená od Brněnského sněmu, jest velmi rozsáhlá (č. LXXIV., 14.), jen že důvěrníci zemí Českých přes všechnu práci a chvalitebnou snahu neprosadili z ní téměř ničeho mimo

revers od stavův uherských, v němž se zaručili žíti s Českými zeměmi v trvalém přátelství (č. LXXIX—LXXXIII.).

Císař Rudolf II. schválil mír dne 6. srpna (č. LXXV.) a ratifikace provedena byla ve Vídni a nikoli v Prešpurku až dne 23. září (č. LXXXII.), čímž se toto zvláště pro Moravu osudné povstání končí. Platnost míru s Bočkajem dotvrzena ještě nedlouho na to (9. listop.) mírem s Turky v Toroku při řece Žitvě, jak bylo podmíněno druhým článkem míru Vídeňského, v němž také děje se zmínka o městech od vojsk českých na Slovensku dobytých (č. LXXXIV.).

Toť ve stručnosti obsah důležitějších pramenův a listin ve sbírce této obsažených; k nim pak druží se četné listiny a zprávy jiné, někdy méně závažné, ale proto vždy zajímavé a vítané k doplnění celkového obrazu.

Jednání sněmu Víškovského, Olomouckého a Brněnského má mimo to ještě význam jiný, neboť patrna jest odtud vyvinutá, promyšlená a široce založená berniční soustava, jak vznikla nenáhlým postupem na Moravě v 16. století hlavně následkem neustálých válek tureckých. I pro jiné obory moravského zřízení badatel nalezne v pramenech těch hojné doklady.

Ku konci do sbírky pojat jest menší rukopis, obyčejně »Znorovský« nazývaný, který napsal pro »makovici« věže Znorovské jakýsi Pavel Urbanides, kněz z Rohatce na Moravě a neznámý jeho pokračovatel. Rukopis obsahuje některé události z let 1600 až až 1614 incl., pak z let 1625 a 1627. Zprávy týkají se dílem událostí politických a náboženských, dílem drahotních poměrů v zemích Českých, úkazů meteorologických a Urbanidových poměrů rodinných. Zvláště hojné jsou zprávy z roku 1605 o vpádech Bočkajovců na Moravu (č. LXXXV.).

Ve příčině ratifikace míru Vídeňského konečně vydavatel připomíná, že ve sbírce uveřejněny jsou pouze listiny, týkající se poslů českých a moravských.

Prameny i listiny v této sbírce uveřejněné, jež obsahují množství nových a podrobných zpráv o Moravě za povstání Štěpána Bočkaje v Uhrách, vytisknuty jsou zde poprvé až asi na pět kusů, které uveřejnil již Katona v »Historia critica regum Hungariae« buď s části chybně nebo s některými varianty. Jednak pro to, jednak také z toho důvodu, aby sbírka byla zaokrouhlená a úplná, bylo radno vydati je znova.

Obšírnou a podrobnou práci o útrapách Moravy v letech 1605 a 1606 na základě nových těchto pramenů vydavatel připravuje pro Časopis Českého Musea.

Jednotlivé kusy sbírky čerpány jsou ze sněmovních památek a kopiářů zemského archivu moravského v Brně, z archivu stavovského, ze sbírky Bočkovy a Ceronniho tamtéž, z pamětní knihy

města Brna, z českého zemského archivu v Praze (opisy listin archivu českého místodržitelství, archivu města Prahy, Třeboňského a Kutnohorského), z archivu Českého Musea, z rukopisu XVII. D. 20. c. k. universitní knihovny v Praze, z »Monumenta Hungariae historica« a jiných některých starších publikací historických.

Číslování jest trojí: Římskými číslicemi poznamenány jsou samostatné kusy sbírky, číslicemi arabskými kusy podružné zvl. jednotlivá usnesení sněmovní, a velkými literami abecedními rozrůzněny jsou hlavní oddíly sněmování, totiž předlohy královské, odpovědi stavů na ně a obecní artikule. Text v lomených závorkách uvnitř listin obsahuje buď doplňky a vysvětlivky vydavatele, nebo dodatky z jiných textů; závorky kulaté nacházejí se také v rukopisech.

Úplná jednání sněmů českých z let 1605 a 1606, která ve sbírce této zahrnuta nejsou, vydavatel zůstavil pro publikaci »Českých sněmů«, v níž zajisté zemský archivář Frant. Dvorský bude pokračovati; přece však čtenář nalezne kratičký výtah oněch jednání ve zvláštním dodatku na konci díla (str. 245). Zde uveřejňuje se pouze to, co jest pro stav Moravy karakteristické a pro objasnění vpádů Bočkajovců potřebné.

Za přátelskou ochotu a vzácnou podporu zasluhují opravdové díky P. T. pp. universitní professoři Dr. Jaromír Čelakovský a Dr. Antonín Rezek, pak zemský archivář moravský Vincenc Brandl, zemský archivář český František Dvorský, skriptor c. k. universitní knihovny v Praze Ferdinand Tadra a zemský officiál mor. Vincenc Nebovidský.

V Brně v květnu roku 1893.

František Kameníček.

I.

Předloha císaře Rudolfa II. na sněm království Českého, zahájený na hradě Pražském v pátek po Hromnicích. [4. února] léta 1605.

(Rukopis v arch města Prahy č. 1083, fol. 318 a sl. Opis v zem. arch. čes.)

Bude vytisknuto ve Sněmích českých.

II.

Artikulové obecního sněmu na hradě Pražském, zahájeného v pátek po Hromnicích [4. února] a zavřeného v pátek po sv. Valentinu [18. února] léta 1605.

(Z knížecí Lobkovické knihovny v Praze. Opis v zemském archivu českém.)

Bude vytisknuto ve Sněmích českých.

III.

Replika císaře na usnesení obecního sněmu, zahájeného na hradě Pražském v pátek po Hromnicích [4. února] léta 1605.

(Rukopis v archivu města Prahy č. 1083, fol. 322.)

Bude vytisknuto ve Sněmích českých.

IV.

Obecní sněm ve Viškově, zahájený 1. března, ukončený 7. března 1605.

A. *Instrukce císaře Rudolfa II. pp. poslům na obecní sněm do Viškova vyslaným, v níž císař upozorňuje na povstání v Uhrách a žádá od stavů moravských nejen vojsko, nýbrž i neobvyklé peněžité podpory a pro obranu země veřejnou hotovost. [V Praze 18. února 1605.]*

(Památky sněm. zemsk. arch. mor. v Brně V. fol. 212 a násl.)

Létha Páně 1605. v outerý po neděli první postní [1. bř.], jenž slove Invocavit, v městě Viškově držán jest sněm obecní, na kterýž jsou od JMti Římského císaře, Uherského a Českého krále, za komisaře vysláni byli: urození páni, pan Adam ml. z Waldštejna na Hrádku nad Sázavou a Lovosicích, JMtiC Římského, Uherského a Českého krále komorník, pan Bohuslav Joachym Hasyštejnský z Lobkovic na Mladém Boleslavi a urozený a statečný rytíř, pan Purkhart Točník z Křimic na Křimicích, podkomoří král. Českého, vše JMtiCské raddy etc., kterýž zavřín v pondělí po neděli Reminiscere [7. bř.]. Na němž se nížepsaní artikulové jednali a zavřeli:

Rudolf II. z Boží milosti volený Římský císař po všecky časy, rozmnožitel říše a Uherský, Český král etc.

Instrukcí na urozené Adama ml. z Waldštejna na Hrádku nad Sázavou a Lovosicích, komorníka Našeho, Bohuslava Joachyma Hasyštejnskýho z Lobkovic na Mladém Boleslavi a statečného Purgkarta Točníka z Křimic na Křimicích a Prostiboři, podkomořího království Českého, raddy, posly a kommissaře Naše, věrné milé, k stavům margkrabství Našeho Moravského nyní při sněmu obecném v městě Vìškově k pondělímu po první neděli postní, jenž slove Invocavit, t. j. k dvatcátému osmému dni*) měsíce Februarii, jinak února, položenému a rozepsanému shromážděným též věrným Našim milým vypravené, co tak společně neb rozdílně na dotčené stavy vznésti a s nimi jednati mají, daná.

Předně aby od Nás nadepsaní poslové a kommissaři Naši po dodání listu Našeho věřícího všem čtyřem stavuom jmenovaného margkrabství Moravského, poddaným Našim věrným milým, svědčícího milost Naši císařskú a všecko dobré pověděli a podle toho oznámili, že od nich s obzvláštní milostí vděčně přijímati ráčíme, že jsou se k tomuto nynějšímu od Nás z vysoce duoležitých a všeho křesťanstva se dotýkajících příčin a potřeb rozepsanému sněmu poslušně najíti dali a v tom milostivou vuoli Naši císařskou poddaně naplnili.

I ačkoliv bychom jich jakožto svých věrných milých poddaných, (kteříž jsou od tak mnohonácti leth pořad pro obhájení víry svaté křesťanské a vlasti své proti tomu ouhlavnímu a krve křesťanské žíznivému nepříteli Turku k milostivým žádostem Našim, neohlédajíce se na své vlastní, ani v tyto těžké časy na nejvejš schuzených poddaných svých nedostatky, z upřímé, věrné poddanosti a volnosti, téměř nad možnost svou contributí činili) vyhledáváním při nich dalších pomocí a tak rozepsáním a položením tohoto sněmu milostivě ušetřiti a ušanovati chtíti ráčili; však poněvadž z dopuštění pána Boha všemohoucího, pro veliké hříchy naše, jimiž jsme jeho Božskou velebnost rozhněvali, čím dále, vždy větší a těžší nebezpečenství netoliko margkrabství Moravskému, ale všemu křesťanstvu od jmenovaného nepřítele a pomocníkův jeho, s kterýmižto on spuntovavši se, všelijaké cesty a prostředky k vyvrácení a zahlazení jména křesťanského vyhledává a bezpochyby vždy dále vyhledávati a obmejšleti nepomine, nastává, neráčili jsme z povinnosti Naší císařské a královské a z té obzvláštní otcovské péče, kterou o věrné poddané své každého času jmíti ráčíme, nikoli toho moci pominouti, nýbrž jak předešle v království Českém, tak i v margkrabství Moravském

*) Sněm svolán byl na pondělí dne 28. února, ale sešel se k jednání v úterý 1. března; odtud různé datování.

a v jiných zemích Našich sněmy obecní položiti a těžké jak od dotčeného nepřítele Turka, tak také od toho spronevěřilého Ssteffana Boczkage a jeho se přidržujících zrádných Heydukuov a lidu obecného uherského všemu křesťanstvu nastávající škodlivé nebezpečenství stavům přednésti dáti, a vedle tak duoležité a nevyhnutedlné potřeby, kteráž již větší býti nemůže, pro zachování jich samých, jakými by prostředky tyranskému tak ouhlavních nepřátel předsevzetí časně s pomocí Boží odpíráno býti mohlo, s nimi se snésti. Neb ačkoliv ta jistá ku pánu Bohu naděje jest, že on sám tu zlost, zoufalství a spronevěření jeho Boczkage a k nepříteli Turku beze vší jim k tomu dané příčiny připadlých, od nás pak a všeho křesťanstva lehkomyslně odpadlých, jeho se přidržujících Heydukuov, (kteříž všem věrným poddaným Našim se za zjevné nepřátely postavili a nimo jiné nejvejš národu Německému ohněm i mečem odpověděli, za ty se zřetedlně, oustně i skrze psaní vydávají, to skutkem více nežli kteří sami Turci a neznabohové dokazují) ztrestati a ukrutenství jich, kteréž jsou posavad v království Uherském netoliko v poli, ale i na některých pevnostech a místech hraničných, všeckny soldaty téhož národu Německého i jiných národuov, s které toliko býti mohli, beze všeho ušetření a rozdílu, mladé i staré jakéhokoli náboženství a summou ani těch nevinných prsuov ještě požívajících nemluvňátek nešanovavše (což samým na to se dívajícím Turkům a Tatarům ku podivení bylo) nemilostivě pomordovavši, páchali a v krvi křesťanské nejináč než jako nějaká litá zvěř se obmejvali, jmění a zboží věrných soldatuov loupežně mezi sebou rozdělovali, ženy a nezbité dítky jich nepřátelům Turkům k hanbě, potupě a ohavnosti rozprodávali, skrotiti a bohdá šťastně přemoci dáti ráčí. Však že k tomu také lidská pilnost a skutečné přičinění přispěti musí, zvláště že nepřítel Turek, maje skrze takové pozdvížení týchž zoufalých lidí tu winšovanou a skrze rozmanité praktyky od dávního času hledanou dobrou příležitost, bezpochyby své navyklé tyranství proti křesťanstvu provozovati a tu škodu, kterou roku pominulého u Vostřehoma (od něhož s hanbou a posměchem odtáhnouti musel), vzal, sobě nahraditi a všecku nejvyšší moc a sílu, aby se toho vymstil, vynaložiti (jakž pak jisti kundšaftové to s sebou přinášejí, že bašové turečtí tento rok mladého sultana svého vlastní osobú do Uher přivésti a netoliko dotčenou pevnost Ostřehom mnohem větší mocí a časněji, nežli pominulého roku se stalo, ale i hlavní město Vídeň oblehnouti a s pomocí týchž spronevěřilých zrádcuov země křesťanské blíž království Uherského přiležející široce a dalece ohněm a mečem — čehož ale milosrdný pán Buoh uchovati rač! — hubiti, kaziti a v mizinu přivésti) usilovati bude, k čemuž i to přichází, že zoufalství a neslýchaná vzteklost týchž zpronevěřilých,

zrádných Heydukuov a lidu uherského jako nějaký prudký a velice roznícený oheň den ode dne více a více se rozmáhá a již až k bánským městům a dáleji sem nahoru k Nytře a Uyvaru se přibližuje, tak že mnozí, ješto posavad Nám a všemu křesťanstvu od dvaciti a vejšeji leth jmění, statkuov ani hrdel svých nelitujíc, proti nepříteli věrně sloužili, tím jich ukrutenstvím donuceni jsouce, k týmž spronevěřilým s Turky a Tatary spuntovaným nepřátelům (nad čímž každý věrný křesťan srdečnou lítost slušně nésti má) přistupují. Zdali tudy často jmenovaný nepřítel Turek srdce a smělosti větší nabyti ano i vedle takové příležitosti na to, aby tohoto roku mnohem zážeji než kdy prve časně do pole vtrhnouti dobrých příčin před námi se ujíti mohl, nemusí pomysliti, to stavové věrní milí sami u sebe uvážiti a snadno uhodnouti mohou, an již Serdar neboližto nejvyšší polní s lidem vojenským přes zimu v Dolním Bělehradu*) zuostává a pod nejvyšším Ali bašetem znamenitý počet Turkův, kteříž by spronevěřilým Heydukům srdce přidali, napřed, až by sultan sám osobou svou a vší mocí přitáhl, vypraven jsa, v jistých místech losýrovaných, očekává.

Kterémužto zlému a již široce a dalece roznícenému ohni nebude-li časně skutečným přičiněním věrných křesťanův odpíráno, v pravdě se obávati jest, aby netoliko všecky předešlé znamenité na to vynaložené ale jakékoliv největší budoucné pomoci daremní a k odpírání zmocnilým nepřátelům málo platné a užitečné nebyly, a tyto vzáctné přemilé křesťanské země (čehož Bože nebeský zachovati rač) k nevypravitedlné žalosti a k dokonalému pádu nepřišly.

A protož aby se tomu ze všech stran velikému a za paměti lidské nikdá neslejchanému těžkému nebezpečenství a týmž oboum nepřátelům všeho křesťanstva v cestu vjíti a podstatný odpor státi mohl, jest jistě na času, abychom se bez prodlení, vezma sobě pána Boha našeho na pomoc, k opravdové obraně chystali. Nebo ačkoliv jsme My, co jen na Nás bylo a záleželo, již předešle všecku možnost Naši podle pomoci svaté říše a jiných křesťanských potentátův na to vynaložiti i také všelijaké cesty a prostředky, aby ten krve křesťanské žíznivý tyran buď od hranic Našich dokonce zahnán byl anebo aspoň stálý a bezpečný pokoj s ním se státi a tak z těch dlouhotrvajících těžkostí sjíti mohlo, skutečně a za časté vyhledávati ráčili, však že pro velikou sílu jeho a pro nesnesitedlné i nemožné od něho podávané conditi jináče, leč s jistým budoucím těchto zemí zavedením k spokojení a nic k šťastnému svítězení přijiti a přivedeno býti nemohlo, musíme, ač neradi, pro další vedení té od tolika leth trvající otevřené války, nechceme-li země tyto křesťanské, ano věrné

*) V srbském Bělehradě.

poddaný Naše, manželky, dítky, hrdla a statky jich v takovém znamenitém nebezpečenství zanechati a jako v šanc vsaditi, větších a dalších pomocí od týchž věrných a milých poddaných Našich vyhledávati. A poněvadž jest z běhu těchto věcí válečných a po ta léta nabyté skušenosti to patrně seznáno, že příhodnějšího a lepšího prostředku (skrze který by tak mocný a schytralý nepřítel jestliže ne dokonce přemožen, ale vždy nětco dále od hranic křesťanskejch zahnán, anebo k učinění mírného pokoje přiveden býti mohl) není, než aby v království Uherském jistý počet lidu jak jízdného tak i pěšího vojenského ne za některý měsíc, jakž až posavad bývalo, než ustavičně v létě i v zimě chován byl, neb ten zvyknouc a jsa vycvičen v věcech válečných i také spuosobuov nepřítele, jichž on při válce užívá, povědom, bude moci všem nám a všemu křesťanstvu mnohem platněji sloužiti i také žoldem a placením snesitedlnějším a skrovnějším, když stále i ustavičně v létě i v zimě v poli za celý rok službu jmíti a místo dvanácti měsícuov žoldem za devět měsícův toliko přišlým vychován a spokojen moci býti bude.

Jakož pak když se i ten znamenitý každoročně na pštollunky na objednání jízdy i pěchoty při každé vejpravě na sedmý měsíc za vytažení a odtažení, item na to v nově od nejvyšších zamyšlené a již v zlou zvyklost uvedené Ajuto di costa neboližto obzvláštní mimo pštollunk vychování, též na zavdání Unrytt-Lauff a Liffergeltu, na objednání zbrojí, ručnic a braní vycházející náklad rozhodne, a jaké veliké škody stavové s poddanými svými každoročními mustruňky a téměř ustavičnými sem i tam v zemi průjezdy, tažením a abdankováním lidu válečného pociťují, uváží, to se v skutku najde a vyhledá, že tím prostředkem continuae militiae, anebo chováním lidu stálého všemu tomu bohdá se spomůže, ano i od téhož lidu, jakožto již skušeného, mnohem lépeji a podstatněji nepřátelům obojího času, letního i zimního, vedle nastalé příležitosti odpíráno bude. Čehož čerstvý příklad před očima máme a jeden každý to při sobě usouditi muože, k jaké by nevypravitedlné a nenabyté škodě netoliko království Uherské, ale i jiné křesťanské, s týmž královstvím mezující země skrze to podzimku jminulého nastalé Heydukuov a jiných buřičuov pozdvižení přijíti by muselo, kdyby lid Náš vojenský pod Ostřehomem tehdáž ještě pospolu nebyl zůstával.

A protož nadepsaní poslové a kommissaři Naši stavuov markrabství Moravského, poddaných věrných Našich milých, jménem a na místě Našem s pilností žádati mají, aby znaje toho tak vysoce duoležitou a jich samých vlastní a největší potřebu býti, na tento šestnácti stej pátej rok patnácte seth koní a jeden regiment lidu pěšího ze tří tisíc v království Uherském proti témuž nepříteli Turku za devět měsícuov, za každý měsíc čtyřidceti

dnuov počítajíc (což celý rok učiní), totižto od prvního dne měsíce máje léta tohoto přítomného až do prvního dne téhož měsíce máje léta šestnáctistého šestého v poli chovali, týž lid vojenský (však na pštollunky Naše) v službu přijali, jemu platili a sami jej v přítomnosti kommissařův Našich zmustrovati dali. A pokudž by Nám za nejvyšší a hejtmany nad týmž lidem osoby z stavuov margkrabství Moravského v věcech válečných skušený a k tomu spuosobný od týchž stavuov přednešeny a jmenovány byly, ráčíme je chtíti k takovým službám a povinnostem před jinými přijíti a milostivě fedrovati. Ti však nejvyšší a hejtmané aby na ten jistý spuosob přijímáni a dostatečnými reversy listovními a zaručením zavázáni byli, aby předně Námi, potomně generálem nejvyšším polním a leytenantem jeho, maršálkem polním, anebo kohož bychom jim za vrchnost vystaviti ráčili, se řídili a spravovali. Nicméně i písaři polní Nám jako i stavům téhož margkrabství přísahami zavázáni aby byli, tak aby pod stracením hrdla registra svá pořádná a spravedlivá den ode dne jměli, každého času o místech prázdných knechtuov sešlých a jiných fortelích gruntovní a pravdivou správu dáti uměli a dávati povinni byli. — Placení pak témuž lidu vojenskému mohlo by se v poli vždycky ve dvou měsících jednou a na zámcích pomezních každého quartálu státi a mustruňkové, kolikrát by toho potřeba ukázala, se držeti. Vedle toho aby nejvyšší lidu jízdného od svrchu dotčeného a předešle od nich vymyšleného prve nikdá nebejvalého dokladu Ajuto di costa, neboližto přidání jisté summy peněz nad obyčejnou službu dokonce upustili a ustoupili s tou další znamenitou jim dostatečně předloženou vejstrahou, pokudž by co buď před mustruňkem anebo po mustruňku proti tomu jiného před sebe brali, vedle pštolunkův a capitulací své se nechovali, aneb proti reversům svým čeho se dočinili, těch nekonali a neplnili, že ouřadův a služby zbaveni a jiní na místa jich přijati, nicméně jaké by koli škody na mustrplacu nebo jinak skrze jejich takové zoumyslné předsevzetí, odpory a difficultirování od kohokoliv vzaté byly, o ty na ně neprominutedlně nastoupeno a oni netoliko vynahražením jich povinni, nýbrž i pro zbytečnost a zoumyslnost svou vedle slušnosti a uvážení spravedlivého trestáni býti mají.

Na vychování pak téhož lidu že tak příliš velikého a nesnesitedlného důkladu potřebí nebude, toho povážiti sluší, že počet každého lidu vojenského, počnouce hned ode dne mustruňku jeho, jak skrze nemoci rozličné, tak i od nepřítele a jinými všelijakými příhodami na každý téměř den k zmenšení přichází, a pro prázdná sešlého lidu vojenského místa od jednoho měsíce k druhému bez mála polovice nákladu proti prvnějšímu mustruňku, když se zouplna lidu platilo, ubejvá, což vše přispořeno a zachováno býti

muože, tak že toto placení za těch devět měsícuov to prvnější za šest měsícuov s sedmým měsícem za vytažení a odtažení počítaným s těžkostí jim převejší. Kterýmžto spuosobem a řádem, když ty věci půjdou, jest ta jistá naděje, že regiment lidu pěšího mnohem menším nákladem a třidciti nebo třidciti dvěma tisíci zlatými rejnskými bude moci na měsíc vychován a těmi od nich svolenými pomocmi mnoho víceji dovedeno a dobrého spuosobeno býti, té celé a nepochybné naděje k týmž stavům, věrným poddaným našim milým, jsouce, že to vše při sobě bedlivě a dostatečně pováží, a znajíce, že se tu nic jiného, než co k ochraně jich samých, manželek, dítek a statkův jich i jejich milých přátel vlastně náleží, vyhledává, netoliko takové Naše při nich hledání podle nynějšího běhu a spuosobu za slušné a potřebné uznají, nýbrž jsouce s tak milostivou, upřímnou péčí Naší, kterou o ně máme, poddaně a dobře spokojeni, k této milostivé žádosti Naší hotově a volně přistoupí, a v tak největší potřebě Nás i sami sebe skutečnou pomocí neopustí.

A poněvadž margkrabství Naše Moravské jako i jiné země křesťanské těmito zlými, mnohým proměnám poddanými a nepokojnými časy v tak velikém nebezpečenství, jakž svrchu se píše, postaveno jest, mají poslové a kommissaři Naši stavův téhož margkrabství jménem a na místě Našem žádati, aby nad tou již předešle nařízenou veřejnou hotovostí, tak aby v své váze a stálosti, jak předešle nařízena byla, zůstávala, a jeden každý s počtem koní svých pohotově byl, a časně mustruňkové se drželi, netoliko nařídili, ale byl-li by v tom ještě jaký nedostatek, ten tímto sněmem dostatečněji opatřili a doplnili tak, ač by toho kdy taková náhlá potřeba buď od nepřítele Turka, Tataruov anebo těch zrádných Heydukuov a jich vpádův nastala, aby pro zachování vlasti své časně pomocí svou, kdež by toho největší potřeba byla, (však bez újmy a vejminky berní svolených, kteréž aby zouplna vycházely, a jich stavové k již dotčené potřebě veřejnosti za sebou nezadržovali, týchž stavův obzvláštně milostivě žádati ráčíme) přispěti, sebe samy, přátely a sousedy své milé retovati a všelijaké škodlivé, nepřátelské předsevzetí s pomocí Boží odvrátiti mohli.

A pokudž by markgrabství Moravskému jakožto nejblížeji toho nebezpečenství přiležícímu taková jaká potřeba nastala, která by spěšného opatření potřebovala, tak že by možné nebylo na sněm obecní čekati, mají poslové a kommissaři Naši při stavích toho vyhledávati, aby jisté osoby z prostředku svého k tomu obrali a těm v moc dali, v čas takové duoležité potřeby to všecko, což by k dobrému obecnímu téhož margkrabství a obhájení obyvatelův jeho nejinak, než jako by na sněmu obecném zavříno bylo, uvážiti, na místě postaviti a opatřiti, nebo stavové tím jisti býti mohou, pokudž toho největší potřeba ukazovati nebude, že

je vypravováním takového lidu, jako i předešlého času se stalo, milostivě ušetřiti chtíti ráčíme.

Jakož jsou také všickni čtyři stavové téhož margkrabství Našeho léta pominulého šestnáctistého druhého na vychování a placení lidu válečnému, kterýž se na pevnostech hraničných zdržuje, berni domovní do tří leth pořad zběhlých jmenovitě každého roku padesáte šest tisíc zlatejch poddaně svolili, kteréžto svolení při času sv. Mikuláše nejprve příštího již vyjde, těchto pak nynějších časův největší toho potřeba ukazuje, aby jmenovaný lid záplatou svou jist byl, a ta se jemu v určité časy neomylně vypravovala, jakž stavové sami tomu rozumějí, že by nenabytá škoda a nevypravitedlná žalost i záhuba skrze to, kdyby se nepřítel týchž hraničných pomezních zámkův a pevností pro neplacení témuž lidu opuštěných (čehož pán Buoh zachovati rač) zmocniti a tudy sobě jakožto bránu a cestu do téhož margkrabství odevříti měl, pojíti musela: protož kommissaři Naši s stavy bedlivě a pilně jednati a jich za to na místě Našem žádati budou, aby ty duoležitosti a potřeby hraničné jim předešlých sněmův předkládané a nad to nynějších časův těžké nebezpečenství, kterýmž též hranice ze všech stran obklíčené jsou, bedlivě povážili, a z té upřímné, věrné a poddané lásky, kterouž jsme k sobě od nich každého času s obzvláštním milostivým zalíbením Naším v skutku seznali, pro rettunk a ochranu obecní berni domovní, která by osmdesáte tisíc tolaruov vynesla, počnouc od vyjití posledního terminu tohoto šestnáctistého pátého léta ještě do tří leth pořád zběhlých, poddaně svolili, a k dosažení takové summy na každý dům, poněvadž v tuto znamenitou potřebu též zámky a pevnosti hraničné větším počtem lidu vojenského německého osazené bejti musejí, a tak o mnoho větší důklad na to půjde, ještě z dobré a svobodné vuole své přirazili a uložili, tak aby táž berně těch osmdesáte tisíc zlatých pořádně a bez umenšení a zadržování vycházela, té milostivé naděje jsouce, že se v tom poslušní stavové k Nám poddaně a účinlivě ukáží.*) — —

Dáleji také, poněvadž na pevnostech hraničných proti margkrabství Moravskému z této strany Dunaje ležících větší počet lidu válečného německého a na větší záplatu než kdy prve chován býti musí, k tomu stavy, věrné Naše milé, pilným na místě a jménem Naším jednáním přivedou, aby od toho zadržování berně domovní a posudního za příčinou té vejpravy poddaných svých, kteráž se od nich letha šestnáctistého druhého na milostivou žádost Naši do Uher na pomoc lidu Našemu válečnému stala, upustili, neb jináče

*) Zde následují odstavce o povolení posudného a o novokřtěncích, jež tuto vynecháváme, poněvadž událostí válečných se netýkají.

nemohla by se tudy, než v placení témuž ubohému lidu, bídu, hlad a nouzi trpícímu, veliká újma a překážka díti. Jakož pak tolikéž té milostivé cís. a král. nepochybné naděje k týmž stavům věrným poddaným Našim milým býti ráčíme, že vedle předešlé Naší na ně vzložené žádosti, což by na ten čas pominulého šestnáctistého čtvrtého léta při abdankování lidu moravského zachovaný šestý měsíc přišlo, k této takové veliké potřebě přirazí a bez odpornosti k milostivé žádosti Naší obrátí a tak v tom i jiném k Nám se volně a poddaně ukáží. — A poněvadž k této válečné vejpravě do dvanácti seth koní silných k vezení střelby, prachuov a jiné munici válečné s vozy a jinejmi věcmi potřebí bude, kteréž stav duchovní a městský v margkrabství Našem Moravském až posavad s velikou obtížností a nenabytou škodou vypravovali a již z to ovšem dále nikoliv býti nemohou, Nám pak k této expedici válečné na tom tak mnoho záleží, že kdyby to náležitě opatřeno nebylo, pro ten samý nedostatek všeckna vejprava a všecken náklad Náš podle jiných věrných poddaných Našich daremný by býti, a jako řka vše v nic přijíti muselo, a My v takových ouzkostech a tak nemírném na jiné potřeby vydání i těch všech věcí ostarání, odkud bychom takové koně a vozy objednati aneb spuosobiti mohli, cesty žádné vynajíti moci neráčíme: protož často jmenovaných stavův i za to milostivě žádati musíme, aby znajíce, že takové nebezpečenství nepřátelské všech nás vespolek se dotýče, o to také společně se namluvili a snesli a do jednoho sta vozuov, v nichž by po čtyrech koních a při nich po dvou pacholcích se všemi k tomu jinejmi náležitejmi potřebami bylo, k prvnímu dni měsíce Máje nejprve příštího do města Našeho Vídně vypravili a jim na nejvyššího czeygmistra Našeho ukázali, a My to, aby jim na každý vůz, pokudž v poli zůstávati budou, po padesáti zlatejch rejnskejch na měsíc dáváno bylo, opatřiti, a aby pokudž nejvejš možné, bez škody zachováni byli, nařiditi chtíti ráčíme.

A jakož také o tom stavové sami dobrou vědomost mají, co na tom (zvláště tohoto času) záležeti chce, aby pevnost Uywar proti margkrabství Moravskému ležící na stavení opravena, dostavena a lépeji spevněna byla, nepominou často psaní kommissaři a poslové Naši stavův, věrných poddaných Našich milých, za to snažně a tuze žádati, aby na dostavení a spevnění jmenované pevnosti pro lepší ochranu a bezpečenství téhož margkrabství Moravského a jim samým k dobrému do dvanácti tisíc zlatých, z poddané lásky svolili.

Vedle toho také, poněvadž touto dlouhotrvající odevřenou válkou k tomu přišlo, že od obilí, ovsa, obrokuov a potrav, co by jich k vychování lidu válečného zapotřebí bylo, téměř za peníze dostávati se nemůže a na profantích k vejpravě válečné vysoce mnoho záleží, tak že nebylo-li by to náležitě opatřeno, všemu

jinému předsevzetí Našemu nemalý hyndruňk ano i překážka by se státi musela, z té příčiny i toho se při stavích hledati a o to pilně jednati musí, aby, co na koho z nich k veřejné vejpravě koní uloženo jest, z každého koně půl mtu*) obilí tvrdého a puol mtu ovsa; a nemohlo-li by tak mnoho býti, aspoň deset měřic tvrdého obilí a pět měřic ovsa na tento rok poddaně svolili a do proffantu v jistá blíž Moravy ležící místa, tak aby potomně po vodě dolů doplaviti a do ležení se dodati mohlo, nařídili, a jakým by to řádem jíti a v kterých místech ten sklad býti měl, tímto sněmem opatřili.

A poněvadž toho duoležitá potřeba ukazuje, aby všelijací reštantové předešlého času svolených berní a pomocí těmto duoležitostem a potřebám válečným zvyupomínáni byli, ráčíme k stavům, věrným poddaným Našim, té milostivé duověrnosti býti, že k tomu příhodné prostředky, kterak by tíž reštantové dokonale zvyupomínáni býti mohli, vyhledati a v tom ve všem dobrý a prospěšný řád tímto sněmem tolikéž nařiditi nepominou.**) — —

A tak k často psaným všem čtyřem stavům margkrabství Moravského, poddaným Našim věrným milým, té milostivé, nepochybné naděje býti ráčíme, že k těm všem duoležitým a vedle běhu nynějších nebezpečných časův vysoce potřebným žádostem Našim netoliko z poddané šetrnosti, ale také z náchylné své k Nám povolnosti, poslušenství a dobré vuole přistoupí, v tom se jako opravdoví a věrní vlasti své milovníci ku příkladu jiným křesťanským zemím účinlivě ukáží, a My pro lepší a podstatnější odolání nepřátelské moci při J. Sv. papežské, Jeho lásce králi Hyšpanském i jiných kurfirstech a knížatech svaté říše o podobnou pomoc s pilností jednati dáti, a aby tato nynější vejprava s pomocí p. Boha všemohoucího k užitku margkrabství Moravského a jiným zemím Našim i všemu křesťanstvu k potěšení přispěla, upřímně a věrně, žádné práce a nákladu v tom nelitujíc se starati, skutečně přičiniti a to vedle nejvyšší možnosti Naší opatřiti, nicméně to, což tíž stavové k žádosti Naší učiní, jim všem společně i jednomu každému zvláště vší Mtí Naší cís. a král. spomínati a je sobě v potřebách jich poručené jmíti i také vedle starobylého obyčeje, že jim takové jich dobrovolné svolení na jejich privilegiích, svobodách, starobylých zvyklostech a pořádcích k žádné škodě a újmě býti nemá, dostatečným reversem opatřiti chtíti ráčíme, nahoře jmenovaným poslům a kommissařům Našim poroučejíc, jak to od nich vyřízeno a na čem zůstáno a zavříno bude, aby Nám o tom stěžně dnem i nocí skrze poníženou relaci svou oznámili, vědouc,

*) Met = obilná míra = 32 měřice.

**) Následují odstavce o stížnostech stavů slezských na vinné clo při průjezdu Moravou a o rozepřích jejich se stavy moravskými, jež se tuto vynechávají.

že na tom na všem jistou a milostivou a dokonalou vuoli Naši cís. a král. naplní.

Dán na Hradě Našem Pražském v pátek po sv. Valentinu [18. února] léta etc. šestistého pátého a království Našich Římského třidcátého, Uherského třidcátého třetího a Českého též třidcátého.

Sdenco Adalbertus Poppl de Lobcouic Rudolf.
s. r. Bohemiae cancellarius.

Ad mandatum Sacrae Caesareae Mtis proprium:
Jindřich z Písnice.
Jan Menczl.

B. *Stavové moravští na důtklivou žádost císaře Rudolfa II. povolují značné berně na najímání vojska i peníze na obranu země Moravské a na vedení války v Uhrách proti povstalcům s Bočkajem spojeným a proti Turkům.* (Památky sněm. V. fol. 218 a násl.)

Odpověd pánuom posluom JMti Císařské.

Jeho Mti nejjasnějšího, nejnepřemoženějšího a velikomocného Římského císaře, Uherského a Českého etc. krále, arciknížete Rakouského a margkrabí Moravského, pána nás všech nejmilostivějšího, VMt páni poslové, páni a přátelé Naši zvláště milí a na nás laskaví!

Jakou jste JMtiCské milostivou žádost VMti nám všem čtyřem stavům margkrabství tohoto na tomto nynějším obecním sněmu zde v městě Víškově pospolu shromážděným oustně i také skrze instrukci v známost uvésti a předložiti ráčili, tomu všemu s poníženou poddaností jsme vyrozuměli.

Předkem JMtiCské, pánu našemu nejmilostivějšímu, z milostivého nám Cís. a Král. Mti i všeho dobrého vzkázání, též také z milostivé a právě otcovské péče, kterouž JMtCská jak předešle vždyckny (sic), tak obzvláštně nyní v tyto čím dál vše nebezpečnější časy o nás jmíti a nám všelijaká nebezpečenství, kteráž by margkrabství toto, vlast naši milou, od toho ukrutného a krve křesťanské velice žíznivého nepřítele Turka i toho zpronevěřilého Steffana Boczkagiho a těch jeho se přidržejících zrádných Heydukuov potkati mohlo, napřed časně v známost uvozovati, a aby dotčené nebezpečenství, zkáza a záhuba jak všech okolních blíž přiležících krajin, tak obzvláštně země této odvráceno býti a my s manželkami, dítkami, přátely a statečky našimi před hrozným tyranstvím a ukrutenstvím jich bezpečni zuostávati mohli, o to se žádných prostředkův k tomu obírati nepomíjejíc ani žádných nákladův nelitujíc, skutečně a právě otcovsky starati ráčí, poníženě a poddaně děkujeme, pána Boha všemohoucího pokorně prosíce, aby JMtiCské proti všem nepřátelům JMti sám nejlepším pomocníkem býti, všem

předsevzetím žehnati a nám pod šťastným panováním JMti dobrého a užitečného pokoje dobrotivě popříti ráčil.

A že nás zase JMtiCské s našimi poníženými a poddanými službami v milostivou císařskou a královskou ochranu a lásku poručena učiniti ráčíte, VMtí za to přátelsky žádáme.

Artikule pak od VMtí oustně přednešené a v instrukci obšírně obsažené majíce my všickni čtyři stavové margkrabství tohoto v pilném a bedlivém uvažování, o ně jsme se na tento nížepsaný spuosob jednomyslně snesli a VMtem tuto odpověd dáváme:

Předně, kdež JMCská s předkládáním nám stavům, věrným poddaným svým, toho tak ze všech stran velikého a za paměti lidské neslejchaného nebezpečenství, kteréž jak na zemi tuto tak i na všecko křesťanstvo se uvaliti by mohlo, po nás toho jak skrze VMti pány posly a kommissaře své, tak také obšírně v instrukci milostivě vyhledávati a žádati ráčí, abychom znaje toho ovšem tak vysoce duoležitou a naši vlastní potřebu býti, opět na tento šestnáctistý pátý rok patnácte seth koní a jeden regiment lidu pěšího ze tří tisíc v království Uherském proti témuž nepříteli Turku za devět měsícův, totiž od prvního dne měsíce Máje létha tohoto přítomného až do prvního dne téhož měsíce Máje léta šestnáctistého šestého, v poli chovali, týž lid vojenský (však na bštolluňky JMtiCské) v službu přijali, jemu platili a sami jej v přítomnosti kommissařů JMtiCské zmustrovati dali, s tím milostivým při tom zakázáním, pokudž bychom které hodné a v válečných věcech skušené osoby z prostředku svého, kteříž by se k spravování a vedení takového lidu hodili, jmenovali, že jich mimo jiné k tomu potřebovati chtíti ráčí.

I ačkoli bychom milostivou žádost JMtiCské prohlídajíce k těm tak mnohým jak oustně od VMti tak také skrze instrukci nám předloženým příčinám ve všech punktích a artikulích z poddané lásky věrné rádi naplniti chtěli, ale však patříce na svou a chudých lidí, poddaných našich, nemožnost a záhubu, která se na ně skrze tuto tak dlouho trvající otevřenou válku bez přestání vždycky každoročně mnohé pokládané v zemi této mustruňky též durchczugy lidu válečného a od nich činěné nenabyté škody uvalila, budouce prve v znamenitých a těžkých dluzích postaveni, nijakž toho u sebe, kterak bychom tak veliký počet lidu válečného jízdného a pěšího ovšem za tak dlouhý čas v poli přechovati mohli, najíti a vyhledati nemůžeme.

Avšak neohlédajíce se na již svrchu oznámené pravdivé příčiny a mnohé těžkosti naše, také že sobě v této tak veliké všeho křesťanstva potřebě nemožnosti své nic nevážíme, na tom jsme se jednomyslně snesli a JMtiCské z poddané lásky všecky a všelijaké zbírky, které jsme minulého šestnáctistého čtvrtého roku na

sebe i chudé poddané své takměř nesnesitedlné*) byli uložili a JMtiCské takové zbírky k milostivému zalíbení v moc dali, ještě i na tento rok (kromě berně z koní zbrojných a jiné, kterou jsme na placení ourokuov z dluhův zemských již jmenovaného minulého roku sobě obzvlaštně vymínili) svolujeme a všecky v moc dáváme, tak aby JMtCská podle milostivé vuole své lid válečný, jaký by se JMti nejužitečněji zdálo a vidělo, najímati a v službu válečnou přijímati dáti moci ráčil, jsouce té celé naděje ku pánu Bohu, poněvadž roku minulého z milosti jeho svaté z ourod našich zemských dotčené zbírky nemalou summu vynesly, že i tohoto roku nynějšího, nebude-li větší, aspoň tak veliká summa JMtiCské dojíti může, tak že JMtCská s námi v té příčině milostivě a dobře spokojen býti ráčí. Kteréžto sbírky aby JMtiCské zouplna bez všelijakých obmysluov a forteluov tím vším spuosobem a na terminy jako roku lonskýho vycházely a osobám od JMtiCské k tomu nařízeným odvozovány byly, to jsme tímto sněmem nařídili.

Jakož JMtCská k nám se v tom milostivě zakázati ráčil, pokudž by JMtiCské osoby z stavův margkrabství tohoto, kteří by se za nejvyšší a hejtmany nad týmž lidem hoditi mohli a v věcech válečných skušené jmenovány byly, že je před jinými k takovým službám a povinnostem milostivě fedrovati ráčí; i znajíce my hodnost a k věcem válečným náchylnost osob níže psaných, totiž pana Maximiliána z Lichtnštejna a z Nyklspurgku na Cáhnově, Rabenspurgku, Bučovicích a Pozořicích, JMtiCské říšskou dvorskou raddu, pana Jiřího Kryštofa Teyfle z Gundrsdorfu na Tavikovicích, JMtiCské nejvyššího nad jedním tisícem koní zbrojných a JMti arciknížete Matyáše Rakouského komorníka, a z rytířstva: pana Günthera z Golczen a pana Kryštofa Dykera z Hoselav, vedle nichž se k JMtiCské přimlouváme, že nad týmž lidem válečným, kterýž na zbírky z margkrabství tohoto svolený najímán a verbován bude, některé z nich za nejvyšší obrátí a je k tomu dle milostivého zakázání svého milostivě fedrovati ráčí.

Podle toho JMtCskou se vší ponížeností poddaně prosíme, poněvadž skrze tak mnohé a časté mustruňky země tato a chudí poddaní naši již na nejvyšší schuzeni a zhubeni jsou, tak že berní a zbírek JMtiCské svolených, kdyby se to víceji dáti mělo, od nich nikoliv vybírati bychom nemohli, aby JMtCská na našich chudých lidí velikou bídu a chudobu vzhlédnouti ráčil a žádných mustruňkův nám na další záhubu naši, obzvláštně pak na statky a do měst nás obyvateluo stavu panského a rytířského, což netoliko proti

---

*) Ustanovení sněmovní v té příčině vedle domovní berně 20. groše r. 1604. zní: »Aby jedenkaždý z lidí poddaných našich usedlých, žádného ovšem, ani židův nevyjímajíc, též i města JMtiC. i předměšťané ... každý tejden po dvou groších bílých skládali ... od času vyzdvižení lidu válečného za tři měsíce pořád zběhlé«. — Na vůdce [befelichshobery] měl složiti každý poddaný při sv. Martině [11. listop.] po půl druhém groši bílém.

starobylým pořádkům, ale také zřízení zemskému a svobodám našim jest, pokládati milostivě dopouštěti neráčil. Že pak prvotně i tolikéž roku pominulého mustruňkové na statcích některých osob stavu panského a rytířského položeni sou byli, že to na ublížení týchž svobod našich býti nemá, nás v tom milostivým reversem opatřiti ráčil, tak aby ty berně, které z poddané lásky na sebe a poddané naše vkládáme, tím snázeji a zouplna JMtiCské docházeti mohly.

A kdyby pak bez toho nikoli býti nemohlo, než že by nějaký lid válečný skrze zemi tuto táhnouti musel, JMtiCské tolikéž za to poníženě prosíme, aby to JMtCská při nejvyšších i jiných správcích válečných, nad týmž lidem ustanovených, milostivě nařídíti ráčil, aby na kommissaře zemský, od pana hejtmana margkrabství tohoto k provázení takového lidu nařízený, větší pozor nežli těchto leth minulých dávali, cestami těmi, kterými je týž kommissaři zemští povedou, táhnouti povinni byli, a ne jiné cesty, kudy by se jim dobře líbilo a zdálo, jakž se posavád od nich dálo, sami sobě vybírali, aniž taky na jednom místě po několika dnech na skázu a dokonalou záhubu poddaných našich, kdež by odpočívati chtěli, se nezdržovali, tak aby JMtiCské všecky berně od nás svolené, bez zadržování odvozovány býti mohly.

Dáleji, kdež JMtCská předkládajíc nám stavům tyto zly a mnohejm proměnám poddany a nepokojny časy nás stavuo za to milostivě žádati ráčí, abychom nad tou již předešle nařízen u veřejnou hotovostí, tak aby v své váze a stálosti, jak předešle nařízena byla, zůstávala, netoliko ruku drželi, ale byl-li by v tom ještě jaký nedostatek, ten tímto sněmem dostatečněji napravili, i také, jestliže by k tomu přišlo, a veřejná hotovost vyzdvižena býti musila, abychom z žádných berní svolaných tou příčinou sobě nic nevyráželi a nezadržovali:

I na tom jsme se vedle tohoto milostivého napomenutí JMtiCské snesli, aby táž veřejnost podle nařízení, kteréž se roku pominulého na sjezdu našem obecním, kterýž v městě Brně při času svaté Anny držán byl, stalo, mezi námi stavy zůstávala.*)

Avšak jestliže by k vyzdvižení (čehož dobrotivý pán Buoh milostivě ostříhati rač) lidu našeho přijíti musilo, aby týž lid náš zemský nikam jinam, nežli na hranice margkrabství tohoto v ta místa, kdež by se toho největší potřeba ukazovala obrácen byl, a zemi tuto, jakožto království Uherskému nejblíže přiležící, před vpády a všelijakým jiným nebezpečenstvím obraňoval.

*) R. 1604 ustanoveno: »Pakli by vždy k tomu za příčinami vejš dotčenými přijíti musilo a my týž lid náš [2000 pěších a jezdce z 20.000 zl. = giltpferd] vypraviti měli [za hranice], tehdy aby berně domovní 20. groše po vyzdvižení téhož lidu následující dva terminy za poddanými našimi ... zůstala.«

Nicméně také i berně domovní dvadcátého groše po vyzdvižení takového lidu za následující dva terminy, podle předešlých snėmovních vejminek, aby za námi pozůstavena byla. Že pak od té vejminky nám upustiti možné není za příčinami v mnohých předešlých sněmích předloženými, v tom se JMCské ve vší poníženosti omlouváme.

Co se pak žádosti JMCské, abychom jisté osoby z prostředku svého k tomu obrali a jim moc dali, aby v čas duoležité potřeby, která by spěšného opatření potřebovala, to všecko, což by k obecnímu dobrému tohoto margrabství bylo, na místě postaviti mohli, dotýče, i poněvadž předešle, kdyby tak nějaké náhlé nebezpečenství nastávati chtělo, veřejná hotovost pro odvrácení takového nebezpečenství a obranu země této nařízená, a jak by v tom postupováno býti jmělo, to již dostatečně od nás opatřeno jest, toho tak při tom ještě pozůstavujeme.

A podle toho JMtiCské, pána našeho nejmilostivějšího, za to se vší poníženostì poddaně prosíme, poněvadž ten vysoce potřebný artikul strany defensí, kterak by jedna země druhé v čas nastalých potřeb na pomoc přispěti a jí retovati jměla, ještě až posavád se pány stavy království Českého a vyslanými z jiných k témuž království připojených zemí, za některými příčinami k místu přiveden býti nemohl, že JMtCská prohlídajíce k těmto nynějším těžkým a nebezpečným časům, a že margrabství toto nejblížeji nebezpečenství jest, což nejdřív JMti možná jak pány stavy království Českého, tak také vyslané z jiných k témuž království připojených zemí neprodleně obeslati a takovou vysoce potřebnou věc aspoň jednou k šťastnému konci přivésti poručiti ráčí. Jakož jsme pak sněmem tímto jisté osoby k takovému vyřízení s plnou mocí volili, kteříž na milostivé obeslání JMtiCské očekávati budou.

A jakož JMtCská žádati ráčí, abychom berni domovní na vychování lidu válečného na zámcích hraničných proti margkrabství tomuto ležících zůstávajícího ještě za jiná tři léta pořad zběhlá, počnouc od posledního terminu, totiž od sv. Mikuláše již jminulého, vším tím spůsobem jako předešle, však o dvaceti čtyři tisíce zlatých více než prve, tak aby té vší summy osmdesáte tisíc zlatých bylo, z své dobré vuole, též posudní beze vší vejminky svolili, a aby JMtCské ten šestý groš z posudního zouplna vycházel, toho naříditi nepomíjeli, nicméně taky, abychom pro lepší vychování dvoru JMtiCské též na placení dluhuov a ourokuov od JMtiCské lidem povinných k předešlé na všelijaká vína svolené berni ještě na táž vína, kteráž by se zde v zemi šeňkovala, nětco málo buď na vědru nebo másu přičinili a přivětšili:

I ačkoli, jsouce prve, jakž vejš doloženo, tak mnohými dávkami přes míru takměř a možnost naši souženi, rádi bychom pro polehčení naše JMtiCské poníženě prosili, aby JMtCská od týchž berni

domovní a posudního milostivě upustiti ráčil; avšak znajíce, co nám na zachování týchž pevností záleží, a že JMtiCské všelijak podle nejvyšší možnosti naší rádi a ochotně pomáháme, a na nemožnost svou se neohlédáme, již dotčenou berni domovní, totiž padesáte šest tisíc zlatých počtu moravského na placení lidu, na týchž zámcích hraničných ležícího, opět znovu svolujeme a do tří leth pořad zběhlých na předešlých leth vyměřené terminy*) vybírati ji dadouc, po colmistru našem jako předešle na náklad z týž berně odsílati chceme. Tolikéž i posudní na vychování dvoru JMtiCské od terminu neděle Cantate [8. května] nejprv příštího k dokázání naší poddané k JMtiCské náklonnosti, tak jakž jsme je předešle vždycky spravovali, i s těmi šesti tisíci zlatými místo šestého groše za táž tři létha pořád zběhlá svolujeme.

Co se pak žádostí JMtiCské strany přirážky na vínech vyšeňkovaných dotýče, poněvadž již předešle nemalé zbírky na vína uloženy jsou, a kterak bychom ve vší zemi na vědru nebo másu, jsouce prve v margkrabství tomto dosti malá míra, co ujímati mohli, nijakž toho u sebe najíti nemůžeme, v čemž že žádosti JMtiCské vykonati nám možné není, jsme k JMtiCské té poddané duověrnosti, že na předešlých na vína uložených zbírkách přestanouc, s námi milostivě spokojen býti ráčí.

A poněvadž chudí lidé, poddaní naši, prve s velikou obtížností berni domovní na ně uloženou spravují, tak že na ně dotčené berně co více přirážeti možné není, prosíme JMtCskou poníženě, aby tak při této svolené berni toho milostivě pozůstaviti, a že od té vejminky, jestliže by skrze pokládání mustruňkuov i také tažení sem i tam skrze zemi tuto lidu válečného, komukoli z obyvateluov, nebo chudým poddaným jejich, jaké škody braním nebo plundrováním statečků jejich se dály, to aby sobě z těch napřed psaných padesáti šesti tisíc zlatých, též posudního i ze všech jiných tímto sněmem JMtiCské svolených berní sraziti a nahraditi mohli, jak předešle tak i nyní upustiti nemůžeme, nás milostivě omluvna jmíti ráčí.

Jakož pak JMtCská při nás toho milostivě vyhledávati ráčí, abychom vedle předešle na nás vložené žádosti to, což by na ten pominulého šestnáctistého třetího léta při obdankování lidu moravského pěšího zachovaný šestý měsíc přišlo, k této tak veliké válečné potřebě přirazili a JMtiCské na zaplacení hraničných soldatův odvedli: i ačkoliv nejvyšší páni ouředníci a soudcové zemští, co se tohoto artikule dotýče, podle moci sobě od nás stavův při sněmu minulém dané JMtiCské na to odpověd dáti jsou jměli, avšak za příčinou mezi tím časem nedržání soudův pro morový

*) První term. na den sv. Bartoloměje [24. srpna], druhý na den sv. Mikuláše [6. prosince].

povětří až posavad toho vykonati nemohli. A protož mají podle též moci předešle sobě od stavův dané při nejprv příštím soudu zemským, kterýž v margkrabství tomto držán bude, JMtiCské místnou odpověd dáti.

Kdež pak JMtCská toho milostivě žádati ráčí, abychom k vezení artillerie do království Uherského do jednoho sta vozuov vypravili, též abychom jistý počet obilí do proffiantu JMtiCské na sebe uložili a v jistá blíž Moravy ležící místa po vodě dolů do ležení doplaviti dali, i ač by nám nic vděčnějšího nebylo, než abychom jak v jednom tak i v druhém k milostivému JMtiCské zalíbení poddanou povolnost prokázati mohli, ale poněvadž jak pro velikou neplinnost [sic] letošního obilí tak i jiné předešle ukázané příčiny nikoli bychom k tomu postačiti nemohli, formanův pak v této zemi velmi málo se nachází, tak že, kdybychom se i v tom JMtiCské co uvoliti chtěli, lidí svých bychme nikterakž k tomu přivésti nemohli, z té příčiny JMtiCské s ponížeností prosíme, aby nás i v tom milostivě omluvna míti ráčil.

Na spevnění pak a dostavení pevnosti Uywaru rádi bychom JMtiCské těch dvanácte tisíc zlatých podle milostivé žádosti JMti svolili, ale poněvadž jsme všecky berně na tento rok JMtiCské v moc dali, odkud bychom takovou summu shledati mohli, žádných prostředkuov obmysliti nemůžeme. Však jestli JMtCská z berní a zbírek letos svolených na dostavení dotčené pevnosti co obrátiti poručiti ráčí, to při vuoli JMtiCské poníženě pozůstavujeme.

Co se reštantů dotýče, pokud jsou které osoby z nás stavů jaké berně zadrželi, chceme to k milostivé žádosti JMtiCské nařiditi, aby od úředníků menších k jednomu každému podle obyčejné executí bez ušetření ihned přikročeno bylo.*) — —

A tak, což tuto od nás dobrovolně a ne z povinnosti, než z dobré a svobodné vuole, též z ponížené a věrné poddanosti naší k milostivé žádosti JMtiCské svoleno jest, za to JMtiCské poníženě a poddaně prosíme, aby JMtCská to od nás milostivě a vděčně přijíti, nás stavy, jak na toto nynější tak také i na předešle pominulých let činěná sněmovní svolení, na který reversy odvedeny nejsou, dostatečnými reversy, tak aby to nám, privilegiím, svobodám, obdarováním i také starobylým pořádkům a chvalitebným zvyklostem našim na žádnou ujmu a škodu nyní i v časích budoucích nebylo, milostivě opatřiti ráčil.

A s tím, že nás při JMtiCské, pánu našem nejmilostivějším, s službami našimi a věrnou poddaností v milostivou ochranu poručena učiniti ráčíte, za to VMtí prosíme.

*) Následují odstavce o novokřtěncích, o stížnostech slezských knížat a j., jež tuto vynechány.

C. *Obecní artikule.**)
(Památky sněm. archivu morav. V. fol. 223 a násl.)

1. *Kterak se ode všech dobrý a pobožný řád zachovávati má.*

Vědomé jest všechněm, jak každého roku hned od počátku těch nebezpečných a krvavých v král. Uherském nastalých válek, které pán Buoh všemohúcí pro naše těžké a hrozné hříchy, jimiž jsme jeho svatou milost k hněvu popudili a k tomu příčinu velikou dali, zuřivost svou všelijakými spuosoby, obzvláštně pak tím tyranským tureckým mečem, ohněm, neourodami, drahotou, morovým nakažením a jinými všelijakými zlými příhodami na nás vylévá, tak že den ode dne k většímu pádu a zahynutí se přibližujeme, ve všech sněmovních snešeních, jak by při lidech dobrý, pobožný a křesťanský řád zachováván býti jměl, s pilností nařizováno bylo.

Ale uznává se až posavad, že to od mnohých lehce váženo, ano i dokonce opomíjeno bylo. Z té příčiny to ještě tímto nynějším sněmem přísně nařizujem a poroučíme, aby všichni obyvatelé země této jak sami osobami svými, tak také čeládka a poddaní jejich, životů svých polepšili, ku pánu Bohu skroušeným srdcem se obrátili, pokání za hříchy činili, mezi sebou svornost a křesťanskou lásku zachovávali jedni k druhým ji skutečně prokazujíc, obzvláštních postranních a mnohokráte bezpotřebných proti sobě záští, kyselostí, různic a svárův (kterážto nesvornost mnohým a slavným zemím a krajinám k jich veliké záhubě příčina jest byla) zanechajíc je opustili a jednomyslně tuto naši milou vlast hájiti sobě nápomocni byli.

Předně kněží a farářové, z nichž mnozí bez všeho studu a ostejchání (což jistě litostivé jest) sobě v zvyk uvedli všelijaké rozpustilosti a hříchy s urážkou mnohých pobožných duší svobodně páchati, aby napravíce prvnějšího života ohyzdnost na sobě dobrý příklad, v kostelích služby Boží a řádu církevního pilni jsouc, letanye, mše svaté a jiné modlitby, jakž to povolání jich ukazuje, konajíc, řádným a pobožným obcováním nás předcházejíc, dávali, lid k pobožnosti a pokání na kázaních se vší pilností napomínali, a aby k nim představení jejich bedlivě a začastý dohlídali a nepříkladné skutečným trestáním napravovali, zapotřebné jest.

Pro vzbuzení pak všech vuobec k vroucím modlitbám má v městech, městečkách a vesnicech, kde kostelové jsou a kde by zvony měli, za den po třikráte, totižto ráno, o poledních a v večer zvoněno býti, a jedenkaždý, jakž takové zvonění uslyší, hned bez meškání pokleknouc na svá kolena, má srdcem skroušeným pána Boha za mír a pokoj, prospěšné nad nepřítelem vítězení prositi.

*) Týkají se opatření země proti nepříteli, spůsobu vybírání povolených berní, sbírání vojska jak za hranice tak k obraně země, vojenských přehlídek, správy zemské a p.

Toto se pak obzvláštně nařizuje, aby všeckny a všelijaké vrchnosti pro skutečné přetržení hříchuov a rozpustilostí proti pánu Bohu, nemírná pití a obžerství, neřádná posvícení, hody, nestydaté tance, hry, hromování, přísahání, lání, noční toulání, schůzky, povyky a přástky, kdež se tak kolivěk páší, přetrhli.

Jestliže by pak kdo přes toto nařízení v nějakých takových vejstupcích, aneb že by nad tímto naším ustanovením ruky nedržel, nebo se toho sám dopouštěl a v tom usvědčen byl, ten každý podle vyměření na sněmu obecním, kterýž v městě Brně léta p. 1593 držán byl, má buď od souseda svého, nebo jiného kohokoliv na statku pozemským majícího ze dvadceti pěti kop groší českých k soudu zemskému pohnán býti, a takovému puohonu beze všech obran odpovídati povinen bude.

2. *Zbírka JMtiCské svolená.**)

Jakož JMtiCské, pánu našemu nejmilostivějšímu, opět roku tohoto na lid válečný ty všecky zbírky léta minulého 1604 sněmem obecním v pondělí po neděli Invocavit v městě Brně držaném svolené, jakž to v odpovědi JMtiCské skrze pány posly dané šíře obsaženo jest, s poddané povolnosti jsme svolili a JCMti, což by se jich koli roku tohoto sešlo, v moc dali: a protož aby tomu všemu, což jsme na milostivou žádost JMtiCské tak svolili, za dosti se stalo, a jeden každý se čím spraviti věděl, do tohoto sněmu takové zbírky, kteréž začnouce od zavření sněmu tohoto, totiž od pondělka po neděli Reminiscere [7. března] až do neděle masopustní léta příštího 1606 [5. února] trvati mají, vepsati a zase obnoviti jsme dali.

Nejprve aby každý z obyvatelův margkrab. tohoto i ti, kteří na dvořích neb mlejních sedíce lidi poddané své mají, z jednohokaždého poddaného svého usedlého v městech, v městečkách, ve vsech, koliko koli jich má, nečiníce žádného rozdílu mezi křesťany a židy (kromě novokřtěncův, na kteréž tímto sněmem obzvláštní zbírka uložena jest) nevyjímajíce žádného i ty, kterýmž by se z dopuštění Božího na statku jakýmkoli spůsobem škoda stala, ani lhotníkův neb v nově usedlých, zouplna počet poddaných svých spravedlivě bez všelijaké ujmy neb vejražky, neužívajíc v tom žádných obmyslův, v listech svých přiznavacích pokládati má.

Též JMtiCské města stavu užívající, i která v stavu nejsou s předměšťany, ješto na předměstí domy své mají, i z těch, kteří z nich v okršlku zdí městských usedlí a k Čechům připojeni jsou,

*) V památkách sněmovních vytržena jsou folia 224—227 incl. Vydavatel užil tuto souvěkého tištěného výtisku sněmu z roku 1605.

z těch všech jako i páni z poddaných svých, z svého vlastního měšce a důchodův, od žádného z poddaných svých, ani města z předměšťanův a jiných poddaných jejich, ničeho sobě na pomoc neberouc, ani žádných dávek aneb berní postranních na ně neukládajíc, méněji pak pod spůsobem pokuty jakékoliv na ně uložené jich tím obtěžujíc, než z toho vezmouce, což právě jejich vlastního jest, po patnácti groších bílých, jeden groš po sedmi penězích bílých počítajíc aby dali.

Tím spůsobem města JMtiCské, které stavu užívají i ty, které v stavu nejsou, z každého domu, což jich koli v okršlku zdí městských jest, (krom domův panských, prelátských i rytířských, též domův špitálních, obecních a školních), také po patnácti groších bílých zečtouc je s bedlivostí aby dali.

Item poddaní naši, též předměšťané při dotčených městech žádného z lhotníkův, nebo komuž by se jakýmkoli spůsobem z dopuštění Božího jakákoliv škoda stala, z toho nevytahujíce, každý poddaný usedlý, i také předměšťan po desíti groších bílých dávati a jim v tom čeládka jejich mužského pohlaví, též podruzi a hofferi, každý vedle možnosti, pomoc slušnou učiniti mají.

Item osoby stavu panského a rytířského, kteříž by na dvořích a mlejních svobodných anebo neosvobozených seděli a statku pozemského jiného neměli, tolikéž svobodní dvořáci a jiní svobodníci, každý po dvou zlatých spravovati povinni budou.

Item novokřtěnci mimo předešlou zbírku, kterouž při dvadcátém groši spravují, z každého domu a mlejnu, kdež své kuchyně mají, po osmdesáti zlatých ročně aby dávali a těm osobám přísežným, kteříž v těch dědinách k vybírání zbírek nařízeni budou, bez odpornosti odvozovali. Pakli by se v tom tíž novokřtěnci v kterém místě na odpor stavěli a takové zbírky dotčené přísežným osobám od sebe dáti a odvésti nechtěli, mají týž osoby moc míti, z jejich statkův buďto od dobytka, vína, obilí, neb jiných užitkův jejich, vezmouce to, zač spravedlivě stojí, prodati a berni dotčenou spravice, jestli by co mimo to zbejvalo, jim zase navrátiti. Z kteréžto zbírky páni, na čichž gruntech ti novokřtěnci sedí, sami se přiznávati mají.

Item židé mimo před šlou berni, kterouž při dvadcátém groši spravují, z každé hlavy přes deset leth stáří po jednom zlatým počtu moravského aby dávali.

Item pan hejtman též i poručníci, kteříž sirotky a statky jejich na hotových penězích pod mocí a správou svou mají a na ouroky jich půjčují, též i ti, kteříž z pánův obyvatelův na statcích pozemských sedí a peníze na ourocích buďto zde v zemi mají anebo ven z země této půjčují, a tam nic z nich nedávají, též i ti, kteříž na krčmy peněz půjčují, tolikéž i ti, kteří na dvořích, mlejních, v městech, na předměstích, též v městečkách a ve vsech

sedí, obzvláštně pak i ti, kteříž v službách jsouce a peníze při páních svých nebo jinde mají, z každého tisíce po třech zlatých aby dávali. Však z toho se ti, kteříž přes dva tisíce zlatých na ourocích a žádného jiného hospodářství a živnosti nemají, vynímají.

Jestliže by pak kdo peníze své z této země ven půjčoval a tam berně z nich spravovati musil, ten každý aby se listem pod sekrytem svým přijmouce to k svému svědomí osvědčil.

A jakož se toho někteří dopouštějí, když komu jakou summu půjčují, že jim netoliko ouroky zouplna se spravují, ale i ty daně a berně, což od země z každého tisíce uloženo jest, za ně spravovati musejí, na kohož by se koliv to našlo, má k němu podle zřízení zemského přikročeno býti.

Item kněží a farářové, kteříž by jaké důchody měli, i páni, jenž by jakékoliv užitky kněžské neb farní drželi, a jich buďto smlouvou, pensí, aneb jakýmkoliv spůsobem v užívání byli, byť pak i faráře na týchž farách neměli, z těch aby podle spravedlivého uznání každé vrchnosti, což by toho tak důchody kněžské a panské vynášely, slušnou zbírku dávali.

Týmž spůsobem jiní kněží, oltářníci a summou všickni, netoliko duchovní, ale i světští, kteříž peníze své na widrkauffích nebo listech a zápisích z měst JMtiCské jim vycházejících, svědčících, mají (však zádušních a špitálních peněz v to nepotahujíc), každý z jednoho sta po jednom zlatým aby dávali.

Item všickni páni obyvatelé, též mlynáři a novokřtěnci, kteříž na řekách velkých a potocích mlejny své mají, anebo volmi táhnou, z každého kola moučného, mel on neb nemel, po jednom zlatým, z kola korečného při menších potocích aneb rybnících po patnácti groších bílých aby dávali.

Item z vína zemského, což by se koliv nám obyvatelům tohoto roku urodilo, neb z desátku dostalo, též i poddaným našim, i od novokřtěncův, hned při zbírání vína z vědra vypresovaného vína po dvou groších bílých dávati se má. A kteříž na gruntech svých i jinde vinohrady mají, to dostatečně nařídíti povinni budou, aby taková zbírka, jakž od pánův obyvatelův zemských, tak také i od poddaných a jiných přespolních lidí, i od novokřtěncův spravedlivě a bez fortele vybírána byla. A kdož by koliv té zbírky tu, kdež se víno zbírá, dáti a spraviti nechtěl, tedy aby jemu takové víno, až by tu dávku spravil, od pána těch gruntův od hory propuštěno nebylo.

Item z vína vyšeňkovaného ti, kteří své vlastní vína z svých vinohradův utěžena šeňkují aneb šeňkovati dají, by pak i prve již pod horami z něho berni uloženou spravili, z každého vědra po dvou groších bílých:

A ti, kteříž vína na šeňk skupují, by pak i své vlastní vinohrady měli, a je šeňkují neb šeňkovati dají, z každého vědra, toli-

kéž i při freguncích a jarmarcích, žádného fortele a obmyslu v tom neužívajíce, zouplna a spravedlivě po čtyřech groších bílých aby dávali.

Item přespolní lidé kteřížkoliv, buď při vinobraní nebo od presu, aneb kdekoliv a kdykoliv v zemi této vína ven z země vezou, z jednoho každého vědra po čtyřech groších tu hned, kdež vína kupují a nakládají, aby spravovali a osobám k tomu pod přísahou nařízeným odvozovali; o čemž jim, kteříž taková vína nakládati budou, v jednom každém městě, městečku aneb dědině buď osoby přísežné, anebo kdož tak koli vína prodá, oznámiti povinni budou. — Na kteroužto tak zouplna a pořádně spravenou zbírku mají buď sami páni, jich úředníci aneb přísežní rychtáři ve vsech při vinohradích ležících, v městech pak od ouřadův týchž měst, formanům a kdož by tak koli vína naložil, kundšofty pod pečetmi aneb sekryty svými dávati, a oni formané cestami obyčejnými mejtům nevyhejbajíc jezditi, takové kundšofty vždy při sobě míti, na mejtech, aneb kdežbykoli z pánův obyvatelův o to dotázáni byli, je ukazovati. Těž také přijedouc na poslední mejto aneb hranice této země, takového kundšoftu mejtnému přísežnému (jehož každá vrchnost povinna bude o to přísahou zavázati) zanechati. — Kteréžto listy neb kundšofty mají dotčení mejtní vrchnostem svým, vrchnosti pak vejběrčím s listy svými přiznavacími odvozovati. Pakli by který forman takového kundšoftu při sobě neměl, aneb komukoliv z pánův obyvatelův ho ukázati nechtěl, aby témuž takové víno propadl. Těž také jestliže by páni a obyvatelé margkr. tohoto pro vína ku potřebě a truňku svému vysílali, mají čeládce aneb lidem svým na to kundšofty pod sekryty svými, tak aby je týmž spůsobem, byla-li by toho potřeba, ukázati a předložiti mohli, dávati.

Item z vína uherského do této země přivezeného a vyšeňkovaného neb prodaného z jednoho každého vědra po patnácti groších bílých, z rakouského po dvanácti groších bílých (krom obyvatelův země této, kteří v arciknížetství Rakouském statky své mají, z toho se vynímají), ti aby z těch vín rakouských do této země přivezených a vyšeňkovaných po šesti groších bílých, těž z sladkých pití vlaských všelijakých vyšeňkovaných z láky nebo vědra po jednom zlatým spraviti povinni byli.

Item z vín přespolních, kteréž se z království Uherského a arciknížetství Rakouského do království Českého a knížetství Slezských i do jiných zemí skrze tuto zemi vezou, též sladká pití z jednoho každého vědra neb láky po šesti groších bílých aby spravováno a při hranicích margkrabství tohoto od osob, od jedné každé vrchnosti, kteříž statky své při týchž hranicích mají, k tomu pod přísahou nařízených, s bedlivostí vybíráno a to tak opatrováno bylo, aby se v tom žádných obmyslův nedálo. A jeden každý, který taková vína skrze zemi tuto vézti chce, aby hned přijedouc

na hranice margkrabství tohoto na prvním mejtě touž zbírku spravil a vezmouc kundšoft od osob přísežných tu a nejblíž toho místa tím spůsobem, jakož i s víny zemskými vyměřeno jest, se zachoval. O čemž mu tolikéž ten mejtný oznámiti povinen bude. Což vše z strany též zbírky z vín tak, jakž vejš psáno jest, povinna bude jedna každá vrchnost na gruntech svých dostatečně nařiditi. Však z té dávky se vyměňují JJMt páni a rytířstvo z království Českého, kteříž dadouce taková vína a sladká pití ku potřebám svým vlastním skrze tuto zemi vézti, na to vyslaným svým vysvědčení listovní pod pečetmi svými s podpisem ruky vlastní, kteréž by vyslaní jejich, když by toho potřeba byla, ukazovati mohli, dávati mají.

Item z piva Vratislavského, Svídnického, Opavského, Glacského i jiných piv cizích do této země k šeňku přivezených a vyšeňkovaných z každého vědra po pěti groších bílých dávati a spravovati se má.

Item obzvláštně také na tom zůstáno, aby osoby ze všech čtyř pánův stavův i ti, kteří na domích a dvořích při městech a ve vsech sedí, ano i poddaní naši, tolikéž i novokřtěnci, kdo by koliv jaké pálený a z čehokoliv pálil, neb páliti dal, prostý i strojený, též i z jalovcové vody, z každého másu po dvou groších bílých, aby beze všech fortelův a obmyslův dávali.

Item kupci a handlíři všelijací buďto křesťané anebo židé, kteříž zde v zemi usedlí jsou, aneb sklady své v městech a městečkách v tomto margkrabství v sklepích a pokojích pronajatých mají, z všelijakých krámských a prodajných věcí, totiž z vlaských, englických a míšenských suken, též i jiných všelijakých hedvábných věcí, ano i ti, kteříž od jinad na jarmarky, trhy a sjezdy do měst a městeček přijíždějí aneb přicházejí, ze všelijakého prodaje takových handlířských věcí (krom suken domácích a v zemi této udělaných), aby třidcátý groš dávali, a osobám v jednom každém městě neb městečku pod přísahou nařízeným, každého čtvrt léta pořádně podle dobrého svědomí, odvozovati povinni byli. A purgmistr a radda každého města nebo městečka a dědiny aby k tomu dohlídali, nad tím ruku drželi, tak aby se v tom spravedlivě chovali, a co tak k sobě od týchž osob přísežných od kupcův vybraného přijmou, z toho se (zejména v listech přiznavacích toho dokládajíc) přiznávali.

Item kupci, jenž tkanice zlaté a stříbrné, knoflíky zlaté i jiné štefty, růže, medaje a všelijaké z drahým kamením klínoty, perly, i sklenné šmelce, soboly a rysy prodávají, aby osmý groš ze všeho dávali.

Item ti kteříž koňmi handlují aneb kupčí a je ven z země vedou, i ti, kteřížby z jiných zemí koně skrze tuto zemi vedli a v této zemi jich neodbyli, z jednoho každého koně po dvou zlatých, ale z klisny aneb hřebce po patnácti groších bílých, též

z volův, krav, z jalovic uherských, polských neb slezských, jenžby se skrze tuto zemi anebo ven z země jinam hnali, z každého kusu po třech groších bílých, z capu, z capic po třech penězích bílých aby dávati povinni byli. Při kteréžto zbírce jedna každá vrchnost i ti handlíři, kteříž by tak jak dotčeno, koně neb klisny a všelijaké dobytky buďto zde v zemi koupili a skrze zemi tuto vedli neb hnali, tím vším spůsobem, jako v artikuli nadepsaným z strany vín, kteréž se z cizích zemí skrze margkrabství toto aneb zde v zemi skoupené jinam vezou, o dávání a ukazování kundšoftův vyměřeno a nařízeno jest, se chovati povinni budou.

Item všickni stavové a obyvatelé aby ze všech a všelijakých rybničných a jezerních, velkých i drobných ryb, kteréžto se z rybníkův, poltrubí, z sádek a haltýřův, z jezer dědičných i pronajatých prodávají totižto z štik, kaprů, plodu a všelijaké drubeže; tolikéž z sýrův, másla, i ti, kteříž na dvořích svobodných i jiných sedí, rybníky své mají, dobytky chovají, anebo dvory a dobytky na plat pouštějí, což by koli toho obojího a zač prodali, buďto za hotové peníze, nebo do času určitého, žádných fortelův aneb obmyslův při tom neužívajíc, z ryb, dvadcátý groš a z mlíčného třidcátý groš spravovali.

Item ti, kteří s herynky handlují a je sem do země přivážejí, též i ti, kteří olej buď doma neb na trzích a jarmarcích prodávají, z každé tuny po třech groších bílých dávati mají. Kteříž by pak buď herynky neb olej ven z země aneb skrze zemi tuto jinam vezli, ti aby takovou zbírku na hranicích margkrabství tohoto osobám přísežným od jedné každé vrchnosti k tomu nařízeným odvozovati povinni byli.

Item každý z nás obyvatelův i ti, kteří na dvořích svobodných a osvobozených sedí, též poddaní naši i novokřtěnci, a kdokoliv ovce chovají, z každého kamene vlny po šesti groších bílých aby dávali a po každé stříži zvážiti ji dadouc, na to, až by ji prodal, nečekajíce, což by z ní přišlo, do listův přiznavacích klásti a vejběrčím hned odvozovati povinni byli. Ti pak, kteří vlnou handlují, a v jiné zemi kupujíc, ji do tohoto margkrabství přivážejí, též po šesti groších bílých z každého kamene dávati mají.

Item všickni řezníci při městech JMtiCské, též v městech, v městečkách i ve vsech JMtiKské, pana kardynála, panských, prelátských, rytířských i městských, též i židé a summou všickni, kteříž v této zemi dobytky na prodaj bijí a je ven z země vezou, žádných fortelův v tom neužívajíc, z každého vola uherského, polského neb slezského po třech groších bílých, z krávy a jalovice zemské po dvou groších bílých, z telete po šesti penězích bílých, z capu, z capic po šesti penězích bílých, též z skopce, berana, ovce, z kozla a koz po třech penězích bílých, z vepře krmného čtyry groše bílá, z vypaseného dva groše bílý, spravovati mají.

Dáleji i na tom zůstáno jest, abychom my všickni obyvatelé na statcích pozemských i na dvořích dědičných a kdož by poddané své měli, v městech, městečkách a ve vsech sedící, z obilí ozimého z každé kopy snopův dva groše bílá a z jarého, totiž z ječmene, ovsa, pohanky, prosa, konopí, z jaré rži, rejže jinak špaldy po jednom groši bílým, poddaní pak naši usedlí, též podruzi, pacholci, služební neb svobodní i ti, kteří sobě mezi lidmi obilí přisívají, nebo rolí pronajímají, na ně zapůjčují, tolikéž i novokřtěnci a summou všickni, kteří jakékoli obilí jaré neb ozimé po gruntech, rolích, pustinách, nebo kopaninách a na rybnících sejí a žnou, z jedné každé kopy snopův obilí ozimého a jarého prostřední vazbu vážíce, po jednom groši bílým povinni dáti byli. A každý pán, nebo vrchnost na gruntech svých to nařiditi povinen bude, aby více do jednoho mandele než patnácte snopů kladeno nebylo. Však z desátků, kteréž páni anebo kněží berou, z toho ne poddaní, nežli sami páni a kollátorové i kněží spravovati mají.

A z hrachu od kohokoliv prodaného z jedné každé měřice po jednom groši bílým dávati se má.

3. *Zbírka berně dvadcátého groše a z koní zbrojných.*

Poněvadž jsme na milostivou žádost JMtiCské, pána našeho nejmilostivějšího, pro opatření proti nepříteli Turku hranic, zámkův a pevností v kraji uherským proti margkrabství tomuto z této strany Dunaje ležících za tři léta každého roku padesáte šest tisíc zlatých, za jeden zlatý třidceti groší a za jeden groš sedm peněz bílých počítajíc, na rozdílné terminy, totiž od vyjití posledního terminu sv. Mikuláše [6. prosince] léta minulého 1604. počnouc první termin o sv. Bartholoměji [24. srpna] a druhý termin o sv. Mikuláši příštím, a tak na druhý i třetí rok o těch časích dáti a vyplniti se uvolili, tak jakž odpověd pánům poslům JMtiCské daná to v sobě obsahuje a zavírá, čemuž aby se od nás za dosti státi mohlo, na tom jsme se všickni čtyři stavové snesli, abychom z lidí poddaných našich z jednoho každého, (kromě těch, kterýmž by se z dopuštění Božího ohněm, povětřím nebo vodami škoda na živnostech jejich stala, a kteříž by od pánův svých lhotu měli) po dvadceti groších bílých, města pak JMtiCské též z každého domu v okršku zdí městských po třech zlatých, a z domů na předměstí po dvadcíti groších bílých; stav panský a rytířský, též svobodní dvořáci, kteří dvory svobodné ve dckách zemských mají, i ti, kteříž na dvořích a mlejních osvobozených sedí (by jich i ve dckách zemských neměli), aby z takového každého dvoru (žádného nevynímajíc) po třech zlatých každého roku dávali. Z židův pak,

kteříž je na gruntech svých mají, z jednoho každého ženatého po třech zlatých a z neženatého, který by přes deset let stáří byl, z obojího pohlaví po dvadcíti groších bílých, a z novokřtěncův z jednoho každého domu, v kterýchž novokřtěnci bydlejí a své kuchyně mají, též z mlejnův, kteříž jich vlastní jsou, za tři léta na terminy svrchupsané při každém terminu po osmdesáti zlatých toho dali a složili. Kteroužto zbírku vejběrčí zemští, zejména níže nařízení, za tři léta na terminy vejš doložené vybírati mají.

Item mimo nahoře psanou zbírku také jsme se všickni čtyři stavové na tom snesli, abychom pro splacení ourokův z dluhův zemských jeden každý z nás obyvatelův, jakž a co na koho podle nového šacuňku koní zbrojných uloženo jest, z jednoho každého koně po desíti zlatých dali. A tu zbírku za tento rok na rozdílné terminy na den sv. Bartoloměje a druhý na den sv. Mikuláše vejběrčím nařízeným časně bez zadržování odvedli.

4. *[Posudného stavové moravští povolili z každého čtyřvěderního sudu piva buď pšeničného neb ječného po pěti groších bílých i od novokřtěnců na tři léta o dvou terminech: při neděli Cantate (8. května) a při sv. Václavě (28. září).]*

5. *O zbírku na pomoc k zaplacení dluhův zemských z koní zbrojných i jiných věcí uloženou.*

Na tom jsme se tolikéž všickni čtyři stavové snesli, abychom ještě za tento rok 1605. jedenkaždý z nás mimo napřed psané jak JMtiCské tak i jiné svolené berně tuto obzvláštní zbírku k zemi na splacení některých dluhův, zvláště pak ourokův na ty summy vycházejících, tímto sněmem svolili.

Předně, jakož v napředpsaném artikuli při berni dvadcátého groše na jednoho každého koně zbrojného na dva terminy po desíti zlatých uloženo jest, toho při tom ještě za tento rok pozůstavujeme a k takové za tento rok 1605. trvající zbírce na jednoho každého koně mimo předešlých deset zlatých ještě pět zlatých narážíme, tak aby již vedle předešlého na jednoho každého z pánův obyvatelův uloženého počtu koní za tento rok na každého koně patnácte zlatých vycházelo, a těch pět zlatých přiražených pojednou při jednom terminu svatým Jiří [23. dubna]*) nejprve příštím spraveno bylo.

K tomu také všickni páni, preláti, rytířstvo, města a obyvatelé zemští, kteříž jakékoliv poddané buď v městech, městečkách, neb ve vsech kdekoliv usedlé mají, nečiníc rozdílu mezi židy a křesťany ani lhotníkův aneb kterýmž by se z dopuštění Božího škoda stala,

*) V nynějším kalendáři klade se sv. Jiří na 24. dubna.

nevyměňujíc, z jednoho každého poddaného, též města JMtiCské z předměšťanův mimo zbírku JMtiCské tímto sněmem svolenou a mimo dvadcátý groš z vlastního svého měšce a důchodův svých vlastních po pěti groších bílých, měšťané pak a obyvatelé v okršlku a ohradě měst JMtiCské usedlí, z každého domu (krom panských, prelátských a rytířských)' po půl osmu groši bílým aby dali a spravili. Obzvláštně pak lidé poddaní všech pánův obyvatelův, což jich koli v zemi usedlých jest, mají tolikéž pojednou za jeden termin svatého Jiří příštího po pěti groších bílých dáti a spraviti.

Ze všech domův novokřtěnských, v kterých kuchyně mají, co jich zde v margkrabství tomto jest, mimo ty berně, které na novokřtěnce v zbírkách tímto sněmem svolených uloženy jsou, aby též novokřtěnci tolikéž o sv. Jiří příštím po desíti zlatých dali a spravili. Z vědra vína, které se v zemi této, kde a od kohokoliv za peníze vyšeňkuje, obzvláštně mimo to, což prve v zbírkách JMtiCské svolených. na vína uloženo jest (krom osob pánův obyvatelův) též jsme se na tom stavové snesli, aby na každém vědře vína po jednom groši bílým přiraženo bylo, a když se berně z vín dávati bude, tolikéž ten jeden na každý vědro uložený groš aby do berní k zemi svolených spravován byl.

A jakož od nás stavův v zbírkách JMtiCské tímto sněmem svolených z každé kopy obilí ozimého na pány obyvatele po dvou groších uloženo jest, lidé pak poddaní toliko po jednom groši jak z ozimého též z jarého obilí dávati mají: protož na tom jsme se všickni čtyři stavové snesli, aby na splacení ourokův z dluhův zemských lidé poddaní naši z jejich vlastních měšcův z každé kopy obilí ozimého mimo to, co tak prvé do zbírek JMtiCské z obilí dáti mají, jakž nahoře dotčeno, z každé kopy ozimého obilí ještě více o jeden groš dali a spravili.

A ty nahoře psané, ku potřebě zemské svolené zbírky, totiž: páni obyvatelé z koní zbrojných po pěti zlatých, též z každého poddaného usedlého z měšcův svých po pěti groších bílých, měšťané v okršlku zdí v městech JMtiCské bydlící po půl osmu groší bílých, a poddaný jedenkaždý po pěti groších bílých, aby při jednom terminu sv. Jiří nejprv příštího vejběrčím k tomu nařízeným beze všeho prodlení dány a spraveny byly.

Ta pak dvoje nahoře dložená berně, co se na vědro vína po jednom groši a od lidí poddaných na každou kopu ozimého obilí též po jednom groši bílým přirazilo, má se při času vánoc příštích, když se berně skopní a z vín spravovati bude, vejběrčím k tomu nařízeným odvésti.

K vybírání pak těch všech tímto sněmem svolených zbírek nařízeny jsou osoby tyto:

V městě Olomouci:	V městě Brně:
Zigmund Willenberger z Phenixbergku.	Kryštof Picer.

Jestliže by pak pán Bůh na kterou osobu z týchž vejběrčích nemoc anebo smrt dopustiti ráčil, my všickni čtyři stavové JMti panu hejtmanovi margkrabství tohoto, aby pán na místo takového zase jinou osobu hodnou, která by se pánu k tomu nejlépěji hoditi viděla, nařiditi a ustanoviti mohl, to v moç dáváme.

6. *O vypůjčování, placení a spravování všelijakých peněz zemských.*

Poněvadž my stavové margkrabství tohoto u velikých dluzích zemských postaveni jsme, a kudy bychom takové dluhy (ačkoli jsme mimo předešlý pominulý rok letos mnohem větší berni na sebe a poddané naše uložiti museli) splatiti mohli, u sebe nenacházíme, z těch a jiných mnohých zvláštních příčin jednomyslně jsme nařídili a tímto sněmem nařizujem:

Pana Ladislava ml. z Lobkovic na Šternštejně, Neyštatu, Rybnicích a Holešově, JMtiC Římského, Uherského a Českého etc. krále etc. raddu, aby pán všech a všelijakých peněz a zbírek zemských tím vším spůsobem jako i ľonského roku directorem býti ráčil. Což všeckno podle obzvláštního našeho ku pánu se důvěření, pánu tímto sněmem v moc dáváme.

Ku pomoci pak, a aby všelijaké peníze zemské od vejběrčích k tomu nařízených k sobě přijímal a zase na poručení téhož pana Ladislava z Lobkovic vydával, jako i předešle tímto sněmem volili jsme: Pana Ondřeje Zeydle z Pramsova, JMtiCské etc. raddu etc. Kterýžto pan Zeydl v tom ve všem, což se peněz zemských dotýče, má se často psaným pánem Ladislavem z Lobkovic říditi a spravovati. Za kteroužto práci jeho za tento rok má jemu panu Zeydlovi jeden tisíc zlatých služby dáno býti.

7. *O vejražku ze všech berní tímto sněmem JMtiCské svolených.*

Komuž by se koliv od lidu vojenského buď při mustruňku na mustrplacu, při tažení nebo odtažení jaká škoda stala, ten každý má z berní JMtiCské svolených jaké summy a proč za sebou zanechává, v listu svým přiznavacím vejběrčím daným vejslovně doložiti a touž věc hned na pana direktora peněz zemských vznésti a takovou škodu před ním prokázati. Pan direktor pak při nejprv potom příštím soudu zemském, kterýž buď v Olomouci neb v Brně držán bude, má to na JJMti nejvyšší pány úředníky a soudce vznésti. JJMt při témž soudu ráčí jisté osoby k tomu voliti a nařiditi, kteříž to všecko bedlivě uvážiti mají, a co by tak komu takových škod za spravedlivé uznali, má sobě to ten, komuž se škoda stala, z nadepsaných zbírek vynahraditi.

8. *O veřejnost.*

Jakož JMtCska pán náš nejmilostivější, jakž skrze instrukci tolikéž i pány posly JMti k nám sem na tento sněm vyslané, nám všem v známost uvozovati ráčí, jaké veliké nebezpečenství na margkrabství toto, vlast naši milou, se hrne, kterémuž od paměti lidské podobného nebylo, nás stavuov milostivě a otcovsky napomínajíc, abychom předložíce sobě takové a nastávající veliké nebezpečenství naše, to mezi sebou zde v zemi dostatečně nařídili, jak by země tato a hranice naše před nenadálými vpády, štráfy nepřítele Turka a jeho s ním zrádně spuntovaných pomocníkův, náležitě a bezpečně opatřena byla:

A protož na tom sme se my všickni čtyři stavové snesli, což tímto sněmem obnovujem a nařizujem, aby jedenkaždý z obyvateluov podle předešlého svolení sněmovního jakž předně s počtem koní zbrojných, což na koho podle nového šacuňku uloženo jest, s dvacátým, též desátým, a bylo-li by potřebí, i s pátým člověkem vždycky na hotově byl. Na čež, aby se tak dálo, páni hejtmanové krejští, každý v kraji svém, bedlivý pozor jmíti mají. A když by koli od JMti pana hejtmana margkrabství tohoto skrze patent všechněm vuobec oznámeno bylo, aby jedenkaždý, jakž s počtem koní na něj uložených, tak i s lidem pěším, každý do kraje toho, pod které hejtmany kteří obyvatelé náležejí, najíti se dal.

Hejtmané pak krejští týž lid každý v svém kraji zmustrujíc aby s týmž lidem v místo od JMti pana hejtmana jim oznámené týž obojí lid vedli.

9. *Obnovení hejtmanuov krajských v každém kraji.*

V kraji Olomouckém:

Z stavu panského: P. Zdeněk Žampach z Potnštejna a na Hranicích.

Z stavu rytířského: P. Jan Bukůvka z Bukůvky, na Eyvanovicích a Třemešku.

V kraji Brněnském:

Z stavu panského: P. Jan Diviš z Žerotína na Židlochovicích, Náměšti a Brandejsi nad Orlicí.

Z stavu rytířského: P. Hanuš Petřwaldský z Petřwaldu na Račicích, Petřwaldě, Moravských Prusích a Malkovicích.

V kraji Hradištském:

Z stavu panského: P. Jan Jetřich z Kunovic na Ostroze a Novém Světlově.

Z stavu rytířskeho: P. Jiřík Martinkovský z Rozseče a na Litenčicích.

V kraji Znojemském:

Z stavu panského: P. Jaroslav z Náchoda a na Bozkowštejně.
Z stavu rytířského: P. Jan Ludvík Krokwiczar z Nové vsi a na Písečným.

V kraji Jihlavském:

Z stavu panského: P. Zdeněk Brtnický z Waldštejna, na Sádku a Brtnici.
Z stavu rytířského: P. Václav Wanecký z Jemničky a na Walči.

10. *O vyzdvižení země v náhlých potřebách.*

Jestliže by toho zemi této potřeba nastala a země zdvížena býti jměla, všickni čtyři páni stavové JMti pánu Karlovi z Lichtnštejna, hejtmanu margkrabství tohoto, to v moc dávati ráčí, aby pán obešlíce k sobě nejvyšší úředníky a soudce zemské, hejtmany krajské a některé osoby z obce, to s nimi uraditi a uvážiti mohl. Pakli by jiná nějaká náhlá země aneb hranic tohoto margkrabství se dotejkající potřeba nastala, bude moci JMt pan hejtman některé osoby z nejbližších pánuov obyvateluov k sobě obeslati a s nimi se o to uraditi.

11. *O defensí.*

Jakož jsme JMtiCské v odpovědi naší, aby JMtCská o ten potřebný a duoležitý artikul strany defensí, jak by jedna země druhý v čas náhlý a nenadálý potřeby ku pomoci přispěti mohla, poníženě žádali: i poněvadž pak tato země téměř nejblížeji nepřítele v těchto roztržitostech u velikém nebezpečenství postavena jest, protož k vyřízení takové defensí osoby prvnějším sněmem létha 1601, kterýž v městě Brně v pondělí po sv. Matěji [26. února] držán byl, nařízené pozůstavujeme a na místě pana Joachyma Haugwice z Biskupic stavu panského, pana Karla z Lichtnštejna a z Nyklšpurgku na Walticích, Plumlově a Hradě Ousově, JMtiC Římského tejnou radu a hejtmana margkrabství Moravského, a z stavu rytířského na místě pana Jiříka Hodického, poněvadž do stavu panského přijat jest, a pana Bohuslava Bořity, kteréhož jsme na žádost jeho a pro nedostatek zdraví z té komisí propustili, pana Jana Mošovského z Moravčína na Stražisku a Životicích, podkomořího margkrab. Moravského, a pana Vilíma Zoubka ze Zdětína na Zdounkách a Habrovanech, nejv. písaře markgrab. Mo-

ravského, nařizujeme. Kteříž kdykoliv od JMtiCské panu hejtmanovi a jim od téhož pana hejtmana poručeno bude, ničímž (kromě moci Boží) se nevymlouvajíc na Hrad Pražský sjeti a to všecko, což by dobrého a užitečného k obhájení a zachování království Českého a tohoto margkrabství i jiných zemí k témuž království připojených se vztahovalo, s JMtiCskou spolu s osobami od pánův stavův království Českého a vyslanými z jiných zemí ku království Českému připojených jednati a zavírati i na jistém konci postaviti mají. K čemuž je tímto sněmem zmocňujeme a jim se, že v tom ve všem na osobách svých nic sjíti nedají, cele duověřujeme. Kterýmžto osobám a vyslaným našim na outratu z peněz zemských, tak jakž se předešle dávalo, dáno býti má. A pokudž by která osoba pro nedostatek zdraví jeti nemohla, JJMt páni stavové JMti panu hejtmanovi to v moc dávati ráčí, aby pán na místě toho jinou osobu k tomu nařiditi moci ráčil. [Odstavec o skládání účtů vynechán.]

12. *O kundšofty.*

Poněvadž nejvíce na tom záleží, abychom zde v zemi v tyto tak nebezpečny časy a v tuto otevřenou válku, též časté a znamenité nepřátelské štráfy, vždycky dobré a jisté kundšofty jmíti a sebe před všelijakým nebezpečenstvím časně podle lidské možnosti opatřiti mohli, ráčí jmíti JMt pan hejtman o to se s pilností starati, aby pána takové kundšofty časně docházely, na kteréž pánu tak jako i předešlým panům hejtmanům na tento rok 600 zlat. počtu moravského povolujeme. [Vynechány opětně některé odstavce.]

13. *O řemeslnících [a drahotu v zemi].*

Jakož sněmem obecním léta 1604. v městě Brně držaném ode pánův stavův jisté osoby strany nemírné drahoty v hospodách a při řemeslnících, zvláště pak při koželuzích a ševcích, kteříž nemírným sami sobě nadsazováním díla svého zde v zemi k veliké drahotě příčina jsou, nařízeny byly, aby sjedouce se spolu v jisté místo to bedlivě vyhledaly a uvážily, odkud by taková drahota pocházela a jak by jí spomoženo bylo, a uvedouce to v spis při nejprv příštím soudu zemským v tomto margkrabství držaném, JJMtem nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským s dobrým zdáním jejich přednésti jměli, čehož se až posavád od týchž osob nestalo: a protož se to tímto sněmem obnovuje a nařizuje, aby ty jmenované a k tomu nařízené osoby takovou svrchupsanou velice potřebnou věc beze všeho prodlení vyřídily, sepsaly a takové poznamenání JJMtem pánům soudcům zemským při příštím soudu

zemským Olomouckým, který při času sv. Jana Křtitele [24. června] Božího držán bude, odvésti a předložiti povinny byly. — A na čem touž věc JJMti páni soudcové postaviti ráčí, při tom aby zůstaveno bylo.*)

V.

Císař Rudolf II. poroučí Janovi Jiřímu z Švamberka na Ronšperce, Boru a Vorlíku, nejvyššímu sudímu dvorskému království Českého na hrad Pražský se dostaviti, aby na minulém sněmu přednesený od stavův artikul o veřejné hotovosti na místě svém postaven a k cíli konečnému přiveden byl. V Praze 1. dubna 1605.

(Orig. arch. Třeboňského. Opis v zemsk. archivu českém v Praze.)

Rudolf Druhý z Boží milosti volený Římský císař, král Uherský, Český etc.

Urozený věrný náš milý! Jakož jest se na nyní jminulém sněmu obecním léta tohoto na hradě našem Pražském při času památky Hromnic držaném snešení z strany veřejné hotovosti stalo a stavové k nám a nejvyšším ouředníkům, soudcům zemským, radám soudu dvorského a komorního též osobám z krajův voleným ten artikul v moc dali, jakž též zavření sněmovní to v sobě šířeji obsahuje a zavírá: i poněvadž toho veliká potřeba ukazuje, aby ten artikul časně před sebe vzat a na místě postaven byl, protož tobě poroučeti ráčíme, aby v outerý po svatém Marku evangelistu Páně nejprvé příšti, to jest dvacátého šestého dne měsíce aprilis jinak dubna na noc do Prahy ničemuž kromě moci Boží sobě překážeti nedadouc, konečně přijel a na zejtří ráno v osm hodin na půl orloji v kanceláři naší České dvorské na hradě Pražském se najíti dal, a ten velice potřebný artikul a co v té věci zapotřebí bude, uvážiti a k vyřízení svému přivésti mohl.

Na tom jistou a milostivou vuoli naši císařskou naplníš.

Dán etc.

VI.

*Proposicí císařská k sjezdu**) nejvyšších ouředníkův a soudcův zemských království Českého, rad soudu dvorského a komorního a osob od stavů v minulém sněmu ze všech krajů volených za příčinou nařízení veřejné hotovosti*

---

*) Následují některá méně důležitá usnesení. Ku konci artikulů sněmovních zaznamenány jsou »Notule listů přiznavacích: 1. Na zbírku za termin Sv. Jana Křtitele Božího a vánoční léta 1605. — 2. Na zbírku na splacení ourokův z dluhův zemských, z koní zbrojných po pěti zlatých z měšťův panských za každého poddaného po pěti groších; též od každého poddaného po pěti groších; od měšťanův z měst JMtiCské po půl osmu groši a z domů novokřtěnských po desíti zlatých za jediný toliko termin Sv. Jiřího příštího, léta 1605 svolenou. 3. Na zbírku dvadcátého groše. 4. Na posudní a 5. Na zbírku od lidí poddaných z každé kopy obilí ozimého po jednom groši a z každého vědra vína vyšeňkovaného též po jednom groši, na splacení ourokův z dluhův zemských při terminu vánočním svolenou.

**) Sjezd odbýval se 5. května r. 1605. Viz k tomu čís. VIII.

v království Českém k ochraně markrabství Moravského proti Turkům a po vstalcům uherským. V Praze koncem dubna r. 1605.

(Arch. česk. místodrž. v Praze. L 34. 1600—1605. — Koncept.)

J. M. Římský císař a Uherský, Český ɔc. král ɔc., pán náš nejmilostivější, od nejvyšších ouředníkův a soudcův zemských království tohoto Českého, též od rad svých souduov dvorského a komorního a osob ze všech krajův téhož království sněmem obecním k uvážení a opatření v čas potřeby nastalé veřejné hotovosti volených, poddaných svých věrných milých, že jsou se na obeslání JMtiCské ke dni uloženému sem na Hrad Pražský poslušně a poddaně najíti dali, milostivě přijímati a jich vedle toho tejna činiti neráčí, že by JMtCská jich jakožto svých poslušných a věrných poddaných milých, kdyby bez toho bejti mohlo, tímto sem na Hrad Pražský obesláním jistě milostivě rád ušanovati byl chtíti ráčil; ale poněvadž toho tak vysoce duoležitá znamenitá vlastní potřeba a veliké nebezpečenství, které všemu křesťanstvu, obzvláště pak království tomuto a zemím k němu příslušejícím od toho dědičného nepřítele víry svaté a krve křesťanské Turka, jako i od toho sproneveřilého Steffana Boczkaje a pomocníkův jeho tak čím dále tím větší nastává, neráčil jest JMtCská z povinnosti své císařské a královské toho moci pominouti, nýbrž z počátku psaných nejvyšších ouředníkův, soudcův zemských, též rad svých soudův dvorského a komorního a osob z obce sněmem obecním, který léta tohoto 1605 při času památky Hromnic [4. února] zde na Hradě Pražském držán byl, z každého kraje volených sem na týž Hrad Pražský stěžně obeslati, tak aby jim takové znamenité nebezpečenství netoliko v známost uvésti, ale i spolu s nimi o to skutečně se starati a těch cest obmejšleti a vyhledati ráčil, kterak by s pomocí pána Boha všemohoucího tak škodlivé a záhubné předsevzetí týchž nepřátel a z něho nastávající nebezpečenství od těchto zemí a věrných poddaných JMtiCské od statkův, manželek, dítek a hrdel jich odvráceno bejti mohlo; nebo ačkoli jest se JMtCská o to skutečně starati a dle nejvyšší možnosti své k tomu přičiniti ráčil, aby pozdvižení těch zrádných Hejdukův a lidu uherského puovodem a lstivými praktikami toho ouhlavního a dědičného, víry svaté a krve křesťanské žíznivého nepřítele Turka spuosobené k přetržení a spokojení přivedeno bejti mohlo, pro kteroužto příčinu k obhajování a retování těchto zemí a svých věrných poddaných milých JMtCská přes tuto celú zimu nemalý počet lidu vojenského v horním království Uherském chovati ráčil a ještě chovati ráčí, kterémuž pán Bůh všemohoucí nad těmi sproneveřilými Hejduky i několikero šťastné vítězství dáti ráčil; ale však z dopuštění Božího a pro hříchy naše ten oheň, který na tak mnohých a rozdílných místech vzešel, až posavad netoliko uhašen není, nýbrž ta proti vrchnostem svým se pozdvihující a po loupeži dychtící sběř lidu obecného

uherského každodenně více a více se rozmáhá a své již navyklé ukrutenství široce a dalece pálením, mordováním a podmaněním sobě měst a městeček a mnohých předních pevností (krev křesťanskú ukrutně a nemilostivě vylévaje) až k samým hranicím markrabství Moravského provozovati nepřestává; — jakž pak netoliko město Košice ale i hrad Filek, nejpřednější a takměř jedinou baštu a bránu všech měst horních jinak báňských již sobě podmanili, hlavní město horní Nový Zvolen vzali, vypálili a k tomu přivedli, že nejvyšší polní JMtiCské Jiřík Basta se vším lidem svým do dolního království Uherského se obrátiti a retirovati musel.

A ačkoliv JMtCská o tom poručiti a to nařiditi jest ráčil, aby nejvyšší Kolonicz s týmž nejvyšším polním Jiříkem Bastou co nejspíš možné v hromadu strhli a k tomu se přičinili, aby ten znamenitý a silný počet Turkův, Tatarův, zrádných Hejdukův a lidu spronevěřilého uherského pospolu shromážděný, jest-li ne dokonce rozptýlen a zahnán, ale aspoň tak dlouho zdržán býti mohl, až by se větší a dostatečnější pomoc od JMtiCské království a zemí, věrných poddaných JMti, stala a lid křesťanský čerstvý jim ku pomoci a retunku přispěl; však poněvadž nepřítel tolikéž větší Turkuov a Tataruov moci, an by již i na cestě býti měla, každodenně k sobě očekává, odkudž opět většího a těžšího nebezpečenství nám se obávati, i také tomu rozuměti jest, jest-li by ten náš v tak skrovnosti mnohými nelestmi zemdlený lid (čehož milý Bůh zachovati rač) přemožen anebo dokonce z království Uherského vytlačen a vypuzen býti měl, že nepřátelé vopravdově se vší silou svou upřímo do markrabství Moravského nebo do knížectví Slezských a tak dáleji do království tohoto, země obzvláštními pevnostmi a pasy neopatřené, vtrhnouti a v ní všecko nejhorší k nevypravitelné škodě a žalosti provozovati chtíti budou; při čemž toho dobře šetřiti a rozvážiti sluší, kterak v těchto zemích nemálo lidu obecního, chudého, znuzelého, nic svého nemajícího, lehkého, neváženého a nových věcí žádostivého jest, který nepřátelé snadno po sobě potáhnouti, ano také i lid ten selský a poddané, jichž se nemálo spůrných a neposlušných v dosti mnohých místech, jakž vuobec vědomé, nachází, proti pánóm a vrchnostem svým pozdvihnouti, je posíliti a k sobě pod barvou věčné svobody i také v naději znamenité loupeže a kořisti připojiti a potom zemi všecknu tím snázeji pomocí jich zhubiti a podmaniti by mohli.

Přes to všecko z nejedněch rozdílných měst jisté a srovnalé kundšafty JMtCskou docházejí, že Turek maje sobě takovou příčinu toho spronevěřilého Boczkaje, zrádných Hejdukův a lidu uherského k němu připadlého výbornou a dávno vinšovanou příležitost danou, dnem i nocí o to usiluje a k tomu znamenitou praeparací činí, aby s největší mocí a znamenitou silou, nad kterou po ta léta nikdo ještě v království Uherském větší neměl, sám osobú svou do téhož království Uherského záhy přijeti, tuž zemi

Uherskou sobě podmaniti, město Víděň obléhnouti, arciknížectví Dolní Rakouské sklíčiti, i do těchto zemí vpády činiti a pálením, mordováním a zavedením do věčné služebnosti ubohého lidu křesťanského zhubiti a tak své pohanské ukrutenství pokudž nejdál provésti mohl. Kterémužto zuřivému téhož tyrana předsevzetí, nebude-li ovšem vedle skroušeného a horlivého ku pomoci Boží volání a silného v smilování jeho oufání, hbitě, skutečně a opravdově odpíráno, strach a Buoh uchovej, aby se témuž nepříteli vedle vinše jeho nepodařilo.

A protož JMtCská svrchupsaných nejvyšších ouředníkův a soudcuov zemských, rad svých a osob z krajův volených milostivě za to žádati a z donucující potřeby je napomínati ráčí, aby podle moci sobě ode všech stavův sněmem obecním dané to nařídili a opatřili, aby ihned desátý člověk ve všech krajích království tohoto zmustrován byl, tak aby ku pomoci buď markrabství Moravskému neb knížectvím Slezským, kde by toho největší potřeba ukazovala, vypraven bejti mohl. Nebo JMtCská před týmiž nejvyššími ouředníky, soudci zemskými, radami svými soudův dvorského a komorního a osobami z krajů volenými tajiti neráčí, že jest tyto dni JMtCské od hejtmana markrabství Moravského skrze psaní stěžně oznámeno, kterak jsou ti zrádní Hejduci dvě městečka Privice a Německý Pravnov*) blíž hranic markrabství Moravského ležící již sobě podmanili oumysl svůj pronášejíc, že by dáleji do markrabství Moravského vtrhnouti, štráfy činiti a své ukrutenství pálením a mordováním i jinak provozovati chtěli. A poněvadž stavové k odpírání takové moci jich mdlí a nedostateční se bejti poznávají, aby pomocí a retuňkem z království tohoto opuštěni nebyli, kdež je JMtCská, věda o stavích království tohoto, že jak vedle povinnosti a obapolných závazkuov témuž markrabství jakožto oudu království Českého přispěti, tak také z lásky bratrské a sousedské obyvatele téhož markrabství retovati nepominou, jemu odpověď, že vedle uznalé potřeby slušnou pomocí ovšem opuštěni býti nemají, dáti jest ráčil.

Pročež netoliko takové desátého člověka po všech krajích zmustrování aby tím dříveji předsevzato, ale také veřejná hotovost se vším dostatkem neprodleně opatřena a nařízena byla, veliká nevyhnutelná potřeba ukazuje a JMtCská vejš psaných nejvyšších ouředníkův soudcův zemských, rad svých i osob z krajů volených milostivě žádati ráčí, aby pro retování a chránění téhož markrabství a těchto zemí před týmiž vpády a štráfy nepřátelskými takovou duoležitost dostatečně uvážili a o to se, jak by lid obojí jízdný i pěší po krajích co nejspíš zmustrován býti, jaký řád v tom se zachovati mohl, namluvili, nicméně i nejvyššího generala nad týmž

*) Viz Úvod.

lidem jízdným i pěším a jiné hejtmany, ritmistry, fendrichy a správce polní všelijaké nařídili, municí a střelbou opatřili i také místo jisté, na které by ze všech krajův se strhnouti a potom odtud tam, kdež by potřeba nastala, táhnouti měli, ihned jmenovali, tak aby každého času v hotovosti a v dobrém řádu pohotově jsouce stáli a na znamení JMtiCské (kterýmž však JMt stavův, pokudž nejdéleji možné bude, milostivě ušetřiti chtíti ráčí) očekávali.

Za druhé, aby taková vejprava při nejmenším za tři měsíce pořád sběhlé anebo dotud, pokudž by takové nebezpečenství trvalo, nařízena a při tom i dostatečně opatřeno bylo, pokudž by nepřítel Turek z dopuštění Božího o pevnosť Ujvar, Ostřihom, Raab, Komarno nebo o město Vídeň, jakožto klíč a bránu k těmto všem křesťanským zemím se pokusiti a je obléhnouti chtěl, aby lid stavův království tohoto povinen byl, podle jiných témuž městu a pevnosti, anebo kde by toho největší potřeba ukazovala, na pomoc přispěti a přitáhnouti.

A poněvadž JMtCská od nich jakožto od svých věrných poddaných milých v podobných příčinách jako i předkové JMti od předkův jich skutečné pomoci se vší věrnou povolností k obzvláštnímu zalíbení svému každého času skutečně seznati jest ráčil, té milostivé naděje k nim i nyní bejti ráčí, že i v této náhlé potřebě a velikém nebezpečenství k JMti jakožto věrní poddaní a milovníci vlasti své, tak aby tato žádosť místo své u nich měla, ukáží a JMt i sami sebe nikoli neopustí, a JMtCská netoliko s stavy markrabství Moravského, též i knížaty a stavy knížectví Slezských a obyvateli obojího markrabství Lužického o takovouž hotovost jednati dáti, nýbrž také od kurfiřtuov, knížat a stavuov svaté říše, kteří s korunú Českou dědičné smlouvy mají i také jisté statky pod léno drží, skutečné pomoci žádati chtíti ráčí, tak aby jeden každý z nich s počtem lidu svého, (čímž podle týchž smluv i také závazkuov svých lenných povinni jsou) pohotově jsouc na další oznámení a rozkaz JMtiCské v hotovosti stál a kdyby mu poručeno bylo pro ochranu království tohoto a zemí k němu příslušejících neprodleně na pomoc přitáhl, jsouc JMtCská té milostivé nepochybné naděje k častopsaným nejvyšším ouředníkuom a soudcům zemským království Českého, též k radám svým a k osobám od stavův ze všech krajův voleným, že věc takovou, království Českému a zemím k němu příslušejícím vysoce potřebnú, se vší náležitou a dostatečnou pilností vyříditi i také opatřiti nepominou.

A JMtCská často psaným nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským království Českého a radám svým i tolikéž osobám z krajův voleným milostí svou císařskou a královskou nakloněn jich nejmilostivějším císařem, králem a pánem zůstávati ráčí.

VII.

Obecní sjezd v Brně, zahájený 28. dubna r. 1605.

(Památky sněmovní zemsk. arch. mor. v Brně. V. fol. 236 a násl. — Kop. sněm. mor. 1601—1610, fol. 36 a násl.)

1. *Stavové moravští vysílají poselstvo k císaři Rudolfu II. žádat o pomoc k ochraně Moravy proti povstalcům uherským a o brzké svolání zemského sněmu moravského za týmž účelem. Poslové měli také prositi, aby přehlídky vojsk nebyly na Moravě odbývány a cís vojska z Uher na škodu obyvatelstva aby v zemi netábořila. V Brně 29. dubna 1605.*

Létha Páně 1605. v středu po památce sv. Marka evangelisty a apoštola Páně [27. dubna] na obeslání pana hejtmana margkrabství Moravského JJMti nejvyšší páni ouředníci a soudcové zemští, též i hejtmanové krajští, za příčinou opatření země proti nastávajícímu nebezpečenství před nepřátely v městě Brně sjeti se ráčili, kdež psaní níže psaná učiněna jsou:

Instrukci k nejjasnějšímu a nejnepřemoženějšímu knížeti a pánu, panu Rudolfovi druhému, volenému Římskému císaři, po všecky časy rozmnožiteli říše a Uherskému, Českému králi, arciknížeti Rakouskému a margrabí Moravskému, pánu našemu nejmilostivějšímu, na urozeného pána, pana Weykharta, hrabě z Salmu a Neyburgku nad Ihnem a na Tovačově, a urozeného a statečného rytíře pana Václava Zahrádeckého z Zahrádek a na Budiškovicích, jakožto vyslané z prostředku našeho od nás hejtmana, nejvyšších ouředníkuov a soudcův zemských margrabství Moravského, též hejtmanuov krajských, kteříž jsme se tak na obeslání pana hejtmana zemského sem do města Brna ke dni 28. měsíce tohoto dubna za příčinami opatření hranic margkrabství tohoto před náhlými vpády nepřátelskými sjeli, na Hrad Pražský vyslané.

Předně mají tíž páni poslové a vyslaní naši po dodání listu věřícího JMtiCské, pánu nás všech nejmilostivějšímu, služby naše věrné a poddané s vinšováním a žádostí na pánu Bohu za mnohá létha šťastného v dobrém zdraví panování a nade všemi nepřátely potěšitedlného svítězení ve vší poníženosti oznámiti a JMtiCské přednésti i prositi, poněvadž na toto margrabství Moravské, vlast naši milou, od těch spronevěřilých, zrádných, ano také i s tím nejouhlavnějším nepřítelem Turkem a Tatary spuntovaných Heydukův veliké nebezpečenství (jakž se tomu z jistých kundšoftů porozumívá a jakž také o tom pan hejtman země této JMtiCské skrze psaní své oznámiti nepominul) se valí a čím dále, poněvadž se vždycky ti zrádní Heyduci k hranicím našim přibližují, den ode dne větší nebezpečenství nastává:

Aby JMtCská při páních stavích jak království Českého, tak také JJMtech knížatech a stavích knížetství Slezských, ano také margkrabství Horních a Dolních Lužic milostivě naříditi a opatřiti

ráčil, aby oni podle kompaktátuov a smlouv mezi královstvím Českým, zeměmi svrchu psanými a margkrabstvím tímto učiněných, v tomto tak velikém našem nebezpečenství pomocí svou nás retovali, v tom nijakž neopouštěli, i nám hranic a země této nemeškajíc před nepřátely hájiti přispěli a nápomocni byli, ano i ten velice potřebnej artikul strany nařízení defensí, jak by jedna země druhé v čas nenadálé potřeby na pomoc přispěti jměla, což nejdřív možné, vyřízen a na místě postaven byl.

A poněvadž pak z dopuštění Božího vždy větší nebezpečenství vlasti naší milé nastává a my, kteříž jsme se tak sem do města Brna nyní sjeli, abychom sami to, jak by země tato při hranicích král. Uherského a před nenadálými vpády nepřátelskými a tak velikou silou a mocí lidem naším opatřena býti jměla, vyhledali a nařídili, bezpečné a dostatečné se nám nevidělo; i aby tím podstatněji ta věc nařízena byla, mají též poslové a vyslaní naši při JMtiCské poddaně vyhledávati a poníženě prositi, aby JMtCská k tomu povoliti a panu hejtmanu zemskému, aby pán k jistému dni, což by nejdříve možné bylo, sněm obecní, (při kterémž by však nic jiného, než o samé opatření a hájení hranic i země této jednáno a zavíráno nebylo) rozepsal, milostivě poručiti ráčil.

Dále také poslové nadepsaní mají JMtiCské ode všech čtyr stavuo margkrabství Moravského ponížené mnohými sněmy na JMtCskou vznešené prosby k milostivé paměti přivésti i prositi, aby JMtCská na našich chudých lidí velikou bídu a chudobu vzhlédnouti ráčil a žádných mustruňkův nám na další záhubu naši pokládati milostivě dopouštěti neráčil.

Kdež také z správy mnohých se doviezujeme, že ten lid válečný JMtiCské, kterýž z Uher zase spátkem táhne, sem do tohoto margkrabství teď nyní vlehnouti a tu na záplatu svou zasloužemou očekávati oumyslu jest: I v tom JMtiCské též poslové ve vší poníženosti prositi mají, poněvadž by to na velikou nás i našich prvé téměř na nejvyšší schuzených poddaných záhubu bylo, ano také, že by ty pomoci JMtiCské od stavův margkrabství tohoto svolené, zouplna nijakž docházeti nemohly, aby JMtCská tou milostí k nám ke všem se nakloniti a to, aby se ničehož toho nestalo, časně předjíti a přetrhnouti ráčil.

Naposledy, aby nás všeckny s našimi věrnými a poddanými službami JMtiCské, pánu našemu nejmilostivějšímu, v milostivou císařskou královskou a otcovskou péči a ochranu ve vší poníženosti poručena učinili.

Datum v městě Brně v pátek před nedělí Jubilate [29. dubna] létha Páně šestnáctistého pátého.

2. *»JMtiCské věřící psaní, v němžto také na JMt poníženou prosbu páni obyvatelé, aby je v vlasti jejich nebezpečenství velikém milostivou pomocí a otcovskou ochranou svou opouštěti neráčil, vzkládají.« V Brně 29. dubna 1605.*

Nejjasnější, nejmilostivější císaři! Vaší CísMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, poníženě oznamujeme, že na margkrabství toto, vlast naši milou, a zemi VCMti od toho sproneveřilýho, zrádnýho, ano také s tím nejouhlavnějším nepřítelem Turkem a Tatary v království Uherském spuntovanýho lidu, kterýž se čím dále vždy blíže k hranicím margkrabství tohoto přibližuje, veliké nebezpečenství se hrne a nastává.

I vidouce toho netoliko tuto i jiné obzvláštní duoležité a velmi pilné i nevyhnutedlné potřeby, aby margkrabství toto, země VCísMti, před nenadálými vpády nepřátelskými časně retována, chráněna a opatřena byla, k VCMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, vyslané z prostředku našeho urozeného p. p. Weykhardta hrabě z Salmu a Neyburgku nad Ihnem a na Tovačově, a urozeného a statečného rytíře pana Václava Zahrádeckého z Zahrádek a na Budiškovicích, VCMti radu, k VCMti vysíláme. Jimž jsme o tom poručili, aby VCMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, takovou velikou a nebezpečnou, náhlou, nevyhnutedlnou a spěšného opatření potřebující margkrabství tohoto, země VCMti, se dotýkající potřebu, netoliko se vším dostatkem v známost uvedli, ale podle toho VCMt poníženě prosili, abyšte VCMt nás obyvatele margkrabství tohoto (v své laskavé otcovské paměti majíc) v tomto našem a vlasti naší velikém nebezpečenství, milostivou VCMti pomocí a otcovskou ochranou opouštěti neráčili.

JCMt, pána našeho nejmilostivějšího, se všeckou ponížeností, že VCMt nadepsané vyslané naše laskavě vyslyšeti, jim toho, což tak s VCMtí mluviti budou, dokonale, cele věřiti a poníženou žádost naši milostivě a otcovsky naplniti ráčíte, prosíme; čehož my se VCMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, poníženými službami našimi každého času povolně rádi odsluhovati budeme.

S tím se VCMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, s našimi poníženými věrnými službami každého času v milostivou, císařskou, královskou a otcovskou ochranu poníženě poručena činíme.

Datum v městě Brně v pátek před nedělí Jubilate létha páně šestnácti stého pátého.

VCMti věrní poddaní

hejtman, nejvyšší ouředníci, soudcové zemští, též hejtmanové krajští marg. Moravského, nyní v městě Brně spolu shromáždění.

3. *»JJMtem nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským, JCMti raddám, též osobám sněmem obecním království Českého k vyřízení veřejné hotovosti nařízeným věřící psaní, při tom také i žádost, aby jak JCMt tak i oni podle kompaktat mezi nimi a margkrabstvím tímto stalých pomocí svou jich neopouštěli, nýbrž co nejdříveji před nenadálými vpády nepřátelskými hájiti země této nápomocni býti ráčili.« V Brně 29. dubna 1605.*

Urozeným pánům, pánům, urozeným a statečným pánům rytířům a vladykám, JJMtem nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským, JMtiCské raddám, též osobám sněmem obecním království Českého k vyřízení veřejné hotovosti nařízeným, pánům bratřím, strejcům, ujcům, švagrům a přátelům našim zvláště milým a nám příznivým společně neb rozdílně etc.

VMtem a Vám oznamujeme, že se na margkrabství toto, vlast naši milou, od těch sproneveřilých, zrádných, ano také i s nejouhlavnějším nepřítelem Turkem a Tatary v království Uherském spuntovaných Heyduků, kteříž čím dále, vždy blíže k hranicím margkrabství tohoto se přibližují, veliké nebezpečenství hrne a nastává.

Za kteroužto tak velice duoležitou, nevyhnutedlnou země této, vlasti naší milé, před nenadálými vpády nepřátelskými časné retování a hranic opatření potřebou, k JCMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, z prostředku našeho vyslané své, urozeného pána, pana Weykhardta hrabě z Salmu a Neyburgku nad Ihnem a na Tovačově a urozeného a statečného rytíře, pana Václava Zahrádeckého z Zahrádek a na Budiškovicích, JMtiCské raddy, na Hrad Pražský vysíláme.

Kterýmžto o tom, aby jak předně JMtiCské, pánu našemu nejmilostivějšímu, tolikéž VMtem a Vám takovou náhlou, nevyhnutedlnou potřebu a nebezpečenství vlasti naší se dotejkající netoliko se vším dostatkem v známost uvedli, nýbrž jakž předně JMtCskou, tolikéž VMt a Vás jménem naším žádali, abyste jak JCMt tolikéž VMt a Vy podle starodávních kompaktat, kteréž se mezi královstvím Českým a margkrabstvím tímto staly, nás v této potřebě naší pomocí VMtí a Vaší neopouštěli, nýbrž což nejdřív možné, nás a hranice margkrabství tohoto před nenadálými vpády nepřátelskými (s pomocí Boží) hájiti nápomocni býti ráčili, jsme poručili.

VMtí a Vás za to přátelsky žádáme, že nadepsaným vyslaným našim, což tak z poručení našeho s VMtmi a Vámi jednati a mluviti budou, netoliko toho dokonale a cele věřiti, ale k nám a vlasti naší v té příčině náležitě, spravedlivě, laskavě i povinně se zachovati ráčíte a zachováte.

Čehož my se VMtem a Vám službami našimi i všelijakou povolností skutečně odměňovati nepomineme. S tím milost Boží s námi býti rač.

Datum v městě Brně v pátek před neděli Jubilate a. 1605.

Hejtman, nejvyšší ouředníci, soudcové zemští, též hejtmanové krajští markr. Moravského nyní v městě Brně shromážděni.

VIII.

Artikulové umluvení na Hradě Pražském od nejv. úředníkův a soudců zemských král. Českého, pak rad JMti soudu dvorského a komorního a osob ze všech krajův téhož království obecným sněmem zvolených strany nařízené hotovosti. — Ve čtvrtek po neděli Jubilate 5. května 1605.

(Z knížecí Lobkovické knihovny v Praze. Opis v zemsk. arch. českém.)

Bude vytisknuto ve Sněmích českých.

IX.

Relace arciknížat Rakouských k císaři Rudolfovi II. o příčinách povstání v Uhrách a o způsobu, jakým by mohlo býti potlačeno. V Praze, 7. května 1605.

(Koncept v archivu Kutnohorském. Opis v zemsk. archivu v Praze.)

Krátké poznamenání artikulův, kteréž JJMti arciknížata Rakouská Matyáš a Maxmilián, bratří JMtiCské, item Ferdinand a Maxmilián, strejcové JMtiCské, o příjezdu svém do měst Pražských 7. května létha 1605 JMtiCské přednesli:

JJMti arciknížata ráčili JMtiCské netoliko za časté a množstvíkráte velikou potřebu a nebezpečenství psaním svejm v známost uvozovati, žádajíce za milostivou pomoc, ale tak i své rady za příčinou fedrování a solicitování k dvoru JMti vyslali. Kteřížto ačkoli s psaním a odpovědí ode dvora vypraveni byli s tím zakázáním, že se má o tom brzké nařízení učiniti, avšak taková připověděná pomoc až posavad k skutečnému vyřízení přivedena nebyla a není, z čehož jinak souditi nemohou, než že ty řeči JMtiCské nikdy s dostatkem přednešeny býti nemusely, anebo že JMCskau tejné rady takovejmi zlými novinami zaneprázdňovati se ostejchali. — A protož přivedla je k tomu vysoce důležitá příčina, že jsou se museli sami osobně k JMtiCské vypraviti a táž, čím další tím škodlivější nastávající nebezpečenství, tolikéž loupeže a mordy zpronevěřilých, skrze něž všemu domu Rakouskému nastává patrný pád, bratrsky a strejčovsky vyjeviti. Příčina pak to-

hoto uherského pozdvížení jest nejhlavnější tato: Že jsou Uhři pána a krále svého od let 22 pořád zběhlých neviděli, k tomu že jim byla vrchnost po ta všecka léta z národu cizího, jejich řeči nepovědomá, představována, o kteréžto jsou se nadáli, že je chrániti a proti neslušnému lidu válečného tyranství utiskováním a loupežem obhajovati bude; ale vše se jistě dálo, tak že na nejvyšší zemi splundrovali a krvavým potem nebohých chudých lidí sami sebe obohatili. K přetržení pak tohoto rozníceného ohně tím se zastírají, že jiné žádné podstatnější příčiny a prostředků neviděli a nevidí, než aby se JMtCská osobně buďto do Prešpurku anebo do Vídně vypraviti, stavy své věrné v těžkostech jejich milostivě vyslyšeti a chrániti ráčil, skrze kteréž by mohla ta ustydlá a dokonce uhašená láska poddaných proti JMtiCské obnovena a v předešlý spůsob uvedena býti. Vida to Bočkaj s svými náhončími, že se JMtCská k svým poddaným milostivě ukazovati a o království své otcovsky a opravdově ujímati ráčí, od svých tyranských vpádův upustí. Mezi tím, pokavadž by tyto věci zase v předešlý dobrý spůsob a řád uvedeny nebyly, mohl by JMtCská některého z pánuov bratrův, bratří aneb z strejcův svých v království Českém za gubernatora nařiditi. Pakli by se vždy nevidělo JMtiCské z království Českého vypraviti, ráčila by moci království Uherské, takměř dokonce ztracené, jednomu z arciknížat Rakouských, kterýž by válce uherské přítomný byl, s plnou mocí odevzdati a postoupiti. Pokudž by pak vždy JMtCská v tom jaké rozmýšlení míti a od titule království Uherského upustiti chtíti neráčil, tehdy aby gubernator do království Uherského s plnou a dokonalou mocí byl dosazen. A poněvadž tyto věci jedny ani druhé bez peněz k skutečnému vykonání přivedeny moci býti nemohou, a obě komory, jak Rakouská tak zdejší, již nevědí, kde na ten čas penězi se opatřiti, nad to země dědičné Rakouské v této prodloužené válce turecké tak jsou nanejvýš ubrané, že nemají odkud více již svolovati, k tomu krajské sjezdy a shromažďování knížat říšských návěsti dávají, jak by se na jejich svolené pomoci mohlo bezpečiti a nebezpečiti; protož že JMtCskou napomínají a žádají, aby ráčil k pokladu svému, kterýmž JMt pán Bůh bohatě naděliti ráčil, sáhnouti, nebo co tu koliv JMtCská v týto vysoce důležité potřebě učiniti ráčí, to se vše vztahovati bude k zachování vlastního JMti důstojenství císařského a ochránění zemí a věrných poddaných JMti; pro spokojení pak těchto bouřek a pozdvižení chtějí dědičné země Rakouské JMtiCské takový náklad z upřímné poddanosti zase navrátiti.

Naposledy aby se ráčil na to rozpomenouti, že by bylo JMtiCské zapomenutelným posměchem a těžkostí, kdyby tato království a krajiny, kteréž slavní předkové rakouští s velikou pochvalou na sebe převedli, a ty JMtCská přes několik a 30 let pořád chvalitebně spravovati ráčil, tak špatnými příčinami k posledku za kralo-

vání JMtiCské měly zmrhány a ztraceny býti; z toho by JMtCská před věčným pánem Bohem a vším světem neviděl, kterak odpovídati. Ráčí také moci JMtCská na tajny a zjevny praktiky, kteréž se mezi mnohými stavy říšskými strany potlačení domu Rakouského ukrytě kují, dobrý pozor dáti a tomu zlému časně v cestu vkročiti.

X.

List Štěpána Bočkaje, v němž nabádá Karla staršího ze Žerotína, aby se připojil ku povstání uherskému. V Košicích dne 8. května 1605.

(G. Dobner: Monumenta hist. Boemiae. Tom. II. fol. 451—453. — Katona: Hist. crit. regum Hungariae. Tom. IX. fol. 323 a násl.)

XI.

Zpráva neboli lamentací radního písaře Jiříka Hovoria o vpádu Bočkajovců na Moravu ke Strážnici, k Uh. Brodu a Ostrovu v květnu 1605.

(Pamětní kniha města Brna v zemsk. arch. mor. v Brně sign. G. fol. 7 a násl.)

Jistá a pravdivá novina, strašlivá a převelmi žalostivá o zkáze některých měst, městeček v Uhřích, v Slovácích, v Moravě až do Rakous a jinde již velmi daleko šíří, zdýlí za mnoho mil poplundrovaných, vybraných, vypálených, některých do grunthu naskrz již zrádně a nenadále od lidu zoufalého, divných národuov, svobodníkuov na díle s nimi Turkuov a Tataruov a jiných rozličných tyranuov, jmenujíc se pod jménem Bočkajovým, pokažených statkuov, peněz, šatuov, stříbra, zlata a jiných rozličných klinotuov starých lidí na chování a shromáždění dítkám svým, k tomu koní, dobytka rozličného okolo Brodu Uherského a Blatnice, Ostrova, Veselí, Strážnice, Skalice a jinde velmi daleko až do Rakous popustovaných, vše zrádně, nočně a nenadále, i lidí mnohých, starých, mladých i malých nemluvňátek, kteříž se před nimi do hor a pustých lesuov ujíždějíc i s statky svými nenadále jsou postínáni a někteří zzajímáni, v bídu, žalost, pláč, kvílení uvedeni. Pán Bůh rač jich sám potěšení bejti a rač zlé nepřátely sám zahnati. Stalo se Máje měsíce v outerý po nalezení svatého Kříže *) [10. května] létha tohoto 1605.

Věrní a pobožní křesťané, milující pána Boha všemohoucího, známé a vědomé jest nám všem vuobec, jak jest pán Buoh všemohoucí již na nás metlu svou, kterouž jest sobě přichystal, již jest ji rozvázal, a tento svět zlý a nepravý sobě již trestati umínil,

*) R. 1605. bylo nalezení sv. Kříže právě v úterý. Události, o nichž jest zde zpráva, staly se tedy snad po týdni ve dnech 9. a 10. května, ačkoliv Skalice byla poprvé přepadena již 8. května. Jest možno zprávu tuto vztahovati také k tomuto dni.

jakž jest nás drahotou, přímořím a jinými úzkostmi trestati nás [sic] ráčil, to nás vše ku polepšení a napravení životuov našich strestati nemohlo, a až dosavad strestati nemůže, ale nýbrž dnem i nocí v mnohé horší a těžší, větší pejchu, lakomství, hrozná zlolejství, hromování a jiné těžší hříchy se navracujeme, žádných novin, divuov a zázrakuov na nebeské obloze nám k vejstraze a napomenutí, ku pokání a polepšení životuov našich sobě nic nevážíme a k svému srdci připustiti nechceme, jakož sme roku tohoto pojminulého při svatém Václavě i jindy na mnoho místech rozličných zázrakuov na nebeské obloze dosti očitě spatřili, ano i též jsme o nich, kdež jinde spatříny byly, dosti obšírně slyšeli. I jistě jistě již nám na času jest, abychom sobě usmyslili, nebo nám toho staré příklady lidí starých v dobrou známost uvozují a k našemu dobrému napomenutí nás přivozují, nebo jistě tyto noviny a strašlivé, hrozné tohoto roku čtvero zatmění nám nadarmo není, nebo starý, vysoce učený a dobře skušený hvězdář Cyprián Leowický in suis ephemeridibus vuobec o tom takto píše: »Nevím, proč již tak mnoho velikých zatmění a zvláště na slunci jeden rok po druhým pořád se zběhnou, kteráž velmi těžké a nebezpečné vyznamenání z sebou nesou, snad sou to ti poslední časové, v nichž všecka láska a upřímnost ustydne, pravda a spravedlnost potlačena bude a všudy plno pozdvižení, zpuštění a zpět půjde. Z toho potom nic jiného není očekávati, než velikého nepokoje, změtení, zahynoutí a konec všeho obcování lidského« etc.

Jakož se již nyní na nás veliké a těžké zármutky teď ouhrnkem valí, což sou již mnoho v krajinách se našich milých vlastích mezi Uhry, Slováky i Moravě, naší pokojné zemi, veliké a nenabyté škody od lidu divných národuov téměř po vší Uherské zemi na bahenských (sic) místech okolo Bystřice, Kremnice, Prešova a jinde všady okolo Brodu Uherského města, městečka, vsi za mnoho mil až do Rakous — v outerý v noci po nalezení sv. Kříže na druhou hodinu na noc [11. května] vytáhli z hor k Stráni a k Nivnici, tu lidi odtad vyhnali a některé zmordovali i zajímali a těžce svázali a v rychlosti k Brodu Uherskému v velikém houfu a s velikým křikem a hlaholem přitáhli křičíce po turecku bez přestání hala, hala, hala, podejte se a město otevřete.

V tom jsa tak Brodští u velikém strachu, kdo by byli anebo čí a komu slouží, komu by se poddati měli? Oni volali, že Bočkajovi a že jsou svobodníci; ale tak jest naděje, že oni v službě žádnému nejsou, ale tak nějaká hrst, některý sto lidu zoufalého, roty zlodějské, záškodných zbojníkuov, kteříž nemyslí, než na loupež a mordování, braní krajin našich k záhubě etc. — Tu jakž do předměstí vpadli u Brodu, všudy mezi Židy, křesťany v domích, sklepích, truhlách, vše vybrali a rozlámali, kromě ty, kteříž dobrou pamět měli, že se s penězi a dětmi na zádích přes hory do vsí,

do lesuov té noci sou zutíkali ke Zlínu, k Malenovicím, k Hradišti, kdo kudy mohl, tak plačíc a naříkajíc, kteříž mohli, běhali.

Též z městečka Hluku pana Archleba, též také z Blatnice městečka, z Velký, z Ostroha, z Veselí, z Strážnice všudy naskrz vyhnali a peníze, klinoty a jiné věci, což se jim líbilo, pobrali, a kteříž pak čeho hájiti chtěli, smutní a zarmoucení lidé, životy své sou potratili, kteříž pak s břemeny svými na vozích zboží své, potravy vystěhovali, mnoho jich i s tím zahynouti nenadále musilo. Jakož jest tomu pravda jistá, nedaleko městečka Hluku v jednom hájku v chrastí, což byli lidé z mnoho vsí a některých městeček statku počítajíc na sta vozuov do něho zavezli a z Blatnice Velké i Malé a Lhoty Ostrovské a Hluku a odjinud, kdo co mohl, chudí i bohatí tam vyvezli, majíce naději, že tam spíše jim to vostati moci bude; ale pohříchu nenadále jedné noci zrádci a špehaři z nemalým houfem tam sou vtrhli a vše naskrze pobrali a lidí tam mnoho postínali. Jaká tu veliká žalost starých i mladých, pláč a kvílení! Kteříž pak mohli, na koních, muži i ženy s dětmi do měst Hradiště a Holešova, kudy mohli, utekli, a kdož se jeden s druhým shledal plačíc hořce, kudy a jak odtud vyšel, jeden druhému oznámil, a na jiné pilně se vyptával, mnohý na manželku, jiný na dítky, a dítky na otce a tak dále, o čem by bylo mnoho psáti, jaká veliká žalost jich smutných již potkala, nebohá země jakou žalost poznala. Smutná nebohá Strážnice, nemaje obrany a pomoci žádné, jakž do ní vpadli, ihned chrám Páně a rathouz vylámali, a tam peněz, klenotuov, stříbra, zlata hledali; i nemoha najíti, tak pojednou na zámek se ouhrnkem valili, ale milý pán Bůh nedal jim moci žádné; jakž k zámku udeřili, naši, kteříž v zámku byli, hřmot, křik a střelbu na ně z husta vypouštěli, tak že se oni nadáli, že jest tam lidu na tisíce, a strach na ně přicházel, že sou stále udeřiti nemohli. Potom podruhé k němu s šturmem Skalický Uhry a Senický jsou napřed hnali, aby když dobudou, sobě tam se nabrali, tak k nim mluvili.

A naši Strážnice mosty sebrali, aby přes vodu nemohli, ale oni žebříky svázali a na druhou stranu se přeplavali a po třikráte k šturmu k zámku hnali, což jich nemalý počet zhynul. Oni pro počet do vody hluboké své vlastní (již pobité od našich) nametali, a jiné na koních preč odnášeli nemoha nic zvítěziti, odtud odtrhnouti museli. V tom k našim již na pomoc lidu se tam dodává.

Pán Bůh rač sám za nás bojovati a ty zlé ukrutníky, ouhlavní nepřátely, svou mocí zkaziti a nám trpělivosti jako Jobovi svatému račiž nám uděliti, neb již svůj hřích hanebný poznáváme, že sme Tě pána Boha hněvali a na předkládání nám od duchovních správcuov nic pamatovati nechceme. I zvolejmež k němu srdcem upřímným, nebo skrze modlitby Páně vše se změniti a obměkčiti může, jakž toho lidé zasluhují aneb v pravém pokání od něho vyprošují.

Jakž sv. Jakub v 5. kap. o časích proroka Eliáše vypravuje řka: »Mnoho může modlitba spravedlivého, když se upřímně děje.« Eliáš byl člověk jako i my a modlil se modlitbu, aby déšt nepršel, i nepršel jest déšt na zemi za půl čtvrta létha; i modlil se jest opět, a nebesa vydala déšt. Též také proroctví Jonáše proroka, že se město Ninive propadnouti má. Však skrze modlitby pán Bůh prodlení učinil a svůj hněv promieti [sic] ráčil. Tak také milosrdný pán Bůh může válku přetrhnouti a hiné zlé změniti a zastaviti, i račiž to učiniti pro hojnou zásluhu syna svého milého Pána našeho Ježíše Krista, kterýž s Tebou Bohem Otcem i Duchem svatým živ jest a kraluje po všecky věky věkuov amen.

XII.

List Michala Czobora, vůdce Bočkajova, Karlu staršímu ze Žerotína, aby se s Moravany připojil ku povstání uherskému, jinak že cele markrabství bude vypáleno. Ve Skalici 18. května 1605.

(G. Dobner: Monum. hist. Boemiae. Tom. II. fol. 453—454. Katona: Hist. Tom. IX. fol. 326—327.)

XIII.

Ze sjezdu v Uh. Hradišti, zahájeného dne 19. května r. 1605.

(Památky sněm. zemsk. arch. mor. v Brně V. fol. 238 a násl. — Kopiář III. fol. 38 a násl.)

1. *Stavové moravští ustanovují zemského hejtmana Karla z Lichtnštejna za polního generála obranných vojsk na hranicích zemských a přidávají mu k radě dvanáct osob ze stavu panského a rytířského, s nimiž by neobmezeně rozhodoval ve všech záležitostech a potřebách na místě zemského sněmu. V Uh. Hradišti 19. května 1605.*

Zmocnění a ustanovení od JJMtí pánů obyvateluo margkrabství Moravského JMti pana Karla z Lichtnštejna a z Nyklšpurgku, hejtmana téhož margkrabství, za generála polního nad lidem tím, který z margkrabství tohoto na hranice země této veřejně se vypravil.

Jakož urozený pán, pan Karel z Lichtenštejna a z Nyklšpurgku na Valticích, Lednici, Plumlově, hradě Ousově a Černé hoře, JMti císaře Římského tejná radda a hejtman margkrabství Moravského, všecky obyvatele margkrabství tohoto skrze patenty své po zemi rozeslané, do města Hradiště jednoho každého osobně jest obeslati ráčil; kdež my podle týchž patentův na větším díle tak jsme se zachovali, do města Hradiště přijeli a tu v neděli, jenž slove Křížová, létha tohoto přítomného šestnáctistého pátého do hospody

JMti pana hejtmana se sejdouce společně, jaké veliké, náhlé a nenadálé nebezpečenství margkrabství tomuto nastává a již nenabyté škody některým pánuom obyvatelům od nepřítele učiněné jsou, lítostivě vyrozumějíce, jak by tato země proti dalšímu vpádu téhož nepřítele opatřena býti mohla, jsme rozvažovali a na tom jsme my, stav panský a rytířský, (poněvadž stav praelatský v takových nebezpečenstvích a příhodách válečných více modliteb a jiných služeb Božských hledí, stav pak městský s opatrováním měst JMtiCské zaměstknáni jsouce, sem se nesjeli, a poněvadž pan podkomoří na místě jejich přítomen bude) jednomyslně se snesli: Poněvadž s margkrabstvím tímto království Uherské hraničí, a mnozí obyvatelé téhož království JMtiCské pánu svému netoliko se spronevěřili, ale i od nich již v zemi a vlasti této znamenité škody jak ohněm tak mečem některým našim spolu obyvatelům učiněné jsou, a den ode dne vždy dále většího nebezpečenství obávati se jest, tak že rychlého a žádného odkladu netrpícího opatření, jak by nejužitečněji a nejpodstatněji nepřátelským vpádům sem do země této odporováno býti mohlo, vždycky a jako každé hodiny potřebí bude; k čemuž abychom v čas buď již nastalého neb napotom budoucího nebezpečenství všickni stavové obsíláni býti a se sjížděti a v takových věcech zemské potřeby uvažovati a nařizovati mohli a měli, jako v čas pokoje i dokud ještě nepřítel v království Uherském okolo Ostřehoma, Komárna a jinde podál ležení svá jmíval a nepřátelské štráfy číníval, se dálo, nikterakž možné není.

Z těch i jiných dobře uvážených a za slušné uznalých příčin jsme my s jistým konečným a neproměnitedlným snešením, svolením a zavřením svým nahoře psaného pana Karla z Lichtnštejna a z Nyklšpurgku za generala margkrabství tohoto, jakožto hejtmana země, jsme volili, jmenovali a ustanovili, celou, plnou a dokonalou moc pánu dávajíce, aby mohl ten lid podle běhu, spuosobu a práva válečného s raddou generála leutenampta svého, a jiných officírův říditi a spravovati. Však takového nahoře jmenovaného válečného lidu nemá z hranic našich nikam vyzdvihovati a jinam vypravovati, nýbrž k obraně toliko vlasti naší, pokud toho potřeba ukazovati bude, jej s raddou nížepsaných od nás obyvateluo volených a pánu k raddě přidaných osob chovati, leč by toho obzvláštní potřeba nastala, aby týž lid přes hranice moravský veden beyti jměl, to aby JMt pan hejtman s často jmenovanými a níže poznamenanými k raddě sobě přidanými osobami dobře uvážiti a učiniti mohl.

A jakož dobře znáti muožeme, že v tomto nynějším nebezpečenství lid válečný buď se proměňovati, najímati a propouštěti, pštoluňky zříditi, peníze k těmž válečným potřebám objednávati a všelijaké k ochraně a dobrému této země, jak toho

kterého času potřebu uznati ráčí, i jiný válečný potřeby nařizovati, ano i v zemi, co k vojenským věcem náležeti bude, v čas této otevřené války ustanovovati se musí.

Protož aby to vše dobrým řádem šlo, a tomu od jednoho každého bez odporu za dosti se činilo, k raddě s prostředku svého jak z soudu, tak z obce urozené pány:

P. Ladislava mladšího z Lobkovic na Šternštejně, Neyštatě, Rybnicích a Holešově, JMti císaře Římského raddu,
P. Weykhardta hrabě z Salmu a Neyburgku nad Ihnem a na Tovačově,
P. Joachyma Haugwicze z Biskupic a na Rokytnici,
P. Karla staršího z Žerotína na Rosicích, Dřevohosticích a hradě Přerově,
P. Woldřicha z Kounic a na Slavkově,
P. Jiříka Hodického z Hodic, na Plavči a Rudolci.
A urozené a statečné rytíře a vladyky:
P. Vilíma Zoubka ze Zdětína, na Zdounkách a Habrovanech, nejvyššího písaře margkrabství Moravského,
P. Václava Zahrádeckého z Zahrádek a na Budiškovicích,
P. Václava Nekše z Landeku na Lukově a Rymnicích,
P. Jana staršího Zahrádeckého z Zahrádek na Višňovém a Krhově, sudího práva menšího zemského margkrabství Moravského, kraje Brněnského,
P. Balczara Ombštejna z Stokyně a
P. Karla Pergara z Pergů na Miloticích a Vořechovém,

JMti panu hejtmanovi jsme přidali a přidáváme na ten jistý spuosob, aby JMt pan hejtman spolu s již jmenovanými osobami buď společně neb rozdílně roku tohoto pštollunky vydávati, lid zase obdaňkovati, o půjčky jednati, dluhy na místě země činiti, zjišťovati; a my obyvatelé budeme povinni v zápisích od nich vykonávaných slibovati, též všecky a všelijaké v této válečné expediti s dobrým země sloužící prostředky vyhledávati, celou a dokonalou propůjčenou a odevzdanou moc jměl, podle našeho JMti pánu a jim, jakožto milovníkům vlasti naší, v tom se důvěření.

A jestliže by toho potřeba nevyhnutedlná nastala, a JMt pan hejtman spolu s osobami nařízenými jinak se v peníze objíti a vdlužiti moci neráčil, nýbrž že by nějaké berně a zbírky na nás obyvatele pro splacení lidu od nich verbovanému uloženy býti musily, tehdy aby pán s osobami nařízenými na nás stavy berni snesitedlnou, což by toliko na takovej náš válečnej lid potřebí bylo, uložiti a terminy, při kterýchž by spravována býti jměla, nařídíti moc jmíti ráčil. Však aby při takovém ukládání berní, pokudž by všechny osoby nařízeny přítomny býti nemohly, při

nejmenším osm osob z nich se sjely a o takové berně zavírati mohly.

Byl-li by pak JVKMt pan kardinál biskup Olomucký v zemi, má od JMti pana hejtmana a osob častopsaných k nahoře psaný raddě přižádán býti.

Tolikéž pokudž by JJMti nejvyšší páni ouředníci a soudcové zemští, kteří v tom místě, kdež by JMt pan hejtman s již oznámenými osobami raddu držeti ráčil, přítomni býti ráčili, aby ráčili moc a svobodu jmíti do té raddy, když by se jim koliv líbilo a zdálo, vcházeti a uvažovati pomáhati.

Dáleji, nastávala-li by toho nevyhnutedlná potřeba, že by praporec zemský margkrabství tohoto, pod kterýmž by páni obyvatelé stavu panského a rytířského osobně jeti jměli, od JMti pana hejtmana s raddou osob pánu přidaných, vyzdvižen býti musil, tehdy aby takový praporec zemský přes hranice moravské veden nebyl; ku kterémužto praporci JMt pan hejtman i my obyvatelé povinnost učiniti máme.

Kdyby pak JMt pan hejtman s týmž praporcem zemským sám osobně jeti neráčil, tehdy my obyvatelé s jinou osobou jeti ani v poli zuostávati povinni nebudeme. Naproti tomu JMt pan hejtman, nezůstávajíce my obyvatelé při pánu v poli, tehdy ten lid skrze místodržícího svého a jiné officiry říditi a spravovati moci ráčí, a mimo dobrou vuoli svou, také v poli zuostávati povinen nebude.

A tak což se koliv v tomto našem zřízení obsahuje a zavírá, tomu všemu místo dáváme a touž moc, jako by při sněmě obecním konáno bylo, jmíti má. Kteréžto zřízení sekryty svými jsme stvrdili. Jehož datum v Hradišti devatenáctého dne měsíce Máje létha šestnáctistého pátého.

2. *Stavové moravští odesílají cís. Rudolfu II. list, který dostali od povstalcův uherských, aby se s nimi spojili, a poněvadž povstalci již vpády na Moravu činí, prosí císaře o ochranu a pomoc. V Uh. Hradišti 19. května 1605.*

JCskéMti ponížené oznámení, že jsou stavóm některé proti JCskéMti zpronevěřilé v království Uherském obývající osoby, aby se s nimi v jejich zpronevěřilosti srovnali, psaní učinili:

Nejjasnější, nejnepřemoženější a velikomocný Římský císaři, Uherský a Český etc. králi etc. pane, pane náš nejmilostivější! VCskéMti na pánu Bohu všeho nejlepšího dobrého, šťastného nad námi panování a veselého nade všemi nepřáteli svítězení věrně a upřímně žádati nepřestáváme.

Nejmilostivější císaři! VCskéMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, ve všeckné poníženosti poddaně oznamujeme, že jsou stavóm

margkrabství tohoto některé proti VCskéMti zpronevěřilé v království Uherském obejvající osoby psaní učinily, na kteréž jsme my jim (neuznávajíce toho potřebu býti), odpovědi žádné nedali.

I nechtíce my, jakožto VCskéMti věrní poddaní, před VCskouMtí toho tajiti, takové stavóm učiněné psaní VCskéMti in originali příležitě odesíláme, jemuž VCskáMt z přečtení, nač se vstahuje, milostivě porozuměti ráčíte.

My pak, tak jakž jsou to i předkové naši od starodávna vždyckny chvalitebně činili, VCskéMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, jakožto vrchnosti naší, nám od pána Boha nařízené, všelijakou náležitou věrnost, poslušnost a poddanost do největšího našeho přemožení, nelitujíce v tom hrdel svých i všeho jmění našeho, zachovati rádi chceme.

A poněvadž jest nadepsanej nepřítel sem do margkrabství Moravského, země VCskéMti a vlasti naší milé, již vtrhl a mnohejm z nás obyvateluo pálením, mordováním a zajímáním ubohého křesťanského lidu znamenité, veliké a nenabyté škody zdělal, z těch nadepsaných velikých a spěšného opatření potřebujících příčin, jsouce margkrabství toto, země VCskéMti, vlast naše milá, v nejvyšším, velikým nebezpečenství postavená, k VCskéMti spěšně posíláme, a VCskouMt, pána našeho nejmilostivějšího, jakž nejvejše prošeno býti může, poníženě a poddaně prosíme, že VCskáMt nás, své věrné poddané, (nemajíce my z to, abychom tomu nepříteli odolati mohli, moci, a i to, což sme na ten čas učinili, pro nemožnost dlouho trvati nemuože) milostivě, otcovsky chrániti, hájiti, v své laskavé paměti jmíti a nám, což nejdřív možné, podstatnou a spěšnou pomoc k obhájení vlasti naší odeslati, a v tomto našem velikém nebezpečenství neopouštěti ráčíte.

Čehož my se VCskéMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, každého času, vždycky našimi poníženými, věrnými službami poddaně odsluhovati nepomineme, na čež VCskouMt za milostivou a spěšnou odpověd poníženě prosíme.

S tím se VCskéMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, s našimi poníženými, věrnými službami v milostivou ochranu poddaně poručena činíme.

Datum v městě Hradišti ve čtvrtek den památky slavné syna Božího na nebe vstoupení létha 1605.

Vaší CskéMti

věrní poddaní
hejtman, páni a rytířstvo margkrabství Moravského, nyní v městě Hradišti pospolu shromážděni.

3. *»JCMti ponížené oznámení, že jest opět stavům od Steffana Boczkajího psaní učiněno, a jestli takových psaní víceji jim by přicházelo, měli-li by na ně jaké odpovědi dávati, aby JCMt je v tom milostivě naučiti ráčil, ponížená žádost. Tolikéž že vždycky JCMti, jako i předkové jejich, věrní a poslušní poddaní zuostávati budou, zakázání.« V Uh. Hradišti 21. května 1605.*

Nejjasnější etc., nejmilostivější císaři! VCskéMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, poníženě oznamujeme, že jest opět nám stavóm margkrabství tohoto od Steffana Boczkagího, kterej se knížetem Uherským a Sedmihradským jmenuje, psaní učiněno, na kteréž jsme my jemu žádné odpovědi nedali.

Kteréžto od téhož Steffana Boczkagího nám učiněné psaní VCskéMti in originali příležitě odsíláme, jemuž VCskáMt, nač se vstahuje, z přečtení milostivě vyrozuměti ráčíte.

VCskouMt za to, jestliže by nám takových psaní víceji přicházelo, jak bychom se v tom dáleji chovati, anebo, měli-li bychom na taková psaní jakou odpověd dávati, že nám VCskáMt v tom milostivé naučení dáti ráčíte, ve vší poddanosti poníženě prosíme.

O nás pak všech obyvatelích margkrabství tohoto VCskáMt, jako pán náš nejmilostivější, jiné naděje jmíti neračte, než že my, jakž jsme prve vždycky VCskéMti věrní, poslušní poddaní byli a zuostávali, i na potomní časy poslušní a věrní býti a zůstávati chceme.

Podle toho VCskouMt, pána našeho nejmilostivějšího, ve všeckné poddanosti poníženě prosíme, ponèvadž se týž nepřítel čím dále vždy více a více silí, a již zde v zemi této pálením, mordováním i zajímáním chudejch ubohejch lidí mnohým obyvatelům na statcích jejich veliké a nenabyté škody zdělal, a my stavové, ačkoli jsme k této nevyhnutedlné potřebě pro opatření hranic našich, jak počet koní našich zbrojných, též desátého i pátého člověka a v některých místech duom od domu vypravili i sami osobami našimi zde pospolu zuostáváme; všakž abychom my tuto nynější vejpravu naši dlouho zdržeti, toho tak silného, schytralého nepřítele přemoci a jemu odolati mohli, možnost naše nám nepostačuje, že VCskáMt prohlédnouce na věrnost a poddanost naši, obzvláštně pak na nynější veliké nebezpečenství, zkázu a záhubu margkrabství tohoto, nás, věrné podané své, milostivě a laskavě chrániti, hájiti, nám podstatnou a spěšnou pomoc netoliko z království Českého a knížetství Slezského, nýbrž i z jiných ku království Českému připojených zemí odeslati poručiti ráčíte; nebo pokudž by se toho spěšně nestalo, obáváme se, že bychom takové veliké moci nepřátelské nijakž odolati nemohli, z čehož by (snad) potomně (čehož pán Buoh uchovati rač) předně VCskéMti, též i jinejm zemím hrozná záhuba, škoda a žalost pojíti mohla.

Čehož my se VCskéMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, každého času, jakožto věrní poddaní, našimi poníženými službami do nejvyššího našeho přemožení poddaně odsluhovati budeme.

S tím se VCskéMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, s našimi poníženými, věrnými službami v milostivou, císařskou, královskou a otcovskou ochranu poddaně poručena činíme.

Datum v městě Hradišti v sobotu po památce slavné syna Božího na nebe vstoupení létha Páně šestnáctistého pátého.

Vaší CskéMti

věrní poddaní
hejtman, páni a rytířstvo margkrabství Moravského, nyní v městě Hradišti pospolu shromážděni.

XIV.

Karel starší ze Žerotína posílá císaři Rudolfovi II. list, který mu od Štěpána Bočkaje byl poslán. V Uh. Hradišti 20. května 1605.

(G. Dobner: Monumenta historica Boemiae. Tomus II. fol. 450—451.)

XV.

Proposice císaře Rudolfa II., v které vybízí na sněmu obecním shromážděné stavy české k účinnému zbrojení na obranu země České a Moravské. V Praze 1. června 1605.

(Archiv města Prahy č. 1083, fol. 356 sl. — Archiv čes. místodržitelství v Praze L. 34, 1600—1605. — Opis v zemském archivu v Praze.)

JMt Římský císař, Uherský a Český ɔc. král ɔc., pán náš nejmilostivější, ode všech tří stavův království tohoto Českého, věrných poddaných svých milých, že jsou se k tomuto nynějšímu od JMtiCské rozepsanému a položenému sněmu obecnému poddaně a poslušně najíti dali, s obzvláštní vděčností milostivě přijímati a dále jich tejna činiti neráčí, ačkoli by JMtiCské nic milejšího nebylo, než aby dotčených stavův rozepsáním toho již druhého tento rok položeného sněmu (znajíce, že jsou jmenovaní stavové na předešlém sněmu obecním, který zde na Hradě Pražském léta tohoto šestnáctistého pátého, při času Hromnic [4. února] držán byl, znamenitou pomoc proti nepříteli Turku na žádné své vlastní ani chudých poddaných svých nedostatky se neohledajíce poddaně svolili) byl ušanovati moci ráčil, — ale poněvadž na království toto a země k němu příslušející z dopuštění Božího a pro hříchy naše tak veliké a znamenité nebezpečenství nenadále se uvalilo, nýbrž již i k tomu přišlo, že ten ouhlavní a krve křesťanské žíznivý nepřítel Turek s Tatary a jinými puntovníky svými do margkrabství Moravského, předního oudu koruny České, mimo naději nepřátelským během vtrhl o to usilujíce, aby násilnou mocí svou též margkrabství Moravské a knížetství Slezská sobě k vůli připraviti, podmaniti a dá-

leji i království tomuto (čehož milý Pán Bůh zachovati rač) pálením, mordováním a zavedením do věčné hovadské služebnosti lidu křesťanského škoditi mohl. Z těch příčin neráčil jest JMtCská v této znamenité, těžké, náhlé přinucující potřebě nikoli toho moci pominouti, než zase jiný sněm obecní v tomto krátkém terminu všem stavům království tohoto sem na Hrad Pražský položiti, to veliké nebezpečenství jim přednésti dáti, a jakými prostředky tyranskému a záhubnému předsevzetí téhož nepřítele vedle pomoci Pána Boha všemohoucího dostatečně a spěšně odpíráno bejti mohlo, s nimi se namluviti a snésti.

Nebo JMtCská jich milostivě tejna činiti neráčí, že jsou tíž zradní Hejduci a ten spronevěřilý spolu s Turky a Tatary smíšený lid uherský nemajíce na tom dosti, že v horním království Uherském mnoho zámkův a předních pevností sobě podmanili, pálením, mordováním a zajímáním velikého a nesčíslného počtu ubohého lidu křesťanského, žen a dětí do věčné pohanské služebnosti a je Turkům a Tatarům prodavše, krev křesťanskú ukrutně a beze všeho rozdílu rozlevaje, ukrutenství své široce a dalece až k samým hranicím margkrabství Moravského provedli, nýbrž také nočním časem mimo naději nemajíce sobě z margkrabství Moravského žádné příčiny k tomu dané přes hranice do téhož margkrabství vpadli, město Strážnice vypálili, obyvatele v něm žádného neušetřujíc pomordovali, jmění a statky jejich loupežně pobrali a odvezli, zámek Strážnice oblehli a dobejvali, potomně dáleji vzhůru mezi řekou Moravou a horami uherskými mnoho měst, městeček a vesnic vypálili, vyplundrovali, a tak již nemalý díl země Moravské mečem a ohněm nelítostivě zhubili a zkazili; margkrabství pak Moravské ne v menším nebezpečenství zůstává; kdež ačkoli jsou stavové z poručení JMtiCské a pro obhájení země s lidem svým domácím, jízdným i pěším, netoliko s dvacátým, ale desátým i pátým člověkem na hranice margkrabství Moravského k království Uherskému ležící vojensky se vypravili a tu až posavad též hranice a pasy na řece Moravě, aby ale ten díl země z této strany řeky Moravy ležící před nepřítelem obhájiti mohli, všelijak opatrovati a nepřátelóm, aby dáleji do země nevtrhli a ji dokonce nezhubili, brániti usilují; ale však že kromě svých poddaných jiného lidu vojenského najatého a zkušeného žádného nemají a k odpírání nepřátelóm, kteříž se den ode dne sílí, mdlí a nedostatečni jsou, JMtiCské stěžně jako i hejtman téhož margkrabství několikero psaní učinili a za spěšný retunk a rychlou podstatnou pomoc z království tohoto se vší ponížeností a snažností velice prosili, jak tomu všemu stavové království tohoto a v jakém těžkém nebezpečenství též margkrabství Moravské až posavad zůstává, z týchž psaní JMtiCské o to učiněných, která se jim pro vyrozumění toho všeho podávají, šířeji vyrozuměti moci budou, — kteréžto škodlivé a záhubné téhož nepřítele

předsevzetí a neslýchané zoufalství a vzteklosti těch zrádných Hejdukův a loupežné sběři lidu obecného, nebude-li ovšem před tím a prvé, nežli by sultan turecký silou a mocí svou přitáhl, vedle horlivého ku Pánu Bohu volání skutečně přetrženo, strach, a Bůh uchovej, aby se témuž nepříteli vedle vinše jeho nepodařilo a království toto a tyto přemilé křesťanské země k dokonalé zkáze a záhubě nepřišly.

I poněvadž JMtCská jako i stavové království tohoto vedle povinnosti a obapolných závazkův témuž margkrabství jakožto přednímu oudu království tohoto, i také z lásky křesťanské, bratrské a sousedské pomoci a retunku v takové těžké příhodě zavázáni jsou, ráčil jest JMtCská majíce již před tím o tomto předsevzetí nepřítele správu, nejvyšší ouředníky, soudce zemské a rady soudův dvorského a komorního a osoby z stavu panského a rytířského z krajův téhož království sněmem obecním léta tohoto šestnáctistého pátého při času Hromnic k uvážení a opatření v čas potřeby nastalé veřejnosti volené sem na Hrad Pražský obeslati a s nimi vedle moci sněmem obecním léta patnáctistého devadesátého pátého jim dané o vyzdvižení a vypravení lidu jízdného i pěšího, který by v čas náhlé a nenadálé potřeby buď margkrabství Moravskému anebo knížetstvím Slezským, kde by toho největší potřeba ukazovala, z téhož království Českého ku pomoci vypraven býti měl, jisté snešení učiniti, vedle kteréhož skrze mandáty JMtCské, do všech krajův rozeslané mustrunkové, dvacátého člověka lidu pěšího i také jízdného v království tomto nařízeni a nepochybně držáni jsou.

I poněvadž mimo všecka předešlá léta království tomuto Českému, zemím k němu příslušejícím a všemu křesťanstvu od toho krve křesťanské žádostivého pohana Turka mnohem větší a těžší nebezpečenství vedle příčin již oznámených nežli kdy prve netoliko nastalo, ale nad hrdly našimi jest, tak že po Pánu Bohu všemohoucím všecky věci naše na samé toliko obraně a zmužilém odpírání nepřátelům víry a krve křesťanské záležejí, k takové pak znamenité a největší potřebě, ačkoli JMtCská nemalým počtem lidu jízdného i pěšího se zásobiti a ten najímati poručiti ráčil, nicméně také tato vejprava a vyzdvižení lidu jízdného a dvacátého člověka pěšího z království tohoto Českého svolena jest. Ale však že k obhájení koruny této a k odpírání této náramně veliké síle a den ode dne k nám se blížící moci nepřátelské to vše postačiti nikoli nemůže, — z těch příčin JMtCská v této oznámené království tohoto a všeho křesťanstva potřebě k stavům království tohoto se utíkati a za to jich milostivě a otcovsky žádati a napomínati ráčí, aby znajíc toho takovou vysoce duoležitou potřebu bejti, a že tu již o manželky, dítky, statky, o milou vlast a tyto přemilé křesťanské země a všecko jmění běží, o větší počet

lidu jízdného i pěšího mimo předešlé učiněné svolení, totižto pátého nebo při nejmenším desátého člověka, který by k obhájení a retování království tohoto a zemí k němu připojených z tohoto království vypraven býti mohl, snesli a to ihned co nejspěšněji býti může nařídili a opatřili, aby mustrunkové téhož lidu po krajích království tohoto spěšně se dáli, a stojíce v hotovosti a dobrém řádu na oznámení JMtiCské očekávajíc tu, kdežby největší potřeba ukazovala, vedle jistého snešení JMtiCské s nejvyššími ouředníky a soudci zemskými, raddami JMtiCské soudův dvorského a komorního a osob stavu panského a rytířského ze všech krajův království tohoto sněmem volených již učiněného táhnouti povinni byli. Nic méně také aby k osobnímu tažení všickni vůbec časně se zásobili, aby k retování vlasti své v čas nastalé potřeby nedostatkův neměli.

Avšak JMstCská v tomto největším nebezpečenství za nejlepší k spomožení království tomuto a zemím k němu příslušejícím uznávati ráčí, aby místo lidu tohoto prostého, nezkušeného, sedlského, kterýmž málo co prospěšného a podstatného proti nepříteli dovedeno bejti může, ale dva regimenty lidu zkušeného a dvou tisíc lidu jízdného na čtyry měsíce toliko najato bylo, jakž pak i stavové margkrabství Moravského jsouce k tomu slušnými příčinami přivedeni, mimo svolené berně a kontribucí jeden regiment knechtův najímají. Nebo kdy se to vše, jak náklad na objednání zbrojův, odění a vychování lidu toho nezkušeného sedlského stavům vychází, bedlivě rozhodne, to se najde a vyhledá, že na ty dva regimenty knechtův a dva tisíce koní za těch čtyr měsícuov ne tak veliký důklad, jako na vejpravu lidu tohoto domácího půjde. K tomu přichází, že i nemalá škoda z takového vyvozování lidu robotného z země a obmeškání prací a díl sedlských následuje; a poněvadž takovým lidem proti nepříteli málo co prospěšného se dovésti může, jiným pak lidem, ač v mnohem menším počtu v věcech válečných zvyklém a zkušeném, mnohem víceji dovedeno a zemím těmto dobrého a prospěšného by spůsobeno býti mohlo.

Vedle toho JMtCská všech tří stavův království tohoto milostivě tejna činiti neráčí, že se jedna osoba ve Vlaších nachází, která se uvoluje, v těchto velikých důležitostech a takovým všeho křesťanstva nevyhnutedlným potřebám (pokudž by JMtCská toho užiti chtíti ráčil) jedným nebo dvěma miliony zlata JMtCskou proti dostatečnému pojištění na spůsob takový založiti a takovou sumu na hotově vyčísti dáti, aby se mu každoročně z též sumy dvou milionů při čase sv. Jiří [23. dubna] po 45 tisících zlatých a při času sv. Havla [16. října] tolikéž po 45 tisících fl., a to do pěti a dvaceti let pořád sběhlých ouroku anebo platu jistého stálého platilo a dávalo, tak že po vyjití týchž dvacíti pěti let JMtCská

ani dědicové a budoucí JMti jemu, dědicům a budoucím jeho dalším placením téhož ouroku ani sumy jistinný povinen bejti neráčí. Kterýmžto poníženým podáním jeho nemalé pohodlí a příležitost zejskání platnosti při těchto velikých nedostatcích království tomuto a zemím k němu příslušejícím se podává, kterúž ovšem opomíjeti nesluší.

A protož JMtCská stavův, věrných poddaných svých milých, za to milostivě žádati ráčí, aby téhož ouroku do 40 tisíc fl. rejnských na sebe ročně až do vyjití nadepsaného času k zaplacení přijali, tak aby JMtCská pro tyto vysoce důležité potřeby válečné vyzdvihnouti moci ráčil, — a JMtCská neráčí pominouti s jinými zeměmi tolikéž, aby vedle možnosti k spravování takového ouroku přivolily a na se vzaly dostatečně dáti jednati.

A tak nechtíce JMtCská na milostivém a otcovském bedlivém předložení svém ovšem nic sjíti dáti, ráčí nahoře psaných všech tří stavův, věrných poddaných svých milých, z přinucené potřeby za to milostivě žádati a otcovsky napomínati, aby ty všecky důležitosti a potřeby, a co by tak k obránění a zachování království tohoto a zemí k němu připojených sloužiti mohlo, při sobě bedlivě, zdravě a se vším dostatkem, však což nejdřív možné, uvážili a znajíce, že se tu nic jiného, než co k ochraně jich samých, manželek, dítek, statkův jejich i jejich milých přátel vlastně vztahuje, vyhledává, netoliko takové JMtiCské při nich hledání za slušné a potřebné uznajíc k této milostivé žádosti JMti hotově a volně přistoupí, ano v tak veliké potřebě, kteráž již větší bejti nemůže, JMt i sami sebe skutečnou pomocí neopustí.

Nicméně pokudž by taková náhlá a nenadálá potřeba království tomuto a zemím k němu příslušejícím nastala, která by tak spěšného opatření potřebovala, že by sněm ani sjezd rad našich soudův dvorského a komorního a osob z krajův k tomu volených o to držán bejti nemohl, aby nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským tu moc tímto sněmem obecním dali a v tom JMti a jim se dověřili, aby pro obranu obecní vlastní a vyzdvižení a vypravení lidu jízdného a pěšího válečného, a coby o tom dále potřebného království tomuto a zemím k němu příslušejícím prospěšného bylo, to spolu s JMtíCskou uvážiti, zavírati a nařídití mohli a moc měli; a JMtCská od kurfiřtův a knížat svaté říše, kteříž s korunou Českou dědičné smlouvy mají a statky pod léno drží, o skutečnou spěšnou pomoc žádati, a aby tato vejprava s pomocí Pána Boha všemohoucího k užitku margkrabství Moravskému a všemu křesťanstvu k potěšení prospěla, upřímě a věrně žádné práce a nákladu v tom nelitujíc se starati, skutečně přičiniti a to vedle nejvyšší možnosti opatřiti. A co tak tiž stavové k žádosti JMti učiní, jim všem společně a jednomu každému zvláště vší milostí svou císařskou

a královskou zpomínati i také v tom je dostatečným reservem vedle obyčeje opatřiti a jich nejmilostivějším císařem, králem a pánem bejti a zůstávati ráčí.

XVI.

Žádost vyslaných moravských k letničnému sněmu českému r. 1605 za pomoc proti nepříteli, který z Uher vpád do Moravy učinil. V Praze, počátkem června 1605.

(Souč. kop. v archivu Kutnohorském.)

Od vyslaných pánův z margkrabství Moravského po vzkázání služeb a přátelského pozdravení ode všech čtyr stavův téhož margkrabství takto dále oustně přednášeno:

Vaše Mti urození páni, páni urození a stateční páni rytíři, slovutné a vzácné poctivosti a opatrnosti, VMti páni bratří, strejcové, ujcové, švakrové a přátelé naši milí!

Pan hejtman a všickni čtyři stavové margkrabství Moravského, VMti páni stavové království Českého tajna činiti neráčí, kterak hned při počátku pominulého měsíce Máje ten zpronevěřilý nepřítel s lidem svým přepravivše se přes hranice Uherské do margkrabství Moravského Brod Uherský, Strážnici, i jiná města a místa spaluje a těch se velmi tuze ujali toho oumyslu jsouce, všeckno margkrabství Moravské v moc svou uvésti a je opanovati, nebo že týž nepřítel i toho při stavích margkrabstí Moravského vyhledával, aby skrze zemi jich pasu svobodného při Landškronu jeho se dostati mohlo. Čehož když mu od týchž stavův odepřeno bylo, tu že ihned lidi jeho na zahubení měst, městeček, vesnic pálení i lidí mordování a zajímání i v služebnost uvozování se vydali, činíce veliké a znamenité škody blíž hranic margkrabství Moravského, tak že tíž obyvatelé margkrabství Moravského, kterýchž se již takové nebezpečenství dotklo, za živobytí svého zase takových jemu učiněných škod k vynahražení přijíti moci nebudou. I ačkoliv pan hejtman i všickni čtyři stavové vidouce, co se nyní ubohým lidem děje, hned se do města Hradiště sjeli a tu o jistý počet koní, jmenovitě 500 arkabuzírův a sedm praporců lidu pěšího podle některého počtu Kozákův, se snesli a ten pro ochranu téhož margkrabství Moravského najíti poručili, však poněvadž týž nepřítel příliš silný, hbitý a v válečných věcech velmi zkušený jest, a stavové téhož margkrabství Moravského to poznávají, že by mu nemohlo mocně a podstatně odoláno býti, protože jim více a více škoditi nepřestávají, protož učinivši takové snešení mezi sebou nad všechnu možnost svou jsouce mnohými dávkami v této dlouhé a odevřené válce zahubeni, skrze což i v nemalé dluhy se vrátiti museli, že při sobě toho najíti nemohou, odkud by takovému najatému lidu platiti a náklad na munici činiti měli:

I z těch tehdy slušných, bezelstných a nevyhnutedlných příčin k VMti a Vám, páni stavové království Českého, jakožto oudové k hlavě své, se utíkají žádajíce, poněvadž prve vžycky za této nynější války jistá suma peněz od VMti a Vás do království Uherského svolována a vydána byla, margkrabství pak Moravské mnohem bližší jest království toho Českého nežli kraj Uherský, kterémuž též tím zavázáni a povinni býti ráčíte, abyšte takovou pomoc též do margkrabství Moravského pro obhájení sebe samých svoliti a obrátiti ráčili. A poněvadž by taková svolená pomoc proti takovému velikému nebezpečenství dosti malá a skrovná byla, protože takové nebezpečenství v margkrabství Moravském na patnácte mil šířeji se vztahuje, a tak k odvrácení takového nebezpečenství dostačiti nemohla, protož též VMt a vás žádají, abyšte tak jistou sumu peněz založiti, aneb kde by se v ně objíti mohli, místo ukázati ráčili. A poněvadž též VMt vědomost míti ráčíte, že snešení a smlouvy mezi královstvím tímto a margkrabstvím Moravským na to se vztahují, že se opouštěti nemáme, nýbrž spolu za jednoho státi povinni jsme, z té příčiny stavové téhož margkrabství Moravského žádají, abyšte jich vedle týchž smluv opouštěti neráčili, chránic je netoliko penězi, ale také i osobami svými, zvláště zavázáni jsouce i k tomu také jazykem jedním a krevním i příbuzenstvím, přátelstvím. Nebo znáti ráčíte, poněvadž týž nepřítel se již tak daleko do země Moravské propral, nebyly-li by hranice margkrabství Moravského hory a vrchy dobře opatřené a nepřátelům při témž místě odpíráno nebylo, sám rozum to soudí, poněvadž mezi královstvím tímto a margkrabstvím Moravským žádných pevností ani bahnišť ani hor není, že by brzy do království tohoto Českého se dostati a tak ten oheň čím dáleji s velikým nebezpečenstvím se rozmoci mohl.

Pročež že i toho při stavích vyhledávají, aby za ně kurfirštům, knížatům svaté říše a k Jeho Svatosti papežské, tak aby před nepřítelem lepšího bezpečenství [míti] mohli, laskavě a přátelsky se přimluviti ráčili, ano také k vlastní osobě JMtiCské, tak aby místa ta za hranicemi moravskými, odkudž jakožto z nějakého hnízda na ně vpády činí nepřátelé, lidem svým z margkrabství Moravského osaditi i také je opatrovati mohli, taková místa aby jim JMtCská dáti ráčil.

Naposledy aby také při vojenském tažení práva a spravedlnosti starobylé užiti a hned za obyvateli království tohoto v pořádku svém táhnouti mohli, beze vší překážky z knížetství Slezského obyvatelův, s nimiž o to od let dávných na odporu zůstávají.

A což tu stavové království tohoto pro přátely a oudy své učiniti ráčí, toho že se oni v mnohých potěšitelnějších příčinách stavům odsluhovati a dobrým přátelstvím odměňovati připovídají.

XVII.

Artikulové obecního sněmu zahájeného na Hradě Pražském léta 1605. ve středu po slavném hodu seslání Ducha svatého [1. června] a zavřeného v outerý po Božím Těle [14. června].

(Z tištěného kodexu knížecí Lobkovické knihovny v Praze.)

Bude vytisknuto ve Sněmích českých.

XVIII.

Mandát cís. Rudolfa II. o rychlou pomoc Moravanům proti válečné sběři Turkův a Tatarů. Na Hradě Pražském 2. června 1605.)*

(Rukopis arch. města Prahy č. 1083, fol. 355.)

Rudolf druhý z Boží milosti etc. Vysoce urozenému, urozeným, statečným, slovutným, poctivým a opatrným pánům, rytířům, vladykám, Pražanům a městům i jiným všem obyvatelům a poddaným Našim ze všech stavův království Našeho Českého, věrným milým, milost Naši císařskou a všecko dobré vzkazujeme. Věrní milí! Věděti Vám milostivě dáváme, že Nás netoliko hejtman a stavové margkrabství Moravského, věrní naši milí, za to s ponížeností, jak nejvejš býti může, prosí, ale i také ta důležitá jich potřeba a nevypravitedlné jim již nastalé, království pak tomuto a jiným k němu náležejícím zemím nastávající a přede dveřmi stojící nebezpečenství napomíná, abychom jim Moravanům rychlou pomocí přispěti a je, jakožto jeden přední oud koruny České a věrné Naše milé, dřív než by přemoženi a země do konce zhubena byla, milostivě retovati ráčili. Nebo nepřítel ode dne čím dále vždycky více škod ohněm a mečem stavům činí a té zpronevěřilé s Turky a Tatary smíšené zběři každé hodiny tak přibejvá, že téměř možné není síle a množství jich, nebude-li vedle pomoci Pána Boha to časně vypravením lidu z království tohoto a jiných Našich zemí opatřeno, odolati. I poněvadž jsme za tou samou příčinou dnův nedávno pominulých zmustrování dvadcátého člověka i také jízdy, co by jí vypraveno býti mělo, v království tomto po krajích nařiditi a podle toho všem vůbec skrze patenty Naše císařské poručiti ráčili, aby po zmustrování takového lidu jeden každý jsa na hotově, dalšího Našeho oznámení, kde by se s počtem svým najíti dáti měli, očekávali, a nyní již tak veliká, že větší býti nemůže, potřeba nastala: protož Vás všech i jednoho každého milostivě napomínati a z povinnosti, jakž Naší císařské a královské, tak Vaší vlastní, kterouž Nám, králi a pánu svému, vlasti své i také jmenovanému

*) Již před tím 4. května cís. Rudolf II. vydal mandát o veřejné hotovosti a 16. května jiný mandát opět o veřejné hotovosti a přehlídkách vojsk v zemi. — Rukopis arch. města Prahy č. 1083. fol. 352 a fol. 354. Opisy v zemsk. arch. Českém.

margkrabství Moravskému a obyvatelům téhož margkrabství, spolubratřím a milým přátelům svým, zavázáni jste, poroučeti ráčíme, abyšte ihned, jakž Vás tito patentové Naši dojdou a o nich zvíte, stěžně dne ani hodiny v tom neobmeškajíc, dvadcátého člověka zmustrovaného, též také i lid jízdný, co kdo vyslati a vypraviti má, tím vším způsobem a s těmi braněmi, jak v snešení posléz teď stalém a artikulích o to vydaných nařízeno a vyměřeno jest, upřímou cestou, nečekajíce jedni na druhé k městu Brnu do téhož margkrabství vyslali a vypravili, tak aby konečně a za jisto týž lid v témž městě Brně ke dni pondělnímu po sv. Vítě, to jest dvadcátého dne měsíce tohoto Junii, jinak června, byl, a tu dalšího oznámení a nařízení Našeho skrze nejvyššího polního nad týmž lidem voleného urozeného Adama z Šternberku na Bechyni a Sedlci, raddu Naši a nejvyššího komorníka království Českého, věrného milého, kde by táhnouti a jak se dále zachovati měl, očekával, jsouce té milostivé a jisté naděje, že se v tom, jakožto věrní poddaní poslušně zachováte. Nebo jestliže by se kdo tak nezachoval, co by jemu z toho pošlo, aneb jej proto potkati mohlo, musel by toho sám na sobě vinu a příčinu dáti a přičísti. Dán na Hradě Našem Pražském ve čtvrtek po slavném hodu Ducha svatého seslání léta božího tisícího šestistého pátého etc.

XIX.

Karel z Liechtenštejna, zemský hejtman moravský, dává zprávu císaři Rudolfovi II. o menší porážce Bočkajovců na Moravě a prosí o urychlení pomoci z Čech. V Uh. Hradišti 6. června 1605

(G. Dobner: Monum. hist. Boemiae. Tom. II. fol. 457—459.)

XX.

Zpráva o vpádu uherských povstalců na Moravu 10. června r. 1605.

(»Breve chronicon Hunno-Brodense«. Dobner: Monum. hist. Boemiae. Tom. II. fol. 288. — Katona IX. fol. 337—338.)

»Quem admodum anno 1605. primo bellum Boczgayense, qui cum magno exercitu Ungarorum et Turcorum usque Brodam progressus ad eam expugnandam secum diversas bellicas machinas et scalas ad muros transcendendos advexit. Verum Dei adjutorio civitas defensa fuit. Nam cum adhuc esset sat munita et hominibus abundaret, haberetque etiam quaedam provincialia praesidia, quae tum dominus Comes de Salm, capitaneus marchionatus Moraviae (?), advexerat, is omnes copias suas contrahens et simul civitatis homines educens in campum, qui dicitur »Nad Bagowczem« egressus est, ubi hostem sibi habuit obviam. Procul dubio autem is cum omnibus suis, utpote multo inferior numero, in arena ab hoste proculcatus fuisset, nisi tres strenui vexilliferi Cosacorum in auxilium venissent. Qui tam audacter atque constanter in hostem

impetum fecerunt, quod non citra miraculum acies eorum perruperint, in confusionem redegerint, ac proinde auxilio civitatensium ultra duodecim millia hujus gentilis et barbarae gentis depulerint, occiderint, heroiceque pugnantes in fugam converterint, quos per quatuor milliaria usque ad Hungaricum Skalicium persecuti sunt. Qua in fuga omnes eis munitiones, praesertim scalas, eripuerunt. Nihilominus multi civium, praecipuorum filiorum aliorumque opificum, praeter non paucum numerum provincialium copiarum hac pugna perierunt. Fuitque haec victoria nostris satis cruenta.«

XXI.

Karel z Liechtenštejna, zemský hejtman moravský, podává zprávu císaři Rudolfovi II. o potýčkách mezi vojskem císařským a povstalci uherskými a o jejich porážce, žádaje opět o urychlení pomoci. V Uh. Hradišti 10. června 1605.

(G. Dobner: Monum. hist. Boemiae. Tom. II. fol. 460—463.)

XXII.*)

»O prodání od JMti pana hejtmana markrabství tohoto p. obyvatelům některého centnýře prachu a sanytru.« V Uh. Hradišti 11. června 1605.

(Kopiář sněmů mor. III. fol. 41.)

Urozenému vladyce panu Jiříkovi Malaškovi z Reydychu a na Horní Sokolomi a slovutnému Lorenczovi Austrliczovi, měštěnínu Brněnskému, přátelům našim milým, společně neb rozdílně k spěšnému dodání.

Urozenej a slovoutnej, přátelé naši milí! Zdraví i jiného všeho dobrého věrně Vám přejeme. Před Vámi netajíme, že jsme u JMti pana Karla z Lichtenštejna a z Nyklšpurgku, hejtmana margkrabství tohoto, majíce o tom, že by pán nemálo prachu i sanytru na prodaji míti ráčil, správu, toho se dožádali, aby pán k této nynější náhlé a pilné potřebě zemské některej centnýř prachu a sanytru prodati ráčil. K čemuž jsme osoby Vaše volili a Vás žádáme, snesouce se spolu o jistej den bez prodlení, že s Czejwarterem zemským na zámek Plumlov anebo v to místo, kde týž prach a sanytr jest, osobně sjedete, jsou-li dobré a hodné shlídnete, a neprodleně sem do Hradiště přijedouc nám oustní správu o tom učiníte, v čemž že na pilnosti a bedlivosti Vaší k zalíbení pánům obyvatelům nic sjíti nedáte, o Vás nepochybujeme. S tím milost Boží rač býti s námi. Dat. v městě Hradišti v sobotu po Božím Těle létha 1605.

My osoby od pánuov stavův panu hejtmanovi k radě přidané.

---

*) Čísla XXII, XXIII, XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX, jsou vydána z Uh. Hradiště, avšak nikoliv od sjezdu stavů, nýbrž od zemského hejtmana a osob jemu k radě přidaných, proto jsou číslována jako kusy samostatné.

XXIII.

»O půjčku peněz 20.000 zlatých pánům obyvatelům markrabství tohoto Moravského.« — V Uh. Hradišti 12. června 1605.

(Kopiář sněmů mor. III. fol. 41.)

Měšťanům Jihlavskejm!

Moudří a oppatrní páni přátelé naši milí! Zdraví i jiného všeho dobrého věrně Vám přejeme. Žádné pochybnosti o tom nemáme, že Vám v dobré vědomosti jest, v jakém velikém nebezpečenství margkrabství toto, vlast naše milá, na tento čas postavena jest, i tolikéž jaké nenabyté škody mnohým z pánů obyvatelů od nepřátel posavad se staly. Za kteroužto příčinou pro opatření země této páni stavové lid válečný najímati a chovati musí. I poněvadž na placení hejtmanům, beffelichhaberům i lidu vojenskému, kterýž se pro ochranu země verbuje a najímá páni stavové peněz, jichž velmi málo se nachází, pilně potřebovati ráčí, ty pak berně, které se zde v zemi spravovati mají, tak spěšně dojíti a spravený býti nemohou, naschvál k Vám stiežně posíláme a Vás za to přátelsky žádáme, že nám na místě a k ruce JJMtí pánů stavův margkrabství tohoto, což Vám nejvíce možné jest, při nejmenším 20.000 zl. počtu moravského proti dostatečnému ujištění, což nejdřív možné, zapůjčíte, a takové peníze sem do města Hradiště po vyslanejch Vašich bez prodlení přivésti dáte. Rádi Vám touž summu z peněz zemských co nejspíš možné bude, s poděkováním zaplatiti poručiti chceme, jiné naděje k Vám nejsouc, než že jakožto obyvatelé pro vlast svou tuto žádost naši skutečně naplníte. S tím etc Datum v městě Hradišti v neděli po Božím Těle létha 1605.

Hejtman a osoby od pánův stavův pánu k raddě přidané.

XXIV.

Arcikníže Rakouský Matyáš posílá Jana Grilla ke Karlu z Liechtenštejna, zemskému hejtmanu markrabství Moravského, aby s ním jednal o pomoc proti Štěpánu Bočkajovi. Ve Vídni 12. června 1605.

(G. Dobner. Monum hist. Boemiae. Tom. II. fol. 454—456.)

XXV.

List hejtmanů knížete Štěp. Bočkaje stavům moravským, v němž uvedeny jsou hlavní příčiny povstání uherského a Moravané vybídnuti, aby s Uhry proti císaři se spojili, jinak že povstalci Moravy šetřiti nebudou. Bez místa. 13. června 1605.)*

(Kopie v archivu zemského musea v Praze.)

»Důstojní, urození a vzáctní! Pánům přátelům našim v margkrabství Moravském zvláště milým pozdravení! Války a po-

*) List tento má býti datován snad 13. května nikoli června.

vstání našeho proti císaři jsou nejvíce křivdy nám od něho činěné, nebo:

1. Přísah svých nezdržel činěných království Uherskému, nad právy a svobodami našimi se zapomenul a je zrušil.

2. Vydal nás všelijakým vojákům k loupeži a všelijakému trápení.

3. Legátův a poslů našich často od svého království s mnohým nákladem vyslaných slyšeti a supplikací od nich přijímati nechtěl.

4. Nadto poslal nám Bastu s Balouny (sic) k ochraně, kterýž netoliko nechránil nás, ale království Uherské svými vojáky plundroval, ohněm, mečem, loupeží hubil, města, městečka, vsi vyvracoval a kazil, zemany a pány mordoval i služebníky církve o život připravoval a je dříti kázal. Všeliké ukrutenství a ohavnosti mrzuté provodil, nečistotu, smilstva, cizoložstva až do usmrcení poctivých matron, pannen i nedospělých děvčátek, i šestinedělkám neodpouštěje, ani věku nešetřící (sic) páchal. Nadto pánům statky bral, k císařské ruce obracel, zemany, pány do vězení bral a dával, k výplatě mnohými penězi přidržel a propouštěl; a propouštěje přísahou zavazoval, aby toho jemu nikdy nepřipomínali, o to právně s ním živi nebyli a jinak od něho navrácení nevyhledávali.

5. Císař na sněmy uherské k mnoha žádostí a potěšení obyvatelům nikdy přijíti nechtěl.

6. Jezdící neb chodící k němu do Prahy z Uher v svých potřebách a s supplikacemi a s náklady mnohými, jim audienci nedával, ale svým radám poroučel. A protož mnozí nespravivše nic s naříkáním a pláčem domů se navraceli.

7. K soudům ven ze země jinam pány obracel, ježto v Uherském království náleželo jim slyšánu a souzenu býti podle našich svobod a práv, i statky některým pobral ut Elesschazymu a jiným mnohým.

8. Ouřady větší i menší v království našem cizím národům proti našim právům a privilegiím svěřoval domácími pohrdaje, čehož žádný národ trpěti nechce; a summou ženy, dítky, bratří, sestry, krevní přáteli a všecky jich věci jim k vůli býti musely. Což s jakou bolestí činili všickni poctivost milující a zákona Božího povědomí, snadně souditi [byste] mohli. Avšak tyto věci trpělivě sme nesli nejsouce ku podivení jiným královstvím a zeměmi (sic). A nic pro ty pomíjející věci co většího bychom byli žádali, ale když stav duchovní mimo řád spravedlnosti a právo království našeho z mezí vystupoval a k světským se více obracel, tak že téměř všecka důstojenství poctivosti sobě osobil a zemi k vůli jeho i pravému našemu náboženství a konfessi skrze ty i jiné osoby překážky činil, důchody církevní od děda, otce jeho, i samého císaře ku potřebě válek předkům našim dané a zůstavené skrze náležité mandáty

obdržeti se snažoval, i desátků sami soudcové a držitelé býti chtěli, i pány i poddané předivně trápili a vyloučením hrozili; nad to, co kdy obyvatelé království našeho k zachování jeho nařídili, to oni vše k hanbě naší rušili, přidali a odjali, proměnili a z návěstí některých biskupů pravé služebníky Boží skrze Valouny neslýchanými způsoby pomordovali, mrtvá těla vykopávajíce z země zloupili a spálili, i slavných pánů tělu neodpouštěli a zbroje nad jich hroby visící brali, kteréž Basta při sobě má; naposledy v Košicích odjali kostel pravým křesťanům, vyhnali je odtud a Jesuity uvedli, o čemž jsme císaři psali a na to odpovědi hrozné dostali a kteráž k záhubě statků, životů, duší a zahlazení našeho království se chejlila, — nýbrž místodržícího arcibiskupa, jménem Kielži, kostela, fary a školy Prešovské s přísným mandátem tam poslal, a ač přímluvy o to šly, však nic neplatily.

Tyto věci a mnohé jiné, jako jha nějakého nemohše déle snášeti, dali sme se v vojny proti tyranům a odjímatelům svobod našich a národu Uherského sužovatelům. A protož vidělo se nám za dobré osvíceným, urozeným pánům a sousedům našim příčiny pohnutí a pozdvižení našeho oznámiti, aby známo bylo, že ne z vysokomyslnosti a nadutosti, ani ze zlosti a nenávisti nějaké lidu křesťanského, ale toliko pro zachování svobod království našeho a též náboženství našeho proti našim odporným tuto válku sme začali zavolavše Turků i Tatarů, jako i Poláky, blízké sousedy ku pomoci, ač byla-li by toho potřeba; nebyla-li by, snadně jich podle vůle naší odbudeme.

A poněvadž víme, že od starodávna margkrabství Moravské k tomuto království přileželo, s nimi až dosud v dobrém sousedství jsme byli, a z té příčiny skrze toto psaní Vás pánů Moravanů [žádáme], abyste tak spravedlivé při, (poněvadž na jedné téměř lodi se plavíme, jakož pak o Vás dobré smejšlíme), s námi se spojili a sjednotili. Načež i odpovědi místné očekávati budeme.

A jestliže by se pak toho nestalo, my v předsevzetí našem tím dále postupovati musíme, neboť proti království Českému, knížetství Slezskému a margkrabství Moravskému, kdyby nám příčina dána nebyla, nikdy bychom války začíti nechtěli, neb víme, že ty země k království Uherskému přináležejí.

Ale jakž viem (sic), nejednou proti zhoubami, pálíváním, trápívání (sic) a mordování (sic) bratří našich povstali jsme, což až do tohoto času s povolením domu Rakouského od mnohých činěno, a my s mnohým zlým naším toho jsme okusili. To sme Vám oznámiti chtěli. Mějte se dobře!

Vaši služebníci a přátelé Nicolaus Segmi, Michael Dengeleczi, Stephanus Eczi Johannes Ferifi, nejvyšší hejtmané vojska knížete Stephana Boczkage.

XXVI.

Stavové moravští oznamují Vratislavovi Bernartovi ze Stwolové etc., komorníku, a Janu Kokorskému z Kokor etc., sudímu práva menšího zemského markrabství Moravského, kraje Olomouckého, jaké sbírky k obraně země povoleny jsou a vybízejí je, aby dávky ty vybrali a nedoplatky vymáhali. V Uh. Hradišti 14. června 1605.

(Kopiář sněmů mor. III. fol. 42.)

Urozeným vladykám panu Vratislavovi Bernartovi ze Stwolové a na Drahanovicích, komorníku, panu Janovi Kokorskému z Kokor a na Laškově, sudímu práva menšího zemského margkrabství Moravského, kraje Olomouckého, pánům přátelům našim zvláště milým, společně neb rozdílně k spěšnému dodání.

Službu svou vzkazujem urozené vladyky, páni a přátelé naši zvláště milí, zdraví i jiného všeho dobrého přejeme Vám věrně rádi. Nepochybujeme, že Vám v čerstvé paměti zuostává, jaké patenty teď pominulých dnuov podle jistého společního na sněmu obecním, kterýž v městě Vískově létha tohoto 1605. v outerej po neděli první postní, jenž slove Inuocauit, [1. března] držán byl, snešení, tak aby jeden každý pro opatření proti nepříteli Turku hranic, zámkuov a pevností v království Uherském proti margkrabství tomuto z této strany Dunaje ležících, zbírku berně 20 groše za tři létha pořád zběhlá svolenou, poněvadž z dopuštění Božího pro naše hříchy k tomu, netoliko že země všeckna i s vlastními osobami p. obyvatelů vyzdvižena a táž berně za námi obyvateli podle vejminky snešením sněmovním učiněné, že zuostane, jest přišlo; ale také mnohem většího opatření a podstaty, totiž verbování jiného lidu válečného, tak aby země tato docela zhubena a zplundrována od nepřátel nebyla, potřebí jest, z lidí poddaných svých jednoho každého (kromě těch, kterýmž by se škoda na živnostech jejich jakýmkoli spuosobem z dopuštění Božího stala, a kteříž by od pánuov svých z dotčených příčin lhotu jměli, po 20 groších bílých, města pak JMtiCské též z každého domu v okršlku zdí městských po 1 zl., a z domuov na předměstí po 20 gr. bílých; stav panský a rytířský, též svobodní dvořáci, kteříž dvory svobodné ve dckách mají, i ti, kteříž na dvořích a mlejnech osvobozených sedí (by jich i ve dckách zemských neměli), aby z takového každého žádného nevymieňujíc po 3 zl.; z židuov z jednoho každého ženatého po 1 zl. a z neženatého, který by přes 10 let stáří byl, z obojího pohlaví po 20 gr. bílých; a z novokřtěncuov z jednoho každého domu, v kterýchž novokřtěnci bydlejí a své kuchyně mají, též z mlejnův, kteří jich vlastní jsou, po 80 zlatých ihned neprodlévajíce při jednom terminu zatím na místě lidí poddaných svých spravil a na ten pondělí po svaté Trojici vejběrčím zemským do měst Olomouce a Brna pod pokutou sněmem vyměřenou odvedl,

a potomně, když terminy v sněmu dostavené přijdou, od poddaných svých touž zbírku zase sobě k ruce vybrati dal, od JMti pana hejtmana po zemi rozesláni jsou.

Protož Vám o tom poroučíme, že ihned všecky reštantníky od vejběrčích vezmouce, ty reštantníky dostatečně napomenete, a jim, aby neprodleně, budouce toho duoležitá potřeba, takovou berni spravili, psaní učiníte. Jestliže by pak do dne uloženého toho nevykonali, tehdy (žádného v tom neušetřujíc) k jednomu každému podle sněmovního snešení se zachováte a exekucí přikročíte; jináče o Vás nesmejšlíme, než že se tak (též chcete-li pokuty sněmem vyměřené ujíti) zachováte S tím etc — Datum v městě Hradišti 14 Junii anno 1605.

NB. V tenž rozum (mutatis mutandis) psáno i druhejm p. ouředníkům menším kraje Brněnského die et anno ut supra.

XXVII.

»Věřící psaní k měšťanům Olomuckým«. V Uh. Hradišti 15. června 1605.«
(Kopiář. sněmů mor. III. fol. 41.)

Moudří a oppatrní páni přátelé naši zvláště milí! Zdraví i jiného mnoho dobrého věrně Vám přejeme.

Z jistých a důležitých v tak velikém nynějším nebezpečenství země této se dotýkajících příčin urozené a statečné rytíře, pana Vilíma Zoubka ze Zdětína na Zdounkách a Habrovanech, nejvyššího písaře margkrabství Moravského a pana Jana staršího Zahrádeckého z Zahrádek na Višňovém a Krhově, sudího práva menšího zemsk. kraje Brněnského, k Vám posíláme, jimž jsme, aby s Vámi o velmi pilné, země této, vlasti naší milé, se dotýkající (kteréž od nás sobě oznámené mají) věci jednali, poručili, Vás za to, že jmenovaným osobám toho všeho, oč tak s Vámi na místě a jménem naším mluviti a jednati budou, netoliko dokonale uvěříte, ale i ochotně, znajíce toho všech spolu obyvatelů margkrabství tohoto duoležitou potřebu býti, žádost naši skutečně naplníte, žádáme. Nepochybujeme, že na ochotnosti skutečného naplnění žádosti naší nic sjíti nedáte. Datum v městě Hradišti v středu den sv. Víta [15. června] anno 1605.

Hejtman a osoby od pánův stavů
pánu k raddě přidané.

XXVIII.

»JCskéMti o 1000 rejtharů p. Jiřího Kryštoffa Teywle a jeden regiment knechtů p. Adolffa z Althanu, kteřiž s lidem svejm sem do země vtrhli a tu na záplatu zemskou očekávati chtějí.« Kromě toho stavové císaři oznamují, že více, než povolili, platiti ani sebrati nemohou. — V Uh. Hradišti 15. června 1605.
(Kopiář sněmů mor. III. fol. 42.)

Nejmilostivější císaři! VCskéMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, poníženě oznamujeme, že toho správu máme, kterak by

panu Jiřímu Kryštoffovi Teyfflovi toho od rad válečných VCskéMti podáno bylo, aby 1000 rejtharů na záplatu naši moravskou verboval; tolikéž taky pana Adolffa z Althanu regiment knechtů, kterýž se při městě Znojmě mustrovati má, že na zbírku VCskéMti od nás svolenou a záplatu troštován jest a jménem naším verbován. Za kteroužto příčinou k VCskéMti poníženě k ochraně se utíkáme a poddaně k milostivé paměti přivozujeme, že jsme my stavové tím spuosobem, jako i lonského roku sněmem posledním obecním, kterýž v městě Víškově času postního létha tohoto 1605. držán byl, (sami žádného lidu válečného neverbujíc) jisté zbírky a pomoci k milostivému VCskéMti zalíbení VCskéMti poddaně svolili a v moc dali, na ten spuosob, abyšte VCskáMt na ty od nás svolené pomoci podle vuole VCskéMti lid válečnej sobě verbovati dáti moci ráčili. VCskouMt ve všeckné poddanosti pokorně prosíme, že se na naši potřebu, nouzi a chudobu ohlédnouti (a v jakém velikém nebezpečenství bychom tudy stáli, toho milostivě považiti ráčíte, nebo jak pro nemalý díl země již spálené a zplundrované, tak pro lid válečný v zemi ležící a jiné obtížnosti nás i chudých poddaných, nikoliv možná není, aby takové zbírky tak mnoho, jak jiná létha vynášely, nad to pak to, což by těm rejtharům a knechtům dáti přišlo, vynésti mohly, tak kdyby jim ukázáno na naši záplatu bylo, a nemohlo se zaplatiti, již by tudy dokonce naše vlast na záhubu přijíti musela) milostivě to předjíti a zastaviti ráčíte a panu z Althanu, aby na naši záplatu lidu svého nebezpečil, poručiti, tak aby nám nebylo potřebí při mustruňku oč se v té příčině ohlašovati. Co se pak pana Teyffle dotejče, že i v tom milostivě cestu najíti, aby jemu tím spuosobem na nás ukazováno nebylo, ráčíte. My pak podle naší nejvyšší možnosti, jakožto věrní poddaní, aby to, co jsme a jakým spuosobem svolili, a jakž ty zbírky vynesou, to VCskéMti od sebe odvésti nepomineme. Jsme té ponížené k VCskéMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, naděje, že jakž v jedné, i druhé žádosti naší milostivě a laskavě uslyšáni budeme. S tím se VCskéMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, v milostivou, otcovskou a královskou ochranu poddaně poručena činíme. Datum v městě Hradišti v středu, den památky sv. Víta, anno 1605.

VCskéMti

věrní poddaní
kardynál biskup, hejtman, páni, preláti, rytířstvo a města VCskéMti, nyní v městě Hradišti spolu shromážděni.

XXIX.

»JCskéMti o rejthary pana Jiřího Kryštoffa Teywle, kteříž zde v zemi ležíc na obdankování a záplatu z kontribucí očekávati chtějí.« Stavové prosí císaře, aby tomu lidu bylo zaplaceno a v zemi aby nezůstával. V Uh. Hradišti 16. června 1605.

(Kopiář sn. mor. III. fol. 43.)

Nejmilostivější císaři! VCMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, poníženě oznamujeme, že rejthaři pana Jiřího Kryštoffa Teywle z Gundrstorfu, VCMti nejvyššího, kteříž až posavad nejsouce obdaňkováni, do margkrabství tohoto jsou přitáhli, zde v zemi se položili, a tu na velikou škodu nás mnohých obyvatelů a chudých lidí našich leží a na obdaňkování očekávati chtějí v té naději, že jim z kontribucí té, kterou jsme VCMti svolili, platiti se má, jakož pak na to psaními od N. pánův rad VCMti z arciknížetství Rakouského, (kterýchž VCMti vejpisy hodnověrné sub literis A. B. pro vyrozumění příležitě odsíláme), ubezpečeni jsou; i poněvadž jsme my VCMti berně svolené dáti v moc se uvolili a žádných bštolluňků na sebe jim nedali, VCMti poníženě prosíme, že o tom milostivě poručiti a to naříditi ráčíte, aby týž lid nadepsaného pana Jiřího Kryštoffa Teywle, což nejdřív možné, obdaňkován, spokojen a zaplacen byl a na další škodu a záhubu nám obyvatelům zde v zemi nezuostával, anebo jinam, kdež by na záplatu očekávati jměli, obrácen byl; nebo kdybychom my tak našich duochodů a chudí lidé živnůstek svých zbaveni byli, možné by nebylo těch i jiných zbírek jak VCMti tak i našich k této nevyhnutelné potřebě svolených shledávati. Té ponížené naděje k VCMti jsme, že VCMt jako pán náš nejmilostivější nás, VCMti věrné poddané, v této příčině milostivě, otcovsky ochrániti a pokornou prosbu naši laskavě naplniti ráčíte. Čehož my se VCMti jakožto věrní poddaní každého času vždycky povolně rádi odsluhovati budeme. S tím etc. Datum v městě Hradišti ve čtvrtek po sv. Vítě a. 1605.

VCMti věrní poddaní
kardynál biskup, hejtman, páni, preláti, rytířstvo a města VCMti, stavové markgrab. Moravského, nyní v městě Hradišti spolu shromážděni.

XXX.

»JCskéMti, aby páni stavové království Českého, též také knížetství Slezských protiv nepřátelům lidu svého s lidem pp. stavův markrabství tohoto přes hranice země této dálejí do království Uherského vypraviti odporni nebyli.« V Uh. Hradišti 25. června 1605.

(Kopiář sněmů mor. III. fol. 43.)

Nejjasnější etc., nejmilostivější císaři! VCMti v poníženosti tajiti nemuožeme, jakož na milostivé nařízení VCMti páni stavové království

Českého a knížetství Slezských nám protiv nepřátelům na pomoc a k obraně · i zachování markgrabství tohoto lid jsou vypraviti svolili:

I poněvadž snešení sněmovního pánův stavův království Českého, kdež se zmínka činí, kdyby město Vídeň, Ugiwar, Ostřehom aneb Komárno od nepřítele Turka oblehnuto bylo, aby týž lid v ta místa a nikam jinam obrácen býti mohl, tomu porozumíváme; pochybujem o tom, aby takový lid přes hranice tohoto markgrabství protiv nepřátelům s naším lidem, kdyby buď potřeba, anebo příležitost nětco dobrého vyříditi, toho ukazovala, dále táhnouti oumyslu byl. Což kdyby se dáti jmělo, a nepřátelé se toho dověděli neb porozuměli, že my i s jinejmi od hranic našich dále za nimi, maje časem i dobrou příležitost, jeti nemíníme, tím více posilnění v předsevzetí svém by dostávali, nebo k nám se přibližovali, anebo vidouce, že z naší strany bezpečni jsou, tím svobodněji by jiný země a města dobývati a odtud budoucně nám škoditi by mohli.

I poněvadž by to s mnohem lepším prospěchem a bezpečností i zachováním země této býti mohlo, aby uradíce se my všickni spolu, ven z země této do království Uherského v ta místa, kdež mnohem snadnější a bezpečnější zalehnutí passův jsou, tolikéž s menší škodou země této bejti může, ano také naděje jistá, když by se za nepřáteli pustilo a jim místa ta zalehnuta dále byly, aneb jestli by která, jako Trenčín, neb jiná pevnost sem blíže protiv hranicím tohoto margkrabství ležící, obležena jsouc, uznajíce my dobrou příležitost, kdyby se nepřítele užiti mohlo, retována byla, že by mnozí z těch, kteříž ještě VCMti věrni zuostávají, raději by stálí v tom setrvali, i ti také, kteříž z bázně a strachu rebellantům se poddali, dříveji se obrátili, a milosti vyhledávali, tak že by tudy nepřátelé tím spíše anebo k pokoji nějakému se naklonili, anebo s pomocí pána Boha přemoženi byli.

Ačkoliv pak se v tom pamatujeme, že i my jsme na rozmyslu jmívali ven z země přes hranice táhnouti, všakž jsouce nyní jinší a předešlým časům nepodobný příležitosti a z nahoře oznámených příčin VCMti se vší poníženosti prosíme, že to jak při páních stavích království Českého, tak také JJMtech a stavích knížetství Slezských milostivě vyhledávati a nařiditi ráčíte, poněvadž ta věc tím spuosobem, jakž se zmínka činí, mnohem podstatněji a s lepším bohdá prospěchem i snadnějším zachováním všech těch zemí byla, aby tomu lidu o tom poručení takového učiniti odporni nebyli, VCMti vždy více a více ve vší poníženosti prosíme.

S tím se VCMti k milostivé ochraně poručena činíme. Datum v městě Hradišti 25. Junii anno 1605.

Vaší CMti věrní poddaní
hejtman, páni a rytířstvo, obyvatelé margkrabství Moravského, nyní v městě Hradišti spolu shromáždění.

XXXI.

Adam ze Šternberka oznamuje Petru Vokovi z Rožmberka o příchodu českého lidu válečného do Brna a stěžuje sobě, že hejtman markrabství Moravského žádným vyslaným se nedal ohlásiti. — V Brně, 1. července 1605.

(Orig. arch. Třeboňského. — Opis v zemsk. arch. v Praze.)

Službu svú V. Mti vzkazuji. Vysoce urozený pane etc.! Nemohl sem toho pominouti (abyšte ráčili moci znáti, že na V. Mt. nezapomínám) nežli tímto psaním V. Mt služebně navštíviti a přezvěděti, kterak se na zdraví V. Mt jmíti ráčíte, čehož za oznámení žádám. Podle toho V. Mti oznamuju, že jsem v středu pominulou z milosti Boží zdráv a čerstev se všemi svými do Brna přijel a drahný počet pánův Čechův proti mně vyjelo. Nadál jsem se, že při nejmenším od pana hejtmana margkrabství Moravského někdo z vyslaných páně ke mně se ohlásí, že toho jest vděčen, že jsem tak s velikým počtem lidu českého ku pomoci margkrabství Moravského na milostivé poručení JMtiCské, pána mého nejmilostivějšího, jakožto krále Českého, přijel, ano i kde bychom odsud z Brna táhnouti měli, že něco toho oznámeno bude, ale toho se až do dnes datum listu tohoto nestalo; z toho se poněkud souditi může, jak sou nás Čechův páni Moravané vděčni. O nebezpečenství, aby tak veliké býti mělo, nic se neproslýchá, kromě před některým dnem okolo tří set pěchoty lidu moravského že by nepřítel postínati měl, a to vše příčinou jejich veliké nerozšafnosti. V pondělí nejprve příští bohdá lid náš český mustrován tu při městě Brně býti má. Opravdu lid jízdný i pěší dosti oupravně vypravený se spatřuje, než sami mezi sebou přeukrutně se sekají a mordují, zraněných přes sto toliko při městě Brně jest. Lid V. Mti jízdný rád pod svý praporec vezmu. A tak jiného nevím, nežli že od Pána Boha žádostiv jsem s V. Mtí se brzo uhlídati, kteréhožto s V. Mtí se shledání Pán Bůh rač propůjčiti a dáti v dobrém a šťastném zdraví. Datum etc.

XXXII.

Adam ze Šternberka píše Petru Vokovi z Rožmberka, že nezaplacený od císaře lid válečný se rozjíždí zpátky do Čech; popisuje dále ukrutenství od Turků páchaná a oznamuje, že z Brna na pomezí k Hradišti potáhne. — V Brně 12. července 1605

(Orig. arch. Třeboňského. — Opis v zem. arch. v Praze.)

Službu svou V. Mti vzkazuji. Vysoce urozený pane! O novinách zdejších V. Mti služebně oznamuji, předně, vojáci, kteří od

JMCské zaplaceni nejsou, že upřímo odsud do Čech a to ku Praze táhnouti chtějí, jakož tisíc koní pana hraběte lejtnanta mého dnes, datum listu tohoto, z ležení svého vyjeli a upřímo do Králova Hradce, poněvadž tam zmustrováni jsou, potáhnou; pana z Vřesovic pět set koní, ti také táhnou a chtějí se v Táboře položiti, nebo tu zmustrováni byli. Pan Ladislav Břeslavský [z] Žerotína dnes, též datum listu tohoto, do Brna ztěží přijel, též ženského pohlaví dobrých lidí stavu rytířského několiko osob velice uleknutých a přestrašených též přijelo a oznamují, že nepřítel hned dosti silně přes meze a hranice moravské se přepravil, dnešního dne, nač sou se očitě dívali, mnoho vypálil vesnic, lidí drahně mužského i ženského pohlaví jako hovada zajal; Hodonín také vypálil, témuž pánu z Žerotína poddaných lidí do několika set postínal, přes šedesáte z nich zraněných zutíkalo. A tak již nepřítel toliko půl čtvrté míle odsud od Brna pálí a štráfuje; nechť jest Pánu Bohu požalováno, že páni Moravané tak dosti špatně své meze opatrují, lid rozpouštějí domácí a najatého ještě před rukama není, a tak sou ouzkosti ze všech stran. Já sem dnes od JJMtí pánův komissařův J. M. C. v vojště v poli za nejvyššího jenerála nad lidem českým vyhlášen a podle mne také jiní páni oficírové. Pán Bůh rač dáti šťastně ke cti a chvále své svaté, aby se mohlo s pomocí jeho svatou mnoho dobrého a užitečného vyříditi Amen. — V sobotu příští [16. července] již konečně odsud z Brna k Hradišti na pomezí potáhneme. Z ležení odtad nepominu V. Mti psáti. A tak jiného nevím. Milostivý Bůh rač nás všecky na každém místě ode všech zlých a nešťastných příhod opatrovati a s V. Mti mého shledání bohdá brzo v dobrém a šťastném zdraví propůjčiti a dáti. Dán etc.

Já V. Mtí, můj nejmilejší a laskavý pane a otče, svými věrnými službami s vinšem od Pána Boha všech nejlepších věcí služebně na stokráte pozdravuji.

Vašnostin sluha

Jan Zdeněk z Šternberka.

XXXIII.

Štěpán Bočkaj, kníže Uherský a Sedmihradský, vybízí stavy slezské ku povstání. V Košici dne 20. července 1605.

(G. Dobner: Monum. hist. Boemiae. Tom. II. fol. 456—457.)

XXXIV.

Adam ze Šternberka oznamuje Petru Vokovi z Rožmberka, že ve Strážnici své ležení má, a jakmile moravské vojsko k českému přitrhne, že potáhnou na Skalici, kdež nepřítel rozložen jest. Ve Strážnici, 30. července 1605.

(Orig. arch. Třeboňského. — Opis v zemsk. arch. v Praze.)

Službu svou VMti vzkazuji. Vysoce urozený pane etc! O novinách zdejších VMti oznamuji, že s nepřítelem každý den se vi-

díme, však dostáti, jakž proti němu vyjedeme, nechce. Včerejšího dne byl nepřítel čtyry praporce silen, a našich bylo toliko šedesát koní, nechtěl se potkati ani šermiclovati; na večer vyjeli sme spolu se panem hrabětem z Turnu, lejtenantem mým na procházku toliko ve dvanácti koních, nepřátel nedaleko drahně bylo viděti, však k ničemuž se neměli, a tak sme beze škody od sebe odjeli. — Ve čtvrtek minulý pan Zdeněk Řepický vyjevši bez dovolení za osazenou vartu jest jat. — Já ležení své se vším lidem v městě zkaženém a vypáleném, tak že hrozně litostivě na to hleděli, v Stražnici na ten čas mám; a jest zdálí toliko maličkou míli Skalice, kde se nepřítel zdržuje, a jakž noviny a jisté kundšofty toho, do desíti tisíc nepřítel silen jest, a všeckno na koních. Jakž páni Moravané ráčí s vojskem českým se strhnouti, jakož naděje vede, bohdá v pondělí příští [1. srpna], tehdy i hned, nedlíce s pomocí Pána Boha našeho k Skalici potáhneme a k tomu se přičiníme, abychom to hnízdo a peleš lotrovskou opanovati mohli; jak Pán Bůh v tom s námi naložiti ráčí, nepominu ihned o tom (pokudž bych nezahynul, čehož jeho svatá milost zachovati dobrotivě rač), o všem VMti napsati. Milost Pána Boha s námi se všemi býti a nás ode všech zlých a nešťastných příhod na každém místě opatrovati rač. — Dán etc. —

XXXV.

Revers kardinála Františka z Dietrichštejna, jímž prohlašuje, že pro vyvarování starých sporů v tyto nebezpečné časy stavové moravští pod správou a mocí jeho zanechali na ten čas jeden praporec a jistý počet koní, avšak že to na ujmu stavům býti nemá. V Uh. Hradišti 31. července 1605.

(Orig. stavovského arch. v Brně. V. VI. č. 318.)

My František z Boží Mti svatého Římského kostela tytule sv. Sylvestra kardynál z Dietrichštejna, biskup Olomoucký, kníže, královské české kapli hrabě, JMtiCské rada, též království a zemí JMti dědičných protektor, známo činím tímto listem obecně přede všemi: Jakož mezi pány stavy margkrabství Moravského a námi, též předky našimi, biskupy Olomouckými, z strany vypravování počtuov jízdných i pěších proti nepříteli, co na koho uloženo, nemalí odporové bejvali; kdež pro vyvarování dalších takových odporuov a nesnází, aby tudy obecné dobré v tyto nynější nebezpečné časy nehyndrováno, nýbrž náležitý prospěch jmíti mohlo, a v těch příčinách jak právu našemu, kteréž předkové naši jsou sobě natahovali [sic], na tom jsme se s pány obyvateli dotčeného margkrabství Moravského pro zachování z obojí strany, lásky a svornosti snesli, že na ten čas jsou nám svrchupsaní páni obyvatelé praporec a počet koní našich, poněvadž sice s znamenitým nákladem a koštem naším pro dobré vlasti tejto více nežli povinnost naše jest, nemálo jiného lidu válečného chováme, obzvláštně pod

správou a mocí naší zanechali a pozuostavili, však s tou jistou vejhradou, že to budoucně jim pánuom stavuom a spravedlnosti jejich, kteréž mají, k žádné ujmě a stenčení býti nemá. Pro budoucí toho paměť a jistotu jsme týmž pánuom stavuom tento revers pod sekretem naším s podpisem vlastní ruky od sebe dali. Stalo se v městě Hradišti třidcátého prvního dne měsíce Juli létha Páně tisícího šestistého pátého.

[Přilepena bílá pečeť.] [Podpis schází.]

XXXVI.

Adam ze Šternberka oznamuje Petru Vokovi z Rožmberka, že ve spojení s vojskem moravským a slezským útok na město Skalici, kdež Turek ležel, učinil a je dobyl; připomíná zvláště, jak hrdinsky Čechové k útoku hnali a zbraní se oháněli. — V ležení u Skalice 7. srpna 1605.

(Orig. arch. Třeboňského. Opis v zemsk. arch. v Praze.)

Službu svou VMti vzkazuji. Vysoce urozený pane etc.! Při tomto služebně VMti oznamuji, že v pondělí pominulý [1. srpna] páni Moravané a pan Šnekenhaus, nejvyšší nad lidem slezským, u města Strážnice s JMtiCské lidem českým sou se strhli; tu jest rada pilná držána byla, co by se mělo se vším tím lidem před sebe nejužitečnějšího, a to vše k milostivému zalíbení JMtiCské, pána našeho nejmilostivějšího, vzíti; i na tom jest z mnohých příčin snešení jednomyslné ode všech nejvyšších ke mně přidaných, též moravských, slezských, se stalo, aby město Skalice, Holejč, Branič, ty tři pevnosti vzaty s pomocí Boží, co nejdříve možné, byly, nebo jináčeji před vpády a zajímáním lidí, též hrozným pálením páni Moravané bezpečni že sebou nebudou, zvláště že nepřátelé v těch místech se zdržují a odtad vypadají, a jako nějaká svá hnízda mají. Protož s pomocí Pána Boha všickni společně ve středu pominulou [3. srpna] upřímo k Skalici od Strážnice, jakž pak maličká míle odtad jest, sme přitáhli, ten den ihned nemalý začátek s nepřítelem jest se stal, blíž brány městské dva domy, v kterých nepřítel byl, sou jemu odňaty byly, tak že do města ustoupiti musel. Na zejtří ve čtvrtek [4. srpna] město obleženo, k němu šancováno bylo, též i z té střelby, kteráž tu před rukami byla, pilně stříleno. V pátek k tomu, což zapotřebí k šturmu se hotovilo. V sobotu k šturmu bylo puštěno a Pelanka, na které město nejvíce záleželo, jest vzata. Této pak noci pominulé nepřítel město opustil; na tom jest, aby se k ruce JMtiCské, pánu našemu nejmilostivějšímu, náležitě osadilo; tak tu z Skalice mnoho vězňů křesťanských osvobozeno jest. Což nejdříveji možné odsad z Skalice k Holejči toho oumyslu jednomyslného sme se obrátiti. Pán Bůh rač dáleji pomáhati a poštěstiti. Milosť Pána Boha s námi se všemi býti a nás ode

všech zlých a nešťastných příhod na každém místě dobrotivě opatrovati, a mého s VMtí shledání, můj laskavý pane otče, v dobrém zdraví podle vůle své svaté propůjčiti a dáti rač. — Datum etc....

VMti, můj nejmilejší pane otče, Čechové, ano i poddaní VMti velice hrubě, dobře při šturmu se chovali, opravdu, jak příkře se jim k šturmu běžeti přišlo, bylo se nač podívati, a jakkoliv nepřítel velice se bránil, střílel, kamením házel, žádného nejmenšího strachu na sobě neukazovali, a co jim na šavle přišlo, statečně se oháněli.

XXXVII.

Adam z Šternberka oznamuje Petru Vokovi z Rožmberka, že někteří Uhři do ležení přijeli a císaři se opět poddati chtějí; dále že po opevnění města Skalice v ta místa, kdež toho nejvíce zapotřebí bude, odtáhnou. — V ležení u Skalice, 17. srpna 1605.

(Orig. arch. Třeboňského. — Opis v zemsk. arch v Praze.)

Službu svou VMti vzkazuji. — Vysoce urozený pane etc.! O novinách zdejších oznamuji, poněvadž jest Pán Bůh všemohoucí mimo téměř naději poštěstiti ráčil, že jest město Skalice k ruce JMtiCské vzato; tito zejmena Uhři teprva po vzetí Skalice, a prvé nejsou se ohlásili, aby před nepřítelem ochráněni býti mohli; žádali totiž: Martin Cobr, Petr Šrirog a Petr Pokyty, i jsou na milost k ruce JMtiCské přijati, kterýmž také zase náležitá přísaha se vydá. A poněvadž na pevnostech a zámcích jich, totiž, Holejči a Šeštíně, pro vpády nepřátelské do margkrabství Moravského nemálo záleží, jistý počet lidu pěšího jak jich tak margkrabství Moravského pro ochranu lidem osazeny jsou; vidí mi se, pokudž by velká moc nepřišla, že by na tento čas osazení města Skalice a těch zámkův od těch míst s pomocí Boží margkrabství Moravského krajiny a obyvatelé v něm před vpády nepřátelskými mohli bezpečni býti. Také jsou jisté kundšofty přišly, jakož i jeden z strany nepřátelské lapený vyznal, že do několika tisíc Hejduků, Tatarů a Turků nedaleko od ležení našeho býti že by mělo, toho oumyslu že sou, nenadálý vpád na nás do ležení učiniti. — Někteří Uhři, jakž toho zpráva k nám na každý den, do ležení přijeti chtějí a JMtCské že se zase poddávati budou. Jakž jednom u města Skalice něco se poopraví, nedlíce v ta místa, kdež toho největší potřeba se uzná, s vojskem JMtiCské se obrátíme, však tak, abychom, kdyby toho potřeba ukazovala, město Skalici, též i ty dva zámky již na hoře jmenované, retovati nepřátelskou mocí abychom mohli. — Milost a ochrana Pána Boha našeho s námi se všemi býti a nás ode všech zlých a nešťastných příhod na každém místě dobrotivě opatrovati rač. — Datum etc.

XXXVIII.

Arcikníže Matiáš podává bratru svému Albrechtovi zprávu o povstání v Uhrách a mezi jiným také o vpádu povstalců na Moravu. — Ve Vídni 17. srpna 1605.

(Monumenta Hungariae hist. III. 1553—1608. Hatvani Miháli. 1859. Str. 186—187.)

— — »Den ersten Augusti hat der Feindt im Marggrafthumb Mähren zwischen Strassnitz vnd Scalitz über das Wasser, die March genannt, bei viertausent starckh geseczt vnd die Reuterey, so daselbst zu versicherung der strassen vnd fortbringung der Prouiandt verordnet gewesen, den mehrern thail niedergehaut; thuet auch noch der enden mit rauben vnd brennen grossen schaden.« — —

XXXIX.

Instrukcí císařská Adamovi mladšímu z Valdštejna, vyslanému k Adamovi ze Šternberka, generalu, a Jindř. Mat. z Thurnu, nejvyššímu lajtnantu nad vojskem z Čech vypraveným, aby oba mimo tři dříve svolené měsíce ještě déle s vojskem v poli zůstali. Na hradě Pražském 21. srpna 1605.

(Konc. v arch. česk. místodržitelství v Praze L. 34. 1600—1605. — Opis v zemsk. arch. v Praze.)

Rudolf druhý, z Boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše, a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský král etc. . . .

Instrukcí na urozeného Adama mladšího z Valdštejna na Hrádku nad Sázavou a Lovosicích, radu, komorníka a maršálka dvoru Našeho jakožto komisaře Našeho, věrného milého, k urozeným Adamovi ze Šternberku na Bechyni a Sedlci, radě (titul), a Hendrichovi Matesovi hraběti z Thurnu na (titul), nejvyššímu lajtnantu nad lidem jízdným i pěším z království Českého vypravené, věrným Našim milým, vyslaného, což z poručení Našeho s nimi společně i rozdílně mluviti a jednati má, daná.

Předně aby od Nás nadepsaný Adam z Valštejna po dodání listův Našich věřících týmž nejvyššímu generalu a lejtenambtu jeho Hendrichovi Matesovi hraběti z Thurnu svědčících jim milost Naši císařskou a všeckno dobré pověděl a vedle toho nejprvé Adamovi z Šternberku ad partem oznámil, že jeho milostivě tejna činiti neráčíme, kterak jsme z některých pilných, důležitých, království Našeho Českého a zemí k němu přislušejících vysoce se dotejkajících příčin a potřeb všem stavům téhož království sněm obecní sem na Hrad Pražský k pondělímu po památce sv. Bartoloměje, to jest k dvacátému devátému dni měsíce tohoto Augusti jinak srpna položiti a rozepsati ráčili, při kterémž že bychom osobu jeho, jakožto jednoho předního nejvyššího ouředníka zemského, radu a služebníka Našeho věrného milého, milostivě rádi jmíti a viděti ráčili; ale poněvadž to na

ten čas pro ouřad jeho polní od Nás jemu svěřený bejti nemůže, že jsme neráčili z té obzvláštní milostivé důvěrnosti, kterou k osobě jeho jmíti ráčíme, toho chtíti pominouti, než ty artikule, které jmenovaným stavům na témž sněmě obecném předložiti oumyslu bejti ráčíme, jemu po témž Adamovi z Valdštejna odeslati, milostivě při tom poroučejíc, aby v ně nahlídl, je bedlivě uvážil a na ně dobré zdání své po naschválním kuryru stěží dnem i nocí nám v známost uvésti nepominul.

Za druhé má týž Adam z Valdštejna, vyslaný Náš, s jmenovaným Adamem z Šternberka, jakožto nejvyšším generálem, a s Hendrichem Matesem hrabětem z Thurnu, jakožto nejvyšším lejtenambtem jeho, o to jménem Naším s pilností mluviti a se vším dostatkem jednati, poněvadž k stavům království tohoto Českého, znajíce toho jak království tohoto tak i zemí k němu příslušejících a všeho křesťanstva duoležitou potřebu bejti, té milostivé naděje bejti ráčíme, že k této milostivé a vysoce potřebné žádosti Naší, (aby lid z království tohoto vypravený, jízdný i pěší, mimo ty tři měsíce před tím svolené, ještě do některého času v poli chovali) jakožto věrní poddaní Naši a opravdoví milovníci vlasti své přistoupí; — aby předně on Adam z Šternberka, poněvadž jest Nám v mnohých příčinách od drahné času k obzvláštnímu milostivému zalíbení Našemu mnohé upřímné, věrné, povolné a platné služby činil a činiti nepřestává, i v tom k Nám svou poníženou náchylnost a poddanou povolnost skutečně prokázal a vedle budoucího bohdá snešení a vyměření sněmovního mimo ty tři měsíce déleji v poli zůstal, ten ouřad nejvyššího generála nad lidem z království tohoto vypraveným, nicméně také i Hendrich Mates hrabě z Turnu ouřad svůj nejvyššího lejtenambta, tak jak se to od nich obou k milostivému zalíbení Našemu až posavád se vší ochotností věrně, pilně a platně vykonalo, stalo, netoliko spravovali, ale i k tomu jiné oficíry válečné, pod správu jich náležející, aby do toho času, který by sněmem byl vyměřen, tolikéž v poli zůstali, a jako lidé poctiví a šlechetní proti nepřátelům víry a krve křesťanské vlasti své hájili, mírným předložením napomínali a skutečně přivésti hleděli a tak v tom milostivou a dokonalou vůli Naši se vší pilností a bedlivostí (jakž od nich pochybovati neráčíme) naplniti nepomíjeli; nebo co oni v tom na tuto milostivou žádost Naši učiní, nemá to při Nás v zapomenutí přijíti, nýbrž ráčíme jim to vší milostí Naší císařskou a královskou spomínati i nahražovati, nahoře psanému Adamovi z Valdštejna při tom poroučejíc, jak to od něho vyřízeno a na čem zůstáno bude, aby Nám o tom stěžně dnem i nocí skrze poníženou relací svou oznámil vědouc, že na tom jistou a milostivou vůli Naši císařskou naplní.

Dán na Hradě Našem Pražském 21. Augusti 1605 v sobotu po památce na nebevzetí blahoslavené panny Marie.

XL.

Proposice císařská sněmu království Českého r. 1605 svolanému ke dni 30. srpna do Prahy za příčinou svolení nové pomoci proti Turkům i spojeným s nimi povstalcům uherským a prodloužení výpravy o tři měsíce. V Praze 30. srpna 1605.

(Archiv českého místodržitelství v Praze. L. 34. 1600—1605. Rukopis v archivu města Prahy č. 1083, fol. 369 a násl. Opisy v zem. arch. v Praze.)

JMt Římský císař a Uherský, Český ꝛc král ꝛc, pán náš nejmilostivější, ode všech tří stavův království tohoto Českého, věrných poddaných svých milých, že jsou se k tomuto od JMtiCské rozepsanému a položenému sněmu obecnému povolně a poslušně najíti dali a v tom milostivou vuoli JMtiCské poddaně naplnili, s obzvláštní milostivou a královskou vděčností přijímati a podle toho jich tejna činiti neráčí, že ačkoliv by JMCská týchž stavův tak častým rozpisováním a již po třetí roku tohoto položením sněmu obecného a vyhledáváním při nich dalších pomocí, (znajíce že jsou prvé na tento rok z upřímné a poddané lásky pro obhájení víry svaté křesťanské zachování království tohoto a zemí k němu příslušejících, jakožto věrní milovníci vlasti své netoliko znamenité a vzáctné pomoci téměř nad možnost svou k obzvláštnímu zalíbení JMtiCské svolili, ale i dvadcátého člověka pěšího, i také lid jízdný, což na koho vedle téhož svolení vypraviti přišlo, do margkrabství Moravského proti Turku, Tatarům a těm zpronevěřilým nad Bohem a nad JMtCskou králem a vrchností svou od Boha zřízenou zapomenulým Uhrům s velikým a těžkým nákladem svým vypravili), rád ušanovati chtíti ráčil; ale poněvadž toho taková znamenitá, těžká a vysoce duoležitá potřeba nastala a to nebezpečenství a znamenitá těžkost a žalost, v které margkrabství Moravské a věrní poddaní JMtiCské s manželkami, dítkami, hrdly a statky svými od toho dědičného a krve křesťanské žíznivého nepřítele Turka, Tatarův a těch zpronevěřilých, zrádných a nešlechetných Uhrův a Hejdukův postaveni jsou, až posavad se neumenšilo, neráčil jest JMtCská z povinnosti své císařské a královské, jakožto věrný opatrovník a milovník poddaných svých milých, toho moci pominouti, než sněm tento obecný všem třem stavům království tohoto zase položiti, a jakby větší záhuba od margkrabství Moravského, předního oudu koruny této, i také nebezpečenství od království tohoto s pomocí Boží a věrných poddaných JMti odvráceno bejti mohlo, s nimi se namluviti a snésti. Nebo ačkoli stavové margkrabství Moravského vypravíce časně na hranice proti království Uherskému ležící lid svůj jízdný i pěší, až posavad týmž nepřátelům vedle možnosti své odpírali a na některých pasích při řece Moravě (chtíce aspoň ten díl země z této strany řeky Moravy ležící od škody obhájiti) je poněkud zdržovali, však když jsou tiž nepřátelé Skalici, Branče, Trenčína,

Nitru a jiné zámky blíže hranic margkrabství Moravského ležících opanovali, k tomu i o pevnost Ujwar (od kteréž však s hanbou odtáhnouti museli) se pokoušeli, jsouce proti témuž království Uherskému země Moravská dokonce odevřena a řeka Morava mimo obyčej a spůsob předešlých časův malá, nemohli jsou vpádům a štráfům nepřátelským tak, jak by rádi byli chtěli, na všech místech v cestu vkročiti a podstatně odolati.

Protož přepravivše se týž nepřítel přes pasy na tuto stranu též řeky Moravy, jest nejednou do země vtrhl a pálením, mordováním a zajímáním žen, dětí a mnoho tisíc ubohého lidu křesťanského a zavedením jeho do turecké hovadské služebnosti (čehož Pánu Bohu politováno buď) přeukrutnou, nenabytou a nevypravitedlnou škodu učinil a v nejlepších ourodných místech a jako říkaje v tuku země dobrý a nejlepší díl margkrabství Moravského jako i arciknížectví Rakouského ohněm a mečem, načež s velkou žalostí se dívati jest, zhubil a zkazil. V čemž majíce JMtCská s stavy margkrabství Moravského a jinými věrnými poddanými svými křesťanské utrpení a milostivou lítost, ráčil jest jak s stavy království tohoto, tak i s obyvateli knížectví Slezských a obojích Lužic, poddanými svými věrnými, na sněmích a sjezdích o jistou pomoc jednati a tu na hranice margkrabství Moravského s královstvím Uherským mezující k retuňku a obhájení téhož margkrabství, co nejspíše bejti mohlo, vypraviti. — Kterémužto lidu spolu s lidem z margkrabství Moravského a knížectví Slezských tak vypravenému Pán Bůh požehnati a poštěstiti ráčil, tak že jsou s pomocí Boží nepřítele netoliko od hranic Moravských odvrátili, ale i město Skalici k ruce JMtiCské zase vzali a k tomu i některé jiné pasy, na kterýchž margkrabství Moravskému mnoho záleží, v království Uherském obdrželi a lidem českým a moravským je osadili, jakž pak pochybnosti není, než že nejvyšší general nad lidem z království tohoto vypraveným s jinými oficíry svými válečnými a lidem vojenským, povinnosti a povolání svého bedliví jsouce i dáleji to vše, což by k dobrému JMtiCské a království tohoto a k retování margkrabství Moravského sloužiti mohlo, nelitujíc hrdel ani statkův svých obmejšleti a skutečně před sebe bráti a bohdá i šťastně vykonati nepominou.

Ačkoli pak ta naděje ku Pánu Bohu jest, že JMtCská lidem svým vojenským, který na tento rok najímati poručiti ráčil, těm lehkomyslně ode všeho křesťanstva odpadlým a k nepříteli Turku a Tatarům připadlým Uhrům a Hejdukům netoliko dostatečně odpírati, ale i s pomocí Boží je ztrestati a zase k poslušenství svému přivésti moci ráčí; však poněvadž jistí kundšaftové to s sebou přinášejí, že ten dědičný a krve křesťanské žíznivý nepřítel Turek s velikou mocí do království Uherského až k Esseku již vtrhl a vzhůru k Budínu táhne, toho bezpochyby oumyslu jsouc této dávno sobě vinšo-

vané a od těchto zrádných Uhrův a Hejdukův jemu dané příležitosti k forteli svému užiti a těmto zemím křesťanským a věrným poddaným JMti vedle navyklého tyranství a ukrutenství svého, (čehož milý Pán Bůh zachovati rač) na nejvejš škoditi, ohněm a mečem je hubiti, zkaziti a v mizinu přivésti, snadno tomu stavové království tohoto, věrní poddaní JMti, rozuměti mohou, že mimo vejš dotčenou znamenitou a nevypravitedlnou již vzatou škodu a záhubu ještě větších těžkostí netoliko margkrabství Moravskému a arciknížectví Rakouskému, ale i tomuto království se obávati jest, a zvláště bude-li hned po vyjití těch tří měsícův, do kterýchž lid z království tohoto vypravený v poli zůstati má, z pole zase vyzdvižen a domů obrácen; nebo poněvadž při času a vyjití těch tří měsícův nepřítel nejvíceji škoditi a předsevzetí své vykonávati obyčej má, byly-li by v tuto největší potřebu hranice margkrabství Moravského opuštěné, již by nepříteli jakořka brána otevřena byla, že by skrze margkrabství Moravské do království tohoto svobodně vtrhnouti mohl a tudy by netoliko ten všechen až posavad k odvrácení moci nepřátelské učiněný znamenitý náklad dokonce byl daremný a v nic obrácen, ale (čehož milý Pán Bůh uchovati rač) i toto království k nevypravitedlné žalosti a pádu by přijíti muselo.

A protož JMtCská v tomto největším nebezpečenství k stavům království tohoto Českého jakožto k svým věrným a milým poddaným se utíkati a jich za to otcovsky a milostivě žádati ráčí, aby prohlídajíc k takové znamenité potřebě a důležitosti pro retování této milé vlasti své a zachování manželek, dítek, hrdel a všeho jmění jich ten lid jízdný i pěší z království tohoto vypravený a na hranicích moravských a uherských zůstávající po vyjití těch tří měsícův svolených ještě za jiné tři měsíce pořád zběhlé v poli chovali, do toho času slušným vychováním jej opatřili a tak k JMtiCské i k vlasti své svou starodávnou, upřímnou a v mnohých příčinách skutečně prokázanou poddanú lásku a povolnost k obzvláštnímu a milostivému zalíbení JMtiCské i v tom prokázali.

A poněvadž obzvláštní toho potřeba jest, aby pro zachování téhož lidu českého, jízdného i pěšího, na další jeho mimo vejš psané tři měsíce v poli vychování peníze jemu časně a prvé, než-li by z pole se rozešel, odeslány byly, ráčí JMtCská týchž stavův za to milostivě žádati, aby nějaké příhodné cesty a prostředky vyhledali, kudy by v nějakou summu peněz spěšně se objíti a ji časně před odjitím téhož lidu z pole do ležení k uspokojení jeho odeslati mohli; kterážto summa, aby tím dříveji zase k splacení přišla, JMtiCské za nejlepší prostředek bejti se vidí, aby jeden každý to, což jemu za ten čas, který týž lid mimo prvních tří měsícův v poli zůstávati bude, na vychování počtu jeho dáti se

dostane, na jistý a neprodloužený termin, který by sněmem byl vyměřen, zde na Hradě Pražském ke dskám zemským položiti povinen byl, a odtud aby summa vypůjčená zase vynahražena, a mimo přebíhající summa na placení témuž lidu obrácena byla. — Dále JMtCská všech tří stavův království tohoto milostivě a otcovsky žádati ráčí, kdyby k tomu s pomocí Boží (jakž ta naděje k jeho Božské milosti jest) přišlo, že by po dobytí a osazení ještě některých pasův, blíž pomezí margkrabství Moravského ležících, nepřítel od téhož margkrabství odvrácen a zahnán byl, tak že by království tomuto a zemím k němu příslušejícím tak velikého nebezpečenství se obávati potřeba nebylo, a týmž lidem českým, jízdným i pěším, proti nepříteli Turku a pomocníkóm jeho na jiném místě k dobrému království tomuto Českému a zemím k němu příslušejícím a všemu křesťanství něco platného a prospěšného (kromě obležení těch měst a pevností předešlým sněmem zejmena jmenovaných dovedeno bejti mohlo, aby týž lid z království tohoto vypravený tam obrácen a potřebován býti mohl, k tomu povolili a tímto sněmem to opatřili.

Nejposléze, poněvadž JMtCská v náramně veliké síle a moci toho ouhlavního víry a krve křesťanské žíznivého nepřítele Turka, s kterou již v království Uherském na hranicích netoliko jest, ale i pevnost Ujwar, na které království tomuto Českému a zemím k němu příslušejícím velice mnoho záleží, těžce zase oblehli, každodenně téměř jisté a dokonalé správy docházejí a lid vojenský od JMti na tento rok najatý jsouce v malé skrovnosti k odpírání takové znamenité turecké a pohanské moci mdlý a nedostatečný se bejti poznává, kterýžto lid, byl-li by (čehož ale milosrdný Pán Bůh zachovati rač) přemožen, pochybnosti není, než že by nepřítel vopravdově se vší silou svou s pomocníky a vůdci svými, těmi zrádnými Uhry, upřímo do margkrabství Moravského neb do knížectví Slezských a tak dáleji do království tohoto, jakožto země obzvlaštními pevnostmi a pasy neopatřené vtrhnouti a v nich všecko nejhorší k nevypravitedlné škodě a žalosti provozovati mohl.

A protož JMtCská stavův království tohoto, svých věrných a milých poddaných, z té obzvláštní milostivé a otcovské péče, kterú o ně každého času jmíti ráčí, milostivě a otcovsky žádati ráčí, aby připustíce k srdcím svým toto vopravdivě těžké, a nad které jsme nikda těžšího nepocítili, nebezpečenství pro dostatečnější odpírání takové násilné moci nepřátelské a obhájení království Českého a zemí k němu příslušejících v této náhlé potřebě aspoň s rejthary Hendricha Matesa hraběte z Turnu a Volfa z Vřesovic jednati dali, aby proti týmž nepřátelům za tři měsíce toliko ještě sloužili; na placení pak týmž rejtharům za týž tři měsíce jistou a obzvláštní sbírku, totižto z každého poddaného po jedné kopě míšeňské z vlastního měšce (z své vždycky k JMti skutečně prokázané pod-

dané povolnosti a náchylnosti) svolili, z té sbírky sami jim platili a v tom se k JMti, jakožto věrní milovníci vlasti své, poddaně a povolně ukázali.

Nebo což tuto JMtCská při týchž stavích, svých věrných milých poddaných, vyhledávati a od nich milostivě žádati ráčí, to z největší bezelstné a právě donucující potřeby, znajíce, že jináče nikoli bejti nemůže, a že již nám o všecko jmění běží, pro spomožení království tomuto a všem věrným křesťanům činiti ráčí; což poněvadž pro obranu a zachování týchž stavův království tohoto a jich milých manželek, dítek, přátel, hrdel a statkův a pro jich vlastní dobré se děje, a že vždy lépeji jest, malou částku jmění svého dáti a oželiti, nežli o všecko všudy přijíti a k tomu ještě pod jho toho nelítostivého tyrana se dostati, do věčné hovadské služebnosti toho zuřivého ukrutníka upadnouti a v ní nevypravitedlnou těžkost a žalost, nepřestávající nouzi, vězení, hlad, bídu a trápení až do skonání života snášeti. A protož neráčí JMtCská pochybovati, než že též věrní a poslušní stavové nad těmito jakžkoli těžkými, však vysoce potřebnými žádostmi JMti žádné stížnosti jmíti nebudou, nýbrž k nim vedle opravdové a jich samých vlastní potřeby z poddané upřímnosti a z své dobré a svobodné vuole přistoupí a v tomto opravdovém, znamenitém a již již téměř nad hrdly našimi stojícím nebezpečenství JMtCskou, krále a pána svého, sami sebe, manželky a dítky své milé neopustí, což JMtCská jim všem společně a jednomu každému obzvláště milostí svou císařskou a královskou zpomínati i také je v tom dostatečným reversem podle obyčeje opatřiti a jich nejmilostivějším císařem, králem a pánem bejti a zůstávati ráčí.

XLI.

Artikulové obecního sněmu na hradě Pražském, zahájeného v úterý po sv. Bartoloměji [30. srpna] a zavřeného v pondělí po sv. Jiljí [5. září].

(Z tištěného kodexu z knížecí Lobkovické knihovny v Praze.)

Bude vytisknuto ve Sněmích českých.

XLII.

Replika císaře Rudolfa II. na snesení sněmu na hradě Pražském v outerý po sv. Bartoloměji [30. srpna] zahájeného.

(Rukopis v arch. města Prahy č. 1083. fol. 371 a sl.)

Bude vytisknuto ve Sněmích českých.

XLIII.

Adam ze Šternberka podává v odpověď na zvláštní přípis císařský zprávu císaři o smutném stavu vojska svého v táboře u Skalice. Ve Skalici 11. září 1605.

(Kopie arch. místodrž. v Praze L. 34, 1600—1605. — Opis v zem. arch. v Praze.)

Allergnedigister Kayser, Khünigk vnnd Herr!

Eur kais. Mt. an mich gethanes gnedigistes schreiben hab ich gestern gleich gegen dem Abendt vom Curir mit aller gebürenden

reuerencz empfangen und den Inhalt desselben gehorsamist vernommen.

Fürs erste, so vil dasjenige betrifft, das auss dem Khünigreich Beheimb aussgeferttigtte Kriegsvolckh zue Fuess sich hin und her verlauffen und wieder zu Hauss begeben, auch ir etliche Passporten von iren Haubtleuten haben sollen, vnd das es Eur kays. Mait. nicht wenig befrembdet, warumb solches nicht eingestelt oder andern zum abscheu nicht gestrafft werde, so berichte Eur kais. Mt. ich entgegen mit warheit, das ich mit den fürnembsten von Euer kays. Mait. mir zugegebenen Obristen bissher allen Fleiss angewendet, auch noch anwenden thue, damit das Volckh beysammen erhalten vnd von niemanden Vermög des Landtagsbeschluss, hinweg gelassen, vil weniger aber einichem ein Passport gegeben werde, sintemal im Landtag eine hohe straff hieraufgeseizt ist; die haubtleut vnnd Fendrichen vber das Volckh betheuren hoch vnd sehr, das sie keinem einzigen Knecht irgende Passport gegeben noch inen heimb erlaubet, aber dises von Euer kays. Mait. ich wol mit warheit vermelden, das von langer Zeit hero, wie bericht gethan wirdt, nemblichen von funf wochen den Abgesandten vber das Fuess-Volckh von Euer kays. Mat. Herrschafften auf einen ieden mir zwene [St.?] Taller gegeben vnd zugestellt sein vnnd mehrers nichts; hierauss Euer kais. Mait. leichtlich zu erachten, was für ein Clagen dasselbe Volckh treiben muss, sie haben etlich mall entlauffen wollen, aber sie seind vber iren willen vnd geczwungener weiss aufgehalten worden, vnd erhalten sich vom Obst, fallen auch nicht anderst, alss wie die wilden Hewschrecken in die Weingartten ein, daher sie gefangen, geschlagen vnd gar ermordet werden. Ich selbst hab inen etwas von gelt fürgestrecket, damit sie nur bleiben solten vnd anderen mehr hab ich auf etlich Tausent geliehen, also das ich Got weiss selbst anjeczo an geldtnoth leide. Von etlichen Personen auss den Stenden vnd dem meisten theil ist von viler Zeit hero kein gelt geschickt worden, also das ich taglichen, alss ob ich belegert were, vmb das Zeltt auf Tausend Personen herumb hab, da ich sie dan so vil immer möglichen allezeit mit gutten wortten stille. Die Päss hab ich auch beseczen lassen. Alle Tag werden mir ir vil zugefürt, welche ich mit gefengnuss straffe, vnd weil man inen nicht zalt, also das sie nicht haben wovuon zu leben, so würde ich mein gewissen beschweren, wan ich sie anderer gestalt straffen oder gar henken liesse. Gott weiss, das ich gleich zweifele, wie ich bei dieser Vnordnung diese zwo noch vbrige wochen (von der Brinner Musterung angerechnet) das Volckh werde erhalten können, damit sie sich nicht gar auss dem Veldt begeben. Ich hab auch mehr dan einmal mustern lassen vnd bey der vnlengst gehaltenen Musterung haben sich der behmischen Knecht vber 7000 gefunden.

Morgen wils Gott wil ich widerumb mustern lassen. Wan es sich dan allergnedigister Kayser finden würde, das iemandt solche Passporten gegeben hette, so werden Eur kays. Mait. denselben anderen zum exempel zu gebührender straff zu nemben wissen.

Was aber den andern Artickl belangt wegen Gran vnd Newhäussel, das solche beede Vestungen belegert vnd ich mit E. Mt. behmischen Volckh zu rettung derselben nach beseczung der marherischen Graniczen fort ziehen vnd denen succuriren solte, erkenne ich mich zu forderist auf Euer kays. Mt. meines allergnedigsten Herrn Befelch, dan auch nach ausweisung des Landtagsbeschluss schuldig auf die Ort zurucken, wan mir der Veindt so nahendt an den marherischen Graniczen nicht wäre vnd sich nit erzaigte; dan vergangene Nacht gewisse Kundschafften einkomben, das der Veindt nit weit vom Schloss Braniz mit einem grossen Hauffen sich gelegert vnd in willens ist einen Einfall in Mähren zu thun; der Fluess die March ist jeczo so klein, das der Veindt seines gefallens ohne Verhinderung darüber kan, vnd wan ich mich also mit Euer kays. Mait. Volckh weit von den Gräniczen begeben sollte, würde man sich der Einfall in Mahrern vnd grossen schadens zu befürchten haben. Ob auch gleich allergnedigster Herr so grosser Veindes gefahr in Marhern sich zu befürchten nicht were, so hat das Volckh zue Ross vnd Fuess kein geldt vnd müssten inen aufs wenigist auf sechs oder sieben Tag Profiant einkaufen vnd sich damit versehen, sintemal keine Hoffnung, wan sie den Vestungen zuziehen würden, das sie vnter weges Profiant bekommen möchten, wan man inen nicht bezalet, so haben sie auch nit wofon etwas zue kauffen vndt Niemandt wil inen nicht borgen. Mit eczlichen hab ich gehandelt, doch nichts erhalten künnen. Allergnedigster Kayser, mit Hülff des allmechtigen künnen sich Euer Mt. auf mich verlassen, das ich nach meinem eüsseristen Vermügen in diser mir von Euer Mt., meinem allergnedigsten Khunig vnnd Herrn, vertrauten Kriegsverrichtungen, ob Gott wil, an mir nichts erwinden lassen wil, dan ich mit Fleiss dahin bedacht bin, das in dem, warumben Euer Mt. mich abgeferttigt haben, nichts verabsaümbt, sondern alles Euer kays. Mt. vnndt dem Khünigreich Beheimb zum besten mit guttem gewissen verrichtet vnd versorget werde, damit also Euer Mt. mit mir allergnedigist wol zufrieden sein möge.

Allein diss bedunckt mich eine notturfft zu sein, Eur kays. Mat. demüttigist vnd gehorsambist gutter meinung anzudeutten, weiln noch aussgang zwayer wochen von Morgenden Montag anzureiten vnd also in denen vierzehen Tagen, wie obgemelt, die drey Monath gleich für foll aussgehen, wan ich nach Verstreichung der zwo Wochen das von Euer Mt. abgeferttigtes bohmisch Volckh lennger nit erhalten, Euer Mt. aber sich darauf verlassen vnd

hierundter was schadliches (das doch der almechtig gnedig verhütten wölle) fürfallen möchte, so bitt ich Euer kays. Mt. gehorsambist, das mir solches in kunftig zu einem vbersehen oder muttwillen von Euer kays. Mt. vnd andern nit zugemessen werde, Eur kays. Mait. mich hiemit allervnterthenigst befehlendt mit angehengter Bitt Eur kays. Mt. geruhen mein allergnedigster Kaiser, Khünig vnnd Herr zu sein vnd zu verbleiben.

Geben im Leger bey der Stadt Skaliz am Sontag nach vnser lieber Fraven Geburt Anno 1605.

Euer kays. Mt.

getrewer, demüttiger und gehorsamer Vnterthan

Adam von Sternbergk.

XLIV.

Dobré zdání císařských rad podané císaři Rudolfovi II. strany rozpuštění pluku Vratislavského. V Praze 3. prosince 1605.)*

(Koncept archivu českého místodržitelství v Praze. L. 34, 1600—1605. — Opis v zem. archivu v Praze.)

Nejjasnější a nejnepřemoženější Římský císaři, Uherský a Český králi! Nejmilostivější císaři! Vaší císařské milosti k uvažování věci nížepsané nařízení poslušní raddy a služebníci jsou to v spisu podané rozmýšlení nejvyšších pánův ouředníkův a soudcův zemských království Českého z strany rozpuštění a abdankování ještě nezmustrovaného regimentu Vratislavského v bedlivém uvážení svém měli, a s nimi se v tom srovnávají, poněvadž ještě na ten čas pokoj zavřín není, že toho potřeba ukazuje, abychom pro odpírání v čas potřeby moci nepřátelské v dobré hotovosti byli. Však od osob svých neznají, kterak by to skrze vejpravu tohoto regimentu spůsobeno, a vpády nepřátelské do země zastaveny bejti mohly, nebo hranice markrabství Moravského při řece Moravě proti království Uherskému vedle správy dané na patnácte mil vzdýlí jsou, a když řeka a vody malé, v mnoha místech, když pak zamrzne, všudy jízdný lid přes řeku přejížděti může, a žádných pasův není, na nichž by šanci zdělané a pěchotou vosazené bejti mohly.

K tomu sou vesnice v těch místech dokonce vypáleny, poddaní na díle zhubeni a zmordováni, na díle se rozběhli, tak že by tento regiment nebo do měst markrabství Moravského, anebo u prostřed země quartirován bejti musil, tím by v pravdě, kdežbykoli položen byl, žádnému poslouženo nebylo, nýbrž velikou obtíž-

*) Datum poznamenáno jest na stránce zevnější.

nosti bejti musel, profianty, již bez to málo před rukami jest, ty by se vytrávily, a náklad byl by daremně vynaložen.

Přes to všeckno se o tom nesmejšlí, aby vypravení tohoto regimentu buď k pokoji mnoho pomáhati, anebo jej hindrovati mohl, nebo není-li nepřítel k pokoji nachýlený, tehdy tou traktací odtahovati bude, až ten lid z nouze z pole vytáhnouti musí, což rovně k tomu času se stane, kdy on v poli zůstávati moci bude.

A tak poslušných radd ponížené zdání jest, pokudžby vždy mimo všecknu naději k pokoji přivedeno nebylo, že s lepším užitkem bude, aby náklad ten, který na tento regiment knechtův půjde, na další vychování, žold a službu těch patnácti set koní zbrojných přispořen a zachován byl, poněvadž skrze rejthary nebo lid jízdný mnohem lépeji vpádům a štraifům nepřátelským v cestu vkročeno a odpíráno bejti může, nežli skrze lid pěšský; a kdyby týž lid pěší i k vosazení Skalice a jiných míst potřebováno bejti mělo, tehdy mají stavové markrabství Moravského již k tomu lid svůj vlastní, a mimo to měl by snad mnohej rozmyšlení do svýho zámku a domu takový lid přijímati; však to vše při milostivém uvážení a resolucí Vaší císařské milosti zůstává, a pokudž byšte Vaše cís. milost rozpuštění téhož lidu sobě milostivě oblíbiti ráčili, bylo by zapotřebí to ihned spěšné opatřiti, aby pod tím a prve nežli by s nimi porovnání se stalo, od nejvyššího témuž lidu zbraně dávány nebyly.

S tím se Vaší císařské milosti poslušny raddy poníženě poručena činí.

XLV.

Dobré zdání nejvyšších úředníkův a soudcův zemských císaři Rudolfovi II. ve příčině rozpuštění pluku nejvyššího Vratislava. V Praze 7. prosince 1605.

(Koncept arch. čes. místodržitelství v Praze L. 34, 1600—1605. — Opis v zem. archivu v Praze.)

Nejmilostivější císaři, králi a pane!

Na milostivé poručení Vaší cís. milosti sou poslušní a věrní služebníci Vaší císařské milosti na ten čas zde přítomní, nejvyšší úředníci a soudcové zemští království Českého, ten druhej spis na jich ponížené dobré zdání VCskéMti podaný a příčiny v něm doložené, pro které Vaší císařské milosti se radí, aby regiment nejvyššího Vratislava rozpuštěn byl, s pilností uvážili. Kdež vod vosob svých toho při poníženém dobrém zdání svém Vaší císařské milosti již předešle v této věci učiněném ještě pozůstavují, poněvadž až posavad žádná jistota z strany pokoje není a před vpády a štraify nepřátelskými tyto země nikoli ještě bezpečny nejsou, aby týž regiment pro náhlú takovú potřebu pro potěšení a všelijak

možnou vobranu těchto velice soužených zemí vedle dobře mínícího upřímného všech stavův království tohoto svolení a nařízení, až by jistější vědomost z strany pokoje byla, chován byl.

Však poněvadž Vaší cís. milosti ti, kteří snad hranic markrabství Moravského a opatření jich lépeji povědomi sou, i také, jaká naděje pokoje jest, snad lepší vědomost, nežli oni mají, vždy k tomu, aby týž regiment rozpuštěn byl, radí, a Vaše císařská milost pro uspoření toho obtížného nákladu a zastavení těch náramně velikých škod k tomu nakloněni bejti račte, protož od osob svých v další odpory o to se dávati oumyslu nejsou, nýbrž toho při tom ve vší poníženosti tolikéž pozůstavují.

Však při tom Vaší císařské milosti poníženě protestujíce za to prosí, pokudž by (čehož milý pán Bůh zachovati rač) těmto zemím skrze to jaká věčí škoda a skáza následovala, abyšte jim toho milostivě přičítati neráčili, nebo v tom před pánem Bohem Vaší císařské milosti a všemu vůbec omluveni bejti chtějí.

Aby tak s nejvyšším z strany zbraní, sukniček i tak s jinými befelchshabery jeho z strany nákladu tím volněji narovnati se mohlo, ponížené zdání jejich jest, aby od Vaší císařské milosti týž nejvyšší Vratislav ihned sem do kanceláře VCskéMti české dvorské obeslán byl, a pokudž knechtům svým ještě zbraně nerozdal, aby to při něm spěšně zastaveno, a při tom i mustrkomisaři poručeno bylo, aby peníze, které při sobě má, ihned v jisté a bezpečné místo až do dalšího poručení vopatřil, tak aby se od knechtův žádného nebezpečenství obávati potřeby nebylo, nebo jestli by v tom co jimi sešlo a obmeškáno bylo, že z toho odpovídati povinen bude.

Vaší císařské milosti se vší poníženou poddaností se poručena činí VCskéMti

poníženi, věrní poddaní a služebníci

N. N. přítomní zde nejvyšší úředníci

7. Decembris a. 1605. a soudcové zemští království Českého.

XLVI.

Císař Rudolf II. poroučí nejvyššímu komorníku království Českého [p. Adamu ze Šternberka na Bechyni a Sedlci], aby se odebral jako komisař královský do Moravy na obecní sněm,) dříve však aby přijel do Prahy k rozmluvě s ním. V Praze 16. prosince 1605.*

(Koncept arch. čes. místod. v Praze. — Opis v zem. arch. v Praze.)

Rudolf Druhý, Římský císař, Uherský, Český král etc.

Urozený věrný Náš milý! Jakož Jsme tebe dnův pominulých za předního komisaře Našeho do markrabství Moravského k ny-

*) Sněm ten zahájen byl v Olomouci dne 2. ledna 1606.

nějšímu sněmu obecnímu, kterýž se v městě Našem [Olomouci] třidcátého dne tohoto měsíce Decembris jinak prasince držeti bude, milostivě voliti a nařiditi ráčili, pochybnosti žádné nemajíc, než že se v tom tak a ne jináč poslušně zachováš, a to vše, což od Nás tobě poručeno s dobrým a užitečným království Našeho Českého a zemí k němu příslušejících bude, náležitě k milostivému zalíbení Našemu císařskému vyříditi nepomineš, však nic méně chtíce My prvé, nežli by se na cestu a do již jmenovaného markrabství Moravského vypravil, s tebou o některé pilné a důležité potřeby Naše oustně mluviti; protož tobě poroučeti ráčíme, aby se ihned, jakž tebe toto Naše císařské psaní dojde, na cestu vypravil, sem přijel, a tak další milostivé vůli Naší císařské poddaně vyrozuměl, vědouce, že na tom jistou a milostivou vůli Naši císařskou naplníš.

Dán etc. . . .

XLVII.

Nejvyšší úředníci zemští v král. Českém ukládají biskupu Vratislavskému, aby vybídnul slezská knížata a stavy obeslati posly svými schůzi o defensí, svolanou ke dni 15. ledna 1606 za příčinou obrany proti nepřátelům. V Praze 16. prosince 1605.)*

(Koncept arch. česk. místodržitelství v Praze L. 34. 1600—1605. — Opis v zem. archivu v Praze.)

Dem herrn bischoff zu Preslaw sol alles vleiszes geschrieben vndt mitt vberschickung einer abschrifft ausz dem lecztten fürstentagsbeschlusz in causa defensionsordnung, sowol die namen deren personen, so zu jener zeitt ausz Schlesien auf die defensionslandtag anher abgefertigt worden, dessgleichen ettliche artickel ausz den behaimbischen landtagen verdeutscht**) (in welchen Ihre Mst. disz wergk gesucht, sich auch die schlesischen gesanten sowol alsz Behaimb vndt die andern incorporirte lander daczu verbunden haben) befohlen werden, fürsten vndt stende oder ia einen furnemben auszschusz alszpaldt zusamben zuerfordern vndt sie mit gebrauchung aller hieczu dienlichen motiuen dahin endlichen vndt gewisz persuadiren, dass sie ihre gesanten zu diesem hochnottwendigen werckh, welches nitt neu, sondern darinnen von allen zum kunigreich Behaimb gehörigen ländern zuuorn tractiret, aber zu keinem volkombenen endt gebracht worden were, gewisz vndt ohn einig weitters difficultiren mitt genugsamber vollmacht zu dem 15. Januarii beuorstehenden 1606 jhars abfertigt, sintemahl solch wergk ja nitt von Behaimb vndt Marhern allein, sondern

*) In rubro: Herrn Zachariasz Dieteln zuzustellen. Ist also von Ihren Gnaden herrn obristen landthoffmeister, herrn obristen canczlern, herrn Slavata vndt herrn vicecanczlern geschlossen worden 16. Decembris 1605.

**) In originali = verdeuttschter.

auch von den andern incorporirten landen alsz ihren treuen mittgliedern zugleich auf Ihrer Mt. ratification geschlossen werden muste.

Es wurde auch nitt vndienstlichen sein, das man sich ettwas in den defensionsschrifften ersehe. Da wirdt man nachrichtung befinden, wie weitt man es anno 1595 vndt 1597 auch hernacher bracht, auch welcher gestaldt sich Schlesien eingelassen, hernacher aber ferner zu erscheinen endschuldigt vndt wie man ihnen solche endschuldigung wiederumb abgelehnet hatt. Die landtagsartickel sollen noch heut transferiret vndt herrn Zachariassen auch zugeschickt werden.

[Na přiloženém lístku:]

Das defensionwerck ist durch die hierzu deputirten personen des khunigreichs Beheimb, durch die abgesandten des marggraffthumbs Marhern, Schlesien vnd Lausicz anno 1587 zu einem beschlusz gelangt vnd schrifftlich der kay. Mt. vbergeben, aber nicht acceptirt worden.

Anno 1595 vnd 1597 seindt die Schlesienger wiederumb alhie gewesen, da ebenmessig wegen der defension gehandelt werden sollen, ist aber differirt worden.

Weil aber diss kein von newem erregtes, sondern ein altes mitunder neben inen angefangnes vnd biss dato nicht vernichtets doch hochnotwendigs werck ist: ergo etc.

XLVIII.

»Lamentací, žalostivý pláč a toužebné naříkání země Moravské na mnohé ohavnosti a rozličné těžkosti a trápení její, v němž se jistotně a pravdivě vypravuje všecko, co, jak a kdy se tam dálo a stalo létha 1605. k budoucí výstraze a ku politování toho i ponuknutí se k svatému pokání i k slávě Ježíše Krista sepsaný a vůbec vydaný, kterýmž kdo by se k požeelení nepohnul, musil by srdce kamenného a zatvrdilého býti.«

(Z rukopisu XVII. D. 20 v c. k. universitní knihovně v Praze fol. 20—38.)

Jeremiáš IX.

Kdo dá hlavě mé vodu a očima mýma studnici slzí, a plakati budu ve dne i v noci zbitých dcery a lidu mého.

Ezechiel IX.

I řekl Pán: Jdi po prostředku města a znamenej Thau na čelích muží lkajících nad všemi ohavnostmi, kteréž se působí uprostřed něho etc. A všelikého, na němž uzříte Thau, nezabíjejte a VoD SvatInĕ Mé zaČnĕte.

Jeremiáš XXXIX.

A vysvobodím tebe v ten den, praví pán, a nebudeš dán v ruce mužův, kterýchž ty se strachuješ. Ale vytrhna, vysvobodím tebe a nepadneš mečem, ale bude tobě duše tvá zachována, nebo jsi ty ve mně měl doufání, praví pán.

Lukáš XXI.

Bděte na každý čas, modlíce se, abyšte hodní jmíni byli ujíti všech těch věcí, které se budou díti, a státi před synem člověka.
*M*od*l*i*tba, *ví*ra, *l*áska, pokán*í* v*í*těz*í*,
K*d*o zave*d*e, ne*c*hť o*d*vaz*v*je.

Lamentací, pláč a naříkání země Moravské.

Ach, ach, ach, ouvé, běda mně na mé hoře, běda mně nešťastné krajině, kteráž, kdybych větším potokem byla, nežli Morava jest, slzy z očí mých vypouštěla, ještě dostatečně bídy mé oplakati bych nemohla. Kdybych největší vejmluvnost všech jazykův měla, nebyla bych dostatečná k vypravování žalosti mé. Anobrž kdybych měla moudrost Šalamúnovu, nevěděla bych, odkud počíti a kde přestati. Ale však v sprostnosti mé trvajíc, pokudž budu moci, aspoň mým okolním sousedám některým k výstraze a některým k poželení a politování mne, tak jako bídná, zarmoucená a osiřelá vdova z hořkosti srdce mého bolest a bídu mou slovy usedavými vypravovati chci.

Sejděte a shromážďte se, o družičky mé. Aj já bídná, zarmoucená, nač sem přišla? Čeho sem dočkala? A co mi se děje? V čas pokoje neuměla sem mysliti na válku, teď v čas rozbroje neumím pečovati o pokoj, žádné raddy sobě dáti nemohu, nikde v lidech pomoci nenacházím a žádnému, ani svému a ode mne zrozenému, ani cizozemci se důvěřiti nemohu. Ach běda mně, běda mně nešťastné, shledala sem shledala s mnohými bídami, ouzkostmi a trápením a skutkem toho došla, vyžraly se z života mého jako ješteřice, a teď mne sklubí a zžírají jako žežhule své matky trhají, svou vůli nade mnou provodí a žádné lítosti nemají. Utekla jsem se o pomoc k ochraně k cizozemcům, ale ach, ach ouvé, běda, teď sem dovršila a právě hada za ňadra vsadila: tiť mne teprv na hroznou a věčnou poušť přivodí. A tak již vidím, že žádné milosti, lítosti a žádného smilování nikde nedocházím; a že mi cizozemci tak činí, divu není, poněvadž moji vlastní synové, mně matce své, co nejhoršího mohou, působí, mordují, derou, berou, lúpí, zabíjejí, krev nevinnou prolívají, hanebně smilstvem, cizoložstvem, rufianstvím, ohněm a jinak trápí a násilé činí. Poželej se vám toho, ó dru-

žičky a sestřičky mé, politujte mne smutné a zarmoucené, kejte se mým velikým pádem a hrozným neštěstím. Ó mé milé družičky, mé milé sestry, mé milé sousedy, zdržujte syny vaše v hrůzi a bázni, jinak nežli já nešťastná. Mějte lepší řád k Bohu a jeho svaté služebnosti, buďte v lásce, svornosti a společném milování. Napomínejte, napomínejte dítky vaše, ať vás v poctivosti předcházejí, svou milou vlast milují a o zachování jí až do krve ať pracují a usilují. Nechte na straně domácích rozbrojův, nechte na straně nezřízeného vyhledávání vlastních věcí, pečujte o obecní. Opusťte závist, zachovejte svazek pokoje, abyšte byli nepřemoženi, nebo sic jinak budete-li hrejzti a kousati, sežerete jedni druhé. A nic vám těžšího nebude nad domácí válku; nepokoušejte se panovati nad druhých svědomím (což jest nejhorším katováním a bědováním podle vyznání slavné paměti císaře Maximiliána II.), ukládajíc jedni druhým náboženství a víru, co a jak by věřiti měl. Zdali nevíte, že víra jest dar Boží? Protož jí člověk člověku dáti nemůže, ale sám Bůh ji dává. Zdali nevíte, že svědomí samému Bohu osvobozeno býti má a sám Bůh je sobě osobuje? Proč tehdy, co jest Božího, sobě smrtedlní lidé osobujete? Proč Bohu v právo a moc saháte? Proč, kteří tak jako vy, nevěří, mordujete? Dá-liť Bůh víru, chval z toho Boha a užívej jí k dobrému a spasení tvému. Chlubíte se dobrými skutky, ale mordovati, vězeti, vyháněti, všelijak trápiti, rozličnými smrtmi z světa pro víru a evangelium sprovozovati, statku, poctivosti zbavovati, loupiti, dráti, zabíjeti, páliti, smilniti, cizoložiti, rufianství a sodomářství provoditi, do němoty se vožírati, hráti a summou všeckno zlé páchati, to-li budou dobří skutkové? Těmi-li se chlubíte a stkvíte? Co tu jiného činíte, co, ó mé milé dítky, jedině že Boha z jeho stolicí smítáte a ďábla, (což hrozného jest) na místo jeho vyvyšujete? Všecku spravedlnost potracujete, světlo za temnosti a temnosti za světlost kladete, dobrému zlé a zlému dobré říkáte. Ó by to dal Bůh, abyšte ne ústy, ale samou pravdou skutky dobré prokazovali, jinačejší láska a svornost a z té zachování vašich milých vlastí by se nacházelo a spatřovalo. Pakli by se zdálo Vám, sestry milé, že by musela nevole domácí aneb sousedská vzniknouti, samy, samy rychle o spokojení a srovnání pečujete. A nechtělo-li by jinak býti a tu nastala by válka, tehdy shlukněte syny vaše v jedno, jednomyslní jsouce, nechť o zachování a dobré matky své pracují společně, upřímně a věrně ať sobě pomáhají.

Cizích hostí a cizozemců sobě za ňadra nesázejte, nebo ti ne vašeho dobrého, ale užitku svého hledati budou, vás rozptýlí, jedny proti druhým rozdvojí a summou vás sežerou tak jako kterou mne. Nechcete-li tehdy na to přijíti, berte sobě časně ze mne příklad. Ó bych já se byla cizím neštěstím kála, mohla sem lépe sobě k zachování mému posloužiti. Ale nic sem na cizí neštěstí nedbala, majíc za to já bídná, že mne to potkati nikdy nebude moci. Za-

pomněla sem zajisté v pokoji na někdejší první bídy a trápení. Ale co pravím, cizím neštěstím? Ó bych já byla aspoň uposlechla (nechtěla-li sem uposlechnouti řeči Boží ke mně mluvené skrz jeho věrné posly z písmy [sic] svatého) výstrahy, které mi Bůh rozličné skrze své zázraky ukazoval a tuto proměnu předzvěstoval. Nebo jaké Bůh veliké a hrozné zázraky činil před skázú Jerusalema aneb před plundrováním země židovské, též i potom před zkázou jiných zemí, kdežto ve dne i v noci ukazovaly se hrozné obludy, které lidi děsily, krůpěje z nebe krvavé padaly, děti se o dvou hlavách rodily, hrom na kostely bil, v noci mnohokráte slyšán hlas: Vlaská země hleď se; v kostelích slýchali rozličné vejstrahy, země se třásla, ohnivá znamení se ukazovala jako pochodně hořící, komety a hrozná zatmění nebeských světel. Tak před tímto velikým neštěstím nám nemenší znamení a zázraky Bůh můj milý ukazovati ráčil. Nedával-li jest mi Bůh v tom návěští skrze to hrozné a veliké zemětřesení létha 1590 stalé, od kterého mnohé veliké stavení a věže padaly a některé se naklonily? Právěť mi Bůh mnohé věže srazil a jiné ku pádu naklonil. Brzo zajisté potom v kolikas letech nejslavnější a nejrozumnější páni smrtí padli a jiní se ku pádu naklonili. Nepředpovídal-li mi o tom létha 1594 skrze krvavý déšť, který na tři domy v Znojmě seslati ráčil? Zdali tu jisté znamení krve prolití nepředešlo? Léta 1597 neplakal-liž nad touto mou bídou a neštěstím hlas dětinský v kostele v plném shromáždění v Jihlavě? Nepředpovídalo-liž mi hromobití, které se dálo létha 1598 na zámky a kostely, a ta veliká povodeň, že páni i náboženství těžkého protivenství a hrozných proměn zakusí a jako povodní od vojska nešlechetného zachváceni budou? Nenadarmo létha 1599 ukázal se zázrak na nebi, při němž se nebe otevřelo, oheň náramně plápolal a semotam sebou fochroval, jakés koule vokrouhle se sbíhaly a potýkaly, vojska proti sobě meči jako muži váleční šermovaly a že se z toho sloupové krvaví ukázali a tak se z jednoho místa na druhé přeháněly. Neznalať sem já nešťastná, aby mi to krveprolití znamenati a předpovídati mělo. Nechci připomínati tych častých bouřek a hromobití, krupobití, ledu pršení, povodní, rozličných porodů lidí i hovad a jiného zlého, z čehož se srdce lidské děsilo a pobožní vzdychajíce hned soudili, že se darmo nedějí, nýbrž že veliké pokuty Boží ohlašují. A co létha 1602 na nové létho mezi hodinou 8. a 9. na půl orloji v noci jaké hrozné hřímání, blískání a hromobití se stalo? Nedarmo 23. srpna hned také z večera po západu slunce přišel náramně veliký příval, hrozné hřímání a hromobití, až se země třásla, otvírání nebe a veliké osvěcování všeho přišlo a přes celou noc ustavičně až do východu slunce trvalo. A nemohu pominouti mlčením, ani také těch hrozných divův a zázrakův, které Bůh ukazoval. Létha 1604, 20. září přes celou noc nade mnou veliké

plápolání a fochrování sloupův rozdílných spůsobů krvavých a modrých oblakův jako nějakých vojsk stýkání a jedněch za druhými se shánění, což se nejednou, ale mnohokráte dálo, a Bůh to představoval a ohlašoval proto tím častěji, že se již oučinkové následující přibližovali. Nesluší ani toho pominouti a na to nespomenouti, kterak dvě hvězdy 19. prosince po mnohé dni se honily jedna za druhou a kterak jedna druhou předbíhala, tak že ta, která byla zadu, předbíhala tu, která byla napřed. Právě se ach nastojte ty hvězdy honí a jedna druhou předstihá, čehož Uherská země, Rakouská, Štyrská a já nejlépe zakusily jsme. — Ku paměti sobě přivésti musím podobný zázrak prvnímu, ale v tom rozdílný, že hned s večera asi okolo dvou hodin na noc 28. prosince ukázala se mezi tím potýkáním a těmi sloupy jakás hvězda převelmi jasná, k jejímužto světlu peníz na zemi uhlídati mohl. Pánu Bohu jest to povědomie, kdo jest tato hvězda, která mi tak jasně po těchto šermiclích (ač ostojí-li jaká částka mne) svítiti bude. Když jsem spatřila dvě hodiny před polednem 29. prosince v času jasném dvě slunce, nic sem toho neuvážila a z paměti mé vypustila jsem pro lhostejnost a nedbalost, jakž historie svědčí, že když se dvě neb tři slunce ukazovaly, dva neb tři papeže, aneb země jedna dva neb tři krále mívala. Aj právěť jsou dva králové povstali s velikou záhubou mne i družiček, sester a soused v zemi Uherské. Byla jsem častokrát těžce morem trestána, načež, za to mám, synové moji pamatují, ano trestána jsem létha 1600 hladem (tak těžce, že dítky mé mřely a mnohé z bylin pokrmy sobě hledaly, jen aby břicho své hladovité nasytily, z kterýžto ne život ale smrt, ne posilnění, ale zemdlení, ne lékařství ale otravu braly). Na to jsem zapomněla pro sytost chleba a ourody hojné, skrze což vydala sem se v pejchu. Proč? Že sem měla hojnost chleba, totiž ourod země, obilé, vína, dobytka, mléka, másla, masa, oděvu a všeho, což potřebí k užitku těla. A že jsem požívala pokoje a to přes leth 80, měla jsem tehdy za to, že jsem blahoslavená, bezpečně jsem sobě počínala, syny mé v rozpustilosti bez kázně i bázně růsti nechávala, odtud se všeckno zlé a nešlechetné rozvodnilo.

Opustili a v poušť uvedli synové moji hrady pevné a někdy nákladně vzdělané, hledali rovin, míst rozkošných, na nichž sobě křtaltovně své tvrze stavěli a jako vlaštovice hnízda lípali, hleděli pejchy a nádhernosti v šatstvu a rouchu, kroje divné, vlaské, německé, španělské, francouzské a jiné oblíkali a kdo mohl, v tom jeden druhého převejšiti, nětco napřed měl. Odtud se dali v pankety a hody ustavičné, tak že dosti potřebný rytíř maje hosti, sto a půl druhého sta krmí míti musel, a co pak páni korouhevní?! Tu již ať jest víno bílé, červené, strojené, rozličné malvazy, Ryvola, Pineol etc. Za tím co jiného jíti mohlo, jediné opilství hanebné, tak že ten, kdo čtyři, pět, šest jiných opil, za člověka ry-

tiřského držán byl. Mnohý se za den dvakrát, třikrát prospal a zase pil. Některý několikrát vyvrátil a přijda, jako do škorně lil aneb (což jest hrozné) některý do sklenice vyvrátil a jako pes zase vývratek svůj sežral. Některý ani poctivých pánů, paní a panen, nad to služebníkův nic nešetře, za stolem, kde jedl a pil vyvrátil a popoloživ se jako svině na stůl, usnul a spal. Co dále z toho pošlo? Tu musila býti muzika a pacholata spívající písně světské, oplzlé, nemravné a hanebné, které dobré mravy porušují, za které netoliko se nestyděli a že se Bůh na to dívá, zapomněli, ale ještě v nich kratochvil, rozkoš a potěšení své měli, smíchy, řechtání a postakování (sic) svá strojili. Odkudž hned ať tanec jest, v kterém, k manželce druhého, panně a děvečce, jako kůň řechtal, objímal, ji sobě namlouval a jako řezník hovado podojně mačkal.

Z toho není div, že hanebné smilstvo, cizoložstvo a rufiánstvo na vrch vzešlo, nebo to již za žádný hřích počítáno nebylo, anobrž moji synové to měli za poctivost a pochvalu, který více panen zprznil a jejich pentlíky truhličku svou naplnil, aneb který větší rejstříky míti mohl, kolik ponížil panen, vdov a cizích manželek, nepočítaje toho, kolikrát s kterou lotroval. Čehož nemohl dovésti chytrostí, opilstvím, dary, tehdy skrze čáry dojíti usiloval.

Mnohý pro některé a nětčí zdraví pil, až z sebe duši jako sysla z díry vylil, jiný kontraktu došel, jiný na službu franskému králi se vydal; na to všeckno že potřebí peněz, zlata, stříbra a drahých klenotův etc., nemajíce kde bráti, loupili své poddané, platu přičiňujíce, roboty rozmnožujíce, vína a piva šenkujíce, sirotčí peníze berouce, co komu spravedlivého jest, neplatíce, při šencích hudby, tance, hry, smilstva, cizoložstva, rufianství, vraždy etc. dopouštějíce, a to nejvíce těch dnův, v nichž se pocty Boží dáti měly, a když se slovo Páně hlásalo a kázalo. Židům a nekřtěncům, těm škůdcům náboženství pravého správu poroučejíce, aby ve dni Páně lid od náboženství rozpakovali a všecko na vzdoru Bohu činili, kteří jejich statky loupí, kradou, berou a poddané jejich zžírají na mizinu přivodíce. Umřelo právo, zhynula spravedlnost, odvandrovala a odstěhovala se věrnost. Zhřeší-li kdo, přestoupě přikázání Boží, jen dej do měšce panského, nestarej se, vyjdeš; ale urazí-li kdo pána v čem, hrdla nastav. Milostiví byli v při Božské, kde milosti a lítosti ani nad bohatým ani nad nuzným nemělo býti, nemilostiví a ukrutní, kde milosti potřebí bylo. Tak sebe na místo Boží a Boha na místo své postavovali. Někteří se styděli a za lehkost to pokládali s poddanými svými mluviti, jejich pře slyšeti, ale činili to v rukavičkách, a na správu cizí nespravedlnost a ukrutnost provozovali, a tak jejich služebníci své skrvavělé srdce jejich jménem a slovem přikrývali. Není tehdy div, že služebníci bohatli a páni na chudobu přicházeli a do dluhův lezli, ješto známé jest, že některý neměl za kopu statku a v šatech do čeho za peníz soli svá-

zati, avšak dostana služby, ant již na tisíce má, a pánu svému půjčuje. Odkud a z čeho? Z toho, co pánu svému nakradl a jeho poddané zedřel. Nebo jaká jest ukrutnost takových, v krátkosti se vypraviti nemůž, jaká chytrost, fortelové a obmyslové, nebrzo kdo vystihne? Nejdi k nim žádný s prázdnou rukou, nepřineseš-li a nepřivezeš-li nic, voctneš se, kde by nerad. Umí také na počtu addicí, aby počty přidával, výborně pak multiplikací, aby je rozmnožoval a nejvýborněji regulam falsi, aby pána svého okrádal. A s těžkem se pánu křivda děje, když se toho dotýkati nechce, vždycky věří, nikdy ale neměří. Mnozí lidé obecní to všecko spatřujíce, velmi pilně postoupili po svých předložených a pustili sobě i osvobodili uzdu ke všem nešlechetnostem a summou docela se Boha strhli, bázeň jeho zavrhli, stud potratili, všecky svaté ctnosti sobě pro mladost i pro starost zvošklivili a po všech nešlechetnostech postoupili, žádný žádného netresce, vyšší aby jen peníz dostávali, nic k hříchům neříkají, tito, aby svobodu k hřešení měli, peněz (by krásti, loupiti a mordovati měli) nelitují; a kdo by všeckno vysloviti a vypraviti mohl? Protož Bůh jsa spravedlivý, déle toho nésti nemohl, avšak prve nežli trestal, trestání své ohlašoval, tak se chovaje, jako otec k dítkám, které když hřeší, napomíná je a metlu ukazuje, že je trestati bude, a když nechtí dbáti, tu skutečně tresce.

Tak otec nebeský napomínal a své metly ukazoval, ale když sem já s svými rozmařilými dětmi dbáti nechtěla, tehdy k skutečnému a opravdovému trestání přistoupil. — Abyšte tehdy tak nedbanlivé, ó milé družičky, ó mé milé sestry, ó mé milé sousedy, jako já nebyly a napomenutí otce nebeského málo sobě nevážily, poslechněte již, kterak mne můj milý otec nebeský tresce. Žádal toho žalobník volených Božích, aby mu Bůh nade mnou moc dal, a měl k tomu spůsobné dítě své, skrze které svou vůli nade mnou provésti usiloval. Ten pod zástěrou obrany proti nepříteli s vojskem položiti se chtěl v těch místech, kde se v čistotě slovo Boží káže a svatými svátostmi bez nálezkův lidských přisluhuje, tak aby ta místa skazil a ostatky církve vyvrátil, nebo kdyby mu Bůh byl tu moc dal, nic nemělo ukrutnějšího provedeno býti, byl by opanoval místa ta všecka, aniž by se kdo vyskytnouti směl a jemu netoliko odporovati, ale nětco říci; jeho zlobivá chasa Balounská a raději vtělení ďáblové, nežli lidé, žádnému by neodpustili, ale takové tyranství a ukrutnost, jako v Sedmihradské, Uherské a Slovanské zemi by provodili, mordovali, napořád všeckny statky brali, ženskému pohlaví násilé činili, skrze prsy provazy protahovali a tak za koňmi vodili, dítky o zem a stěny rozráželi, sekali, některým tak tuze presy hlavy svírali, až oči jim vypadly, jiným oči loupali, nosy a uši řezali, ouřadní osoby stínali a na kůl dávali, některé pálili, některých hlavy vařili a pra-

telům jejich jísti je dávali, koně vínem napájeli a umejvali, čeho pobrati nemohli, všecko skazili, odjíždějíce každý svou hospodu zapálil metajíce do ohně všecky věci, které pozůstávaly a summou mečem a ohněm před sebou i po sobě všecko plenili, aby žádných ostatkův nepozůstávalo. Nebeský pán otec znaje, že by to k lehkosti jeho svatosvatého jména bylo, a že by docela ostatkové jeho církve musili zhynouti, nedopustil té moci knížeti temnosti, ale sám mne trestati a soud svůj od domu svého začíti uložil, avšak ještě před tím dával mi výstrahu skrze to, co se dálo v Slovácích, abych opatrněji sobě počínala. Já na to málo dbala, a když sem jisté kundšafty měla, nic na to nedbajíc, co se u sousedův dálo, vypustila sem to z paměti, že šťastný jest ten, kohož cizí nebezpečenství opatrného činí. Viděla sem, že u sousedův hoří a nedbala jsem hájiti svého. Až teprv kdysi cosi, když již téměř nepřítel za humny byl, dvěma patenty syny sem napomínala, aby se shotovili a jednomyslně shluknouce se o zachování svého dědictví pracovali. Ale oni lhostejní, leniví a rozmazaní jsouce, nic na to nedbali, nevěřili, veselí byli a dobrou mysl sobě dávali, až vidouce, že žertu není, jako s hlubokého sna po opilství teprv lid k mustrunku poslali, při kterémžto hned zlé znamení měli, nebo dělo vystřelené veliké spátkem hřídel vyrazilo a některé zbilo, jiné ochromilo a opálilo. Lid, který majíce na hotově a moha ním vosaditi hranice, zanedbali a z rozkazu hejtmana lid zmustrovaný propustili, což bylo pouhým bláznovstvím a srdce nepřátelům přidalo.

Protož Tataři, Turci a Uhři přes hranice slovanské a moravské nočně až pod Brod Uherský vtrhli a žádali, aby jim město poddáno bylo létha 1605, prvního dne Máje; že pak ne podle jejich vůle jim se zdařilo, ale s hanbou odtud odjeti museli, začátek pálení učinili a jednu ves Strání řečenou vypálili. Nepřestali na tom, ale čtvrtého dne Máje hned brzo udeřili na Strážnici a naše vši wartu spitú zbili a tiše do města vkročili, na domy nejbohatších měšťanů tlúkli, a kteří jim otvírali, ty mordovali. Toho času mnoho zbili bohatých měšťanův a veliké klenoty a peníze pobrali a odtud vynesli a spátkem do Skalice se obrátili; ani na tom nepřestali, ale hned na zejtří pátého dne Máje znovu na Strážnici udeřili a ji zapálili, statky brali, lidi mordovali a některé jímali, vázali a preč zavedli. To vidouce obyvatelé moji, zvláště za Moravou k horám bydlící, nepřestávali psáti a jezditi k hejtmanovi pomoci a retunku žádajíce. Ale on pravil, že blázní, a že takové potřeby neuznává, protož jim věřiti nechtěl, vyslal dvě osoby z Holomouce, aby pohleděly a skusily, byla-li by toho potřeba a tak-li jest, jak tito praví. Přišly, shlédly a poznaly, že není žertu; jemu však předce žert byl, a nepřítel nebyl tak lenivý a vospalý, nýbrž devátého dne Máje dal se k zámku Strážnickému a k němu šturmoval, chtíce tu pevnost míti a v ní sobě hnízdo učiniti. Ale mi-

lostivý Bůh, který potrestati a ne docela nás zahladiti umínil, tomu nedopustil, nebo tehdáž tři šturmy ztratili, řebříkův i prken odběhli, které rychle do zámku pobrali. Pročež rozlítiše se nepřátelé, ohněm všecko pálili, města, městečka i vesnice od Strážnice až po Zlín. Předměstí Veselské i Ostrovské zapálili; před Ostrovem*) několik se jich na koni ukázalo a harc vedli. Ostrovští za to majíce, že jich málo jest a toliko ti, kteří se ukázali, vypadli na ně do sta osob, ale oni v zálohách zůstávali, jedni v lese Blatnickém a druzí v Svodnici.**) Když pak tito harcovníci vyloudili je do pole asi na čtvery hony, tu se teprv valili jako kobylky, jichž přes třináct praporcův bylo, a moje dítky do kola zavříti chtěli, aby z nich ani noha neušla. Padli z nich devět a dvacet a těch lotrů patnácte. A kdyby nebylo samého řízení Božího, ten den měli vzíti Ostrov.

Toho dne v jedné hodině ohňův přes pět a dvaceti, které ti lotři zapálili, a dostali se až pod Holešov. Ve Zlíně lid v kostele našli, mladého pána Pačlavského i s ouředníkem v zámku vzali. Tu Skaličané někteří po dvacíti, jiní patnácti, jiní desíti a jiní osmi pacholcích chovali, s nimi sami do Moravy a zvláště na místa vypálená vpády činili, vína, obilí, šaty a všecky hospodářské věci brali, a do Skalice vozili. Ó nevěrní, ó nešlechetní, ó bohaprázdní sousedé, zle jste mi se za má dobrodiní vám činěná odplacovali, odplatiž vám hospodin! Lidi jste mordovali, zajímali, svazovali, ženy i muže za otroky měli, nimi jako hovady jste kupčili a svou nešlechetnou chlípnost provozovali. Nebylo na tom dosti, že jste brali statky a lidi mordovali a zajímali, ale mučili jste, z některých pásy dřeli oběsíce je za nohy, žen zle požívajíce, pekli jste je na ohni a do lůna uhlí řeřavého nametali a tak jste odešli nechajíce je k divadlu a na památku vaší nešlechetnosti. Tuť jsem já teprve počala souditi, že to žert není, i svolala sem některé své syny, ale ti leželi v Hradišti, a slyšíce, že nepřítel táhne, hned coufali spátkem, a kteří se byli dali za Moravu, přestěhovali se zase za Staré město. Hejtman pak jejich vida nepřítele, an harcuje na Trávnících před branou, žádnému vyjíti nedal, aby jich nedráždili. Když tehdy ani psa nebylo, aby na ně zaštěkal, svobodně, co chtěli, činili. A tehdáž snadně mohli postíženi býti i odplatu vzíti, neb uhnané koně měli. Ale Bůh nechtěl, odjal zajisté správcům rozum. Potom pak kdysi, až nepřítel jim paty ukázal, praporce dva přes mosty na Trávníky se vyvalily jako po obědě ke mši, ale dále jíti nikam nesměli. Aj jak já dítky udatné a zdárné mám! Když se jim tak dobře z oné strany Moravy zvedlo, hned usilovali, aby dále předsevzetí své konali. A čtrnáctého dne Máje

*) Ostrohem. — **) Svodnice = potok, ústící jižně Ostroha.

Bzenec zapáliti dali. Tu již hejtman neměl smíchu, nebo prve pravil: Co jest po těch kacířích, nechť jich potrescí. A co bych já k vůli dvoum aneb třem pánům byl pacholky mordovati dal. Bopomozi, milé dítě, zdráv hájil obecného dobrého. A k čemuž jsi vojáky shromáždil, poněvadž jsi bojovati nechtěl? Ale teď již se nejen kacířů, než i katolíků dotklo a nezachovali rozdílu mezi kacíři a katolíky. Pan Dykart za hejtmana nad vojáky od země vypravenými zvolen, s nimi když táhl k Skalici a nepřítel z Skalice proti nim vyjel, prostřelen jest z půlháku, dole, kde se pancíř svírá, a život dokonal. Tělo jeho do Hradiště přivezeno a vojáci bez vůdce zase k Hradišti se navrátili. Nedopustili papeženci mu pohřbenu býti v Hradišti, protože (prý) byl kacíř, a tak tehdy velicí jejich skutkové lásky jsou, kterými se honosí, až nepřejí, ale závidí mrtvým země. Protož jeho tělo do Tovačova dovezeno a pohřbeno. Na místo jeho za hejtmana volen pan Jiřík Hodický. Ale zdaliž ta křivda pomstěna není dvacátého prvního dne Máje od Kozákův, kteří zapálili za horami Trní *) a Leskové **) a zajali dobytek hovězí i drobný! Ba jistě zvěděli nebozí, kteří měli dobytky, co jsou Kozáci, totiž že jsou rovni Tatarům bráti, nač přišli nic nešetříce, čí to jest, více mým nežli cizím škody činili a činiti nepřestávají a svobodně jako nepřátelské všecko berou, derou, loupí a prodávají. Právěť jsou Kozáci, že jako kde kozy stromoví a štěpoví ožerou, nevotaví se, tak po jejich loupeži a braní sotva kdy se nebozí lidé otaviti budou moci. Jinak onino pomstili té malé křivdy třitcátého dne Máje, když se štráfem pustili až po Holešov, tuď byl den zarmoucený a úzkosti plný, nebo všudy všecko pálili, mordovali, sekali, peníze brali, muže, ženy, pacholata a děvečky jímali, vázali, na koně sázeli a některé při koních hnali a preč vedli. Toho času Ostrovští vojáci pustili se za nimi až do Nové vsi, několik jich zabili, jednoho černého Tatara jali a devět koní zajali a přivedli. Tak od těch vojákův byli přestrašeni, až se do domův zavírali, a kde mohli, utíkali; potom když odešli ti vojáci, teprv ves zapálili. Vojáci u Hradiště na Trávníku ležíce přestěhovali se za vodu za Staré město tak udatní jsouce, aby za zdí bojovali s nepřítelem. Nepřítel harc před Hradištěm na Trávníku provodil, hejtman naň vojáků pustiti nechtěl, aby (prý) jich víc nedráždili. A tak jim žádný nepřekážel. Potom nocovali v Žeblíně; Hlubleku řečeném, táhnouce se od Ostrova k Hluku a Veliké Blatnici, pilné [sic] jich bylo to údolí; a tu na ně připadl nějaký strach, že od jídla, které strojili, od vína a vší loupeže utekli i zbroj a šaty roztrušujíce, tak že lidé toho mnoho nasbírali.

Třidcátého prvního dne Máje navracujíce se od Holešova, kdež byli odehnáni, předměstí Brodu Uherského zapálili a panskou

*) Vesnice Srní na Slovensku při potoku Klanečnici, ústícím do Váhu u Nového města.
**) Mor. Leskové, severozápadně od Srního.

zahradu skazili. To ač se koliv tak dálo, však rozpustilí a rozmařilí vojáci po hatech*) Rohateckých nad Strážnicí majíce wartovati, aby se nepřítel nedal na druhou stranu přes Moravu, zarazili sobě svatební veselí a spili se. Prvního dne měsíce června tu na ně nepřítel vpadl, je jako hovada sekal a mordoval a někteří sami do vody skákali a se utopili, hatě a pas přes Moravu opanovali, Kyjov město a mnohé veliké vesnice vypálili. Mezi těmi bídami přistoupilo také i to, že pátého dne června, den sv. Trojice, o poledni strhlo se hromobití veliké s přívalem, kteréhožto také, když vojáci z Ostrova do pole s praporcem vyšli, aby se okázali, hrom udeřil na zámek Ostravský a věž i některé pokoje roztrhal, šest osob ochromil, ale žádného nezabil, ale všecky živé ostaly, okřály a nic jim neškodí, ani také nezapálil. Co tím Bůh ukázal, ač toho nevážíme, však snadně souditi můžeme, Bůh pejchu tresce, pokutovati chce, ale zahynutí nežádá. Tehdáž den smutný nastal podkraji Hradištskému, nebo nepřítel desátého dne měsíce června v několik tisících silně s přípravami táhl k Brodu Uherskému, chtějíce šturmem jej a mocí vzíti, což by byli snadně dokonali, ale Bůh ještě nechtěl tomu a divným prostředkem jej zachoval a to tak, že Kozáci, rejtaři a pěchota z Hradiště vytáhli, mimo Brod přes hory na Slováky se bráti chtěli; v tom na cestě okolo Banova dostali nějakého pacholíka, který jim oznámil, že nepřítel silně k Brodu táhne a jej vzíti se strojí. Tím napomenuti jsouce obrátili se spátkem a spouštějíce se s vrchu, nepřítele spatřili. Kozáci se pustili napřed, za to majíce, že málo jich jest a jen toliko ti, které na placu spatřili, nevědouce o těch, kteří v zálohách byli. Tu od nich tak byli obklíčeni, že několik Kozákův zabili, některé ranili a některé i svazovali a již Kozáci spátkem coufati počali. Ale vidouce, an rejthaři jich dostihují, zase srdce na sebe vzali, rejthaři dospějíce statečně se zastavili a za nimi pěchota pospíchala. To nepřátelé vidouce, že rejthaři tak statečně se zastavili a za nimi pěchota pospíchala a jiných mnoho přibývá, obrátili se spátkem a odběhli tři vozy řebříkův a dva švihovnic. Však nicméně nětco padlo nepřátel, ale mnohem více z naší strany. Nebo když ouředník před tím kvapně s pěchotou vyběhl, prvé nežli Kozáci dospěli, stratil jednak svou pěchotu. Tehdáž take zabit jest a prostřelen dvěma štáfy kněz Daniel Berger, který když viděl, že zbytí není a všickni utíkají, i on utíkal a pozbuda koně, dal se přes vodu v místě hlubokém, kterou ač přeploul, ale když na břeh lezl, z půlháku prostřelen jest; byl tak živ do třetího dne. Lepší jeho věc byla raději modlitbami a ne mečem bojovati.

Ach můj Bože, co ten den, druhý i třetí všemu tomu kraji zarmoucený a žalostiv byl, nebo ti rozlíceni jsouce, že se jim jejich

---

*) po křovinách

předsevzetí nezdařilo, všudy, kde ještě co zůstávalo, pálili, místy i ty boudy pod vinicemi, lidi mordovali a sekali, vázali a zajímali a hrozné nešlechetnosti provozovali, rozletěvše se na všecky strany jako káně a jedouce od Brodu pobrali mnoho koní i dobytka zajali, pro větší počet ženy i dívky na koně sázeli a je mužským rouchem přiodívali, odkudž náramné vojsko jich se zdálo. V noci na polích kopce hnojné zapalovali a tudy lidi náramně děsili, kteří ohně viděli, ale co se děje, nevěděli. Potom shukli se jako osové a sršňové pod Nový Světlov, vzíti ho chtíce, ale ubozí lidé tam zavření bídně a těžce se bránili, nebo hned proti zámku marštale těžce s velikou prací zapáliti museli, a když již hořely z jednoho konce od zámku, tehdy nepřátelé vybravše nejlepší koně, zapálili také i z druhého konce. Již pak pro prudkost ohně nepřátelé blízko přistoupiti nemohli, zavřeným znovu nebezpečenství nastávalo; proto že se most chytati počal, musili vyběhnouti a tak uprostřed ohně vodu vážiti a most zalévati s nemalým úsilím. I ti tehdy uprostřed meče a ohně mocí Boží zachováni jsou. — Čtrnáctého dne června dostali se také nepřátelé v ten čas za Moravu přes vodu u Hodonína, veliké škody činiti počali, ale však se jim nedobře zdařilo; neb pan Kryštof Teifl s rejthary svými (s kterými z Sedmihradské země přijel, a to neštěstí nám přinesl, co on s svými tam činil, to aby Sedmihradčané ve mně činili) u Kurdějova*) opanoval hráz rybníka Lužického a je do vody vehnal, tu jich nětco zbito a nětco stopeno, jichž počet přes čtyři sta pokládají. Také toho dne stalo se veliké hromobití a zemětřesení. — Dvacátého devátého dne června vojáci moravští s Kozáky polovice Skalice Uherské vypálili, svobodníci bránu vyroubali, dobytka množství vypustili a zajali, do domův některých vskočili a kořisti i loupeže brali a ven nesli. Lid v Skalici shromážděný za kostelem stáli za plamenem ohně při zdi a žádný tehda z nich ani šavle nedobyl. Měli již Skalici v rukou, ale hejtman nedopustil ji vzíti a z ní vyjíti poručil. Bopomozi mu! Kozáci dobytky i jiné loupeže svobodníkům odjali, sami dost za laciné peníze prodávali, avšak hojnou summu utržili. Od toho času svobodníci s kozáky držeti nechtí. — Protož nazejtří z poručení hejtmanova vojáci se od Skalice k Hradišti navrátili s nemalým posměchem, proklínáním i zlořečením vojákův i lidu, dálo se na hejtmana, k zrádě mu to připisujíce, ale nepřítel vejskal a harcujíce za nimi, je provázel. Potom šestého dne měsíce července praporec černých rejtharův slízských s pěchotou svobodníkův pustili se na štráf k Skalici, nechavši v záloze u Sudoměřic pěchoty, sami k Skalici harcovali. Nepřátelé na ně u Skalice vypadli a je honili. To pěchota vidouce utíkali a k Moravě přiběhnouce do

*) Kurdějov, větší osada při rybníku Písečném.

vody skákali, kdež se jich do půl druhého sta utopilo. Rejthaři semo tam se rozplašili, šest živých jali, rejthaři pak na to místo jali dva husaře. Znamení hněvu Božího skrze potvorný porod ukázán, který nějaká žena v Ostrově vydala sedmého dne července; ta vyznala, že byla od Tatarův zajata a tejden mezi nimi zůstávala. S kteroužto jedny hodiny sedm že činiti mělo a z nich počala, v čtyrech (neb nětco více) měsících porodila, kteráž příšera ani rukou ani noh neměla, ale hlavu jako hřeben kohoutí, oči jako slepice, ústa a jazyk jako hovada neb kráva. Pán Bůh ví, co tím ukázati a vyznamenati chtěl. A jistě nenadarmo takovou potvoru z takových šelem vyvedl; nebo jakou hanebnost provodili s ženským pohlavím zajatým, vypraviti nelze; staré ženy stínali, mordovali a sekali berouc od nich peníze, mladé ženy, děvečky i panenky jímaly, vázali a na koně brali; kde leželi, tehdy do naha je svlíkali, ruce jim za hřbetem nazpátek svazovali a tak jich podle sebe líhati nechávali. Tu s některou sedm, deset, dvanáct i čtrnáct činiti mělo, až ani vstávati, ani choditi nemohly; k té bídě ještě je karbáči mrskali, tu neodpustili ani věku, nebo ve dvanácti, desíti i osmi letech panenky poskvrňovali, některé tak zbědované nechávali, aby zahynuly. Jaké tehdáž všudy bylo utíkání obojího pohlaví starých i mladých! Mnohé ubohé těhotné ženy, utíkajíce před rukami těch chlípných vrahů, na mostech, v lesích, v horách a bahních mezi jezery, v dírách, jeskyních a jinde rodily strachem, a porodíce hned z místa na místo běhati a krejti se musily. Lidé po horách, lesích, jamách, jeskyních, jezeřích a jinde jako hovada a živočichové byt svůj míti musili a nikde hlavy vyskytnouti nemohli. Ó jakým strachem všudy všickni naplněni byli a jsou! Žádný postaviti se a sprotiviti nesměl. Jeden ten Tatar křikem toliko deset i dvadcet zbrojných jonákův zahnal, několiko seth lidu utíkalo jen spatříce jednoho, dva aneb tři na koních harcovati, buď byli přátelé aneb nepřátelé. Tak všecko srdce upadlo lidu tomu; právěť jest to metla Hospodina seslaná na přestupníky přikázání jeho. Ó panovniče, Hospodine Bože náš, dlouho-li dopustíš takovou nešlechetnost provoditi a zlost páchati? Ach, milostivý otče, skůro-li se na svá slitování rozpomeneš a budeš nám milostiviv [sic] jako otec dítkám svým? Nebo ten nepřítel vždycky více se sílí a smělejší jest; kterýž vpád učiniv devátého dne července do městečka Velké, hospodářů udatných do dvanácti zbil a žen a děveček množství zajal, s kterými svou vůli nešlechetnou násilně provodil. Činil pak to ne z jedné strany toliko, ale z obojí strany Moravy, přes kterou se přeplaviv dvanáctého dne měsíce července okolo Hodonína mečem, ohněm, loupeží a zajetím všecko plenil a zkazil mnoho velikých městeček a vesnic podobně jako v kraji Hradištském a předešle před tím okolo Břeclavě učinil. Nikde žádná lítost, ani jméno Boží zvláště u Sedmihradčanů, kteří nejukrutnější sou, ne-

platilo. Tak zajisté pravili: »Tak ste vy a Němci nám a našim v zemi naší činili. Protož vašim a Němcům děkujte, kteří nás tomu naučili.« A v pravdě já chtě i nechtě vyznati musím, že to Bůh hodně na mne pro nezdařilé děti dopustil. Nebo ač já neposílala jsem vojákův mých a za to jim neplatila, aby oni proti svým, proti kristiánům a proti právu a spravedlnosti bojovati a válku vésti měli; ale však když sem o tom slyšela, an také že tím se mnozí chlubili, co v Uhřích a v Sedmihradské zemi činili, kterak kde přitrhli, domů se zmocnili, sami hospodařili, jedli, pili, vínem koně umývali, napájeli, klenoty a statky i šaty brali, lidi svlíkali, dobytky zajímali, čeho stráviti a pobrati nemohli, kazili, pokrmy nohami šlapali, psům metali, sudy roztínali a sekali, tak vína i piva vylévajíce, lidi mučili, aby o penězích pravili, hospodáře mordovali, s ženami, dcerkami a dívkami zle živi jsouce, nešlechetnost páchali a mrzce je sprzňovali, presy jakýmis lidem hlavy svírali, až oči i mozek vytlačovali, věšeli, stínali, probodali, sekali, pálili, z hospod jíti majíce společně každý v svém domě všecky zbil a vyjeda po sobě zapálil, až k tomu přistupovali, aby tak svědomí a duše lidské katovali. To já slyšíc, tak jsem byla choulostivá, jako Eli k synům svým, že sem jich netoliko netrestala, ale z toho kratochvil a potěšení měla. Aj tehdy teď Bůh můj spravedlivě mi odplácí a na hlavu mou obrací. — Protož čtrnáctého dne července rejthaři a Kozáci, ač v větším počtu se nacházeli, nežli nepřátel, však na ně udeřiti nesměli, ale utíkali. Odjal jim Bůh srdce mužské a dal jim babské. Snadno mým vojákům bylo vůli svou provozovati v cizí zemi jako nyní cizozemcům v mé, kde se jim ubohý lid brániti nesmí, ale jich poslouchati musí a činiti všecko k vůli, co jen ráčí. Oni takové příležitosti dostavše, pustili se až po Hradiště, jiní pod Dívčí hrady pálili a tehdáž také i Hodonín městečko vypálili. Nemeškali páliti a plundrovati také i v Rakousích, tak že z této strany Dunaje všudy všecko vypálili i splundrovali, až jen půl druhé míle od Vídně se zastavili. — Šestnáctého dne července chtějíce pak docela panství Břeclavské skaziti, padlo jich kolikos seth a jejich rytmistr (který byl Polák) jat, ale svobodně propuštěn, aby chodil po zámku, jen z zámku aby nevycházel. — Dvacátého třetího dne července potom zase znovu u Břeclavě kolikos jich zbito. Pod horami k vůli úředníka (sic) dvacátého pátého dne července někteří chtěli vpád učiniti na Slováky za hory den sv. Jakuba, ale když oni asi tři hodiny před polednem vytáhli, toť právě o poledni Slováci a ta směsice udeřili a vpadli na panství Světlovské a zvláště na ves Komni, která před tím malou zkázu byla vzala. V té bylo lidu mnoho a všecken lid doma, proto že posvícení drželi; tu všeckno vůkol obklíčili, skrze ni jezdili, stínali, sekali, jímali, vázali, zapálili, od kteréhožto ohně mnoho lidu uhořelo, neb v některém domě čtyři, šest, osm spáleno

jest. Proto raději do ohně lezli a leckdes se lidé ukrejvali, nežli by v ruce těm lotrům upadli. Odtud vpadli do Bojkovic, Krhova, Bzového,*) Záhorovic, Nedvědic,**) Šumic, Bánova a tak větší škodu učinili, nežli po všecky první vpády. To slyšíce před horami, navrátili se, ale velikému zármutku a pláči. Ach přenešťastné posvícení! Tak umějí moji synové málo nebezpečenství sobě vážiti, ale jsou bezpeční, jedí, žerou, pijí, hrají, frejují a všecko zlé plodí a provodí, a tehdáž na ně zahynutí přichází. Ó by se aspoň jiní tím zlým neštěstím káli! Kéž nepřítel se tak chová! Jak jest ustavičný a střídmý, aby jen svou zlost provedl.

Dvacátého sedmého dne července hned zase usiloval přepraviti se přes řeku, což i dovedl. Tu profantníky zbili a nětco koní vzali, peníze pobrali, několik jich zabili a sudy s nápojmi rozsekali. To tehdáž se stalo, když Čechové od Vacenovic přes Dúbravu***) dávali se přes hati†) k zámku Strážnickému na druhou stranu Moravy, aby v Strážnici leželi, ješto před tím, když tábor český ležel na Doubravě, směle čtyři přijeli a před očima všech harcovali, čemuž se Čechové nadiviti nemohli. Na druhý pak den, dvacátého osmého dne července zase přes Moravu dali se a pálili. Že pak tak často vpády přes řeku činili, to tudy šlo, že panský mlejn pod Strážnicí opanovali, který průchod měl na obě strany; v tom mlejně do mnoha mtův obilé všelijakého pobravše mleli a do Skalice odvezli. A když jim na nejtěžší přišlo, ten mlejn, jakkoli mohli, zkazili. Toho dne z Skalice na Čechy vypadše, Rakvice, rytířského člověka, z Hradeckyho kraje jali. Opět třidcátého prvního dne července nic nedbajíce na vojsko české znovu se pustili přes Moravu a do Bzence, ač prve vypáleného, však vyzvěděvše, že tam rejthaři i Kozáci leží, spůsobem rejtharským udeřili, ostatek vypálili, sotva co zanechavše, rejthary zbili, koně jim pobrali až i Jiřímu Zahrádeckému přes čtyrydcet koní vzali, neb věděli, kde rejthaři a kde Kozáci stáli; rejtharům neodpouštěli, Kozákův pak s pokojem nechali na ně přicházejíce. Nebylo-li jest tu puntu, sám Bůh suď to. Mezi tím ubohý lid vytrpěl a všecko zlé podstoupiti musel.

Prvního dne měsíce srpna, vidouce Čechové, že žertu není tuze se na Moravany i přísně domlouvali, aby s svým vojskem nemeškali, ale jim ku pomoci táhli, pravíce býti věc neslušnou, aby oni na ně čekati měli, anobrž že náleželo Moravanům na Čechy očekávati, protož jestli nepospíší, že zase odjedú a domů se navrátí. Tu milí Moravané chtějte neb nechtějte z Hradiště museli hnouti se a k Strážnici táhnouti, ač by se tuším ještě sotva

---

*) Bzová.
**) Nezdenice.
***) Dúbrava jest rovinka jižně od Bzence až k řece Moravě.
†) Hať jsou křoviny, stromoví na lukách.

v týmdni byli vypravili; nebo (prý) očekávali na premované sukničky vojákův svých, bez nichž by tuším nemohli bojovati. Tuť se bylo nač podívati: tomuto pinty nádherné až do země visely, rapíry pozlacené i všelijakou pejchu v divném kroji, v vozích i koních. Tuť jsem viděla děti mé smilné, kteříž hanebné larvy buď šlundry s sebou vezli i vedli tak téměř, že každý při boku svém ochranu svou měl, to ne proč jiného, než aby ku počtu vojska přibylo. Muselyť i ty kurvy svůj praporec míti i svého fendrycha, a na jejich praporci tak ohavné věci zmalovali, že by se nad tím ďábel zastyděti mohl; však jim to všecko milé bylo jako ohyzdným rufiánům a kurevníkům. Mé pak vojsko nic za to nestydí se, že je zahanbují Turci a Tataři, kteří takové nešlechetnosti neprovozují, aby takové nestydaté opice v svém vojsku trpěti měli.

Když se pak od Hradiště k Strážnici hýbali, nepřátelé s vrchův na všecko to vojsko, jak oupravní jest, hleděli a pustivši se na desíti koních pod háj Blatnice Velké na cestu Ostrovskou před nimi harcovali a se tumlovali. Tu se někteří z vojska vyrazili a je honili, ale na darmo, nebo jich dostihnouti nemohli. Nic se toho vojska nepřátelé nestrachujíce, na zejtří druhého dne srpna z hor do vesnic vypálených outok učinili, lidu mnoho zbili a více zajali a zvláště těch, kteří šli na žeň, bezpečíce se, že vojsko naše leží u Strážnice, pro které že nebudou smíti vpády činiti; ale oni na to málo dbali, protož museli se naši hnouti a Skalici oblehnouti. Třetího dne srpna nepřátelé od Trenčína přes hory na panství Světlovské vpadli a lidi mnoho zbili a více jich zajali, nebo nepřestali na tom, že prve přes čtyry sta jich pojednou byli zbili, když je ouřadník co na kutloff*) ovce vyvedl a je opustiv, sám utekl. Bál se ten o kůži svou, ale lidskou a cizí nastavil, sám dobře loupeže a kořisti bráti uměl a nimi bohatl, ale lidu opatrovati neuměl. Dosti na tom on se býti domníval, když den po dni hodoval a opije se lid rozháněl a z statku pána svého sbohatl, jsa prve nuzný; ale aby dobře spravovati uměl, o to se nestaral. Ten pak ubohý lid jako hovada na kutloff jsa vyveden, co ovce k zabití oddáni byli, nebo nemajíce vůdce k rozkazu nepřátel ručnice a zbraň na zem položiti museli, kterú oni vezmúce, do nich co do hovad strkali a jiné tváři k zemi skladouce tak stínali. Umějí úředníci lidi dříti a mozoly jejich žráti, ale neumějí je chrániti.

Čtvrtého dne srpna, když pak pan Ostrovský s Vilémem Nekšem z Zlámaného Oujezda jel do tábora k Skalici, od Veselí k Strážnici se na hatě pouštějíce, viděli vojáky, tu pan Nekeš pravil, že jsou Kozáci, pan pak Ostrovský, že jsou nepřátelé. Ten nechtěl tomu dáti místa, ale vždy pravil, že Kozáci jsou, a poručil

*) Jako na jatky.

sobě dáti koně povodního, na kterého z vozu sedna, pravil, že pojede, aby se od nich novin nějakých doptal; kterému, ač bylo zbraňováno, však dbáti nechtěl, a jak jich dojížděl, hned ho obklíčili a svázali. To vida pan Ostrovský rychle na koně povodního vsedna k zámku Strážnickému pospíšil; oni pak s Nekšem za hory se brali, s šatů jeho, (kteréž ten den nové a nejprv oblékl) jej svlékli, jakous košili a houni naň dali a v svém vězení drželi, kdež i umřel. Moji pak synové tak byli opatrní, že ani žádné warty u Strážnice a Veselí v to místo neosadili, ač věděli dobře, že se s hor tou dolinou a žlabinou pouštěli a tudy i přes Moravu dávali a mnohé i často profantníky zbili a zjímali, ale však vědomě jest, že když Bůh koho trestati chce, odjímá mu rozum. — Když pak dobývali Skalice pátého dne srpna, tehdy největší kus se roztrhl a ruku s ramenem puškařovi utrhl, který byl zrádce, nebo střelbou všecko město přenášel, tak až i jednou dva rejthary na wartě z druhé strany zabil. Toho dne deset osob okolo snídaní na koních z města vyjelo, kteříž dlouho harcujíce a posměch našim činíce zase do města vjeli. Noci té, že přišel dešť, z města vytáhli a skrze vojsko probiti se chtěli, kdežto po dvakrát velký křik se stal i střelba šla. Ale když toho nemohli dovésti, zase se museli do města obrátiti. Ale den Proměnění Krista Pána aneb v sobotu před devátú nedělí po sv. Trojici šestého srpna v noci s víčera nepřátelé s Skalice vyjeli a co pěknějšího bylo pohlaví ženského s sebou zajali, i statky a loupeže odvezli; tak soudí, že se skrze zrádu stalo a to v příčinách těchto: Tak že žádali propuštění a podávali za to dvě tůny zlata; tak že v té bráně, kterou vyjeli, žádné warty osazeno nebylo, ano že Kozáky do Hradiště pro střelbu, které nebylo potřebí, vyslali, vojsko v jinou stranu obrátili a ne v tu, kudy k horám jeti měli, berouce sobě to za příčinu, že ta brána byla zametána, jako by ji sobě zase odmetati nemohli. Ještě i proto, že hejtman okolo nešporů v Skalici byl a potom ještě přede dnem do Skalice vjel a s světlem po domích chodil a hledal. A ač by sotva co byli učinili a mocí Skalici vzali, nebo k střílení jejich ani zeď se nehýbala, ale že neměli prachu, čím odpírati, podkopávali naši zeď, aby podložili dvě tůny prachu a tak zapálíce, zeď rozvrhli. Ale oni nanosili z druhé strany mnoho kádí vody, aby prach zalili, a také zase kopali proti tomu, aby mohli toho prachu dopadnouti. Tu potom všickni do Skalice vpadši, pro mladost, pro starost rozličné kořisti, a kdo nač přišel, brali; vězňů na tisíc jest propuštěno, z čehož někteří velikou radost měli, ale některé larvy chlípné nerady tomu byly, že se Skalice našim dostala. Uhrů mnoho v sklepích nacházeli. Hejtman vyšlých z Skalice honiti nedopustil. Těch časů náramné a ustavičné pršky byly za několik dní od čtvrtého dne až do dvanáctého, odkudž veliké rozvodnění přišlo a skáza na obilé, tak že netoliko v man-

delích a v snopích obilí porostlo, ale i stojící a nezžaté. Připadl také mor na dobytek, že netoliko z loupeže zajatý, ale i domácí náramně mřel.

Dvanáctého dne srpna, když se pak naši vojáci na štráf pustili pod Branči, zbito jich z rejtharů a Kozáků tři praporce, a tam téměř do nohy rejthaři biskupovi zbiti, Braneč pak Plawče a Čechtín našim se dobrovolně poddali a k nám přistoupili. — Čtrnáctého dne srpna Bůh pak nebeský podobným zázrakem na nebi hněv svůj ukázal a osvědčil. A nepřátelé o poledni štráfovali až k Hradišti na mostech jímajíce lidi, tak že toho dne mnoho, zvláště krásného pohlaví ženského, žen i dívek pobrali. Nějaká žena jsa na kůň vsazena, nepříteli šavli dobyla a jej posekala a s koně svrhla; on jsa zmámený, jiného koně dostav, pryč jel. Ta sobě zmužile dovedla, nebo i koně i šavli toho lotra do města Hradiště na znamení dostavila, a víc dovedla, než jiní vojáci.

Dvacátého prvního dne moravští rejthaři s pěchotou a svobodníky v neděli jedenáctú po svaté Trojici ráno na svítání vpád učinili na Čachtice a udeřivši na dům panský, našli statky na vozy vkladené a do vozů zapřežené. Tu kořisti a loupeže dostali za mnoho tisíc na zlatě, stříbře a drahém kamení, perlách, prsteních, koflících, řetězích, rystuňku stříbrném, zbroji oupravné a zvláště šavlích, rouchu drahém, kožiších, sukních, mantlících, mentekách, *) dolomaních **) a jiném šatstvu, rouch nádherně vyšívaných, na penězích, dukátích a tolařích, tak že někteří to sotva uvésti mohli. Potom zapálili městečko a v jiných domích nehledali loupeže, zapálili i Nové město, ale tu nic nenašli; všickni zajistě se vším vystěhovali se byli na Bečkov, tehdáž několik vsí tam vypálili. Toho času byl raněn a jat Bučanypal z Bučan, orator slavný a člověk učený, spolu s manželkou svou a dvěma dítkami, s sestrú manželky své, pannou, a jinými dvěma zemankami vdanými a se třimi dívkami, které sobě osoboval Petr Krasovský a do dvoru svého vezl; ale Bůh jeho předsevzetí nežehnal. Nebo on jako Polák chlípný jsa, byl by ponížil i tu pannu i jiné, že pak je sobě nenáležitě osoboval, pan Holešovský ten den, když je on do svého dvoru přivezl, přijel a vzal je mocně, pravě se k nim právo míti, protože jeho poddaný je jal, a tak ta loupež vlku z hrdla vychvácena jest. Byl také jat i jeden kněz pod jednou, ale ten jest mnichům darován. Zabili pak ouředníka a třidcátníka, kteří cestu Turkům a Tatarům ukazovali. Nedali se jíti, ale statečně se bránili. Co jiného lidu našli, také zmordovali Toho aby se pomstili, dne dvacátého prvního a dvacátého druhého učinili vpád nepřátelé do Moravy, a kde koho nalezli, sekali a bez milosti

*) Mentek, mentěk jest kožich suknem potažený.
**) Doloman, doleman, dalaman jest uherský pláštík.

mordovali a některé zajali a preč hnali; kteří nemohli jíti, ty na cestě v horách zbili, dítky od matek z koní na zem metali, o zem házeli a rozrážejíce, aneb koňmi šlapajíce, ptákům a zvěři za pokrm nechávali. Mnoho se nacházelo dítek v lesích i na poli v obilích živých, o nichž, či by byli, věděti se nemůže. Tehdy rejthaři zemští jsou obdankováni a propuštěni, také i všecka pěchota ze všech pevností, a hejtman nikde na žádnou pevnost lidu dáti a je osaditi nechtěl pravíc, aby každý pán svého hleděl, a aby se opatrovali, jak vědí a umějí. Toho prve nedopustil, dokud statkové v celosti byli a lidu hojnost měl, ale teď teprv, když statkové tak mnozí splundrováni jsou a lid zbit a zajat. Tak předešle učinil sedě a hoduje v Hradišti, když pomoci od něho žádali, tehdy pravil: Bodej bych já třem neb čtyrem pánům k vůli nebyl a abych já pro ně pacholky zbíti dal. Nechtěl-li jest bojovati, mohl lidu neshromážditi; nyní pak říká, že žádná se nestala škoda, ale že trochu kacířů jest potrestáno. A tak se děje, že kdo víry Bohu svému nezachová, také jí vlasti nezdrží, neb bez příčiny dávají správu ti, kteří se z vězení od Bočkajho navrátili, že dva koně pěkné se všemi přípravami Bočkaj hejtmanovi moravskému v dar poslal. Požel se Hospodinu takových nepravostí. Čechové z ležení a tábora jsou propuštěni, kteřížto bitvu s Němci a Moravci začali a mnoho osob z obojí strany padlo. Odcházejíce profanty rozebrali, přes dvadceti beček vína a do sedmi sudů piva osekali a rozlili, profantníky i kupce obrali, neodpouštějíce ani ženskému pohlaví; kterým neměli co bráti, tehdy roušky a čepce z hlav trhali a brali, a tak za několik tisíc škody učinili, a někteří na silnicích a lesích zůstali, jsouce učiněni nákeřníci. Bopomozi vám, milí sousedé, kteří jste takoví, že majíce býti citedlni bídy mé, zhoubcové moji jste. Pamatujte, že vám Bůh zase touž měrou odplatí a hleďte, co vy mně jste učinili, ať to vám zase jiní nevynahradí. Nechcete se mým neštěstím káti, co se mně dnes děje, toho na sebe zejtra očekávejte.

Toho času divné noviny šly, že Trnavu naše vojsko mohlo vzíti, ale vidouce stádo, že raději to zajali a Trnavy tak nechali. Potom jistší noviny přišly, totiž že vojsko naše Hejduci proplašili a k Trnavě jim nakouknúti nedali.

Pátého dne října Turek se položil pod Ostřehomem a dostal ho zradou hejtmana Německého, který ho Uhrům pustiti a poddati nechtěl, ale raději Turku jej poddal a sám se dvěma sty vojáků svých k Turku přistoupil a spolčil se s těmi, kteří Papu a Kaníž zradili Balouny, tak že sobě Turka za Beka*) zvolili a svůj tábor mají, táhnouce s Turkem, větší ukrutnost nad Turky provozují. Ach srdce

*) Beje.

nešlechetné a ďábelské, které se tak rádo v krvi lidské kocháš a všemu světu zlé praktiky a ligy přinášíš, které raději s Turky tovaryšství nežli s kristiany máš! Těch dnův táhlo kníže jedno k Holomouci, Prostějovu, Slavkovu a tou silnicí až k Vídni; na cestách veliké loupeže a nešlechetnosti provozovalo svými vojáky. V Prostějově byvši, z Vídni dalo sobě kurvu přivésti, s kterou obcoval podle vůle své, potom propouštěl ji, dav jí sto zlatých. Ona pak před jeho komorníkem pověděla, že by se kníže styděti mělo, nebo (prý) zeman ledajakýs za jednu noc dá čtyry i pět seth (ach nešťastní lidé, kteří sobě tak draze peklo kupujete a za velké peníze zatracení sobě dobýváte) a toto (prý) kníže smí mi dávati sto zlatých. Tu řeč on slyše, kázal jí ty peníze vzíti, karabáči zmrskati a pryč zahnati, však mezi tím měšték některých pilen ne nebyl. Osmnáctého dne října Uhři Ungrad vzali, lid z něho svobodně propustili, do Trenčína vyprovodili, na cestě stravovali a každému vojáku po jednom zlatém dali. Nemeškali také vzíti Uhři i Nové zámky. Turci po vzetí Ostřehoma pustili se štráfem od Charvat z druhé strany Dunaje do Rakous a všecku Rakouskú zemi sholdovali, vypálili až po Vídeň, tak že i arcikníže z Vídně ujelo. Nemet Jergel, hejtman uherský, s vojáky svými v té drahé a nákladné zahradě knížetcí u Vídně ležel; ten připadl mezi vodami na kníže Těšínské a jeho lid, kterýž lid mu zbil, jej ranil, tak že sám s kolikas služebníky zraněný utekl a smutně se navracoval domů. Jak jest spravedlivý Hospodin! Turek pak maje takovou příležitost, vzal Vesperyn, Papu, Lipu etc., pročež veliké nedorozumění jest mezi Uhry a Turky; tak smlouva byla, aby Turek žádné pevnosti uherské neobléhal a nebral; on pak oblehl a vzal Ostřehom a jiné tři; chtěl také Turek, aby mu dopustili stráž a wartu jeho v Nových zámcích osaditi, ale Uhři toho mu dopustiti nechtěli; žádali Uhři, aby Turek dopustil Uhry osaditi Ostřehom, on tomu odepřel. Není naděje, aby stálý a bezpečný pokoj Uhrů s Turkem na dlouze býti mohl. Elyšhazy navrátiv se na Trenčín, dal oběsiti Šteffana Šomodyho, dyrectora causarum totius regni Vngarici, kterého šestmi koňmi na přikrytém vozu na předměstí k šibenici přiveza, zastaviti se kázal a pověděl mu: Toto jest tvůj dům. Ten vida, že žertu není, teprv s velikým křikem milosti hledal, ale nenalezl. Dal mu na šibenici napsati nápis tento: »Justiciae divinae, legum, libertatisque proditor.« To jest: Spravedlnosti Božské, práv a svobody zrádce. Měl sic velký ouřad, nebo všecky pře a práva skrze ruce jeho jíti musela, ale aby ho dosáhl, nad Bohem zradil a od víry odpadl; učinil šelmě poklonu a cejch její přijal a tak jest oběšen. A povisev některou hodinu, potom tělo jeho jest sňato a k manželce odesláno.

Uhři sobě obecní sněm uložili a v Krupině jej drželi, na kterém se všickni jednomyslně na nětčem jistém snesli. Kdo pak z nich společně s jinými držeti nechtěl, ten za škůdcí a odpůrce vlasti byl držán a docela zkažen a statku zbaven. Podávají sic Uhři těmto krajinám cest k pokoji a navrácení, ale Basta a jiní vojáci pro svůj oužitek, který z krve prolití berou, tomu odporují a nedovolují, praktiky divné strojí, chtíce dopadnouti nejhlavnějšího jejich vůdce a správce; ale Uhři holubi nejsou, nechtí jim pod necky jíti, pročež co jiného nastává, jedině zhouba mně, země České i Slízské. Hejduci celou zimu válku vésti mohou, neb jim zima nic nepřekáží, tak jako v lůni učinili, že šavlí toliko mnohé a veliké pevnosti brali, a zvláště pak když zamrznou vody, všudy svobodně půjdou a kde se zastaví. Jáť srdečně pokoje žádám, nebo z války žádného oužitku nemám. Na času jest, milé dítky a sousedé moji, upřímně a věrně o pokoj pracovati. Uhři zajisté chtějí míti opravdový a nepodvodný pokoj, kteřížto vydavši obranu svou, stěžují sobě, že je za zrádce jiní národové pokládají, a praví, že Erlu, Kaniž, Ostřehom a jiné pevnosti ne Uhři, ale Němci zradili. Tak jako Rosswurm moha vzíti Budín, vzhlédl se na dvě tůny zlata a Budín Turku nechal.

Prvního dne listopadu biskup moravský s Balouny a rejthary jezdil na Brod Uherský a na Trenčín psal k Elišhazymu, aby se dal najíti na Nový Světlov, že s ním nětco pilného jednati má. On krátce mu odpověděl, že s biskupy a kněžími nic činiti nemá, ale chtějí-li co s ním páni jednati, že jest hotov. Tím jsa zahanben odjel. Lépe by zajisté biskupům svědčila biblí svatá, čítání písem Božských, učení lidu a modlitby, nežli meč a prolévání krve lidské.

Opět sedmnáctého dne listopadu Bůh veliké, hrozné a strašlivé znamení, podobná prvním ukázati ráčil, a hned patrně stan nad zemí mou vidín byl a nad tím tři hvězdy, z nichž dvě se ztratily a jedna toliko zůstala. Co jiného vyznamenává, jediné stany turecké a tatarské, kteří i hvězdu jako i měsíc za znamení své mají? A k tak velikým pokutám a napomenutím nic dbáti nechceme, žádného pokání a polepšení se nenachází, ale větší zatvrdilost a bezbožnost, tak že se již zlost lidská doplňuje, aby Bůh neprodléval s pomstami svými skonáním světa a příští Kristova k soudu. Veliké jsou toto metly a pokuty, které jsem vám s pláčem až posavad pořádně a posloupně vypravovala. Ale poslechněte prosím, ještě žalostivějších, nebo toto sem trpěla od nepřátel a cizích; již pak co od domácích a vlastních snáším, musím vám k výstraze a naučení požalovati. Aj, hleďte, já nebohá a nešťastná, nemajíc obrany a trpíc tak mnoho zlého od nepřátel, umínila sem násilí tomu odpírati a proti meči zase bojovati. Pročež najala sem

sobě Balouny, Kozáky, rejthary a lancmany, majíc za to, poněvadž za peníze mé sloužiti budou, k mému dobrému opatrní jsouce že budou sloužiti, ale já ubohá a osiřalá zmejlena sem v naději. Ti zajisté svou ukrutností a nešlechetností všecky barbary, Scyty, Turky a Tatary převýšili, a jejich nešlechetností vypraviti mi nelze. Tiť svobodně a otevřeně svou zlost páší a provodí, mzdu a záplatu berou, avšak nic nedělají a nikam dále od Skalice pohnouti se nesmějí. Jsou udatní vojáci nad těmi, kteří se jich bojí, ale oněmno nesmějí v oči pohleděti, kteří ochotně a chtivě na ně čekají. Hojné loupeže a dobytka přiháněli, ale komu je brali? Ne nepřátelům, než mým chudým a prací rukou svých dobývajícím obyvatelům; nic v horách a lesích ostati nemohlo, všudy vyhledali a zajímali, Kozáci jako Tataři se pouštěli, a nač přišli, všecko brali. Někdy vstekle jedouce křičeli na lidi, aby utíkali, že je Tataři honí. Lid zděšený potom utíkali, kde kdo viděl, a tito ssedajíce s koní, domy lámali, truhlice, almary loupali, sklepy otvírali, peníze, šaty, koně a jiný dobytek brali a preč hnali pravíce, že to nepříteli pod horami odjali. Co dále? Všickni ti milí moji rytíři po ženách i dívkách po polích, kde kterou shlédli, se pouštěli, je honili a násilé jim činili, koho kde našli a popadli, každého obrali a svlékli. Co ještě? Kde jaké stavení po nepřátelích zůstalo, to tito dopálili, ustavičně v noci i ve dne vpády, kdekoliv o lidech věděli, činili. Násilé činili ženskému pohlaví, tak že některé (což hrozná věc jest) usmrcovali počínajíce sobě jako koňové a mezkové chlípní a nestydatí zrádci, tak sobě roztahujíce ženy a dívky a mnoho s jednou činiti majíce. Obilíčko a víno, které sobě shromáždili potřební lidé, to jim pobrali a zle toho užívají, nebo ovsy pod koně stlali, pšenice a žita i jiné obilí pobrali, co pobrati nemohli, zapálili. Nebylo na tom dosti. Vína roztačovali, kterých nevypili, jiní na vozy je brali a preč vezouce někteří formanům prodávali a někteří do země své vésti dali, jako by jich nakoupili. A to tak rytmistrové a jiné ouřady mající po mnoha bečkách vín preč vésti dali. Těm nikdy žádní sklepové, žádní zámkové ostati nemohly; truhlice všecky loupali, šaty mužské a ženské napořád brali, ložní šaty svlíkali, peří na vítr vytřásali a cejchy brali. Do naha muže i ženy svlékali, kde jaké obilé našli, na vozy brali a vezli, kde chtěli; kterého muže aneb pacholka, našli, obklíčili, a tak celý den jim mlátiti museli o hladu, a večer ze všeho svlékli, a již žádný nikdy se okázati nesmí. Tu oni svobodněji činí, co chtí, stěny boří, kamna tlukou, skla rozrážejí, lavice a stoly sekají, hrnce, lžíce, taléře, mísy a jiné potřeby hospodářské na hromadu snášejí a na kusy mlátí, ano ani tem včelám neodpouštějí, derou, med berou a oule sekají, aby se více zotaviti nemohly, tak aby summou nic po nich, jako po vtělených ďáblích, neostalo. Kde našli mrtvé, těm neodpouštěli, ale je svlékli z toho, co na ně přátelé dali; živé lidi mučili, aby

o penězích pravili, z mrtvých veliké posměchy měli, nimi namítajíce, roztahujíce a to, čehož stud mluviti brání, činíce. Nádobí od železa a mědi, cínu a mosazi všecko brali, od pokrmů a strav nebohých lidí ku potřebě zásobených nikde nic nepozůstavili. Lidé obilí rýti ani vinic dělati nemohli, a tak, kde se kdo s koňmi vyskytl, hned je vzali, za samými městy a před městy zbíjeli a loupili, peníze, roucha z lidí i hovada berouce. Teď pak již že slyší o nepříteli, na druhou stranu Moravy se strhují. Již všecko vyhubili na oné straně a v poušť věčnou obrátili, a nemajíce na čem pásti, musí na druhou stranu, aby tolik učinili. Hle rytířův udatných, když o nepříteli slyší, hned utíkají a patami se brání, avšak své šelmovství provozovati umějí. S pláčem sem se dívati musela, co činili mi, ustavičně jezdili, brali a špihovali, jako vepři na krmnících se chovali; mouku, obilé, víno, vepře krmné, voly, krávy, skopce, ovce a jiné všecko den jako den vezli, polovici toho rozmetali a psům sežrati dali a hned pro jiné jezdili; ovsy a sena od mnoha mil vezli, žádnému ani pánu neodpouštějíce. Ó jak v čas vyhybujíce veliké vozy nafasované vezli, až sotva je táhli, pravíce, že to špíže, ba jistě špíže mozolův a slz lidských. Aj hle, vidíte, nač přišlo nejúrodnějšímu kraji mému, který byl rozkošný a hojný jako zahrada Eden jsa na obilé, vína, dobytky, omastky, sukna, plátna, ryby rozličné a ptactva a summou na všecko hojný! Teď po tomto vojsku jako po kobylkách, housenkách, broucích a chroustech v hroznou poušť jest obrácen. Teprv já se divím, kterak země Uherská přes dvanáct leth trpěla taková trápení, kterého já jednoho létha podstoupiti a snésti nemohu. Již teprv tomu srozumívám, že sem sobě hady za ňadra vsadila, na času jest, abyšte měli pádem mým výstrahu, sousedy okolní, a zvláště ty, země Slízská, šetř a vystříhej se tyranů a nepřátel, kteříž usilují, aby ligu a punt ďábelský konali a krev lidskou střebali, které se nasytiti a nažráti nemohou s antikristem a jeho rotou. Díváť se na to Bůh do časů, ale svým uloženým časem konec učiní. Mezi tím pán Bůh všehomocný to působí, aby někteří před nastávajícím zlým v ruku jeho neupadli; a tak tuhý, silný mor na mnoha místech z obou stran Moravy vzbudil, že sotva pohřbováni býti mohou a některých není kdo.

Nu již, mé milé sestry, poněkud bídu mou znamenati můžte, ale pomoci mi nemůžte. Ó byšte se jen příkladem mým kály a opatrnější nežli já byly. Praví se, že Uhři na sněmě v Krupini Bočkajho volili a korunovali (ty dvě slunce dva krále vyznamenala); kteří s nimi držeti nechtěli, za zrádce země Uherské vyhlásili a proti táhnou a statky berou, jako tak učinili Jiřímu Turzovi, bohatému pánu, že se nedostavil, za takového ho vyhlásili, Hejduky na jeho panství pustili a již jednu pevnost vzali a vína, kteréž

z Moravy vezl, mu pobrali. Redaj Ferenc s dvaceti praporci vtrhl do Trnavy, ale vida tam mor, zase odtrhl. Lid ten na pomezí leží, pán Bůh ví, co bude. Biskup sobě již Brod Uherský proti landfrydu osobuje a náboženství naše vyhledati chce. Což pak já smutná učiním, kam se obrátím, u koho pomoc naleznu? Boha sem urazila, k nebi oči pozdvihnouti nesmím, a ďábel s antikristem a světem číhá na záhubu a zahynutí mé Zoufati budu nikoli, obrátím se k Hospodinu a spolehnu na jeho milosrdenství.

Hospodine, Bože můj, Otče, Synu a Duše svatý, zhřešila sem zhřešila, bezbožnost páchala a neprávě činila a znám se k tomu, že sem toho všeho i daleko většího, anobrž zatracení věčného hodna. Však, ó milý Hospodine, znajíc větší tvé milosrdenství býti, nežli mé prohřešení, tobě se kořím, vyznávám a vinna dávám; ztresci mne zde a budoucně odpusť. Tresci mne podle libosti tvé, ale milosrdenství tvého ode mne neodjímej. Nalož se mnou jako otec s dítkami, potresce metlu tvou zlam, zachovej sobě podle zámluvy pravdomluvné ostatky lidu tvého a církve tvé, zachovej ještě pozůstávající ta místa, v nichžto v čistotě, bez nálezkův lidských slovo tvé kázáno, svátostmi posluhováno a jméno tvé oslavováno a vzýváno bývá. Nedopouštějž dokonce k skáze a spuštění a zahynutí mi přijíti; ukrátiž dnův toho trápení pro tvé vyvolené, aby zachováni býti mohli; nebo ne mrtví, ani ti, kteří v hrobích jsou, chváliti tě budou, ale živí. Nebude-li tvé pomoci a tvého smilování, nebudu moci ostati. Ty tehdy, ty ó Hospodine, povstaň a spomož mi, zželiž se tobě panovnice toho zlého a těch nešlechetností, které se mi násilně dějí; dlouho-li spáti, dlouho-li dřímati budeš? Povstaň, ó povstaň Bože můj, přiď, přiď, pane Ježiši Kriste, a neprodlívej! Nedopúštěj na tvé více, nežli snésti mohou. Nedívej se a nemlč proti takovým Sodomářským a Babaonytským (sic) skutkům, nedávej v porouhání a v posměch tvého svatého jména a tvé pravdy pro mé provinění. Proč nešlechetní mají tebe ze cti loupiti, tvou pravdu tupiti, tvé volené kacéřovati a takovou nešlechetnost provozovati? Smiluj se tehdy a slituj se nade mnou a uslyš můj pláč, mé nařikání a volání k tobě. Nechť se potěší duše má v tobě Bohu, spasiteli mém. Nepochybuji tehdy, že to učiníš, přijdeš, mně spomůžeš, vysvobodíš, zachováš a konec těm všem bídám, bolestem a trápením učiníš, aby bezbožní a nešlechetní více své bezbožnosti a nešlechetnosti neprovozovali a nepáchali. Těším se tvému milosrdenství, tvé lásce a dobrotě, i přehojným a laskavým zámluvám, že to sám pro sebe učiníš, aby tvé jméno bylo slaveno od věkův na věky amen i amen. Staň se tak, milý pane! Létha dobíhajícího skonání světa a cíle svého tisícího šestistého pátého.

XLIX.

Památky, co se kdy stalo v kraji Hradištském.

(Z kroniky od roku 1605—1656, napsané od Jiřího Rudolfa Přenského, obsažené v Cerroniho sbírce v zem. arch. mor. II. č. 86. fol. 174 a tištěné u D'Elverta v Chroniken-Sammlung 1861.)

Nejprv v roku 1605 přišel Turek a Tatar v pondělí sv. dušní [30. května] v partaji od Nového města z Uher k Veselí tak tiše, že o něm žádný nic nezvěděl, ani neslyšel. Můj otec pak šel do pole sám pátý na obilí pohlédat; na dobrou štvrt míli když od města byl, 30 Tatarů na ně přišlo a do kola je sobě objeli. Ti pak tovaryši otce mého klekali na kolena a prosili o milost; tu hned je pořád stínali. Můj otec vidouce to, budouc čerstvý a majíce šabli tatarskou v ruce, dal se v utíkání, bránil se jim a nedal k sobě ani pěšky ani na koni přijít, nebo ta šabla tak bystrá byla, že jak bič, kdy s ní fechtoval, jest fičela; a tak ho spátkem v čirém poli hnali až k samému dvoru k Veselí. Z těch pak Tatarů na to štěstí žádný ručnice neb pistolety neměli, nýbrž všecko šipkami do něho stříleli, kterejchžto 16 v sobě přinesl, avšak žádná mu neškodila, proto že měl kabát berchanovej na sobě a bavlnou tuze, jakž tehdáž nosívali, vycpávaný, okromě jedna skrz ruku mu přešla. Byl tehdáž na Veselí pánem nějaký pan Jakub Vočko.

Druhé pak partaje turecké a tatarské jely k Hradišti a tu v Derfli ažsi ¼ míle od města budouc, právě mnoho seth lidu v kostele v sv. dušní pondělí všechny pozajímali a pobili, jako i do města Zlína se byli dostali a podobně tam velikou sílu lidu pobrali a zase spátkem s tím zajatým lidem k Novému městu do Uher se obrátili. Císařský pak lid ležení své jměl u města Uherské Skalice, jakožto na passy,*) drahně tisíc lidu, a to však nejvíc zemského bylo. Generál byl nad nimi kníže kardynál z Dytrichštejna a Karel z Lichtenštejna. Ta vojna netrvala dlouho, toliko některý měsíc. Nepřítel proti císaři byl nějaký Boczkay.

L.

Obecní sněm v Olomouci svolaný ke dni 30. prosince r. 1605, zahájený 2. ledna a ukončený 14. ledna r. 1606.

A. *Instrukce císaře Rudolfa II. pp. poslům na obecní sněm do Olomouce vyslaným, v níž jedná se o válečných událostech na Moravě a o další obraně země. Na hradě Pražském 23. prosince 1605.*

(Pam. sn. zemsk. arch. mor. v Brně V. fol. 240 a násl.)

Létha Páně 1606 v pondělí po Novým léthě v městě Olomouci držán jest sněm obecní, na kterýž jsou od JMti Římského cí-

*) Na číhané.

saře, Uherského a Českého etc. krále etc., za komisaře vysláni byli: Urození páni, pan Adam z Šternbergka na Bechyni a Sedlci, nejvyšší komorník království Českého, pan Adam mladší z Waldšteina, na Hrádku nad Sázavou a Lovosicích, komorník a maršálek dvoru JMtiCské, a urozený a statečný rytíř pan Jan starší Lukavský z Lukavice na Zámrsku, vše JMtCské raddy etc., kterýž zavřen v sobotu den Sv. Šťastného, [14. ledna] na němž se níže psaní artikulové jednali a zavřeli.

Rudolf druhej, z Boží milosti volenej Římskej císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český etc. král.

Instrukcí na urozené Adama z Šternbergka na Bechyni a Sedlci, nejvyššího komorníka království Českého, Adama mladšího z Waldštejna na Hrádku nad Sázavou a Lovosicích, komorníka a maršálka dvoru Našeho, a statečného Jana staršího Lukavského z Lukavice na Zámrsku, raddy, posly a komisaře Naše věrné milé, k stavům margkrabství Moravského při sněmu obecném do města Našeho Olomouce k pátku po památce slavného hodu narození Krista Pána, to jest k třitcátému dni měsíce tohoto prasince položenému shromážděným, věrným Našim milým, vypravené, co tíž poslové, též věrní Naši milí, společně neb rozdílně na dotčené stavy vznésti a oč s nimi jednati mají, daná.

Předně, aby po dodání listu Našeho věřícího všem stavům milost Naši císařskou a všeckno dobré pověděli, a při tom jim že od nich s obzvláštní vděčností takovou jich podanou volnost, že sou se k tomuto od Nás z důležitých a nevyhnutedlných potřeb rozepsanému sněmu poslušně najíti dali, a v tom milostivou vůli Naši naplnili, přijímati ráčíme, a dále oznámili, že bychom jich ovšem jakožto svejch milých a věrných poddaných, kteříž jsou Nám od dávních leth pořád pro obhájení víry svaté křesťanské a vlasti své proti tomu ouhlavnímu a krve křesťanské žíznivému nepříteli Turku na své vlastní ani poddanejch svejch schuzenejch nedostatky se neohlídajíce z upřímné, věrné poddanosti nad nemožnost svou vzáctné contribucí a pomoci činili, nicméně tento rok sami se s poddanými svými vedle nařízené veřejné hotovosti k obhájení téhož margkrabství do pole vypravili, lid svůj jízdnej i pěší s velikým nákladem na hranicích chovali a přes to všecko od nepřátel škodu pálením, mordováním, zajímáním lidu a jiným všelijakým nepřátelským spůsobem, též také od lidu vojenského, křesťanského, nemalé soužení pocejtili, vyhledáváním při nich dalších pomocí milostivě rádi (kdyby jen bez toho bejti mohlo) ušetřiti a ušanoviti chtíti ráčili; jakž pak aby tíž stavové a jiní věrní Naši milí s ubohými poddanými svými z takových nesnesitedlných těžkostí zase vyjíti a nějakého v tom polechčení užiti mohli, s oběma nepřáteli v tractati o pokoj a příměří na jednání bejti, a o to, aby k dobrému vinšovanému vyřízení přijíti mohlo, posavad všelijak starati se ráčíme.

Však poněvadž tudy tomu velikému nebezpečenství, v kterémž margkrabství Moravské a tyto země křesťanské z dopuštění Božího postavené sou, ještě konec učiněn není, nýbrž pod tím na všecky strany se ohlídati, sebe na dobrém pozoru a péči jmíti a o pokoj tak jednati sluší, abychom na potřebné a náležité opatření těchto zemí křesťanskejch a věrnejch poddanejch Našich před násilím obmyslných, schytralých a víry nezdržujících nepřátel nezapomenuli: neráčíme pochybovati, než že stavové toto Naše při nich hledání, kteréž se pro dobré a ochranu jich vlastní děje, za slušné a potřebné uznají a v této důležitosti Nás i sami sebe neopustí.

A poněvadž jsou jmenovaní stavové létha tohoto šestnáctistého pátého již docházejícího na sněmu obecném v outerý po neděli první postní v městě Víškově držaném [1. března 1605] na milostivou žádost Naši na placení lidu válečnému proti nepříteli všeho křesťantva Turku a pomocníkům jeho do pole vypravenému z poddané lásky všecky a všelijaké berně, kteréž před tím minulého roku svolené byly, zase na týž rok šestnáctistej pátej jednomyslně svolili, však sobě, jestliže by k tomu přišlo a veřejná hotovost vyzdvižena bejti musela, obzvláštně vymínili, aby po vyzdvižení takového lidu za následující dva terminy táž berně za nimi zůstala, anebo, pokudž by skrze pokládání mustruňkův i tažení skrze zemi lidu válečného jim, anebo poddanejm jich, braním a plundrováním statečkův jich jaké škody se staly, ty aby sobě z takové berně domovní, posudního a jiných týmž sněmem svolených contributí to vše nahraditi mohli:

Ačkoliv by Nám nic milejšího nebylo, než aby při takové vejmince a vejhradě jich to zůstaveno býti a oni tudy vždy nějaké náhrady svých převelikých a těžkých škod ujíti mohli, ale že jim samým dobře vědomé jest, že na týž berně a contributi tehdáž svolené ten regiment knechtův Adolfa z Althanu najat jest, a My k placení jemu pro veliká a k víře téměř nepodobná každodenní vydání Naše žádných jiných cest a prostředkův najíti moci neráčíme, tak že jemu z týchž berní a contributí na vychování, jak dotčeno, lidu vojenského na tento rok svolených, za ostatní tři měsíce a za odtažení za půl měsíce, jakž s Nejvyšším jich o to narovnání se stalo, zaplaceno bejti musí: z té příčiny a nuzné potřeby jmenovaní poslové a komisaři Naši nahoře psaných stavův se vší pilností žádati mají, aby prohlídajíce k velikým a všem vůbec vědomým nedostatkům Našim, v kterýchž nynějšího času postaveni sme, a že Nám nikoliv možné není, kdyby i pokoj zavřen byl, týž regiment knechtův odjinud spokojiti, svrchu jmenované contributi pro vejš psanou potřebu a na placení téhož regimentu, též pro zastavení a uvarování dalších škod, kterýchž prve s velikým a litostivým naříkáním chudých lidí od téhož regimentu dosti sou

pocítili, bez zadržení a poražení všelijakého spravili a od vejminky té nahoře dotčené k milostivému zalíbení Našemu a k spomožení jim samým dobrovolně upustili.

A jakož také toho správu jmíti ráčíme, kterak jest lid jízdný a pěší, kterýž sou oni stavové na místě vejpravy poddaných svých najali, a na hranicích margkrabství Moravského chovali, těchto pominulých dnův z týchž hranic odtáhli, tak že obyvatelé téhož margkrabství, věrní poddaní Naši, (zvláště času tohoto zimního, kdež nepřátelé volně a beze vší zástavy podle vuole své přes vody a řeky všudy se přepraviti a nenadále vpády do téhož margkrabství činiti, a jim na nejvejš škoditi mohou) u velikém nebezpečenství s manželkami, dítkami a jmění svém zůstávají, nad to vejše pak i čas příměří, které na některou neděli s Uhry učiněno bylo, již vychází, tak že nyní, aby často jmenovaní stavové beze všech odkladův, dne ani hodiny neobmeškávajíc, na takové cesty, jak by hranice a země před vpády nepřátelskými a další skází a záhubou zachována býti mohla, pomyslili, nětco jistého a prospěšného v tom nařídili a sami sebe na dobré péči měli, nejvyšší potřeba ukazuje.

A protož mají poslové a komisaři Naši týmž stavům se vším dostatkem to předložiti, jich napomínati a jménem Naším s pilností žádati, aby oni jakožto ti, kteříž téhož nebezpečenství nejblížeji přísedí, a u kterýchž již nemalej čas ten škodlivej oheň hoří, města a zámky své blíž hranic téhož margkrabství Moravského v nově vzaty též i jiný v zemi ležící, na kterýchž všemu margkrabství obzvláštně a mnoho záleží, dobře osadili, profanty a munici opatřili, aby se z týchž míst předsevzetí nepřátelskému odpírati, a tak stavové sami sebe, manželky a dítky své opravdově brániti a ochraňovati mohli. Nebo poněvadž jsou stavové království Českého tohoto roku pro ochranu jich, jakožto svých milých bratří a přátel, a pro zachování téhož margkrabství, jakožto předního oudu koruny České, s velikou svou i chudých poddaných svých obtížností ponejprve generála svého s lidem, kteréhož do desíti tisíc pěšího a jízdného bylo, z tohoto království vypravíce, tři měsíce jej v poli drželi, a nyní podruhé na hranice téhož margkrabství žádného nákladu v tom nelitujíce patnácte seth koní a regiment knechtův vypravili a ten až posavad tam chovají, snadno při sobě sami to považiti mohou, pokudž by oni (jichž se tu předně dotejče) sobě pomáhati a k zachování hranic téhož margrabství a milé vlasti své se opravdově jmíti a přičiniti neměli, že by Nám těžko bylo stavy království tohoto, věrné a poslušné poddané Naše, k učinění jim dalších předešlým podobných pomocí přivésti, nýbrž že by tudy příčinu snadně vzíti mohli, lid svůj zase z hranic povolati a rozpustiti, z čehož by v pravdě záhuba konečná a dokonalej pád, (čehož pán Buoh zachovati rač) téhož margkrabství následovati musel.

Však k častopsaným stavům, jakožto k Našim milým a věrným poddaným, té celé milostivé naděje býti ráčíme, že prohlídajíce k velikému před očima stojícímu svému vlastnímu nebezpečenství, to tak, jakožto věrní milovníci vlasti své, vedle nevyhnutedlné a veliké potřeby a starodávní své k Nám často a skutečně prokázané poddané lásky [a] věrné povolnosti uvážiti, nařiditi a opatřiti nepominou, nad čímž bychom dobře spokojeni bejti a oni sami se vespolek těšiti a radovati mohli.

A dále, jakožto o tom často jmenovaní stavové dobrou vědomost mají, že od dávního času rejthaři urozeného Jiřího Kryštofa Teywle z Gundersdorfu v margkrabství Moravském s velikou, znamenitou obtížností a nevypravitedlnou škodou a plačtivým naříkáním mnohých obyvatelův leží, kterýmž bychom My, ovšem majíce s týmiž obyvateli obzvláštní utrpení, rádi chtěli, aby to k spokojení přijíti mohlo. Ale že sme [v] tak převelikých nedostatcích a pro jiná mnohá ustavičná válečná vydání k tomu posavad nikoli postačiti nemohli a v pravdě moci neráčíme ani jaké cesty a prostředky k tomu vyhledati můžeme; protož budou poslové a komissaři Naši stavův margkrabství Moravského, věrných našich milých, jménem a na místě Našem s pilností žádati, poněvadž týž Jiří Kryštof Teywl Nám od nich jmenován a od Nás na jich poníženou žádost za Nejvyššího přijat jest, aby také tíž stavové, věrní poddaní Naši, ty prostředky a cesty mezi sebou obrali, kudy by ti rejthaři k záplatě přijíti a ubozí prví na nejvejš schuzení poddaní jejich i oni sami větších a dalších těžkostí zniknouti mohli.

K zavírce tíž poslové a komissaři Naši často psaným stavům na místě Našem v známost uvésti nepominou, kterak toho z nejedněch rozdílných domácích a přespolních míst správu jmíti ráčíme, že mezi některými osobami z nich stavův od nemalého času všelijaká nedorozumění, neláska a škodlivá nesvornost povstala, skrze kterouž v tyto nebezpečné časy netoliko dobrému obecnému nemalá překážka se děje, ale i tudy vykořenění a dokonalé záhuby jest se obávati, a skrze takovou roztržitost v zemi nepřátelům více mysli a srdce k jich předsevzetí se přidává.

Nad čímž slušnou a nemalou stížnost nésti ráčíme, že tímto nebezpečnejm časem, kdež nejvíceji svornosti a sjednocení srdcí a myslí potřebí jest, toho se nic neumenšuje, ale téměř den ode dne rozmáhá.

I poněvadž žádná země nebo království samo v sobě rozdělené, roztržené a rozdvojené dlouho státi nemůže, a jak skrze svornost skrovné věci velikej znik a rozmnožení berou, tak že skrze roztržitost, ačkoli veliké a vzáctné (což každodenní příkladové ukazují) k pádu a v mizinu přicházejí, protož mají tíž poslové a komissaři Naši na to, mezi kterými stranami a z jakých příčin takové nedorozumění jest pošlo, dostatečně se vyptati, tomu vyroz-

uměti, a ty buď ad partem anebo jak se jim za nejlepší viděti bude, vyslyšeti, a k tomu cesty a prostředky (práce a pilnosti nelitujíc) vyhledati, jak by to vše mezi nimi spokojiti a je v upřímné sjednocení zase uvésti a smířiti mohli. Jakož My jim, komissařům Našim k spokojení a vyzdvižení těch věcí plnou moc dáváme, a pokudž by co toho nemohli k místu přivésti, tehdy aby o tom Nám dostatečnou správu s dobrejm zdáním svejm učinili, tak abychom dáleji v těch příčinách se resolvírovati a to, co spravedlivého a slušného bude, nařiditi moci ráčili. Ale k týmž osobám z stavův té milostivé naděje býti ráčíme, že toto milostivé napomenutí Naše v náležité vážnosti a šetrnosti jmíti budou.

A což tak jménem a na místě Našem svrchu jmenovaní komissaři Naši vedle dalšího jim v této věci učiněného oustního poručení Našeho s nimi jednati a mluviti budou, v tom se ve všem poslušně a poddaně ukázati nepominou, neb té celé milostivé a nepochybné císařské a královské naděje k nim bejti ráčíme, že v tom ve všem ovšem nikoliv zmejleni nebudeme.

A což oni na svrchu psané artikule a tyto milostivé a vysoce potřebné žádosti Naše učiní, to jim všem společně i jednomu každému obzvláštně touž milostí Naší císařskou spomínati a v potřebách jich podle vší náležitosti a možnosti je sobě poručena jmíti, nicméně že jim takové jich dobrovolné svolení na privilegiích a svobodách jich k žádné škodě a ujmě bejti nemá, to dostatečným obyčejným reversem opatřiti chtíti ráčíme, s počátku psaným komissařům Našim při tom milostivě poroučejíc, aby Nám o tom všem, jak to od nich vyřízeno bude, neprodleně relací svou po obzvláštním kurýru učinili, vědouce, že na tom jistou a milostivou vůli Naši císařskou naplní. Dán na Hradě Našem Pražském v pátek po sv. Tomáši létha šestistého pátého, a království našich Římského třitcátého prvního, Uherského třidcátého čtvrtého a Českého též XXXI°.

Rudolff.

Sdenco Adalb. Poppl de Lobcouic,
S. R. Bohemiae cancellarius

Ad mandatum Sacrae Caes.
Mtis Proprium.
Jan Menczl.

B. *Odpověd stavů moravských na instrukci cís. Rudolfa II. ve příčině další obrany země proti vpádům uherských povstalců, v kterěž si stavové též stěžují na přehlídky cizích vojsk v zemi a na řádění vojsk císařských.*

Odpověď pánům poslům JMtiCské.

Jeho Mti nejjasnějšího a nejnepřemoženějšího Římského císaře, Uherského a Českého etc. krále etc., arciknížete Rakouského a margkrabí Moravského etc., pána nás všech nejmilostivějšího, VMt páni poslové, páni a přátelé naši zvláště milí a na nás laskaví!

Jakou jste nám všem čtyřem stavům margkrabství tohoto při tomto nynějším sněmě zde v městě Olomouci pospolu shromážděným milostivou žádost JMtiCské oustně i také skrze instrukcí v známost uvésti a předložiti ráčili, tomu všemu jsme v ponížené poddanosti vyrozuměli.

Předně JMtiCské, pánu našemu nejmilostivějšímu, z milostivého nám CskéMti lásky a všeho dobrého vzkázání poníženě děkujeme, a nad tím, že JMtCská s pomocmi a contribucími, kteréž sme od dávních leth pořád v této tak těžké a dlouhotrvající proti tomu ouhlavnímu a krve křesťanské žíznivému nepříteli Turku otevřené válce pro obhájení víry svaté křesťanské a vlasti své na vlastní, ani poddaných svých bídu a skázu se neohlídajíc, nad možnost a přemožení naše činili, milostivě spokojen býti ráčí, obzvláštně potěšeni sme.

Tolikéž JMtCská u sebe milostivě rozvažujíce, že sme se roku jminulého vedle nařízené veřejné hotovosti k obhájení tohoto margkrabství do pole vypravili, lid svůj jízdnej i pěší s velikým nákladem na hranicích chovali, a přes to všecko od nepřátel škodu pálením, mordováním, zajímáním lidu a jiným všelijakým spůsobem nepřátelským též také od lidu vojenského křesťanského veliké soujení pocejtili, vyhledáváním při nás dalších pomocí milostivě (kdyby žen bez toho bejti mohlo) ušetřiti chtíti ráčil, ano také, abychme my stavové, i jiní věrní poddaní JMtiCské s ubohými poddanými svými s takových těžkostí zase vyjíti a nějakého v tom polehčení užiti mohli, s oběma nepřáteli v tractati o pokoj a příměří na jednání býti a o to, aby k dobrému vinšovanému vyřízení přijíti mohlo, posavad všelijak se starati ráčí: JMtiCské, pánu našemu nejmilostivějšímu, s tak milostivé a otcovské péče, kterouž o nás a všeckno křesťanstvo míti a vésti ráčí, poníženě a poddaně děkujeme, JMtiCské na budoucí prodloužené časy ve všech předsevzetích JMti požehnání Božského upřímně žádáme, a aby táž traktací o pokoj, kteréhož všickni žádostivi a potřebni sme, s dobrým a užitečnejm vlasti naší a všeho křesťanstva k svému místnému vyřízení přijíti mohla, jeho Božskou dobrotu pokorně prosíme, a že JMtiCské nás zase s našimi poníženými a poddanými službami v milostivou ochranu a lásku poručena učiniti ráčíte, VMtí za to žádáme.

Artikule pak od VMtí oustně přednešené a v Instrukcí obšírně obsažené majíce my všickni čtyři stavové margkrabství tohoto v pilném a bedlivém uvážení svém, na tom sme se snesli a tuto níže psanou odpověď VMtem jednomyslně dáváme:

Předně, kdež JMtCská po nás toho milostivě vyhledávati ráčí, abychme od té vejminky, kterouž sme létha minulého 1605 na sněmě obecním v outerej první po neděli postní, jež slove Inuocauit, v městě Víškově držaném učinili, totiž jestliže by k tomu přišlo

a veřejná hotovost vyzdvižena bejti musela, aby po vyzdvižení takového lidu berně domovní tím sněmem JMtiCské svolená za následující dva terminy za námi zůstala, anebo, pokudž by skrze pokládáním mustrunkův, sem i tam tažení skrze zemi lidu válečného nám aneb poddaným našim braním a plundrováním statečkův našich, jaké škody se staly, ty abychom sobě z takové berně domovní, posudního a jiných týmž sněmem svolených kontribucí to všeckno nahraditi a poraziti mohli, upustili, tak aby regiment knechtův pana Adolfa z Althanu, kterýž od JMtiCské na týž kontribucí najat jest, odtud zaplacen býti mohl.

I ačkoliv my všickni čtyři stavové a chudí poddaní naši tohoto minulého roku 1605 létha veliké a nenabyté škody jak od vpádů nepřátelských, pálením, mordováním a zajímáním chudých lidí, tak od lidu válečného skrze tuto zemi táhnoucího i také v zemi této mustrovaného, ano i na záplatu s velikým a plačtivým naříkáním ubohých a na nejvyšší znuzených poddaných našich očekávajícího sme snášeli a ještě až posavad snášíme, tak že prohlídajíc my na své a již jmenovaných poddaných našich dotčené škody, nemožnosti a velikou záhubu naši i jejich, k tomu veliká vydání a znamenité, vysoce vzniklé dluhy, v kterých až posavad vězíme, a kudy bychme sobě z nich pomoci mohli, téměř žádnejch prostředkův mezi sebou vyhledati nemůžeme, od takové vejminky nám upustiti skoro za nemožnou věc při sobě poznáváme: avšak vohlídajíce se na již svrchu oznámené a pravdivé příčiny a rozličné těžkosti, aby JMtCská od nás, věrných poddaných svých, skutečnou povolnost milostivě, jak předešle tak i nyní, poznati moci ráčil, k milostivému JMtiCské zalíbení a v nedostatcích od JMti nám předložených, vždy k nějakému spomožení od takové vejminky, co se poražení na kontribucí a posudním, pokudž by se obyvatelům země této jaká škoda stala (kromě berně domovní) totiž dvatcátého groše, kterou sme sobě, jestliže by k veřejné vejpravě přišlo, dotčenejm sněmem, aby za námi zůstala, vymínili, ano také již dávno na zaplacení lidu válečného od nás najatého ji vydali, dotejče, za ten toliko minulý 1605 rok upouštíme, vymíňujíc toliko z toho ty obyvatele a poddané jejich, kterým se od nepřítele buďto ohněm, nebo zajímáním dobytkův a plundrováním statečkův jejich škoda stala, tak že statky a živnosti jejich skrze to v velikou záhubu a skázu přivedeni sou, odvozováním tý a takový kontribucí, berní, zbírek a posudního povinni nebudou, nebo byť i nejraději kontribucí dávati chtěli, jsouce dokonce skaženi, s čeho jich spravovati nemají. Z kterýchžto kontribucí že JMtCská témuž regimentu pana Adolfa z Althanu pro uvarování dalších škod země této podle svého milostivého zakázání platiti poručiti ráčí, tej ponížené a nepochybné naděje k JMtiCské jsme.

Pokudž by se pak peněz z té kontribucí na doplacení téhož regimentu nedostalo, aby JMtCská ty prostředky, odkud by jinud zaplaceni býti mohli, tak aby nám v zemi na další záhubu se nezdržovali, milostivě vyhledati nařiditi ráčil.

Všakž jestliže by po zavření sněmu tohoto jaké další škody od lidu válečného komukoli z obyvatelův neb poddaných jejich se staly, to sobě vymiňujeme, aby mohl každý ten takovou škodu buď na posudním, neb na domovní berni sobě poraziti.

A jakož JMCská majíce toho správu, že lid náš jízdnej i pěší, kterýž sme my na místě vejpravy poddaných našich najali a na hranicích margkrabství tohoto chovali, z týchž hranic odtáhl, tak že my obyvatelé margkrabství tohoto (zvláště času tohoto zimního) u velikém nebezpečenství zůstáváme, nad to vejše pak i čas příměří, které na některou neděli s Uhry učiněno bylo, vychází, tak že nyní, abychom my stavové beze všech odkladův, jak by hranice a země tato před vpády nepřátelskými a další skázou i záhubou zachována býti mohla, pomysliti nětco jistého a prospěšného v tom nařídili a sami sebe na dobré péči měli, nejvyšší potřeba ukazuje, nás milostivě napomínati ráčí:

I před JMtiCskou tajiti nemůžeme, že sme díl jmenovaného lidu svého válečného tím spůsobem, aby dokonce preč odtáhl, z hranic našich nevyzdvihli; tolikéž lid jízdný a na díle pěší, kterej v poli ustavičně ležel, nemohouce se pro velikou zimu déle v poli zdržeti, do okolních a co nejblížeji k hranicím přiležících vsí a městeček, ktery od nepřítele spáleny nejsou, se jest položil a tu až posavád zůstává. Ostatní pak pěchotu v městech a zámcích při hranicích ležících, kde sme toho největší potřebu bejti uznali, sme zanechali.

Co se pak milostivého JMtiCské napomenutí dotejče, abychom města a zámky své blíž hranic margkrabství tohoto v nově vzaté, též i jiné v zemi ležící, na kterýchž zemi této obzvláště a mnoho záleží, dobře osadili, proffianty a municí opatřili, aby se z týchž míst předsevzetí nepřátelskému odpírati a tak my sami sebe, manželky a dítky své opravdově brániti a ochraňovati mohli, a tudy pánům stavům království Českého, aby nám s větší ochotností pomáhali, příčinu dali, na čež JMtiCské tuto poníženou správu činíme, že sme již, jak nahoře doloženo, zámky a městečka blíž hranic země této ležící tak, jakž možnost naše postačovati mohla, opatřili. Ale uznávajíce to, že takové opatření naše samo k odpírání tak silnému nepříteli nedostatečno jest, ano také že my stavové, vypravíce se nejprve osobami svými do pole, k tomu počet koní obzvláštně na jednoho každého uložený a dvatcátého, desátého i pátého člověka, též nekoliko seth Kozákův za několik měsícův, prve nežli sme jaké pomoci odjinud dosáhnouti mohli, i jiného lidu verbovaného ne-

málo na náš náklad chovali a tudy sami moc, sílu a vpády nepřítele na sobě zdržovati i jemu odpírati museli.

A již nyní sami takměř s nic bejti nemohouce JMtiCské poníženě prosíme, že pro zachování země této jak při stavích království Českého, tak knížetství Slezských a margkrabstvích Horních i Dolních Lužic, to milostivě jednati dáti ráčí, aby další pomocí svou nás neopouštěli, nýbrž jak prve tak i na potomní čas, pokudž by toho potřeba nastala, nám na pomoc přispěli.

Kdež pak JMtCská při nás toho milostivě žádati ráčí, poněvadž od dávního času rejthaři pana Jiřího Kryštoffa Teyfle z Gundrsdorfu zde v zemi s velikou, znamenitou obtížností chudých poddaných našich zůstávají, abychom ty cesty a prostředky mezi sebou obrali, kudy by též rejthaři k záplatě přijíti mohli:

I ačkoliv bychom rádi JMtiCské žádost jako věrní poddaní JMti vykonali, ale jsouce země tato v tak velkých těžkostech a potřebách (jakž nahoře dotčeno) postavena, tak že lidu svému válečnému od nás roku minulého najatému, odkud a jak platiti, nevíme, ovšem pak, aby od nás týmž rejtharům pana Teyfle placeno bejti mělo, nižádných prostředkův obmysliti nemůžeme, poněvadž také i berně a kontribucí létha 1604 svolená, na níž ten lid od JMtiCské najímán byl, podle téhož snešení sněmovního JMtiCské odvedena jest, nýbrž za to JMtiCské, aby JMt to milostivě naříditi poručiti ráčil, aby týmž rejtharům co nejdříve možny, zaplaceno býti mohlo, tak aby na další skázu a záhubu mnohých obyvatelův i chudých poddaných jejich, kteříž od nich veliké a nenabyté škody snášeli a posavad snášejí, déle v zemi neleželi, se vší ponížeností poddaně prosíme.

A což tuto koli ne z žádné povinnosti, nýbrž z své svobodné dobré vůle, z věrné poddanosti a upřímné lásky k milostivému JMtiCské zalíbení od nás svoleno jest, v tom že nás JMtCská, aby nám to, svobodám, privilegiím a chvalitebným pořádkům našim na žádné ublížení, škodu a ujmu nyní i v časích budoucích nebylo, reversem dostatečným milostivě opatřiti ráčí, JMtiCské za to poníženě prosíme.

A s tím že nás při JMtiCské, pánu našem nejmilostivějším, s službami našimi a věrnou poddaností v milostivou ochranu poručena učiniti ráčíte, za to VMtí žádáme.

C. Artikulové obecní.

1. *O pobožnosti a zachování při tom dobrého a chvalitebného řádu.*

Jakož všem vůbec vědomé jest a příkladové písma svatého to svědčí, že pán Bůh všemohoucí za žádnou jinou příčinou hněvu svého a prchlivosti na lidské pokolení slušně vypouštěti neráčí

jako pro nesčíslné hříchy a nepravosti lidské, které se zvláště tohoto nynějšího, nejhoršího a zle nakvašeného věku čím dále tím více rozmáhají a jako říkaje v obyčej vešly, odkudž pochází, že i za těmi příčinami pán Bůh k spravedlivému hněvu nyní popuzen jsouce, takové patrné a makavé pokuty jako mor, válku, neourodu, hlad, drahotu etc. i jiné nedostatky a soužení, jakž sme po předešlá létha obzvláštně pak toho roku pominulého v tejto zemi nemálo skutečně okusili, na nás dopouštěti ráčí, kteréhožto spravedlivého hněvu Božího ukrotiti a metly takové z hřbetu našeho jinak odvrátiti, pána Boha k milosrdenství nakloniti nemůžeme, jako skrze pokání svaté, když odvrátíce se od zlého života našeho srdcem skroušenejm a poníženejm k nohám Jeho Božské milosti padnouc, milosti svaté vyhledávati a za odpuštění hříchův prositi budeme. Za tou příčinou, což sme předešlejmi sněmy nejedněmi strany toho artikule nařizovali, to vše zase tímto sněmem obnovujeme a nařizujeme:

Předně, aby jedna každá vrchnost, duchovní i světská, dobrým příkladem v životě a obcování poddaným svým předcházela, všelijaké neřády, jako obžerství zvláště při kvasích a hodování, též tance, hry, zlořečení, hromování, přísahání, noční toulání, schůzky, přástky i jiné všelijaké neřády a rozpustilosti na gruntech svých zastavovali a přetrhovali. A aby pamět pána Boha v srdcích lidských ustavičně zůstávala, má se v městech, městečkách, ve vsech, kdež kostely a zvony sou, zvoněním každého dne třikrát, totiž ráno, o polednách a večer, znamení dáti. Kteréžto uslyšíc jeden každej, buď v domě neb na ulici, na kolena svá padnouc, srdce své ku pánu Bohu pozdvihnouti, Jeho Božskou milost za všelijaké důležitosti, za šťastné nad nepřítelem ouhlavním jména Božího a všeho křesťanstva Turkem a jinejmi nepřátely vítězství, za mír a pokoj, za ourody zemské i odvrácení hněvu Božího snažně žádati, v den nedělní a sváteční služby Boží, mše svaté poslouchati a slova Božího i modliteb pilni býti. Pakli by kdo tak lechkomyslný a nepovážný byl, na povinnost svou křesťanskou se zapomenul, osobou svou a zlým příkladem pohoršení dával, ten a takovej má od vrchnosti té, na kterýchž gruntech by se toho dopustil, ku příkladu jiným vězením i jinak skutečně trestán a pokutován býti. A aby toto naše sněmovní snešení všem vůbec známé bylo, má to každá vrchnost poddaným svým předložiti dáti a nad tím skutečnou ruku držeti. Kněží též a správcové duchovní na kázání slova Božího mají to i posluchačům svým přednášeti a k pobožnosti napomínati a to vše tím spůsobem, jakž sněmem létha 1602 držaném *) nařízeno jest.

---

*) Stalo se na obecním sněmě v Brně v outerý po památce sv. panny Doroty [12. února]. Pam. sn. V. fol. 82 a násl.

2. *O opatření hranic a země této v čas náhlý a nenadálý potřeby.*

Ta všeckna věc JMti panu hejtmanovi a JJMtem nejvyšším pánům ouředníkům a pánům soudcům zemskejm i osobám z obce ze všech stavův, kteříž by od pana hejtmana k tomu obesláni byli, v moc se dává, tak aby JJMti s těmi osobami, kteříž by se tehdáž sjeli, v najímání, verbování neb propouštění lidu válečného, též pštollunků vydávání, peněz vypůjčování i jiné podstatné a tejto zemi užitečné i prospěšné věci, uradíce se spolu konati, zavírati i nařizovati moc míti ráčili. Kteříž na takové poručení JMti pana hejtmana (ničímž se leč mocí Boží nevymlouvajíc) v tom se poslušně zachovati a v místo a čas jim oznámený sjeti se mají. Pakli by tak který z nich bezelstně přijeti nemohl, nicméně má předce omluvu svou panu hejtmanovi učiniti.

Všakž nastala-li by jaká taková náhlá potřeba týto zemi, tak že by možné nebylo JJMtem všem osobám, kteříž by tak nakvap obesláni byli, časně přijeti, a ta věc by brzského opatření potřebovala a odkladu trpěti nemohla, tehdy pan hejtman s těmi, kteříž by vždy přijeli, předce to, což by tehdáž nejpilnějšího a tejto zemi i obyvatelům nejužitečnějšího bylo, uvažovati a zavírati i nařizovati moc míti ráčí.

3. *Strany vyzdvižení země v čas náhlé a nenadálé potřeby.*

Poněvadž časové nyní proti předešlým časům mnohým rozdílnější sou, jestliže by tak náhlá a nevyhnutedlná potřeba nastala a zemi vyzdvihnouti potřebí bylo, to se JMti panu hejtmanovi k uvážení a v moc dává.

4. *O nařízení beffelichshaberův a jiných věcí k deffensí potřebných.*

Na tom sme se všickni čtyři stavové snesli, aby pan Ladislav mladší z Lobkovic na Šternštejně, Neyštatu, Rybnicích a Holešově, JMtiCské radda, pan Jiřík Hodický z Hodic a na Plavči, a z rytířstva pan Vilím Zoubek ze Zdětína na Zdounkách a Habrovanech, nejv. písař margkrabství Moravského, a pan Bernart z Zástřizl a na Haňovicích s hejtmany krajskými na to pomyslili a osoby, kteříž by se jim k tomu za správce a k ouřadům vojenským hodni býti viděli, aby vybrali, a všelijaké potřeby, kteréž by k ochraně země tejto a válečným věcem náležely, s bedlivostí vyhledali, a při nejprvnějším sjezdu panu hejtmanovi a JJMtem nejvyšším pánům ouředníkům a pánům soudcům zemským s dobrým zdáním svým, i co by se kterému beffelichshaberu služby dáti mělo, to přednesli.

5. *O zbírky k zemi svolené.*

Jakož sme roku tohoto minulého pro ustavičné vpády nepřátel našich netoliko sami osobně, s čeládkou a koňmi svejmi, též lidem pěším dvatcátého, desátého i pátého člověka na hranicích margkrabství tohoto několiko měsícův zůstávajíce outratu znamenitou vésti, ale také vidouce, že pro zachování země této, vlasti naší milé, to všeckno ještě málo postačovalo, nechtíce, abychom všickni zahynuli a dokonce skaženi byli, nemálo lidu válečného cizího, jízdného i pěšího jsme najíti dáti musili. Kterémužto lidu jsouce my za několik mnoho měsícův žold povinni, majíce na sobě i bez toho prvé těžké břemeno dluhův, tak že v tyto těžké časy jsouce země tato jak na díle od nepřátel, tak obzvláštně a velice od všelijakého lidu služebnýho pro ustavičné, prve předcházející mustrunky, obdanky, na záplatu očekávání, sem i tam skrze země tažení téhož lidu válečného na větším díle zhubena a skažena, již sprosta žádných prostředkův, kudy a jak bychom sobě spomoci mohli, najíti a vyhledati nemůžeme; avšak vědouce o tom, že dotčený lid válečnej, jízdný i pěší, který sme tak sami pro své vlastní opatření najíti musili, bez záplaty své bejti nemůže, z těch všech příčin tyto níže psané zbírky, které sme roku pominulého JMtCské byli svolili, opět na tento nynější 1606 rok (nám k zemi) na zaplacení téhož lidu našeho válečného tím vším spůsobem a na terminy sněmem v městě Víškově držaným obsažené, sme svoliti musili a tímto sněmem svolujeme; a aby se jeden každý čím spraviti věděl, do tohoto sněmu takové zbírky, kteréž začnouce od zavření sněmu tohoto, totiž od soboty den sv. Šťastného [14. ledna 1606] až do roku pořád zběhlého trvati mají, vepsati a obnoviti sme dali.

[Následuje doslovně obecní artikul minulého sněmu Víškovského až ku »Zbírce berně dvadcátého groše a z koní zbrojných« na str. 19—25 této sbírky.]

6. *O zbírku na pomoc na placení dluhů zemských, z koní zbrojných i jiných věcí uloženou.*

Tolikéž sme se všickni čtyři stavové na tom snesli: Jakož pominulého léta 1605 na sněmu obecním, kterýž v městě Víškově v outerý po neděli první postní, jenž slove Inuocauit, držán byl, v artikuli při berni dvatcátého groše na jednoho každého koně zbrojného na dva terminy po desíti zlatých uloženo jest, toho při tom pozůstavujeme, a k takové koní zbrojných trvající zbírce za tento 1606 rok na jednoho každého koně mimo předešlých deset zlatých jestě pět zlatých podle dotčeného lonského svolení přirážíme, tak aby již vedle předešlého nového na jednoho každého

z pánův obyvatelův uloženého počtu koní zbrojných za tento přítomný rok patnácte zlatých z ouplna vycházelo, a těch pět zlatých při tom nejprvnějším terminu o sv. Jiří příštím [23. dubna] spraveno bylo. Při spravování pak terminu berně dvatcátého groše sv. Bartoloměje [24. srpna] i sv. Mikuláše [6. prosince] létha tohoto 1606 též po pěti zlatých aby spravováno bylo.

K tomu také všickni páni, preláti, rytířstvo, města a obyvatelé zemští, kteříž jakékoliv poddané buď v městech, městečkách neb ve vsech kdekoliv usedlé mají, nečiníce rozdílu mezi židy a křesťany, ani lhotníkův aneb kterýmž by se z dopuštění Božího (krom těch, kteří od nepřítele zhubeni sou) škoda stala nevynímajíc, z jednoho každého poddaného, též města JMtiCské z předměšťanův mimo svrchu psané zbírky z vlastního měšce svého a důchodův svých vlastních po pěti groších bílých, měšťané pak a obyvatelé [v okršlku] a ohradě měst JMtCské usedlí z každého domu (kromě panských, prelátských a rytířských) po půl osmu groši bílým aby dali a spravili. Obzvláštně pak lidé poddaní všech pánův obyvatelův, což jich koli v zemi usedlých jest, mají tolikéž pojednou za jeden termin sv. Jiří příštího [23. dubna] po pěti groších bílých dáti a spraviti.

Item. Z domův novokřtěnských, v kterých kuchyně mají, což jich zde v margkrabství tomto jest, mimo ty berně, které na novokřtěnce v zbírkách tímto sněmem svolených uloženy sou, aby tíž no.okřtěnci tolikéž o sv. Jiří příštím po desíti zlatých dali a spravili.

K vybírání pak těch všech napředpsaných zbírek všickni čtyři stavové JMti panu hejtmanovi, aby pán vejběrčí zemské v městech Olomouci a Brně, [a to] osoby, které by se k tomu hoditi mohly, nařiditi moci ráčil, to tímto sněmem v moc dáváme.

7. *O půjčku, která se k zemi činiti má.*

Poněvadž všeckny tyto napředpsané a k zemi svolené zbírky ne tak spěšně vycházeti mohou, nýbrž při prodloužených terminích z některých slušných příčin spravovány býti mají, této pak zemi na brzkém a spěšným shledání peněz velice mnoho záleží, nebo ten všecken lid válečnej, jízdnej i pěší, na statcích pánův obyvatelův leží, a čím dáleji vše větší náklad na záplatu jich činěn býti, a přes to chudí lidé s svou znamenitou škodou a záhubou je vychovávati musí, tak že, kdyby to déleji trvati mělo, nemohla by než dokonalá skáza a spuštění země této následovati: i chtíce, aby tomu škodli ému předsevzetí v cestu vkročeno bylo, nemohouce žádným jiným spůsobem v podstatnou summu peněz tak spěšně a náhle, jakž toho potřeba ukazuje, se objíti, tuto cestu sme k tomu obrátiti musili

a na tom sme se snesli, aby jedenkaždý z obyvatelův, co na koho koní vedle nového šacunku uloženo jest, z každého koně zbrojného pro tuž náhlou a nevyhnutedlnou potřebu na splacení téhož lidu válečného zemského po dvou stech zlatých k zemi půjčil, a takové peníze od pondělka nejprv příštího, to jest od pondělího po sv. Šťastným [16. ledna 1606] ve čtyřech nedělích pořád zběhlých vejběrčím nařízeným v jednom každém kraji aby hned spraveny a odvedeny byly.

Item. Města JMtiCské, které stavů užívají i ty, které v stavu nejsou, z jednoho každého domu, což jich koliv v okršlku zdí městských jest (z čehož se domy panské, prelátské i rytířské, též domy farní, špitály, obecní a školní vynímají) po dvou zlatých; města pak JVKMti pana kardynála, jakožto biskupa Olomouckého, též panská, prelátská a rytířská, tolikéž z jednoho každého domu v okršlku zdí městských po jednom zlatým k té tak znamenité naší potřebě aby se skládaly a k zemi půjčily, města JMtiCské z týchž domův, páni stavové pak, kteří města hražená mají, z poddaných svých se přiznávali a týmž vejběrčím odvozovali. Avšak což tak koli pro často jmenovanou potřebu svou vlastní činíme, a jak my sami obyvatelé z koní zbrojných, tak také města JMtiCské a města nás obyvatelů půjčovati musíme, na tom sme se všickni jednomyslně snesli, aby jedenkaždý z nás takovou půjčku, což se jemu jí dáti dostane, zase sobě z zbírek a berní napřed psaných při terminích sv. Jana [24. června] a vánočním [25. prosince] k zemi svolených sraziti a zadržeti mohl, nicméněji toho v listu svým přiznavacím podle notule v sněmu tomto dostavené zřetedlně doložil, co při kterým terminu jakých zbírek jemu se dáti dostane, a co jest sobě z tejž zbírky vyrazil, anebo za sebou zadržel.

Item. Jestliže by se kterému z pánův obyvatelův neb těch, kteří peníze své na ourocích mají, víceji půjčiti dostane, než by zbírky jeho na tento rok svolené vynesly, aby se takový každý při JMti panu hejtmanu a osobách pánu ku pomoci přidaných ohlásil, a pán s tejmiž osobami ráčí moc míti s jiných peněz a zbírek zemských jemu to, což by tak vejš půjčil, poručiti zaplatiti. Na kteroužto zbírku a půjčku napředpsanou mají vejběrčí, ke všelijakým zbírkám zemským nařízení, konečně ten pondělí po neděli Inuocauit nejprve příští [13. února 1606] zasednouti a na ní dvě neděle pořád zběhlá seděti. Jestliže by pak kdo v těch dvou nedělích těch peněz nadepsaných nespravil a od sebe neodvedl, mají vejběrčí v každém kraji pánům oufedníkům menším ihned po vyjití těch dvou neděl žádného v tom žádným vymyšleným spůsobem neušetřujíc za reštantníky položiti a oznámiti. Páni ouředníci pak menší, aby neprodlívajíc též hned s exekucí předešlejmi sněmy vyměřenou, totiž aby takoví reštantníci touž půjčku dvojnásobně spraviti povinni byli, k jednomu každému bez všelijakého ušetření přikročili.

Však ti v to nemají potahováni býti, kterým se jest od nepřítele pálením a zajetí lidí poddaných i dobytkův jich škoda stala. Avšak toliko z toho statku a z těch vsí, na kterých se jest ohněm škoda stala, aby berní spravovati povinni nebyli.

Jestliže by pak kdo z obyvatelův, jsouce na vlast svou laskav, pro pohodlí země tu berni před napředpsaným terminem spraviti mohl, od takového každého z obyvatelův aby vejběrčí touž berni přijíti povinni byli.

8. *O lid válečnej, jízdný i pěší, pro potřebu země této verbovaný.*

Jakož sme předešle z důležitých a nevyhnutedlných potřeb země této lid válečný, jízdný i pěší, pro obranu naši a nenadálé vpády nepřátelské verbovati dáti musili, kterémužto lidu válečnému nemalá summa peněz podle pštolunkův jejich od nás dlužna pozůstává, oni pak aby obdankováni byli a k záplatě své přijíti mohli, na to očekávají a tím svým na záplatu očekáváním chudým lidem k nemalému obtížení a veliké záhubě jsou, na tom sme se snesli a k jednání s nimi o záplatu tyto osoby nařizujem:

Z stavu panského: Pana Maximiliána z Dytrichštejna, svobodného pána v Holnburgku, Finknštejně, Talberku a na Nyklšpurgku, dědičného šenka v Korytanech, JMtiCské raddu a komorníka; pana Petra Sedlnického z Choltic a na Fryšově.

Z rytířstva: Pana Guntera Golcze z Golczen, pana Viktoryna Freybergkera z Wosrhoffu a na Domaželicích, kteří aby beze všeho prodlení a odkladu mezi ten lid válečný, jízdný i pěší, se vypravili a s ním, jak nejmírněji budou moci, pilně a bedlivě jednali a skutečně se k tomu přičinili, aby prohlídajíce na nemalej díl skažení a spuštění země této od záplaty své (což by nejužitečněji býti mohlo), pro dobré zemské upustili s tím doložením, že sou je chudí lidé, poddaní naši, dosti dlouhý čas z velikou obtížností svou vychovati musili.

9. *O propuštění JMti pána Ladislava mladšího z Lobkovic z práce dyrektorské.*

Jakož jest pominulých leth od nás stavův pan Ladislav mladší z Lobkovic na Šternštejně, Neyštatu, Rybnicích a Holešově, JMtiCské radda, dyrektorem peněz zemských nařízen byl, i poněvadž jest na nás stavy týž pan z Lobkovic, předkládajíce v tom nedostatek zdraví svého i jiné podstatné příčiny, netoliko při tomto sněmu, nýbrž i při jiných sněmích po nás toho, abychom pána z tej práce propustili, snažně žádal, vznášeti nepřestával, kdež nemohouce

toho při pánu, aby v tej práci pán dýle zůstával, nikoli obdržeti, pána z tej práce propouštíme ode pána práce panské vděčně přijímajíc. My všickni čtyři stavové pánu z toho náležité poděkování či[ní]me, hotovi jsouce, pánu se toho zase všelijakou volností naší skutečně odměňovati.

10. *Nařízení osob, kteří peníze zemské v správě a opatrování svém míti mají.*

Poněvadž sme toho my všickni čtyři stavové při panu Ladislavovi mladším z Lobkovic na Šternštejně, Neyštatu, Rybnicích a Holešově, JMtiCís. Římského, Uherského a Českého etc. krále etc. raddě, kterýž pominulých leth od nás za dyrektora peněz zemských nařízen byl, aby pán v té práci zemské déleji zůstati račil, žádostivě nikoli obdržeti nemohli, nýbrž pána na žádost jeho a z práce té, kterou jest tak pán až posavad pro dobré země této platné vedl, služby panské (vděčně je přijímajíc a z nich děkujíc) jsme propustili:

Protož chtěje my stavové v tom dobrý a stálý řád naříditi, na tom sme se jednomyslně snesli, a k takové potřebě, k opatrování peněz zemských, a jakby týž peníze zemské nejlépe a nejužitečněji opatrovány a vydávány bejti mohly, my všickni čtyři stavové dožádali sme se JMti pana Karla z Lichtnštejna a z Nyklšpurgku na Lednici, hradě Ousově, Plumlově a Černé hoře, JMtiCské tejné raddy, jakožto hejtmana margkrabství tohoto. Pro spěšnější pak té věci fedrunk vědouce o tom, že pán mnohé práce a zaměstknání míti ráčí, ku pánu sme dvě osoby z stavu rytířského, totiž z kraje Brněnského pana Jana Zahrádeckýho z Zahrádek na Višňovým, Třtěnici, Krhově a Hobzí, sudího práva menšího zemského kraje Brněnského, a v kraji Olomouckém pana Viktoryna Freybergkera z Wosrhoffu a na Domaželicích obrali a volili, tak aby, jakž předně JMt pan hejtman, tolikéž i ty dvě ku pomoci pánu přidaný osoby penězi zemskými říditi, na ně poručení vydávati a jimi vládnouti mohly.

Kteréžto dvě osoby, každý v kraji svým, zouplna o všech a všelijakých zbírkách pro potřebu zemskou svolených, též vypůjčování peněz, placení dluhův zemských dobrou vědomost majíc, to všecko pod správou svou míti a v tom se podle dole psaného vyměření takto chovati mají:

Předně týž osoby, jakž napřed doloženo jest, mají o tom, co se odkudkoliv všelijakých pomocí a zbírek zemských, kterého terminu v kterém kraji vybere, aneb co toho kde a za kejm v reštu zůstávati anebo vypůjčovati se bude, věděti, od vejběrčích toho všeho správu i vejtahy pořádně bráti a na poručení pana hejtmana vejběrčím obojího kraje, tu kdež by toho potřeba zemská nastala, peníze poroučeti vydávati.

A což tak vejběrčí obojího kraje, jakž svrchu doloženo, předně na poručení pana hejtmana i tolikéž, což ty dvě ku pánu přidané osoby s poručení jeho, aneb když by pan hejtman v zemi bejti neráčil, pana místodržícího JMti vejběrčím zemským poroučeti budou, na taková vydání svrchu jmenované osoby jim vejběrčím kvitanci spečetěné s podpisem ruk jejich vlastních s doložením v nich toho, komu a nač co vydáno, dávati a odvozovati mají. Však nicméně proto týž dvě osoby, každá obzvláštně v kraji svým, založíce na to rejstra počtová, do těch rejster to všeckno, což se tak jakýchkoliv zbírek a peněz zemských na psaní jejich vydávati bude, anebo jestliže by kdy od koho a jaké koli peníze k zemi náležité na hotové summě vyzdvihli a k rukám svým přijali, ty také jak v příjmu i u vydání sobě klásti a při každém vydání netoliko poručení páně hejtmanovo, nýbrž i kvitancí od toho, komuž takové peníze zemské odvozovati budou, rozkázati sobě dávati a odvozovati mají.

Tolikéž při činění a odvozování počtův svejch takové kvitanci předkládati a tím vydání svá dojišťovati mají. A kdyžby koli od týchž osob vejběrčím zemským strany odeslání jim vejtahů, co by tak za sebou peněz zemských na hotově měli, psáno a poručeno bylo, o tom těm osobám vejběrčí zemští, každý v kraji svým, neprodleně oznamovati, toho všeho pořádně, srozumitedlně psané vejtahy posílati a v tom se psaním a oznamováním těch nadepsaných osob spravovati povinni budou. A jestliže by po učiněném oučtu se panem hejtmanem země pánu co dlužna pozůstala, anebo pán zemi k dobrému kde ven z země v těchto spěšných a velikých potřebách našich se dáleji vdlužiti a sám se zapsati ráčil, mají často jmenované od nás stavův ku pomoci nařízené osoby to vše zase na místě nás stavův pánu zde v zemi pořádně zaplatiti anebo ujistiti.

A za práci těm dvěma osobám každému z nich za tento rok dáno bejti má po pěti stech zlatých.

Komu by pak na místě pánův stavův pan Jan Zahrádecký a pan Viktoryn Freybergker počty své z toho, což tak pod správou svou jmíti budou, příjmou a vydají, činiti, odvozovati, též od koho z nich kvitováni bejti měli, to se od nás stavův JJMtem nejvyšším pánům ouředníkům a soudoům zemským, aby k tomu jisté osoby nařiditi moci ráčili, tímto sněmem v moc dává.

11. *O deffensí.*

Jakož sme předešle osoby jisté strany deffensí na hrad Pražský k JMtiCské k patnáctýmu dni měsíce tohoto Januarii vypraviti měli, z kteréžto jízdy na tento čas z některých příčin sešlo, i uvažujíc my to bedlivě, že nám na té defensí v nynější tyto nepokojné časy

velice a mnoho, více nežli jiným zemím záleží, nařídili sme a tímto sněmem nařizujeme, aby osoby dole psané k JMtiCské na Hrad Pražský, tak aby znovu JMtiCské o jmenování k té traktací jistého dne poníženě žádali a k tomu i o jiné artikule margkrabství tohoto se dotejkající podle instrukcí od nás jim dané s pilností jednaly, vypraveny byly. A když by tak JMtCská o touž deffensí k jednání jistý den jmenovati poručiti ráčil a panu hejtmanovi o tom oznámeno bylo, má pan hejtman osobám těm, kteříž předešlými sněmy k tomu nařízeni kromě pana Vilíma z Roupova a pana Karla z Žerotína, kteříž na předložení a žádosti jejich slušné z toho propuštěni sou, psaním svým oznámiti, aby se k tomu jistému oznámenému dni na Hrad Pražský vypravili a tu všecku věc s panem hejtmanem a osobami od nás stavův k tomu nařízenými k dobrému margkrabství tohoto jednali a s pomocí Boží vyřídili.

Nyní pak k tomu nynějšímu jednání při sněmu obecním v království Českém nařídili sme:

JMt pana Karla z Lichtnštejna a z Nyklšpurgku, na Lednici, hradě Ousově, Plumlově a Černé hoře, JMtiCské tejnou raddu a hejtmana margkrabství tohoto.

Pana Jana Říčanského Kavku z Říčan a na Broumově, JMtiCské raddu; pana Wejkharta hrabě z Salmu a Neyburgku nad Ihnem a na Tovačově, též JMtiC. Římského, Uherského a Českého etc. krále etc. raddu.

Z rytířstva:

Pana Vilíma Zoubka ze Zdětína na Zdounkách a Habrovanech, nejvyššího písaře margkrabství Moravského; pana Václava Zahrádeckého z Zahrádek na Budiškovicích; pana Jiříka Martinkovského z Roseče a na Litenčicích.

Kteřížto páni poslové naši k tejto nynější jízdě nařízení, mají podle artikulův v instrukcí jim doložených JJMtem nejvyšším pánům ouředníkům a pánům soudcům zemským i všem třem pánům stavům království Českého od nás z té bratrské a laskavé vypravené lidu jízdného i pěšího pomoci, kterouž jsou tak do margkrabství tohoto léta pominulého učiniti ráčili z velikou vděčností a náležitou uctivostí poděkovati, a JMti panu Adamovi z Šternbergka na Bechyni a Sedlci, nejvyššímu komorníku království Českého, jakožto nejvyššímu generálu nad tím lidem nařízenému na důvod jisté a pravé vděčnosti present podle snešení našeho odvésti.

Tím způsobem tolikéž na tom sme se snesli, aby JJMtem knížatům a pánům stavům knížectví Slezských od nás z tej pomoci, kterouž sou nám tohoto pominulého roku učiniti ráčili, na důvod jisté vděčnosti náležité poděkování učiněno bylo.

A když by nejprve sněm obecní ve Vratislavi držán byl, aby osoby dolepsané, od nás k tomu nařízené, osobně se do Vratislavě vypravily a z té laskavé a bratrské náklonnosti i z skutečného k nám lidu vojenského, jízdného i pěšího na pomoc vypravení vděčně poděkovaly a panu Janovi Šneknhauzovi a také panu Vilímovi Plumberkovi, jednomu každému z nich podle snešení našeho na památku vděčnosti aby dar odvedly, k čemuž tímto sněmem nařizujeme osoby tyto:

Z stavu panského:

Pana Jiříka Bruntálského z Vrbna a Helffenštejně, a z rytířstva pana Jana staršího Kobylku z Kobylího a na Sovinci.

12. *O reštantníky.*

Poněvadž se to nachází, že reštantníkův všelijakých berní a zbírek nemalý počet zůstává, a všem vědomé jest, jak veliká potřeba země této jest, znajíce věc spravedlivou býti, abychom nevyhledávajice v tom žádného svého pohodlí ani zisku, sobě jednostejně pomohli a všickni, což tak svolujeme, tomu dosti činili, na tom sme se všickni čtyři stavové snesli, aby páni ouředníci menší ihned po zavření sněmu tohoto, též pan hoffrychtýř manský s executí podle vyměření v předešlých sněmích učiněného beze všelijakého odkladu a ušetření kohokoliv přikročili. Jestliže by pak koho ušetřili, a to se shledalo, aby sami oni páni ouředníci menší a pan hoffrychtýř manský místo těch, kterých ušetřili, berni nespravenou dvojnásobně dáti povinni byli. *)

13. *O oučet s JMtí panem hejtmanem.*

Jakož jest pan Karel z Lichtnštejna, hejtman margkrabství Moravského, na nás stavy to vznésti a o tom oznámiti ráčil, že pominulého roku při vyzdvižení země této v městě Hradišti i jinde na beffelichshabery a všelijaké vojenské potřeby peněz svých nemálo vynaložiti ráčil, též o půjčku hotových peněz, o zadržalé služby panské, tolikéž za prachy, kule a střelbu, které pán ku potřebě zemské byl propůjčil, žádajíce pán nás stavův, aby se pánem oučet o to, což by toho koliv spravedlivě se vyhledalo, učiněn byl, a takové peníze, pokudž by se co toho našlo, pánu aby buď položeny anebo ujištěny byly, i znajíce my stavové věc spravedlivou býti, na tom sme se snesli: aby se pánem o to všeckno osoby k tomu

*) Následuje artikul »O opatření pana hejtmana zemského strany statků sirotčích, na kterých by dluhové byli«.

od nás níže nařízené, sjedouce se společně neb rozdílně bez prodlení oučet učinily. A což by se tak toho všeho vyhledalo a našlo, aby pán na místě nás stavův, poněvadž peněz zemských před rukama na tento čas není, ujištěn byl. K takovému pak oučtu od nás tyto nížepsané osoby voleny jsou:

Z stavu panského:

Pan Ladislav mladší z Lobkovic na Šternštajně, Neyštatu Rybnicích a Holešově, JMtiCské radda; pan Voldřich z Kaunic na Slavkově, Ždánicích a Lomnici.

Z stavu rytířského:

Pan Jan Zahrádecký z Zahrádek na Višňovým, Trtěnici, Krhově a Hobzí, sudí práva menšího zemského v kraji Brněnském; pan Viktoryn Freybergker z Wosrhoffu a na Domaželicích.

Že jest pak týž pan hejtman roku pominulého 1605., v kterémž země tato, vlast naše milá, vpády nepřátelskými velice obtížena jsouc, přicházejíce k vyzdvižení, jakž předně opatrováním pána Boha všemohoucího a podle toho i skrze osobu panskou, jakožto hejtmana a nejvyššího generála nad lidem válečným margkrabství tohoto nařízeného, pilností a bedlivostí panskou chráněna a opatrována byla, ode pána takové služby panské, zemi této činěné, vděčně přijímajíce, pánu přátelsky a služebně děkujeme. A že pán jakožto hejtman a milovník vlasti, zemi tuto, jakž předně s pomocí Boží, tak jakž by nejužitečněji býti mohlo, před nenadálými vpády nepřátelskými náležitě opatrovati bude, ku pánu tej celej důvěrnosti sme.

14. *O učinění počtů z proffantův zemských.*

Jakož jest pominulého roku 1605. při vyzdvižení země pan Lukáš Dembinský z Dembině a Střílném a Herutících, nejvyšším proffantmistrem zemským byl a k sobě všelijaké do proffantu náležité potřeby přijímal i zase vydával, na tom sme se všickni čtyři stavové snesli, aby týž pan Lukáš Dembinský beze všeho prodlení ze všeho toho, což jest tak k sobě přijímal i zase vydával, před osobami těmi, kteříž s JMtí p. hejtmanem oučet činiti mají, pořádný počet vykonal. A jestliže by se tak co toho za ním, že by k zemi náleželo, vyhledalo a našlo, (poněvadž k potřebám zemským peněz pilně potřebujeme), aby od sebe bez prodlení odvedl. *)

*) Následují artikule: »O vyřízení všelijakých komisí předešlými sněmy nařízených«, »o zvody pro reštanty zemské«, o reštantníky koní, pěších a poplatků, o odložení soudu Brněnského, jež vynechány.

15. *O lid vojenský, který se do měst JMtiCské k mustrunkům nebo k obdankům sjíždí:*

Jakož sou sobě někteří z pánův obyvatelův do stavu městskýho, že by jim do domův jejich, které v městech JMtiCské mají, lid válečný, jízdný i pěší, kladli, stěžovali, na tom sme se snesli, aby se toho od stavu městskýho pánům obyvatelům více nedálo, a napotom lid válečný, jak jízdný ani pěší, do domův jejich, kteréž tak v městech JMtiCské mají, pokládán nebyl.

16. *O opatření měst JMtiCské municí a všelijakými proffanty.*

Poněvadž v tyto nebezpečné válečné časy mnozí z pánův obyvatelův, jakž předně manželky, dítky i statky své pro opatření jich do měst JMtiCské odsílají, na tom sme se všickni čtyři stavové snesli, aby ouřadové v městech JMtiCské, jakž předně municí, též všelijakými proffanty podle možnosti z dostatkem se opatřili. A což by tak kdo z pánův obyvatelův věcí svých do měst JMtiCské k opatření buďto poslati anebo zase odvésti dáti chtěl, aby páni města pánům obyvatelům v tom žádné překážky nečinili.

17. *O proměnění hejtmana krajského v kraji Olomouckém.*

Jakož jest pan Jan Bukůvka z Bukůvky na Třemešku a Ejvanovicích skrze supplikací svou na nás stavy, abychom jej z tej práce, v kteréž za jednoho hejtmana krajského v kraji Olomouckým nařízen byl, propustili, žádost vzložil, na kteroužto snažnou žádost jeho jej sme z tej práce propustili, a na místě jeho pana Bernarta Podstatskýho z Prusinovic a na Veselíčku za hejtmana krajského v kraji Olomouckým tímto sněmem nařizujeme. *)

18. *Stavové moravští stěžují si císaři Rudolfu II. na rejthary Kryštofa Teufla z Gundersdorfu, že zemi neustále hubí a prosí, aby vojsko to po výplatě bylo rozpuštěno neb aspoň z Moravy odvoláno. — V Olomouci 7. ledna 1606.*

(Kopiář zemsk. sněmů mor. III. fol. 59—60.)

JMtiCské strany rejtharů páně Teyflowejch.

Nejmilostivější císaři! VCskéMti ve vší poníženosti tajiti nemůžeme, kderak sme my obyvatelé margkrabství tohoto i s chudejmi

*) Následují obecní artikule: »O propuštění z služby p. Ondřeje Zeydle«, »o pány z Kunovic, též sirotka Strážnického«, »o přijetí za obyvatele p. Ondř. z Puchomu, p. Kryštofa Dykera z Hozenau«; pak notule z listů přiznavacích: 1. Na půjčku z koní zbrojných. 2. Na půjčku z domův od měšťanův z poddaných po 1 zl., 3 z domů po 2 zl. a a 4. Na všecky jiné sbírky. — Konečně artikul o přijetí v stav panský Jakuba staršího Vojsky z Bogdunčovic a Václava Nekše.

lidmi poddanejmi našimi pominulého roku jak od nepřítele, tak od lidu válečného pana Hendrycha Matesa hraběte z Thurnu a Wolfa Wřesovce na obdank za dlouhej čas, tolikéž pana Adolfa z Althamu na mustrunk okolo 20 neděli očekávajícího veliké škody snášeti my museli, a nyní ještě od rejtharů pana Jiřího Kryštofa Teywle, kteříž tak mnoho měsícův na obdank a záplatu svou v tejto zemi očekávají a na další záhubu nás i poddanejch našich až posavad leží, toho se neumenšuje, a což více jest, že sou se (jakž nás správa došla) slyšeti dali, pokudž by se jim podle smlouvy skrze pány komisaře ode dvoru JCskéMti nařízené při terminu s nimi snešeném dosti nestalo, že by sobě toho na zemi tejto postíhati chtěli.

I poněvadž sme my všickni čtyři stavové všelijaké zbírky a pomoci po ta pominulá létha VCMti na ten spůsob, abyšte na ty od nás svolené pomoci podle své milostivé vuole lid válečnej verbovati a jim z toho platiti moci dáti ráčil, z poddané lásky svolovali, i při terminích jmenovanejch odvozovali, a nyní pak, dle milostivé VCskéMti žádosti na tomto sněmě nynějším ode všech zadržování a všelijakejch vejražek (kromě berně 20. groše, kterouž sme na placení lidu našeho, jejž sme v poli proti nepříteli chovati musili, dávno vydali) neohlídajíce se na svou a poddaných svejch velikou škodu, za ten pominulej rok k milostivému VCskéMti zalíbení upustili; za kteroužto příčinou k VCskéMti k ochraně se utíkáme a ve všeckné poddannosti prosíme, že ohlédnouce se na naše vedle možností nejvyšších po tato tak mnohá těžká létha povolně činěné pomoci, tolikéž na nás mnohých obyvatelův i poddaných našich potřebu, chudobu, nouzi a nesmírné již prve od nepřítele i lidu válečného učiněné škody, těžkosti a nebezpečenství, v kterejch nyní postaveni jsme, toho všeho milostivě a otcovky povážíce, o tom, aby týž rejthaři nadepsaného pana Jiřího Kryštofa Teywle, což nejdříve možné, obdankováni a spokojeni byli, i na další škodu a záhubu nás obyvatelův i poddaných našich zde nezůstávali, milostivě nařiditi a poručiti ráčíte; nebo kdybychom my obyvatelé skrze takové škody důchodův našich a poddaní živnůstek svejch zbaveni byli, možné by nebylo žádných tak podstatných pomocí VCskéMti i nám v těchto nebezpečných časích a nevyhnutedlných potřebách shledávati. Jakž pak té celé naděje k VCskéMti sme, že nás v tej příčině otcovsky chrániti a tuto prozbu naši milostivě naplniti ráčíte, a my každého času k milostivému VCskéMti zalíbení věrně ve vší poddané povolnosti VCskéMti všeckno možné rádi činiti a se odsluhovati šetřiti budeme. S tím etc. Datum v městě Olomouci v sobotu po památce sv. Tří králů létha 1606.

Podpis jako ut supra.

19. *Stavové moravští žádají p. Jiřího Kryštofa z Teufla za přímluvu u císaře Rudolfa II., aby rejthaři jeho po výplatě byli rozpuštěni. V Olomouci 13. ledna 1606.*

(Kopiář zemsk. sněmů mor. III. fol. 60—61.)

Urozenému pánu, panu Jiřímu Kryštofovi Teywlovi z Gundrsstorffu a na Tavikovicích, JMtiCské nejvyššímu nad jedním tisícem koní zbrojnejch, panu příteli, švagru a bratru našemu zvláště milému a pánu k nám laskavě příznivému!

Službu etc. — Správu toho máme, že rejthaři VMti, kteříž zde v zemi již od dávního času leží na obdank a záplatu svou očekávajíce a troštujíce se snad na záplatu z zbírek JMtiCské od nás svolených, opěth jiného kvartyru na další škodu a záhubu tohoto margkrabství vyhledávají.

I poněvadž o tom dobře bez mnohého vypisování věděti ráčíte, v jakejch velikejch těžkostech tato země postavena jest, a že ty všeckny zbírky a contributi, kteréž jsme po tato dvě pominulá létha JMtiCské (aby JMtCská podle své milostivé vůle lid válečnej na ty zbírky od nás svolené sobě verbovati a z nich zaplatiti dáti moci ráčil) svolili, JMtiCské zouplna sme odvedli a jak VMti žádného pštolungku nevydávali, tak také žádné smlouvy o záplatu s rejthary VMti nečinili. Nebo kdybychom my, třebas ty rejthary VMti zde v zemi dýle trpěti a jim kvartyry ukázati chtěli, znáti moci ráčíte, jak již tato země od nepřítele zkažena a od lidu válečného na nejvyšší vyžita a vyhubena jest, že to nám možné učiniti není. Ačkoliv bychom VMti i těm poctivejm lidem rejtharům VMti věrně rádi přáli a vinšovali, aby záplaty náležité za službu svou, což nejdřív možné, dostati a spokojeni bejti mohli, jakž pak také, aby o tom JMtCská milostivě nařiditi poručiti ráčil, obzvláštním psaním za VMti se přimlouváme a VMti za to, jakožto jednoho landfrydníka a spolu pana bratra našeho přátelsky napomínajíc žádáme, že se k tomu všelijak, aby tíž rejthaři, což nejdříve možné, spokojeni a obdankováni bejti mohli, a na další škodu nám obyvatelům i chudým poddaným našim, tu v zemi se nezdržovali, přičiniti, prostředky v tom obírati a při JMtiCské toho vyhledávati ráčíte; jakž pak té celé naděje k VMti sme, jakožto jednomu také milovníku vlasti své, že tak učiniti ráčíte, a my zase všelijakým dobrým přátelstvím VMti se odměniti nepomineme. S tím etc. — Datum v městě Olomouci 13. dne Januarii 1606.

Podpis čtyř pánů stavů jakž vt supra.

20. *Přípis moravských stavů komisařům Teuflovým p. Petru z Zástřizl a Václavu Ulstorfrovi ve příčině výplaty a rozpuštění jeho rejtharů. V Olomouci 14. ledna 1606.*

(Kopiář zemsk. sněmů mor. III. fol. 61.)

Komisařům Teywlovejm panu Petrovi z Zástřizl a panu Václavovi Vlstorfarovi!

Urozené vladyky, páni přátelé naši zvláště milí! Zdraví dobrého Vám rádi přejeme. Jakož jste v nebytnosti páně hejtmanova zde v zemi skrze pana místodržícího téhož ouřadu za komisaře nad rejthary pana Jiřího Kryštofa Teywle z Gundrstorfu, nejvyššího, voleni, nepochybujem, že tomu za dosti činiti se snažíte. I poněvadž sami o tom dobrou vědomost máte, jaká to nesmírná záhuba této země jest, že oni tak dlouhý čas s velikou obtížností chudejch lidí, poddanejch našich, zde v zemi leží, byli bychom toho v pravdě sami povděčni, aby ti poctiví lidé aspoň jednou k své záplatě a spokojení přijíti mohli a jinam ven z země každej cestou svou se odebrali, vás napomínáme, že se o to přičiníte a všelijaké prostředky obmyslíte, kdyby k záplatě své časně nepřišli a jiné kvartyry míti chtěli, aby raději ven z země někam se položili. V čemž znajíce toto napomenutí, o Vás jináče nesmejšlíme, že budete věděti v tom jak postupovati. S tím p. Bohu poručeni buďte. Datum v městě Olomouci v sobotu den sv. Šťastnýho [14. ledna] anno 1606.

Hejtman, páni, preláti, rytířstvo, poslové z měst JMtiCské, stavové margkrabství Moravského, nyní při sněmu obecním v městě Olomouci shromážděni.

21. *Stavové moravští vysílají poselství k císaři Rudolfu II. v nutných záležitostech zemských a prosí, aby císař posly vyslyšel, jim věřil a milostivou odpověď dal ráčil. — V Olomouci 14. ledna 1606.*

(Kopiář. zemsk. sněmů mor. III. fol. 48.)

Věřící psaní pánóm poslóm do Prahy k JMtiCské vyslanejm.

Nejjasnějšímu, velikomocnému a nejnepřemoženějšímu kníželi a pánu, panu Rudolfovi druhému, z Boží milosti volenému Římskému císaři, Uherskému a Českému etc. králi, arcikníželi Rakouskému a margkrabí Moravskému, pánu našemu nejmilostivějšímu, JCskéMti.

Nejjasnější, velikomocnej a nejnepřemoženější Římskej císaři, Uherskej a Českej etc. králi etc. a pane, pane náš nejmilostivější! VCskéMti služby naše věrné a poddané s vinšováním od pána Boha všemohoucího vejborného zdraví, v něm šťastného za mnohá létha nad námi panování a nade všemi nepřátely veselého svítězení VCskéMti ve všeckné poníženosti vzkazujeme.

Nejmilostivější císaři! Poníženě před VCskouMtí netajíme, že z jednomyslného nás všech čtyr stavů snešení vidouce toho znamenité, veliké, důležité, žádného odkladu netrpící a nás všech obyvatelův VCskéMti věrnejch poddanejch se dotejkající pilné potřeby bejti, k VCskéMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, urozené pány, pana Karla z Lichtnštejna a z Nyklšpurgku a na Lednici, hradích Ousově, Plumlově a Černé hoře, VCskéMti tejnou raddu a hejtmana margkrabství tohoto, pana Jana Říčanského Kavku z Říčan a na Broumově, VCskéMti raddu, pana Wejkharta hrabě z Salmu a Neyburgku nad Ihnem a na Tovačově, též VCskéMti raddu, pana Zdenka Brtnického z Waldštejna na Brtnici a Sádku; a urozené a statečné rytíře a vladyku pana Vilíma Zoubka ze Zdětína a na Zdounkách a Habrovanech, nejv. písaře margkrabství Moravského, pana Václava Zahrádeckýho z Zahrádek a na Budiškovicích, a pana Jiříka Martinkovskýho z Roseče a na Litenčicích, posly naše, k VCskéMti na Hrad Pražský vysíláme, jimž sme to, což tak na místě našem při VCskéMti, pánu našem nejmilostivějším, jednati mají, poručili.

VCskéMti poníženě a poddaně prosíme, že již dotčenejm poslům našim, nerci-li, což by tak koliv VCskéMti jménem a na místě našem přednášeli, cele a zouplna věřiti, ale i v tom, v čem se tak skrze týž posly naše k VCskéMti utíkáme, k nám se milostivě nakloniti, dobrou odpověď dáti poručiti a naším nejmilostivějším císařem, králem a pánem bejti a zůstávati ráčíte. S tím VCskouMt p. Bohu, nás pak v milostivou a otcovskou VCskéMti ochranu poníženě poručena číníme. Datum v městě Olomouci v sobotu den památky sv. Šťastnýho [14. ledna] létha Páně 1606.

VCskéMti

věrní poddaní
místodržící ouřadu hejtmanského, páni, preláti, rytířstvo a vyslaní z měst, stavové margkrabství Moravského, při sněmu obecním v městě Olomouci shromážděni.

22. *Stavové moravští dávají pověřující list poslům svým ku stavům království Českého a připojují prosbu, aby stavové čeští žádosti od poslův přednesené vyslechli, jim věřili a laskavě naplnili V Olomouci, 14. ledna 1606.*

(Kopiář zemsk. sněmů mor. III. fol. 49.)

Věřící psaní pánóm poslóm z Moravy ku panům stavóm království Českého.

Vysoce urozenému pánu a urozeným pánům pánům, urozeným a statečnym pánům rytířům a vladykám, vzáctné poctivosti a opatrnosti pánům Pražanům a městům, všem třem stavům království

Českého, pánu nám laskavému, pánům ujcům, švagrům, strejcům, bratrům a přátelům našim zvláště milým a pánům k nám laskavě příznivým, JJMtem!

Službu svou VMtem vzkazujeme, vysoce urozenej pane, pane a urození páni páni, urození a stateční páni rytíři a vladyky, vzáctné poctivosti a opatrnosti, páni Pražané a města, všickni tři stavové království Českého, páni ujcové, švagrové, strejcové, bratři a přátelé naši zvláště milí a páni k nám laskavě přízniví, od pána Boha zdraví i jiného, summou všeho dobrého přejeme VMtem a Vám věrně rádi.

Tajiti před VMtmi nemůžeme, že z jednomyslného nás všech čtyř stavův magkrabství tohoto při tomto nynějším zde v městě Olomouci držaném sněmu obecním snešení, vidouce toho veliké, důležité nás všech obyvatelův se dotejkající a žádného odkladu netrpící potřeby bejti, k VMstem a Vám urozené pány pana Karla z Lichtnštejna a z Nyklšpurgku etc., pana Jana Ríčanského Kavku z Říčan a na Broumově etc., pana Weykharta hrabě z Salmu a Neyburgku etc. a pana Zdeňka Brtnického z Waldštejna etc; a urozené a statečné rytíře a vladyku, pana Vilíma Zoubka ze Zdětína na Zdounkách a Habrovanech, nejv. písaře margkrabství Moravského, pana Václava Zahrádeckýho z Zahrádek etc., a pana Jiříka Martinkovskýho z Roseče etc., posly a komisaře naše, k VMtem a Vám na Hrad Pražský z prostředku svého vysíláme, VMtí a Vás za to přátelsky a služebně prosíme, což tak nadepsané osoby, poslové a komisaři naši jménem a na místě nás všech čtyř stavů VMstem a Vám přednášeti a s VMtmi jednati budou, že jim toho napřed netoliko dokonale a zouplna cele věřiti, nýbrž žádost naši ve všem tom, v čemž se tak k VMtem a Vám v těchto nynějších nastalejch potřebách našich my všickni obyvatelé margkrabství tohoto, (jakožto jeden přední oud ku království Českému připojený) v důvěrnosti utíkáme, laskavě naplniti ráčíte a naplníte. Čehož se VMtem a Vám my všickni obyvatelé markgrabství tohoto jak společně i také obzvláštně každého času vždyckny všelijakou volností a službami našimi přátelsky odměňovati nepomineme. S tím VMtem a Vám od pána Boha všeckno dobré vinšujeme. Datum v městě Olomouci v sobotu den památky Sv. Šťastnýho [14. ledna] létha Páně 1606.

VMtem

k službám volní

místodržící ouřadu hejtmanského, páni, preláti, rytířstvo a vyslaní z měst JMtiCské, stavové margkrabství Moravského, při sněmu obecním v městě Olomouci shromáždění.

23. *Stavové moravští prosí císaře Rudolfa II., aby nesešlo s vyjednávání o mír mezi Uhry, Turky a císařem, nýbrž aby pokoj co nejdříve byl uzavřen. V Olomouci 14. ledna 1606.*

(Kopiář sněmů mor. III. fol. 55—56.)

Aby z tractatie o pokoj nesešlo.

Nejjasnější etc. — Nejmilostivější císaři! Jakž toho v instrukci VCMti od pánů poslů nám stavům přednešené milostivě dokládati, že o mír a pokoj s obojími nepřátely v tractací bejti ráčíte, což kdyby k dobrému skončení přijíti mohlo, my, kdeří sme pominulého roku vpády a štráfy nepřátelské s velikou záhubou a zkázou margkrabství tohoto bolestně pocítili, nanejvejš bychom potěšeni byli a od pána Boha na ten čas nic příjemnějšího bychom přijíti mohli.

Kdež ste pak, nejmilostivější císaři, po ty všecky časy té otevřené války o zachování a ochranu naší milé vlasti otcovskou péči míti ráčili, VCMti ve vší poníženosti prosíme, že i nyní v ty nebezpečné a truchlivé časy toho milostivě příčina bejti ráčíte, aby s nadepsaného mezi Uhry a nepřítelem ouhlavním všeho křesťanstva Turkem o pokoj jednání nesešlo, nýbrž jak nejspíše bejti může, dokonán a obdržán byl, tak abychom my s manželkami, dítkami a statečky našimi blahoslaveného pokoje pod ochranou VCskéMti na potomní časy oučastni bejti mohli. A pokudž by se VCMti za dobré viděti ráčilo, aby k jednání takového pokoje z stavů margkrabství tohoto, kderéž hranicím království Uherského nejblíže přileží, těm od VCskéMti nařízenejm comisařům, některé osoby, kteříž by jim tu bolest, kderá nás všechny veřejně tiskne, lítostivě přednesly, a snad je tudy k rychlejší závěrce popudily, přidány byly, že to VCskáMt jak nejdřívěji možné bude, milostivě nařiditi poručiti ráčíte, pokorně žádáme. S tím etc.

Datum v městě Olomouci létha a dne ut supra. [1606 v sobotu den sv. Štastnýho.]

Podpis jako ut supra.

24. *Stavové moravští prosí císaře Rudolfa II. za náhradu škod, jež utrpěli od nepřátel obyvatelé při hranicích uherských. V Olomouci 14. ledna 1606.*

(Kopiář zemsk. sn. mor. III. fol. 56.)

Za ty, kteří škody od nepřítele vzali, intercessio k JMtiCské.

Nejmilostivější císaři! Před VCskouMtí v poníženosti netajíme, že někdeří obyvatelé margkrabství tohoto jak stavu panského, tak také z stavu rytířského, kteří statky svejmi blíž hranic uherskejch přísedící sou, nám stavům při tomto sněmě skrze suplikací své (jakž

to i nám prvotně dobře povědomé jest) přednesli, kterak těmito vpády nedávno od nepřátel spáchanejmi statkové jich dokonce vyplundrováni a vypáleni sou, poddaní do vězení nepřátelského zavedeni, tudy sou téměř o všeckno své přišli [a u] velikou chudobu vpadnouc nás s pilností sou žádali, abychom za nimi k VCskéMti, aby se jim od VCskéMti nějaká milost stala, se přimluvili. I majíce my s nimi jakožto spoluoudy a přátely našimi křesťanské strpení, za nimi na žádost jejich k VCskéMti se přimlouváme poddaně prosíce, když nahoře dotčení spoluobyvatelé naši k VCskéMti o nějakou milost se utíkati budou, že je neoslyšeti, ale raději z štědrosti císařské a královské k nim, jako k věrnejm poddanejm milostivě nakloniti ráčíte, o nich pochybnosti žádné nemajíc, než že oni se toho VCskéMti poddaně a věrně každého času s pilností odsluhovati budou. S tím etc. Datum v městě Olomouci létha a dne ut supra [v sobotu den sv. Šťastnýho 1606].

Podpis jako ut supra.

25. *Stížnost stavů moravských k J. kn. Mti. biskupu Vratislavskému na vojska slezská, která na Moravě byla přehlédnuta i rozpuštěna a při tažení svém v zemi horší škody způsobila nežli nepřátelé. V Olomouci 14. ledna 1606.*

(Kopiář zemsk. sn. mor. III. fol. 55.)

Biskupu Vratislavskému o rejthary Slýzský.

Vysoce důstojnému a osvícenému knížeti a pánu, panu Janovi, z Boží milosti biskupu Vratislavskému, vrchnímu hejtmanu Horní i Dolní Slezí, JMti císaře Římského, Uherského a Českého krále raddě, pánu k nám laskavě příznivému, J. Kn. Mti!

Vysoce důstojný a osvícený kníže a pane, pane k nám laskavě příznivý! Služby naše povolné s vinšováním od P. B. zdraví a ve všech věcech šťastného prospěchu V. K. Mti vzkazujeme. O tom pochybnosti žádné nemáme, že V. K. Mt s dostatkem toho spravena bejti ráčí, kterak margkrabství toto jminulého roku nenabytou škodu od nepřátel jest vzalo, nad to pak ještě od lidu válečného, kterej JJMt knížata a stavové knížetství Slezských lonského roku do království Uherského sou vypraviti ráčili, v této zemi se mustroval, obdankoval, naskrze protáhl, braním koní a loupením chudejch lidí (nevíme, mohlo-li by se od nepřítele hůře díti) nesmírné a nekřesťanský škody nám a chudejm poddanejm jest činil; což kdyby se více dáti mělo, země tato by dokonce k záhubě přijíti musela. Kderéžto škody my stavové lítostivě a těžce snášejíc, nemohli sme opominouti, než sobě toho před V. K. Mtí s lítostí stížiti, V. K. Mt přátelsky a sousedsky žádajíc, že z mocí ouřadu V. K. Mti to tak zaopatřiti a nařiditi ráčíte, aby na potomní časy, pokudž by jakej lid válečnej od JJMtí knížat a stavů skrze

tuto zem táhnouti měl, pokojněji se choval, nám i chudejm poddanejm našim takovejch nenabytejch škod více nečinil, nýbrž jakožto k sousedům svým pokojněji se choval, čehož my se V. K. Mti rádi každého času odsluhovati neopomineme. S tím se V. K. Mti na všem dobře a šťastně jmíti vinšujeme. — Datum v městě Olomouci v sobotu den sv. Šťastnýho anno 1606.

V. K. Mti

k službám volní
hejtman, páni, preláti, rytířstvo, vyslaní z měst
JMtiCské, stavové margkrabství Moravského,
nyní v městě Olomouci shromážděni.

LI.

Biskup Vídeňský Khlesl píše kardinálu Frant. z Dietrichštejna, biskupu Olomouckému, o průběhu dosavadního jednání o mír. — Ve Vídni 20. ledna 1606.

(Bočkova sbírka zemsk arch. mor. č. 867.)

Hochwierdigister Fürst! Eur fürstl. Gnade seie mein gehorsamiste Dienst zuvor, gnädigster Herr! Obwol Eur fürstl. Gnade nit antworten, thue ich doch mein huldiges officium weil, ich die nit antwort fier ein verdiente Straff erkhenne und nuer der Gnad erwartte. Es halten aber und inportuniern die Closterfrauen bei denen Himelporten wegen Irer hochwürdigister Resolution Ir Durchlaucht so starkh vnd anhäbig an, dass ich auch muss unhöflich sein und Eur fürstl. Gnade gehorsamblich bitten, dises werkh Ir Durchlaucht zu freundschafft in wirklichen effect dermahln ains zu Irer gnädigsten Gelegenheit zu bringen, und darfier halten, das Si der Religion einen grossen fauor damit erzaigen.

Vnser Fridtstractation ghehet zimblich schwach fort, weil die Hungern vmb vnser vnuereinung vnd sonderlich andere particular circumstantias mehr, als vns nuzlich ist, wissen, das es ein ansehen haben will, was si vns lassen, und sie von vns haben wollen, das wier rebus sic stantibus in ainen sauren Apfl werden peissen müessen, vnd also holte ich den fei[n]den gwiss, wo die arma nichts vermögen oder ghor khaine sein. Khumbt man nun auf die Religion, wil ich allenthalben das Zuthun nit vndterlassen, was ich schuldig bin; wie dan diser Punct auf die lezte vorbehalten werden; ich geniesse Herrn Illiäshäsi alte Khundtschafft, daher er mit mir was freihers redet. Gott geb Im von Tag zu Tag meliorem mentem.

Das vnbezalt Khriechsuolkh im Landt, deren mehr als 10 M, thun vnaussprechlichen schaden; man will si aber aus dem Landt haben, danebens ist khain gelt zuverhoffen weniger aber alda.

Vnd weill ich wais, dass Eur fürstl. Gnade mehr Zuthun haben, als mit meinen schreiben die Zeit zuverzehren, thue mich derselben gehorsamist hiemit beuehlen. Wien den 20. Jan. a. 1606.

Eur hochfürstl. Gnade

gehorsamister Caplan

Khlesel.

In rubro:

Zue dem Hochwürdigisten in Gott Fürsten und Herrn, Herrn Francisco, der Römischen Kirchen des Titels St. Siluestri Cardinaln Dietrichstain, Bischouen zue Olmüz vnd der Khüniglichen Capelln in Behaimb Fürsten, Röm. Kay. Mat. Rath, meinem gnedigisten Fürsten vnd Herrn.

Niclspurg oder Olmüz.

LII.

Obsah prvního míru uzavřeného od arciknížete Matyáše s povstalci uherskými a s Bočkajem. Ve Vídni 9. února 1606.

(Koncept arch. česk. místodržitelství K. 1/130 — Opis v zemsk. arch. v Praze.)*)

Artikl des zvischen Erzherzog Mathias und Bocskay zu Wien geschlossenen Friedensvertrages.

Wir Mathias von Gottes genaden Ertzherzog zu Oesterreich, Hertzog zu Burgund, Steir, Cärnthen, Crain und Wirttenberg, Graff zu Habsburg, Tirol und Görtz, thun khundt krafft dits und fügen menniglich insonderheit, welchen es von nöthen, hiemit zuwissen: Nachdem die Röm. Keys. vnd Königl. Mt, unser allergnedigster Herr und Bruder, uns dermal ains zu stillung der neulicher zeit im Königreich Hungarn und desselben zugehörigen provincien entstandene einheimische entbörung und tumult völlige macht und gewalt verlihen, dass wir vermittelst des hochwürdigen, der wolgebornen Edlen und Ehrenvhesten Francisci Forgacz von Chymes, Pischoffen zu Neytra, und selbigen ortts Erbgraffen, und durch des Konigreichs Hungarn Canzlern Paul Sixten Trautson, Grafen zu Falknstain, freiherrn auf Sprechen und Schrofenstain, Herrn zu Kaya und Laa, Erbmarschalchen der Graffschafft Tirol; Seyfrid Christoff Preiner, freiherrn zu Stubing, Hladnitz**) und Rebenstain, der Unterösterreichischen Camer presidenten; Georg Thursi von Bethlehem-vaalfa, Graffen des Kraises Arvy, Erbtruchsassen des Kunigreichs Hungarn; Bernhard Leo Gallen zu Loschdorff, freiherrn, und Obristen; Sigmund Forgácz v. Chimes, Graffen des Kraises Nowi-

*) Latinsky s některými varianty hlavně v osobách a místech u Katony: Hist. crit. regum Hung etc. — Tomus IX. fol. 495 a násl.

**) V konečném míru jest Hadnicz.

grad, Erbmundschenken im Hungarn; Johann Eusebii Kuen von Bellas auf Liechtenberg vnd Kondegs, Freiherrnzum Neuer Lembach und der Underösterreichischen Landschafft verodneten; Petern Reveay, Grafen des Kraises Thuroc; Ulrych von Cronberg auf Neuwaldegh; Johann Lippay von Schombor, der Königl. persönlichen gegenwarth in den Gerichtten locum tenentem; Ihr Kays. und Königl. Mt gehaimben Rathen und andern Räthen, unsern Cammerern und lieben getreuen, alss hiezue insorderheit von unss im nahmen und wegen Ihr Kays. und König. Mt und unser verordneten Commissarien, mit dess wolgebornen Stephani Botżkay von Kessmarkh vnd seinen zugethanen Hungarn zu unss genugsam gevolmechtigten Abgesantten, nämblich dem Wolgebornen Stephan Ilieschasy von Ilieschhasy vnd dem Ehrnvesten Petr Horwath Mladosowitz auf Ihre von der Stad Karpen überschikhtes Begehren inhalts nachfolgender Artikhl geschlossen haben:

Auf den Ersten:

Das Relligionwesen sol allenthalben in Hungarn in dem stand gelassen werden, wie es bey Zeitten weilund seeligster gedechtnus Ferdinandi vnd Maximiliani vnd anderer Christlicher Königen in Hungarn gewesen ist. Der lezte Articul aber, der anno 1604 ausserhalb des Landtags und der allgemeinen Landstend Einwilligung zu den Constitutionen ist gesezt worden, wirdt von Ihr Keys. und Königl. Mt von den übrigen Articuln aufgehoben und abgesondert.

Auf Andern:

Haben beide Theil fur rathsam befunden, dass umb nit und wichtiger Ursachen willen mit den Türckhen und Hungarn zu gleich Frid geschlossen werde, insonderheit, weil weder die Türkhen ohne die Hungarn, und hinwider die Hungarn ohne die Türken keine Vereinigung vnd Fridstractation eingehen wollen. Under dess aber sol es bei dem albereit getroffenen und publicirten Anstand verbleiben.

Auf den Dritten:

Der Palatinus sol nach alten gebrauch und gewohnheit vermög des Königreichs Constitutionen erwöhlet werden, jedoch mit disem bescheid, wan die Landständ auf einem offendlichen Landtag dazu verwilligen werden, und derselbige sol nicht allein Ir Kays. und Königl. Mt, sondern auch nach gelegenheitt der Zeit dem-

selben obristen gubernatori undertheuig sein, auch ausser Ihrer wissen keiner wichtigen und hohen sachen tractation sich nit underwinden.

Was aber die Wahl personalis praesentiae betrifft, weil vermög des angezogenen Articls Johann Lippaj von Ihr Kays. vnd Königl. Mt auf gepflogene Berathschlagung der Beisitzer vnd Räthe ist erwöhlt, hernach auch auf allgemeinem Landtag anno 1604 ordentlich nach anvertrauung des Sigilss und gethaner Aidespflicht ist publicirt und aufgenomben worden, alss würd dissmahl billich mit seiner Person kein Änderung vorgenomben, sol auch künfftig der personalis alzeit vermög obberürtes Articuls erwölth werden.

Auf den Vierten:

Demnach die hungarische Cron zu jezigen des Königreichs verwürtem stand nicht sicher im Land behalten kan werden, alss ist beschlossen worden, das Ihr Kays. und Königl. Mt selbige an einen sichern und dem Hungarland nahegelegenen orth in Oesterreich zu bringen verordnen wollen.

Auf den Fünfften:

Der Schatzmeister, er werde gleich Einnember der königl. Einkomben, oder Rentmeister oder auch mit einem andern nahmen genent, sol mit seinen zugegebenen sich auf keinerley weiss in die gubernation dess Königreichs einmischen, sondern auch allein die Königl. und der Cron Einkomben verwalten. Über dits ist beschlossen, dass künfftig zu disem Ambt alzeit ein Hungar, so weldtlich sey, sol genomben werden. Gleicher gestalt sollen nach voriger gewohnheit die Landstende zu den gemeinen Lands-contributionen Einnehmer und Verwalter nach Ihrem willen halten und erwöhlen; das si aber den hochwürdigen Bischoff von Erla in bemelter Sachen zu relegiren oder in das Exilium zu schickhen begeren, solchs ist den Rechten nicht gemess, sintenmall niemand unverhörtter und unüberwundener verurthelt, vill weniger gestrafft werden soll; sondern im Fall irgende seind, welche wider ihnn peinlichen zu procediren vermeinen, denen soll solches bey künfftigem Landtag recht und ordentlicher weiss unnd auf vorhergangene Citation, vor den Ständen des Königreichs zu thun und fortzustellen verstattet werden, doferrn sie vor dem Landtag nicht vergleichen würden, jedoch dieser gestalt, das auch ihme seiner defension und verthädtigung (welches sonsten natürlichen Rechtens ist) unnd andere rechtliche behelff mitt nichten vor-

schrenckt werden sollen. Von erledigung aber des Hochwürdigen Bischofs Micalli haben sie sich anerbotten desswegen bei dem Boschkai allen Vleiss anzuwenden.

Auf den Sechsten:

Damit Ihrer Kays. unnd Königl. Mt Authoritet unnd gewalt nichtes entzogen werde, so wird in deroselben macht und willen gelassen, diejenigen Bischoffen, so sie werden wollen, zu erwehlen; jedoch das im Rath nicht andere, dan welche ihre bischoffliche Kirchen, oder andere besitzliche Recht haben, zuegelassen werden, unnd unter disen zwar damitt diejenigen, so von adelichen Herkhomben und tauglichen seind, vor anderen wie vorhin, allso auch in khünfftig in acht genomben mögen werden, soll von Ir Kays. und Königl. Mt genedigist vorsehung beschehen. Was aber von den Bischoffen Grafen der Sponschafften gemeltt wird, unnd das dergleichen geistliche Personen weltliche Ämpter unnd dignitates nicht haben können, solches wird dahin verstanden, es sey dan, das sie hierüber ihre privilegia haben, und dieselben bei nechstem Landtag den Ständen des Königreichs fürlegen unnd erweisen, oder von undencklicher Zeit hero solche in Üebung gehabt haben werden. Unnd dieweill in diesem artikl mitt einem Anhang der Märckte Modor, S. Georgen und Bozin meldung geschicht, so wird zu fernerer berathschlagung unnd resolution Ihrer Kays. unnd Königl. Mt und der Ständ des Königreichs, diser gantze Handl biss auf nechstvolgelden Landtag vorlegt.

Auf den Sibenden:

Die geistlichen Sitz sollen bleiben; da aber in denselben irgende missbreuch eingewurzelt, solche kunnen bei nechstem offentlichem Landtag vor Ihrer Kays. und Königl. Mt vnnd den Ständen des Königreichs fürgetragen, limitirt vnnd verendert, alssdann auch gleichsfals die beschwerden unnd Klagen von den Zehenden unnd deren missgebreuchen von dem König sambt des Königreichs Ihnwohnern hingelegt sollen werden.

Auf den Achten:

Wassmassen auch die Abgesandten ob disem Ihrem Carpenenser Artickl beharren, also thun auch Ihre Kays. unnd Königl. Mt ob Ihren Rechten steiff und vest halten. Was die Clausulen

wegen der Uibergaben, von welchen diser Artikl meldung thuett, betrifft, sollen dieselben nach Ordnung des Königreichs unnd altem gebrauch geschehen.

Auf den Neundten:

Die Jenigen, so in Ungern angenomben seind, sollen für angenombene gehalten, in Vorgebung aber unnd conferirung der Ämpter die Eingebornen Ungern ohne einzigen Unterschied der Religion zuförderst in acht genomben werden, inmassen auch Ihre Kays. und Königl. Mt in andern Ihren Königreichen solches thun.

Auf den Zehenden:

Das Königreich Ungern sollen Ihr Kays. vnnd Königl. Mt durch Ungern besitzen. Item sowoll die kleinern, alls grössern Ämpter aus dem hungerischen Stath tauglichen Ungern conferirn.

Auf den Eilften:

Dieweill Ihr Kays. unnd Königl. Mt wegen unterschiedlicher Anligen unnd bestes der ganzen Christenheit in Hungern nicht wohnen können, unnd es nottwendig durch einen gubernatorem regieren müssen, damit derselbe nicht mitt dem namen allein, sondern in der thatt seinem Ambt vorstehen, und den Ihnwohnern beispringen könne, so ist geschlossen worden, das Ihr durchleucht der Ertzherzog Mathias, als Ihr Mt Öbrister gubernator des Königreichs Hungern bestelt und verordnet werde, mitt volkombener Vollmacht unnd nicht anderer gestalt, alls ob Ihr Kays. unnd Königl. Mt selbsten zugegen weren, nemblichen anzuhören, fürzutragen, zu urthln, zu disponiren, unnd alles dasjenige zu thun unnd fürzunemben, was zu erhaltung des Königreichs nottwendig sein würde, damitt nicht umb aller unnd jeder sachen willen den Ihnwohnern gen Prag zu raisen unnd von dannen nach langem Verzug unnd allen aufgewendten Zehrungen ohne antwortt wider zuruckh zu ziehen von nötten sei.

Weiln aber des gantzen wesens grundt unnd Fundament an Halthung des Königreichs Gesatzen gelegen ist, so soll der Herr gubernator niemandem auf irgendes beschwer, wie gross dieselb auch sei, einige Hindernus anthuen, sondern die Klagenden sollen sebst Ihre beschwerden nach ordnung der Rechten vorführen, unnd niemand solle, er sei dan gebürlichen citirt unnd den ordentlichen Rechten nach convincirt, gestrafft werden. Wie auch dieses

nicht zu unterlassen, das des Königreichs Satzungen unnd Ordnungen, so durch des Königreichs in unterschiedlichen Landtängen aufgerichte mancherlei constitutiones an vilen ortten ihren selbsten zuwider zu sein sich bedunkhen lassen, vermöge der Artikl anno 1550 im 11. Artikl, vnnd anno 1553 im 15. Artikl, unnd anno 1563 im 30. Artikl reformirt werden.

Auf den Zwölfften:

Die in diesem Articul furgebrachte Klagen sollen bey negstem Landtag verglichen werden. Wann aber deren ettliche nicht allerdings hingelegt werden könten, soll es bey khünfftigen Landtag beschehen unnd dis Eines jeden Rechten unnachtheilig sein.

Auf den 13.

Dieweil die zum beschluss dieses Artikels gehörige sachen zu endt dieser tractation begriffen seindt, alss wirdt auch dieser articul dahin verlegt mitt dem anhang, dass alle die bey ettlichen under wehrenden aufruhr entwente fahrniss, da dieselbe in specie gefunden würden, Ihren Herrn widergegeben, und wider diejenige, so solche widerzugeben sich verweigerten, mit Recht verfahren werden solle.

Auf den 14.

Alle die güetter, so durch den Botschkay oder Jemandts andern eingenomben oder Jemandem geschenckt weren, dieweil dergleichen schenkungen unnd einnembungen uncrefftig seindt, sollen den rechten Erben unnd vorigen Herrn und Besizern bey negst angehenden Landtag mit allen Ihren Zugehörungen unnd Kriegsgechütz und Rüstungen widergegeben werden. Die verpfendte güetter aber, vnd welche vnderm schein einicher verpfendnuss besessen worden, von welchen in diesem Articul meldung beschieht, welchergestaltt dieselbe zu lössen und den vorigen Besizern und Herrn wider einzuraumben seyen, soll bey kunfftigen Landtag berathschlagt werden.

Ad 15.

Die den Ausslendischen durch die Hungern verschriebene guetter und Schlösser sollen mit verwilligung Ihr Kays. und Königl. Mt gegen widergebung Ihres geldes zulösen zugelassen sein. Die

Klagen aber wider die freyen stedte bey negstem Landtag gehört, und welche Ihre freyheitten unnd Stadtrecht furzulegen schuldig vnd in welchem gebrauch dieselbe gewest, bey denselben erhaltten werden.

Was des Bottschkay person undt seine befriedigung betrifft,

wirdt im Namen Ihrer Kays. undt Kunigl. Mt demselben das Fürstenthumb Siebenbürgen zugleich mitt dem Tittel undt des so wol seinem aigen angebornen wappen, sambt dem taile des Kunigreichs Hungern, so der Sigissmundus Batthori gehalten hatt, mitt nachfolgenden conditionibus übergeben, mitt diesem Anhang, was die Spanschafften anlanget, welche der Bottschkay über die anteil des Kunigreichs Hungern, so der Sigissmundus Batthory über den Fluss Tays besessen, begeret, sinthemahl Ihre Kays. undt Kunigl. Mt weder die Herrn Prelaten, Landtherrn, die von der Ritterschafft undt Spanschafften des Kunigreichs wider Ihren willen, und auch wieder des Kunigs zur zeitt der Krönung wegen nitt entwendung der Gränizen gelaistete Juraments ettwas von dem Kunigreich undt desselben Satzungen vereussern, jemandessen schreiben oder geben kan noch mag: alss soll dieses negotium biss zu negstkunfftigem Landtag zu tractiren eingesteldt verbleiben.

Die festung Zathmar sol der Botschkay biss auff das fest Sti Joannis Baptistae undt dass biss auf den Termin des Stillstandes haltten unnd besizen, zwischen welcher Zeitt Ihre Durchlaucht im Namen Ihrer Kays. undt Königl. Mt mitt dem Bottschkay sich vergleichen wirdten. Wann sie sich aber untereinander disfals nitt werden kunnen vergleichen, so soll alssdann durch einen oder mehr, auf welchen oder welche beyde teil verbleiben, diese sach friedlichen hingelegt werden. Inmittelss und biss zu solcher endtschaidung behalten Ihre Kays. undt Kunigl. Mt die Vestung Waradin.

Volgen die Conditiones.

Erstlichen, dass Siebenbürgen dem Kunigreich Hungern einvorleibt verbleiben soll.

Zum andern. Sol der Bottschkay Ihrer Kays. und Kunigl. Mt undt derselben ordendtlichen successoribus undt Kunigen zu Hungern zu einem erkendtnus höhren Obrigkeitt Jharlich ettliche Geschenck durch eine gewisse Person presentiren.

Zum dritten. Zu den Landtägen soll er alle weg seine gesanten schicken.

Zum vierdten. Wann er mitt Thott abgehet, soll Siebenbürgen mitt denen zur Cron Hungern gehorigen undt noch von Ihme angegebenen undt praetendirenden Anteilen sambt allen Einkomben undt zugehörungen volkomblichen undt ohne einige ausflucht undt verhinderung an das Kunigreich undt den Kunig wiederumb zurückfallen undt dem Kunig frey stehen, davon seines gefallens zu disponiren.

Zum fünfften. Das zu diesem endt auf solchen fall der Bottschkay dessgleichen seine Bluttsfreundt undt Schwager sich schrifftlichen mitt ihrem Siegel undt undterschrifft verzeyhen sollen, das sie kein einig Recht zu ewigen Zeitten an dieser eingewilligten concession, weder zu dem fürstlichen Tittl, weder an Siebenbürgen, noch an den obengedachten Ihme zu lassenden anteilen in Hungern durch was für praetext darunter sein mag, niemals praetendiren wollen.

Zum sechsten. Sollen zugleich auch die Stedt in Siebenbürgen sambt den anteilen, so dem Bottschkay im Künigreich Hungern noch abzutretten, desgleichen die Haubtleuth und Castellanen deren daselbsten liegenden Schlosser undt Vestungen sich in offendlichen Landtag, so zum ersten in Siebenbürgen gehalten werden wirdt, für allen andern tractationibus, im Beysein Ihrer Kays. und Königl. Mt Commisarien verobligiern undt mitt ainem Ayde verbinden, auf den fall der Bottschkay ohn menliche Erben mitt thott abging, dass sie keinen andern alss den ordendlichen Künig zu Hungern undt deren Kunigreich, oder welcher Ihnen von dem Kunig wirdt fürgestellet werden, treu undt gehorsamb leisten wollen.

Zum siebenden, soll der Bottschkay versprechen auch mitt einem offendlichen Decret in Siebenbürgen confirmiren, wofern ettwa Ubeltheter, Beambten undt factores, so der Kays. undt Kunigl. Mt, oder Jemandessen auss den Einwohnern des Kunigreichs Hungern schaden und Ubelss zugefugt, in Siebenbürgen oder denen Ihme Botschkay zugehörigen teile fliehen würden, dass alssdan solche sowol auf begern Ihrer Kays. undt Kunigl. Mt, alss auch der Einwohner Klagen daselbst für Recht sollen gestellet undt sowol wegen der unpilligkeitten, alss nitt weniger schäden nach den Satzungen des Kunigreichs Hungern sollen gestrafft, dessgleichen dann Ihre Kays. undt Kunigl. Mt endgegen auch thuen werden.

Zum achten, das er Botschkay uber diese Anteil, so ihme an Hungern noch zuaigen, an andern Ihme nitt concedirten teilen kein Recht noch Jurisdiction, mitt wass farb solches auch beschehen möchte, haben noch sich dessen anmassen oder innehalten soll.

Zum neunden. Wegen Schlagung der Münz sol zu erkenndtnus höherer Obrigkeitt, inmassen solches auch von andern Fürsten zugeschehen breuchlichen ist, auff einer seitten Ihrer Kays. undt Kunigl. Mt Namen undt Wappen geschlagen werden.

10. Dass alssbaltt nach beschlossener friedenstractation und desselben im negsten Landtag erfolgten Bestettigung er alle Schlösser, Vestungen, Stadt, Märckt, Dörffer, Sitz undt alle Gebiett, aussgenomben deren, so krafft dieser Vergleichung dem Botschkay abgetretten, undt von Ihr Kays. Mt Hennde des Königreichs Inwohner vorigen Herrn und Besitzern derselben abtretten und wider ubergeben soll, aussgenomben die verpfendte Guetter, über welche auf dem Carponenser Artickl im 14. Articl geschlossen worden.

11. Das in Siebenbürgen und auf andern guetern, so ihme zugeeignet werden, sollen alle diejenigen, so Ihr Kays. Mt trew verblieben, wie auch die freien Städt bey allen Ihren Besitzen, Privilegien und Freiheitten ruehigklich verbleiben und nimmermehr weder mit wordten noch wercken einige rach wider sie furgenomben, die benombenen gueter aber ihnen wider gegeben und mitt ihnen benebens ein gebürliche Vorainigung gemacht, unnd sie befriedigt werden sollen.

12. Dass das Landt Siebenbürgen aller ortten allso befestigt werde, damit dem Khönigreich Hungern durch dasselbe einiche gefahr nit enstehen könne.

13. Er solle auch allen Fleiss fürwenden, damit der Fürst der Wallachey mit sambt seinen Landt in treuen und gehorsamb Ihr Kays. und Khönigl. Mt verbleibe, oder dafern er hiervon abgewichen, Ihnen wider darzue zubringen sich befleissigen solle.

14. Das Bottschkay die Cron von den Türcken zu nachtheil der heiligen altten Cron des Khonigreichs und Khonigs zu Hungern, auch dessen freyen erwehlung nitt, sondern allein anstatt einer gaben und verehrung angenomben, und dieselbe Cron hinfuro nimmermehr weder er selbst, noch seine Erben oder ainig anderer zu nachtail des Khonigreichs und des Khonigs zu Hungern nit brauchen wölle, so soll er hierüber sollemniter protestiren, wie er dan auch vor den Vesir protestirt hat.

15. Dass er ohne vorwissen und Bewilligung der Kays. und Khönigl. Mt, Ihr durchlaucht und des Khönigreichs weder offentlich noch heimblich nichts mit dem Turcken tractire, schliesse oder sich mit verpflichtung oder untergebung demselben oder andern Ihr Kays. und Khönigl. Mt feinden nit verbinde.

Wie im gleichen, wan er Irgendt was wegen des Türkischen Friedts, so mit ihrer K. und Königl. Mt und Ihrer durchlaucht zuschliessen, hanndeln wirdt, solches alles Ihr Kays. und Kunigl. Mt oder Ihrer durchlaucht zeitlichen referiren und genzlichen darob

sein soll, damit er zum wenigisten noch vor aussgang des Monats Martii oder Aprilis des Türckens erklerung erlange, auf das man wegen schliessung des Friedts nitt iher ettwas gewisses haben könne, inmassen auch Ihre Kays. und Königl. Mt des Türkischen Friedts halber mitt dem Botschkay conferiren sollen.

Zum sechzehenden. Das disen der Abgesandten tractat unnd Abhandlung der Bochkai vor erchstkunfftig Georgii durch einen unter seinem sigel unndt Handtschrifft verferdigten Revers unnd bei trauen unnd glauben bestettige unnd Ihr durchlaucht uberschicke, wie auch Ihr Kays. unnd Königl. Mt die Siebenbürger von ihrer vorigen Pflicht freisprechen sollen.

Nach disen allen tractirten unnd abgehandelten sachen, volget nun unnd ist ubrig, das alle dieienigen, so dem Bochkai angehangen mit renuncirung und abkündigung ihrer ihme gethanen Pflicht widerumb in Ihr K. unnd Königl. Mt als Ihres rechten ordentlichen Königs genadt unnd treu sich begeben unnd angenomben werden. Und von dato an, weder sie noch Ihre nachkömblingen hinfüro zu keiner eintzigen Zeitt von Ihr Kays. unnd Königl. Mt und deroselben ordentlichen Nachvolger, der Königen zu Hungern, treu in Verbleibung des Königreichs Rechten unnd Freiheitten abweichen. Welches nun, damitt es desto füglicher geschehen unnd zu ewigen Zeitten krefftig verbleiben, auch dieienigen Hungern, so dem Bochkay anhengig gewesen, eines vorsicherten unnd ruehigen gemütts hierüber sein mögen: So wollen Ihr durchlaucht auf ihr demüttigistes anlangen auss dero von Ihr Kays. und Königl. Mt ihr gegebenen Vollmacht allen unnd ieden, welche diser gestalt ihrer K. und Königl. Mt bei nechstvolgendem unnd auf Georgii, nemblichen den 24. Tag Aprilis dises gegenwertigen Jahrs angestelten Landtag, widerumb eingesöhnet werden, alles das, was vom 15. Tag Octobris des sechzenhundert unnd vierten Jahrs biss anhero hin unnd her fürgenomben unnd begangen worden, genedigklich vergessen, allso das alle Todtschläge, raube der Schlösser, Vestungen, Städt, Märckt, Besize unnd Höfe einnembungen, in gemein aber alle zwischen diser Zeit begangene unnd geübte gewaltthättungen niemandem durchauss wass standts, würdens oder wesens diser sey (ohne dieienigen, so oben aussgenomben seind) zuegemessen, sondern dieselben schlecht unnd gerecht aussgelescht, cassirt unnd zu keiner Zeitt durch einigerlei erdachte weiss oder gestalt weder Ihr K. unnd Königl. Mt unnd dero ordentliche nachvolger, die Königen zu Hungern, weder die Inhwohner sebsten untereinander offentlich oder in geheimb, bei oder ausser gericht durch sich selbsten oder durch andere, derentwegen gehindert oder irgend beschwert sollen werden, sondern dise alle unnd jede sollen uber sollchen ihren in gemelter Zeitt geübten Thatten, von allerhandt Anclägern, Rechtssprächern und

thättigern, sowol bei alls ausser gericht genzlichen absolvirt sein, und darfür gehalten werden. Es soll auch kein ordentlicher Richter sie urtheln, noch solches auf einerlei weiss zu thun sich unterstehen, aussgenomben den Sigmund Balassa, welcher wider Gott unnd das Recht der Natur seinen leiblichen Brueder Emericum Balassa, und seiner Muetter leibliche Schwester, Sophiam Mercii, gewaltthättiger weiss gefengklichen genomben, und sie aller ihrer sowoll beweglichen, als unbeweglichen gütter beraubet. Welche sach, das si bei nechstkünfftigem Landtag durch die Landts inwohner soll erkhentt undt entschieden werden, ist albereitt geschlossen worden.

Dergleichen sollen auch Ihr Kays. und Königl. Mt unnd anderer Herrn und vom Adel diener, so rechnung zu thun schuldig, hiervon excipirt und aussgenomben sein unnd zue thueung derselben in allweg angehalten worden.

Dafern sich aber befinden würde, das solche sowoll Ihr Kays. unnd Königl. Mt alls der Ihnwohner einkombem durch waffen oder mitt gewalt ihnen genomben weren worden, so sollen sie auf solchen fall dergleichen einkomben zu erstatten nicht schuldig sein. Im fall auch Jemand auss den gedachten Ungern, so dem Bochkaj anhengig gewesen, irgendes Schloss oder Festung willig oder gezwungen in die Hände der Hungern uberantworttet oder mit Hilff der Türckhen und Tartern Ihrer Kays. unnd Königl. Mt oder den Hungern oder auch den benachbarten Ländern einich schaden zuegefügt; item freie Städe, Bergwergkht, Märckte, Höfe, Sitze, Stände unnd Zinse, Taxen oder einkomben, wie dieselben auch namen haben mögen, genossen, empfangen unnd zu seinem nuz angewendet, oder müntz gemüntzet; dise alle sollen wie die obbedachten gleichfals hierüber absolvirt sein, jedoch mitt disem beding, das man sich hinfüro alles desienigen gentzlichen enthalte.

Damit nun ales desto mehr seinen Vortgang erreiche, ist endlich beschlossen worden, dass alle Hungarn, so dem Boczkaj angehangen, nach diser ding aller getroffenen beschluss allsobald und in der That solchem Ihme gelaisteten Jurament und gemachten Verbindnuss renunciren, von Ihme abweichen und sich losswirkhen sollen. Unnd eben dises sollen sie auf nechstkünfftigen obgedachten Landtag vor allen andern Handlungen durch angelübnuss Ihrer Kays. und Königl. Mt getrew zu sein öffentlich erweisen. Der Botzkay aber sol ihme dieselben zu ewigen Zeiten nitt vor verpflicht halten, noch disfals ettwas praetendiren; auf dass aber dises alles desto mehr bekrefftig unnd den Botzkajschen aller Scrupel und zweiffel einiziges Misstrawens zu Grund benomben werde, diese Abhandlung und Aussöhnung auch desto beständiger sei, alss sollen Ihr Kays. unnd Königl. Mt durch ein sonderbares über

diss aufgericht offentlich diploma verheissen, und nebenst deroselbten das Königreich Böhmen, Ertzherzogthumb Oesterreich, Marggraffthumb Märhern, Herzogthumb Schlesien, sambt Ihrer durchlaucht Ertzhertzog Ferdinand mit dem Hertzogthumb Steir assecuration thun, dass zuförderst Ihr Kays. und Königl. Mt diese mit den Hungarn getroffene aussöhnung allerseits unverlezt halten, auch die benachparten Königreich und provinzien nichts unnachtparlichs attentiren wollen noch sollen. Wie dann ebener gestalt die Landständ und Inwohner des Königreichs Hungern sambt denen dazu gehörigen provincien und Spanschafften hinwiderumb Ihr Kays. und. Königl. Mt unnd deroselben ordendlichen nachkombenden Königen in Hungarn ewig treu und gehorsahm zu sein sich verobligieren und gleicherweiss brieflich verassecuriren sollen, dass solang dess Königreichs Recht und Freiheitten unverlezt bleiben, dass sie nimmermehr einige Abfallung, rebellion, gemeine Aufruhr, überfallung der benachtbarten Provincien oder blünderung innerlich, noch ausserlich Conspiration, Einführung der türkhischen Tartarn und anderer Feind in das Königreich Hungarn und die benachtparte provincien, privatzusammenkunfften wider Ihr Kays. und Königl. Mt und des Königreich Nutz in ewigkheit, auf wasserlei schein und praetext es immer sein möcht, vornemben noch attentiren, sondern in alleweg vermög der alten pacden und verbundnussen, bei dess sie die Hungarn und benachtparte provincien alle gute Nachtparschafft und lieb einander ertzaigen und halten, und hin und wider den Christen der freye Handl und wandel zuegelassen unnd verstattet werden solle. Und auf den Fal mit den Türkhen nicht ein leidlicher frid köntte geschlossen werden, und die Türkhen auf Ihren vorgeschlagenen Conditionen verbleiben und dergleichen sachen begeren würden, so dem Königreich Hungarn schädlich, gefehrlich und verderblich sein möchte, alssdann sollen einhellig mit Ihr Kays. und Königl. Mt Kriegsvolkh wider ihn den Türckhen alss dess Christlichen nahmens und vatterlandts allgemeinein Feind vermög des Königreichs Constitution und Ordnungen mit gleichmessiger begird und willigkhait ohne einige tergiversation zu erzeigung Ihrer treu verfahren. Do aber anderst beschehet, alssdan sollen alle diejenigen, welche dass widerspiel thun würden, zu ewigen Zeiten fur untrew geacht und gehalten werden. Geschehen und beschlossen zu Wien in Oesterreich den 9. Tag dess Monats Febr. anno 1606.

LIII.

Předloha císaře Rudolfa II. na sněm království Českého zahájený na hradě Pražském 25. února, ukončený 22. března.

Bude vytisknuto ve Sněmích českých.

LIV.

Odpověď stavů českých na předlohu královskou při sněmu, konaném na hradě Pražském od 25. února do 22. března 1606.

(Mnichovský státní archiv 50/1 f. 61. Kopie)

Bude vytisknuto ve Sněmích českých.

LV.

Stavové čeští volí na přání císaře Rudolfa II. četné osoby ze sebe k dotvrzení míru s povstalci uherskými a mimo to ustanovují několik osob k vyjednávání o artikul ve příčině záruky míru od stavův uherských žádajíce císaře, aby také z ostatních zemí koruny České podobná poselství zvolena byla. Na hradě Pražském v březnu 1606.

(Kopie v Bočkově sbírce zemsk. archivu mor. v Brně. č. 868.*)

Jakož jest JMt Římský císař a Uherský, Český král, pán náš nejmilostivější, na sněmu tomto obecním stavům království Českého milostivě to předložiti a vznámost uvésti ráčil, kterak JMt arcikníže Mathiáš Rakouský, JMtiCské nejmilejší pán bratr, podle dokonalého plnomocenství od JMtiCské sobě daného to domácí zbouření a pozdvižení, kteréž jest před některým časem v království Uherském a zemích k němu příslušejících prve se stalo, skrze prostředkování JMti arciknížetcí a některých více osob Němcův a Uhrův k tomu obzvláštně nařízených jistou smlouvu učiniti ráčil a učinili, a poněvadž z té smlouvy a jednání od JMtiCské stavům podaného tomu jest se vyrozumělo, že k dotvrzení toho společného snešení a narovnání JMtCská jim Uhrům majestát dostatečný dáti a v něm připověditi míti ráčí, že to jednání, v mír a pokoj uvedení stálé, neporušitedlné po všecky časy zachováno býti má —, a naproti tomu stavové království Uherského a země k němu přináležející a hrabství JMtiCské a Kské potomkům JMti, pořádným králům Uherským budoucím, věčnou věrností a poslušenstvím se zavazují a listy svými neb jistotami nápodobně stvrditi připovídají, jakož pak týž artikul to vše v sobě šíř obsahuje a zavírá; a pro lepší toho bezpečnost a dokonalost království České s zeměmi k němu připojenými, nicméně i arciknížectví Rakouzské jisté osoby stavův království tohoto a zemí voleny a nařízeny býti mají, kteříž by na místě všech stavův to dotvrditi měli; tolikéž JMt arcikníže Rakouské Ferdinand s knížetstvím Štyrským to aby stvrditi a upevniti ráčil; a protož ode všech tří stavův na milostivé JMtCské k vykonání toho předložení voleny jsou osoby tyto:

Petr Wok z Rožmbergka a na Třeboni, vladař domu Rožmberského, JMtiCské radda;

---

*) Totéž doslovně německy v archivu Českého místodržitestvi v Praze K. 1/131. Opis v zemsk. arch. v Praze.

Kryštof z Lobkovic na Pátku a Divicích, JMti Římského císaře tejná radda, nejstarší komorník, nejvyšší hoffmistr království Českého a téhož království nejvyšší kammrmistr;
Adam z Šternbergka na Bechyni a Sedlci, JMCské radda a nejv. komorník král. Českého;
Wolff Novohradský z Kolovrat na Lnářích, Vopálce a Winterberce, JMtiCské radda a nejv. sudí království Českého;
Zdeněk z Lobkovic na Chlumci a Jistebnici, JMCské radda a nejvyšší kancléř království Českého;
Jan Jiří z Šwanbergka na Vorlíku a Ronšperce, JMtiCské radda a nejv. sudí dvorský království Českého;
Vilém Slavata z Chlumu a z Košmbergka na Stráži, Hradci a Telči, JMtiCské radda, komorník, místodržící nejvyššího komornictví a purgkrabě Karlštejnský;
Jan Sezima z Sezimova Oustí a na Oušti, JMtiCské radda a dědičný kraječ krále Českého;
Jan Václav z Lobkovic na Duchcově, Jiřetíně a Litvínově, JMtiCské radda a hejtman Starého města Pražského;
Theobald Švihovský z Ryzmbergka a z Švihova a na Horažďovicích, JMtiCské radda a kraječ;
Adam mladší z Waldštejna na Hrádku nad Sázavou a Lovosicích, JMtiCské radda, komorník a dvoru JMti v království Českém maršálek;
Ferdinand purgkrabie z Donína a na Ratajích, JMtiCské radda a president nad appellacími na Hradě Pražském;
Jaroslav Bořita z Martinic na Smečně a Vokoři, JMCské radda;
Vilém z Landštejna na Brloze a Sosni, JMtiCské radda a hejtman Nového města Pražského;
Karel Mrácký z Dubé a na Pišelích, JMtiCské radda;
Karel z Wartmbergka a na Skalách, JMtCské radda;
Jan Jiří z Talmbergka a na Jankově, JMtiCské radda;
Leonhard Colon svob. pán z Felzu a na Anjelské hoře, JMtiCské radda;
Václav mladší Bergka z Dubé a z Lippého a na Zákupí, JMtiCské radda, a knížetství Velkého Hlohova v Slezště hejtman;
Jan Zbyněk Zajíc z Hazmburgku na Budyni, Mšeném a Brožanech, JMtiCské radda, nejv. a dědičný truksas král. Českého;
Frydrych Šlik z Holejče, hrabě z Pazounu a z Lokte, na Plané a Krásném dvoře;
Mates Hendrych hrabě a svob. pán z Turnu a na Veliši;
Lorenc hrabě z Guttnštejna a na Hostouni;
Joachim Krajíř z Krajku a na Soběsnicích;
Jan z Klenového a z Janovic na Žinkovech a Žitině, JMtiCské radda a nejv. písař království Českého;

Purgkhart Točník z Křimic, na Křimicích a Prostiboři, JMtiCské radda a podkomoří království Českého;
Kryštof starší Vratislav z Mitrovic na Lochovicích, a Protivíně, JMtiCské radda a purgkrabě Karlšteinský;
Adam Hrzáň z Harasova, na Skalce, Landškrouně a Landšperce, JMtiCské radda a purgkrabě kraje Hradeckého;
Hendrych Kapoun z Vojkova a na Běroničkách, JMtiCské radda;
Ctibor Tiburcí Žďárský ze Zďáru a na Kladně, JMCské radda a hejtman Menšího města Pražského;
Jan Lukavský z Lukavice a na Zámrsku, JMtiCské radda;
Matyáš Štampach z Štampachu a na Kornhauze, JMtiCské radda;
Vilém Ruth z Dirného a na Dirném, JMCské radda;
Mikuláš Beřkovský z Šebířova a na Košeticích, JMtiCské radda;
Jiřík Gerštorf z Gerštorffu a na Cholticích, JMtiCské radda;
Diviš Černín z Chudenic na Nedrahonicích, JMtiCské radda;
Vácslav z Budova na Hradišti a Zásadce nad Jizerou, JMtiCské radda;
Jaroslav Kaplíř z Sulevic;
Jakub Kyšperský z Vřesovic;
Malovec z Malovic a na Kameni.

Kterýmžto osobám svrchupsaným tímto sněmem stavové plnou moc dávají, aby to vedle JMtiCské, kdyžkoliv od JMti k tomu obesláni a povoláni budou, podle vyslaných z margkrabství Moravského, knížetství Slezských, Horních a Dolních Lužic i jiných k tomu osob nařízených náležitě vykonali. A poněvadž pak v též smlouvě žádný jistý a světlý artikul dostaven není, tak aby stavové království Uherského v čem zejména království Českému a zemím k němu připojeným připovídati a zavazovati se chtěli, tak že před vpády, pálením, buď zajímáním, hrozných, neslýchaných škod činěním dokonce bezpečni před nimi bejti mají, což jest se léta pominulého 1605 mnohými vpády do margkrabství Moravského od nich stalo, skrze což království České na lid válečný k ochraně margkrabství Moravského, jakožto jednoho předního oudu, souce jim také tím povinni, nesčíslnou velikou summu peněz k nenabyté téměř své škodě sou vynaložiti musili, že se toho na časy budoucí a věčné od nich více státi nemá: a protož chtíce stavové království Českého oumyslův stavův království Uherského předně vyrozuměti a potom jak by sami sebou i s zeměmi k království tomuto připojenými, jako i oni před námi, bezpečni a jisti býti mohli, s milostivou vůlí JMtiCské volili jsou z prostředku svého nížepsané osoby, kteříž by k nejprv příštímu sněmu 24. dne měsíce dubna nejprv příštího v království Uherském položenému a rozepsanému do města Prešpurgku společně se sjeli a týž nadepsaný artikul i jiné, což tak od JMtiCské, nejvyšších ouředníkův a soudcův zemských v instrukcí, kteráž jim

od JMtiCské, nejvyšších ouředníkův a soudcův zemských, prve nežli by vyjeli, dána býti má, jim dané vepsáno a doloženo bude, podle moci sobě od stavův na to dané všelijak tolikéž to na místě postaviti mohli. Totiž to:

Adama z Šternbergka na Bechyni a Sedlci, JMtCské raddu a nejv. komorníka království Českého;

Adama mladšího z Waldštejna na Hrádku nad Sázavou a Lovosicích, JMtiCské raddu, komorníka a dvoru JMti v království Českém maršálka;

Matouše Děpolta z Lobkovic a na Strakonicích, JMtiCské raddu a nejvyššího mistra převorství království Českého;

Jana z Klenového a z Janovic na Žinkovech a Žitině, JMti raddu a nejv. písaře království Českého;

Jiříka Gerštorffa z Gerštorffu a na Cholticích, JMtiCské raddu;

Jana Wostrovce z Královic, na Vlašimi a Domašíně.

A stavové také tímto sněmem o přitištění pečeti zemské k takovému listu mocnému osobám těm k nadepsanému sněmu do království Uherského voleným, relaci svou sou učinili. Nicméně stavové tímto sněmem nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským tu moc dávají, aby oni s nadepsanými osobami, což by jim tak na touž jízdu dáno býti mělo, jisté nařízení a porovnání učiniti mohli, a JMtCská také to při stavích margkrabství Moravského, knížetství Slezských, Horních a Dolních Lužic milostivě nařiditi a je napomenouti chtíti ráčí, aby oni mezi sebou též jisté osoby volili a nařídili, aby k takovému sněmu do království Uherského sjeti a ten artikul nadepsaný vedle vyslaných království tohoto na místě postaviti mohli; a tak JMtiCské stavové se k milostivé ochraně ve vší poddanosti poníženě poručena činíme a to JMti na jeho svaté Božské milosti z upřímného srdce vinšují a žádají, aby pán Bůh všemohoucí JMtiCské v dobrém spůsobu zdraví, šťastném a pokojném kralování za mnohá prodloužená léta stavům jakožto JMtiCské věrným poddaným k ochraně a potěšení zachovati a ode všeho zlého vždycky dobrotivě ochraňovati ráčil.

LVI.

Instrukce od stavů českých, daná poslům, vyslaným z království Českého na sněm do Prešpurku k potvrzení míru. Na hradě Pražském 17. března 1606.

(Koncept arch. čes. místodrž. K. 1. 130. — Opis v zem. arch v Praze.)

Litterae legatis ad comitia publica regni Hungariae Posonii celebranda deputatis datae.

Magnifici et generosi atque strenui domini amici nostri charissimi! Facit Vestra egregia nobis de patriae Vestrae salute perspectissima fides, ut minime dubitemus, quin omnem diligentiam

sitis adhibituri, ut in articulo de assecurando regno hoc inclyto, adjunctisque provinciis ratione firmissimae perpetuoque inter regnum Bohemiae regnumque Hungariae duraturae bonae vicinitatis eo negotium deducatur, quo pro honore et dignitate hujus inclyti regni primariae etiam nonnullae personae ex ordinibus regni Hungariae delegantur, quae certo statutoque tempore (prout hac de re conventum erit) in hoc regnum se confere, illaque, quae ratione pacis inter jam dictos regni Hungariae ordines Vosque legatos nostros acta et transacta erunt, sigillis suis firmata, nobis ordinibus et statibus huius regni offere teneantur, et quia in hoc articulo cardo totius negotii versatur, eo majorem de Vestra integritate spem concipimus, fore ut ex animi sententia tota haec res optatissimum finem sortiatur. Quos dei omnipotentis curae et protectioni commendamus. Datis ex arce Pragensi in comitiis statuum et ordinum regni Bohemiae publicis 17. Martii anno 1606.

Status et ordines inclyti regni Bohemiae.

Na dobré zdání JMti nejv. pana komorníka království Českého toto psaní učiněno.

Perlecta 8. Aprilis anno 1606 in praesentia:

1. D. supremi regni Bohemiae praefecti,
2. D. supremi camerarii,
3. D. supremi cancellarii,
4. D. supremi curiae judicis,
5. D. Slavatae — NB. Is postquam copiam legerat, abiit.
6. D. de Waldstein.
7. D. supremus notarius.

Placuit omnibus.

LVII.

Instrukce od nejvyšších úředníků království Českého, daná poslům k dotvrzení míru vyslaným, oč ve Vídni u arciknížete Matiáše zvláště v zájmu Moravy zasazovati se mají. Na hradě Pražském, 17. března 1606.

(Koncept arch. čes. místod. K. 1, 130. — Opis v zem. arch. v Praze.)

Peculiares litterae supremorum officialium etc regni Bohemiae legatis ad comitia publica regni Hungariae Posonii celebranda deputatis datae.

Magnifici, generosi, strenui et egregii domini amici nobis charissimi! Visum nobis fuit, peculiaribus hisce nostris litteris Vobis injungere, ut quamprimum Viennam Austriae perveneritis et apud serenissimum principem et dominum, dominum Matthiam, archiducem Austriae, ducem Burgundiae, Carinthiae, Stiriae et Carniolae, comitem Tyrolis etc., dominum nostrum gratiosissimum,

audientiam diligenti Vestra sollicitatione impetraveritis, Suam Serenitatem nostrum omnium nomine quam officiosissime cum commendatione nostrorum semper promptissimorum et addictissimorum servitiorum salutetis, simul etiam litteras credentiales eidem offeratis, ut quibus de caussis Vestras personas ad comitia publica Posonium sacratissima Caesarea Regiaque Majestate, domino nostro clementissimo, indicta ablegamus, Serenitati ipsius summa cum reverentia exponatis, illiusque benignissimo favore, ope et consilio in pertractandis et conficiendis Vestrae fidei et diligentiae commissis negotiis utamini Et quia in instructione Vobis data inter coetera id etiam comprehenditur, nobis videlicet justis et aequissimis de caussis videri, ut ratione tantorum amplissimo marchionatui Moraviae illatorum damnorum plenissime nobis satisfiat, quod fortassis magnas difficultates, variasque tractationes caussare posset, idcirco Vobis committimus, ut Serenitati Suae nostrum nomine significatis, nos pro singulari nostra erga Serenitatem Suam observantia in hoc articulo Serenitatis ipsius judicio omnino stare, illudque, quod mediante Suae Serenitatis persona statutum erit, ratum habere velle: hanc tamen nos firmissimam spem de Serenitatis Suae erga inclytum hoc regnum animo benevolentissimo concipere, fore ut omnia pro honore hujus regni Serenitatis Suae auctoritate peragantur. Erit itaque Vestrae prudentiae, totam hanc rem quam accuratissime serenissimo archiduci et proponere et pro viribus urgere, ut convenientissimum responsum domum reportetis. Quod vero ad salvum conductum vel securitatem itineris Vestri ad comitia hungarica attinet, hac de causa cum serenissimo archiduce, domino nostro gratiosissimo, et quomodo huic rei providendum esse, Sua Serenitas censeret, summa cum observantia etiam conferre ne intermittatis. Nullum siquidem dubium est, quin Sua Serenitas pro Sua amplissima authoritate et omnibus nobis perspectissima prudentia cum Vestrae, tum etiam delegatorum ex regno Bohemiae adjunctis [que] provinciis securitati sit abunde et sufficientissime prospectura. Datis ex arce Pragensi in publicis regni hujus comitiis anno domini 1606 XVII. Martii. Supremi officiales et assesores judicii provincialis inclyti regni Bohemiae, S. C. R. Mtis consiliarii, nomine ac vice statuum et ordinem ejusdem regni.*)

---

*) Na kopii poznamenáno: »Z této kopie jest přepsán originál.«
Na prvním konceptu jest toto poznamenáno:
8. Aprilis 1606. pellectum coram illustribus
1. D. supremo curiae praefecto,
2. D. supremo camerario,
3. D. supremo cancellario,
4. D. supremo curiae judice,
5. D. de Waldstein,
6. D. supremo notario regni Bohemiae.

LVIII.

Plnomocenství od stavů království Českého poslům na sněm do Prešpurku k dotvrzení míru vyslaným. Na hradě Pražském, 17. března 1606.

(Koncept arch. čes. místodržitelství K. 1. 130. — Opis v zem. arch. v Praze.)

Plenipotentia data legatis ad comitia hungarica Posonium missis.

Nos status et ordines inclyti regni Bohemiae significamus praesentibus hisce, quorum interest, universis et singulis: Cum invictissimus et potentissimus princeps et dominus d. Rudolphus secundus, divina favore et clementia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Bohemiae, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, marchio Moraviae, Lucemburgensis et Silesiae dux, Lusatiaeque marchio, dominus noster clementissimus, comitia publica ad 24tum proximi futuri mensis Aprilis diem Posonii celebranda statibus et ordinibus amplissimi regni Hungariae benignissime indixerit, nos eo legatos nostros magnificos et generosos atque strenuos et egregios dominum Adamum baronem de Sternberg in Bechyně, S. Caes. Regiaeque Mtis consiliarium et supremum regni Bohemiae camerarium, dominum Adamum juniorem baronem de Waldstein in Hradek supra Sazawam et Lowosicz, S. Caes. Regiaeque Mtis consiliarium, camerarium et regiae Bohemiae Mtis aullae marescallum, Dominum Leopoldum Popelium baronem de Lobcowicz in Strakonicz, S. Caes. Regiaeque Majestatis consiliarium et prioratus regni Bohemiae supremum magistrum, dominum Johannem de Janowicz et Klenowého in Zinkowech et Zitinie, S. C. R. que Mtis consiliarium et supremum regni Bohemiae notarium, dominum Georgium Gerstorfium de Gersztorff in Cholticz, S. Caes. Reg. Mtis consiliarium, dominum Johannem Wostrowecz de Królowicz in Wlassim et Domaszin, S. Caes. Regiaeque Mtis dapiferum ablegandos duxisse; quibus commisimus, ut iuxta contenta instructionis sibi a nobis statibus et ordinibus regni hujus Bohemiae datae et exhibitae reverendissimis, reverendis, spectabilibus, magnificis, egregiis et nobilibus prudentibus, item ac circumspectis universis statibus et ordinibus amplissimi regni Hungariae et partium ei subjectarum in eadem generali diaeta hungarica Posonii congregatis, certa et ardua negotia tractationem mutuae pacis inter utrumque regnum concernentia, quam diligentissime et accuratissime proponerent, et si ratione jam dictae pacis transactionem aliquam inter eosdem legatos nostros ex una, et status atque ordines regni Hungariae parte ex altera fieri contingeret, nostrum nomine sponderent et promitterent, nos eandem transactionem in omnibus eius capitibus, punctis et clausulis ratam habituros, illaque omnia, de quibus

inter illos convenerit, pro parte adimpleturos et satisfacturos esse. Quibus quidem legatis nostris conjunctim et divisim plenissimam facultatem et potestatem omni meliori forma, modo, jure ac solemnitate, qua id de jure fieri debet ac potest, damus et concedimus iis de rebus, quarum causa illos ad praefatam generalem hungaricam diaetam mittimus, nimirum ob tractationem pacis, cum statibus et ordinibus eiusdem regni Hungariae agendi, tractandi, concludendi et transigendi, reliquaque omnia, quae ad dictam transactionem requiruntur et facere seu spectare videntur ibidem pleni exequendi et gerendi, promittentes sub fide et honore nostro solenniter, quaecunque a commemoratis personis et nostris legatis circa hunc actum gesta transactaque fuerint, iis non secus obstrictos et obligatos nos fore, ac si ab omnibus et universis acta, gesta, roborata et firmata essent. In quorum fidem et testimonium plenipotentiam hanc sigilli, quo nos status et ordines regni Bohemiae utimur, appressione unanimi nostrum consensu communire jussimus. Datae ex regia arce Pragensi in publicis statuum et ordinum regni Bohemiae comitiis 17. die mensis Martii a. 1606.

Pellectum 8. Aprilis 1606 in praesentia supremorum dominorum curiae praefecti etc.

Placuit dd.

LIX.

Úryvky z jednání o defensí mezi posly ze zemí koruny České v době zasedání zemského sněmu Českého v outerý po neděli květné. V Praze 21. března 1606.

(Koncept arch. česk. místodržitelství v Praze L. 34. 1600—1605. — Opis v zem. archivu v Praze. — Mimo to kopie archivu českého místodržitelství L. 34. 1606—1608.*)

Jiří Basta, hrabě z Hustů, jeho milosti císařské radda a nejvyšší polní lejtnant.

Die Römische Khaiserliche auch zu Hungern undt Behemb khunigliche Mt, unser allergnädigster Khaiser, Khunig undt Herr, haben allergnädigst auss der Relation, was die Defension Ordnung belangte, undt wieweit die tractation derhalben durch die O. H. H. Landtofficiere, Rechtsitzer unnd Räthe auch gewisse Personen auss der gemein der Chron Böhemb sowohl auch durch die Abgesandten aussm Marggrafthum Märhern, peider Fürstenthumber Schlesien, Ober- und Niderlausicz furgangen undt geschloffen worden, vernomben.

Weilln denn dieselb von der A° 87 abgehandelten undt verglichenen Bewilligung zimblichen abgewichen auss Vrsachen,

*) Zemský sněm český zahájen byl r. 1606 dne 25. února a trval do 22. března. Nebyl to sněm generální, nýbrž poslové z ostatních zemí českých sešli se do Prahy v době jeho zasedání k jednání o společnou obranu proti nepřátelům.

dass di H. H. Abgesandten der H. H. Fürsten undt Stende, so Schlesien, wie auch paider Marggraftumber O.- und N. Lausicz hierzu mit gnugsamber Instruction undt Vollmacht nit versehen, derwegen so befelhen Ihr Kh. Mt gnädigst, wann si obgedachte O. Lants-Rechtsitzer, Räthe undt deputirte Personen auss den Stenden der Chron Böheimb, wie auch di H. Abgesandten auss Mähren, O. und Nider Schlesien undt paiden Marggraftumben Lauszicz hieher auf ainen gewissen Tag erfordern khunden, dass si sich mit genugsamben Gewaldt undt Instruction zu Volziehung dises so hochnothwendigen Werkhs einstellen undt gestellen wellen.

Andtwortt der H. H. Abgesandten auss Märhern.

H. von Liechtenstein: Si ferre posset Marchionatus Moraviae, conditio praesens posse illos ad dilationem ferre, verum quia ditio et provincia illa denudata est et plane pateat insultibus inimicorum, ergo orare se, ut intercederent apud S. Caes. Maiestatem, ne privarentur aliqua defensione, verum ut talis statueretur ratio: quandoquidem neque cum Turcis pax adhuc facta sit, cum Hungaris autem duntaxat induciae pactae sint, ut sine opis et auxilii certa spe domum non recedant, sed huic arduo negocio, si non ex toto, saltem maiori ex parte pro solatio provideatur; videri sibi dilationem omnem periculosam fore, cum hoc ipsum non solum ipsis, verum etiam et coronae regni Boemiae et ipsi Caesareae Maiestati futurum sit utile et proficuum.

Die auss Schlesien.

Wellen solches den H. Fürsten undt Ständen referirn, undt thun sich bedankhen der khaiserlichen Resolution, wellen solches auch thuen [. . . . .]*) in die ausstendigen Reverse volgen zu lassen.

Auss O. Lausicz.

Bedankhen sich gegen Irer Mt dess gnädigsten Beschaidts, wellen den H. Ständen mit mehrem fürbringen, pitten pro scripto recessu, pro 2do petunt pro reversalibus ratione ablegationis ad hanc tractationem, petunt ultimo pro recommendatione erga S. Caes. Maiestatem.

Auss Nider Lausicz.

Idem per diversa [nempe verba] non fecerunt mentionem scripti responsi, nec reversalium litterarum.

*) nečitelné.

Herr Landthofmeister.

Dominum intellexisse, quod DD. ex marchinatu Moraviae, tum etiam ex ducatu Silesico et Lusatiae marchionatibus proposuerunt, illud se consultare velle.

D. Cancell. Boh. ad Silesios et Lusatios.

De reversalibus et responso scripto velle illud procurare, ut illa haberet ex cancellaria.

P. hofmistr ad Moravos.

Že sou jich milosti páni stavové království Českého jistý artikul v té věci do sněmu doložiti poručiti ráčili; jeho milost pán hofmistr jej sám ráčil přečísti; proloquutus est dále: že je neráčí chtíti až do nasazení hrdel a statkův svejch opouštěti.

P. z Lichtenštejna:

Děkují, že jsou ráčili proto na to tak laskavou pamět jmíti, reciproce zakazují se; však poněvadž nepřítel již na hranicích, ba i v zemi takměř jest, aby mohli spěšný pomoci dostati, aby ráčili toho [býti] příčina, aby všecky věci tak na jistým byly postaveny, aby jedna země druhé mohla na pomoc přispěti; zase repetendo se zakazují jich milost vší možností na pomoc přispěti.

Pan hofmistr nejvyšší.

Že ráčí chtíti to v čas opatřiti, aby neráčili páni Moravané v ničemž obmeškáni býti.

1. Tantum de defensione ulterius proloquutus est de locis acquisitis, aby je společně chránili.

2. Z strany knížetství Opavského prosí, aby mohli jmíti [výpisy?] z privilejí zemských království Českého, že by se toho knížetství dotejkalo, vidí mi se, poněvadž o to s stavy a knížaty ve Slezště rozepři mají.

(NB. na tomtéž listě opačně psáno jest:

Páni . . .

ráčili poručiti pečeť zemskou k listu mocnému komisařům a osobám tímto sněmem voleným, kteříž k nejprvé příštímu sněmu 24. den měsíce dubna do království Uherského položenému a roze-

psanému v městě Prešpurku jeti, a což tak od JMtiCské a nejvyšších uředníkův a soudcův zemských podle instrukcí sobě dané a artikule sněmu doloženého vyříditi a k místu přivésti mají, přitisknouti.)

[Konec asi schází.]

LX.

Nejvyšší ouředníci zemští království Českého žádají Františka kardinála z Dietrichštejna, biskupa Olomouckého a královské kaply České hraběte, aby lidu vojenskému, vypravenému na hranice markrabství Moravského pro ochranu téhož markrabství, poslanými mu penězi na díle zaplatil a jej rozpustil; ostatní část že témuž lidu vojenskému odvésti chtějí při nejblíže příštím soudu zemském letničním. V Praze 22. března 1606.

(Originál archivu českého místodržitelství v Praze. L. 34, 1606—1608. — Opis v zem. archivu v Praze.)

Službu svú vzkazujem. Vysoce důstojný kníže a pane, pane ujče, švakře a pane příteli náš zvláště milý etc! Pochybnosti žádné nemáme, že V. Mti Kn. vědomo jest, že již čas ten, dokud jest ten regiment knechtův tři tisíce silný urozenému a statečnému rytíři panu Vilímovi Vratislavovi z Mitrovic, rytíři řádu svatého Jana Jeresolimitánského, jakožto nejvyššímu jich náležející, od stavův království tohoto Českého pro ochranu markrabství Moravského na hranice téhož markrabství vypravený, (nad kterýmž V. Mti Kn. zpráva od JMtiCské poručena jest, jakož pak i my na místě všech tří stavův království Českého V. Kn. Mti, abyšte to k sobě laskavě přijíti ráčili, sme se snažně a s pilností dožádali), v poli zůstávati měl, vychází, tak že týž lid obdankován i také, jakž na tento čas nejvyšší možnost naše postačovati moci bude, zaplacen býti musí, za kteroužto příčinou oumyslu jsme komissaře našeho, kterýžby je obdankoval, mezi ně vypraviti; ale poněvadž se tak na spěch o hotové peníze, aby jim zouplna zaplaceno bylo, objíti nemůžeme, V. Kn. Mt. za to přátelsky a služebně žádáme, že tu práci na sebe vzíti a s nimi jedno, aby na díle na penězích a na díle na stříbře (které se příležitě odsýlají) v záplatě na tento čas každú hřivnu po osmnácti kopách počítajíc ujali a na tom přestali, ostatek pak, čeho by se na takovou záplatu jemu nejvyššímu a jim nedostávalo, do vyjití budoucího soudu zemského letničného nejprv příštího na dostatečné zjištění sčekání učinili, jednati ráčíte. My při tom času jim takovou sumu, což jí koliv pozůstane, rádi zaplatiti a odvésti poručíme, a toho se V. Kn. Mti, jakž za toto nám prokázané přátelství, kteréhož při V. Kn. Mti vyhledáváme, tak tolikéž i za to, co jste tu koliv jakž pro dobré JMtCské, pána nás všech nejmilostivějšího, tak tolikéž i [pro] toto království České a země k němu příslušející a sumou všecko kře-

sťanstvo při zpravování téhož lidu chvalitebně učiniti ráčili, (se vší vděčností a ochotností od V. Kn. Mti přijímajíc) všelijakým volným přátelstvím odměňovati se zakazujeme, a s tím Pán Bůh rač býti s námi se všemi. Dán, etc.

LXI.

Instrukce od stavů království Českého daná poslům, vyslaným k dotvrzení míru na sněm do Prešpurka, oč se stavy uherskými jednati mají; zvláště že mají stěžovati si na neoprávněné a bezdůvodné vpády Uhrů do Moravy a Slezska a připomenouti ochotu zemí koruny České při válkách tureckých, jakož i, že mají žádati záruku míru pro země koruny České. Na hradě Pražském 27. března 1606.

(Bočkova sbírka zemsk. archivu moravského v Brně č. 866, E.)

Instructio a statibus inclyti regni Bohemiae pro DD. commissariis ad status Hungaricos, ne ii et Tartari in Moraviam et Silesiam excursionem permittere sibi praesumant, ubi iuvamina diuturno tempore Hungaris praestita vehementi exageratione in memoriam refricantur. De dato ex arce Pragensi in publicis regni comitiis die 27. mensis Martii anno 1606.

Instructio a nobis statibus et ordinibus inclyti regni Bohemiae, magnificis, generosis, strenuis ac egregiis viris domino Adamo baroni de Sternberg in Bechinie, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis, domini nostri clementissimi, consiliario et supremo regni Bohemiae camerario; domino Adamo iuniori baroni de Waldstain in Hradek supra Sazauam et Louosic, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis consiliario, camerario et Regiae Bohemiae Maiestatis aulae marescallo; domino Leopoldo Popelio baroni de Lobkouicz in Strakonicz, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis consiliario et prioratus regni Bohemiae supremo magistro; domino Johanni de Klenowého et Janowicz in Zinkoua et Zitina, Sacrae Cesareae Regiaeque Maiestatis consiliario et supremo regni Bohemiae notario; domino Georgio Gersdorffo de Gersdorff in Cholticz, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis consiliario et domino Joanni Wostrowecz de Kralowicz in Wlassim et Domassin, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis dapifero, tanquam legatis nostris ad comitia publica regni Hungariae ad vigesimam quartam proximi futuri mensis Aprilis Posonii celebranda, deputatis data.

Et primo quidem diligentiam iam dicti legati nostri adhibebunt, ut quamprimum se itineri committant, et vbi ad praefixum tempus comitiorum Posonium peruenerint, impetrata potestate status et ordines regni Hungariae publice alloquendi, illis literas nostras fidei cum insinuatione nostrae amicae salutationis nostrorumque promptissimorum officiorum commendatione exhibebunt, causasque aduentus sui in hanc sententiam exponent:

Amplissimis nimirum statibus Hungariae satis superque cognitum perspectumque esse, quanta amicitia et necessitudo bonaque vicinitas a multis seculis inclyto regno Bohemiae cum regno Hungariae intercesserit, quantaque saepenumero cum in summa necessitate regnum Hungariae ob immanissimi et truculentissimi fidei christianae hostis Turcae frequentissimas expeditiones et irruptiones constitutum esset, firmissima auxilia (nulla aliqua obligatione, quasi illud facere tenerentur adducti, sed sola christiana pietate moti, ne instar torrentis alicuius in caeteras orbis christiani prouincias barbarae illae gentes se se effunderent) a praedecessoribus nostris subministrata fuerint, quibus freti serenissimi olim reges Hungariae se et regnum suum seruarunt et non semel praeclaras victorias de inimicis reportarunt, non libet veteras hystorias attingere, eaque, quae serenissimorum principum Caroli et Ludouici Hungariae et Joannis atque huius filii Caroli quarti, Romanorum imperatoris, regum Bohemiae, temporibus acciderunt, commemorando fuse prosequi, ad recentiora ob idque omnibus notissima nos conuertemus. Nemini autem ignotum esse potest, cum serenissimus quondam princeps et dominus Vladislauus regnum Hungariae adiisset belisque turcicis implicatus esset, quam strenuam operam regni Bohemiae et hinc adiunctarum prouinciarum status et ordines missis tempestive auxiliis occurrendo hosti eoque depellendo nauarint adeo, ut conseruatio regni post Dei optimi maximi opem profecto nonnulla etiam ex parte inclyto regno Bohemiae adscribenda sit.

Quam fortissime uero in pugna ad Mohaczum (ubi de summa rei agebatur) nostrates se gesserint et potius praeclaram in conspectu Ludovici illorum et nostri regis mortem oppetere uoluerint, quam ut aliquid auita virtute indignum committerent, non arbitramur necessum esse pluribus ea exponere, cum id ipsum amplissimis ordinibus probe constare sciamus. Eandem animi promptitudinem sub diuis Romanorum imperatoribus Ferdinando et Maximiliano secundo, Hungariae Bohemiaeque regibus, inclyti Bohemiae regni ordines et huic incorporatas prouincias declarasse auxiliaque voluntaria frequentissime ad tutandam Hungariam misisse manifestum est. Quid uero hisce tredecim annis, ex quo Sacr^ma^ Caesarea Regiaque Maiestas, dominus noster clementissimus, bellum necessarium cum Turcis continue gerit, ab iisdem statibus regni Bohemiae et adiunctis prouinciis praestitum fuerit, toti mundo illud perspectissimum esse non dubitamus; neque enim (sat scimus) amplissimi ordines inficias ibunt nullum regnum, nullosque christianos principes tantum auxiliorum in hoc diuturnum et periculosissimum bellum contulisse, quam inclytum hoc regnum cum suis adiunctis prouinciis fecerit.

Quae cum ita se habeant regnumque Bohemiae de corona Hungariae tam praeclare meritum sit, non possumus non aeger-

rime fere, pacta foederaque antiqua et bonae vicinitatis iura, quae hactenus vtrinque sancte et inuiolabiliter obseruata fuere, proximo elapso anno sublata, amicitiamque tam arctam inter vtrasque nationes Hungaricam et Bohemicam ea de causa tantum non solutam esse. Ideoque eo magis dolemus, quod nulla iniuria a nobis incolae regni Hungariae lacessiti neque prouocati, sine omni justa et legitima causa, nullaque praecedente belli et inimicitiae apertae (ut solet apud Christianos populos fieri) denunciatione, impetum in amplissimum marchionatum Morauiae magnis copiis (adiunctis sibi Turcis et Tartaris, crucis Christi apertissimis hostibus) fecerint, et prouinciam illam, quam non solum literis publicis, quemadmodum et ducatuum Silesiae ordines, ut se a fide et obseruantia Sacratissimi regis et regni Bohemiae, quo cum indiuisibiliter ambae regiones coniunctae et copulatae sunt, seiungerent, illis autem se subderent sollicitarint, sed etiam, cum illud non succederet, esset Morauia tum temporis a milite plane imparata, eam inopinato hostiliter aggressi sint, caedes passim promiscue nulla nec sexus nec aetatis habita ratione multis in locis crudelissime perpetrarint, magnum numerum hominum abduxerint, ciuitatem Straznicium aliosque vicos et plurimas villas vi adorti depopulati fuerint et iniecto igne omnia corruperint et in fauillas redegerint, adeoque haud paruam vastitatem toti marchionatui intulerint, prout id ipsum vestigia tam funestae expeditionis abunde testantur.

Ista autem ab amicis et vicinis nostris, quos tam prompte alacriterque summa in necessitate positos et constitutos saepissime milite et ingentibus impensis nostris iuuimus accidere potuisse (quamuis facile credamus eiusmodi hostiles aggressiones et inuasiones communi omnium voto et voluntate minime decretas factasque fuisse), id uero ne suspicari quidem vnquam potuimus, quod sane etiam grauissime ferimus et iustissimam de tam insigni, ne dicamus atroci iniuria, conquerendi causam habemus. Quod si iidem status et ordines Hungariae inferre uellent, a nostro etiam milite non parcitum esse ipsorum agro, quin immo nonnulla loca expugnata captaque fuisse, ad hoc legati nostri respondere poterunt, magnam hic differentiam apparere. Nos enim non intulimus, sed illatum ab illis bellum et hostilem vim arreptis iustissimis armis a nostrorum cervicibus depellere coacti fuimus et vlterius progressi in ipsorum agrum Scalicium et nonnulla loca (ex quibus nimirum aperta vis marchionatui illata, illicque sedes receptusque hominum illorum, qui tam immania praeter omne fas et aequum perpetrare ausi fuerunt quodam modo fixus fuit) praesidiis firmauimus, quod quidem facere optimo iure et potuimus et debuimus. Quare cum ab illis, non autem a nostratibus initium huius belli factum fuerit, aequissimum nobis uideri, ut hac de re plenissime

nobis satisfiat. Quod quidem diligenter urgere legati nostri non intermittent minime dubitantes, quin hoc negotium prudentia et discretione sua ad bonum finem sint deducturi.

Alterum caput legationis ipsorum hoc est:

Cum Sacr^{ma} Caes^{a} Regiaque M^{tas}, dominus noster clementissimus exorari se passus fuerit, ex innataque bonitate et erga subditos suos animo plane paterno pacem regno Hungariae benignissime dare decreverit, nobisque statibus et ordinibus huius regni in praesentibus hisce comitiis articulos transactionis communicare voluerit, quibus id ipsum etiam statutum est, ut maioris fidei gratia ordines regni Bohemiae, marchionatus Morauiae, ducatuum Silesiae et marchionatus Superioris et Inferioris Lusatiae transactionis diploma sigillis suis appositis firmarent, equidem S. M^{tis} voluntati, ut in omnibus aliis, ita etiam hac in parte humillime et summa cum obedientia parere voluimus, ac proinde nonnullos ex amplissimis ordinibus primarios viros delegimus, iisque decreto publico iniunximus, quandocunque S. Cae^{ae} Regiaeque M^{ti} huius rei conficiendae gratia citari illos placuerit, ut una cum delegatis ex incorporatis provinciis omnia ad hunc actum spectantia rite debitoque modo exequerentur.

LXII.

»Přípis prvního psaní císaře Rudolfa II. Karlovi z Lichtenštejna strany utvrzení pokoje s Uhry a strany vyslání osob jistých z markrabství Moravského do Prešpurku.« Na hradě Pražském 28. března 1606.

(Pamětní kniha města Brna v zemsk. arch. mor. G. fol. 29—30.)

Rudolf.

Urozenej, věrnej náš milej! Jakož tebe tejno nejní, kterak skrze prostředkování Jeho Lásky arcikníže Mathyáše Rakouského, pana bratra našeho nejmilejšího, podle dokonalého plnomocenství od Nás Jeho Lásce daného, též také některých jiných osob z národu Německého a Uherského k tomu obzvláštně nařízených, to domácí zbouření a pozdvižení v království Uherském jistou smlouvou spokojeno jest, kterážto smluva a společné jich snešení a narovnání předně od Nás a pro lepší bezpečnost a dokonalost i od království Českého s zeměmi k němu příslušejícími stvrzené bejti má:

Kdež sme to na tomto nyní jminulém sněmě obecním, který zde na Hradě Pražském v sobothu po sv. Matěji [25. února] apoštolu Páně držán byl, všem třem stavuom království tohoto, věrným našim milým, předložiti poručiti ráčili, kteříž k vykonání toho

jisté osoby z prostředku svého volili a jim týmž sněmem plnou moc dali, aby to na místě jich náležitě (jakž tomu z přiležejícího artikule téhož snešení sněmovního šířeji vyrozuměti moci budeš) vyřídili a na místo postavili.

Kdež chtíce My, [aby] z margkrabství Našeho Moravského tolikéž jisté osoby k spečetění a dotvrzení toho jednání voleny a nařízeny byly, protož tobě milostivě poroučeti ráčíme, aby jmenovaným stavuom téhož margkrabství o to sjezd do města Našeho Brna, anebo kde byt se nejpříhodněji bejti vidělo, tím neodkládajíc k jistému a brskému dni položil, přední osoby ze všech stavuov k němu obeslal a to tak opatřil, aby k spečetění a dotvrzení téhož jednání a v mír a pokoj uvedení, tolikéž jakož i stavové království Našeho Českého z prostředku svého jisté osoby zmocnili a nařídili. A poněvadž sou svrchu jmenovaní stavové království Našeho Českého s vuolí a vědomím Naším též některé jisté osoby z prostředku svého k tomu obrali, kteříž k nejprv příštímu sněmu od Nás čtyrmecitmého dne měsíce dubna nejprve příštího v království Uherském položenému a rozepsanému do města Prešpurgku se sjeli, a tu o některé pilné království Českého jako i margkrabství Moravského a jiných k témuž království připojených zemí a budoucí jich z obojí strany bezpečnosti a pokoje se dotejkající potřeby s stavy království Uherského jednati mají.

Protož při stavích margkrabství Našeho Moravského na témž sjezdu to opatřiti nepomíjej, poněvadž se jich tu předně dotejkati chce, aby z sebe jisté osoby tolikéž k tomu zmocnili a volili, kteříž by k vejš psanému času na týž sněm Uherský do města Prešpurgku se vypravili, a tu spolu s vyslanými z království tohoto Českého, což by témuž margkrabství Moravskému potřebného a užitečného bejti mohlo, vedle moci sobě na to dané řídili, jednali a na místo postaviti pomáhali, a tak to vše s pomocí Buoží k dobrému, dokonalému a šťastnému vyřízení přivedli vědouce, že na tom jistou a milostivou vuoli Naši císařskou naplníš.

Dán na Hradě Pražském v outerý velikonoční létha šestnáctistého šestého a království Našich Římského xxxj., Uherského xxxho a Českého též xxxjho.

Rudolf.

Sdenco Ad. Poppl de Lobcouicz,
S. R. Bohemiae Cancellarius.

Ad mandatum Sacrae Caes. Mtis proprium.
Jan M[enczl].

LXIII.

Nejvyšší zemští úředníci království Českého odevzdávají císaři stížnosti stavů moravských s prosbou, aby vyřízení jich ponechal do příštího generálního sněmu položeného na pondělí po neděli Quasimodogeniti [10. dubna]. Na hradě Pražském 3. dubna 1606.

(Koncept. arch. česk. místodržitelství L. 34. 1606—1608. — Opis v zemsk. arch. v Praze.)

Allerdurchleuchtigister, grossmechtigster und unüberwintlichster Römischer Keyser, auch zu Hungern und Behemb Khünig!

Allergnedigster Herr! Eur Kays. Mt sollen wir in gehorsamster Unterthenigkeit nicht verhalten, das die obristen Lanndtofficirer und Landrechtsizer, wie auch etliche andere Personen nicht in geringer Anzal vom Herrn und Ritterstandt des Marggraffthumbs Märhern allen dreyen des Khünigreichs Beheimb jezo bey diesem auf dem Prager Schloss versamleten Stenden geschrieben und in ihren habenden beschwerden zu Euer Keys. Mt umb Intercession gebeten auch bessers berichts halber abschrifften, was Eur Keys. Mt sie in Unterthenigkeit schreiben, und was für bericht und beschwer sie fürbringen thuen, in ihrem Schreiben includenter überschicket, welchs alles Eur Keys. Mt wir hiemit gehorsamlich und in Unterthenigkeit übergeben.

Darauff allergnedigister Keyser, Khunig und Herr seindt wir entschlossen gewesen (ein Fall Eur Keys. Mt Ihr auch solchs allergnedigst belieben und sich mit uns also zu vergleichen geruhen) Inen als unsern Vettern, Oheimen, Schwagern und freunden und einem Glied dises Khunigreichs Beheimb dise Antwort zu geben: Aldiweil Eur Keys. Mt einen General-gemeinen Landtag auff das Prager Schloss den Stenden des Khunigreichs Beheimb sowol auch den Stenden des Marggraffthumbs Märhern, der Fürstenthümer Schlesien, auch Ober- und Niderlausitz auff den Montag nach dem Sonntag Quasimodogeniti [10. dubna] negstkunfftig allergnedigist anzustellen und ausszuschreiben befolhen haben, alss wolten wir bey solchem gemeinen Landtag mit Eur Keys. Mt allergnedigstem wissen und willen von disen allen Sachen unss mit Inen freundlich unterreden und schliessen. Doch wollen wir unss in diesem allein nach Eur Keys. Mt allergnedigisten willen richten und verhalten, mit gehorsamster bitt, Eur Keys. Mt geruhen unser allergnedigister Keyser, Khunig und Herr zu sein und bleiben.

LXIV.

Nejvyšší úředníci království Českého radí cís. Rudolfovi II., aby rozepsati dal zemské sněmy na Moravě, ve Slezsku a v obou Lužicích za příčinou úrady o společnou defensi. Na hradě Pražském 6. dubna 1606.

(Kopie arch. česk. místodržitelství L. 34. 1606—1608. Opis v zem. arch. v Praze.)

Allergnedigister Kayser, Khunigk und Herr! Auf Euer Kays. Mt sonderbaren gnedigisten Befelh haben die anwesende Obristen Landtofficirer des Khünigreichs Beheimb die Eur Kays. Mt von der fürstl. durchl. Erzherzogen Mathia von Oesterreich überschickten Kundschafften, das nemblich in 15 Tausent wider den Boczkay Irer Unbezahlung halber rebellirenden Heyducken sich versamlet, ein anders Haubt unter Inen aufgeworffen, und auch in Sieben Tausent Turken dem Boczkay zu Hülff auf Caschau zuziehen sollen, in notturfftiger erweg und berathschlagung gehabt, und befinden zwar so vill, das bey so beschaffenen Sachen und Ungewissheit fürhabender feindlicher anschläge diese Länder sich nicht wenig gefahr zu besorgen haben, und derwegen auf allen Nothfall zu Irer Beschüzung billich gefasst sein solten. Weiln aber das Defensionwerckh, an welchem diesem Khünigreich und desselben angehörenden Landen so hoch und vil gelegen, bey negst gehaltener tractation in keine richtigkeit gebracht werden khünnen, und disem Khünigreich Beheimb nicht müglich ist, bey diser höchster erschöpfung und eusersten unvermögen den last der defension allein zu tragen, dieses hochwichtige defensionswerkh aber anders nicht in richtigkeit und vergleichung kommen kan, es werden den in Marhern und Schlesien gemeine Landt- und Fürstentage gehalten und auf denselben zu diser entlichen Vergleichung Personen mit allen vollkommenen gewalt zu Tractirung und beschliessung dises Puncts verordnet: Alss erachten sie gehorsamlich ein sondere notturfft zu sein, das Euer Kays. Mt in gedachten Marggraffthumb Marhern, wie auch in Fürstenthumber Ober- und Niderschlesien und also in Ober- und Nider Laussniz alsbaldt gemeine Landt- und Fürstentag zu Befurderung und erörterung dises werks allergnedigist aussschreiben. Unnd weil solcher defensions Artickul in so kurzer Zeit nicht in Richtigkeit kommen kann, im Fall entzwischen die Gefahr und Noth so gross sein wolte, das Euer Kays. Mt Inhalt und vermög des Jüngst gehaltenen gemeinen Lantags die zu Beratschlagung der allgemeinen Aussrüstung deputirte Personen hieher beschreiben, solche gefahr Inen fürtragen, und was zu Beschützung dieses Khunigreichs die notturfft erfordern wirdet, allergnedigist verordnen liessen; doch solches alles zu Euer Kays. Mt, deren sie sich gehorsamlich befehlen thun, allergnedigistem willen und gefallen gehorsamblich heimbstellende.

6. April Anno 1606.

LXV.

Císař Rudolf II. žádá arcikníže Matiáše o podporu pro posly z Čech na sněm do Prešpurka vyslané, aby v zájmu zemí koruny České se stavy Uherskými vše dobře mohli vyřiditi. Na hradě Pražském 7. dubna 1606.

(Koncept arch. česk. místodržitelství K. 1, 130. Opis v zemsk. arch. v Praze.)

Rudolff.

Durchleuchtigster, Hochgeborner, Freundlichst geliebter Brueder und Fürst! Nachdem unser getreuen Stende des Khunigreichs Behaimb bei jungst verschienen gemainen Landtag, so allhier auf unserm Khuniglichen Schloss Prag gehalten worden, mit unserm gnedigsten Wissen undt willen deputirte Gesandten auf den Hungrischen Landtag nach Pressburg verraisen undt uber in Irer hobenden Instruction diss in sonderheit Inen auferlegt ist worden, dass sie sich bey. E. L. einstellen undt derselben nach lengs die Ursachen Irer Absendung furbringen undt mit dero Rath undt Hülff Ihre anbefolhene geschefften zu guther erortterung undt Verrichtung bringen sollen, wie Euer Lieb sollches alles von Inen mit merer Weittleufftigkeit vernemben khunden. Weilln dann E. L. gar wohl bewust ist, dass sich die löbliche Chron Behaimb zusambt Iren einverleibten Lendern die ganze Zeitt hero des so langwerenden offenen Burggenkhriegs mit ansehenlichen undt stattlichen Hülffen zu unserm allergnedigisten wolgefallen und Contention jederzeitt trewlichist undt willigst Irem eussersten Vermögen nach erzaigt undt solches in der Thatt erwisen hatt, diese Absendung auch von Ihnen in gannz pillichen rechtmessigen sachen (betrefendt des gemeinen Friedens zwischen bayden unsern Khunigreichen Handlung) beschicht; als gesinnen wir an E. L. freundtlich undt bruederlich, Sy wölllen der Chron Behaimb nit allein in Irem Für undt anbrigen sinthemal es wird gesagt so genöttige tractation wegen bestendigen Friedens zwischen der Chron Behaimb undt dem Khunigreich Ungarn concerniert hören und vernemben, sondern auch Sy dermassen Ir zum aller gutten beförderung befolhen sein lassen, damit sy mit gutter sicherheit hinab gen Presspurg sich velfüegen, alda der Chron Behaimb obbeschrieben Notturfft des Fridens halber zusambt einverleibten Lender deputirte (so auch alda erscheinen sollen) den Hungerischen Landstenden fürtragen undt volgendts nach verrichten sachen auch erlangter schleuniger erspriesslicher expedition wiederumb nach Hause gelangen mögen. Hieran erfüllen E. L. unsern gnedigisten wolgefelligen willen, deren wir mit bruederlicher Huld jederzeitt wohlgewogen undt zugethan verpleiben. Geben auf unserm Khuniglichen Schloss Prag den 7. April 1606.

Abgelesen 8. Aprilis 1606 in gegenwarth: H. O. Hofmeisters, H. O. Landtkamerers, H. O. Cannzlers, H. O. Hofrichters, H. von Waldstein (NB. discessit d. Slavata) H. O. Landtschreibers.

Placuit omnibus.

Allein ist befolhen worden, die apponirte besserung (des gemeinen Fridens tractation halber), wann es gleich nit so schön, undt cannzleisch khlinget, darzu zusetzen.

LXVI.

Císař Rudolf II. poroučí obyvatelům království Českého a zemí k němu příslušejících, aby k sněmu Uherskému vyslané komissaře královské i čeládku jich na cestě podporovali ve všech jich potřebách. V Praze 8. dubna 1606.

(Koncept arch. česk. místodržitelství L. 34. 1606—1608. Opis v zem. arch. v Praze.)

Rudolf Druhý, Římský císař, Uherský, Český král. etc. Věděti vám milostivě dáváme, že urození Adam ze Šternberka na Bechyni a Sedlci, nejvyšší komorník království Českého, Adam mladší z Valdštejna, komorník Náš a dvoru Našeho, v témž království Českém maršálek, Matouš Děpolt z Lobkovic na Strakonicích, nejvyšší mistr převorství, statečný Jan z Klenového a z Janovic na Žiňkovech a Zitině, nejvyšší písař téhož království Českého, Jiřík Gerštorf z Gerštorfu na Cholticích, vše rady Naše, a slovutný Jan Vostrovec z Královic na Vlašimi a Domašimi do království Uherského na sněm obecní, kterýž v městě Našem Prešpurku dnův těchto nastávajících držán býti má, se vypravují; kdež aby túž cestu nadepsané osoby tím snázeji a beze všelijakých hyndruňkuov vykonati mohly, protož vám všem i jednomu každému obzvláštně milostivě poroučeti ráčíme, abyste je i čeládku jich všudy a na všech místech, kdežby se koli hodili, proti slušné záplatě obroky i potravou náležitě, ano i pokudž by jakého fedruňku z strany vozův neb koní a čehokoliv jiného od Nás potřebovali, skutečně fedrovali a je sobě v tom ve všem poručené jměli vědouc, že na tom milostivou vuoli Naši císařskou a královskou naplníte, tak se zachovejte, jináče nečiníce. Dán, etc.

LXVII.

»Přípis druhého psaní [cís. Rudolfa II.] panu Karlovi z Lichtnštejna strany utvrzení pokoje s Uhry a strany vyslání osob jistých z margkrabství Moravského do Prešpurku v tejž věci.« — Na hradě Pražském 8. dubna 1606.

(Pamětní kniha města Brna v zemském archivu moravském G. fol. 30—32.)

Karlovi z Lichtnštejna, hejtmanu margkrabství Moravského!

Rudolf.

Urozený, věrný Náš milý! Žádné o tom pochybnosti jmíti neráčíme, než že si vedle poručení Našeho císařského tobě po-

sledního dne jminulého měsíce března učiněného věrným a poslušným stavuom margkrabství Moravského na místě Našem potřebu tu vysoce duoležitou přednesl i také to nařídil, aby jisté osoby z prostředku svého do království Uherského na sněm obecní, kterýž 24. dne měsíce tohoto dubna v Prešpurce, městě Našem královském, držán bejti má, vypravili, kteréž by s vyslanými z království Českého a jiných zemí k němu přináležejících o to, což by tak k ubezpečení a utvrzení toho, aby nadepsané království České i s zeměmi k němu přináležejícími před všelijakými dalšími nepřátelskými vpády a předsevzetím zlým na budoucí časy bezpečně býti mohlo, sloužilo, jednati a zavírati nápomocny byly.

I poněvadž osoby ty ode všech tří stavuov téhož království Českého k takovému jednání splnomocněni již bez prodlévání na cestu se vypraviti, a vedle jim instructí dané v městě Prešpurce v ten určitý čas se najíti nepominou, ano i také pilností svou, tak aby touto vejpravú to vše, což by k dobrému království tohoto Českého a zemí k němu příslušejících sloužilo, skoncováno a na místě postaveno bylo, nic sjíti nedají; pročež tobě, znaje toho tak důležitou potřebu býti, milostivě porúčeti ráčíme, aby to ihned bez prodlévání při dotčených osobách k tomu od stavuo margkrabství Moravského volených nařídit nepomíjel, aby i ony podobným spuosobem bez meškání s dostatečným plnomocenstvím na cestu se vypravili a časně do města Prešpurgku se najíti dali; kteréžto jich plnomocenství vedle těchto níže oznamenaných punktuov zhotoveno a spraveno býti moci bude:

Jakož jest pojminulého létha margkrabství Moravské za příčinou těch z království Uherského od něho činěných vpáduov k znamenitým a nenabytým škodám (jakž to jednomu každému dobře vědomé jest) přišlo, stavové pak království Českého z povinnosti své při nyní pojminulém sněmě, kterejž zde na Hradě Pražském držán byl, jisty osoby volili, i také jim dostatečnou instrukcí, vedle níž by se říditi a spravovati měli, vydali, při tom také nařídili, aby se též osoby k sněmu obecnímu na 24. den měsíce tohoto dubna do města Prešpurgku rozepsanému najíti dali, a stížnosti ty království Českého a zemí k němu příslušejících, kteréž se tak do Uhruov jmíti pokládají, totiž že sou oni proti dobrému a starodávnímu přátelství a sousedství na margkrabství Moravské netoliko mečem a pálením nepřátelsky sáhli, nýbrž také i o to usilovali, aby stavové dotčeného margrabství od povinné poslušnosti a věrnosti, kterouž předně Nám jakožto císaři, králi a pánu svému nejmilostivějšímu, a potom i království Českému, kterémuž na věčné časy jako oud nerozdílnej připojeno jest, zavázáni sou, odstoupili a jim se podali, k tomu je svými přístnými a těžkých pohrůžek plnými psaními svými přivésti chtěli, při

témž obecném uherských stavuov shromáždění dostatečně a dle uznalé potřeby přednesli, a aby to vše náležitě vynahraženo a za to dosti učiněno bylo, se vší pilností jednali. — Nicméně také i království Uherského stavuov mínění a oumyslu, kterak by oni i na jaký spuosob království Naše České a k němu příslušející země (tak aby se jim na potomní budoucí časy žádných takových nenadálých, škodlivých a nepřátelských i jiných všelijakých zlých předsevzetí a vpáduov obávati potřebí nebylo), dostatečně a stále ubezpečiti a ujistiti chtěli, vyrozuměli. Potom také vedle sobě daného plnomocenství to vše k dobrému a prospěšnému, i také, což by ku poctivosti a pochvale království Českého a zemí k němu příslušejících k dobrému a snesitedlnému skončení sloužilo, na místo postavili. Poněvadž pak na milostivé Naše toho vyhledávání a žádost věrní stavové margkrabství Moravského k takovému jednání a dokonalému porovnání nápodobným spuosobem jsou jisté osoby z prostředku svého obrali, že se jim za touž příčinou dostatečná moc dává, aby oni spolu s vyslanými království Českého jakožto s hlavou k tomu nařízenými (kteříž jim také do instructí jich vzhlédnouti se dají) tyto tak vysoce a daleko se vstahující věci uvážiti, stavuom nadepsaného království Uherského dle uznalé potřeby přednésti i také zavírati a summou to vše při tom činiti a konati nápomocni byli, což by tak vyslaní z království Českého spolu s nimi a jinými před nimi i za nimi jdoucích zemí vyslanými a k tomu nařízenými osobami za slušné, potřebné a užitečné býti uznali.

Vedle toho tebe tolikéž tejna činiti neráčíme, že dotčení vyslaní z království Našeho Českého poručení sobě dané mají, aby k Jeho Lásce, nejjasnějšímu knížeti, panu Mathyášovi, arciknížeti Rakouskému, panu bratru Našemu nejmilejšímu, do města Vídně nejprve se najíti dali, tu Jeho Lásce příčiny vyslání svého oznámili a s pomocí a raddou Jeho Lásky v těch věcech dáleji kráčeli.

A poněvadž z mnohých duoležitých příčin mnohem lépeji a příhodněji bylo, aby se i týž osoby z margkrabství Moravského volené nejprve do Vídně najíti daly a odtud spolu s vyslanými z království Českého a jinými k němu příslušejících zemí společně s Jeho Láskou se k Prešpurgku pustili, znajíce že sme Jeho Lásce skrze psaní Naše na to pomysliti poručiti ráčili, aby často jmenovaní z království Českého a jiných k němu příslušejících zemí vyslaní v dobrém bezpečenství do Prešpurgku se vypravili i také zase při vyřízení těch věcí domů odjeti mohli, o tobě žádné pochybnosti nemajíce, než že to těm osobám od stavuov voleným netoliko v známost uvésti, nýbrž také vedle té naší celé a milostivé duověrnosti, kterouž k osobě tvé jmíti ráčíme, ty vysoce důležité a potřebné věci tak, aby se to vše vedle předpsaného spuosobu dálo a konalo, se vší pilností k spěšnému vyřízení sobě poručené jmíti,

nicméně také, jak to vyřídíš, Nám zase dnem i nocí o tom správy své poddané učiniti nepomineš, vidouce, že na tom jistou a milostivou vuoli Naši císařskou naplníš. Dán na Hradě Našem Pražském v sobotu po Svátosti létha 1606, království Našich Římského 31., Uherského 34.*) a Českého též 31.

Rudolf.

Sdenco Ad. Popel de Lobcouicz,
S. R. Bohemiae Cancellarius.

Ad mandatum Sacrae Caes[ae] M[tis] proprium.
J. Menczl.

LXVIII.

Nejvyšší úředníci království Českého odpovídají císaři Rudolfovi II. na dotaz jeho ve příčině rozpuštěných a vyplacených rejtharů Teuflových, kteří poplenivše Moravu, vtrhli do Čech a všude mnoho škody působí, a sdělují, že také rejthaři Trautmansdorfovi, kteří ještě nejsou rozpuštěni, strojí prý se vtrhnouti do Čech, aby tam vyčkali vyplacení žoldu. Na hradě Pražském 11. dubna 1606.

(Kopie archivu českého místodržitelství. L. 34 1606—1608. — Opis v zemském archivu v Praze.)

Allerdurchleuchtigister Kayser, Khünig und Herr! Auf Eur Kays. Mt allergnedigisten sonderbaren befelch haben die an Jezo alhie anwesende Obriste Landtofficirer des Khünigreichs Beheimb, der teufflischen numehr bezalten und abgedanckten Reutter in diesem Khünigreich geübtes freuentlichen begünnen, und was Eur Kays. Mt gegen Irem Obristen Georg Christoff Teuffeln dessentwegen furzunehmen hetten, mit Fleiss erwogen und befinden, das auss mangel genugsamen und gründtlichen berichts, was gedachte Reutter auf Eur Mt Herrschafft, und in dem Schloss Brandeiss in einem und andern fürgenommen, aldiweil Inen dessentwegen nichts schrifftliches zu erkennen, und sie darumb kein volkommene wissenschaft haben, sich nicht entschliessen künnen. Erachten demnach hierin gehorsamlich ein sondere notturfft zu sein, das Eur Kays. Mt allergnedigist zu befehlen geruhen, damit hieruber zu vorderst von dero nach Brandeiss abgeordneten Commissarien, wie auch von andern, die daselbst zugegen gewesen, aller nothwendiger bericht eingezogen und in schrifften verfasst werde, darauf man sich eigentlich fundiren, und was hierin wider gedachten Obristen Georg Christoffen Teuffeln fürgenomen werden müge zu entschliessen habe. Doch wolten E. K. Mt dero getrewe Anwesende Obriste Landofficierer in

*) Má státi 30tého.

Gehorsamb zu bedenken heimb gestelt haben, aldiweil durch gedachte Teufflische Reutter ein grosser Theil des Marggraffthumbs Marhern verterbt, und auch dieses Khünigreichs Inwonern E. K. Mt getrewen und gehorsamen Underthanen an Iren guettern nicht wenig schaden beschehen, welcher schäden halber keine straff gegen Inen fürgenohmen, vil weniger Jemanden bekherung und erstattung derselben beschehen, da Euer Kays. Mt Ire Herrschafften von diser allgemeinen hohen Landesbeschwer solcher gestalt zu eximirn und zu unterscheiden gedenken, in ermessung des hievor diejenigen, welche in dieses Khünigreich geruckt, gar nicht gestraft, sondern ebenmessig bezalt werden, ob nicht solches allerhandt Ungedult, alteration der gemüetter und beschwerliche reden in gemein verursachen werde.

Zu deme ist gedachtem Obristen und seinen Reuttern ohne Zweifel nach Irer bezahlung auch ordentlich abgedankt, und also Ire Dienst für ehrlich, wie sie auch Ire Patente daruber haben sollen, angezogen und belobt worden. Und weil sie numehr von einander und unter keinem Gehorsamb oder Regiment sein, ist umb so vil wie menniglichen bewust von langer Zeit alhie bey Eur Kays. Mt Hoff gewesen, und mit vilen Suppliciren umb Ire bezahlung Inhalt und vermög der mit Inen beschehenen abhandlung angehalten, mit dieser protestation, das er gedachte Reutter, bey denen er numehr kein gehör und gehorsamb habe, nicht aufhalten künne, das Sie nicht herein in diss Khünigreich Beheimb (wie sie sich zu mehrmahlen verlautten lassen) ruken solten, welches zu seiner entschuldigung er ohne Zweifel fürwenden würdet.

Allein die schaden belangende, welche Eur Kays. Mt gehorsame Unterthanen in Beheimb und Marhern von gedachten Teufflischen Reuttern gelitten, im Fall gedachter Obriste einen gebreuchlichen Rewers von sich gegeben, und bei einer und der andern transaction, die mit gedachten Reuttern gehalten worden, dieselben schäden Inen nicht nachgelassen, oder an Irem Soldt abgekürzet weren, erachten sie, das gedachter Obrister billich solcher schäden halber besprochen werden möchte.

Unndt sintemal gestrigs Tages auss Eur Kays. Mt gnedigisten müntlichen vermelden der obriste Landthoffmeister und Obriste Landtcammerer gehorsamlich vernohmen, welcher Gestalt der Obriste von Trautmansdorf ebenmessig vorhabens sey mit seinen Tausend Pferden herein in das Khünigreich Beheimb seiner bezahlung halber zurucken: als seindt zu Eur Kays. Mt, alss Irem allergnedigisten Kayser und Herrn, sie der tröstlichen Zuversicht und Hoffnung, Sie werden es Inhalt Irer bei Jüngst gehaltenen gemeinem Landtag in der Triplica den gehorsamen Stenden dises Khünigreichs beschehenen allergnedigisten Zusag und Vertröstung nicht darzukommen lassen, das mehr Kriegsvolkh Irer bezahlung halber in

diss Khünigreich zu desselben eussersten verterb rucken solle, sondern aldieweil, wie bericht einkombt, Personen vorhanden, die zu Contentirung solches unbezahlten Kriegsvolks, und das sie nicht herein ins Landt kommen, mittel und wege fürschlagen und also den vorstehenden verterb und Unhail des Vatterlandts abwenden helffen wollen, ist der anwesenden Obristen Landtofficirer gehorsamist Guttachten, das Eur Kays. Mt dieselben Mittel und wege gnediglich zu vornehmen und also die Stende dieses Khunigreichs, alss Ire gehorsame Trewherzige Unterthanen, in allergnedigisten Vatterlichen schuz zu nehmen geruhen, gedachte Reutter zu befriedigen befehlen, oder aber aufs wenigiste allergnedigist zu verordnen, das gedachte Trautmannssdorffische Reuttern und anders unbezaltes Kriegsvolkh zeitlich von Irem Fürnehmen und hereinrucken ins Landt abgehalten, an das orth und stelle, da sie gemustert werden, zurucken und daselbst Irer bezahlung (welche Eur Kays. Mt ehist müglich zu verordnen bedacht sein) zu erwartten mit ernstlicher bedreuung, das Eur Kays. Mt verner solches Keinem nachzusehen, und in dises Khunigreich solcher gestalt zurucken gestatten wollen, gewiesen werden. Doch diss alles zu Eur Kays. Mt allergnedigistem willen und gefallen gehorsamlich heimbstellende, und thun hiemit Eur Kays Mt die Obristen Landtofficirer sich zu dero Kayserlichen und Khüniglichen Gnaden ganz gehorsamlich untertheniglich befehlen.

11. Aprilis Anno 1606.

LXIX.

Dobré zdání pro císaře Rudolfa II. ve příčině pokračování ve válce v Uhrách. V Praze, v dubnu 1606.

(Konc. archivu českého místodržitelství. K. 1. 130. Opis v zemsk. arch. v Praze.)

Discurs puncto Hungarischer Kriegssachen.

Allergnedigster Kaiser und Herr!

Weil Laider zu besorgen, dass auf den Turgg und Hungerischen Frieden wenig bestendige Rechnung zuemachen, so müsten ohne versaumbnuss ainicher Zeit die mittel und weg zum wiederstandt gesucht werden.

Vor allen Dingen ist vonnötten, dass man die noch ubrige Granizheuser, wie auch die Stadt Wien mit Proviandt, Munition und anderen notturfften versehe, unnd weil der Obriste Proviandtmeister alhie ist, möchte er fürderlich expediert unnd mit ihm gehandlet werden, die Proviandtierung ins werckh zue richten, wie dan auch die Fürsehung der Stadt Wien vermittelst der Geistlichen Herrn, Landtleuth und Burgerschafft geschehen khündt.

Der Munition halber, so nit alle Zeit zue bekommen, hab Ich offt und viel gemahnt, unnd weil an Jezo Eur Röm. Kays. Mt Rath und Reichss Pheningmeister der Welser alher kombt, soll mit Im der verlag halber auf Pulver, Zündtstriekh, Kuglen, Schanzzeug und andere notturfften, so allen andern aussgaben zu praeferiren, Tractiert werden, darzue möchte man auch die heurige der Ritterschafft in Francken und Ellsass beschehene bewilligung, soviel daran noch unerwiesen, gebrauchen und, ob er sich woll mit denen seinem Tragenden Ambt aufgeladnen assignationen endtschuldigen möchte, so khünte doch zue den verfallenden Terminen denselben etwas geraicht, dass ubrige aber zue dieser höchstnottwendigen Aussgab verwendet undt beradtschlagt werden, welche anweisung gar oder zum theil zuerugg zue stellen.

Soviel das Volckh belangt, muss vor allen Dingen das alte contentiert und in eil drey Regiment Knecht, zwey Tausent Teutsche und ain Tausent Raizische oder Cossackische Pferdt geworben werden, allein ist vnmöglich, dass Eur Kays. Mt bei denen Jezigen Bestallungen auch betrug und Finanzerey den Krieg continuieren Künden, darumb die reformation höchst und ausserst vonnötten, und wüst Ich kein bessern weg, alss wie die Staden in den Niderlanden mit dem Obristen Fuchsen geschlossen, davon ich Copiam von anderthalb Iharen hieher geschieket habe.

Die bezahlung künte geschehen von der Landtsehafft Oessterreich under der Enns auf 1 Tausend Pferdt und ein Regiment Knecht, von Märhern auf Tausent Pferdt, von Landt ob der Enns und dem Uberrest, so von der Cron Behaimb heurigen bewilligung verbleibt, auf ein Regiment Knecht und ein Tausent Ruzen oder Cossackhen, zumal wan die 100 Tausent Taler bei den Herrn Landthofmeister und die 100 Tausent bei der Stadt Nürnberg, welches in abweg Zeitlich abzuhandlen, prolongiert werden

Mit Haltung des Schlesingischen Landtags müste auch nit gefeuert werden, die werden verhoffentlich nit weniger thuen, alss zuvor.

Aber dass müste man mit dem König aus Spania tractiren, ob Ire Königl. Mt widerumb zwei Regiment underhalten. Der Pabst wirdt sich villeicht dieser Zeit nit gern an geldt emblesen, weil aber zuehoffen, die Venediger werden sich humilieren, möchte villeicht ein conditio der aussöhnung sein ein suma geldts zu diesem Krieg herzuegeben.

Von den Italiaenischen Fürsten und Communen wird bei so gestaltene Dingen auch wenig zuehoffen sein.

Weil aber die Stadt Braunschweig so mutwillig, müst man sehen, ob eintweder ein nambhaffte straff oder zum wenigsten ein Anlehen bei Ihnen zu wegen zue bringen. So wer ein sondere notturfft, das Eur Kays. Mt die nott und gefahr an den H. Rö-

mischen Reichs Crais, wie auch absonderlich an die Chur- und Fürsten, tailss durch gesandte, tailss schrifftlich gelangen, die aussschribung der Craisstag begeren, vnnd nit allein ein eilende Hülf in Hungern, sondern auch ein gemeines starckes Zuesamensezen auf der Feind ferneren fürbruch, den Gott gnedig verhüetten wolle, begehren liessen, Inmassen anno 42 und zuvor auch geschehen. Also müste auch in den Erbkünigreich und Landen ein algemeine defension ordnung angesteldt, die underthonen geüebt, nach tauglichen Haubtern getrachtet, die Päss und Ort flecken woll in acht genohmben und in allem guete provision und ordnung angerichtet werden. Wie dan ein sondere notturfft were, die mit der Cron Behaimb Erbverainigte und lehenleuth zue manen, das sie sich auf Jeden begebenden Fall gefast halten. Nit weniger in Tyrol und den Vorlanden ein guette anzahl Fussvolck ausszuwölen, auch mit schiffen und anderer notturfft in beraittschaft zue stehen, damit man die undere Landt eilendts succurrieren künde. So ist mit dem Reichstag nit zu feirn vnd hiezwischen dahin zu trachten, wie die sessionsfrist accomodirt oder bei seits gelegt, und andere wolbewuste obstacula und Impedimenta auss dem weg geraumbt werden.

Von Privatmitteln, und die nit wenig ausstragen würden, do sie recht angestelt, wüste Ich keine bessere, als das Eur Kays. Mt ein designation machen liessen, was sie für vermögliche Prälaten, Grafen, Herrn, Landt und Burgersleuth in jeder Provinz, Landt und Stadt haben, die fürnembste in der Personn, umb ein anzahl zue Ross und Fuss, mit der erinnerung, das sie die getreue und wol affectionirte underthonen und diener, die ohne das dardurch nur Ihnen selbsten helffen, darbei erkhennen wolten, allergnedigist ansprechen, mit den übrigen aber durch annembliche Commissarios handlen mit dem Versprechen, Inen nit allein ad perpetuam memoriam ansehnliche Patenten zuegeben, sondern Ihnen auch zu verschreiben, dass nach erlangtem Friden sie aller Ihrer ausslagen Contentiert, und darzue mit gnaden ergözt werden sollen. Und ist dissorts nur umb ein anfang zue thun, so ist zue hoffen, es werden die anderen und viel ad aemulationem nachfolgen.

Man würde auch von etlichen Anlehen, es wehre nun an geldt oder silbergeschirr, auf ein geraumbe Zeit bekommen, vnd villeicht zu der Versicherung mittel finden künden, dan, wirdt der Friden nit geschlossen vnd ein genugsamber exercitus auf die Pain gebracht, so stehet Eur Kays. Mt Kayserliche Persohn, auch Ihre Khönigreich und Landt in höchster gefahr.

Wirdt aber der Friden gemacht, oder ein hör zum widerstandt aussgerüstet, so ist unschwer diejenige, welche in den eusersten nötten gedienet, zue bezahlen vnd zue remunerieren.

Aber dass würden villeicht an Jezo mittel vnd gelegenheit nit manglen, mit dem Kunig auss Poln und dem Muscowiter ein guete Corespondenz anzuestellen, die bedrangte Christen in Bulgaria, Servia und den angrenzenden Provinzen zur rebellion zue excitiern, die Tircastischen Tartarn auf Eur Kays. Mt seitten zue handlen und die Heiduggen von den Hungern mit geldt abzuekauffen. Das meiste ist an der Zeit und eile gelegen, weil nunmehr dass gras verhanden, und kan man an Jezo mit wenigen einen solchen scheden fürkommen, der hernach mit vielem geldt, guet und Blut nit zue repariern ist. Welches Ich auss aller underthenigster getreuer vnnd wolmeinender affection vnd liebe vnd allein zue dem endt allerunderthenigst erindern wollen, darmit Ich dardurch zue weiterem nachgedenkhen Eur Röm. Kays. Mt selbst vnd dero hochansehenlichen Räthen ursach gebe, deren Ich mich zue Kayserlichen milten gnaden allergehorsambst befehlen thue.

LXX.

Arciknížata Rakouská ustanovují si následkem choroby císaře Rudolfa II. arciknížete Matyáše, gubernatora uherského, za hlavu rodu Rakouského. Ve Vídni 25. dubna 1606.

(G. Dobner: Monum. hist. Boemiae. Tom. II. fol. 464—465.)

LXXI.

Štěpán Illeshazy oznamuje Jaroslavu Sakovi, veliteli v Uherském Brodě, co učinil ve příčině zjednání míru se Štěpánem, Bočkajem a stěžuje si na nevděk Moravanů. V Trenčíně 26. května 1606.

(G. Dobner: Monum. hist. Boemiae, Tom. II. fol. 465—466.)

LXXII.

Volf Novohradský z Kolovrat, nejvyšší sudí království Českého, píše Petru Voku z Rožmberka o zprávách z Turecka přišlých, o příměří s Uhry, a že od císaře Rudolfa II. ke všem soudům království Českého milost spůsobil. — Na Lnářích 23. června 1606.

(Orig. arch. Třeboňského. — Opis v zemsk. arch. v Praze.)

Službu svou VMti vzkazuji. Vysoce urozený pane oc! Podle toho VMti oznamuji, že jedouce včera od VMti z Třeboně, ten den předce na Lnáře sem dojel a to ve tři hodiny na noc na celém orloji domů sem přijel; a dnes psaní některá mně přišla od manželky mé nejmilejší, kteráž mně oznamuje, že děkuje Pánu Bohu se všemi zdráva jest, z čehož Pán Bůh rač pochválen býti; a píše mi jse z Prahy, že by Persian Turku velikou škodu činiti jměl, a za tou příčinou že by jměl císař Turecký některé přední

baše z pomezních zámků k sobě do Konstantinopolim povolávati; obávám jse, že jsou to těšínská jabka. O příměří s Uhry že jse ještě dokonce neví a že jse praví, že by nemožní artikulové JMtiCské od nich podáni jměli býti, do dvou neděl jak strany toho příměří tak i strany Turka na čem to bude, aneb jak nyní ty věci jdou, že se přezví. Pán Bůh rač dáti, abychom jen tak přezvěděli, aby nám zarmouceno nebylo. Tolikéž mně jse dokládá, že na každý den budu museti do Prahy jeti, obeslání že jsou na hotově, jen toliko u podpisu JMtiCské že zůstává, a kdybych byl věděl, že mně nemá dnes nebo zejtřejšího dne dojíti, byl bych nikoli od VMti nepospíchal, ani tak ztížně dnem i nocí nejel, nebo v pravdě mi věřiti račte, že sem nemálo poustál, neb jedním dnem jedouc k VMti až do Lišova sem dojel a potomně od VMti zase až na Lnáře, a ráčíte sami věděti, jak daleká cesta od VMti jest; ale za jakou příčinou jsem to učinil, jest VMti tolikéž vědomé. — Vedle toho VMti oznamuji, že sem od JMtiCské, pána mého nejmilostivějšího, ke všem soudům zde v tomto království Českém milost způsobil, neb předešlá milost již vychází aneb vyšla, což příležitě psaní od JMtiCské pánům oufedníkům menším svědčící odsýlám i tolikéž přípis jeho, z kteréhož ráčíte všemu dáleji vyrozuměti a nebude zapotřebí ještě tím tak chvátati a pro menší pány ouředníky posýlati, abyšte ráčili motci prokurátory k té milosti zmocniti a je dáti zapsati, neb také nemohl by nyní žádný k VMti jeti, poněvadž po svatých Petru a Pavlu [29. června] soud budou držeti a již není daleko do toho času, než bohdá VMti, když byšte ráčili míti pro ně odeslati, napsati nepominu, i také když bohdá do Prahy přijedu, s některými z nich promluvím, kteří by tak VMti příjemni byli, když od VMti pro ně odesláno bude, aby se bez prodlévání dali k VMti najíti, a jakž výš doloženo, že tím nic obmeškáno nebude, nebo ještě ráčíte od slavného soudu zemského za některou neděli milost jmíti, jak sobě dáváme, že tři léta nevyjdou, a ta jen postačuje před slavný soud zemský a menší pány ouředníky, ale od JMtiCské přede všechny soudy v tomto království. Tolikéž přípis psaní VMti posýlám, které sem od JMtiCské panu Heřmanovi z Říčan způsobil, tak abyšte ráčili vyrozuměti, poněvadž pod zprávú mou jakožto nejvyššího sudího zůstával a propuštěn jest, aby s pochvalou a budoucí památkou i pánům přátelům jeho býti mohlo, což vedle téhož psaní pánu nepominu také napsati a nepochybuji, že v paměti VMti zůstává, jakým způsobem to přišlo, VMti jak sem oznámil; já, jak bohdá do Prahy přijedu, VMti napíši, co tak nového slyšeti bude. Pán Bůh rač dáti a milostivě popřiti, aby jen nětco dobrého proslýchati bylo a posla k VMti hned naschvále odešlu. Kterak jse ráčíte jmíti, služebně žádám, že mi ráčíte poručiti dáti napsati a oznámiti, nebo se všemi mými o dobrém zdraví VMti každého času žádostiv jsem slyšeti.

Poručil sem, jestli by odpověď od VMti přišla a já do Prahy odjeti musel, aby za mnou odeslána byla. S tím jse lásce VMti každého času poručen činím. Datum, etc.

LXXIII.

Revers zemského hejtmana markrabství Moravského, jímž se p. Illyeshazymu a jeho manželce vrací zámek Hodonín s příslušenstvím, se všemi požitky a právy i s jinými výhodami a milostmi. Ve Vídni 4. července 1606.

(Pamětní kniha města Brna v zemsk. arch. mor. G. fol. 41—43.)

Revers panu Illezhazymu.

My Karel z Lichtenšteyna a z Nyklšpurgku, pán na Valticích, Herrn-Paumgarten, Lednici, Plumlově, Prostějově, Ousově a Černej hoře, JCské a KskéMti tejná radda a komorník, a nejvyšší hejtman margkrabství Moravského, vyznáváme tímto listem naším: Jakož JCská a KskáMt a osvícené kníže a pán, pan Mathyáš, arcikníže Rakouské, páni naši nejmilostivější, nás jakožto nařízeného commissaře k udusení a v mír uvedení zbouření vojenského předešlých leth v království Uherským pozdviženého milostivě užívati ráčili, a mezi jinejmi artikulemi dotčené pacifikatí tento tolikýž jeden obsažen jest, aby urozený pán, pan Šteffan Illeshazy z Illezhaza, hrabě Trenčínský a Lipotovský a paní manželka jeho, paní Kateřina Sall ve všech škodách, které sou skrze sekvestratí neb svod na zámek Hodonín v markrabství Moravském ležící učiněny, vzali, spokojeni byli, že o to na níže psaný spuosob jménem a na místě JCské a KskéMti a mocí plnomocenství Jeho arcikn. Mti milostivě daného skrze JMt a nás i jiné JCské a KskéMti raddy a k tejto smlouvě spolu s námi zřízené commissaře takto smluveno a zavříno jest:

Předně, aby JCská a KskáMt svrchu jmenovaný zámek Hodonín s jeho příslušenstvím z sequestru aneb zvodu zase propustiti a osvoboditi, jako také po utvrzení od pana Šteffana Boczkay z Rismarie [sic] a jeho se přidržujících Uhruov artikuluov strany příměří zde zavřených a po složení braní tenž zámek ihned se vším příslušenstvím jeho a všemi statky mohovitejmi předřečenému panu Šteffanovi Illeshazy a paní manželce jeho postoupiti ráčil.

Potom aby JCská a KskáMt panu Illešhazymu a paní manželce jeho mocným listem královským moc a svobodu jmíti, o všech jejich věcech podle pořádku a obyčeje margkrabství Moravského poroučeti a zřizovati dáti ráčil.

Dále ta summa peněz od stavuov margkrabství Moravského z zámku Hodonína vyzdvihnuta, skrze též stavy na příští první den měsíce Septembris panu Illishazymu a paní manželce jeho aby zaplacena byla. A pokudž by pak na týž určený den dotčená

summa zaplatiti se nemohla, tehdy jmenovaní stavové o jistější jiný nějaký prostředek a termin takové záplaty znovu urovnati mají.

Mimo to JCskéMti radda, urozený pán, pan Weykhardt hrabě z Salmu a z Neyburgku nad Inem po zdvižení sequestru nahoře dotčeného při nejprv příštím soudu zemským VMti zámek Hodonín s jeho příslušenstvím do desk zemských margkrabství Moravského dle pořádku a obyčeje uložiti a věno paní manželce své odtad vejmouce jinam je obrátiti a ujistiti má.

A poněvadž přičinou takové sequestratí neb zvodu v času toho zbouření registra správní a listové sou zmrhána, protož pan hrabě před pány soudci margkrabství Moravského takovou správu toho zboží zase na sebe přijíti má.

JCská a KskáMt se přimluviti ráčí, aby se jak panu Illeshazymu, tak i paní manželce jeho, [by] všechny pře pro sebe i proti sobě skrze své k tomu zmocněné advocaty a procuratory vedli a vésti mohli, poněvadž pro zaměstknání KskéMti nemohli by pohodlně osobně k soudu... státi, za některej rok povolilo.

Rozepře taky v příčině užívání lesuov s ctihodným P. K., převorem svatého Tomáše v Brně, bez přítomnosti p. Illishazy vzniklá, podle spravedlnosti aby se srovnala. Ouředníci tolikýž a služebníci všechni zámku Hodonínského spravedlivý a pořádný počet ouřadu svého panu Illishazymu učiniti a dáti povinni budou. Naposledy z pohořelých poddaných zámku předřečeného k zalíbení pánu Illishazymu slušné ušetření aby bylo.

Kteréžto všechny svrchu položené artikule podle J. arcikn. Mti my, jakožto nyní nejvyšší hejtman margkrabství Moravského, schvalujeme, obzvláštně slibujíce, že se my o to se vší pilností starati máme, aby všechny tak, jakž se píše, v skutek uvedeny byly. Mocí listu tohoto našeho na svědomí ruky naší podpisem a pečetí obyčejnou upečetěného přitisknouti.

Actum ve Vídni v Rakouské 4. dne Jullii anno 1606.

LXXIV.

Obecní sněm v Brně, zahájený 12. července, ukončený 26. července 1606.

(Pam. sněm. zemsk. arch. mor. v Brně. V. fol. 275 a násl.)

A. *Císař Rudolf II. žádá na stavech moravských, poněvadž jednání o mír se nedaří, 1500 jízdných a 3000 pěších na devět měsíců, nebo peníze na vojsko najaté a vybízí ku konečnému jednání o společnou defensí.*

Létha Páně 1606, v středu po sv. Kyliánu, v městě Brně držán jest sněm obecní, na kterýž sou od JMti Římského císaře, Uherského a Českého krále, za komisaře vysláni byli: Urození páni, pan

Wolf Novohradský z Kolovrat na Lnářích, Vopalce a Wintrberce, nejvyšší sudí království Českého, pan Teobald Švihovský z Ryzmburgku a z Švihova na Horažďovicích, a urozený a statečný rytíř pan Vilím Rutt z Dirného a na Dirném, vše JMtiCské raddy, kterýž zavřín v středu den sv. Anny [26. července]; na němž se nížepsaní artikulové jednali a zavřeli:

Rudolf druhý, z Boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český král etc.

Instrukcí na urozené Wolfa Novohradského z Kolovrat, na Lnářích, Vopalce a Wintrberce, nejvyššího sudího království Českého, Teobalda Švihovského z Ryzmburgku a z Švihova na Horažďovicích, a statečného Viléma Rutta z Dirného na Dirném, raddy a jakožto posly a kommisaře Naše věrné milé k stavům margkrabství Moravského při sněmu obecném do města Našeho Brna k středě po sv. Kyliánu, to jest k dvanáctému dni měsíce Julii jinak července položenému shromážděným, věrným Našim milým, vypravené, co tíž poslové Naši, společně neb rozdílně na jmenované stavy vznésti a s nimi jednati mají, daná.

Předně aby od Nás tíž poslové a kommissaři, Naši poddaní, listu Našeho věřícího všem stavům téhož margkrabství, věrným poddaným Našim milým, svědčícího, milost Naši císařskou a všeckno dobré jim pověděli a dále na místě Našem oznámili, že od nich s obzvláštní vděčností tuto jich poddanou povolnost, že sou se k tomuto nynějšímu sněmu obecnému poslušně najíti dali, a v tom milostivou vůli Naši císařskou poddaně naplnili, přijímati ráčíme, a že bychom jich ovšem jakožto těch, kteříž s chudými poddanými svými netoliko za příčinou této odevřené války a těch od mnoha leth trvajících těžkých daní v velikých nedostatcích postaveni sou, nýbrž jak od nepřátel, tak i od lidu vojenského domácího veliké soužení a nenabyté škody pocejtili (pročež by nyní slušně polehčení jmíti měli) rozepsáním téhož sněmu a vyhledáváním dalších pomocí, kteréž sou z upřímné a poddané lásky pro obhájení vlasti své a všeho křesťanstva dle nejvyšší možnosti proti tomu zuřivému a krve křesťanské žíznivému tyrannu Turku k obzvláštnímu zalíbení Našemu od dávního času skutečně činili a neustále prokazovali, milostivě ušetřiti a ušanovati chtíti ráčili; ale že tato před léthy čtrnácti z přinucení začatá odevřená válka, kterou nás pán Bůh (bez pochyby pro hříchy naše) trestati ráčí, až posavad přemožením téhož nepřítele (pro překážku všem vůbec vědomého nenadálého v království Uherském pozdvižení), ani skutečným o stálý a bezpečný pokoj jednáním, které sme skrze vzáctné k tomu zřízené osoby netoliko s Uhry, ale i s vyslanými tureckými jmíti ráčili, pro téhož nepřítele pohanskou a lstivou neupřímnost, ano i neslušné a nesnesitedlné od nich podávané conditi skoncována býti nemohla, nýbrž vydržíce Nás týž nepřítel svými navyklými obmyslnostmi na nej-

vyšší, až by s lidem a se vší mocí svou do království Uherského přitrhnouti mohl, kudy tyto země netoliko v prvnějším nemalém, nýbrž mnohem větším nežli kdy prve nebezpečenství před týmiž nepřátely při těchto velikých nedostatcích a všech k obraně potřebných věcí zůstávají.

Protož nechtíce My stavův margkrabství Moravského i jiných věrných a milých poddaných Našich v takovém nebezpečenství s manželkami, dítkami, hrdly a statky jich zanechati, neráčili sme nikderakž moci rozepsaní sněmu tohoto (na kterémž by cesty a prostředky k odvrácení takového nebezpečenství obrány býti mohly) opominouti, nýbrž k týmž věrným a milým poddaným Našim o další pomoci k retunku a zachování jich samých ještě se utéci, jsouce k nim té celé a nepochybné naděje, že připustíce sobě k srdci otcovskou péči a starost, kterou vedle povinnosti Naší císařské a královské o ně jmíti a vésti ráčíme, nad tím stížnosti žádné jmíti nebudou, nýbrž znajíce toho tak velikou potřebu býti, v tom s Námi (vědouce, že bedlivostí a skutečným přičiněním Naším nic toho, což by buď k ochránění jejich náleželo, anebo k spůsobení dobrého a stálého pokoje sloužilo, dokonce pominuto není) dobře spokojeni budou, nebo jim samým dobře vědomé jest, že ačkoliv sme pominulého roku veliký počet lidu vojenského, jízdného i pěšího, do království Uherského vypraviti ráčili, nicméně i stavové království Českého lid svůj jízdnej i spěší s těžkým a znamenitým nákladem na hranice margkrabství Moravského proti království Uherskému ležící ku pomoci a ochraně téhož margkrabství a knížetství Slezských po dvakráte, též také i věrní stavové margkrabství Moravského lid svůj domácí vedle nařízené veřejné hotovosti a na místo též vejpravy poddaných svých lidu najatého, jízdného i pěšího, jistý počet proti nepřátelům do pole vypravili. Však že ten všecken lid na tak mnohá rozdílná místa k odpírání takovému množství a síle nepřátelské dostačiti nemohl, jest skrze ten pozdvižený nepokojný hejducký lid dotčenému nepříteli Turku vinšovaná příležitost dána, že jest netoliko vpády a štráfy svými těmto křesťanským zemím nenabyté a nevypravitedlné škody činil, i dalece a široce je pálením a mordováním splundroval a zhubil, nýbrž i těch vzáctných pevností Vostřehomu, Vyšegradu, Pallaty a jiných zámkův se zmocnil a je sobě podmanil.

V čemž, poněvadž jest se z dopuštění Božího a bezpochyby pro hříchy naše častopsanému nepříteli lonského roku poštěstilo, tudy jemu (ačkoliv moc jeho dobře zemdlena jest) tak mnoho srdce a smělosti přidáno, že se obávati, aby na nás nezhotovené nepřipadl, a všecku moc a sílu k vyvrácení, skáze a dokonalé záhubě těchto křesťanských zemí neobrátil.

Pro ty i jiné mnohé příčiny veliká a znamenitá potřeba toho ukazuje, abychom se, buď že by pokoj učiněn byl nebo nebyl, netoliko na dobrém pozoru a péči měli, nýbrž o to, vezmouc sobě pána Boha našeho na pomoc se starali, a ty prostředky a cesty, jak by nepřátelskému oukladnímu předsevzetí jeho s pomocí Boží odpíráno a větší i dokonalá záhuba těchto křesťanských zemí a věrných poddaných Našich odvrácena býti mohla, se vší bedlivostí skutečně obmejšleli.

Protož mají nahoře jmenovaní poslové a kommisaři Naši týmž stavům to se vším dostatkem předložiti, jich napomínati a jménem Naším, jakožto věrných a milých poddaných Našich, za to s pilností žádati, aby prohlídajíc k tomuto nynějších časův velikému, těžkému nebezpečenství, a že Nám o všecko všudy běží, pro zachování manželek, dítek, hrdel a statkův jich k podstatnějšímu odpírání moci nepřátelské a k obhájení jich samých na tento šestnácti stej šestej rok patnácte seth koní zbrojných a tři tisíce lidu pěšího za devět měsícův na svůj náklad v poli chovali, disposití nebo správu jeho Nám pustili anebo místo téhož lidu z své starodávní k nám skutečně prokázané věrné povolnosti a náchylnosti tak podstatnou peněžitou pomoc uložíc, k odvedení a vybírání jí jisté a neprodloužené terminy do roka pořád zběhlého svolili a zouplna bez poražení škod všelijakých učinili, na kterouž bychom takový počet lidu jízdného i pěšího najíti dáti a ten ustavičně až do vyjití téhož času v poli chovati moci ráčili.

Tato pak milostivá žádost Naše, kerou tak na stavy téhož margkrabství, věrné poddané Naše, vzkládati ráčíme, ačkoli (jsouce oni nynějšího času s ubohými poddanými svými na nejvejš obtíženi a v prve nikda nebejvalých nedostatcích, dluzích a těžkostech postaveni) jim se těžká a k vykonání nemožná zdáti může, však poněvadž potřeba nynějšího času a nebezpečenství tolikéž větší jest, nežli kdy prve za paměti lidské bylo, tak že takové pomoci z největší a právě bezelstné potřeby a pro jich samých vlastní dobré při nich vyhledávati donuceni sme, neráčíme pochybovati, než že věrní stavové takové při nich hledání za potřebné uznají, s touto milostivou a otcovskou péčí a starostlivostí Naší, kterou o ně vésti ráčíme, netoliko spokojeni budou, ale znajíce, že vždy lépeji jest malou částku jmění svého dáti a oželeti, nežli všecko stratiti a do věčné služebnosti toho nelitostného tyranna se dostati, všudy k této milostivé žádosti Naší z poddané upřímnosti přistoupí, a v tomto nynějším největším nebezpečenství Nás, krále a pána svého, sami sebe, manželek a dítek svých neopustí, neb bude-li Nám od nich, jako i od jiných věrných poddaných Našich nynějšího času slušná a podstatná pomoc (o čemž pochybovati neráčíme) učiněna, jest naděje, že ty věci bohdá k šťastnému spokojení přijdou, a oni s ubohými poddanými svými, vyjdouce s pomocí Boží

z těchto ze všech těžkostí při živnostech a hospodářství svých zase se opraviti, a to všecko sobě nahraditi moci budou.

A poněvadž ten vysoce potřebný a království Českému, margkrabství Moravskému a všem zemím k němu příslušejícím k budoucí jich bezpečnosti a všemu dobrému se vztahující artikul z strany deffensí, jakým by spůsobem a v jakým počtu jízdného i pěšího lidu v tak připadlé odkudkoli přicházející potřebě jedni druhým by přispěti a sobě ze všech stran napomáhati měli, při nyní pominulém shledání nařízených a vyslaných osob z království Českého a zemí k němu příslušejících pro příčinu stavům margkrabství Moravského vědomou ještě k dokonalému vyřízení svému jest nepřišel, kdež toho oumyslu bejti ráčíme, což nejdřív možné, zase osoby od stavův království Našeho Českého a od jiných k němu příslušejících zemí k uvažování a na místě postavení téhož artikule volené sem na Hrad Pražský obeslati a takovou důležitou věc aspoň jednou k místnému konci přivésti: protož mají kommisaři Naši při stavích margkrabství Moravského vyhledávati, aby jisté osoby buď předešlé, nebo jiné z prostředku svého při tomto sněmě nařídili a jim plnou moc k takovému jednání a zavírání toho artikule dali tak, kdybychom je koli obeslali, aby sem na Hrad Pražský, ničímž se nevymlouvajíc, se vypravili, a to všecko k dobrému a dokonalému vyřízení přivésti pomohli.

Nicméně aby pod tím nad veřejností a hotovostí lidu jízdného i pěšího předešlými sněmy ustanovenou ruku drželi, a pokudž by tohoto nynějšího času nebezpečného margkrabství Moravskému taková jaká potřeba nastala, která by spěšného opatření potřebovala, tak že by možné nebylo na sněm obecní čekati: mají poslové a kommisaři Naši při stavích toho vyhledávati, aby jisté osoby z prostředku svého k tomu obrali a jim v moc dali, aby v čas takové důležité potřeby to všecko, což by k dobrému obecnému téhož margkrabství a obhájení obyvatelův jeho bylo, nejinak než jako by na sněmu obecném zavříno bylo, uvážiti, na místě postaviti a opatřiti mohli.

K zavírce mají poslové a komisaři Naši stavům margkrabství Moravského, poddaným Našim věrným milým, v známost uvésti, ačkoli jsou Nám létha pominulého šestnáctistého pátého na sněmu obecném, který v městě Víškově v neděli první postní, jenž slove Invocauit, držán byl [27. února 1605], na milostivou žádost Naši posudní na vychování dvoru Našeho a placení ourokův do tří leth pořád zběhlých z každého sudu po pěti bílých groších z poddané lásky svolili, i také před tím ještě všem obyvatelům jisté napomenutí, aby každý při spravování a odvozování jmenovaného posudního upřímně a spravedlivě žádných obmyslův ani ffortelův v tom neužívajíce se zachoval, učinili, však přes to všecko,

že se téhož posudního čím dále tím méněji schází, a tudy jak dvůr Náš císařský a královský v náležitém vychování svém veliký nedostatek nésti, tak i lidé v vypravování summ a ourokův tou příčinou k obmeškání přicházeti musejí, a protož vejš jmenovaní poslové a komisaři Naši, s často jmenovanými stavy téhož margkrabství bedlivě a pilně jednati a jich za to jménem a na místě Našem žádati budou, aby Nám za též posudní za tento rok toliko přišlej do sedmdesáti tisíc kop míšenských z poddané náchylnosti a povolnosti na dva terminy svolili, a k shledání takové summy jisté příhodné cesty a prostředky mezi sebou ohledali a nařídili.

Proti kterémužto svolení jich od téhož posudního Nám za tento rok svoleného upustiti a za nimi je zanechati ráčíme, té celé a milostivé naděje k týmž stavům, jakožto věrným a milým poddaným Našim jsouce, že jak k tejto tak i k jiným vejš psaným vysoce potřebným žádostem Našim, které z důležité bezelstné potřeby na ně vzkládati ráčíme, z své vždycky a skutečně k Nám prokázané upřímé a věrné náklonnosti poddaně a povolně přistoupí, a v tom Nás, krále a pána svého, i sami sebe neopustí, nebo což v tom a na tyto milostivé žádosti z upřímné věrnosti a povolnosti, znajíc toho Naši i jich samých vlastní důležitou, nevyhnutedlnou potřebu býti, často jmenovaní stavové téhož margkrabství Moravského, poddaní Naši věrní milí, učiní, to jim všem společně i jednomu každému obzvláštně vší milostí Naší císařskou a královskou spomínati, v potřebách jich podle vší náležitosti a možnosti je sobě poručené jmíti, nicméně vedle starobylého chvalitebného obyčeje a pořádku, že jim takové dobrovolné svolení na jejich privilegích, svobodách, starobylých zvyklostech a pořádcích k žádné škodě a ujmě býti nemá, dostatečným reversem opatřiti chtíti ráčíme, poroučejíce při tom s počátku jmenovaným poslům a komisařům Našim, jak to od nich vyřízeno, na čem zůstaveno a zavříno bude, o tom o všem aby nám neprodleně relací učinili, neb na tom na všem jistou a milostivou vůli Naši císařskou naplní.

Dána na Hradě Našem Pražském v pátek po svatých Petru a Pavlu [30. června] appoštolích Páně létha šestistého šestého a království Našich Římského třidtcátého prvního, Uherského třidtcátého čtvrtého a Českého též xxxj°

Rudolff.

Sdenco Ad. Poppl de Lobcouicz,
S. R. Bohemiae cancellarius.

Ad mandatum S^rae^ Caes^ae^ M^tis^ proprium.
Jan Menczl.

B. *Stavové moravští v odpovědi své povolují místo vojska 100.000 zl. moravských, splatných však teprv až roku 1607. na dva terminy. Schvalují jednání o defensi a slibují vyslati poselství v té příčině, kam císař uznati ráčí.*

Odpověď pánům poslům JMti císařské, JMti nejjasnějšího a nejnepřemoženějšího Římského císaře, Uherského a Českého etc. krále etc., arcikněžete Rakouského a margkrabí Moravského etc., pána nás všech nejmilostivějšího.

VMt páni poslové, páni a přátelé naši zvláště milí a na nás laskaví! Jakou ste nám všem čtyřem stavům margkrabství tohoto při tomto nynějším sněmě zde v městě Brně pospolu shromážděným milostivou žádost JMtiCské oustně i také skrze instrukcí v známost uvésti a předložiti ráčili, tomu všemu sme v ponížené poddanosti vyrozuměli.

Především JMtiCské, pánu nás všech nejmilostivějšímu, jak z milostivého nám CMti a všeho dobrého vzkázání, tak také že JMtCská s námi a chudými poddanými našimi prohlídajíce na naše veliké a nesmírné těžkosti, v kterýchž za mnohonácte leth pořád, nejvíceji pak minulého roku, jakž od nepřátel, tak i od lidu vojenského, kterýž zde v zemi takměř po všecky tyto časy ležíce a na záplatu svou očekávajíce nás i chudé poddané naše na nejvyšší zhúbě trpěti a snášeti sme musili, milostivou a právě otcovskou citedlnost i lítost míti ráčí; ano i předešlé pomoci naše milostivě oblibujíc o polechčení takového nám dále již nesnesitedlného břemene milostivě a otcovsky se starati a i pokládáním sněmu tohoto a vyhledáváním při nás dalších pomocí, kdyby jen bez toho býti mohlo, ušetřiti chtíti ráčil; tolikéž že JMtCská o nás chudé a věrné poddané své, abychom na potomní časy před takovými krve a statečkův našich žádostivými nepřátely bezpečni býti mohli, právě otcovskou péči míti ráčí, z toho ze všeho JMti se vší poníženou uctivostí poddaně děkujeme, a že nás JMtiCské zase s našimi poníženými a poddanými službami v milostivou ochranu a lásku císařskou a královskou poručena učiniti ráčíte, VMtí za to žádáme.

Artikule pak od VMtí oustně přednešené a v instrukci obsažené majíce my všickni čtyři stavové margkrabství tohoto v pilném a bedlivém uvážení svém, na tom sme se snesli a tuto níže-psanou odpověď VMtem jednomyslně dáváme:

Předně, kdež JMtCská po nás toho milostivě vyhledávati ráčí, abychom prohlédajíce k tomuto nynějšímu velikému a těžkému nebezpečenství, a že nám o všeckno všudy běží, k podstatnějšímu odpírání moci nepřátelské a k obhájení nás samých na tento 1606. rok patnácte set koní zbrojných a tři tisíce lidu pěšího za devět měsícův na náklad svůj v poli chovali, dispositi pak a správu

JMtiCské pustili, anebo místo téhož lidu z svej starodávní k JMtiCské skutečné prokázané věrné povolnosti a náchylnosti tak podstatnou peněžitou pomoc na jisté a neprodloužené terminy do roka pořád zběhlého svolili a zouplna bez poražení škod všelijakých učinili, na kderoužto peněžitou pomoc by JMtCská takový početh lidu jízdného i pěšího najíti dáti a ten ustavičně až do vyjití téhož času v poli chovati moci ráčil: kderoužto JMtiCské milostivou žádost, ač bychom v pravdě prohlídajíce na všecky ty věci, kteréž nám JMtCská obšírně v instrukci VMtem dané předkládati ráčí, a pro naději, že tyto těžkosti naše, v kterýchž již tak dlouhé časy postaveni sme, skrze šťastné a bohdá brzské spokojení z nás i chudých poddaných našich sňaty budou, srdečně rádi se vší ochotností vykonati chtěli.

Že pak, jakž my, tak i ubozí poddaní naši, nercili tak dlouhej čas trvajícími velikými a nesnesitedlnými daněmi a berněmi na nejvyšší znuzeni a ochuzeni, ale ovšem od lidu válečného takměř docela ubráni a vytráveni sme, naposledy pak roku pominulého od nepřátel veliký a nejúrodnější díl země této mečem, zájmy i ohněm dokonce skažen jest, tak že, jakž bychom koli rádi, znajíce toho nevyhnutedlnou potřebu býti, nejen pro dokázání upřímné lásky a poddanosti k JMtiCské, ale také pro vlastní svou a chudých poddaných našich potřebu a ochranu i zachování ostatku země této a statečků našich toho nám vykonati nijakž možné není, nebo kde bychom a jakým spůsobem tak velikou summu peněz pro najímání a vychování takového velikého počtu lidu, budouce ovšem prve velice zadluženi a takových dluhův odkud pokojiti nemajíce, vyhledati mohli, při sobě po bedlivém a všelijak pilném přemyšlování nenacházíme; nebo i toho před JMtiCskou poddaně netajíme, že na vychovávání a placení lidu našeho, kterýž sme roku minulého i tohoto pro obhájení vlasti své milé s nesnesitedlným nákladem najímati, držeti a chovati musili, a ještě posavad chovati musíme, všeckny ty berně a dávky, kteréž sme na tento rok na sebe i ubohé poddané své bez umenšení, jako i roku minulého, svolili a uložili, nikoli vystačiti nám nemohly a moci nebudou. Všakž nicméněji neohlídajíce se na mnohé již svrchu doložené i jiné pravdivé, slušné a podstatné příčiny, aby JMtCská od nás, věrných poddaných svých, všelijakou věrnou a poddanou povolnost milostivě poznati ráčil, a že v takových velikých JMtiCské a všeho křesťanstva potřebách i nad možnost svou k milostivému JMtiCské zalíbení činíme, na tom sme se všickni čtyři stavové margkrabství tohoto snesli, abychom JMtiCské jedno sto tisíc zlatých počtu a čísla moravského svolili a tímto sněmem svolujeme. Kterážto summa JMtiCské na dva rozdílné terminy, totiž první termin na den sv. Jana Křtitele Božího [24. června] létha příštího 1607. jmenovitě padesáte tisíc zlatých, a druhý termin při času vánoc [25. pro-

since] téhož 1607. létha ostatních padesáte tisíc zlatých od nás proti odvedení dostatečné kvitancí dojíti a vydána býti má na tento jistý a nížepsaný spůsob, aby JMtCská, prohlídajíce na naši velikou bídu a nouzi, žádostivý pokoj nám věrným poddaným svým milostivě spůsobiti, též pokládáním všelijakých mustrunkův a obdankův nás ušetřiti, ano také, jestliže by však jaký lid váleční skrze zemi tuto nevyhnutedlně táhnouti musel, aby bez všelijakých škod a outisků nám i chudým poddaným našim činění pokojně a platíce, jež by tak protrávili, táhnouti a komisařův, jim od pana hejtmana našeho nařízených, poslouchati povinni byli, při Nejvyšších jejich milostivě nařiditi ráčil, nebo pokudž by se toho nestalo, nikterakž by nám takové veliké summy peněz shledati a JMtiCské odvésti možné nebylo, aniž bychom se tím povinni bejti uznávali.

Dále, kdež JMtCská po nás toho, aby ten vysoce potřebný království Českému a margkrabství Moravskému i všem zemím k témuž království připojenejm artikul z strany deffensí, poněvadž až posavad k dokonalému vyřízení svému nepřišel, aspoň jednou na místo postaven bejti mohl, milostivě vyhledávati ráčí, abychom jisté osoby buď předešlé nebo jiné z prostředku svého opět při tomto sněmu nařídili, a jim plnou moc k takovému jednání a zavírání takového artikule dali, tak aby, kdyby je koli JMtCská na Hrad Pražský obeslati ráčil, ničímž se nevymlouvajíce, se vypravili a k dobrému a dokonalému vyřízení přivésti mohli, nicméně také, abychom pod tím nad veřejností a hotovostí lidu jízdného i pěšího předešlými sněmy ustanovenou ruku drželi, a pokudž by margkrabství toto v nenadálém nebezpečenství od nepřátel opatření potřebovalo, abychom jistým osobám z prostředku svého to v moc dali, aby oni v čas takové důležitej potřeby to všeckno, což by k dobrému obecnímu margkrabství tohoto a obhájení nás obyvatelův sloužilo nejinak, než jako by na sněmu obecním zavřeno bylo, uvažovati, na místě postaviti a opatřiti mohli a moc měli.

Podle kteréhožto milostivého JMtiCské napomenutí tak učiniti a osoby, kteréž předešle při tom jednání byly, přidadouce k nim pro lepší fedrunk té věci ještě některé jiné tímto sněmem nařiditi, ano i nad veřejnou hotovostí v zemi ruku držeti nepomineme.

Však JMtiCské ve vší poníženosti za to žádáme, že nás strany takového vysílání jistých osob z magkrabství tohoto na Hrad Pražský k jednání dotčené deffensí, aby nám to a svobodám našim nyní i na časy budoucí na žádnou ujmu a škodu nebylo, reversy milostivě opatřiti a týmž vyslanejm našim odvésti poručiti ráčí.

Což se také osob některých, kteréž by v čas nastalej a náhlé potřeby spěšně se sjedouce o dobré obecní starati a zavírati mohly, dotejče, to sme již předešle sněmem, kterýž roku tohoto v městě Olomouci v pondělí po Novým létě [2. ledna 1606] držán jest, nařídili, při čemž toho i nyní pozůstavujeme.

Naposledy, jakž JMtCská toho po nás stavích milostivě žádati ráčí, abychom místo posudního, kteréž sme létha pominulého šestnácti stého pátého na sněmu obecním, který v městě Víškově v outerý po neděli první postní, jenž slove Inuocauit [1. března 1605.], držán byl, do tří leth pořád zběhlých z každého sudu po pěti groších bílých z poddané lásky svolili, za tento rok toliko přišlej do sedmdesáti tisíc zlatých z poddané náchylnosti a povolnosti na dva terminy svolili a k shledání takový summy jisté prostředky vyhledali a nařídili, že proti tomu JMtCská od téhož posudního JMti svoleného za tento rok upustiti a za námi jeho zanechati ráčí:

I ačbychom i tuto žádost JMtiCské, pána našeho nejmilostivějšího, se vší ochotností rádi naplniti chtěli, však nevědouce, kde bychom takovou summu peněz, poněvadž všeckny naše zbírky již prve na lid náš vojenský obráceny sou, vzíti měli, zvláště že mimo velikou chudobu lidí, pro kterouž na piva, jako předešle bejvalo, odbytu není, množství pivovarův od nepřítele popáleno jest, na mnohých místech také roku minulého ani sežato ani zase oseto není, ano i to, což jest tak sežato bylo, z dopuštění Božího ustavičnými prškami na poli v mandelích zrostlo, tak že mnohé ani k sladu dělání se nehodí, a tudy nemalá summa z takového posudního JMtiCské od nás z poddané lásky svoleného schází, pročež JMtiCské za to se vší ponížeností poddaně prosíme, že s předešlým svolením naším téhož posudního spokojen býti a nás při sobě milostivě omluvna míti ráčí.

Nicméně chceme tímto sněmem to dostatečně naříditi a všech obyvatelův margkrabství tohoto přísně napomenouti, aby jeden každý v spravování takového posudního věrně a upřímně a spravedlivě se zachovati hleděl, a na komž by se koli to shledalo, že by se v tom neupřímně měl, žádnému toho přehlídati nechceme, nýbrž takového každého jiným ku příkladu dostatečně strestati nepomineme.

A což tuto tak opět od nás ne z povinnosti, než z dobré a svobodné vůle k milostivému zalíbení JMtiCské, též z ponížené a věrné poddanosti naší k milostivé žádosti JMtiCské svoleno jest, za to JMtiCské poníženě a poddaně prosíme, aby JMtCská to od nás milostivě a vděčně přijíti, nás stavy, jakž na toto nynější, tak také i na předešle pominulých leth činěná sněmovní svolení, na kteréž reversy odvedeny nejsou, dostatečnými reversy, tak aby to nám, privilegiím, svobodám a obdarováním i také starobylým pořádkům a chvalitebným zvyklostem našim na žádnou ujmu a škodu nyní i v časích budoucích nebylo, milostivě opatřiti ráčil.

A s tím, že nás při JMtiCské, pánu našem nejmilostivějším, s službami našimi a věrnou poddaností v milostivou ochranu poručena učiniti ráčíte, za to VMti prosíme.

C. *Obecní artikule.*

1. *O deffensí.*

Kdež JMtCská skrze instrukcí svou při nás stavích toho milostivě vyhledávati ráčí, abychom jisté osoby buď předešlé nebo jiné z prostředku našeho při tomto sněmě nařídili a jim k jednání o artikul z strany deffensí (jakožto vysoce potřebný a království Českému, margkrabství Moravskému a všem zemím k témuž království připojeným k dobrému a užitečnému se vztahující), jakým by spůsobem a v jakém počtu jízdného i pěšího lidu v tak připadlé a odkudkoli přicházející potřebě jedni druhým přispěti a sobě ze všech stran napomáhati měli, plnou moc dali: i na tom sme se všickni stavové snesli, aby osoby níže psané s plnomocenstvím od nás jim daným, když by JMtCská o touž věc jistý den jmenovati a panu hejtmanovi o to psaní učiniti poručiti ráčil, na Hrad Pražský se vypravili, a podle potřeby v tej věci pracovati a k dobrému vinšovanému konci všechno z Boží pomocí přivésti pomáhali.

A poněvadž minulého roku o touž věc sněmem obecním v městě Olomouci létha 1606*) držaným z strany téhož artikule jisté osoby od nás stavův jak nařízené, tak i na Hrad Pražský vypravené byli, avšak týž artikul za příčinami slušnými k skončení svému přiveden není, mají níže psané osoby po vyřízení toho, nač se instrukcí vztahovati bude, při JMtiCské o reversy, že ta nynější i předešlá v tej věci na Hrad Pražský poslův našich vypravování k žádné ujmě a na škodu svobodám a privilegiím našim bejti nemá, v poníženosti jednati nepominouti.

Nařídili sme pak k tomu jednání:

Pana Karla z Lichtnštejna a z Nyklšpurgku na Lednici, hradě Ousově, Plumlově a Černé hoře, JMtiCské tejnou raddu a hejtmana margkrabství Moravského.

Pana Ladislava Berku z Dubé a z Lippého na Mezeříčí, Jaroslavicích a Novém Hrádku, JMtiCské raddu, komorníka a nejv. komorníka margkrabství tohoto.

Pana Jana Říčanského Kavku z Ríčan a na Broumově, JMtiCské raddu.

Pana Weykharta hrabě z Salmu a Neyburgku nad Ihnem a na Tovačově, JMtiCské raddu.

Pana Zdenka Brtnického z Waldštejna a na Brtnici.

Pana Jiříka Hodického z Hodic a na Plavči.

A z rytířstva:

Pana Jana Mošovského z Moravičan na Benešově, Stražisku a Životicích, JMtiCské raddu a podkomořího margkrabství Moravského.

*) Svolán byl sice r. 1605, ale konal se po Novém roce 1606.

Pana Vilíma Zoubka ze Zdětína na Zdounkách a Habrovanech, nejv. písaře margkrabství Moravského.
Pana Václava Zahrádeckého z Zahrádek a na Budiškovicích.
Pana Jiříka Martinkovskýho z Roseče a na Litenčicích.
Pana Gyntera Golcze z Golczen a na Klabrštorfě a
Pana Václava Vaneckýho z Jemničky a na Valči.

Na outratu pak těm pánům poslům z peněz zemských podle předešlého sněmovního snešení, které se v městě Vížkově létha 1605 stalo [1. března], dáno bejti má.

2. *O vejpravu pánův poslův k stvrzení pokoje.*

Jakož JMtCská, pán náš nejmilostivější, skrze psaní panu hejtmanovi margkrabství tohoto učiněná při nás stavích toho pohledávati ráčí, abychom jisté osoby z nás stavův s plnomocenstvím k stvrzení pokoje v to místo, kdež by jim oznámeno bylo, k jistému dni vypravili, i na tom sme se všickni čtyři stavové margkrabství tohoto snesli, abychom na takové předložení JMtiCské o touž věc v to místo, kdež od JMtiCské oznámeno bude, níže psané osoby ke dni uloženému vypravili.

Ku kteréžto věci volili sme:

Z stavu panského: Pana Karla z Lichtnštejna a z Nyklšpurgku na Lednici, hradích Plumlově, Ousově a Černé hoře, JMtiCské tejnou raddu a hejtmana margkrabství tohoto;
Pana Weykharta hrabě z Salmu a Neyburgku nad Ihnem a na Tovačově, JMtiCské raddu;
Pana Jiříka Hodického z Hodic a na Plavči.

A z rytířstva: Pana Vilíma Zoubka ze Zdětína, na Zdounkách a Habrovanech, nejvyššího písaře margkrabství Moravského; pana Václava Zahrádeckého z Zahrádek a na Budiškovicích; pana Gyntera Golcze z Golczen a na Klabrštorfě.

Kterýmžto vyslaným našim my všickni čtyři stavové tímto sněmem plnou moc dáváme, aby ty všeckny věci, což by tak zemi této, vlasti naší milé, k dobrému bylo, na místě nás stavův podle instrukcí od nás jim dané, jednali a zavírali, v čemž se týmž vyslaným našim, že v tom na pilnosti a bedlivosti jejich nic sjíti nedadí, cele důvěřujeme.

Kterýmžto vyslaným našim na outraty k tejto jízdě dáno bejt má totiž: Panu hejtmanovi na 50 koní, panu hraběti z Salmu na 30 koní, panu z Hodic na 30 koní. — Panu písaři nejvyššímu na 20 koní, panu Václavovi Zahrádeckýmu na 20 koní, panu Gynterovi Golczovi na 20 koní.

Že sou pak druzí dva stavové, totiž stav prelátský a stav městský, jak k deffensí tak i k dotvrzení pokoje (dotejkajíce se tu věcí vojenských) z stavův jejich spolu se pány posly od stavu panského a rytířského vypravenými jistých osob nenařídili, nemá to týmž dvěma stavům na žádnou ujmu a škodu nyní i na časy budoucí bejti.

3. *O nařízení dobrého, stálého řádu pro vpády do země od nepřátel.*

Poněvadž tento artikul z strany deffensí jakožto jeden těchto nebezpečných časův nejhlavnější a bedlivého uvážení potřebující, kterým by z dobrých prostředkův nětco podstatného i k budoucímu zachování stálého, pro dobré, užitečné a bezpečné opatření země této vyhledati a vyměřiti se mohlo, tímto sněmem obecním za mnohými slušnými a bezelstnými příčinami k uvážení náležitému a konečnému nařízení přijíti nemohl:

Na tom sme se všickni čtyři stavové snesli, aby jeden každý z obyvatelův margkrabství tohoto mezi tímto časem a příštím svatejm Václavem [28. září] na to bedlivě a zdravě pomyslil a podle nejvyššího rozumu svého u sebe považil, jakým by spůsobem a dobrým prostředkem to, což by zemi k dobrému sloužilo, vyhledati se mohlo. A což by tak jeden každý z obyvatelův dobrého a užitečného vyhledal, aby to všechno v spis a pořádné poznamenání uvedouc, osobám níže poznamenaným, dožádaným a přidaným co nejdříve možné odeslal. A aby takové jednoho každého z obyvatelův odeslané dobré zdání i jich práce daremní nebyla, nýbrž k spěšnému přehlídnutí a obrání, které se za nejlepší a nejmírnější zdáti budou, přijíti mohli, k tomu sme se JVKMti pana kardynála z Dytrychštejna, biskupa Olomouckého, dožádali a k JMti volili z stavu panského:

Pana Karla z Lichtenštejna a z Nyklšpurgku etc.; pana Ladislava mladšího z Lobkovic na Šternštejně etc.; pana Karla z Žerotína na Rosicích a Dřevohosticích;

Z rytířstva:

Pana Jana Mošovského z Moravčína na Benešově, Stražisku etc., pana Vilíma Zoubka ze Zdětína na Zdounkách etc., pana Václava Vaneckýho z Jemničky a na Valči, pana Jana Čejku z Olbramovic na Polici a Borotíně, purgkrabě zemského margkrabství Moravského, kteříž po dodání takových dobrých zdání v místo jisté co nejspěšněji se sjedouce, taková dobrozdání s pilností přehlédnouti, která nejlepší, obrati, všelijaké při tom circumstantí

uvážiti a po uvážení všechno v spis uvésti dáti a všem čtyřem pánům stavům při nejprvnějším sněmu obecním k dalšímu uvažování a místnému i konečnému vyřízení přednýsti míti ráčí.

4. *O nařízení v zemi hotovosti, peffelichshaberův, spisování pštollunkův a rozdělování praporcův.*

Aby vždy při válečných věcech slušný a stálý řád ustanoven byl, kterýžto prve býti nemůže, leč by se v tom nětco jistého nařídilo, a osoby v vojenských věcech skušené k tomu obrány byly, na tom sme se snesli, aby každý z pánův obyvatelův s počtem koní podle nového šacunku na něj uloženého, též s třidcátým člověkem každého času pohotově jsouc, když jim od hejtmanův krajských oznámeno bude, dnem i nocí neodkládajíc na místo jemu od nich jmenované oupravně se najíti dal. Kteříž by pak týmuž lidu jak jízdnému, tak pěšímu zemskému za peffelichshobery představeni bejti, jimi vládnouti a jej v dobrém řádu držeti měli, to páni stavové těm osobám, kteříž k zhotovení deffensí dožádáni a nařízeni jsou, aby je ustanoviti a naříditi mohli, v moc dávají. A na kohož by z pánův obyvatelův od nadepsaných osob v této příčině jaký ouřad vzložen byl, ten a takový beze všeho odporování takový ouřad vlasti své v tom volně a prospěšně se ukážíc vedle dostatečného od týchž osob v tom napomenutí aby na sebe přijal.

5. *Nařízení, jak se platiti má lidu našemu jízdnému i pěšímu od nás obyvatelův vypravenýmu.*

Na tom sme se všickni čtyři stavové společně snesli pro zachování lepšího řádu v placení lidu našemu zemskému od nás vypravenýmu: jestliže by k takové náhlé vejpravě přišlo, aby jeden každej z pánův obyvatelův hned od mustrunkův čeládce své i pěchotě, kterouž tak vypraví, na jeden měsíc peníze dal a zaplatil, a potomně pak na druhý měsíc, a bylo-li by toho potřebí, i dále na jeden každý kůň po desíti zlatých rejnských, (krom těch osob, kdož by koně své pronajali) a na každého pěšího po čtyřech zlatých moravských u vejběrčích zemských peníze aby skládali, kterýmižto penězi colmistr náš platiti povinen bude.

Pro spěšnější pak vyzdvižení téhož lidu našeho na tom sme se tolikéž snesli, aby v každém kraji hejtmané krajští čtyry osoby z pánův obyvatelův v rozdílných místech sobě vybrali a s nimi jisté srozumění měli. Když by jim od týhož hejtmana krajskýho oznámeno bylo, aby jeden každý z těch čtyr osob okolním

sousedům svým, těm, kteříž tak jemu od hejtmana jeho krajského poznamenáni dáni budou, o tom spěšně oznámil; kterýmžto poslům od míle po pěti krejcařích z peněz zemských platiti se má, a oni podle takového oznámení v místo to, kdež jim uloženo bude, dnem i nocí neprodleně takový lid jízdnej i pěší vypraviti povinni budou; však aby podle starodávního spůsobu ku každým šesti koňům osoba buď stavu panského nebo rytířského, a nemohlo-li by jináče býti, aspoň osoba hodná a zkušená vypravována byla. Také pachole žádnému k šesti koňům aby pasírováno nebylo.

6. *Strany objednání peněz ku potřebě zemské a opatření osoby páně hejtmanovy při správě peněz zemských.*

Poněvadž sněmem, který roku tohoto v městě Olomouci při času svatých tří králův [po Novém létě] držán byl, pan Karel z Lichtnštejna, hejtman margkrabství tohoto, od nás stavův za dyrektora peněz zemských nařízen jest a pánu ku pomoci dvě osoby z stavu rytířského, totiž pan Jan Zahrádecký z Zahrádek a pan Viktoryn Freybergker z Wosrhoffu etc. k jednání peněz k zemi přidáni jsou.

I ač jest týž pan Karel z Lichtnštejna etc. nás stavů za to, abychom pana z tej práce dyrektorské, poněvadž pán mnohými pracemi zaměstknán byti ráčí, propustili, žádal, však uznávajíce my téhož pana hejtmana v té práci obzvláštně pilného a bedlivého býti, pána sme za to, aby pán ještě dále v té práci dyrektorské zůstati ráčil, žádali; což jest týž pan hejtman k žádosti nás stavův učiniti a touž práci pro dobré zemské déleji s dole psanou vejhradou vésti uvoliti se ráčil, totiž: jestliže by pán pod ourok obyčejnej peněz ku potřebě zemské objednati moci neráčil, nýbrž o nějaký veliký summě věděti, kteráž by však jináče, nežli skrze dary neb veliký wexl aneb ourok neobyčejný dosažena býti nemohla, tehdy má týž pan hejtman nejvyšší pány ouředníky a soudce zemské k sobě obeslati a s Jich Mtmi o touž věc, co by se tak tím objednáním dobrého zemi této spůsobiti mohlo, zavříti i tu věc skončiti. Pakli by mimo to pán a ty dvě ku pánu přidané osoby peněz k zemi nikterakž objednati nemohli a skrze to na zemi by jaké škody bezelstně přišly, že pán takovejmi škodami vinen býti a žádnému z nich ani z správy peněz zemských odpovídati povinen nebude.

7. *[Následuje usnesení stavův o sbírkách k zemi svolených na rok 1607 právě tak, jako o předešlých dvou snémích.]*

8. *O vypravení pánův poslův do Vratislavě.*

Jakož jsou podle předešlého sněmovního snešení pan Jiřík Bruntálský z Vrbna a na Helfenštejně a pan Jan Kobylka z Kobylího a na Sovinci od nás stavův k JJMtem knížatům a pánům stavům knížetství Slezských na sněm obecní, kterýž by nejprve ve Vratislavi držán byl, aby z toho, že jsou JJMti pominulého roku nám ku pomoci lid jízdnej i pěší vypraviti ráčili, náležité poděkování učinili, za komisaře nařízeni byli: i poněvadž jsou svrchu psaní pan Jiřík Bruntálský z Vrbna a pan Jan Kobylka pro nedostatek zdraví jejich toho posavad vykonati nemohli a nás stavův, abychom jich z tej jízdy propustili, žádali, což sme k žádosti jejich učinili, a protož k vyřízení tej všeckej věci podle artikule v předešlém sněmě Olomouckým doloženého na místě jejich od nás stavův nařízeny sou osoby tyto:

Z stavu panského: Pan Zdeněk Žampach z Potnštejna a na Hranicích, a z rytířstva: Pan Balczar Czetrys z Kynšpergku a na Kunwaldě.

9. *O spravování berní od lidí, kterým nepřítel ohněm i jinak škodu učinil.*

A jakož jsou na nás mnozí páni obyvatelé, kterýmž se lonského roku od nepřítele pálením, plundrováním, mordováním a zajímáním dobytkův i jinak nenabytá škoda na statcích a živnostech lidí poddaných jejich učinila, tak že posavad nijakž vzdělávati se nemohou, žádost vznesli, abychom jim berně, kteréž by podle sněmovního snešení na rok příští 1607 jak z sebe, tak i s chudých poddaných svých pohořalých a splundrovaných spraviti povinni byli, prominuli: kdež ohlídajíce se my všickni čtyři stavové na jejich takovou nemožnost a chudobu všecky berně z těch statkův, dědin a gruntův, kteříž od nepřítele ohněm i jinak skaženy, popáleny a vyplundrovány sou, na tento příští 1607. rok tímto sněmem promíníme a odpouštíme; však což by statku nesplundrovanýho zůstávalo, z takových jak páni obyvatelé i poddaní jejich berně spravovati povinni budou. *)

10. *Z strany škod, které se od lidu vojenského zemského na statcích pánův obyvatelův staly.*

Kdež sobě mnozí páni obyvatelé stěžují, kterak se jim i poddaným jejich od lidu jízdného i pěšího od nás najatého nemalé,

*) Následují artikule: »O zachování dobrého řádu při spravování posudního, o klíč od svobod zemských, o půhončí v kraji Olomouckém, o reštantníky, jež vynechány.

než veliké škody staly, žádajíce toho, aby jim zase z peněz zemských takové škody vynahrazeny byly: i na tom sme se všickni stavové snesli, poněvadž nyní žádných pěněz zemských před rukama není, aby o tu věc při nejprvnějším sněmě připomenutí učinili.

11. *O obnovení hejtmanův krajských v některých krajích.*

Na žádost pana Jiříka Martinkovského z Roseče, kterou jest na pány z rytířstva vzložil, jej z hejtmanství krajského kraje Hradištského propouštíme a na místě jeho pana Jiřího Zygmunda z Zástřizl na Buchlově a Žeravicích nařizujeme. Tolikéž na místě pana Ludvíka Krokviczara z Nové vsi etc., kteréhož sou tím spůsobem na žádost jeho z hejtmanství kraje Znojemského propustili, na místo jeho pana Jana Čejku z Olbramovic na Polici a Borotíně, purgkrabího zemského, nařizujeme.*)

12. *Stavové moravští, na obecním sněmu v Brně shromáždění, oznamují císaři Rudolfovi II., že po příkladu stavů českých zvolí posly na sněm Prešpurský k dotvrzení míru, a připojují stížnost svou, že v listu císaři Rudolfovi II. daném věrnost stavů moravských se dosti neuznává. V Brně 26. července 1606.*

(Kopiář zemsk. sněmů mor. III. fol. 62.)

Přípis psaní JMtiCské od pánův stavův obzvláštně velmi pilné.

Nejjasnější etc.! Psaní VCskéMti panu hejtmanovi margkrabství tohoto, jehož datum na Hradě Pražským v sobotu po Svátosti létha tohoto 1606 [8. dubna] strany volení a vyslání s plnomocenstvím jistejch osob z prostředku našeho, kteréž by spolu s vyslanými z království Českého i jiných zemí připojenejch do Prešpurgku k jednání o to, což by tak k ubezpečení a utvrzení toho, aby nadepsané království České i s zeměmi připojenejmi před všelijakejmi dalšími nepřátelskejmi vpády a předsevzetím zlým na budoucí časy užitečného bejti mohlo, učiněné, jest nám stavům margkrabství tohoto, nyní při tomto sněmu obecním zde v městě Brně shromážděným, od téhož pana hejtmana přednešeno, kterémužto VCskéMti psaní přečtouce je s bedlivostí poddaně sme vyrozuměli.

I nejmilostivější císaři, podle milostivé vůle VCskéMti tak sme se zachovali a při sněmu tomto jisté osoby z prostředku svého k tomu obrali a volili. Kteréžto osoby, kdyžbykoliv od VCskéMti panu hejtmanu našemu oznámeno bylo, mají se ihned

*) Vynechány artikule »o povaleče a škůdce zemské, o Vilíma Bravantského, o vyřízení všelijakých komisí předešlejmi sněmy nařízených, o hospodáře, kteří ležáky chovají, notule listu přiznavacího na sbírky k zemi, o přijetí v stav panský Hynka Hodickýho z Hodic a Bohuše Morkovskýho z Zástřizl.

bez odkladu, kdy a kdež by se VCskéMti vidělo, vypraviti a dále při jednání tom podle instrukcí sobě od nás dané postupovati.

Dále před VCskouMtí toužebně netajíme, že jsme v témž psaní se toho dočtli, abychom my stavové margkrabství tohoto do Uhrův sobě to stížili, že sou nás od povinné poslušnosti a věrnosti, kterouž předně VCskéMti jakožto císaři, králi a pánu našemu nejmilostivějšímu a potom i království Českému, k kterémuž na věčné časy jako oud nerozdílnej připojeni jsouc, zavázáni jsme, odvésti chtěli. I nebudouce my kromě VCskéMti jakožto císaři, králi, margkrabí a pánu našemu nejmilostivějšímu, žádnému jinému jakou povinnou poslušností zavázáni, aniž koho jiného za hlavu a pána margrabství tohoto uznávajíce, věrností pak nejinou království Českému, nežli jako i též království nám zavázáni nejsouce, VCskéMti poníženě a poddaně prosíme, že nad námi věrnými poddanejmi svými milostivou a ochrannou ruku držeti a to v kancelláři VCskéMti České, abychom na budoucí časy takovými na ujmu a zlechčení naše se vztahujícími psaními ušetřeni byli, toto pak již z dotčené kanceláře vyšlé psaní aby zase vymazáno bylo, tak aby nám to na ujmu spravedlnosti, svobod a privilegií našich nyní i na časy budoucí nebylo, milostivě nařiditi ráčíte.

Čehož my se VCskéMti věrnou a upřímnou poddaností a poslušností po všecky časy poníženě odsluhovati rádi chceme. A s tím VCskouMt ochraně všemohoucího pána Boha poroučíme. Datum v městě Brně ve středu den sv. Anny [26. července] a. 1606.

VCskéMti

věrní poddaní
kardynál biskup, hejtman, páni, preláti, rytířstvo a vyslaní z měst VCskéMti, stavové margkrabství Moravského, nyní při sněmu obecním v městě Brně shromážděni.

13. *Osoby zvolené na obecním sněmu v Brně ku sepsání instrukce poslům k dotvrzení míru s Uhry vyslaným. V Brně na sněmu, zahájeném 12. července 1606.*

(Zvláštní oddíl památek sněmovních 1606—1609, fol. 2.)

O spisování instrukcí.

JJMt všickni čtyři páni stavové ráčili sou se na tom společně snésti, aby těm pánům poslům, kteří k dotvrzení pokoje do Vídně jeti mají, instrukcí napsána a dána byla. Ráčili sou se k tomu dožádati:

Předně Jeho vysoce knížecí Mti pana Františka kardynála z Dytrychštejna.

Z stavu panského ráčili nařiditi:

Pana Jana Říčanského Kavku z Říčan a na Broumově,
Pana Karla z Žerotína na Rosicích a Dřevohosticích.

Z prelátů:

Kněze Šebestiána Chotěbořskýho, opata Louckýho.
Kněze Baziliusa, převora Svato-Tumskýho.

Z rytířstva:

Pana Jana Mošovskýho z Moravčína, podkomořího margkrabství Moravského,
Pana Arkleba z Wickova na Prusinovicích a Vsetíně,
Pana Jana Čejku z Olbramovic a na Polici, purgkrabího zemského.

Z měst:

Bartoloměje Heyliga z Olomouce,
Ondřeje Obrslaviusa z Olomouce,
Jiříka Hovoryusa z Brna.

Kteréžto osoby mají se do Olomouce sjeti devátýho dne Augusti. Tolikéž se na týž den do Olomouce sjeti mají ty osoby, kteří klíče od svobod zemskejch za sebou mají.

O pečetění instrukcí.

Též sou se JJMt snésti ráčili, když ta instrukcí napsána bude, aby ji pečetili předně nejvyšší páni ouředníci a soudcové zemští a podle toho i některé přední osoby z vůbce.

14. *»Instructí od pánů stavů pánům poslům do města Vídně vypravenejm k jednání s Uhry o pokoj.« V Brně 26. července 1606.*

(Kopiář sněmů mor. III. fol. 70—77.)

Instructí od nás Františka kardynála z Dytrychštejna, biskupa Olomouckého, a všech čtyr stavův margkrabství Moravského panu Karlovi z Lychtnštejna a z Nyklšpurku na Valticích, Plumlově, a hradě Ousově, JMtiCské tejné raddě a hejtmanu téhož margkrabství Moravského, panu Weykhartovi hraběti z Salmu a z Neyburgku nad Ihnem a na Tovačově, JMtiCské raddě, panu Jiříkovi Hodickýmu z Hodic na Plavči, Rudolci z pánův; panu Vilímovi Zoubkovi ze Zdětína na Zdounkách a Habrovanech, nejvyššímu písaři téhož margkrabství, panu Václavovi Zahrádeckýmu z Zahrádek a na Budiškovicích, panu Gunterovi Golczovi z Golczen

a na Klabersdorfě z rytířstva, poslům a commisařům našim k přednešení a jednání toho, což by při tractací pokoje, kderej JMtCská za příčinou zbouření v království Uherském vzniklého nynějšími časy činiti a zavírati ráčí, k dobrému a užitečnému země tejto a nás stavů bejti uznali aneb potřeba ukázala, v místo a k času, kderýž by JMtCská jim vyslanejm našim jmenovati ráčil, vypraveným daná.

Jakož na milostivé předložení JMtiCské, pána našeho nejmilostivějšího, při tomto sněmě obecním, kderýž zde v městě Brně držán jest, svrchupsané osoby z prostředku svého z své dobré a svobodné vůle, bez ujmy svobod a privilegií našich sme volili tak a na ten spůsob, aby, když by JMtCská jim den a místo jistý jmenovati a ukázati ráčil, v poselství a commissí od nás sobě poručené a svěřené se vypravili, a což by při tractatí a dotvrzení pokoje, o kderýž se těmito časy pořád jednalo a jedná, ku prospěchu, vzdělání a ubezpečení margkrabství tohoto přede všelijakým budoucím neštěstím a nebezpečenstvím za potřebné se jim vidělo, vedle instructie sobě od nás dané jednaly a zavíraly.

Protož mají dotčení poslové naši předně to na pozoru a paměti míti, aby ne dříve a ne jinam, než když a kam jim buď všem společně, buď přední osobě neb osobám z nich obzvláštně od JMtCské o tom oznámeno bude, na cestu se nevydávali. Za tím pak, když by se již jistého dne a místa takovým spůsobem dověděli, s vejjezdem a vypravením se nemeškali, ale o to všelijak se přičinili, aby k témuž místu a času vedle nejvyšší možnosti vespolek všickni dostačiti a dostaviti se mohli.

A poněvadž o tom žádné pochybnosti nejní, jakož pak i JMtCská nám to v známost milostivě uvozovati ráčí, i sněmovní snešení pánů stavů království Českého též ukazuje, že páni poslové a osoby z téhož království k takové tractatí vybrané a nařízené tolikéž na ten čas a v též místo se najíti dáti ráčí, protož pro ušetření jakž pánův stavův téhož království, tak jich poslův a pánův vlastních osob a zachování mezi námi všelijakého dobrého přátelství, srozumění, sjednocení a společného vyhledávání, což by k dobrému a užitečnému dotčeného království a zemí k němu připojenejch sloužiti mohlo, mají vejš psaní poslové naši toho šetřiti, aby při příjezdu svém hned nejprve a přede všemi jinejmi věcmi s týmiž pány posly z království Českého vypravenými se shledati a spolu sjíti a po oznámení jim jakožto pánům švagrům, ujcům, strejcům a přátelům nám zvláště milým a k nám příznivým přátelského pozdravení, přátelských a povolných služeb s vinšováním a žádostmi od všemohoucího pána Boha všech dobrých věcí, psaní našeho věřícího dodati, a což dále jim od nás poručeno jest a touto instructí se poroučí, přednésti a předložiti mohli.

A jakož ta nepochybná naděje jest, že JJMt knížata a stavové Slýští tolikéž své vyslané tam jmíti budou, náležité bude, aby poslové naši podobným spůsobem (však pokudž by toho potřebu byli uznali, a že by oni k nim poslům našim podobnou přívětivost prokázali) k nim ohlášení učinili, a vedle dodání věřícího listu jim svědčícího, jakž příčiny toho ukáží, a oni za nejlepší uznají, s nimi o věci jim poručené rozmluvili a najednali.

Podle toho, poněvadž pro uvarování všelijakého nedorozumění, zmatků a pochybení, kteréž by mezi vyslanými nadepsaných zemí z toho, kdyby jedni druhých, jaké poručení, důvěření a povolení sobě dané a propůjčené mají, nevěděli, pojíti a povstati mohlo, (ježto jinak z důvěrného a společného communicování, ukázání a podělování těch věcí všechněm společně při příčinách a potřebách nynějších nemálo světla, pomoci a pohodlé přibyti může), potřebné bejti uznáváme, aby jedni před druhejmi, k čemu a proč od svejch principálů a hlav vysláni a vypraveni jsou, netajili, mají poslové naši jak předně pánův poslův z království Českého, tak potom i z jiných zemí za to žádati, aby jim své instructie ku přečtení a přeběhnouti [sic] ukázali, týmž spůsobem z své strany, pokudž oni toho žádostivi budou, jim učiniti a k nim se v tom důvěrně a otevřeně míti a ukázati.

A majíc tu naději, že páni stavové vejš psaného království a zemí vedle lásky a přízně a zjednocení starodávného, kderé mezi nimi a námi jest, a podle moudrosti a rozumnosti a soudu, kderýmž je pán Bůh vysoce obdařiti ráčil, ničehož toho do instructí svejch vložiti a vepsati neporučili, což by nám a svobodám našim a chvalitebným obyčejům a pořádkům zemským k ujmě a ublížení nějakému směřovati neb schylovati se mohlo: však budou povinni poslové naši k tomu s bedlivostí pozor míti, a pokudž by v nich co takového se zdržovalo, JJMt a jich žádati, aby tím hejbati, toho se držeti a na to nastupovati neráčili, zvláště tímto časem, kdež jestli kdy prve svornosti, jednoty a jednostejné vůle, smyslu a srdce mezi námi jest potřebí, aby roztržitost a rozdvojení naše vedle posměchu jistého k nenabyté škodě a dokonalé skáze nás všecky (čehož pán Bůh milostivě uchovati rač) nepřivedlo a nepřipravilo.

Potom mohouce a mají též poslové naši jakž pánům poslům téhož království, tak i jiných zemí, společně neb rozdílně, jakž potřebu toho uznají, neb příčiny se k tomu ukáží, přednésti a v známost uvésti, že, ačkoliv JMtCská toho při nás milostivě vyhledávati ráčil, abychom je, posly naše, vedle a spolu s JJMtmi a s nimi k spečetění a dotvrzení toho jednání a smlouv, kderé JMt prostředkováním pana bratra svého nejmilejšího, JMti arciknížete Mathyáše Rakouského, pro spokojení domácího zbouření a pozdvižení v království Uherském konati a narovnati ráčil, vy-

pravili, avšak, poněvadž se nám od nejedněch osob z téhož království Uherského mimo všecko právo přirozené i od lidí vyzdvižených a přijaté a mimo všecku naději a zásluhu veliké a neslýchané ublížení, moc a násilí stalo a učinilo, že se nám vidělo prve, nežli by k takovému zavření a dotvrzení téhož jednání přišlo, JMti arciknížeti Mathyášovi naše stížnosti, kderéž do dotčenejch Uhrů máme, skrze ně, posly naše, přednésti a JMt za to žádati s ponížeností, aby milostivě se v to vložiti a k tomu, aby nám netoliko na ten čas dostatečná náprava a náhrada se stala, ale taky i na budoucí věčné časy jisté, stálé a konečné ubezpečení a ujištění před podobnými křivdami, škodami a gwalty se obmyslilo a vyhledalo, vésti pomáhali a všelijak milostivě se přičiniti a při o to míti ráčil.

A že sme, v čem by to napravení a ubezpečení budoucí záležeti mělo, v jistých artikulích a punktích zavřeli a obsáhli, kdeří níže položíni a do tejto instrucí vepsáni a uvedeni sou, protož budou moci JJMt jim to ukázati a jak raddy a dobrého zdání, tak taky i pomoci a společného vedlí nás se zasazení a přímluvy k JMti arciknížecí od nich žádati, tak aby jich, poslů našich, přednešení s naší prosbou spojené, tím podstatnější a platnější místo u JMti nalezlo a tím snadněji k svému vyřízení, vykonání a vyplnění přivedeno býti mohlo.

Nejsouce my také na jiným, než vedle téhož království a zemí ve všem slušným a náležitým státi, z tej příčiny, a ukazovala-li by toho potřeba a poslové téhož království a jiných zemí téhož žádali, aby se poslové naši taky jim v čem propůjčili a vedle nich v příčinách jim ukázaných se zastavili a zasadili, mají se k nim vedle žádosti jich tak zachovati, aby porozuměti mohli a moci ráčili, že jim nic milejšího a žádostivějšího není, nežli s JJMtmi a nimi na místě našem ve všem vedle náležitosti se srovnávati a JJMtem jakožto našim obzvláštním milým pánům a přátelům podle nejvyšší možnosti ke všemu dobrému radni a nápomocni bejti.

Poněvadž pak, jakž svrchu dotčeno, za obzvláštní a vysoce důležitou a téměř nevyhnutedlnou potřebu to u sebe nacházíme, aby JMt arciknížecí žádosti naše přátelské a ponížené, strany opatření nás a země této přítomného i budoucího [času] přednešené a známé učiněny byly, protož po vykonání a vyřízení nahoře psaného poručení našeho, totiž po shledání, rozmluvení a urazení se s pány posly království Českého a jiných zemí, nepominou poslové naši při JMti arciknížeti s náležitou služebnou uctivostí a vážností o milostivou audientí jednati; a když by jí od JMti dosáhli a sobě danou měli, od nás, kardynála z Dytrychštejna, naše přátelské, od nás pak stavů naše povolné a ponížené služby, jakožto pánu našemu milostivému, s dodáním věřícího psaní našeho pověděti a oznámiti, a hned k tomu za tím přistoupiti, že sme

s milostivého psaní JMtiCské nám o sněmě tomto přednešeného tomu ve vší pokorné a ponížené poddanosti vyrozuměli, kderak by JMt podle dokonalého plnomocenství sobě od JMtiCské daného s někderými osobami z národu Německého a Uherského to pozdvižení a bouřku tu, kderá v království Uherském povstala, skrze nějakou smlouvu a narovnání spokojiti a v jistý mír a spůsob uvísti a postaviti ráčil; ku kderéžto smlouvě a jednání že my, kderých se tu [sic] téměř nejvíce a nejpředněji dotejkalo, netoliko potaženi a povoláni sme nebyli, nýbrž jsouce dokonce pominuti a vypuštěni, ještě touž smlouvú o to, co sme svým vlastním nákladem a pomocí pánů a přátel našich, stavů království Českého, dobyli a až posavad společně držíme, sme připraveni, to že nám poněkud s nějakým podivením a lítostí viděti přichází. A že bychom tej ponížené naděje k JMti byli, že maje takové plnomocenství od JMtiCské sobě dané, ráčil by byl míti milostivě se na nás ohlídnouti, a jestli by byl neráčil k takovému jednání a tractatí nás povolati chtíti, aspoň že vedle zdání našeho mělo se nám nětco od JMti o tom oznámiti a strany těch míst, kderáž od nás v držení jsou, jako jmenovitě Skalice, Holejče, Branči a jiných, nějaké správy, zdání a snešení našeho společného žádati. Že se pak toho ničehož nestalo, že nevíme (nechtíce toho, což tak k dosažení pokoje zjednáno jest, rušiti) na ten čas více tomu co říci, však že sme toho mlčením pominouti nemohli, žádajíce JMt při tom poníženě, aby aspoň nyní milostivě k tomu se přičiniti, a v to se mezi námi a vyslanými z království Uherského vložiti ráčil, abychom spolu s královstvím Českým a zeměmi k němu připojenými od těch našich, též poddaných a statků našich škůdcův, zbojníků a zhoubců náležitou, slušnou nápravu, náhradu dostatečnou, bezpečnou před budoucími křivdami a škodami jistotu dostati a dosáhnouti mohli.

Tuto též nemají poslové zapomenouti za to JMti se vší ponížeností prositi, aby toho jakž u sebe milostivě považiti, tak i vyslaným uherským předložiti ráčil, co sme spolu s stavy království Českého a zeměmi k němu připojeným[i] netoliko těchto posledních let, než od starodávna za králův našich a jejich slavné paměti, jako císaře Zygmunda, krále Mathyáše, Vladislava, Ludvíka a slavných předků JMtiCské Ferdinanda a Maximiliána pro jejich obranu a zachování a pomoc s nesmírnými náklady, nevypravitedlnou škodou a strátú znamenitou a prolitím krve naší a předků našich milých činili; čehož sou se nám netoliko neodměnili, nýbrž což na nich bylo, k dokonalé skáze a záhubě přivésti nás usilovali, a to jak proti všemu křesťanskému anobrž lidskému spůsobu, tak proti smlouvám starodávním mezi pány jich a pány našimi, obzvláštně pak proti těm, kderé mezi králem Ludvíkem Uherským a Polským a císařem Karlem Čtvrtým, též mezi králem Uherským

Zygmundem a bratrem jeho Václavem králem Římským a Českým a margrabí Joštem Moravským a naposledy mezi králem Mathyášem Uherským a králem Vladislavem Českým učiněné a vyzdvižené sou, což nám vedle vší Božské i lidské spravedlnosti nahraditi a napraviti povinni sou.

A protož že JMti prosíme, aby ty cesty vyhledati ráčil, kudy by nám takové veliké a nenabyté škody, kderé nám od lidu jich válečného Uherského učiněny sou, vynahraženy a náklady pro obhájení naše učiněné, oplacené byly; a pokudž by se žádný vyhledati nemohly, aby aspoň ty osoby, kderéž svými častými, ukrutnými a tyranskými vpády a pálením a krvavým hubením na nás zrádně a mocně sáhly, nám k spravedlivému a hodně zasloužénému strestání vydány byly. A jestli by se ani to, ačkoliv nic mírnějšího téměř se žádati nemůže, obdržeti nemohlo, aby aspoň oni vyslaní uherští na místě stavův téhož království se zavázali, že takové osoby na hrdle i jináč vedle provinění jich trestati a pokutovati. chtějí, abychom odtud seznati mohli, že na potomní časy v dobrým sousedství a přátelství s námi trvati a zůstávati oumyslu jsou.

A jakož také všemu světu vědomé jest a známé, jak veliký počet lidu chudého našeho, obojího pohlaví a všelikého věku z země vyvezen a v ukrutné, pohanské vězení a tyranskou moc těch nepřátel Boha a spasitele našeho Ježíše Krista, Turků a Tatarů, beze vší lítosti a svědomí na potupu a hrozné pohanění jména a náboženství křesťanského vydán a uveden jest, že JMt prosíme, aby to spůsobiti při tejchž vyslanejch ráčil, aby, což koli toho lidu ještě v živnosti pozůstává, od stavů téhož království vysvobozeno, vyplaceno a propuštěno bylo, tak aby se k živnostem a místům svým navrátiti a pánu Bohu pokojně sloužiti i za J. A. Mt a za ně samy, že pomocí JMti a jich vyproštěni sou, modliti se a pána Boha prositi mohli.

Dále pak, co se měst a Skalice, Holejče, Branče a jiných míst v moci naší zůstávajících dotejče, mají poslové naši JMti A. poníženě v známost uvísti, že my na tom nejsme, abychom mimo to narovnání, kteréž se již stalo, na nětco nového nastupovati a ta místa sobě přivlastniti, aneb k zemím našim připojiti chtěli, však že se v tom před JMtí ohlašujeme, že my nikoli toho oumyslu nejsme stavům království Uherského dotčených míst postupovati, než na tom sme, abychom je toliko samému pánu našemu nejmilostivějšimu, JMtiCské jakožto králi Uherskému, v moc a ruce uvedli, žádajíce podle toho, aby táž místa touž přísahou jako koruně České až dosavad a margkrabství Moravskému zavázána byla a zvláště v tom, což by se dodávání kundšoftů, vejstrah, novin, návěští a jiných potřebných avisí a napomenutí před nebezpečenstvím dotejkalo, tak aby jak předně nynější a budoucí pan hejtman, tak potom i jiní obyvatelé blíž hranic království Uherského při-

sedící, majíce sobě časně návěští a navržení od nich učiněné, mohli tím volněji a snadněji, což by k obhájení země potřebné a náležité bylo, opatrovati a obmejšleti.

A poněvadž obyvatelům kralovství Uherského statky jejich, kderých sme se zmocnili, též taky kderých oni předešle v zemi této v užívání byli, se navracují, proti tomu mají tíž poslové naši JMt od nás žádati, aby tolikýž z oný strany spolu obyvatelům a landfrydníkům, zvláště Janovi Madačanskýmu z Madačan a Benedyktovi Palašti z Kesejova i jiným, kteří pro zachování povinné věrnosti a poslušnosti JMtiCské o své statky přišli, navráceny i s oužitky byly.

A jakož tomu rozuměti jest, že by Uhři při často dotčené tractatí o pokoj, to sobě vymíniti a při JMtiCské objednati měli, aby všecky pevnosti a zámky v témž království ležící, krom těch, kderý podle toku Dunajského vystaveny a spevněny sou, na potomní časy Nejvyššími a hejtmany z jejich národu vybranými osazovány a opatrovány byly, i poslové naši o to se starati a při JMti A. na místě našem vyhledávati mají, aby pevnost Ujiwar neb Nový zámek, jakožto hranic našich nejbližší, na nějž sme po mnohá léta nemalej než velikej náklad činili, žádnému jinému, než rodiči a obyvateli z království Českého neb zemí k nim připojenejch, k správě a opatrování svěřována nebyla, tak aby aspoň tudy naše mnohé a podstatné svolení a pomoci pro spevnění téhož místa učiněné, nějak vynahrazeny a odměněny bejti mohly.

A poněvadž páni Rakušané s zeměmi k nim přináležejícími pevnosti při Dunaji ležící pod ochranú svou míti mají, abychom i my s stavy království Českého a jiných zemí dokonce pominouti a opovrženi nebyli.

A poněvadž tuto o hranicích našich zmínka učiněna jest, nemají často připomenutí poslové naši nikoli toho opomíjeti, aby JMti. A pilně a bedlivě přednésti a předložiti neměli, jak se nám a spolu obyvatelům našim od sousedů našich uherských tak dobře v čas pokoje jako v čas války, anobrž v tomto trvajícím příměří časté a téměř ustavičné příkoří a ublížení děje vkládáním se v meze a hranice naše čím více tím dále vpády od nepřátelských nic nerozdílnejmi, zajímáním dobytka, porážením dříví, stavením vesnic a mnohými i rozličnými jinými spůsoby, což kdyby napotom trvati mělo, nic jiného, než bití, mordy, nepřátelství a naposledy otevřenou zase válku spůsobiti by mohlo a muselo.

Protož aby tomu časně v cestu vkročeno bejti a dalších nevolí a nesnází z obou stran ujíti a uvarovati se mohlo, mají tolikéž poslové naši za to JMt A. prositi, aby toho příčinou bejti a při vyslaných uherských to spůsobiti ráčil, aby na místě stavů téhož království k tomu povoliti, aby JMtCské co nejdříveji ubrmany, kdeříž by spolu s osobami z obou zemí na hranice království Uher-

ského a margkrabství Moravského vyjeti a hranice jedny i druhy vyměřiti a rozděliti nařiditi ráčil, tak aby budoucně o ty hranice žádných sporův nebylo. Zatím pak, pokudž se toho nestane, aby z obojí strany pokoj zachován byl a jedni druhým buď hájením pastev, buď bráním dobytka, buď sekáním dříví v těch místech, o něž by odpor byl, žádné překážky nečinili.

Týmž spůsobem taky aby to od JMti A. strany Uhrů opatřeno bylo, aby obyvatelům našim jak z měst JMtiCské tak i poddaným našim handl svobodný do království Uherského puštěn byl, a což by komu dlužno bylo, tomu každému aby k záplatě náležitým spůsobem bez prodlévání a všelijakých ouskokův se dopomáhalo, jakož i od nás k obyvatelům a kupcům z království Uherského totéž činěno a podobně zachováno bude a bejti má.

Také mají se poslové naši snažiti, aby i to na budoucí časy obdržáno bejti mohlo, aby poddaní naši zběhlí, kdeří za jminulých leth a nejvíce před posledním tomto povstáním v království Uherském se přechovávali a nám odtud na žádný spůsob puštěni a vydáváni nebývali (odkudž toliko neřády a nevole mezi obyvateli z obou stran, svávůle a svoboda mezi poddanými rostla a se rozmáhala) víceji bez listů fedrovních od vrchností jejich jim daných zdržováni a proti nám posazováni nebyli, nýbrž jestli by kdy kdo z nás a našich poddaného svého zběhlého se doptal a na vrchnost místa toho, kde by takovej člověk postížen byl, to vznesl, aby bez odpornosti, pohrůžek, ovšem pak oukladů a násilí jednomu každému vydán a v moc uveden byl, v čemž i my podobně těm stavům a obyvatelům se zakazujeme.

To pak všechno, což napřed psáno, a což by k srovnání a povolení z obou stran přivedeno bylo, aby tím stálejší a pevnější bejti mohlo, mají poslové naši o to s JMtí jednati, aby týmž vyslaným z království Uherského milostivě předložiti ráčil, aby stavové téhož království s milostivým povolením JMtiCské jisté osoby z prostředku svého co nejdříve vydali, kderéž by s osobami od stavův království Českého, země tejto a jiných, též s milostivým vědomím JMtiCské a vůlí v rovným počtu vydanými, stálou, pevnou a dokonalou smlouvu mezi jedním i druhým královstvím o věci jak tyto, tak i o jiné potřebné učiniti, zdělati a utvrditi mohli, kderouž by netoliko obojího království a zemí k nim příslušejících bezpečenství dostatečně opatřeno, ale taky to, což by potřebného a užitečného k vzdělání, pochvale a poctivosti obou stran sloužícího mezi sebou uznali, dokonale vyměřeno a narovnáno bejti mohlo, tak aby již jednou stálej a potěšitedlnej pokoj ustanoven a svornost a láska mezi obyvateli obojího království obnovena a vzdělána bejti mohla.

Mezi tím pak, poněvadž bezpochyby při zavření a dokonání nadepsané tractatie jak z strany JMtiCské, tak z strany Uhrů, při-

znání nějaké, aneb listy a jistoty vyzdviženy, v spis uvedeny i pečetmi osob jistých z obojího království stvrzeny budou, mají poslové naši toho při JMti pohledávati, aby jim na místě našem originály aneb aspoň vejpisy toho všeho hodnověrny a spečetěny pro budoucí pamět vydány byly, kderýž oni k sobě přijmouce mají při nejprvnějším sněmu, kderý v margkrabství tomto držán bude, nám je odvésti, tak aby k jinejm svobodám, listům, smlouvám a pamětem našim přiloženy a pro všelijakou nastalou potřebu bezpečně dochovány bejti mohly.

A že bez toho snad nebude, aby i oni poslové naši v tom pohledávání nebyli, aby k takovému aneb takovejm listům pečeti své přidávati neb přivěsiti dali, za potřebné uznáváme jich napomenouti, aby se nikoli od vyslaných království Českého a jiných zemí odtrhovati a odlučovati nedali, nýbrž hned po týchž vyslaných z království Českého, jakožto vyslaní od nejpřednějšího oudu téhož království tiskli, a pokudž by v tom jaká překážka jim činěna bejti chtěla, tehdy aby s raddou a dobrým zdání [sic] týchž vyslaných cestu nějakou vynalezli, kderou by margkrabství tomuto, svobodám a privilegiím jeho ublíženo nebylo, při čemž i toho ponavrci se nám vidělo, aby se žádné jiné země více neujímali a vedle ní nezasazovali, než pokud staré smlouvy a sjednání s sebou přinášejí a dopouštějí.

Naposledy pak pokudž by se často jmenovanejm pánům poslům téhož království Českého (o nichž jináče nesmejšlíme, a se jim důvěřujeme, že všeho dobrého našeho nemíně jako i my jich upřímně vyhledávati budou) vidělo a zdálo, že by někdeří artikulové k tomuto nynějšímu času se netrefili a k jednání neb raději k skoncování pokoje se nehodili a že by k jinýmu času a místu odloženi bejti mohli a měli, dáváme jim, poslům našim, plnou moc a právo, aby podle příčin a příležitosti, jakž sami uznají, buď více neb méně z nich vypustili a vyňali a toho samého se drželi, což by k přítomným věcem a potřebám země tejto a království Českého i jiných zemí nejpříhodnějšího, nejspůsobnějšího a nejužitečnějšího bejti uznali a porozuměli.

A tak k poslům a commissařům našim svrchu psaným tej celej a důvěrnej naděje sme, že se ve všem podle tejto jim dané instructí a všech v ní obsaženejch artikulů upřímně chovati a pracovati budou i všechno (na pilnosti a bedlivosti své nic sjíti nedadouc) k dobrému a žádostivému vykonání a vyřízení přivedou a při navrácení svém bohdá šťastném o všech věcech nám dostatečnou rellatí učiniti nepominou. Actum v městě Brně ve středu den svaté Anny [26. července] anno 1606.

15. *Věřící list, daný od stavů poslům moravským k arciknížeti Matyášovi. V Brně 1606 bez bližšího data.*

(Pamětní kniha města Brna v zemsk. arch. mor. G. fol. 40.)

Věřící psaní k vejš položené instructí svědčící.

List věřící Jeho arciknížetcí Mti Mathyášovi.

Nejjasnější arcikníže, pane a příteli náš laskavý a pane náš milostivej! Vaší Lásce a arciknížetcí Mti služby naše přátelské a ponížené vzkazujeme, zdraví dlouhého a šťastného panování V. Lásce a arciknížetcí Mti věrně přejeme.

Milostivý arcikníže! Jakož na milostivé předložení JMtiCské, pána nás všech nejmilostivějšího, níže psané osoby, aby podle vyslaných od pánuov stavuov království Českého a jiných zemí k němu připojených k zavírání tractatí o pokoj mezi V. Láskou a arciknížetcí Mtí na místě JMtiCské vedle plnomocenství V. Lásce a arciknížetcí Mti daného a některými osobami z království Českého na místě těchž stavuov vyslanými při tom byli, vypravujeme. Totiž N. N. *)

Všechny zejmena položiti.

Kterýmžto osobám nadepsaným poručili sme, aby se k V. Lásce a arciknížetcí Mti v poníženosti najíti dali a o některé potřeby naše s V. Láskou a arciknížetcí Mtí rozmluvili, přátelsky a poníženě prosíc, že je milostivě vyslyšeti, a což tak na V. Lásce a arciknížetcí Mti jménem a na místě naším vznesou, jim toho věřiti a ve všem milostivě nápomocni bejti račte.

A my se toho V. Lásce přátelskými a poníženými službami svými rádi odsluhovati nepomineme. A s tím etc.

Dán v městě Brně anno 1606.

16. *List věřící, daný poslům moravským k jednání s posly z království Českého. V Brně 1606 bez bližšího data.*

(Pamětní kniha města Brna v zemsk. arch. mor. G. fol. 40—41.)

List věřící vyslaným z království Českého.

Pozdravení přátelské a služby naše vzkazujeme VMtem a Vám urození páni páni, urození a stateční páni rytíři a vladyky, páni strejcové, ujcové, švagrové, bratří a přátelé naši milí a na nás

*) Viz str. 195.

laskaví! Vinšujem VMtem a Vám od pána Boha zdraví a prospěch ve všem dobrém.

Jakož na milostivé předloženi JMtiCské, pána nás všech nejmilostivějšího, osoby z prostředku našeho, aby podle VMtí a Vás i jiných vyslaných z zemí k království Českému připojených při zavírání tej tractatí o pokoj mezi JMtíCskou a osobami z království Uherského vyslanejmi přitomni byli, vypravujeme, totiž N. N. N.

Kterýmžto osobám nadepsaným sme poručili s VMtmi a Vámi i jinejmi pány posly z jinejch zemí k té tractatí a zavření pokoje vypravenými potřebné věci rozmlouvati.

Protož VVtí a Vás žádáme, cokoli od osob nahoře psaných s VMtí a Vámi na místě našem promlouváno bude, že jim VMti a Vy toho všeho věřiti a s nimi dobré společné srozumění a duověrnou correspondencí jmíti a zachovati račte a budete neméněji, než jako bychom my všichni stavové margkrabství Moravského sami osobně přitomni byli A s tím etc.

Datum ut supra.

17. *List věřící, daný poslům moravským k jednání s posly slezskými. V Brně 1606 bez bližšího data.*

(Pamětní kniha města Brna v zemsk. arch. mor. G. fol. 41.)

K vyslaným z knížetství Slezských.

Pozdravení přátelské a služby naše vzkazujeme VMtem a Vám, urozený pane pane, urození a stateční rytíři a vladyky, páni bratří a přátelé naši zvláště milí! Vinšujeme VMtem a Vám od pána Boha zdraví a prospěchu ve všem dobrém.

Jakož na milostivé předložení JMtiCské, pána nás všech nejmilostivějšího, níže psané osoby z prostředku našeho podle VMtí a Vás i jiných vyslaných od pánuov stavuov království Českého a jiných zemí k němu připojených, aby zavírání tej tractatí o pokoj mezi JMtiCskou a některými osobami z království Uherského vyslanejmi přítomni byli, vypravujeme, totiž N. N. (zejmena všechny položiti).

Protož VMtí a Vás žádáme, cožkoli od osob nahoře jmenovaných s VMtmi a Vámi na místě našem promlouváno bude, že jim toho neméněji, jako bychom my všichni stavové margkrabství Moravského přítomni byli, víru dáti a s nimi dobré, společné srozumění a duověrnou correspondentí míti a zachovati ráčíte. S tím etc.

Datum ut supra.

18. *Stavové moravští, na obecním sněmu v Brně shromáždění, přimlouvají se u císaře za některé stavy moravské, aby jejich poddaným škody, od lidu Ad. z Althamu, Jiřího Kryšt. Teufla, Rotwicze a Vřesovce učiněné, byly od císaře nahrazeny a podobné škody aby se více nedály. V Brně 26. července 1606.*

(Kopiář zemsk. sněmů mor. III. fol. 63—64.)

O škody od lidu vojenského lonského roku vzaté.

Nejmilostivější císaři! VCskéMti ve všecké věrné poddanosti poníženě oznamujeme, že jsou na nás všecky štyry stavy margkrabství tohoto při tomto nynějším zde v městě Brně držaném sněmu obecním JVKnMt pan František kardinál z Dytrichštejna, biskup Olomoucký, pan Ladislav Berka z Dubé a z Lippého na Mezříči, Jaroslavicích a na Novém Hrádku, JCskéMti radda, komorník a nejvyšší komorník margkrabství tohoto, pan Jeronym Václav hrabě z Turnu, pan Zdeněk Brtnický z Waldštejna a na Brtnici, kněz opath kláštera Louckého, kněz opath kláštera Velehradského, kněz převor kláštera Žďárského, pan Vilím Zoubek se Zdětína, nejvyšší písař margkrabství tohoto, pan Vilím Dubskej, pan Arkleb z Víckova i jiných drahně osob stavu rytířskýho, tolikéž vyslaní poslové z měst VCskéMti lítostivě vznesli, oznamujíc nám (o čemž i my stavové dobrou vědomost máme), kterak pominulého roku 1605 lid vojenský, jízdnej i pěší, totiž lid p. Adolfa z Olthamu, rejthaři pana Jiřího Kryštofa Teywle, rejthaři pána Rottwicze, též regiment pana Břesowce, ležíce zde v zemi této na gruntech pánů obyvatelů dosti dlouhý čas, musejíce jich chudí lidé poddaní jejich vychovávati, neplatíce žádnému nic, znamenité, veliké a nesnesitedlné škody vzali, prosíce nás stavů, abychom se podle nich k VCskéMti přimluvili a žádali, aby ty takové veliké, od dotčeného lidu vojenského jim učiněné škody milostivým VCskéMti nařízením jim vynahrazeny a zaplaceny byly.

Kteréžto slušné žádosti jejich oslyšeti nemohouc, JVKnMti pana kardinála a nahoře dotčených osob i jiných všech, kterejm se podobnejm způsobem od lidu vojenského takové veliké škody staly, snažně se přimlouváme, a VCskéMti poníženě prosíme, že VCskáMt jakožto král a pán náš nejmilostivější to, aby takové veliké, nenabyté, od lidu vojenského zde v zemi této pánóm obyvatelóm i chudým poddaným jejich učiněné škody milostivejm VCskéMti nařízením netoliko vynahrazeny a zaplaceny byly, nýbrž aby se toho budoucně vod lidu vojenského, ač by kdy jaký lid skrze zemi tuto táhnouti měl, více nedálo, napraviti poručiti ráčíte; nebo kdyby k tomu podobně takovejch velikejch škod od lidu vojenského nám obyvatelóm i chudejm lidem, poddanejm našim, více se dáti mělo, obáváme se, že ani této tímto nynějším sněmem od nás VCskéMti věrných poddaných z upřímné, věrné poddanosti svolená

pomoc do konce dojíti by nemohla, jsouce k VCskéMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, té ponížené a nepochybné naděje, že VCskáMt tuto žádost naši milostivě a otcovky naplniti ráčíte, čehož my se VCskéMti, pánu našemu nejmilostivějšímu, každého času vždycky povolnejmi a věrnejmi službami našimi poníženě odsluhovati nepomineme. S tím se VCskéMti v milostivou a otcovskou ochranu poníženě poručena činíme. Datum v městě Brně v středù den sv. Anny [26. července] létha 1606.

19. *Stavové moravští, shromáždění na obecním sněmu v Brně, posílají děkovací list knížatům a stavům slezským za pomoc poskytnutou proti povstalcům uherským. V Brně 26. července 1606.*

(Kopiář. zemsk. sněmů mor. III. fol. 66—67.)

Děkování pánům stavům slezským, že sou lid na pomoc do Moravy poslali.

Vysoce důstojnému a osvíceným knížatům, urozeným pánům pánům, urozeným a statečným rytířům a vladykám, pánům přátelům nám zvláště milým a pánu ujci, švagru našemu laskavému,*) pánům k nám milostivě a laskavě příznivým a pánům přátelům nám milým!

Pozdravení a služby naše V. Láskám, VKnMti, VMtem a Vám vzkazujeme, vysoce duostojní a osvícená knížata, páni přátelé nám zvláště milí, a pane ujče, švagře náš laskavý a pane k nám milostivě příznivý, urození páni páni, urození a stateční rytíři a vladyky, páni přátelé nám milí, od pána Boha všeho dobrého V. Láskám, VMtem a Vám vinšujíce.

Jaké veliké a nesmírné škody margkrabství toto Moravské, vlast naše milá, tolikéž my obyvatelé s chudejmi poddanejmi našimi roku pominulého z dopuštění Božího, bezpochyby pro hříchy naše, skrze vpády nepřátelské pálením, mordováním, manželek i dítek zajímáním i jiným ukrutenstvím nepřátelským s velikou mnohých bídou a naříkáním okousiti a seznati jsme museli, V. Láskám, VKnMti, VMtem a Vám nepochybujem, že dobře vědomé jest. A kdyby předně Božského nad námi a vlastí naší smilování a našich milých pánův sousedův pomoci nebylo, sotva bychom tak násilné a ukrutné moci nepřátelské odolati a vlast naši vždy až potud zachovati byli mohli.

To všeckno my čtyři stavové margkrabství tohoto při nynějším sněmu k srdcím svým citedlně a bedlivě uvažujíce, uznáváme se předně pánu Bohu, že nás i naši vlast milou před dalším zlým zachovati ráčil, i našim pánům sousedům milým, kteříž nám s lidem

---

*) JMti knížeti Karlu Minsterberskému

svým ku pomoci přispěli, vděčni toho jsouce, děkovati povinnejmi bejti.

Jakož se pak i od V. Lásky VKnMti, VMtí a Vás i nám podobné pomoci dostalo, toho tehdy vděčni souce, že jste tak laskavě a náchylně ku pomoci a obraně nětco lidu svého zverbovaného k nám poslati ráčili a poslali, za to my všickni čtyři stavové tohoto margkrabství Moravského V. Láskám VKnMti, VMtem a Vám přátelsky a služebně děkujeme. A pokudž by pak co podobného dále tomuto margkrabství od nepřátel dáti se chtělo, a jaké další nebezpečenství nastávalo, V. Lásky VKnMti, VMtí a Vás, jakožto pánů, přátel a sousedův našich za to služebně a přátelsky žádáme, že v takovém V. Lásky VKnMti VMti a Vás i nás všech nebezpečenství nijakž nás neopouštěti a v své přátelské a laskavé paměti vždy jmíti ráčíte.

Toho my se V. Láskám VKMti, VMtem a Vám v takovejch příčinách (čehož nás všech pán Bůh milostivě uchovati rač) i jinším služebným a příjemným sousedstvím povolně a přátelsky odměňovati se zakazujem. S tím V. Lásky VKnMti, VMtí a Vás v milostivou Božskou ochranu poručena činíme. Datum v městě Brně v středu den sv. Anny [26. července] létha Páně 1606.

V. Láskám VKnMti, VMtem a Vám

povolný přítel a k službám volní

kardynál biskup, hejtman, páni, preláti, rytířstvo, vyslaní z měst JMtiCské, stavové margkrabství Moravského, nyní při sněmu obecním v městě Brně shromážděni. *)

20. *Stavové moravští prosí Karla knížete Minsterberského o půjčku několika tisíc zlatých na polehčení a spokojení obtížnějších dluhů. V Brně 26. července 1606.*

(Kopiář zemsk. sněmů mor. III. fol. 67—68.)

JMti knížeti Minsterberskému o půjčku peněz.

Osvícenému a vysoce urozenému knížeti a pánu, panu Karlovi, z Boží milosti knížeti Minsterberskému v Slezi, Olešnickému hraběti Klaczkému a pánu na Šternberce a Jevišovicích, panu příteli nám zvláště milýmu, panu ujci, švagru k nám laskavému a pánu nám milostivému JKnMti!

*) Podobný děkovací list s nepatrnými varianty zaznamenán jest v kopiáři zemsk. sn. III. fol. 54 s datem v sobotu po sv. Fabiánu a Šebestiánu r. 1606 [21. ledna]; tenkráte však nebyl poslán.

Pozdravení naše přátelské a služby své vzskazujeme, osvícené kníže a pane, pane příteli náš zvláště milý, pane ujče a švagře a pane k nám laskavý a milostivý, od pána Boha zdraví a jiného všeho dobrého Vaší Lásce a VKnMti věrně žádáme.

Nepochybujeme, že Vaše Láska a VKnMt o tom dobrou vědomost míti račíte, kterak margkrabství toto Moravské, vlast naše milá, v tyto tak dlouho trvající válečná létha pro mnohé a časté JMtiCské, pánu našemu nejmilostivějšímu, z věrné poddanosti proti ouhlavnímu nepříteli všeho křesťanstva Turku činěné pomoci, nad to pak více chováním za tak dlouhý čas lidu válečnýho pro obhájení nás obyvatelův, manželek, dítek i chudých poddaných našich k znamenitým a velikým dluhům přivedena jest, tak že již nyní mezi sebou vyhledati nemůžeme a nevíme, odkud tak vysoké dlouhy pokojiti a toho nesnesitedlného břemena se zbaviti: k Vaší Lásce a VKnMti zření i naději majíce a také znajíce, že jedním landfrydníkem a milovníkem margkrabství tohoto býti račíte, V. Lásku a VKnMt za to s pilností žádáme, že ohlednouce se na velikou obtížnost země této, v kteréž nyní postavena jest, tudíž i na žádost naši, nám ku potřebě té polechčení a spokojení obtížnějších dluhův některý tisíc zlatých pod ourok obyčejný protiv dostatečnému ujištění propůjčiti a tudy nám přátelskou náklonnost a lásku v těch velikých obtížnostech prokázati račíte, čehož my se V. Lásce a VKnMti všelijakým dobrým a příjemným přátelstvím odměniti a také službami našimi odsloužiti snažiti chceme. A s tím se V. Lásce a VKnMti na všem šťastně a dobře jmíti vinšujeme. Datum v městě Brně v středu po sv. Jakubě [26. července] létha Páně 1606.

V. Lásky dobrý přítel a VKnMti

k službám povolní

kardynál biskup, hejtman, páni, preláti, rytířstvo a poslové z měst JMtiCské, stavové margkrabství Moravského, nyní při sněmu obecním v městě Brně shromážděni.

LXXV.

Císař Rudolf II. potvrzuje mír, umluvený prostřednictvím arciknížete Matyáše s posly Bočkajovými. — Na hradě Pražském 6. srpna 1606.

(Katona: »Historia critica regum Hungariae stirpis austriacae«. Tomus IX. str. 564 až 565.)

LXXVI.

Kardinál František z Dietrichštejna, biskup Olomoucký, doporoučí kapitole Olomoucké, Brněnské a proboštu Všech svatých za náčelníka jízdy Albrechta Sedlnického z Choltic, náčelníka svého dvoru. V Kroměříži dne 23. srpna 1606.

(Bočkova sbírka zem. arch. mor. v Brně č. 864.)

Eminentissimus cardinalis a Dietrichstain commendat Venerabili capitulo Olomucensi, Brunensi et praeposito ad Omnes sanctos Albertum Sedlnický, aulae suae praefectum, pro praefecto equitum provincialium.

Ambigere nullatenus possumus, quin fraternitatibus Vestris probe cognita et perspecta sint ea, quae de instruendis et prae manibus semper habendis provincialibus equis unanimi D. D. comitialium consensu decreta sunt. Cui equidem constitutionis exequendae nos operam impendentes generosum Albertum juniorem Sedlniczky, baronem de Cholticz, aulaeque nostrae praefectum, pro equitatus nostri magistro delegimus.

Quocirca si FF^bs^ Vestris ita visum fuerit, poterunt conventione facta eidem baroni Sedlniczky regimen et curam equitum suorum pariter comittere promptitudine et virtute illius expertura; speramus enim amplitudine stipendii ab eo non esse gravandas, quas in domino sospites secundis rerum successibus potiri desideramus. Cremsirii 23. Augusti 1606.

LXXVII.

Poslové stavů českých radí z Vídně císaři Rudolfovi II., aby urychlil vyjednávání o mír s Turky. Ve Vídni 2. září 1606.

(G. Dobner: Monum. hist. Boemiae. Tom. II. fol. 467—470.)

LXXVIII.

Nejvyšší úředníci a přísedící soudu v království Českém, shromáždění v Praze k rozkazu císaře, vyslovují dobré zdání, aby do 23. září t. r. vojsko a zemská hotovost byla připravena k ochraně království Českého a zemí k němu příslušejících, zvláště však markrabství Moravského. Slezské pomocné vojsko aby netáhlo k Prešpurku, nýbrž do zemí českých. V Praze 4. září 1606.

(Koncept arch. čes. místodržitelství. L. 34, 1606—1608. — Opis v zemském archivu v Praze.)

Gutachten der böhmischen Kronbeamten an den Kaiser in Angelegenheit der Landesvertheidigung.

Allergnedigister Keyser, Khunig und Herr!

Auff Eur Keys. Mt allergnedigisten Befelh haben die alhier anwesende Obriste Landtofficirer und Landtrechtssizer des Khunig-

reichs Beheimb die Sachen wegen der besorgenden Feindessgefahr neben den einkommenen zeitungen in fleissiger erwegung und berathschlagung gehabt und befunden zuforderst gehorsamblich ein sondere Notturfft zu sein, dass eilendts und ehist müglich die abwesenden Obristen Landtofficirer und Landtrechtssizer dises Khunigreichs, wie auch Burian Chuchelsky und Hans der Jünger von Bubna, welche zu Rittmeistern über fünff hundert Pferd, und Christoff Albrecht von Rauppa, der zu einem Obristen über drey tausent man zu Fuss deputirt und furgenommen worden, hieher ervordert werden, uff das mit Inen Irer besoldung halber und was ferner die Nodturfft sein möchte, geschlossen werden könne, Entzwischen aber das Euer Kays. Mt mandata in alle Kreyss dises Khunigreichs eilendts ergehen liessen, das Jedermenniglich mit seiner Anzal volcks zu Ross und Fuess fertig und in guetter bereittschafft stehe, also dass sie auff den 23. September negst künfftig zum Auffbruch allerdings fertig sein, das ort und Stelle aber, wohin sie zur defension des Khunigreichs Beheimb und desselben incorporirten Lande rucken sollen, das Euer Keys. Mt Ire durch andere Ire mandata allergnedigist andeuten und hierüber verner befelh thun wollen. Und sintemall Euer Keys. Mt die Fürsten und Stende in Schlesien, wie auss Irem Landttagsschluss zu sehen, zwey tausent Pferd und 16 hundert Knecht fürnemblich und zu vorderst zu beschüzung des Khünigreichs Beheimb und dero incorporirten Lande bewilligt, welches Volck, wie bericht einkombt, auff Euer Keys. Mt befelh und Verordnung in Hungern auff Pressburg zihen soll. Im Fall nun solches beschicht, alss hetten Euer Keys. Mt allergnedigst zu erachten, weil das Marggraffthumb Marhern des feindtlichen Einfals halber in grosser Gefahr und gantz bloss stehet, das dise Schlesische zur defension der Cron Behemb principaliter beschehene bewilligung uff solchen fall gedachter Cron Behemb zu schlechtem nuz gedeyen würde. Dann ehe das Volck aus Ungern zuruck in Marhern gelangete, hette dieser geschwinde feind guete Zeit und Gelegenheit, das Landt mit Feuer undt Schwert vollendt zu verterben und sein feindtlichs Fürnemen, welches Gott verhüeten wolle, weitter vortzusezen.

Bitten demnach Euer Keys. Mt zum unterthenigisten, die geruhen die gehorsamen Stend der Cron Beheimb hierin allergnedigst beherzigen, und sie Iren zu dero vatterlicher protection allergnedigst bessten befolhen sein. Eur Keys. Mt gehorsambe Unterthanen und Diener.

N. Die anwesende Obriste Landtofficirer und Landtrechtsizer des Khunigreichs Beheimb.

LXXIX.

Poslové stavů českých, moravských, slezských a lužických předkládají arcikníženi Matyášovi svá přání ve příčině míru s povstalci uherskými; hlavně žádají náhradu za škody na Moravě způsobené a revers od stavův uherských, že podobné vpády opakovati se nebudou. Dobytá města a hrady v Uhrách vydati chtějí pouze císaři. Ve Vídni před 18. září 1606. [bez data.]

(Kopie Bočkovy sbírky zemsk. archivu mor. v Brně. č. 866.*)

Serenissime archidux, princeps ac domine gratiosissime!

Status ac ordines inclyti regni Bohemiae, marchionatus Moraviae, ducatuum Silesiae nec non marchionatuum Superioris et Inferioris Lusatiae Serenitati Vestrae firmam ac prosperam valetudinem omniumque rerum felicissimos successus a deo optimo, maximo praecantur, eidemque sua promptissima servitia, studia et officia, ea, qua par est, reverentia deferunt.

Cum sacra Caes^a Regiaque M^tas, dominus noster clementissimus, praedictis statibus et ordinibus in comitiis diversis clementissime signandum [significandum] curaverit, Serenitatem Vestram ex plenipotentia sacrae C. Regiaeque M^tis in id incumbere, ut motus et tumultus intestini superioribus annis in Hungaria oborti certis conditionibus sopirentur et componerentur, pariterque conclusum sit, ut articuli transactionis institutae non solum a sacra Caes^a Regiaque M^te, verum etiam a statibus et ordinibus regni Bohemiae, marchionatus Moraviae, ducatuum Silesiae et marchionatus utriusque Lusatiae maioris fidei gratia confirmarentur, eamque ob causam legatos suos ad comitia, quae vigesima quarta die mensis Aprilis Posonii celebranda erant, mitterent, praedicti status et ordines nobis hoc negotium conficiendum commiserunt. Hoc [Nos] equidem clementissimae voluntatis sacrae Caesareae M^tis observantissimi statuumque et ordinum communibus suffragiis morem gerentes ad praefixum tempus in loco supra designato, haud dubie comparuissemus, nisi certas ob causas comitia illa dilata et istud negotium in hoc usque tempus et locum fuisset asservatum. Jam igitur, cum illud in effectum deo cooperante deducendum sit, lubentes meritoque huc tempestive accessimus praestolaturi, quid Serenitas Vestra nobis ad exequendum hoc magni ponderis negotium porro sit benignissime demandatura.

Quia vero Serenitati Vestrae immo toti mundo satis superque cognitum perspectumque est, quanta amicitia et fidae vicinitatis

*) Listina tato vytisknuta jest neúplně a chybně u »Katony: Historia critica regum Hungariae stirpis austriacae«. Tomulus IX. str. 579 a násl., proto ji tiskneme poznovu.

necessitudo a multis retro ante seculis inclyto regno Bohemiae huicque coniunctis provinciis cum regno Hungariae intercesserit, quamque saepenumero cum in summa necessitate regnum Hungariae ob immanissimi et truculentissimi fidei christianae hostis Turcae frequentissimas incursationes et irruptiones constitutum esset, firmissima auxilia (nulla obligatione, sed sola christiana pietate moti, ne instar torrentis alicuius in caeteras orbis christiani partes barbarae illae gentes latius se se effunderent) a statibus et ordinibus regni Bohemiae coniunctisque membris subministrata fuerint, quibus freti Serenissimi olim reges Hungariae se se et regnum suum tutati sunt et saepenumero praeclaras victorias de inimicis deo auxiliante reportarunt.

Non libet hic veteres historias attingere, neque ea, quae Ser^m^ principum Caroli et Ludovici Hungariae et Johannis, nec non huius filii Caroli quarti, Romanorum imperatoris, DD. regum Bohemiae, temporibus acciderunt commemorando fusius prosequi. Arbitrantur enim inclyti regni Bohemiae unitarumque provinciarum status et ordines nemini ignotum esse posse, cum Ser^mus^ quondam princeps ac D^nus^ Wladislaus faelicissimae memoriae ad regni Hungariae gubernacula accessisset, bellisque turcicis implicaretur et obrueretur, quam strenuam operam regni Bohemiae et coniunctarum provinciarum ordines missis tempestive auxiliis in occurrendo hosti, eoque depellendo navarint adeo, ut conservatio regni Hungariae iuxta Dei optimi maximi opem nonnulla etiam ex parte inclyto regno Bohemiae eique coniunctis membris procul dubio adscribenda sit. Quam fortiter vero in pugna ad Mohaczum (ubi de summa capitis et rei agebatur) nostrates se se gesserint et potius praeclaram in conspectu regis Ludovici mortem oppetere voluerunt, quam ut aliquid avita virtute sua indignum committerent, non putamus necessum esse pluribus ea exponere, cum id ipsum regnicolis Hungariae probe constare sciamus. Eandem animi promptitudinem sub DD. Rom. Impp. Ferdinando et Maximiliano secundo, Hungariae Bohemiaeque regibus, inclyti regni Bohemiae et incorporatarum provinciarum ordines toti communitati regni Hungariae declarasse, auxiliaque voluntaria frequentissime ad tutandam Hungariam misisse, patet in promptuque est. Quod si hoc magnum (ut merito fit) iudicatur, quid de hocce ultra tredecim annos continuante bello testis omnium terrarum orbis et syncera posteritas iudicabit? In quo S^a^ Caes^a^ Regiaque M^tas^ Rudolphus secundus, dominus noster clementissimus, contra rabiem et indefessas irruptiones Turcarum nil virium nil paternae defensionis intentatum reliquit, quod saltem ad Hungarorum salutem plurimum emolumenti allaturum certo aestimabatur. Quid vero inclytum regnum Bohemiae et unitae provinciae hac in fortunae vice prae-

stiterint, non calamo comprehendi potest, dum vix ulla heroica, nobilis aut patricia imuniri poterit in his regionibus familia, quae non pro salute Hungariae suos charissimos amisisse queratur, ne quid dicatur de impensis sumptibus, quorum recitata computatio forsan plures auri miriades excederet, quam multorum opinio assequeretur, et an reliquae christianorum suppetiae hisce praefatis auxiliis maiores, an vero hae nostratium pares illis merito censendae sint, communi inaffectato judicio relinquitur.

Quae cum ita se habeant regnumque Bohemiae, marchionatus Moraviae, ducatus Silesiae et marchionatus utriusque Lusatiae de regnicolis Hungariae tam praeclare meriti sint, non possunt status et ordines dicti regni Bohemiae et coniunctarum provinciarum intermittere, quin in hoc praesenti statu animorum aegritudinem detegant, et quasi lacessiti resciscere cupiant, quibus de causis jura vicinitatis, pacta et foedera olim inter regem Ludovicum Hungariae et Poloniae et Carolum quartum, Romanorum Imperatorem et Bohemiae regem, item inter Carolum Hungaricum ac Sigismundum et Wenceslaum, fratrem eius, Romanorum Bohemiaeque regem, et Jodocum, Moraviae marchionem, ac ultimo inter Matthiam Hungariae et Wladislaum, Bohemiae reges, sancita et hactenus a nostratibus semper sancte inviolabiliterque culta, ab Hungaris proxime elapso anno violata, amicitiaque tam arcta inter vicinas nationes praedictas quodammodo soluta sit, idque eo magis dolendum, quod nulla iniuria a nostratibus incolae regni Hungariae affecti, multominus provocati sine omni iusta et legitima causa, nulla praecedente belli et inimicitiae apertae (ut solet apud christianos populos fieri) denuntiatione, impetum in amplissimum marchionatum Moraviae magnis copiis adiunctis sibi Turcis et Tartaris, crucis Christi apertissimis hostibus, fecerint et provinciam illam sicut et Silesiam non solum literis, ut a fide et observantia nostri regis, et unione regni Bohemiae, quo cum inseparabiliter coniunctae ac copulatae sunt, abscederent, illisque se se coniungerent, persvadere conati sunt; sed cum etiam illud non succederet, Moraviaque tum temporis milite, quem sacra Caes. Mtas una cum regno Bohemiae et reliquis provinciis in ipsa Hungaria alebat, nudata esset, plane instructam inopinato hostiliter aggressi et crudeliter depopulati sint, caedes passim promiscue nulla nec sexus nec aetatis habita ratione multis in locis immanissime perpetrarint, magnum numerum hominum abduxerint, magnamque eorundem partem Turcis et Tartaris vendiderint, civitatem Straznicium aliosque vicos, oppidula plurimasque villas vi adorti devastarint et iniecto igne omnia corruperint in favillasque redegerint, atque adeo damnum irreparabile toti marchionatui intulerint, prout vestigia tam funestae invasionis abunde testantur. Quo tam hostili incursu oborto Moravia perterrita quasvis copias ad resistendum dicto

celerius colligere et inclyti regni Bohemiae, ducatus Silesiae et utriusque Lusatiae suppetias implorare coacta fuit. Unde partim ex regno Bohemiae et contermina Silesia exercitus magno illorum sumptu conscriptus et in subsidium missus, partim in eadem provincia et utraque Lusatia contra ulterius grassantes hostes ad mandatum parati promptique equites et pedites non sine grandi patriae dispendio intra fines per aliquot menses sustentati et nutriti sunt. Sane status et ordines regni Bohemiae et coniunctarum provinciarum sibi persvasissimum habuere, maiorem graciam ab Hungaris, quos in summa et extrema necessitate et periculo inter ferme desperata remedia creberrimo milite ingentibusque impensis fidelissime promptissimeque, adiuvere, se se consecuturos, quam postea insperatus eventus docuit. Justissimam igitur de tam insigni vel potius atroci illata iniuria conquerendi causam nos habere ecquis inficiabitur?

Cum itaque V. Serenitas iam hoc unicum sibi habeat propositum, ut haec dissidia aequissimis conditionibus componantur, et omnia in pristinam integritatem restituantur, nomine statuum et ordinum regni Bohemiae, marchionatus Moraviae, ducatus Silesiae et marchionatus utriusque Lusatiae a Ser^{te} V^{a} nos debita reverentia officiosissime petimus, eadem V^{a} Ser^{tas} pro sua erga regnum Bohemiae coniunctasque provincias propensissima affectione et gratia huius tam arduae causae negotium clementi patrocinio ita suscipiat et moderetur, ne illatorum damnorum aequa compensatio et refusio vim passis regionibus aliquatenus abscindatur, sed hac de re non solum ipsis plenissime satisfiat, verum etiam authores horum facinorum judicio nobis exhibeantur aut iustis poenis ab ipsis statibus hungaricis plectantur, captivi christiani, qui in servitutem Tartarorum et Turcarum durissimam adducti aut venundati sunt, mediantibus regnicolis Hungariae pristinae libertati et bonis restituantur, possessiones quoque [Joannis] Madaczany, Benedicti Balassty et aliorum in Hungaria sitae ipsisque ademptae una cum fructibus perceptis reddantur; nostratibus omnibus et singulis libera commercia in regno Hungariae concedantur, et si qui in eodem regno nostratibus aere alieno obligati et obstricti fuerint, illis absque tergiversatione et mora solutio imponatur; subditis nostris profugis in Hungaria posthac receptacula nulla praebeantur, ibique iam commorantes dominis ad requisitionem illorum remituntur, atque in posterum sine literis testimonialibus nunquam recipiantur. In controversiis praeterea finium, quae a sacrae Caes. M^{tis} resolutione dependent, nemo quicquam propria authoritate aut innovare audeat, sed aequissimam sacrae Caes. M^{tis} sententiam expectet; quam rem status et ordines regni Hungariae diligentissime procurare debebunt. Omnia ea vicissim a nostratibus pari modo ea fide

praestabuntur. Et quanquam nos iure belli oppida Sakolcium, Branicium, Tschaschinium et Hollicium a nostro milite hostibus erepta et praesidiis firmata retinere possemus, ea tamen sacrae Caes. M^{ti} tanquam regi Hungariae restituere parati sumus; ne vero in futurum marchionatui Moraviae ex iisdem eiusmodi invasiones metuendae sint, jure meritoque postulare videmur, ut praedictum oppidum Sakolcium et reliquorum castrorum possessores regno Bohemiae et adiunctis provinciis homagio praestito se se religiose obstringant et sancte polliceantur, ut quotiescunque seditiones in Hungaria oriri intellexerint, vicinum marchionatum Moraviae de his ocius certiorem reddere eumque commonefacere debeant ac teneantur. Caeterum, cum castrum Oywar non solum propriis regni Bohemiae et adiunctarum provinciarum sumptibus constructum, verum et gravissimis impensis iam tum sartum, tectum, conservatum defensumque fuerit, aequissimum ducimus, ut post hac etiam illud praefecto ex regno Bohemiae aut eidem adiunctis provinciis oriundo propugnandum committatur.

Tandem vero, cum amplissimi ordines regni Hungariae tam accurate sibi caveant et prospiciant, ut transactionis diploma a statibus et ordinibus regni Bohemiae, marchionatus Moraviae, ducatus Silesiae et marchionatuum Lusatiae corroboretur, aequissimum itidem ab iisdem iudicatur et postulatur, ut in posterum maiori securitate gaudere certique esse possint, nullas sibi deinceps invasiones, irruptiones, depopulationes, rapinas, aliasque hostiles aggressiones, et in praeiudicium regni Bohemiae et adiunctarum provinciarum, quascunque machinationes metuendas expectandasque esse, utque omnes causae, quae vel levissimas suspiciones de non observanda sancte et inviolabiliter pace publica alere possent, plene amoveantur, Ser^{tas} V^{ra} pari quoque benignitate curare dignetur, ut a statibus Hungariae regno Bohemiae coniunctisque provinciis hisce de rebus idonea, sufficiens et firmissima cautio praestetur.

In omnibus et singulis status et ordines inclyti regni Bohemiae, marchionatus Moraviae, ducatus Silesiae, marchionatus Superioris et Inferioris Lusatiae pro singulari erga Ser^{tem} V^{ram} observantia eiusdem consilium et auxilium implorant, non dubitantes totum hoc negocium pro Dei optimi, maximi gloria, sac. Caes. Regiaeque M^{tis} authoritate et dignitate, nec non regni Bohemiae et unitarum provinciarum honore et salute per Ser^{tem} V^{ram} compositum iri. Qua in re Ser^{tas} V^{ra} non tantum immortalem nominis gloriam et apud omnes christianos populos dignissimam laudem promerebitur, eandemque gratissima celebrabit posteritas, verum et status et ordines saepedicti regni Bohemiae et provinciarum sedulo elaborabunt, quemadmodum et nos pro viribus enitemur, ut

promptissima grati animi nostri officia, studia et obsequia erga Ser^{tem} V^{ram} promptissime constent, eiusdem gratiosissimae benignitati et favori nos etiam atque etiam commendantes.

Ser^{tis} V^{rae}

obsequentissimi

N. N., statuum et ordinum inclyti regni Bohemiae, marchionatus Moraviae, ducatuum Silesiae et Superioris et Inferioris Lusatiae legati.

LXXX.

Odpověď poslů Bočkajových na předcházející stížnost poslů z koruny České. Ve Vídni 18. září 1606.

(Viz Katona: »Historia critica regum Hungariae stirpis austriacae« str. 586 a násl.)

LXXXI.

Replika poslů zemí koruny České na odmítavou odpověď Bočkajovců v téže příčině. Ve Vídni před 23. zářím 1606. [Bez data.]

(Kopie Bočkovy sbírky zemsk. arch. v Brně č 866.)

Replica Bohemorum.

Serenissime archidux, domine gratiosissime V^{rae} Ser^{ti} paratissima nostra obsequia officiosissime deferimus.

Responsionem dd. Boczkainorum heri per Ser^{tis} V^{rae} decretum nobis transmissam accepimus, in qua nihil omnino, quod praedicationi et laudi Hungaricae nationis proprie assumptae inservire, regno vero Bohemiae eique adhaerentibus provinciis ad axtenuandam vel dignitatem vel suppetias hactenus fida manu certatim missas quidpiam facere ipsis visum fuit, omissum est. Etsi vero iusta defensionis tela et summa causae necessitas omnium gentium suffragiis promulgatam nobis largiretur confutationem, siquidem ad mundi lumina et oculos positum est, utra hoc continuato bello turcico natio, plures principes, plures comites, plures heroicos et praestantes belli duces amiserit plusque sanguinis effuderit, Hungarorumne an nostratium? Cum tamen hoc Ser^{ti} V^{rae} unice propositum sit, ut velitatae hactenus differentiae sopiantur, inque pacatum omnia redintegrentur statum, lubentes meritoque labori supersedemus, dum pro regni Bohemiae coniunctarumque provinciarum praeclaris erga Ungariam meritis historiarum momenta et veritas ipsa militet, idque non hodie novum sit, hanc benefactoribus gratiam consvetam rependi solere. Neque haud dubie altius repetendum est, quibus periculis vitae propriae saepius V^{ra} Ser^{tas} exposita?

Quibus pariter Ser^{mus} archidux Maximilianus, dominus noster clementissimus, fuerit obiectus, dum penes Ser^{tates} V^{ras} constet hac de re certius testimonium; neque adeo difficile esset illos disparitatis historicae convincere, quam fuerint hactenus constantes in defensione patriae suae et regibus suis fideles, dum potius hosti sacrae crucis se coniunctos velint, quam amicis, quam christianis: quid! quam fortes in repellendo, nisi nostratium et sacri imperii copiis adiuti fuissent. Et licet domini legati de proximis irruptionibus in conterminas provincias verba plurima faciant, minori tamen labore a nobis demonstrari posset, initium incursitationum ab Hungaris, nullatenus vero a nostratibus factitatum. Maxime hoc in propatulo est omnibusque notum, superiori anno marchionatum Moraviae tempore irruptionis nullo milite parato instructum fuisse, ne dum in Hungariam primo incursitationes vel attentare vel perficere potuisse. Quantum vero momenti habebit illorum excusatio ipsis videlicet insciis ab Haydonum colluvio omnia fuisse attentata, siquidem propria scripta in his redamitant, quibus Moraviam ac Silesiam ut deditionem facerent, compellare ausi sunt. Minimum quoque ad rem facit, quod domini legati monita domini Iliezhazy tantopere extollant; nam tali monitori, qui sacrae Caes^{ae} Regiaeque M^{ti}, domino nostro clementissimo, manifeste contrarius erat, aurem vel morigeram vel inclinatam praebere, quis sanae mentis hominum nobis persvasisset?

Maior ergo nos admiratio tenet ista hoc in loco moveri, cum ipsi fateantur militem proprium sese imperio Boczkay subduxisse, atque praedicta monita nimis sera extitisse, cum nullus hostium iam pervastata Moraviae magna parte ibidem fuerat inventus. Unde perspicue liquet a nobis nullam laedendi occasionem profluxisse, ab Hungaris vero plurimam, imo unicam, ut coacti a cervicibus nostris hostem propulsaverimus. Quae vero haec est objectio, qua praefectorum et militum praetensas quasdam culpas, quibus aperte hic contradicimus, in status et ordines regni Bohemiae, Moraviae, Silesiae et Lusatiae derivare conantur, quos enim vacare culpa ipsi norunt atque probe intelligunt, consultius fuisse personales has actiones, si quae fuerint, ordinarie et legitime coram statibus et ordinibus exerceri debuisse, quam propterea contra antiqua pacta aliquid hostilitatis moliri.

Caeterum quod ad reliquos petitionis nostrae articulos spectat, dominos legatos nimirum hac de re nullum habere particulare mandatum, facile patet hac excusatione praetextum subterfugiis circumdari. Cum illa cogitatio illis in mentem venire debebat, haec illata damna a regni Bohemiae caeterarumque provinciarum incolis absque postulata satisfactione obliterari non posse. Videant ergo et retrospiciant ipsi legati, quam solido extructa sit fundamento illorum declamatio, sane sibi habeant persuasissimum, nostrates neque

virtute neque fortitudine militari ulla in re ipsis caedere, nisi sacrae Caes^ae^ Regiaeque M^tis^ summus respectus et innumera ex his dissensionibus oriunda pericula ob oculos nobis haberemus proposita.

Neque absunt nobis remedia, quibus si ultricem provinciis illatis manum adiicere nostrates vellent, uti facile possunt, sed parcendum sanguini et tempori parcendum est.

Utut vero tota res se se habeat, in V^rae^ Ser^tis^ gratiosissima voluntate, ne omnia latius refutentur, merito acquiescimus, Ser^tem^ V^ram^ obnixe rogantes, ut pro sua erga regnum Bohemiae coniunctarumque provinciarum laudatissima benignitate et gratia totum hoc negocium adeo sibi habeat commendatum, ut illud pro eiusdem regni Bohemiae coniunctarumque provinciarum dignitate et rei aequitate ad optatum finem perducatur.

LXXXII.

Poslové zemí koruny České potvrzují mír Vídeňský uzavřený mezi císařem Rudolfem II. a povstalci uherskými. Ve Vídni 23. září.

(Kopie Bočkovy sbírky zemsk. archivu v Brně č. 866.*)

Confirmatio pacificationis Hungaricae a statibus regni Bohemiae et provinciarum incorporatarum.

Nos. X. et X. **) statuum inclyti regni Bohemiae, marchionatus Moraviae, ducatuum Silesiae et marchionatuum utriusque Lusatiae etc. legati etc. memoriae commendamus, tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod cum ad sopiendos motus intestinos superioribus temporibus in regno Hungariae exortos inter sacr^mam^ Caesaream Regiamque Majestatem, dominum nostrum clementissimum, ex una, et spectabilem et magnificum dominum Stephanum Bockhay de Kismaria eiusque assedas Hungaros ex altera partibus per Serenissimum principem ac dominum, dominum Matthiam, archiducem Austriae et dominum nostrum clementissimum, ad plenipotentiam sibi ab eadem sacra Maiestate concessam res tandem in certam reconciliationis formam reducta est, quae quidem sub dato 23. die mensis Junii proxime elapsi tam a Sua Serenitate et commissariis ad illud utrinque deputatis subscricta et sigillis cor-

---

*) Konfirmace tištěna jest u »Katony: Hist. crit. regum Hungariae etc.« str. 597. a násl. poněkud jinak než tuto. Katona datuje 16. září 1606.

**) »Adamus de Sternberg, Adamus jun. B. de Waldstain, Mathaeus B. de Lobkovicz, Joannes de Klenového, Georgius Gersdorf et Joannes Vostrovecz, statuum et ordinum incliti regni Bohemiae; Carolus a Lichtenstein, Veykardus C. a Salmis, Georgius Hoditzki, Guilhelmus Zaubeg, Venceslaus Zahradeczki, Guntherus Golcz — marchionatus Moraviae; Joachimus Maltzan, Fridericus a Raszhor, Christophorus Henscher, ducatuum Superioris et Inferioris Silesiae; Joannes Fabianus a Ponikav et Sigismundus Kindlerus, marchionatus Superioris; et Maximilianus a Löben et Abraham Gasto, Inferioris Lusatiae legati, memoriae commendamus etc. (Katona: Hist. cr. r. H. str. 596—597.)

roborata, quam a Sua Maiestate sub dato sexta die mensis Augusti huius anni confirmata fuit.

Nos itaque nomine et ex plenipotentia nobis a nostris principalibus statibus regni Bohemiae eiusdemque incorporatarum provinciarum attributa, accedente consensu et authoritate bene praefate sacrae Maiestatis libere et non coacte spondemus, et praedictum dominum Bochkay universosque status et ordines regni Hungariae et Transylvaniae assecuramus, quod sacra Maiestas hanc reconciliationem cum Hungaris factam non solum inviolabiliter in omni parte observabit, sed etiam status et ordines inclyti regni Bohemiae eiusdemque incorporatarum provinciarum nihil contra Hungaros, quod vicinitatis ius laedere posset, attentabunt, quin imo secundum antiqua pacta et foedera (quae praesentibus hisce renovamus, ac in integrum, ac si nunquam violata fuissent, restituimus) bonam vicinitatem et mutuum amorem syncere colent et ultro citroque commercium christianorum liberum omnibus relinquent non secus, ac si ista omnia in publicis comitiis regni Bohemiae, marchionatus Moraviae, ducatuum Silesie nec non marchionatuum Superioris et Inferioris Lusatiae acta et conclusa fuissent, modo idipsum quoque ob Hungarica natione secundum ipsorum literas nobis propterea specialiter assagnatas praestetur. In cuius corroborationem etc.

LXXXIII.

Revers uherských stavů poslům z Moravy, jímž poskytují se záruky trvalého míru a přátelství mezi Uhrami a Moravou. Ve Vídni 23. září.

(Kopie Bočkovy sbírky zem. arch. mor. v Brně č. 866.*)

Copiae litterarum reconciliationis inter regem Ungariae et status Ungariae cum Sua Caesarea Majestate, vicinis regnis et provinciis

Assecuratio marchionatui Moraviae ab Hungariae regni incolis, quorum 35 nomina subscripta, data, qua iuxta antiqua pacta et foedera bonam vicinitatem et mutuum amorem in perpetuum cum praedicto marchionatu Moraviae colenda non secus, ac si ista in publica regni Hungariae dieta acta, tractata et conclusa fuissent, promittitur. De dato Viennae Austriae die 23. septembris anno 1606.

Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis consiliarius Franciscus Magochy, comes comitatus Tornensis; Georgius Drugeth de Homonna, comes comitatus de Ungh; Stanislaus Thurzo de dicta Betchlehemsfalwa, comes perpetuus comitatus Scepusiensis; Se-

*) Revers tento otisknut jest neúplně u »Katony: Hist. crit. regum Hungariae stirpis austr.« Tom. IX, f. 593 a násl.

bastianus Theökeöly, Georgius Hoffmann, Petrus Horwath Mladosovith, Andreas Oztrosith de Gyletincz, Thomas Vizkelethy de eadem, Paulus Apony de Nag Apón, Wolfgangus Bathiany, nec non regnorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae nuncii et ablegati Christophorus Merniauchich, dictorum regnorum vice Banus, et Joannes Kytonich memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum ad sopiendos motus intestinos superioribus temporibus in regno Hungariae exortos inter sacram Caesaream Regiamque Maiestatem, dominum nostrum clementissimum ex una, et dominum Stephanum, principem, eique adhaerentes Hungaros ex altera partibus per Serenissimum principem ac dominum, dominum Matthiam, archiducem Austriae etc., dominum itidem nostrum clementissimum, ad plenipotentiam sibi ab eadem Sua Maiestate concessam, res tandem in certam reconciliationis formam reducta est. Quae quidem sub dato vigesima tertia mensis Junii proxime elapsi tam a Sua Serenitate et dominis commissariis ad illud utrinque deputatis subscripta et sigillis corroborata, quam a Sua Maiestate sub dato sexta die mensis Augusti huius anni confirmata fuit. Nos itaque supra scripti et nunc invicem concordati nomine omnium statuum et ordinum inclyti regni Hungariae et partium sibi annexarum libere et spontanee animoque bene deliberato spondemus, promittimus et recipimus, quod hanc reconciliationem cum Sua Maiestate et vicinis regnis et provinciis factam nos et praedicti universi status et ordines regni Hungariae et partes sibi annexae, eorumque successores et posteri inviolabiliter in omni parte observabimus et nihil, quod vicinitatis ius laedere possit, attentabimus. Quin imo iuxta antiqua pacta et foedera, (quae praesentibus hisce renovamus, et in integrum, ac si nunquam violata fuissent, restituimus) bonam vicinitatem et mutuum amorem in perpetuum cum iis colemus et ultro citroque commercium christianorum omnibus relinquemus non secus, ac si ista omnia in publica regni Hungariae diaeta acta, tractata et conclusa fuissent. In quorum fidem et testimonium hasce literas nostras manibus nostris subscriptas et sigillis roboratas statibus et ordinibus marchionatus Moraviae pro futura ipsorum cautela et assecuratione dandas duximus et concedendas. Datum Viennae Austriae vigesima tertia die mensis Septembris anno domini millesimo sexcentesimo sexto.

Franciscus Forgach, episcopus Nittriensis, manu propria.
Demetrius Napragy, el. episcopus Wesprimensis, manu propria.
Petrus Radouith, episcopus Vaicensis, manu propria.
Valentinus Leepes, el. Tininiensis, manu propria.
Thomas Erdoedy, comes perpetuus montis Claudii, m. propria.
Comes Georgius Thurso de Arwa, manu propria.

Sigismundus Forgach, comes comitatus Noigrad, manu propria.
N[icolaus] Isthuanffy, manu propria.
Petrus Reway, manu propria.
Andreas Doczy, manu propria.
Joannes Leppay, manu propria.
Franciscus de Batthian, manu propria.
Comes Nicolaus de Zrinio, m. p.
S[igfr.] a Kolonich, manu propria.
Thomas Zechy de Rimazech, m. p.
Joannes Kegleuith, manu propria.
G[eorgius] Keglevith, manu propria.
Benedictus Turoczy, manu propria.
Gregorius Pettheo de Gersse, m. p.
Franciscus Kery, manu propria.
Franciscus Thury, manu propria.
Christophorus Merniauchy, m. p.
Joannes Kitonich, manu propria.
Petrus Kohary, manu propria.
Benedictus Pograny de Nemeskert S. C. Regiaeque M[tis] vicegeneralis capitaneus, m. p.
Stephanus Iliezhazj, comes comitatuum Trincen[sis] et Lipto[viensis], manu propria.
Franciscus Magochy, comes comitatum [sic] Deregh et Thorna m. p.
Georgius Drugeth de Homonna, comes comitatus de Ungh. m. p.
Stanislauus Thurzo, manu propria.
Sebastianus Theökeöly, m. propria.
Georg. Hoffmann, manu propria.
Petrus Horwath Mladosovith m. p.
Thomas Vizkelethy, manu propria.
Andreas Oztrosith, manu propria.
Paulus Apponi, manu propria.

LXXXIV.

Mír Vídeňský, umluvený mezi arciknížetem Matyášem jakožto zástupcem císaře Rudolfa II. a posly Štěpána Bočkaje jakožto náčelníka povstalců uherských. Ve Vídni 23. září 1606.

(Kopie v Bočkově sbírce zem. arch. mor. v Brně č. 866.*)

Nos Mathias, Dei gratia archidux Austriae, Dux Burgundiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae ac Wirtembergae, comes Tyrolis etc.

*) Otisknut s některými varianty vyplývajícími někdy z nedobrého čtení rukopisu v Katonově: »Historia critica regum Hungariae etc.« Tomus IX, str. 545 a násl. Český text míru vydavatel nalezl v pamětní knize města Brna, psané od Jiříka Hovoria. (Mor. zem. archiv.)

memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum sacra Caes. M^tas Regiaque, dominus et frater noster, observanter ad singularem nostram intercessionem benigne condescenderit et ad sopiendos in inclyto regno Hungariae exortos motus et tumultus totalem superinde plenipotentiam concesserit, prout etiam mediantibus tum temporis sacrae Caes. Regiaeque M^tis intimis ac aliis consiliariis ac commissariis tractatus habitus et denique etiam conclusis ab utriusque partis commissariis eorum subscriptione et sigilli impressione confirmata fuerit. Quia tamen ex parte spectabilis et magn^ci D^ni Stephani Bochkay de Kysmaria et sibi adhaerentium Hungarorum superinde nonnullae adhuc difficultates remansisse videbantur, ob quas revidendas denuo D^nus Stephanus Illieshazij de Illieshaza, comes comitatuum Trenschiniensis et Liptoviensis cum aliis sibi adiunctis nobilibus, Thoma videlicet Wiczkelety de eadem Witzkelez, Andrea Ostrositz de Giledinez et Paulo Apponij de Nagapon [Nagy-Appon], huc ad nos cum sufficientibus plenipotentiis instructus Viennam venerit; ideo nos ex praedicta plenipotentia nobis concessa in bonum reipublicae christianae et pacis publicum et regni huius conservationem, ne propriis ac intestinis dissidiis conflagraret, atque adeo christiani sanguinis effusioni parceretur, vicina etiam regna et provinciae a continuis incursionibus tandem liberari et una cum regno Hungariae respirare possint, benigne assensimus et annuimus, ut difficultates illae, quae ex priori tractatu remansisse videbantur, denuo reassumerentur, tractarentur et finaliter superinde concluderentur per illustres, spectabiles et magnificos D^nos Paulum Sixtum Trauczenium, comitem in Falkenstain, liberum baronem in Sprochen et Schroffenstain, D^num [in] Kaia et Laa, haereditarium marschalcum comitatus Tyrolensis, Carolum D^num a Leichtenstein de Niclspurg in Czernahor et Biskupicz, marchionatus Moraviae generalem capitaneum, Ernestum a Molardt, liberum baronem in Reinegh et Drosendorff, archiducatus Austriae Inferioris regiminis locum tenentem, Sigefridum Christophorum Breiner, liberum baronem in Stubing, Hadnicz et Rabenstein, Inferioris Austriae Camerae praesidentem, Thomam Erdeodij, comitatus Varadinensis comitem tavernicorum, Georgium Thurzo de Arwa atque comitatus Arwensis supremum comitem dapiferorum, Sigismundum Forgaczh de Chymes, comitem comitatus Neugradiensis, pincernarum regalium in Hungaria magistros et Ulricum a Sternberg in Neuwaldeck, sacrae Caes. Regiaeque M^tis intimos et alios consiliarios et camerarios etiam nostros commissarios et ad hunc etiam actum adhibitos, in hunc qui sequitur modum utrinque concordatum fuit.

Ad primum articulum:

Quantum itaque ad religionis negotium attinet, non obstantibus prioribus pro tempore constitutionibus publicis, sed neque articulo postremo anni 1604, cum is contra dietam et sine regnicolarum assensu adiectus fuerit et propterea etiam tollitur; deliberatum, ut iuxta sacrae Caes. Regiaeque M^tis priorem resolutionem, ad quam regnicolae [in] sua replicatione [se] referunt, nimirum quod omnes et singulos status et ordines intra ambitum Hungariae solum existentes tam magnatos, nobiles, quam liberas civitates et oppida privilegiata inmediate ad coronam spectantia, item in confiniis regni quoque Hungarorum milites hungaricos in sua religione et confessione nusquam et nequaquam turbabit, nec per alios turbari aut impediri sinet, verum omnibus praedictis statibus et ordinibus liber religionis ipsorum usus et exercitium permittetur, absque tamen praeiudicio Catholicae Romanae religionis, et ut clerus, templa et ecclesiae Catholicorum Romanorum intacta et libera permaneant, atque ea, quae hoc disturbiorum tempore occupata fuere, rursum iisdem restituantur.

Ad secundum:

Maneat prioris tractatus conclusio, ut simul cum Hungaris et Turca pax et reconciliatio fiat.

Ad tertium:

Palatinus elegatur cum sua dignitate more antiquitus consueto in proxima primitus celebranda dieta. Quia vero sacra Caes. Regiaque M^tas ob varias reipublicae christianae necessitates in Hungaria aut vicinis locis residere nequit, ne opus sit propter quasvis causas regnicolis ad M^tis Suae remotiores residentias venire, gravesque sumptus propterea facere, ibi neque consiliarii Hungari semper Suae M^ti ad latus praesentes esse possunt: ideo statutum et conclusum est, quod Sua Serenitas secundum plenipotentiam sibi per Suam M^tem non ita pridem propterea omnimode concessam in negotiis regni Hungariae per palatinum et consiliarios Hungaros non secus, ac si sacrà Caes. Regiaque M^tas personaliter praesens adesset, audiendi, proponendi, iudicandi, concludendi, agendi et disponendi in omnibus iis, quae ad conservandum regnum Hungariae eiusque regnicolarum quietem et utilitatem videbuntur esse necessaria, plenariam potestatem et facultatem habeat; et personalis potentia modernus [sic] in suo loco relinquatur, ita tamen, ut deinceps iuxta statuta regni elegatur.

Ad quartum:

Supplicant adhuc regnicolae Suae M^ti^, ut coronam in regnum Hungariae Posonium post tempora pacatiora more aliorum regnorum subito reducat.

Ad quintum:

De Thesaurario manet iste quoque articulus secundum primi tractatus conclusionem, quod thesaurarius iste sive perceptor hic proventuum regiorum sive praefectus, aut quovis alio nomine appelletur, cum aliis sibi adiunctis in nullam partem gubernationis regni se se immisceat, sed regios duntaxat et coronae proventus curet. Cum imo ut deinceps nativi Hungari semper et seculares elegantur, conclusum est. Sicut etiam ad contributiones publicas regnicolae ad modum antea consvetum, perceptores seu dicatores, quos volunt, habere et eligere poterunt. Quod ambos R. D. episcopos Agriensem nempe et Waradiensem concernit, isti interim a regno abstinebunt, donec eorum causa decisa vel alias composita fuerit.

Ad sextum:

Maneat iste quoque articulus antea conclusus, ne Sacrae Caes. Regiaeque M^tis^ authoritati aut potestati quidpiam derogetur, in cuius arbitrio relinquitur episcopos, quos voluerit, eligere, ne tamen in consilium alii, quam qui episcopales suas ecclesias vel alia jura possessionaria episcopalia habuerint, admittantur, et inter hos quidem, ut eorum, qui ex nobili prosapia oriundi habiles sunt, condigna prae caeteris ratio, sicut ante, ita in posterum observetur, Sua Sacra Caes. Regiaque M^tas^ benigne curabit.

Quae vero de episcopis, comitibus comituum in particulari recensentur et utrum huiusmodi personae ecclesiae seculares habere possint dignitates, id in futura diaeta rex et regnicolae concludent; praepositura tamen et abbatiae maneant in suo statu et fundatione. Et quia cum appendice in hoc articulo oppidorum Modrensis, S. Georgii et Bozin *) mentio fit, ut ne nimirum ipsi inter praelatos, magnates, nobiles, status et ordines ossidere votaque sua habere possint, pro ulteriori deliberatione et resolutione Suae M^tis^ et statuum ac ordinum regni ad proxime futuram diaetam horum quoque totum negotium reiiciatur. Bona vero communitatibus Suae Caes. Regiaeque M^tis^ iuxta statuta publica Ferdinandi regis anno 1542 non conferet.

---

*) Viz str. 145, článek 6.

Ad septimum:

Etiam iste articulus confirmatur iuxta prioris tractatus conclusionem, ut maneant sedes spirituales; si qui tamen in iisdem aliqui abusus inolevissent, possunt illi in proxime futura diaeta coram Sua Maiestate et statibus regni proponi, limitari et emendari, ubi similiter querelas de decimis, earumque abusibus rex et regnicolae component.

Ad octavum:

Hungari non consentiunt, quod Jesuitae in regno Hungariae iura stabilia et possessionaria et habeant et possideant. Sua tamen Majestas juribus regiis inhaeret.

Quod ad clausulas donationalium, [fiant] donationes iuxta decreta regni et more antiquitus solito.

Ad nonum et decimum:

Sacra Caes. Regiaque M^{tas} Hungariam et partes ei annexas, Sclavoniam videlicet, Croatiam et Dalmatiam per Hungaros nativos et nationes ei subiectas et annexas possidebit. Item tam maiora, quam minora officia regni etiam externa et confiniorum praefecturas ex consilio Hungarorum Hungaris et nationibus ei annexis idoneis, nullo interposito religionis discrimine, conferet. Si tamen sacrae Caes. Regiaeque M^{ti} ita videbitur, poterit in partibus Danubianis duorum confiniorum praefecturas pro arbitrio suo externis bene meritis ex vicinis provinciis Suae M^{tis} conferre.

Ad undecimum:

Articulus hic de palatino in tertio iam conclusus est, hoc addito, quod querulantes iniurias suas juris ordine persequantur, et nemo nisi legitime citatus iurisque ordine victus puniatur, nec hoc praetermisso, quod decreta regni, quae per haec disturbia et varias regni constitutiones multis in locis, antiquis legibus regni contrariantur, in diaeta proxime futura emendentur iuxta constitutiones annorum 1550, 1553 et 1563.

Ad duodecimum:

1. Stephani Illiezhazy et uxoris suae causa componetur et contentabuntur.

2. Negotium haeredum Dobonis per Sophiam Prynii tanquam primariam [heredem] cum Sua M[te] concordatum est.
3. Georgius Homonay vigore constitutionis publicae fuit condemnatus; quod tamen camera intempestive sententiae executionem fecerit, id Suae M[ti] imputari non potest; in posterum tamen omnes sententiae debito modo iuxta decreta regni executioni [d]emandabuntur.
4. Arces Zolyom et Dobroniva iuxta inscriptionem sacrae Caes. Regiaeque M[tis] reddantur Francisco Dersffij et Nicolai similiter Dersffij uxoris et haeredibus, vel summa descriptionis eis deponatur.
5. A Dionysio Banffij generalis Belgiosae quatuordecim millia talerorum accepit; illum igitur Sua M[tas] vel bonis vel pecuniis contentatura est.
6. Bona Polochziana, siquidem successores sponte pecuniis illa a Sua M[te] redemerunt, nulla egent rectificatione, volenti enim non fit iniuria.
7. Possessionem Rechze et Bohonicz et bona Deregniana in proxime futura diaeta coram iudicibus regni ordinariis iure extraordinario revideantur.
8. Bona Kalo haeredibus suis iam antea Sua M[tas] cessit et restituit.
9. Bona Pelenij, Melech et Chapij iure revideantur in diaeta per judices regni ordinarios extraordinarie.
10. Franciscum Mahoczij et Valentinum Homonaij M[tas] Sua ab impetitione juris castri Regecz liberos pronunciare dignetur; siquidem alioquin cum Francisco Alaghij, haerede masculino, iam illi concordarunt.
11. Civitas Cassoviensis bona ab antiquis regibus ei collata libere modo antiquo teneat et possideat.
12. Bona Thelegdiana iure revideantur in futura diaeta per iudices regni extraordinarie.
13. Thomam Nadasdi sacra Caes. Regiaque M[tas] ratione matrimonii nec ratione bonorum iure non impediet.
14. Similiter Sigismundus Rakoczi et familia Balasti [Balassa] ratione arcis Matzoviza [Makovitza] non impedientur a sacra Caes. Regiaque M[te].
15. Vidua Caspari Banffij per Christophorum et Georgium Banfij omnibus spoliata in integrum restituatur.
16. Ita etiam Sigismundus Balassa, qui contra aequitatem et ipsum ius naturae sororem matris suae carnalem et fratrem quoque suum carnalem captivavit omnibusque bonis tam mobilibus quam immobilibus privavit, illis omnia sua bona ablata tam mobilia quam immobilia restituat statim. Quod nisi fecerit,

per spoliatos actores citetur in proxime futuram diaetam, et iudices regni ordinarii de facto extraordinarie causam hanc assumant, revideant et iuxta decreta regni diiudicent.

Ad decimum tertium:

Cum impossibile esse videatur huiusmodi ablata et depraedata bona mobilia in hoc disturbiorum tempore rehabere: in bonum itaque pacis publica damna hinc inde accepta oblivioni tradantur.

Ad decimum quartum:

Donationes per D. Bochkaij editae, cum nonnullae ex sinistra quorundam informatione cum apertissimo regni damno, aliae vero sint diversis modis emanatae, ideo necessario requiritur pro bono publico et conservatione pacis et amicitiae mutuae in regno Hungariae, ut regnicolae communi voto in proxime futura diaeta donationes illas revideant, et quae merito manere iudicabuntur, maneant in suo vigore. Inscriptiones autem et bona illa, quae vel per dominum Bochkaij vel Stephanum Illiezhazy impignorata sunt, maneant in suo vigore, donec regnicolae in publica sua diaeta illa deliberabunt, illosque, qui pecuniam non dederunt, contentabunt.

Amodo autem nullae inscriptiones amplius fiant sub quovis titulo aut praetextu. Nobilitationes per D. Bochkaium factae maneant in suo vigore ita tamen, ut in publica diaeta literae superinde producantur, ut sciatur eorum nobilitas, ne quid contra leges in eo peccetur. Quoniam vero in proximo conventu Cassoviae peracto a regnicolis ipsi D. Bochkaij adhaerentibus conclusum erat, quod ii, qui se ad festum S. Jacobi [25. července] proxime affuturum eidem et sibi adhaerentibus non adiunxerint, universa sua bona et possessiones ammittant, conclusum itaque est, hanc constitutionem omnino silere et [invigorosam] esse debere.

Ad decimum quintum:

Hic articulus similiter iuxta prioris tractatus conclusionem confirmatur, nimirum quod bona et arces extraneis inscripta per Hungaros restituta eis pecunia ipsorum cum consensu Suae M^{tis} redimere liceat. Privilegia autem liberarum civitatum, in quorum usu fuerunt, conserventur et in posterum illis privilegiis tam Hun-

gari, quam Germani et Boëmi inhabitatores indifferenter et aequali jure gaudeant, fruantur et utantur.

Querelae vero contra illos in proxima futura diaeta audiantur et per regnicolas vel iudices regni iudicentur.

Quod personam D^ni^ Bochkaij eiusque contentionem concernit:

Ad Transylvaniam cum partibus Hungariae, quas Sigismundus Bathorij habuit, etiam arx Tochkay ei cum omnibus suis pertinenciis nunc existentibus una cum duobus et integris comitatibus Ugocha et Beregh tam intra quam extra Tibiscum habitis, similiter cum antiquis suis metis et pertinentiis, et fortalitium Zathmar cum eodem comitatu conceditur.

Duo autem illa oppida Keresztur et Tarczal, cum sint impignorata Sigismundo Rakoczii et Sebastiano Theakeolii, assentit sacra Caes. Regiaque M^tas^, ut illa per D. Bochkaium redimantur et ad castrum Tochkaij more antiquo teneantur et possideantur.

Decimae vero Agrienses ultra Tibiscum et aliae omnes similiter ultra Tibiscum maneant ipsi domino Bochkaij, intra Tibiscum autem ad rationem Suae M^tis^ Caes. et Regiae colligantur. Ad [Atque] haec quidem D^no^ Bochkaio jure haeriditario concedantur: si tamen in linea eius masculina ex propriis lumbo et thoro legitimo procreati et descendentes non essent, ex tunc eo facto illa omnia concessa in legitimum regem Hungariae et per consequens ad regnum Hungariae devolvantur ita, quod nullus suorum consanguineorum vel affinium eorumque haeredum aliquid juris vel jurisdictionis neque ad principatum neque ad ditiones et comitatus ipsi domino Bochkaij concessas ullo unquam tempore sint praetensuri. Quod si vero filiam iure relinqueret, filia jure quotalitio iuxta regni constitutiones contenta esse debeat atque acquiescere in eo, quo Sua M^tas^ cum ipso D^no^ Bochkaij convenerit.

Oppidum Lischa, cum pertineat ex antiqua fundatione ad praeposituram Scepusiensem, conceditur quidem et illud ipsi D^no^ Bochkaij, quousque Sua M^tas^ cum eodem aliter conveniet et concordabit.

Gubernatio Cassoviae et reliquarum partium regni superioris per Hungaros fiat, prout in articulo generali conclusum est. De capituli vero Agriensi retentione Sua sacra Caes. Regiaque M^tas^ et regnicolae in futura regni diaeta de securo et opportuno loco providebunt, si Cassoviae non poterit esse.

Ratione tituli conceditur is, quem Sigismundus Bathorij habuit, ut nimirum se principem Transylvaniae imperii, Siculorum

comitem et partium regni Hungariae dominum nominare possit; insignia similiter Transylvaniae gerat, quae Sigismundus Bathorij habuit praeter gentilicia et alia eius adversantia [adventitia?].

Introductio aut[em] in provincias et partes sibi a sacra Caes. Regiaque M^te^ concessas fiat per comissarios Suae M^tis^ quamprimum omnia ab ipso D^no^ Bochkaij et ipsi adhaerentibus fuerint ratificata, ubi etiam revelatio fiet iuramenti Transylvanorum ratione fidelitatis Suae sacrae M^ti^ praestiti; pollicetur tamen D^nus^ Bochkaij se curam habiturum, ut ipsi in viam rectam et antiquam deducantur, sicut etiam nuncios a comitibus illis, qui ad Hungariam pertinent, ad diaetas in Hungaria celebrandas mittet et expediet. Conclusum quoque est, quod D^ni^ magnates et nobiles ab utraque parte, tam a sacrae Regiaeque M^tis^, quam ipsius D^ni^ Bochkaij omnia bona et jura sua possessionaria, tam in, quam extra Tibiscum possideant, eaque suis prioribus D^nis^ et possessoribus restituantur. Similiter et civitas Skalicensis alia item castra Sassin, Holicz, Berendt et quaevis alia ad Hungariam pertinentia, prioribus possessoribus remittantur, et quaelibet [quilibet?] coram legitimis comitatuum comitibus et judicibus nobilium jura sua prosequi possit et valeat, similiter etiam in octavis.

Item quod, si qui malefactores, officiales et factores Suae M^tis^ [vel aliquorum regnicolarum damna aut maleficia perpetrantes, in Transylvaniam vel partes sibi adiunctas transfugerint, ex tunc tales tam ad requisitionem Suae M^tis^*] quam quorumvis regnicolarum querelas ibidem quamprimum sistantur juri, atque hii de damnis illatis iuxta decreta regni puniantur. Idem ex parte sacrae Caes. Regiaeque M^tis^ fiet.

Statutum etiam est, quod statim conclusa et confirmata conclusione huius pacis omnia executioni demandentur, et ut supra memorata universa castra, fortalitia, civitates, oppida, pagi, possessiones et aliae quaevis ditiones, exceptis illis, quae vigore praesentis reconciliationis D^no^ Bochkaij conceduntur, in manus eiusdem Suae M^tis^ et regnicolarum, priorumque dominorum et possessorum omnia cedantur et resignentur, demptis donationibus et bonis impignoratis, de quibus in articulo [14] regnicolarum superius conclusum est.

Quid vero fideles Suae M^tis^, nempe Balthasarem Kornisch, Pangracium Segnici et alios omnes Transsylvanos concernit, qui ob fidelitatem et juramentum suum sacrae Caes. Regiaeque M^ti^ praestitum in Transsylvania bona sua amiserunt, cum illi merito apud omnes hoc facto suo laudem potius, quam poenam aliquam mereantur ipsisque D^no^ Bochkaij adhaerentibus sua omnino restituantur et omnium praeteritorum oblivio fiat. Sua Serenitas adhuc benigne

*) Z Katony doplněno, poněvadž jest to u Bočka vynecháno.

insistit et requirit, ut hi quoque Suae M^{tis} fideles idem jus sentiant et experiantur, et ut illis bona ipsorum restituantur atque ea per ipsos aut per alios possidere, aut vero illis eadem pretio competenti divendere et alineare liceat.

Ultra haec vero D^{nus} Bochkaij coronam a vezirio donatam in derogamen regis ac regni Hungariae et coronae eiusdem antiquae se non accepisse asserit.

Denique etiam conclusum est, quod debita, quae sacrae Caes. Regiaeque M^{tis} commissarii ad necessitates Suae M^{tis} a Transylvania levassent, Sua Caes. M^{tas} curet persolvi, vel ex quaestu illorum ex tricesimis successive defalcari permittat.

Quibus omnibus ita tractatis et compositis superest, ut omnes, qui D^{no} Bochkaij adhaeserunt, fide, quam illi dederunt renunciata, nostram [rursum] ad gratiam et fidelitatem S. C. M^{tis} tanquam legitimi ipsorum regis redeant et recipiantur, et amodo in posterum ipsi successores illorum nullo unquam tempore a fidelitate sacrae Caes. Regiaeque M^{tis} eiusdemque successorum, legitimorum regum Hungariae, salvis juribus et libertatibus regni permanentibus discedant [desciscant].

Quod, ut commodius fiat, perpetuaque firmitate roboretur, atque ipsi Hungari D^{no} Bochkaij adhaerentes assecurato, quieto, tranquillo superinde sint animo, nos ex plenipotentia nobis a sacra Caes. Regiaque M^{te} concessa omnibus et singulis, qui hoc modo S. Caes. M^{ti} reconciliati fuerint, omnem eorum oblivionem, quae a 15. Octobris anno 1604 usque modo hinc inde gesta commissaque fuere, benigne concedimus ita, quod omnes caedes, rapinae, spolia, castrorum interceptiones, civitatum, oppidorum, possessionum et villarum occupationes, generaliter vero universae violentiae sub hoc tempore factae et patratae, nulli cuiusvis status, conditionis, ordinis et praeeminentiae demptis superius exceptis imputentur, sed de plano et simplici obliterentur, et nullo unquam tempore quovis exquisito modo et colore neque Suà M^{tas} Caes. Regia aut successores sui legitimi reges Hungariae, nec ipsi damnificati regnicolae vel invicem palam vel occulte, in vel extra judicium per se, vel per alios possint propterea impediri vel aliqualiter aggravari; quin immo hi omnes et universi super his factis intra praefatum tempus commissis a quibusvis authoribus, causidicis litigantibus tam in, quam extra iudicium liberi penitusque absoluti sint et habeantur, nec iis quivis judex ordinarius [judicare] valeat aut praesumat quovis modo aut praetextu; praeterquam servitores Suae M^{tis} aliorumque dominorum et nobilium ad dandas rationes omnino astringantur.

Quod si tamen compertum fuerit, eiusmodi proventus tam Suae M^{tis} Caes. ac Regiae, quam regnicolarum armis aut violenter ab illis oblatos fuisse, in eo casu ad talium proventuum restitu-

tionem non teneantur. Siquidem etiam ex praedictis D^{no} Bochkaij adhaerentibus Hungaricis quaevis castra, fortalitia aut munitiones sponte vel inviti manibus Hungarorum tradidissent vel assumpto sibi exterorum Turcarum et Tartarorum auxilio sacrae Caes. Regiaeque M^{ti} aut Hungaris vel etiam vicinis provinciis damna intulissent, nec non liberas civitates, fodinas, oppida, villas, possessiones, taxas, census vel proventus, quovis nominis vocabulo nuncupatos percepissent et pro se usurpassent, sint sicut supra dicti absoluti, ita tamen, ut de cetero ab omnibus huiusmodi penitus abstineantur.

Ad cuius uberiorem effectum consequendum denique conclusum est, quod omnes Hungari, qui D^{no} Bochkaij adhaeserunt, post horum omnium hic factam conclusionem et confirmationem ipsius iuramento, nexui [ac] vinculo quamprimum et cum effectu renuncient, ab eo recedant et libenter. Ipse vero D^{us} Bochkaij nullo unquam tempore eos sibi obnoxios habeat, quin imo eosdem etiam ab eodem juramento sibi praestito ex [eo] facto liberos faciat et pronunciet.

Ut vero omnia maiori robore firmentur omnisque scrupulus diffidentiae ex cordibus Bochkaianorum radicitus evellatur, atque hic tractatus et conciliatio stabilior sit, Sua M^{tas} diplomate superinde confecto et emanato firmiter promittet et penes eandem regnum quoque Boemiae, archiducatus Austriae, marchionatus Moraviae, ducatus Silesiae et Serenissimus archidux Ferdinandus cum ducatu Styriae assecurabunt, quod Sua sacra Caes. M^{tas} hanc reconciliationem, cum Hungaris factam, inviolabiliter in omni sui parte observabit et vicina quoque regna et provinciae nihil, quod vicinitatis jus laedere possit, attentabunt; sicut etiam vicissim regni Hungariae regnicolae et ad illud pertinentes provinciae et committatus sacrae Caes. Regiaeque M^{ti}, successoribus eiusdem, legitimis regibus Hungariae, ad perpetuam fidem, fidelitatem et observantiam se se obligabunt per publicas regni constitutiones, quod salvis semper juribus et libertatibus regni permanentibus, nunquam defectionem, rebellionem, insurrectionem, publicae pacis perturbationem et vicinarum provinciarum invasionem, depopulationem, internam et externam conspirationem Turcarum et Tartarorum ac aliorum hostium quorumcunque in regnum Hungariae et vicinas provincias introductionem, privata conventicula contra sacram Caes. Regiamque M^{tem}, contra bonum regni in aeternum molientur et quovis exquisito colore et praetextu attentabunt; quin imo quod secundum antiqua pacta et foedera bonam vicinitatem et mutuum amorem Hungari, quam vicinae provinciae colent, et ultro citroque commercium christianorum omnibus liberum relinquent, sicut et vicissim Hungari reciproce vicinis provinciis de bona vicinitate et quae ad ea necessaria esse videbuntur, suas quoque literas peculiares assignabunt. Et si cum Turca pax honesta concludi non

posset, ipsique Turcae condicionibus inhaererent et talia proponerent, quae regno Hungariae vicinisque provinciis damnosa, periculosa et perniciosa essent, quod extunc coniunctis viribus cum milite sacrae Caes. Regiaeque M^{tis} contra eum, ut communem christiani nominis et patriae hostem secundum decreta et constitutiones regni pari alacritate et promptitudine absque ulla tergiversatione ad contestandam eorum fidelitatem procedent. Quod si secus fieret, contrarium facientes eo ipso notam perpetuae infidelitatis incurrent.

Acta et conclusa sunt haec Viennae Austriae 23. die mensis Junii anno 1606.

LXXXV.

Paměti Pavla Urbanida z Rohatce a jeho pokračovatele, jednající o událostech na Moravě od r. 1600—1627.

(Bočkova sbírka zemsk. arch. v Brně. č. 10. 670 *)

Já Pavel Urbanides, kněz z Rohatce a toho času správce církve moravskej.

Vidělo se mi za slušné, abych nějakú památku jak přebylých tak i přítomně za mého věku se dějících věcí zepsanú do makovice, kteráž se na věži Znorovskou léta 1614 stavěla, vložil, tak aby každý věděl, jakých jsme my lidé let bídných dočkali a je s našima dítkama přežili, tak že jsme i těm mrtvým již dávno v zemi odpočívajícím jejich místa pokojného nepřáli aneb raděj s nima odpočívati sobě žádali.

Léta Páně 1600 spravedlivá a hrozná nouze jak v Moravě tak v Čechách, v Rakousích a v Uhřích na nás došla, neb okolo svatého Petra a Pavla [29. června] náramná drahota povstala, tak že jedna měřice žita 60 i 70 zl., rež 50 zl. i dráže, ječmen za 40 zl. platili, tak že lidi nemajíce chleba, zeliny rozličné jako jiná hovada jísti musili, potomně tak z toho otíkali, že pod ploty jako muchy mřeli. Lidé bohatí nemilosrdně zatvrzeli byli a před chudým lidem domy své zamykali.

Léta Páně 1601 na vinohrady moravské, rakouské a uherské ruda jakási červená padla a všeckno spálila, tak že až při spodku réví vyschlo a vyhynulo. Tenkráte bečka vína starého 100 zlatých platila.

Léta Páně 1602 pochybily zase vinohrady všecky všudy, tak myslím daleko, jako okolo 100 mil, toliko někde nětco maličko zůstalo. Ti mrazové vyjevili se okolo svatého Filipa a Jakuba [1. května.] a trvali jednostejně až do svaté Trojice [2. června],

* Rukopis tento uveřejňuji celý, ačkoliv zabývá se některými událostmi i po roce 1606. Chlumecký ho znal a užil v díle svém: Karl der aeltere von Zierotin.

tak že i to stromoví pozíblo. Na to hned po dvouch nedělích po tej hroznej metli knechti k nám přitáhli a zůstávali u nás celých devět neděl. A bylo veliké soužení a od lidu naříkání, proto že takového roku nebylo od tisíce let. Ti převeliké škody nám činili, a za to nic.

Léta Páně 1603 toho roku hned po sv. Jiří [23. dubna] mrázové se začali a trvali jednostejně až do Božího Těla [29. května]. Však ale pán Bůh ruku svou a ochranu ráčil nad námi držeti, že ničemu neuškodili. Lid velmi naříkal i také se domníval, že o všecko všudy přijdeme, co jsme koliv jak na poli tak na vinicích měli. Pán Bůh ale mimo naděje a očekávání našeho učinil, že jsme zachováni byli, pročež sluší v něj doufati a nezoufati.

Léta Páně 1604 v tomto roce nic nového se nepřihodilo, kromě dvoje zatmění na slunci a troje na měsíci.

Léta Páně 1605 z dopuštění Božího od nepřátel, totižto Turka, Tatara, Uhrův i od domácích našich sousedův k velikým a hrozným škodám jsme přišli a to 4tou neděli po Veliké noci [8. května] právě o půl čtvrté hodině v noci od Skalice na nás přitáhnouc, hned nás počali mordovati a naše statky bráti, a hned tej noci mnoho dobrých hospodářů, hoferů, nádenníků, žen, dítek zmordovali a zajali, ty zajaté šacovali, a museli se draze vypláceti. Některé tak náramně bili, že jim v rukouch umírali, ženy a panny sprzňovali a Uhři je Tatarům prodávali; města, městečka, vsi, dvory, mlejny a boudy pálili. Jeden den viděli jsme celou moravskou a rakouskou krajinu v ohni a téměř v rum obrácenou. Našich vojáků bylo tenkráte veliké množství v Hradišti zavřených, ti na to všecko pokojně se dívali a lid chudý mordovati a zajímati dopouštěli, tak že hejtman zemský tomu se smál a pravil, že o místo kacířův [Rohatec] nic není, jsa sám potupník pravdy pána našeho Ježíše Krista.

Já ale s mou manželkou i s dítkama v Hradišti celý rok jsem zůstával, a o všeckno všudy jsem přišel, bídný život jsem vedl a pod krovem v zimě jsem přebýval.

Tenkráte synáček mně zemřel a na to žena; tu musel jsem až do Velké nésti a tam ji pochovati, nemajíce kde jinde; neb takový strach na nás přicházel, že se sami vojáci myší aneb větrového třesku báli, larma v noci trúbili a v poli takový strach byl, že jsme se před stromem vidíce jej, ukrývali, a nikde jsme nemohli bezpečni býti, až potomně Čechové do Moravy vtrhli, našich vojáků obrátili a z města Hradiště vypravili a pod Skalicí se položili; však nepřátelé nic na to nedbali, ale předce pády do země činili, a co mohli uhnati, to vzali, až potom 6000 lidu našeho vpadlo do Slovák a Čachtice i Nové město vypálili, tak že peněz, šactva a drahých klenotů velikou summu přinesli. Sedláci jedli a pili nebo peněz z tej loupeže měli, a tak nepřítel ustoupil. Skalice

byla odňata, ale již prázdná, nebo nepřítel v noci ujel a všechno pobral, a tehdáž byli vojáci pana hejtmana zemského na wartě, a tak šlo všechno falešně a fortelně. Potom naši nám ze země vykopávali vína, dobytek, šaty a jiné věci, tak že jsme již neměli do čeho se převlékati.

Léta Páně 1606 když jsme se domů zase navrátili, tak sme v sklepích a jamách bydleti museli. I dopustil pán Bůh na nás náhlý a nenadálý mor, tak že lid tak tuze mřel, tak že nemohli stačiti mrtvé pochovávati. Mně taky přerozkošné pacholátko v tom moru zemřelo.

Léta Páně 1607 Matiáš herzog neb vejvoda na království místo bratra svého dosedl a jest slavně korunován a přijat ode všech.

Léta Páně 1608 na to ten král Matiáš s velkým vojskem do Prahy táhl, a jeho vojsko veliké škody činilo, neb všema cestami jeli a u Prahy všechno se položilo; tu teprv Čechům veliké škody činilo, voly, koně, krávy, ovce jim brali a do svých ležení odvedli. Koruna ale krále Matiáše zůstává až podnes v Prešpurku u pánů Uhrů.

Léta Páně 1609 i toho sme z milosti Boží dočkali, slavné milosti, král Matiáš dal svobodu v náboženství býti, kdo chce a jak chce. A toto svobodné náboženství byla věc milá, i zpívali sme Bohu na poděkování Te deum laudamus.

Léta Páně 1610 slavné a vznešené děkanství Brodské kleslo a to původem a příčinou kněze Petra Bergera, kterýž mocně do Brodu se dostal a muže slavného a učeného kněze Martina Malobuckého suplatonval*) [sic]; potomně ten Petr zemřel a jiný na jeho místo Samuel Sylinský, člověk neučený, ale však panský pochlebníček dosedl, a tak se zase to děkanství počalo a trvá.

Léta Páně 1611 počali jsme se vyzdvihnouti jako z bláta a to příčinou velebného pána pátra z Kunovic, že sme byli všichni shromážděni; i obávaje se kněz Samuel, aby nebyl z děkanství Brodského zhozen, radil se paní své, má li jíti do Ostrova do shromáždění. Když ale již předce zhozen býti měl z děkanství, ona jako žena tomu nerozumně radila, aby doma zůstal a on tak učinil. Na to sme jiného děkana zvolili, on pak své některé spolubratry za sebou uvedl, a tak to děkanství utonulo a mrtvé zůstává a až posavad jeden proti druhým suočíme, bratři Samuelovi mezi tím rostou a již všechny pány po sobě a na svou ruku obrátili.

Léta Páně 1612 Leopold z Pasov se svými vojáky do Prahy vpád učinil, a mnoho lidu z obouch stran padlo, předce však ale naši zvítězili. Leopold nabera mnoho peněz na hradě Pražském, s nima ujížděl, avšak neujel. Tenkráte u svatého Jakuba 7 mnichů postříleno jest.

*) supploval, zastával.

Léta Páně 1613 náramné lacino bylo; žita měřice za 30 kr., rež za 21 kr., ječmen za 15 kr., oves za 24 kr. — Más vína za 3 kr., za 8 peněz funt všeličeho dost k dostání bylo.

Léta Páně 1614 hned ruka Boží nás se zase dotkla a z toho lacina zas draho nastalo a to slušně; neb naši nádenníci nic chleba sobě neváželi, ale peněz. Jakási ruda padla a obilí na květu zarazila, tak že z 15ti kop 2 měřice se namlátily. Staré obilí bylo vzácné, kdo ho měl; a měřice žita platila 1 zl. 30 gr., rež 1 zl., ječmen 57 kr. a oves 45 kr., nebo se velmi málo urodilo. Mně pak pán Bůh dvě manželky ráčil dáti, obě Kateřiny. S první sem byl 2 léta bez 5 neděl, ta mně zemřela a syna Pavla po sobě zanechala. Druhá žena byla z kněze Martina Malobuckého, o němž výše jest psáno, a byla se mnou 14 let, a s ní mnoho zlého od nepřátel sem trpěl, však sme předce v rukách jejich nebyli, ale o málo se šilo. A dal mi s ní pán Bůh čtvero dítek, totiž Augustina, ten umřel, Zuzanu, ta umřela, Juliána a Juditku, ty jsou živy do vůle Boží.

Léta Páně 1613 měsíce listopadu páni Moravané táhli do Uher, 4000 mužů rejtharů proti Turku vypravili, po německu spravili, a jak oděvem tak i zbrojí dobře zaopatřili, kteříž dříve u Petrova při Strážnici mustrováni byli, než táhli.

Léta Páně 1614, když Turek mnoho pevných míst a zámků na skalách vytesaných totiž: Sabaty, Dywynu, Anelu, Filaku, Modrého Kameně, Sučan, Damašku, Koštihonu se zmocnil a svým lidem obsadil a naši dobývajíce je, dílem pro pevnost těch míst a dílem pro nejednomyslnost jak správců tak i lidu obecnýho dvakráte odtrhnouti museli. Toho roku Němci ze svých zemí se pohnuli a se svými některými vojáky, knížaty a pány do Moravy přijedouce v některých místech dosti dlouhý čas jsouce, škody mnohé a veliké vzdělali; z nich 120 mužů 9tého dne měsíce dubna přijelo do Strážnice města, a tak až do 15tého dne téhož měsíce leželi, totiž od soboty velikonoční až do pátku téhož týhodne, po kterýmž časi více nežli za 2000 zl. škody nadělali. Téhož měsíce 2hého dne Máje toho roku přijelo jich zase těch Němců 1700 s knížetem Francem, jehož ta čeleď všechno byla s knížetem Brunšwickým, jenž byl u něho fendrychem, kterýžto v Bobalově a Petrově nemalé škody činil, sklepy, komory a truhle loupali a vše, co nalezli, brali a tak mnoho zloupili, že lid hned neměl víc, by se oblekl. To všechno činěno bylo z příčiny syna jednoho hejtmana, před nímž i zámek i všeckno město bezpečné nebylo, neb toho oumyslu byli, aby v celém městě jak malé, tak i hrubé zmordovali. Ten syn od jednoho sedláka ve sklepě zamordován jest, potom do studénky vhozen, tak jakoby se utopil. Byl ale slavně pochován, však s velkým pláčem otce svého, a v kostele Strážnickém leží. Při tom pohřebě mnoho našich postříláno bylo. Téhož léta museli vypravit z Moravy 30tého souseda a 700 regrutův, kterýž všichni u Hodo-

nína a Lužic položili se a tam byli s panem hejtmanem a fendrychem i s některými pány téměř celý měsíc; potom hnuvše se odtud u Katova za Skalicou s velikým houfem jsou běželi. Však když nebylo tam nic slyšáno, tak ten lid z tej planej vojny rozpustili k hnojným vidlem.*)

Následující léta, totiž 1615, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, scházejí. V těchto nic znamenitého napsáno není.

Léta Páně 1625 staly se u nás v margkrabství Moravském, v Čechách, Rakousích, v Slezsku i také všudy na všechny strany světa hrozné a nevypravitedlné věci zlé; v těch letech od roku 1625 až do roku 1642 to trvalo a nemohlo to ku konci přijíti. Tehdáž veliké a nesnesitedlné těžké soužení a trápení sme poznali, neb na nás mnozí zlí pronárodové z cizích zemí a krajin přitáhli, že sme jim za otroky býti museli, totiž: Valaši, Němci, Saxi, Brunšwegrové, Holendři, Francouzi, Niederländři, Španjeli a Talijani, všichni tito pronárodové nás tuze trápili, hlavy naše knutlovali a divně stahovali a mučili, tak že sme velikou bídu a psotu okusili a hladu pocítili a to v roku 1640. V těch letech přišla na nás veliká drahota, kdežto jedna každá měřice žita za 80 zl. 30 kr., rež za 70 zl., ječmen za 60 zl., ovsa nebylo, a jeden pecen chleba za 2 zl. byl; a kdyby byl k dostání, i za 3 zl. by jej rádi zaplatili, ale ho nebylo k dostání.

Léta Páně 1627 ukrutné turecké vojsko na nás se uvalilo a u Skalice v logru leželo v počtu 50.000; lid zebrali, jak malé tak i hrubé. Manželky, panny a děvečky zprzňovali a divné zlé nám činili. Mnoho lidu ženského i mužského pohlaví pomřelo od samého natahování a kvaltování s nimi, kdežto nikdy jsme se nenadáli, aby nás takové zlé věci potkaly, jakéž nás skutečně potkaly, čehož předkové naši nikdy neokusili, aniž o tom co pověděti uměli. Budiž Bohu na věky žel za ty jejich veliké zlé činy, kteréž nám spůsobili. Mužské staré pohlaví stínali, požel pane Bože krvi tej nevinej vylitej! Poctivých mužů postínali, z manželek, vdov a sirotkův nadělali smutných, a nás všech v nic obrátili a tak naše dědina zůstala pusta, neb nás malá částka pozůstala času toho. Koho mohli dostati, sebou brali Turci a pozajímali do tureckých zemí a tam lid velmi draze prodávali, kdežto veliký pláč, naříkání a kvílení bylo od dětí a žen pro manžele své. Málo jich zůstalo ukrytých, neb jejich křik turecký tak hrozný byl, že vlasy stávaly, kdo jej slyšel. Pane Bože dobrotivý! Rač se smilovati nad námi a zažeň od nás takové nepřátely, bychom Tebe hodně ctili i všech svatých velebili a potom se k tobě dostati mohli. Amen.

*) Zde končí zpráva Urbanidova; ostatek jest asi pozdějším dodatkem pokračovatele.

DODATEK.

Vydavatel uznává pro úplnost díla za výhodné, připojiti na konec nejstručnější obsah oněch čísel, která ponechána byla pro sbírku »Sněmů českých«, poněvadž neobsahují zvláště význačných zpráv pro vpády Bočkajovců na Moravu.

K číslu I. Císař Rudolf II. dává oznamovati stavům českým, kterak Bočkajovci v Uhrách řádí hlavně proti Němcům, a žádá 2000 arkibuzírův a dva pluky pěších po 3000 mužích na jeden rok, 100 vozů po čtyřech koních a dvou pacholcích k Vídni, na opevnění Ostřihoma, Komárna a Nových zámků 10.000 kop gr. č. a na ochranu zemí českých zemskou hotovost.

K číslu II. Stavové čeští povolili na témž sněmu 1500 arkibuzírův a jeden pluk pěších o 4000 mužích na 9 měsíců po 40 dnech. Povozů však k Vídni nepovolili. Návrhy ke svolání veřejné hotovosti na obranu zemí koruny České, zvláště Moravy a Slezska, měl připraviti sjezd nejvyšších úředníků, soudců zemských, rad soudu dvorského, komorního a osob z krajů volených na hradě Pražském.

K číslu III. Císař Rudolf žádal opětně 100 vozů k Vídni, poněvadž prý jich bude potřebí nejméně 1200.

K číslu VIII. Navrženo, aby každý desátý člověk v Čechách byl k boji připraven a »zmustrován«. Část zemské hotovosti aby ponechána byla k obraně země, ostatní posláno na Moravu a do Slezska. Výprava byla povolena na tři měsíce. Za hranice Moravy bylo dovoleno vytrhnouti jen tehdy, kdyby obleženy byly Nové zámky, Ostřihom, Komárno, Ráb nebo Vídeň. Konečně učiněny návrhy na jmenování vůdců.

K číslu XVII. Návrhy dubnového sjezdu byly pozměněny. Z každých 5000 kop gr. českých pozemského statku a z 12.000 kop gr. č. na úrocích mělo vypraveno býti po dvou koních. Pražanům a královským městům nařízeno odvésti po osmém a poddaným po desátém muži. Ustanoveny přehlídky po českých městech. Pomoc na Moravu měla se sejíti u Brna, pomoc do Slezska u Zho-

řelce. Adam ze Šternberka zvolen za nejvyššího vůdce výpravy moravské. K obraně země připraven z každých 6000 kop gr. jmění pozemkového a z 15.000 kop na úrocích jeden kůň a pátý člověk.

K číslu XLI. Stavové uvolili se ponechati pomocné vojsko své na hranicích moravsko-uherských ještě další dva měsíce a povolili nové berně na vydržování toho vojska.

K číslu XLII. Císaři Rudolfovi II. sněmovní povolení nepostačovalo; navrhoval tedy, aby české vojsko rozpuštěno bylo raději hned po vyjití tří měsícův, ale za to stavové aby další tři měsíce vydržovali na pomezí uherském 3000 knechtův a 1500 rejtharů Math. hraběte z Thurnu a Wolfa Vřesovce. Nejvyšším úředníkům a soudcům zemským dána byla moc poslati vojsko ono tam, kde by ho bylo potřebí.

K číslu LIII. Mír nemohl býti posud uzavřen ani s Uhry ani s Turky, a vyjednávání pořád vázne, poněvadž Uhři spoléhajíce se na své lonské štěstí, kladou nepřijatelné podmínky. Každou chvíli by mohli obnoviti útoky na země koruny České; proto císař žádá peníze na dva pluky vojska (6000 mužů) pěšího a 2000 arkibuzírů na jeden rok. Kdyby k míru nedošlo, navrhuje společné jednání o defensí, a pro případ největšího nebezpečí veřejnou hotovost. Jiné berně žádal na opravu starých tvrzí a na posádky v nich, pak obsazení Nových Zámků tisícem knechtů pluku Vřesovcova na císařský náklad.

K číslu LIV. Stavové odpověděli, že loni (1605) poslali na pomoc do Moravy dvakráte vojska v úhrnném počtu 21.500 mužů, čímž prý velmi utrpěli na svém jmění. Přece však povolili opět velmi značnou pomoc peněžitou, za niž by císař sám vojsko najal a vůdce z Čech opatřil. O defensí se jedná neustále, a veřejná hotovost bude připravena jako r. 1605. Na stavbu tvrzí a opatření jich nepovolili nic a s osazením Nových Zámků nesouhlasili. Na konec pak žádali, aby vojska Čechami táhnoucí v zemi neplenila, a k jednání o mír aby přibrány byly také osoby z Čech a zemí příslušejících, aby se mohlo s Uhry státi ve všem řádné dohodnutí.

Seznam osobních a místních jmen.

C.

Č.

D.

E.

F.

G.

H.

Ch.

I.

J.

K.

L.

M.

N.

O.

P.

R.

Ř.

S.

Š.

T.

U.

V.

Z.

Ž.

Seznam věcný.

A.

B.

C.

Č.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

N.

O.

P.

Q.

R.

Ř.

S.

Š.

T.

U.

V.

—

OPRAVY.

Na str.	44	v řádku	14 zdola	místo	*Strâni* polož *Strání.*
» »	46	»	13 shora	»	*cele* markrab. polož *celé* markrab.
» »	71	»	8 zdola	»	*v Košici* polož *v Košicích.*
» »	136	»	13 zdola	»	*dal ráčil* polož *dáti ráčil.*
» »	141	»	17 shora	»	*weil, ich* polož *, weil ich.*
» »	153	»	2 zdola	»	22. *března* polož 22. *března* 1606.
» »	156	»	15 shora	»	na *Nedrahonicích* polož *Nedrahovicích.*
» »	181	»	16 shora	»	*ustanovuji* polož *ustanovují.*
» »	181	»	21 shora	»	*Štěpánem, Bočkajem* polož *Štěpánem Bočkajem.*

OBSAH.

HISTORICKÝ ARCHIV
ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.
ČÍSLO 5.

LISTÁŘ

K DĚJINÁM

ŠKOLSTVÍ KUTNOHORSKÉHO

(1520—1623).

SESTAVIL

DR. VOJTĚCH J. NOVÁČEK

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1894.

Publikace

od I. třídy České Akademie posud vydané:

V Rozpravách.

Ročník I.

Číslo 1. Dr. František Laurin. Pokrevenství a švakrovství jakožto překážky manželství rozlučující . . . . Cena 75 kr.

» 2. Ferdinand Tadra. Kanceláře a písaři v zemích českých za králů Jana, Karla IV. a Václava IV. z rodu Lucemburského . . . . Cena 2 zl. 30 kr.

» 3. Frant. Dvorský. Albrecht z Valdštejna až na konec r. 1621. Cena 1 zl. 70 kr.

» 4. JUDr. Karel Kadlec. Provozovací právo k dílům dramatickým a hudebním. Cena 90 kr.

Ročník II.

Číslo 1. František Mareš. České sklo. . . . . Cena 2 zl. 25 kr.

» 2. Josef Konstantin Jireček. Poselství republiky dubrovnické k císařovně Kateřině II V l. 1771—1775. . . . . Cena 1 zl.

» 3. Dr. František Laurin. Nařízení papežské kongregace »Auctis admodum«, ze dne 4. listopadu 1892 . . . . Cena 20 kr.

Ročník III.

Číslo 1. Josef Kalousek. O staročeském právě dědickém a královském právě odúmrtném na statcích svobodných v Čechách i v Moravě . . . . Cena 45 kr.

» 2. Dr. Čeněk Zíbrt. Seznam pověr a zvyklostí pohanských z VIII. věku. Cena 1 zl. 40 kr.

Mimo Rozpravy.

V. V. Tomek. Mappa staré Prahy k létům 1200, 1348 a 1419 . . . . . Cena 5 zl.

Dr. Bohuslav Rieger Zřízení krajské v Čechách Část I. . . . . Cena 3 zl. 75 kr.

» » » » » » Části II. Seš. 1. . Cena 1 zl. 50 kr.

» » » » » » » Seš. 2. . » 2 » 10 »

Ferdinand Tadra. Soudní akta konsistoře Pražské. Část I. (1373—1379). Historický Archiv České Akademie č. I. . . . . Cena 2 zl. 90 kr.

Ferdinand Tadra. Soudní akta konsistoře Pražské. Část II. (1380—1387). Historický Archiv České Akademie č. II. . . . . Cena 3 zl. 20 kr

František Dvorský. Listy paní Kateřiny z Žerotína rozené z Valdštejna. I. Dopisy z roku 1631 a 1633. Historický Archiv České Akademie č. III. . Cena 2 zl. 25 kr.

Dr. František Kameníček. Prameny ke vpádům Bočkajovců na Moravu a k ratifikaci míru vídeňského od zemí koruny české r. 1605—1606. Historický Archiv České Akademie č. IV.

HISTORICKÝ ARCHIV.

VYDÁVÁ

I. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

PÉČÍ

HISTORICKÉ KOMMISSÍ PŘI NÍ ZŘÍZENÉ.

ČÍSLO 5.

LISTÁŘ K DĚJINÁM ŠKOLSTVÍ KUTNOHORSKÉHO.

(1520—1623).

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1894.

LISTÁŘ

K DĚJINÁM

ŠKOLSTVÍ KUTNOHORSKÉHO

(1520—1623).

SESTAVIL

Dr. VOJTĚCH J. NOVÁČEK

———

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1894.

(PŘEDLOŽENO DNE 26. LEDNA 1894.)

Tiskem J. Otty v Praze.

PŘEDMLUVA.

Jiří Zach, někdy ředitel realních škol v Hoře Kutné, v roční zprávě těchže škol na rok 1876 (a také o sobě) vydal: **»Paměti o školách v král. horním městě Hoře Kutné«,** v nichž na 13 stranách pojednal o starších školách partikularních u sv. Jakuba a sv. Barbory, které r. 1623 provedením reformace katolické v Hoře vzaly za své. V pojednání tom často odvolává se na archiv městský a pomoc, kterou mu při práci té poskytl P. M. Veselský, správce téhož archivu, tak že mohli bychom souditi, že archiv ten pro dějiny škol, které Zach za předmět práce své si obral, jest úplně vyčerpán. Jsa r. 1892 po více měsíců v Kutné Hoře zaměstnán badáním pro archiv zemský, při čemž doznal jsem všemožné podpory pana starosty **Jana Macháčka,** začež mu povinné díky činím, shledal jsem záhy, že tomu tak není. Všímaje si při procházení archivalií bedlivě listů škol se týkajících, sebral jsem znenáhla dosti značný jich počet a, navrátiv se do Prahy, prošel jsem knihy fakulty filosofické (Oeconomica), které se odkazem někdejšího sboru doktorů filosofie dostaly do archivu zemského, a doplnil sbírku svou 28 listy, z nichž uveřejnil **Fr. Dvorský** v »Pamětech o školách českých« dílem v plném znění, dílem u výtahu listů 16. Tak vznikl tento »Listář k dějinám škol Kutnohorských«, o němž soudím, že dobře poslouží tomu, kdo pokusí se o sepsání dějin těchto škol a podnikne tím práci po mém zdání velice záslužnou. Co přičiněno v poznámkách a shledáno dosti pracně, má býti budoucímu dějepisci školství Kutnohorského usnadněním práce a nynějším čtenářům »Listáře« vysvětlením.

Za pomoc, které se mně dostalo při užívání rukopisů a tisků méně snadno přístupných, děkuji především milému učiteli a příteli svému panu prof. dru. **J. Emlerovi,** jakož i pánům prof. **Ant. Truhlářovi,** prof. dru. **Ant. Vře-**

štálovi, správci knížecí knihovny Lobkovické, a pánům úředníkům bibliotheky Musea království Českého. Slavné Akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění díky jsem zavázán za to, že přijala tuto sbírku listů mezi své publikace, a slavnému Historickému spolku, že značným příspěvkem hmotným vydání její urychlil. Konečně budiž mně dovoleno vysloviti obzvláštní díky Nestoru mezi dějepisci českými, jehož nám Bůh po dlouhá leta ještě zachovej, slovutnému pánu, panu prof. dru. **V. V. Tomkovi,** c. k. vládnímu radovi, který k žádosti I. třídy Akademie laskavě se uvázal ve přehlížení korrektury.

V PRAZE, v měsíci červnu 1894.

Dr. V. J. Nováček.

ÚVOD.

Kutná Hora, která mezi městy českými po staletí držela po Praze první místo, zajisté i pokud škol se týče od zavedení řádů městských v hlučné osadě kovkopů, tedy od samého počátku svého, jejž klademe do prvního desítiletí čtrnáctého věku, neostávala za jinými městy. Bohužel z doby nejstarší z příčin na snadě jsoucích došly nás o škole Kutnohorské jen nahodilé zmínky. K r. 1382 uvádí rukopis kapituly Pražské rektora škol Kutnohorských Matěje [1]), jediné to jméno učitele, které se nám zachovalo z doby předhusitské. Roku 1409, kdy dne 18. ledna v Kutné Hoře listem krále Václava IV. rozhodnut památný spor o tři hlasy národa českého na vysokém učení Pražském, [2]) byly zajisté v Hoře již školy dvě: starší při farním chrámu sv. Jakuba, odtud Svatojakubskou a častěji Vysokokostelskou nazvaná, a nová při nedávno založeném kostele sv. Barbory. [3]) Při škole Svatobarborské r. 1429 již od delší doby byl učitelem mistr Jindřich, jemuž obec za jeho věrné a užitečné služby darovala zahradu pod školou Svatobarborskou s pozemkem při té zahradě ležícím. [4]) Týž mistr Jindřich stroje se na cestu do Basileje dne 2. prosince 1432 »zahradu pod kaplú a pod školú jdúce do kostela k světej Barboře«, která mu od obce byla dána, v 10 kopách grošů č. vzdal panu Ambrožovi mincmistru. [5]) Patrno, že zpráva Dačického [6]) k r. 1479:

---

[1]) Tomek, Děje university Pražské I, str. 310.

[2]) Tamtéž, I, str. 147—149.

[3]) Již v bulle ze dne 16. dubna 1401, kterou papež Bonifác IX. stvrzuje založení chrámu toho, praví se o zakladatelích, že »*scolas pro scolaribus ibidem fieri et constitui ordinarunt*«.

[4]) V nejstarší knize městské (z let 1426—1489) na listu C 5 čteme zápis; »Magistri iuratorum et consules iurati cum consensu communitatis ortum *sub scola ad sanctam Barbaram* cum area sita sub orto *Henrico, rectori paruulorum*, contulerunt et dederunt *pro suo fideli seruicio*, quod vtiliter pro communitate gessit, ad librum ciuile assignantes ad tenendum, vtendum, possidendum ac pro sua vtiliori necessitate vendendum secundum ius et omnimodam disposicionem communitati competentem. Actum anno M°CCCC° vicesimo nono. Ambrosius, tunc temporis magister monete, Libaco iudex, Mikess hofmistr, magister ciuium.«

[5]) Tamtéž na listu F 4.

[6]) Paměti Mikuláše Dačického z Heslova. K vydání upravil *Dr. Ant. Rezek.* I, str. 44.

»V pátek po přenešení sv. Václava založena jest škola u sv. Barbory« nemůže se týkati nového založení školy nebývalé, ale spíše přestavby školní budovy. [7])

O obou školách do počátku XVI. století pro nedostatek zpráv nic pověděti neumíme. Teprv odtud plynou zprávy o školách Kutnohorských čím dále tím hojněji. Vysvítá z nich, že školy v Hoře ani lépe ani hůře opatřeny nebyly než v Praze a jiných větších městech království Českého. [8])

Škola Vysokokostelská byla vždy o více třídách, v druhé polovici XVI. století o pěti, od r. 1598 o šesti, Svatobarborská byla trojtřídní. Jako všude ve městech, nesla se i v Hoře snaha k tomu, aby aspoň správcové škol byli akademicky vzdělaní. [9]) Opatřovati školám správce bylo právem i povinností rektora university Pražské. Uprázdnilo-li se místo správce té neb oné školy, obracela se rada městská k rektorovi university s prosbou, aby škole správce podal, ponechávajíc mu někdy, aby vybral osobu po svém zdání, avšak častěji už mívala vyhlídnutého správce školního, vešla s ním v jednání a, když vyslovil svou ochotu přijmouti místo v Hoře, žádala rektora university za jeho stvrzení. V takovém případě, bylo-li jen poněkud možno, rektor učinil radě, od které mohl se nadíti štědrého »daru zeleného čtvrtku« neb i koláče při jiných příležitostech, nejraději po vůli; někdy ovšem viděl se nucen odepříti, uváděje v listu omluvném ten neb onen důvod, který však obyčejně radě nezdál se dosti podstatným, což zavdávalo příčinu k širšímu dopisování anebo i jednání po osobách za tím účelem buď schválně nebo u příležitosti sněmu do Prahy vyslaných. Často byl nedostatek uchazečů o místa učitelská, neboť universita mívala málo posluchačů. Tu Horští, kteří chtívali, aby správce školy byl mistrem, musili se spokojiti bakalářem anebo jen pouhým studentem a nadějí, že tento se přičiní, aby dosáhl brzo aspoň gradu bakalářského.

Ale ať mistr, ať bakalář, téměř vždy přišel mladík nezkušený, který měl co dělati, aby zachoval svou autoritu u podřízených sobě officialů školních a žáků, dovedl žíti v dobré shodě s duchovenstvem a nezadal vinou svou neb svých svěřenců radě příčiny k stížnostem a důtkám. Úřad svůj nastupovali učitelé buď o sv. Jiří neb o sv. Havle. Správce školy při jmenování svém

---

[7]) J. G. Megerle von Mühlfeld, Merkwürdigkeiten der k. fr. Bergstadt Kuttenberg und des daselbst befindlichen uralten Silberbergwerkes (ve Vídni 1825) str. 119 praví: »Die letztere (totiž školu Svatobarborskou) liess Johann Charwat, ein reicher Bürger und Verehrer der Wissenschaften, um das Jahr 1480 auf eigene Kosten von neuem erbauen. Aus Dankbarkeit befreite der Magistrat seine fünf in dem Bezirke der Stadt gelegene Häuser bis an seinen Tod von allen Abgaben.« Jan Charvát zemřel 16. srpna 1486. (*Dačický*, I, 46.)

[8]) O školách důkladně pojednal nejlepší znalec školství českého Frant. J. Zoubek v »Osvětě« X, díl II (1880) článkem: *Školy za náboženského různověrství v Čechách.* Material k dějinám škol městských v XV. a XVI. století sbírá právě neunavný náš kulturní historik Z. Winter, který ve svém »Kulturním obraze českých měst« o nich pojedná.

[9]) Viz článek Z. Winterův »*Učitelstvo latinských škol městských v 16. věku* v XXVII. roční zprávě c. k. akademického gymnasia v Praze (1891).

musil se zavázati rektorovi university slibem, [10]) který obsahoval tyto kusy: že při vyučování bude užívati knih předepsaných, že se bude spravovati řádem školním [11]) od university vydaným, že bude hleděti ke vzdělání mravů žáků, že bude choditi v šatě počestném pod kolena sáhajícím, že přičiní se, aby ze žáků jeho čipernější oddali se dalším studiím na universitě, [12]) že bez vy-

[10]) Protože, pokud víme, slib rektorů školních není nikde otištěn, podáváme ho tuto, jak ho čteme v rukopise »Oeconomica« B 18 na listu 30: 1. »Promitto cum synergis et classium moderatoribus me propositurum discentibus cujuscunque aetatis summam doctrinae religionis christianae e libellis usitatis, qui in hunc usum Pragae imprimuntur, lingua vernacula infimae classi, mediae classi latina, majoribus vero catechesim d. Chitraei. 2. Bonas artes et linguam latinam ex libelles praescriptis et probatis autoribus, compendium latinae grammaticae, item dialectices, quod piae memoriae M. Petrus Codicillus conscripsit et illi sunt libelli recepti et probati. 3. Ordinem docendi et discendi ab universitate constitutum fideliter servabo. 4. Asuefaciam discipulos ad honestam disciplinam eosque civilitate morum excolam. 5. Habitum togatum et infra genua demissum cum in schola, tum extra scholam in publicum prodiens, gestabo. 6. Magna cura atque sollicitudine in hoc incumbam, ut ex discipulis meis recte institutis numerus studiosorum academiae Pragensis augeatur. 7. Promitto, me nullum discipulum in meam scholam absque testimonio recepturum neque pueros aut adolescentes in inferioribus classibus bene edoctos et exercitatos diutius velle in mea schola detinere, sed parentibus me consilium daturum, ut eos ad scholas in vicinia majores emittant, quos ego dato testimonio sum promoturus. 8. Collegas et synergos meos scholasticosque majores suscipiam cum promisso obedientiae, fidelitatis et diligentiae cum ad beneficia capienda, tum ad officia scholastica praestanda; NB. forma recipiendi sit talis: Ego N. promitto, quod praeceptori obediam in honestis et licitis, leges scholae ordinemque studiorum fideliter servabo, diligenter colam bonas artes, vocationisque meae munia gnaviter praestabo, in eo me Deus adjuvet. 9. Promitto me ordinem studiorum eundem retenturum, quem antecessor meus retinebat et elapsis septimanis quatuor eundem rectori universitatis missurum adscriptis nominibus meorum synergorum et omnium scholasticorum etiam mendicorum et semestri elapso indicaturum rectori universitatis, ubi initium in lectionibus fecissem et quo usque progressus essem. 10. Profugos scholasticos extra tempus in meam scholam non recipiam et si qui clanculum e mea schola in aliam se subducant, eosdem domino rectori indicabo et, quantum scire potero, locum significavero.

[11]) První řád a způsob vyučování (modum ac ordinem docendi) správcům škol, pokud známo, vydal rektor Jan Hortensius Pražský l. 1539; známějším je řád vyučovací, který sepsal M. Petr Codicillus z Tulechova, rektor university Pražské l. 1586 partikulárním školám městským v Čechách a na Moravě, jejž universita za svůj přijala. Adaukt Voigt l. 1783 uveřejnil ho u výtahu (Acta literaria II, 254—276), Fr. J. Zoubek v českém překladu s titulem: M. Petr Codicilla z Tulechova Řád školám městským v Čechách a na Moravě l. 1586 akademií Pražskou vydány v »Besedě Učitelské« i o sobě 1873. M. Vavřinec Benedikti z Nudožer r. 1607 na oslavu otevření nové školy u sv. Jiljí na Starém městě Pražském ve sborníku chvalořečných básní latinských otiskl báseň didaktickou, nadepsanou »Penitioris scholae structura« o 370 plynných a z velké části vkusných šestiměrech upravenou dle způsobu Horatiova, zejména pak dle listu k Pisonům, jejíž obsah v sobě zavírá 1) Náčrtek vyučovacího řádu latinské školy partikulární (v. 1—214). 2. Příčiny neúspěchu při učbě (v 215—292). 3. Navržení některých oprav (v. 293—370). O této práci Benediktiho způsobem poutavým pojednal *Ant. Truhlář* ve článku: »M. Vavřince Benedikta z Nudožer školní řád z r. 1607«, otištěném v Čas. Musea 1891 str. 67 a sl.

[12]) Rukopis knížecí knihovny Lobkovické v Praze č. 300: »*Manuale rectoris Pragensis 1559—1581*« uvádí zejména žáky, kteří přicházeli na universitu z partikularních škol ve městech českých. Vidíme z něho, že počet studentů z Hory byl vždy dosti značný, tak

svědčení předešlé školy žáků dospělejších přijímati nebude a rodičům že bude raditi, aby žáky dobře vycvičené na školy vyšší dávali (tento článek měl platnost pro správce škol, jež měly méně než pět tříd a vyššími školami míněny školy partikularní ve městech, která měla aspoň školy o pěti třídách), že své pomocníky a starší žáky zaváže slibem předepsaným, že zachová při vyučování týž pořádek, kterým spravoval se předchůdce jeho, a během 4 neděl opis osnovy vyučovací a seznam officialů školních i žáků rektorovi university zašle, konečně že kromě času (sv. Jiří a sv. Havla) nebude přijímati žáků do školy, a kdyby jemu který žák sběhl, že jméno jeho rektorovi oznámí a se přičiní, aby vyzvěděl, do které školy se uchýlil.

Z povinností, kterými vázáni byli graduovaní učitelé škol partikularních universitě, plynulo jim právo příslušnosti k ní, ostávalit i jako učitelé pod jurisdikcí university, která je chránila před možnými přechmaty soudů městských, před nimiž stávali, byť i jen jako svědci ve přích osob cizích, jediné se svolením rektora akademie Pražské.

Nový správce školní uváděn v úřad způsobem slavnostním inspektory [13]) škol od rady ustanovenými. Tu před officialy školními a žáky učiněno mu připomenutí, jak se chovati má řídě se řádem v městě obvyklým, aby spokojenosti své vrchnosti si získal. Teprv po tomto slavnostním uvedení uvázal se správce školy v nesnadný svůj úřad jako hospodář školní budovy, představený officialů školních a žáků v ní bydlících, o jejichž tělesné a duševní potřeby bylo mu pečovati, konečně jako ředitel vyučování.

Za práci svou měli správcové školní i jiní officialové plat stálý (stans, salarium) jako všude jinde i v Hoře po samý konec XVI. století dosti skrovný, za to bylo proměnlivých platů případných (accidencí) řada nekonečná, a pokud ani ty nestačily, pomáhali si učitelé rekordacemi, t. j. posílali žáky po domech zpěvem upomínat sousedů, aby něčím přispěli učitelům k zlepšení jich příjmů. Z této žebroty, která proto, že příliš často se opakovala, byla

---

roku 1563 immatrikulováno absolventů školy Vysokokostelské 30; r. 1566 ze školy Vysokokostelské 27 a od sv. Barbory 20; r. 1568 od Vysokého kostela 27, Svatobarborských 16; r. 1571 od sv. Barbory 13; r. 1575 přivedl Jan Rosacius od Vysokého kostela žáků 13 a Bartoloměj Nymburský od sv. Barbory 9; 1576 bylo Vysokokostelských 29, 1578 těchže za vedení Jana Hořepnického 12, konečně roku 1580 přivedl M. Jan Hořepnický universitě ze školy u sv. Jakuba 16, a rektor školy Svatobarborské Petrus Austensis svých žáků 13.

[13]) Za inspektory škol po obnovení rady každoročně při rozdělování povinností mezi členy rady jistý (nestejný) počet osob z rady stanoven, mezi nimiž v Hoře vždy na prvém místě se jmenuje cís. rychtář. Při volbě přihlíženo k tomu, aby mezi nimi bylo pokud možno nejvíce mužů akademicky vzdělaných a tudy věcí školských znalých, proto k hodnosti inspektorské povoláváni všickni bývalí učitelé, kteří se v Hoře usadili. Inspektory byli ku př. r. 1573: cís. rychtář, Tomáš bakalář, Jakub bakalář, Jan Veverýn, Petr Bernášek, Václav Vyzina a Pavel bakalář; r. 1613, 16. ledna ustanoveni za inspektory: Václav Sixt, cís. rychtář, Tobiáš Tříska, primator, Václav Franc a M. Jan Benicius; r. 1614, 24. července: rychtář JMC Václav Sixt ze Zvířetína (bývalý učitel), primator Jan Šultys z Felsdorfu (někdy kantor), Tobiáš Tříska Táborský, M. Jan Benicius Táborský (bývalý učitel), Václav Franc z Liblic, a k nim přidáni: JMC hofmistr Jan Piscis (bývalý učitel) a JMC puchalter Mikuláš Vodňanský z Čázarova. Inspektoři byli bezprostředními představenými správců škol, povinností jejich bylo bdíti nad jejich životem i nad pořádkem ve školách,

málo výnosnou, bývalo mnoho mrzutostí a velice na ni žehráno, protože jako koledy žákovstvu podávala příčinu k protoulání drahého času, jehož případněji mělo se užiti k učení, a uvolnění kázně ve školách. Proto již r. 1538 přimlouval se děkan za zrušení koled a rekordací, ale prozatím marně; teprv když r 1559 také správce školy Vysokokostelské žádal, aby officialové místo rekordace a koledy jiné platy měli, zrušeny aspoň rekordace a dáváno od rady téhodně ke každé škole po 15 groších. které podle klíče radou ustanoveného děleny mezi officialy.

O stravu nebylo se učitelům starati, od sv. Jakuba tři přednější a ze školy Svatobarborské dva měli stravu při stole dotčených správců duchovních; o stravu nižších officialů pečovala rada všelijak odkazujíc je buď k hubenému stolu žákovskému, nebo platila za ně stravu u osob soukromých nebo v kuchyních veřejných, nebo konečně dávala jim určitou část peněz a ponechala jim starost, aby si opatřili stravu, kde budou moci. [14])

Stravování učitelů při stole správců duchovních bylo pozůstatkem ze staré doby katolické, kdy správcové církevní byli bezprostředními představenými učitelů a měli první slovo a neobmezenou moc ve škole, začež s obročím jejich spojeno bylo břemeno stravování učitelů. Z okolnosti, že v době, o níž jednáme, děkan Svatojakubský choval na stravě tři officialy a farář Svatobarborský dva, ač všech bylo více (do r. 1598 osm, odtud devět), můžeme důvodně souditi, že za posledních katolických správců duchovních byla škola Vysokokostelská trojtřídní, kdežto škola Svatobarborská měla třídy dvě. Se školou nekatolickou neměli správcové církevní tak úzkého spojení, i vyučování náboženství bylo věcí učitelů laiků, kteří kněžím podlehali skoro jen na tolik, jako jiní věřící, jsouce povinni i se žáky službám božím pilně obcovati, jen kantor pro své služby kůrní byl od správců duchovních více odvislým. Stravování officialů školních bylo tedy pouhým břemenem, které lpělo na užívání beneficia a pro obě strany stávalo se často nesnesitelným. [15]) S ním souvisel také povinný coelibat učitelstva, který musil býti zachováván i v době, kdy kněží, přidrževše se učení Lutherova, dávno již se ženili. [16]) A coelibat byl hlavní příčinou, že učitelé při školách dlouho se nezdrželi. Mínil-li který školu opustiti, nebo nelíbil-li se radě, byla strana straně vázaná pololetní výpovědí,

---

spravovati zádušní peníze i statky ke školám přikázané, pečovati, aby udrženy byly budovy školní v dobrém stavu a aby měšťané povinnosti své ke školám řádně plnili a žákovstvo nedostatkem netrpělo. (Srov. článek *Šimkův,* Kutnohorské příčinky k dějinám českého školství v Pam. Archaeol. v díle XVI.)

[14]) Nespokojenost se stravou byla tytýž i příčinou, že učitelé z Hory odcházeli. Správce školy Vysokokostelské Jan Rosacius r. 1576 Horu opustil, uváděje jako přední příčinu, že často není zdráv a neví, zdali z povětří či z jídla *a stravy ničemné a časem nestravné.* A Rosacius měl přece stravu při stole děkanově, ký div, že naříkali si nižší officialové, jejichž stravování roku 1543 měl na starosti zvoník! (Srov. Šimkovy Kutnohorské příčinky k dějinám českého školství v Památkách Archael. XVI. str. 149 a sl.)

[15]) Srovnej v té příčině článek Šimkův na uved. místě str. 149 a č. 52 této sbírky.

[16]) Jen v některých městech českých dovoleno bylo učitelům se ženiti, tak ku př. v Žatci, kamž za správce školy z Hory povolán r. 1615 ženatý Jiří Horatius Rychnovský. Srovn. poznámku k č. 123.

danou od Havla do Jiří nebo od Jiří do Havla. V Hoře nejčastěji vypovídají službu učitelé, zřídka rada; příčinou výpovědi v nejřidších případech bývala nespokojenost se zaopatřením, někdy udála se proto, že učitel mínil se obrátiti ke stavu duchovnímu, [17]) ob čas stalo se, že správce školní povolán na universitu za professora, [18]) anebo že podřízený official stal se správcem školy v jiném městě, nejčastěji odcházeli učitelé z té příčiny, že toužíce po vlastním krbu hodlali se oženiti. Učitelství bylo vůbec pro akademiky jen přechodním zaměstnáním, jehož hleděli se co nejrychleji zbaviti, obyčejně tou cestou, že vstupovali ve výhodné sňatky manželské se zámožnými dcerkami a bohatými vdovami. V Hoře zvláště vdovy a písařství vyváděly ze škol mistry a bakaláře. Pokud se nám podařilo zjistiti, z učitelů Kutnohorských oženili a usadili se v Hoře následující: M. Václav Didakt Turnovský, písař radní, ok. r. 1555 (č. 14), M. Mikuláš Rakovský z Uher r. 1569 (č. 16), Pavel Hraběšínský, písař radní, r. 1571 (č. 18), Jan z Ledče r. 1576 (č. 25), Bartoloměj Petrides Nymburský r. 1577 (č. 28), Melichar Žatecký r. 1578 (č. 131), Jan Janiceus Hořepnický r. 1581 (č. 27), Václav Sixtův z Čáslavi r. 1583 (č. 37), M. Jan Piscis Vysokomýtský, písař radní, r. 1584 (č. 38), Václav Vodička Horažďovický, písař radní, r. 1588 (č. 47), Martin Kochan Strakonický r. 1589 (č. 56), Jan Šoltys ze Slaného r. 1589 (č. 58), M. Jan Benicius Táborský, písař radní, 1593 (č. 60), M. Martin Mathiades Písecký, písař radní v Kolíně (č. 62), Jan Agaton Pražský po r. 1603 (č. 94), M. Petr Capo Netovický, písař radní, r. 1609 (č. 101), Petr Petrides Křivsoudovský r. 1609 (č. 120), Tomáš Martinides Slanský po r. 1605 (č. 103), M. Melichar Colidius Solnický r. 1614 (č. 104), Jiří Syrus Českobrodský r. 1615 (č. 157), konečně Adam Hněvusický (č. 130). Někteří, oženivše se v Hoře, usadili se v sousedních městech, jako M. Palladius z Hlinska v Čáslavi (č. 98), M. Václav Jiří Peristerius jinak Kolumban, rodák Kutnohorský, v Kolíně (č. 161).

Častá změna učitelů ovšem školám nesvědčila, ale přispívala za to nemálo ke zvelebení a vzdělání stavu městského. Akademicky vzdělaní mladíci, pocházející ze všech konců rozlehlého království, kteří v Hoře se usazovali, prošedše před tím ve službě školní více měst a nabyvše více zkušeností, byli zdravým živlem v měšťanstvu, které bez nich při všeobecném odporu proti všem novotám a náklonnosti k pohodlnému uzavírání se proti všemu světu kromě zdí městských bylo by zajisté zbahnělo; noví ti měšťané byli udržovatelé spojení mezi městy, šiřitelé vzájemnosti stavu městského a energičtí zástupcové jeho proti ostatním stavům privilegovaným. Starousedlí měšťané nijak jim nezazlívali, že řídíce se heslem »Virtus post nummos« brali sobě,

---

[17]) Z učitelů Kutnohorských, pokud víme, stali se kněžími: Petr succentor od sv. Barbory (č. 15), Mikuláš Hanzlinius z Mělníka (č. 109), Václav Melisseus Lounský (č. 94), Jan Mathiades Nosislavský (č. 135), Jiří Lukáš Záviš Velvarský (č. 164), Matěj Albus, kantor Svatobarborský (č. 130), Tobiáš Cichoraeus z Hradce Králové (č. 170) a Václav Knobelius Čáslavský (č. 136).

[18]) Ze správců školy Vosokokostelské stali se professory: M. Jan Rosacius Sušický r. 1580, odešed před tím 1576 z Hory do Loun (č. 16), M. Ondřej Mitýsko Litoměřický r. 1594 (č. 62), M. Jan Campanus Vodňanský r. 1603 (č. 83 a 93).

»podle práva žákovského« (jak praví Dačický II, 3), vdavek chtivé babky za ženy [19]) s nadějí, že brzo poskytnou jim příležitost, vzíti sobě »po staré mladou«. Zbohatlého bývalého officiala školního, na něhož, pokud ve službě školní trval, dosti s patra hleděli, rádi do středu svého přijímali, radou jeho se řídili a k úřadům městským ho obírali. Noví měšťané ku podivu rychle vpravovali se do nových poměrů a dosti často svým spolusousedům, jimž nedostalo se akademického vzdělání, dávali cítiti svou převahu duševní, z níž těžili sice přečasto pro své osobní prospěchy, ale nicméně také v zájmu města, které stalo se jim novým domovem. V Kutné Hoře obzvláště vidíme, že bývalí učitelé měli v radě první slovo, jim náležela representace města na venek, písař radní byl duší a mluvčím vyslaných ku sněmům, jednal jménem města s úřady královskými i s králem samým, k němu měl předně zřetel, kdokoli s radou městskou měl co dělati.

Obraťme se od učitelů [20]) k žákům. Největší asi počet byl žáků domácích, kteří ostávajíce při rodině, docházeli do školy jen k vyučování, z přespolních žáků snad také vždy někteří synové rodičů vznešenějších bydlili v rodinách Horských, [21]) ale většina jich měla byt ve škole. Mezi těmi, kdož bydlili ve školní budově, někteří byli expendenti, t. j. tací, za něž rodičové platili stravu buď penězi nebo vařivem, jiní byli poloexpendenti, za něž rodiče platili jen část expense, většinu měli mendici, žebráčkové, odkázaní na křesťanské milosrdenství dobrodinců. Počet žáků ve školách bydlících přes tu chvíli se měnil, [22]) byliť také žáci přespolní živlem velmi pohyblivým: hned jich byly školy plny přes míru, hned zase stěžovali si pánové v radě, že jest jich málo na újmu dobré pověsti škol Horských. Každý konec pololetí činil

[19]) Z 21 učitelů, kteří se oženili v Hoře, jejichž manželky většinou neznáme, tito nabyli jmění tím, že vzali si letité vdovy: Melichar Žatecký, Václav Sixtův z Čáslavi (ten vzal si vdovu po třech mužích) Václav Vodička Horažďovický, Jan Šoltys ze Slaného, Petr Capo Netovický, Melichar Colidius Solnický, Jiří Syrus Českobrodský a Adam Hněvusický.

[20]) Počet učitelů, kteří v Hoře se vystřídali, byl zajisté mnohem vyšší, než uvádí náš Listář, jsouť zachovány zprávy téměř jen o těch, které podával rektor university a tu ještě ne o všech. Sám Dačický uvádí několik officialů školních, o nichž nedopátrali jsme se sebe menší zmínky. Jsou to následující: r. 1533 umřel Matouš Svačina, kantor výborný (I, 92), 1577 oženil se Johannes, kantor ze školy s Kateřinou starou Bzeneckou jinak Samserkou (II, 3), jejíž dceru Annu vzal si r. 1583 Johannes Hubeus jinak Hubka Jaroměřský, ze školy mládenec (II, 13), který r. 1604 stal se šepmistrem (II, 90); r. 1600 vstoupil v stav manželský Andreas Brtnický, student školní (třeba bezpochyby rozuměti, že byl officialem při některé škole, jež Dačický napořád jmenuje žáky nebo studenty), s Lidmilou, dcerou neb. Stanislava Poláka, kožišníka (II, 72); téhož r. 1600 Pavel, rektor školní, příjmím Stříbrský, urostlý člověk nalezen jest utopený ve vodě nedaleko Starého Kolína při Labi; nepovědomo, jak k tomu přišel, nebo čtyry téhodny o něm věděno nebylo, kam se poděl (II, 74); konečně r. 1625, 30. září vstoupili v stav manželský Krištof, mládenec ze školy Vysokokostelské, syn Martina Děkanovského, svobodníka, s pannou Kateřinou, dcerou neb. Poděvinského na Uhelném trhu (II, 261).

[21]) Tak víme ze článku Šimkova na uv. m. str. 154, že r. 1573 děkan choval u sebe některá pacholata a bál se, že pro nepilnost rektorovu odejdou.

[22]) Když jesuité dne 18. dubna 1628 reklamovali jmění obou škol pro sebe, udali, že studentů u sv. Jakuba chovalo se *přes devadesáte* a u sv. Barbory *do dvaceti*. (Opis v archivě Kutnoh.) Máme za to, že počet udaný je vůbec nejvyšší možný.

v tom změnu. Odešel-li oblíbený některý učitel o sv. Havle nebo sv. Jiří na školu jinou, táhli žáci za ním houfně. [23]) V Hoře, pokud víme, stalo se tak, když na jaře roku 1603 mladičký Haldius stal se správcem školy v Českém Brodě (č. 85), ač správcem školy Vysokokostelské byl slavný Campanus. Tuto nestálost žactva právem klade M. Vavřinec Benedikti z Nudožer ve své básni: »Penitioris scholae structura« za hlavní překážku zdaru při učbě. [24]) Jinou překážkou studia bylo každodenní zpívání při službách božích ranních, které trvalo v Hoře nejméně hodinu, ale přečasto dvě i více hodin, na něž správcové školní marně žehrali, zasazujíce se o jeho obmezení. V Hoře hlavně M. Melichar Colidius r. 1610 (č. 126) snažil se uvaliti zpěv kostelní všedního dne na literaty, ale nevíme, přistoupila-li k návrhu jeho rada. Ještě více času učení ujímaly pohřby, které v městě tak lidnatém jako Hora konaly se téměř každodenně. Bez kantora a několika žáků zpěváků neodbyl se pohřeb sebe chudší; umřel-li bohatec, žalmovali žáci s kantorem při mrtvole z peněz celou noc a nazejtří strávila pohřbem dopoledne celá škola; ba i přes pole vycházeli officialové školní se žáky na pohřby, umřel-li na některé z četných tvrzí v okolí Horském zeman zámožnější. Na pohřby učitelé si nestěžovali, neboť měli z nich zisk. I když pominuly rekordace a koledy obmezeny na dobu vánoční, byly tyto pro příliš široký výklad slova »doba vánoční« příčinou, že učení v měsíci lednu nestálo za nic. Vždyť žáci Horští vybíhali na koledy do širého okolí i na několik mil cesty! Můžeme tak aspoň souditi z toho, že Českobrodští před vánoci r. 1612 i 1613 ohražovali se proti nevítané návštěvě žáků koledníků z Hory (č. 140 a 154). Přičteme-li k času pro školu

[23]) O vandrování žactva vypravuje *Dr. Z. Winter* v Osvětě 1890, str. 469 a sled.

[24]) Budiž nám dovoleno podati tuto slova jeho z hloubí srdce pocházející ve zdařilém překladu *Ant Truhláře* otištěném v Časopise Musea 1891 na str. 72:

»Kéž mám věž takovou, vrcholem že by sáhala k hvězdám,
S nížto celou spatřiť mohl bych zemi Českomoravskou
I kraje Pannonské bohaté: kéž dáno mi pospol
Stentora ohromným hlaholem vítězně přemáhat:
Rychle potom bych vstoupil, kdež témě na báni
V největší vysokost vzdušné věže vzhůru vypíná,
Tam bych vykřikoval, do všech světa hlásaje konců:
‚Ach děti, ach junové, proč nestálosti hovíte?
Kam žene vás nerozum? K čemu jest ona proměna častá?
Nezmechatí kámen, je-li z místa na místo kutálen:
A zcela táž útlou mládež bude stíhati sudba,
Jestliže místo měníc bez rozvahy stále vybírá
Učbu jinou. Surová, bez věd bude tráviti léta.
Vám rodičům důrazně radím: nedovolte synáčkům
Tak žít, jak libo jim: kdykoliv rozpusta by hodlal
Ze školy upláchnouť, zabraňtež a víry nedejte
Lžím nepříslušným, jež druh mu našepce daremný.
Otcova často kazí pěkné schopnosti povolnost.
Též nechtějte, honem v nejvyšší třídu by syn váš
Postoupil; náramně hřešiť vídáme tu otce.
Postup a s ním učení pravidelným děj se pořádkem!‘
Takto bych ohlašoval s nebetyčné výšiny věžní.«

ztracenému časté svátky zasvěcené,[25]) výroční trhy, několikerá posvícení, den obnovení rady, návštěvy vznešených osob, jež žáci slavili zpěvem, zbývá pro plodnou práci školní času žalostně málo a ten ubíjen nešťastnou methodou vyučovací. Všude učilo se abstraktně a formálně, slovům bez věcí, bez postupu přirozeného, mluvnici bez slovníku, latině bez češtiny. Bez nadsazování praví Dačický o žácích v »Prostopravdě«: »Scestnéť jsou tak školy vaše; podstatného nic neumíte.« Než nebudeme se pouštěti do výkladu způsobu tehdejšího vyučování, neboť i o Hoře platí to, co o učení na jiných školách městských psáno.[26])

Přihlédněme k životu žáků, kteří ve školách bydleli. Ti chudáci věru neměli na růžích ustláno. Že o pohodlném bytu nemůže býti řeči, seznáme, až budeme jednati o budovách školních, že časem pro nedostatek dříví trpěli zle zimou, dovídáme se ze stížností správců školních; to však byly maličkosti, z nichž nezchoulostivělá tehdejší mládež školní málo si dělala. Nejhůře bývalo s ukojením potřeb žaludku, který bouřlivě hlásil se o svá práva. Sama rada městská odpovídajíc na stížnosti katolického arciděkana Matouše Apiana z Milesu dne 25. října 1625[27]) praví o žácích starých škol nekatolických tenkráte již od dvou let zrušených, že »na tom, co se jim ve skromnosti z kuchyně k tomu nařízené přistrojilo, zůstávati a hladem přimírati musili«. Přimírali-li žáci hladem v bohaté Hoře v době, kdy plynul ke školám výnos bohatých nadání (o nichž doleji), jak bylo asi ubožákům ve městech chudších? jak v Hoře samé, než našli se dobrodinci, kteří opatřili školám stálý důchod?

Školy vedle kostelů a špitálů patřily k záduší, pečovati o ně bylo záslužným skutkem milosrdenství křesťanského. Do jisté míry staral se o ně v Hoře sám zákon vzniklý, jak se podobá, na základě starobylého obyčeje. V horním právě Rudolfa II. z r. 1604[28]) zní článek 36. takto: »Dále se u nás vidí za slušné a náležité pro čest a chválu, též pro rozkaz Pána Boha a pro očekávání hojného požehnání, aby při všech horách našich, též duchovních i na stavův gruntech v království Českém při každém horním nákladu, totiž duolích, vortích i štolách, k kostelům, školám, k špitálům dva kukusy kverci na svůj náklad pavovali a v auspeitích se na ně dáváním tak chovali, jak o tom v snešení s stavy o hory a kovy světleji oznámeno a vyměřeno jest«.[29]) Některá stálá pomoc školám horským plynula také z mince královské, hlavně však starala se o ně rada, která jednak vedla na ně náklad z měšce obecního,

---

[25]) Jako svátky, které v Hoře od starodávna se světívají, uvádí horní právo císaře Rudolfa (Rukopis Musea král. Č. 23, 95 na listu 164) tyto: Narození Krista Pána, Nové léto, Boží křtění, Hromnice, sv. Matěje, Zvěstování Panny Marie, sv. Filipa a Jakuba, Boží vstoupení, Boží tělo, sv. Jana Křtitele, sv. Petra a Pavla, Rozeslání apoštolů, sv. Jakuba, sv. Vavřince, Matky boží Nanebevzetí, sv. Bartoloměje, Narození Matky boží, sv. Matouše, sv. Michala, sv. Šimona Judy, Všech Svatých, sv. Ondřeje, sv. Tomáše, Vzkříšení Páně, sv. Ducha a všecky neděle.

[26]) Z. Winter v »Osvětě« 1890.

[27]) Orig. ve státním archivě ve Vídni (Böhmen x B.); opis v archivě zemském v Praze.

[28]) Rukopis Musea král. Č. 23 G 5, list 162'.

[29]) Viz *Sněmy*, IV, str. 280.

jednak svalovala břemeno stravování chudých žáků aspoň v čase postním na bedra měšťanů, konečně zvláštními hospodáři k tomu ustanovenými bděla nad tím, aby kmenové jmění školní, záležející z nemovitostí, k nimž i obec věnováním některých rolí přispěla (č. 20.), i jistin na úrok uložených se neumenšovalo, nýbrž spíše rostlo a aby roční výnos jeho dobře jsa spravován na vydržování chudé mládeže školní byl nakládán.

Zámožní měšťané rádi činili odkazy ke školám, z nichž plynul k výživě a ošacení chudých žáků buďto dočasný [30]) nebo stálý [31]) důchod roční. Kořínek [32]) udává, že fond školní měl (bezpochyby v době, kdy školy nekatolické zrušeny) jistiny 430 kop 30 gr. č. »a to na drva k času zimnímu, [33]) mendikům na šaty, košile, obuv; několik postavů sukna a štuk plátna na ošacení chudších mládenců; dva groše bílé na žemličky každý týden a to na věčné časy« a zejména zpomíná odkazu Magdaleny Hanušové, která oběma školám r. 1586 věnovala 100 kop [34]) a Jakuba Holého, [35]) který za živa výnos dvou kukusů mezi žáky rozděloval a manželce své uložil, aby po jeho smrti totéž

[30]) Kněz Svatomír Zrůbek z Újezda, první arciděkan Kutnohorský, r. 1505 odkazuje: »rektorovi k Vysokému kostelu 3 zlaté, k sv. Barboře rektorovi 1 zl., kantorům po 1 zl., officialům všem po 1 zl.; kumpanuom po 11 gr.; trunkatuom po 1 gr., domicelluom po 1 gr.« (Rukopis Jindřicha Snopka, opata Sedleckého, nyní v archivě Vorlickém č. 41 na listu 135') a dne 7. února 1516 Kateřina, sestra nebožky Elišky Jandové, odkazuje panu Pavlovi Klenovskému ze Ptení stolici pregéřskou, »aby nejprve on té stolice užívaje každý týden chudým dával 10 gr. bílých ... *a žákuom k sv. Barboře za zpievánie »Otče, bože«* dva groše na památku nebožtíka pana Jandy a sestry mé i také mou a to *do desíti let pořád sběhlých«.*

[31]) Dne 8. srpna 1616 tvrzen kšaft Sabiny Hranické, hospodyně z domu u Bakalářů řečeného, jímž (26. září 1615) statek svůj všecek odkázala sestře své Marii, Lukáše Portensdorfera manželce, ale poručila jí vydati mezi jiným: »žákovstvu k obojí škole 25 kop gr. č. na ten spůsob, aby takových 25 kop gr. č. odkázaných při týchž školách obou zůstávaly a nikdy od nich žádným spůsobem odcizovány nebyly, ale podle dobrého zdání a svědomí pánův inspektorův každoročně oužitek přivozován k školám a na chudé žákovstvo pro fedruňk jich obracován byl.« (Orig. kšaftu v archivě Kutnohorském.) Jiné podobné odkazy z let 1544 a 1549 uvádí Šimek na uv. m.

[32]) Staré paměti Kutnohorské str. 250.

[33]) Paní Maternová učinila jeden z nejstarších odkazů toho druhu, dle něhož 1¼ lánu rolí přikoupených ze dvoru Ferdyanova v Přítoce na drva vycházelo ke každé škole ročně po 1 kopě 6 gr. č. (Zpráva cís. rychtáře z r. 1624.)

[34]) Tamtéž str. 252; Magdalena Hanuška, starožitná Hornice dle Dačického (II, 31), zemřela r. 1590. Podle zprávy cís. rychtáře z r. 1624 za odkaz její koupena chalupa v Neškaredicích, ku kteréž 3 kopy 18 záhonů rolí náleželo, odkudž každého téhodne dáváno na maso ke škole Vysokokostelské 7 grošů a ke škole Svatobarborské 5 gr.

[35]) Jakub Holý, rodem z Hostinného (jejž Kořínek na uv. m. str. 255 chybně nazývá Šotnovským z Závořic), zemřel dne 7. února 1592 (Dačický II, 36) bezdětek Byl kožišníkem, měl dům »u Hutníčků« proti radnici a seděl v radě jako první konšel. Kořínek praví o něm, že »chudým žákům sukna, střevíce, knihy, papír a jiné potřeby kupoval; za 80 kop gr. č. vorné roli kus k školám Kutenským přikoupiti a z ní pocházející užitky na vychování obojího žákovstva nakládati poručil, manželce pak své nařídil, aby ona po jeho smrti z dvou kukusů uberlaufy, tak jak on kdy prve, na chudé žáky vynakládala, kdyžby pak i ji Bůh z tohoto světa povolal, aby ihned ty kukusy s svými uberlaufy k školám připadly, tak jakby páni šepmistři za nejlepší uznali.«

činila a až by také zemřela, měly dle poslední vůle jeho ty dva kukusy školám připadnouti. Velice vzrostlo nemovité jmění škol Kutnohorských, když Zikmund Kozel z Riesentálu k nim dvůr Luňákovský v Poboři koupil (č. 73) a když vedle odkazu Tomáše Bikaneckého z Lipan učiněného r. 1585 (č. 35) připadla jim r. 1600 ves Šetějovice.

Všimněmež si konečně školních budov. Že by po r. 1479 škola Svatobarborská byla přestavována, o tom, ač pilně jsme po tom pátrali, zpráv nikde jsme nenašli; můžeme tedy důvodně souditi, že budova z roku 1479 sloužila účelům školním, až dosloužila. K ní vztahuje se popis, jejž učinil dne 25. února 1625 císařský rychtář Jan z Tulechova, [36]) který praví pojednav o chrámě sv. Barbory: »Při kterémžto kostele na vršku fara s zahrádkou při ní a v ní tři světničky a komor devět se nacházejí. A dole pod ní nad dolem Voslem, kdež někdy, jak se zpráva činí, trejb bejval, škola sama o sobě, v níž jest jedno auditorium pro mládež a světnička s komorou pro rektora školního a jiných komor pro žákovstvo přespolní, jehož se tu vždy jistý počet choval, osm. Ta škola nyní ode dvou let pusta zůstává a taková škoda v ní učiněna jest, že [na] opravení toho velký náklad býti musí.«

Rozměrů právě tak skrovných, ne-li ještě skrovnějších, byla asi také stará dřevěná škola při farním chrámě sv. Jakuba vedle Vlaského dvora. Ta as po samý konec XVI. století trvala v tom způsobu, jak byla vystavěna po r. 1424, kdy celá Hora ohněm zničena. Čas ovšem jí pevnosti nepřidal; proto dočítáme se již r. 1537 smutné zprávy, že byla velice sešlá a hrozila sesutím. [37]) Bylo ovšem povinností rady městské postarati se o novou školní budovu, ale ta v době, kdy při každém větším vydání, které obci hrozilo, byla na snadě výmluva, že celé město jest »propavováno«, t. j. neplodným nákladem na hory ochuzeno, neměla na spěch. Tenkráte za skutečného nedostatku a všeobecného skrblictví zámožnějších trvalo velice dlouho, než vyskytl se škole mecenáš, ale konečně našla ho přece v osobě Zikmunda Kozla z Riesentálu, [38]) který začav z mála dodělal se velikého jmění. Zikmund Kozel někdy před r. 1586 chtěje v domě svém vedle radnice v nově vystavěném pro pohodlí své míti lázničku [39]) žádal radu, aby směl z obecního vodovodu do ní vodu vésti. Aby pány snáze k povolení naklonil, slíbil, že dá na stavbu nové školy 50 kop gr. č. Když pak dne 27. srpna 1586 o naléhavé potřebě stavení nové školy v radě jednáno, Kozel upomenut na slib daný (č. 49) odpověděl, že »ne proto, že se mu ta voda pouští, takových 50 kop gr. se uvolil dáti, ale pro tu lásku, kterouž k škole a tomu místu má; a co onen čas před panem rychtářem JMC připověděl, při tom že stojí«. Tak získala škola Vysokokostelská dobrodince, který položil první peníze na novou její stavbu. Našel-li příklad Kozlův následovníků, nevíme a skoro bychom o tom pochybovali, neboť dosti dlouho

[36]) Zpráva jeho ke komoře o záduší kutnohorském v archivě městském.

[37]) J. Šimek, Kutnohorské příčinky k dějinám českého školství v Pam. Arch. XVI, str. 294.

[38]) Viz o něm poznámku k č. 49 na str. 38.

[39]) Dačický II, 77.

trvalo, než našly se prostředky z měšce obecního, aby na místě staré chatrné budovy dřevěné postavena byla nová na tehdejší dobu nádherná od kamene. Konečně však přece k tomu došlo r. 1594.[40]) Skromný mecenáš Zikmund Kozel objednal si prostřednictvím přátel svých Adama Hubera a M. Daniele Adama z Veleslavína u proslulého tenkráte básníka příležitostného M. Jiříka Karolida z Karlsperka na oslavu té události celou sbírku básní,[41]) které širému světu hlásaly slávu jeho a lichotily jeho ješitnosti tou měrou, že odhodlal se sáhnouti mnohem hlouběji do sáčku, než byl po tu chvíli učinil.

---

[40]) Dačický II, 47. Budova školy Svatojakubské málo změněna slouží do té chvíle za obydlí arciděkana a kaplanů. Portál z červeného mramoru zdobí erby Zikmunda Kozla z Riesentálu a Mikuláše Vodňanského z Čázarova, který, když škola stavěna, byl císařským rychtářem v Hoře, a zajisté více této své hodnosti a přátelství s Zikmundem Kozlem než poskytnuté pomoci hmotné děkuje, že erb jeho na portále umístěn

[41]) Básně ty vyšly pod titulem: *Liber Epigrammatum* ad nobilem virum d. Sigismundum Kozelium à Rysenthal, pro schola superiore Kuttenbergensi M. Georgii Carolidae à Karlsperga. Pragae. Typis M. Danielis Adami anno MDXCV. Na rubu titulu je znak Kozlův. Listů má knížečka ta 32. V předmluvě praví Karolides: »Parui ad postulata tua hortatoribus clarissimis dno Adamo Hubero at M. Danieli Adamo . . . et libellum epigrammatum pro schola reipublicae vestrae recens pietati et literis exstructa, juventuti patriae dicata, Kuttenbergae novo ornamento facta confeci ea diligentia, quam tui et amicorum hortatorum apud me autoritas requirebat domesticaque negotia patiebantur . . . Scribebam ex aedibus meis ad 14 Calend. Martii anni salutis humanae MDVC, rerum fatalium in communi calamitate VII.« Vizme některé ukázky ze sbírky, věnované vesměs chvále Kozlově. Na listu A 3: *Schola maior Kuttenbergensis recens erecta auctore Sigismundo Kozelio a Ryzenthal ɔc.*

Haec antiqua situ jam jam casura ruinae
  Viderat, ut princeps sit schola, signa suae,
Nemo inclinanti, praeter consueta senatus
  Munera, praesentem ferre parabat opem:
Kozelius donec motus pietatis amore,
  (Qui fasces Kuttna primus in vrbe gerit),
Principis tenui, mox ab radicibus imis
  Tam pulcrum egregio Marte novavit opus.
Perpetuosque dedit sumtus vitamque juventae,
  Quae Christum hic studiis Pieridesque colet:
Rarae hoc exemplum in Musas pietatis ad astra
  Tollite Musarum quotquot amatis opes.
Non nostrum hoc vidit, nec auorum ignobile seclum,
  Vix aetas similem proferet ulla virum.
Vive Sigismunde et felicem transige vitam,
  Dum schola erit, mittant vel tibi Fata pacem.

Aliter anno adjecto:

HaeC sChola KozeLIo KVtnIs aVtore noVatVr
TrVX SCItha CVM faLsa Pannones arte rapIt

Na listu D 1: *Ad juventutem scholasticum pro Sigism. Kozelio.*

Grata Sigismundo patriae prognata juventus
  Esto; domum et vitam munere cujus habes.
Quove magis sis grata, Deum prece posce, patronum
  Hunc tibi quo servet, te sibi, utrique scholam.

Kutnohorští majíce novou školu, kterouž o pohodlí žákův i officialů dle tehdejšího názoru [42]) nadbytkem bylo postaráno, zatoužili po tom, aby i vnitřní organisací svou nad jiné školy vynikala a dodala městu lesku co největšího. Prostředkem nejvhodnějším zdálo se jim, aby postavili v čelo školy muže jména zvučného, proslulého učeností. Byla blízka myšlénka, že sotva najdou koho, kdo by, maje vlastnosti, po nichž toužili, ucházel se o úřad, spojený s tak skrovnými a nejistými příjmy, jaké míval do té chvíle správce školy Vysokokostelské. Tu pomohl zase Zikmund Kozel, věnovav 200 kop s tím ustanovením, aby zakoupen byl dvůr, z něhož by na plat rektora školního, který měl býti vrchním správcem obou škol, vycházelo aspoň 50 kop gr. č. Obec přidala 30 kop a koupen za 230 kop gr. č. od Václava Luňákova, poddaného Horského, dvůr kmetcí v Poboři, k němuž přikázáni robotou poddaní z Pobořе i Blinky, tak že z výnosu jeho nejen zabezpečen plat vrchního správce, ale i něco přebývalo pro stůl žáků (č. 73).

Hledajíce pro místo vrchního správce, nadané platem lepším, než jakému se těšili toho času professoři university Pražské, osobu vhodnou, připadli Horští — nevíme jakým způsobem — na Augustina Lukana ze Svídnice, který dosáhl gradu mistrského na akademii Marburské v Hessích. Vyjednavše s ním, že úřad, který mu podávali, přijme, ucházeli se po starém obyčeji o stvrzení jeho u rektora university Pražské. Ale tu narazili na odpor. Mistr Marek Bydžovský z Florentýna, rektor university, po třikráte (č. 67—69) odepřel potvrditi Augustina Lukana za vrchního správce škol Kutnohorských, uváděje vždy za důvod, že týž neučinil zadosti tomu, co universita na něm žádala. Konečně však stalo se přece po vůli Horských, M. Augustin, podrobiv se tomu, co universita na něm žádala, uvázal se v úřad vrchního správce, ale netěšil se dlouho z místa toho, neboť zemřel během roku 1597.

Po smrti jeho zas měla rada městská s hledáním nástupce nesnáze nemalé, proto musila se odhodlati k tomu, že prozatímně svěřila správu škol M. Janovi Hubeciovi Čáslavskému (č. 71), ohlížejíc se při tom pilně po vrchním správci, jejž konečně nalezla v M. Vavřinci Sarkandru Falkenberském, který tou dobou byl již od více let správcem školy v Chrudimi. Sarkander než místo přijal, smluvil s radou a přibranými k poradě té kněžími dne 3. února 1598 (č. 80) nový školní řád (č. 73), který směřoval jednak k organickému spojení obou škol městských pod vedením společného vrchního správce, jehož práva i povinnosti v něm přesně vyměřeny, jednak hleděl povznésti školu Vysokokostelskou na jakýsi druh akademie, uváděje do ní některé věci jen při universitách obvyklé, hlavně však obíral se hmotnou stránkou postavení učitelstva, jehož příjmy stálé i případné až do nejmenších podrobností vyměřeny. Vyjednávání s universitou ve příčině potvrzení M. Vavřince Sarkandra za vrchního správce škol Kutnohorských a schválení nového řádu školního pro Horu zavdalo příčinu k rozsáhlé korrespondenci, která jen

[42]) K nynějším budovám, sloužícím stejným účelům a asi stejnému počtu chovanců, ku př. k arcibiskupskému konviktu v Příbrami nebo dokonce Strakovské akademii v Praze ovšem novou tehdejší školu Vysokokostelskou nesmíme přirovnávati.

částečně se nám zachovala (č. 74—81), ale konečně i tentokráte ostali Kutnohorští vítězi a M. Vavřinec Sarkander ve správu škol jejich se uvázal. Bohužel ne na dlouho; neboť již dne 19. října 1599 stal se obětí moru, jemuž již před ním dne 19. září byl podlehl kollega jeho při škole Vysokokostelské Jan Kosorský, rodák Horský, a dne 15. listopadu správce školy Svatobarborské Jiří Veverýn z Kranychfeldu, rodák Německobrodský. [43])

Kutnohorským nastala nová starost s hledáním vrchního správce, jejž tentokráte podala jim universita. Stal se jím slavný již M. Jan Campanus Vodňanský, kterému tou dobou nabízena professura (č. 84), v niž k naléhání akademického senatu na jaře r. 1603 se uvázal (č. 93).

Ač platy učitelů Kutnohorských byly nemálo zlepšeny a zejména příjmy vrchního správce byly tak vysoké, že i závist professorů universitních budily, přece učitelé jako kdy před tím často se střídali. Nicméně školy Kutnohorské zachovaly svůj lesk až do svého zániku r. 1623 a uměly na sebe obraceti pozornost měšťanstva slavnými zkouškami žáků, které konány dvakráte v roce okolo sv. Havla i sv. Jiří (č. 95, 100, 126, 128, 134, 139, 146, 151, 161, 172), veřejnými disputacemi officialů školních, jež čtyřikráte do roka poutaly pozornost Horníků akademicky vzdělaných (č. 124, 126—128, 133, 137, 141, 149, 162, 172, 175), konečně občas představeními divadelními (č. 138, 163), k nimž do Vlaského dvora sbíhali se lidé ze všech stran.

Bohužel byla doba utěšeného rozkvětu škol Kutnohorských příliš krátka. Přišla pohroma bělohorská s následky svými a r. 1623 učinila konec školám protestantským Svatobarborská škola načisto opuštěna, Vysokokostelská, ovšem s officialy katolickými, o něž postaral se nejvyšší mincmistr Vilém Vřesovec z Vřesovic, živořila ještě několik let (č. 177—179), když však ujali se školství vyššího jesuité, klesla na školu nižšího řádu, která poskytovala nemnohým žáčkům pouze nejnutnější elementární vzdělání.

---

[43]) Srovn. Epitaphia Josephi Heliadis et Christophori Matthebaei M. Laurentio Sarcandro, Joanni Cossorio et Georgio Veverino scripta. Pragae 1599.

I.

cc. 1520 (v Kutné Hoře).

Správce školy u sv. Barbory v Kutné Hoře oznamuje radě, že nadále při té správě školní ostati nemíní a prosí, aby škola byla dřívím opatřena.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

VMti páni šephmistři, páni. Tak jak sem se předešle dožádal, abych na otázku VMti o mém této školy spravování neb nespravování konečný svůj oumysl odevřel, na to pamatujíc, nechtěl jsem toho déleji zanedbati. Protož kdy sem sobě rozvážil své některé těžkosti, kteréž sem několikrát trpěl s strany zdraví svého, tudíž také leta minulého platy, jako my říkáme accidenci, pro řídkost a málost pacholat, které jsem bral, dosti špatné a churavé, neb recordací, (ten jest muoj nejjistčí důchod), tý nejvíc III groše mívám. Na ty se musím dost skrovně chovati, abych k nim něco na útratu nepřiložil. Zimní platy jakž takž státi mohú; chyba, že sme jistě mnohdykrát louskali zimu a ještě ji často polouskáme pro nedostatek dříví a nevýtopnost světnice. Nejvejš pak, kdy sem sobě rozvážil tu nezdárnú naši čeládku školní, kterú sem zde pokusil býti mnohym nenavedenější než sem jinde míval, v pravdě litoval sem toho a lituji, že žádost VMti naplniti nemohu, kterúž já sobě, v pravdě pravím, nemálo vážím. A kdyby snad svrchu dotčených i jiných, (kteréž pro krátkost zanechám), příčin nebylo, nic míň bych ji sobě nevážil než jako hodno slušného rozkazu. A poněvadž pak ty příčiny jsú vedle mého zdraví dost hodné a na to štěstí správce školní snad dostatečnější a hodnější VMti se nahazuje, bez starosti žádám, že mi v tom neráčíte za zlé míti, že sem se tak brzo odsud pohnúti mínil. Bych měl s kejm krom školníků pracovati a mohl při tom platu letním, kterýž skůro s kantorem rovný beru, a druhdy on víc vezme, bych mohl, řku, zuostati při tom platu, snad bych svůj úmysl změnil; ale poněvadž nemohu při tom zuostati, a nemám také s kým pracovati, což mám tu co kuol vosaměti, an domácích a to velmi chudých, já nevím, jestli jich všech dvaceti? Tudy jak to schází, že jich tak málo? Předků-li mých zanedbáním, čili mnou, čili officiály, čili rozkošnými syny a folkovnými staršími, či že [škola] tak daleko jest od města, já tomu nerozumím. Než za to jediné žádám, že mi v tom za zlé míti neráčíte, a mne v tom v nestálosti nestíhati, že mnou odsud ty příčiny pohejbají. Neb co se z potřeby děje, ne všecko ouhony hodné jest. Protož VMti věřím, že, rozvážíc to opatrně a zdravě, neráčíte mi toho ve zlé obraceti. Já v čemž bych možným VMti posloužiti mohl,

nechci se toho nikdy lehce strhnouti, nýbrž vždycky se chci rád schopným a hotovým dáti naleznúti.

Naposledy VMti prosím, že nás dřívím ráčíte rozkázati opatřiti. Teď od nového leta vždycky se o ně těžce nuzujeme. Kdy se zvoníkovi rozkáže, aby nám jich z fary dal, tehdy nám jich co na lžičku odměřuje, dosti se prve pro ně nazvihře, než nám jich dá, a před panem Janem, kostedlníkem, tak jakž i předky naše nás, kde můž, omlúvá, že jich mnoho spálíme. Tak jest, dává se tomu místo, že se jich mnoho spálí, ale poněvadž pak pán buoh neráčí uleviti, a světnice nesmírně spousta hrubá a nevýtopná, jakž jest tomu učiniti? Já to mohu říci, že nevím, trpěl-li sem kde tak často a tak čistě zimu jako zde. Ano i proto někteří z žáků i domácích jsou mi z školy odjati, spravivše své starší, jak míváme teplú školu. A též žáci tito, ačkoli mnozí dost nezdární, však, jak sám to uznávám, nemohúc zde státi, trpíc mnohú strany újmy milosrdenství lidského obtížnost, dosti těžce sú ode mne přes zimu obdržatí. Tuto žádost na VMt z velké potřeby přinucení vskládám, ačkoli sem dlouho se zdržoval, abych tím VMt nezaneprazdňoval, avšak poněvadž sem toho zniknúti nemohl, věřím, že mne i mé žákovstvo neráčíte v tom zanedbati neb opouštěti.

Správce školy Svatobarborské.

Na rubu regest: Rector školy u sv. Barbory, že zde zuostati nemuože.

II.

1521, 13. dubna (v Praze).

Mistr Václav z Litomyšle, rektor university Pražské, přimlouvá se za Jana Kambálka, bakaláře, rodáka Kutnohorského, aby byl za správce školy u sv. Barbory přijat.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 216.)

Službu svú vzkazuji, slovutné a vzáctné opatrnosti páni a přátelé milí. Joannes baccalář, *) ukazatel psaní tohoto, skrze některé přátely své znamenité jsa toho dostatečně zpraven, kterak by baccalář a rektor školy VMtí u svaté Barbory již úmysl jměl, zdáliti se školní práce, kterúž vedl a ještě nepřestává [vésti] při dítkách v městě VMtí, žádal jest mne, abych přímluvu psaním svým k VMtem učinil, téhož místa k dobrému zpravování abyšte jemu příti ráčili; on že práci k tomu náležitú podstatně vésti chce, zakazuje se, jakož není za nepodobné, poněvadž zpráva o něm dobrá jest. Protož k VMtem snažně se přimlúvám a žádám, nébrž i podle pořádku dobrého a úřadu rektorského[ho] podávám, věře, VMti, že to tak [po] žádosti mé učiniti a témuž baccaláři, poněvadž i mezi VMtmi rodilý jest, toho nad jiné příti ráčíte, pro snažnú žádost mú a přátelství dobré to učiníce. Nebo snad i tudy VMtem poctivost muože ruosti; jest naděje dobrá; a já také, když poznám žádostnú tuto přímluvu jemu býti užitečnú, podle možností svých, pokudž by jedné vystačiti mohly,

*) Roku 1530 uvádí se Jan Kambálek z Chocemic jako písař radní v Čáslavi. (Archiv Kutnoh. č. 542.)

tolikéž i mnohem více libosti abych VMtem okazoval, dám se naleznúti hotový dle přátelství dobrého. Prage sabbato in crastino reliquiarum anno ꝺc. M⁰V^c^XXI⁰.

Mistr Vácslav z Litomyšle,
učení Pražského rektor.

Na rubu: Slovutným a vzáctným pánom šephmistrom a panuom spoluradním na Horách Kutnách, pánom a přáteluom milým.

Po straně regest: Mistr Václav Šišmánek, rektor vniuersitatis, o Jana Kambálka, aby jemu rectury u svaté Barbory přáli.

III.

1521, 13. září (v Praze).

Mistr Václav z Litomyšle, rektor university, oznamuje Kutnohorským, že k žádosti jejich stvrzuje Pavla bakaláře za rektora školy u Vysokého kostela, a žádá, aby ho k tomu měli, by na examen mistrovské se připravil.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 217.)

Slovutní ctihodní páni všefmistři, páni a přátelé milí. Jakož jste na mne vznesli o Pavla baccaláře, abych ho VMtem při škole u Vysokého kostela za rektora přál a stvrdil ꝺc. I ač bych VMtem mohl s jinými mistry příčinu oznámiti, pro kterú by se to na tento čas státi nemohlo, však znaje VMti k sobě dobré přátelství, toho neodporuji a Vám jeho podávám i stvrzuji pro VMt i jiné vše jsa hotov učiniti, i také poněvadž kanovník muoj děkan Váš a farář budoucí u Vás býti má, jemu také nemohu přátelství zapříti ꝺc, však za to VMti žádám, pod tú příčinú již jmenovaný baccalář ať tu školu spravuje, kdyby jemu dáno bylo znáti, aby na examen mistrovské šel a VMt abyšte jeho k tomu přidrželi pro obecné dobré i učení toho. Datum Prage feria VI ante exaltacionis crucis anno ꝺc. XXI⁰.

Mistr Václav administrator,
učení Pražského rektor.

Na rubu: Slovutným vzácným pánuom všefmistruom a pánuom spoluradním na Horách Kutnách, pánuom a přáteluom milým.

Po straně regest: Rector vniuersitatis, že podává rectora k Vysokému kostelu Pavla baccaláře a jej stvrzuje.

IV.

1525, 3. března (v Praze).

Mistr Havel z Žatce, administrator Pražský, přimlouvá se za Jiříka Harovníka z Prahy, bakaláře a správce školy u Matky Boží před Týnem na Starém městě Pražském, aby od sv. Jiří za správce školy u Vysokého kostela byl přijat.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 370.)

Modlitbu svú vzkazuji, pane šefmistře, VMt páni a přátelé zvláště v pánu bohu milí. Žádost pánuov a přátel Jiříka Harovníka,*) rodiče Pražského, baka-

*) Jiří Harovník z Prahy stal se bakalářem roku 1524. (*M. Marka Bydžovského z Florentina:* Liber intimationum quarundam publice in alma academia Pragensi editarum

láře ctného téhož učení slavného a správcí školy Matky Boží před Taynem, jest na mne vznešena, abych o něho slovem pravdy přímluvu k VMtem učinil tak prospěchu, aby podle námluvy s panem děkanem VMtí u Vysokého kostela školy při svatém Jiří býti mohl. Jejichžto slušné žádosti i pro jeho dobré a ctné zachování a pilnost při práci školní odepříti spravedlivě kterak bych mohl nenalezaje, i VMti snažně žádám, že jeho za rektora (poněvadž pan mistr jinaj neměl by býti), přijíti a mé přátelské přímluvy k VMtemráčíte užiti dáti. A já VMtem vším volným přátelstvím rád se dáti chci odměnně poznati. Dán v Praze první pátek postu leta páně MV[c] XXV[o].

Mistr Havel z Žatce,
administrator Pražský.

Na rubu: Vzáctné opatrnosti panuom šefmistru a raddě města Hor Kutten, pánuom a přáteluom svým zvláště milým.

Stranou regest: Administrator přimlouvá se za Jiříka baccaláře, k Vysokému kostelu při sv. Jiří aby rektorem byl.

V.

1529, 5. března (v Kutné Hoře).

M. Pavel, písař radní v Hoře, žádá rychtáře Třebešického, aby Jana, kantora Svatobarborského, ze závazku cti a víry, že se postaví před právem Třebešickým, propustil, protože při svou s Lukšem Dlabačovým vyříditi chce před právem, k němuž oba přísluší.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 516.)

Službu svú vzkazuji, opatrný pane rychtáři, příteli milý. Zprávu mi učinil Jan, kantor od svaté Panny Barbory na Horách Kutnách, o příhodě své, která onehdy u Vás v krčmě, když z Čáslavě šel a se opozdil, mezi ním a Lukšem, Dlabačovým synem, se sběhla. A protože ctí a věrú jest zavázán, aby se před Tebú stavěl tuto neděli najdřív příští, i oznámil jest týž kantor, že pro nedostatek na zdraví skrze úraz stavěti se a tam jíti by nemohl, žádaje mne, abych se k Tobě i jiným pánuom konšeluom přimluvil, abyšte jej, znajíce jeho nedostatek, z toho závazku propustili. Protož já Vás za to žádám, že téhož Jana kantora z toho závazku cti a víry propustíte, neb on jest na tom, jedva když se pozhojí, že téhož Dlabačova syna z toho, což se jemu od něho bez viny stalo, viniti chce, poněvadž pod tím právem jest, jako i on. A protož slušné jest, aby k tomu právu, kterémuž přísedí, oba poddáni byli a zvláště, poněvadž jeho vinou ani počátkem to nepřišlo a z toho že se chce vyměřiti. Protož věřím Vám, že mu na žádost mú to učiníte, jakož já chtěl bych se Vám toho odplatiti jako přáteluom milým. Odpovědi žádám. Dán na Horách Kutnách v pátek po přenesení svatého Václava leta páně M[o]V[c] XXIX[o].

Mistr Pavel, písař radní na Horách Kutnách.

Na rubu: Opatrnému panu rychtáři v Třebešovicích, příteli mému milému.

---

et clarorum virorum de eadem benemeritorum epitaphia. Rukopis kníž. knihovny Lobkovické v Praze Nro. 384 na listu 24. Rukopis ten budeme citovati v poznámkách dalších *Lib. int.)*

VI.

1531.

Kateřina, vdova Jarošova, žalovala před právem města Kutné Hory Daniele syna Jetlíkova z Vysokého Mýta, kantora při škole Vysokokostelské, že v den Hromnic u večer manžela jejího v hádce tesákem poranil, od kteréžto rány Jaroš třetího dne zemřel. Soud uznal (dne 12. července) Daniele vinným, načež sporné strany (dne 6. září) srovnaly se tím spůsobem, že Daniel podvolil se dáti Kateřině Jarošové a sirotkům jejím 50 kop gr. č., a sice 25 kop na vánoce nejprv příští a druhých 25 kop odtud v plném roce též na vánoce.

(»Liber sententiarum« z let 1510—1535 na listu L 29 a sl. a M 13 a sl. a »Kniha smluvní« z let 1528—1543, na listu F 28, obě v archivě Kutnohorském.)

VII.

1543, 7. března (v Praze.)

Universita Pražská Kutnohorským podává Jana, rektora školy v Berouně, za správce školy u sv. Barbory.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svú vzkazujem, slovutné opatrnosti páni šefmistři a páni milí. Kdež ste nám oznámili, že byšte Ondřeje, rektora Kouřímskýho, k svatý Barboře sobě za rektora k svatému Jiří vzali na přímluvu pánuo Kolínskejch, však tak, byla-li by v tom vuole naše. I račte znáti, že prve, než toto oznámení od Vás k nám přišlo, na to místo k svaté Barboře s uvážením Jana, budoucího baccaláře, na tento čas rektora Berounskýho, k Vám sme podali jemu připověděvše, že tam bude. I poněvadž ste se ráčili až posavad ouřadem naším, kterémužto přináleží usuzovati, kdo by na který místo hoditi se mohl, zpravovati, věříme, že i tomuto našemu nařízení místo dáti ráčíte. Dán v Praze v středu po družbadný (sic!) neděli leta 1543.

Rektor a radda učení svobodného Pražského.

Na rubu: Slovutné opatrnosti pánuom šefmistruom a raddě na Horách Kutnách, pánuom přáteluom našim milejm.

Stranou regest: Pan rektor a radda vniuersitatis Jana baccaláře, rektora Berounského, za rektora k svaté Barboře podali.

VIII.

1543, 24. dubna (v Praze).

Mistr Jindřich Dvorský, rektor university, Kutnohorským píše, aby na Jana' nového správce školy u sv. Barbory, byli laskavi.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svú vzkazuji, slovutné opatrnosti páni šefmistři a páni milí. Joannes, budúcí bakalář a rector školy Vaší u svatý Barbory, maje se k Vám stěhovati požádal mne jest za list přímluvčí. I poněvadž mně to dobře vědomo jest, že kdekoliv jinde byl, chqval se chvalitebně a při svým povolání pilně a věrně

a bez ouhony a v Vaší škole týž tak se míní a slibuje zachovati, k Vám se zaň přimlouvám, že ráčíte na něj laskavi bejti a nad ním svou ruku držeti; což když ráčíte učiniti, páni mistři vniuersitatis i se mnou toho pilnější budou, abyšte mohli do škol města Vašeho spůsobný rectory mívati. Dán v Praze v Veliké koleji v outerej po svatém Jiří letha 1543.

Mistr Jindřich Dvorský ꝛc.,
rektor učení svobodného Pražského.

Na rubu: Slovutné opatrnosti pánuom šefmistruom a raddě na Horách Kutnách, pánuom přáteluom mejm milejm.

Stranou regest· Rector vniuersitatis o rectora se přimlúvá k svaté Barboře.

IX.

1543, 8. a 31. října (v Kutné Hoře).

Pře mezi Annou šenkýřkou, původem, a Janem succentorem, pohnaným, o dluh 20 kop gr.

(Memorabilia 1542—1547, f. D 30' a 44').

Anna šenkýřka vinila Joannesa *) succentora ze 20 kop gr. pravěci, že mu od čtyř let pomalu na jeho žádost na rozličné potřeby půjčovala. Proti tomu: že jest zlopověstná, že šilink u pranýře měla, že jí není povinen odpovídati a na to ukázal právo Ca I, A 2, 23. I jest vypovědíno, že se to právo vztahuje k jinému, jako kdy bylo o poctivost aneb o svědomí, a tato pře jest o dluh; a protož aby odpovídal. I žádal, aby řekla, kdy, kde a jak ten dluh vzšel a před kým mu půjčovala, při tom odpíraje, že zde čtyř let není než tři, a že mu ani jediného penieze nepůjčila, než jemu od pacholete dávala. Proti tomu: že neměl než jakús černú chaternú suknici, když zde byl ponajprve a že nepraví, aby čtyři leta půjčovala než od čtyř let, a že tomu čtyři leta budú, a že by mohla míti jednoho svědka, ale že zná, že jeden svědek nic není, žádaje (sic!), aby to přísahú zpravil. Proti tomu: že nemá toho práva učiniti. I jest nalezeno, aby toho svědka postavila, že chtí páni tu věc rozvážiti, když ten svědek postaven bude, a chtí se v tom spravedlivě zachovati.

(31. října). Anna šenkýřka proti succentorovi žádala, aby svědek byl čten. A po přečtení mluvila, že příčinu ukazuje, aby přísahu za ten dluh učinil, poněvadž přísaha jest konec sváru. Proti tomu: že měla šilink u pranýře a katu v rukou byla, že nemá práva užiti. Tu páni šephmistři a páni davše sobě čísti právo Ca I, A 2, 45: žalovati vyobcovaný nemuož, skrze Václava Vočku tuto vejpověď učinili: Poněvadž tato Anna v této obci skrze své neřády trestána, u pranýře mrskána i z města vypovědiena byla, čemu jest neodepřela, a aby jí milost zase učiněna byla, toho jest ničímž neukázala, k tomu i o času v kterém by měl ten dluh zjíti, chybila, z těch příčin že jí Jan succentor tou

---

*) Týž Jan succentor měl 6. srpna 1542 při o čest s Janem z Trocnova. (Memorab. 1542—47, f. B 31).

žalobou povinen není, aby ho s pokojem nechala. A poněvadž jsúc nepořádná žena do města tohoto všetečně se vebrala na posměch právu, že ji páni trestati ráčí, aby ji pan rychtář vzal do vězení; a co s ní dále páni míní, že jí tajno nebude.

X.

1543, 3. prosince.

Officialové školy Svatobarborské stěžují si před radou na Jiříka, zvoníka, že je stravou, jak náleží, neopatřuje.

(Memorabilia 1542—1547, na listu D 57.)

Bakalář od sv. Barbory i kantor a zvoník byli obesláni a jest k nim promluveno, jakož sem podali suplikací co se opatření stravy dotejče, aby oznámili. I mluvil bakalář, by měl vyčítati, co zvoník jim činí, aneb jak jest je obžaloval před pány, že by rozkoše hledali a kuřata a ptáčky jísti, (kterýchž nám jistě nikdy nekoupil), žádajíce, aby jim ty penieze dávány byly, a oni aby to zpravili a nač potřebí, když by k stolu přišli, dávali, aneb aby jim penieze dávali, co na koho z nich přijde, aby oni sami sobě stravu jednali, aby jim kuchařka strojila a on aby jich neopatřoval a oni aby pod ním [ne]byli. Proti tomu zvoník: že on jest nebyl na tom a není, aby měl jim jakú křivdu učiniti, aneb, což by nenáleželo, učinil, než pokudž by věc slušná byla a vystačiti mohl. Dictum per Heinricum Charvat: že z příčiny této rozepře odkládají páni do středy nejdříve příští, aby stáli zase, že konec bude mezi nimi učiněn.

XI.

1543, 5. prosince.

Rada Kutnohorská, aby učinila konec hádání o stravu, usnáší se, že bakaláři a kantoru u sv. Barbory bude dávati 16 grošů českých (téhodně) na stravu, aby si ji jednali, kde se jim líbiti bude

(Memorabilia 1542—1547, na listu D 59.)

Bakalář a kantor a zvoník od svaté Barbory byly obesláni a jest k nim domluveno, že není žádných pamětí, aby kdy v tomto místě podobná rozepře byla pro potravu a sem aby vstúpeno bylo a to pro samú nevhodnost, čemuž páni sú jistě neradi, že pan bakalář s kantorem stížili sobě šafování Jiříka nad sebú, že by nižší vyšší měl spravovati, a on též sobě jest stížil některé příčiny. A páni nevědúce, jakého prostředku vybrati, jakož pak i žádali kněze Matěje od sv. Bartoloměje, aby spravoval do sv. Jiří, ale on, ne tak pro práci kostelní, jako proto, což jest doslechl s strany potrav, toho učiniti nechce; a aby on bakalář dispensovati to měl, že by musel se odraziti od učení žákuov, nevidělo se pánům, aby měl bakalář dispensatorem stolu býti. A poněvadž pak páni nemohli prostředku najíti a aby měli tamž na faře i dříví páliti pro . . . . stu*) toliko, že by toliko byla škola obecní bezpotřebná, a

*) Místo nečitelné.

protož sú páni na tom, že to tak rozdělují, že jim páni chtí dáti 16 gr. českých, aby sobě stravu jednali, kde chtí. A zvoníkovi také bude učiněno; a kuchařky nebude potřebí. A co se onoho téhodne dotejče, poněvadž se sami odtrhli a z pychu, neoznámivše nic, nešli, a on potřeb nakoupil, a protož sami sú sebú povinni. A kuchařky též bude odbyto. Poděkovali z pravého nálezu.

XII.

1547, 24. ledna.

Rada Kutnohorská kárá správce obou škol pro nepilnost a špatnou kázeň officialů školních i žákův.

(Memorabilia 1542—1547, na listu O 14.)

Bakaláři byli obesláni a jest k nim domluveno*) o nepilnosti jich při žácích velkých a malých a že nemravně sú živi. Kumpáni pak a trunkati ti se nechovají náležitě a dávají se nacházeti v místech podezřelých a lidé o tom mluví a na pány vznášejí, co oni i mezi švadlenami dělají i s nimi do dvou hodin bývají, písně šeredné zpívají i tam po hospodách aneb v těch místech nenáležitých líhají. Též officialové, kantorové v kostele nebývají, než více po frejích a nočním takovém zpívání, jakoby žádnému ničím povinovati nebyli, ješto jináče než ležáci mají se chovati. Aby páni bakaláři v to nahlédli a takové věci zastavili a k nápravě přivedli, též i sami [jak náleží] se chovali.

XIII.

1552, 12. dubna (v Praze).

Universita Pražská dosazuje Kutnohorským Tomáše Ganymedova za správce školy u sv. Barbory na místě Jiříka Slada, který o sv. Jiří školu opustí.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 1122.)

Službu svou VMti vzkazujem, páni a přátelé naši milí. Jakož jste k nám jedno i druhé psaní učiniti ráčili, žádajíc, abychme školu v městě Vašem u svaté Panny Barbory správcem opatřili, poněvadž by Jiřík Slad, rektor tý školy, při času svatého Jiří nejprv příštího od Vás hnouti se měl ɔc. tak, jakž též psaní Vaše to v sobě šíře obsahuje a zavírá. I páni a přátelé naši milí, ačkoli sme prve toho oumyslu byli, abychom Vám podali té osoby, o kterouž toho dobrým pořádkem hledajíc píšete, a touž že v předešlém psaní míníte, tomu sme porozuměli, však poněvadž ještě toho žádáte, my také podle

---

*) S domluvami, které rada městská udílí učitelům, setkáváme se v knihách pamětních, v nichž zapsány jsou protokolly o sedění rady, dosti často (srovn. č. 43, 53, 54, 71, 72). *J. Šimek* ve článku »Kutnohorské příčinky k dějinám českého školství« v Pam. Arch. XVI, str. 291 uvádí ze starších dob, že rada udělila officialům školním důtku r. 1536 »že jsou málo pilnými«; r. 1538 »že školy opouštějí, v neděli procházky podnikají a povinnostem dost nečiní«; r. 1550: »že více frejů než školy si hledí, dosti nenaučí a latině nemluví«; r. 1569: »že ani školním mládencům lekce nečtou, neb majíce o 12 neb 11 hodin vstáti a se žáky pracovati, leží a spí do bílého dne«; r. 1575: »že katechismus dítkám nepředkládají a místo rekordací majíce žalmy čísti, toho nedělají«.

ouřadu našeho k tomu své povolení dáváme a Tomáše Ganymedei*) za správce svrchujmenované školy stvrzujem a při času dotčeném jeho k Vám vypraviti chceme. Dáno v Starém městě Pražském v koleji Veliké v outerej po květné neděli leta ꝯc. LII°

Rektor a mistři spolu radní učení Pražského.

Na rubu: Slovutné opatrnosti pánuom šephmistruom a raddě na Horách Kutnách, pánuom a přáteluom našim milým.

Stranou regest: Rector a mistři vniuersitatis Thomáše Ganymedei za správcí školy k svaté Panně Barboře dávají 1552.

XIV.

1552 (v Kutné Hoře).

Kněz Matouš Hradecký, farář u sv. Barbory, přimlouvá se za mistra Václava, správce školy u Vysokého kostela, aby za písaře radního byl přijat.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Vaše Milost, poctiví páni šephmistři a Vaše Milost páni spoluradní a Vaše Milost páni vobecní a páni přátelé moji v Kristu pánu milí. Toto psaní, kteréž teď VMtem činím, jinou příčinou žádnou není, než strany pana mistra Václava,**) kterejž školu při kostele Vysokým vod let několik spravuje a dítkám Vašim i všem, kteříž ho potřebují v této obci, (zvláště pak v listech latinskejch), podle svého umění s náležitostí přisluhuje v tom svého vlas[t]ního oužitku nevyhledávajíc, neb jest byl a ještě jest na tom, což by bylo užitečného této obci a poctivého VMtem, aby vo to pečoval. Ač pak takového vopatření za práci svou neměl jest, však seznávaje lásku (VMtí předně) k sobě, v jisté naději toho vočekával jest a vočekává, že, když k tomu příčinu slušnou míti ráčíte, vohlídajíc se na byt let jeho a v nich všecku práci snažnou jeho, vohlídajíc se na poctivé a pokojné chování jeho v této obci, že žádnému příčinou svou k zlému nebyl jest a VMtí že sobě nemálo vážil a váží, to všecko uvažujíc, že ho ráčíte vopatřiti. Teď již pak přišlo k tomu (poněvadž pán buoh prostředkem smrti ráčil pana Jeronima z Melhauzu z tohoto světa vytrhnouti), že ráčíte míti příčinu k vopatření pana mistra Václava, za kteréhožto i já snažně se k Vašim Mtem přimlouvám sa té naděje, že má přímluva u Vašich Mtí místo míti bude, že ráčíte ho za služebníka Vašich Mtí i této

---

*) Tomáš Ganymedes rodem ze Stříbra (Mysenus) stal se dne 14. července 1550 bakalářem (Monumenta universit. Prag. I, 152), načež veřejně disputoval o thesi: »An cognitio linguarum futuro theologo sit necessaria vel non?« (*Lib. int.* fol. 83). Opustiv školu usadil se v Hoře. Dne 25. března 1572 činí ho Jan Klaudius Stříbrský, kantor Kaňkovský, svým dědicem (srovn. č. 19).

**) Míněn bezpochyby M. Václav Didakt Turnovský, který od r. 1549 školu Vysokokostelskou spravoval a dosáhnuv gradu mistrského dne 16. června 1550 (*Lib. int.* f. 81) při škole setrval do roku 1555, načež stav se písařem radním v Hoře se usadil. Jeho dceru Lidmilu r. 1576 pojal za manželku Pavel Hraběšínský, také písař radní a do r. 1571 správce školy u sv. Barbory (srovn. č. 18. pozn.).

obce a za písaře radního na místo nebožtíka pana Jeronima přijíti, neb poněva[d]ž jest muž učenej a vážnej, poznávám to, že Vašim Mtem i této obci ke všemu dobrému bude; a to ráčíte poznati, že Vašim Mtem na žádnou lehkost nebude, neb i takovejch mužův konečně ráčíte potřebovati. Za vodpověď laskavou a přátelskou Vašich Mtí žádám.

Kněz Matouš H[radecký],*)
farář Barborský.

Na rubu: Pánům šephmistrům a pánům spoluradním i všem pánům přítomnejm k laskavému přečtení svěří.

Stranou regest: P. farář Barborský přimlouvá se o písařství městské za mistra Jana (sic!) 1552.

XV.

1556, 19. února (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti zakládají penězi Petra, succentora od sv. Barbory, který do ciziny se ubírá, aby dosáhl potvrzení na kněžství.

(Kniha smluvní 1544—1562, f. L 3.)

Petr, succentor od svaté Panny Barbory, maje na se ouřad kněžský přijíti a pro potvrzení toho ouřadu do cizí vlasti se vypraviti a jíti, dožádal jse jest toho na páních šephmistřích a raddě na Horách Kutnách skrze přímluvu poctivého kněze Šimona, místo pana faráře u svaté Panny Barbory, že jsú ho na tu cestu a potřebu jeho penězi, což by se mu nedostalo, založili a jemu půjčili jmenovitě 5 kop gr. č. a to na takový způsob, kdyžby se jemu pán Buoh pomohl zase navrátiti, že má a přiříká u svaté Panny Barbory býti do tří let pořád zběhlých a té summy pánuom a obci se odsluhovati; a pakli by toho neučinil aneb z příhody některé tomu dosti učiniti a zde býti nemohl, tehdy má a povinen bude, hned bez odtahuov tu summu pánuom a obci zase navrátiti; a to má uručiti a ujistiti dostatečně. A k tomuto zápisu se jest přiznal Petr succentor osobně v plné raddě feria 4, prima jejunii, anno 1556, pretore Joanne Ryssanek.

XVI.

1569, 18. ledna (v Kutné Hoře).

Smlouva svadební mezi Mistrem Mikulášem Rakovským, správcem školy Vysokokostelské, a Salomenou, vdovou po Janovi Žlutickém.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 2251.)

Staly sou se smlouvy svadební dobrovolný celý a dokonalý mezi panem Mistrem Mikulášem Rakovským,**) na ten čas správcím školy Vysokokostelský

---

*) O knězi Matoušovi Hradeckém viz Jirečkovu Rukověť I, 258.

**) M. Mikuláš Rakovský, rozený Uher, stal se roku 1562 bakalářem, při čemž disputoval o thesi: »Utrum poëtica an vero oratoria facultas sit praestantior nec ne? (*Lib. int.* f. 109). Brzo potom, jak se podobá, dostal se ke škole Vysokokostelské a jako rektor

na Horách Kutnách, s jedné a paní Salomenou, po někdy dobré paměti panu Janovi Žlutickém pozůstalou vdovou, z strany druhé a to takové, že jmenovaná paní Salomena dotčeného pana Mistra Mikuláše Rakovského z své dobré a svobodné vůle přijímá hned této hodiny za mocného hospodáře do všeho statku obapolního, kterýž má a míti bude, i na všecku svú a všelijakou spravedlnost, kdež jí koliv a po komž koli náleží a náležeti bude. Z takového pak všeho statku svého jmenovaného dotčená paní Salomena vymieňuje sobě dvacet kop grošův českých, s těmi aby měla moc a vůli podle libosti své učiniti, dáti, poručiti bez překážky jmenovaného pana Mistra Mikuláše Ra-

---

té školy dosáhl gradu mistrského r. 1565, při kteréžto příležitosti měl disputaci o thesi: »Utrum anima hominis sit mortalis an non?« *(Lib. int.* f. 133.) Oženiv se usadil se v Hoře a zemřel v domě svém »u Kačků« r. 1586. Dačický (II, 26) praví o něm, že byl »poëta carminuov latinských«. Nástupcem jeho ve správě školy Vysokokostelské stal se od sv. Jiří 1569 M. Vincenc Makovský z Makové, který téhož dne co Rakovský povýšen na mistra svobodných umění, při čem jednal o thesi: »An felici in fortuna prospera magis opus sit amicis, an vero in re adversa?« *(Lib. int.* f. 133.) Na něho r. 1572 žaloval děkan, že nemá řádu ve škole a místo vyučování raději spí. M. Vincenc Makovský zavolán do rady a ostře mu domluveno, že žáků nemá, neboť domácí odcházejí od něho k sv. Barboře. Dal za odpověď, že více žáků nepotřebuje. Téhož roku opustil Horu; později stal se rektorem školy Svatopetrské v Novém městě Pražském a jsa v úřadě tom zemřel dne 5. února 1581. *(Lib. int.* fol. 220.) Po něm byl správcem školy Vysokokostelské Martin Marcocius z Mohelnice (Miglicenus), od r. 1570 bakalář, který při povýšení svém hájil thesi: »Utrum qui sit bonus medicus, eundem quoque necessario esse philosophum.« *(Lib. int.* fol. 159.) Do Hory přišel z Kouřímě, odkudž přivedl s sebou žáky, jak praví děkan ve své žalobě r. 1573, nějaké »Mazuchy a Poláky«, pro něž prý chtějí žáci všickni odejíti, zvláště by prý byl nerad, aby odešla ta pacholata, která (děkan) u sebe chová. Proti pomluvě děkanově, že chodil v Kouřími po hospodách, zastala se ho rada, že jest dobrý mládenec; ostatně páni slíbili, že do školy dohlednou. Martin Marcocius, oženiv se již r. 1573, odstěhoval se do Čáslavě (*Šimek,* na uv. místě str. 153 a 154), kde stal se písařem, maje za nástupce v úřadě Jana Rosacia Sušického, nejstaršího syna plodného spisovatele českého Tomáše Řešátka Soběslavského († 1602). Jan Rosacius stal se r. 1573 bakalářem, při čemž jednal o thesi: »Utrum poëtica christianae reipublicae sit necessaria nec ne?« *(Lib. int.* fol. 170'), a r. 1576 mistrem svobodných umění. Při determinací po svém povýšení na mistrovství jednal o otázce; »An ad magistratus civilis officium pertineat curare reite institui adolescentes in pietate et literarum studiis nec ne?« *(Lib. int* fol. 184.) Roku 1576 odešel z Hory, kde byl nespokojen (*Šimek,* na uv. m. str. 151 , do Loun. V knize archivu Lounského I E 35 čteme ke dni 27. října 1576: »Outraty, když se do Prahy pro věci pana M. Jana Rosaciusa jezdilo, 5 kop, 27 gr., 4 peníze«. M. Rosacius měl v Lounech platu kvartálního 12 kop (bakalář 6 kop, kantor a succentor po 3 kopách). Správu školy Lounské měl na starosti do Povýšení sv. Kříže r. 1580, načež povolán na universitu za professora. (Za tyto zprávy o Rosaciovi díky zavázan jsem důst. pánu Fr. Štědrému, faráři ve Slavětíně.) Přičiněním jeho zrušen dne 7. března 1578 starý zvyk, dle něhož nákladem obce Lounské v den sv. Mikuláše strojen žákům hojný oběd, řečený »biskupský«, na místě kterého od té doby žákovstvu každý týden dáváno po celý rok po 10 gr. míš. (*A. Merz,* Archivalní paběrky o školách a učitelích lounských v »Učitelských Novinách« III. 1885. str. 350.) V letech 1580—1583 byl M. Rosacius professorem university Pražské, načež přijal místo radního písaře v Kolíně a tu oženil se s Annou, zámožnou dědičkou někdy primatora Jiříka Pachty. Leč zemřel již dne 29. listopadu 1584 maje věku asi 30 let. (*Vávra,* Dějiny Kolína I, str. 199.) Spisy jeho uvádí Jireček v Rukověti k dějinám literatury I, str. 197.

kovského. Jestližeby pak pán bůh jmenovanou paní Salomenu prve nežli pana Mistra Mikuláše Rakovského z tohoto světa prostředkem smrti a bez kšaftu pojíti ráčil, tehdy takovej její statek všecek zouplna i s těmi XX kopami gr. č. podle těchto smluv svadebních dobrovolných při panu Mistru Mikulášovi jakožto manželu jejím plným právem zůstati má bez všelijaké syna a bratra jejího i jiného každého člověka překážky a naříkání. Proti tomu jmenovaný pan Mistr Mikuláš Rakovský týmž a takovým způsobem jmenovanou paní Salomenu přijímá hned této hodiny do všeho svého statku obapolního i na všecku svou a všelijakou spravedlivost, kteráž mu po rodičích a přátelích jeho náleží a náležeti bude, za mocnou hospodyni. Z takového pak statku svého obapolného též sobě toliko XX kop gr. č. vymieňuje a v moci své zanechává a zůstává (sic!), tak aby s týmiž XX kop. gr. č. měl moc a vůli učiniti, dáti a poručiti buď jmenované paní Salomíně aneb komuž by koliv jinému chtěl bez překážky též paní Salomeny. Jestližeby prve nežli jmenovaná paní Salomena a vzláště bez kšaftu umřel, tehdy takový jeho všecken statek obapolní při paní Salomíně bez naříkání každého člověka pokojně zůstati má však tak, jestližeby dítek žádných spolu neměli. Pakli by pán bůh všemohúcí z milosti a požehnání svého svatého dítky, syny neb dcery, jim spolu dáti ráčil a živi pozůstaly po jeho smrti, tehdy táž často jmenovaná paní Salomena v takovém společném obapolním statku toliko třetinu míti má a děti pozůstalý živý dva díly; tak jakž se ten dobrý pořad na těchto slavných Horách Kutnách při tom zachovává podle práva. A tyto smlouvy svadební pro širší toho pamět, jistotu a dobrý pořad v knihy městský zapsány býti mají. Dálo se v outerý před svatými Fabianem a Šebestianem leta páně ɔc. LXVIIII.

K těmto smlouvám přečteným v raddě přiznaly se obě straně a aby do kněh městských mezi jiný zapsány byly, žádaly. I jest jim k žádosti jejich povoleno f. 4. Quasi modo letha ut supra LXVIIII.

XVII.

[1569]

Disticha vyvěšená na stěnách školy Vysokokostelské ku povzbuzení učitelů i žáků. *)

(Otištěna v »Epicedia clarissimo viro D. Joanni Tapinaeo, civi et notario Gutenbergensi . . . srcipserunt amici«. Pragae 1569.)

Carmen in pariete scholae Altae aedis Gutebergensis inscriptum.

Pieriis Musis isthaec castisque Camoenis
Est domus et studiis litterulisque data.
Gutteberga potens in eam curare scholarchas
Ipsa solet doctos ingenuosque viros.

*) Známost veršů těch děkuji laskavosti pana professora Ant. Truhláře. Za původce jejich pokládám M. Mikuláše Rakovského, který do počátku roku 1569 byl správcem školy Vysokokostelské. (Srovn. č. 16.)

Scilicet, ut doceant charam teneramque iuventam,
Tradant huic artes cum pietate bonas,
Ut pueros doceant mores constanter honestos
Et de sincera relligione Dei.
Namque Deo gratum est teneram docuisse iuventam,
Nil studio tali dignius esse potest.
Crede mihi, recte teneram quicunque iuventam
Ornat doctrina moribus atque bonis,
Principio laudem, post tandem praemia sumit
A Domino; solvit nam pia facta Deus.
Vos alios artes igitur quicunque docetis,
Sumetis magni praemia magna Dei.
Rarior et quamvis in vos sit gratia vulgi,
Attamen a Domino gratia vestra manet.
Cumque Deus certo promittat praemia cunctis,
Ingenuas artes qui bene cunque docent:
Vester inanis erit nunquam labor hic licet ingens,
A Domini veniunt nam bona cuncta manu.
Vos igitur sitis certi, quod praemia digna
Certo sumetis, quae Deus ipse dabit,
Pulvere de terrae cum surgent corpora vestra,
Aethereis fient lucidiora polis.
Inque schola pueros quem vos docuistis Jesum,
Ad summi is ducet vos sua regna patris.
Revera est talis felix nimiumque beatus,
Omnipotens cuius comprobat acta Deus.
Haudque potest homini melius contingere quicquam,
Quam servire uni speque fideque Deo.

Aliud eidem scholae affixum.

Fige pedem, iuvenis, qui vis agnoscere Christum,
Qui poscis Latio nectere verba modo.
Grammaticam ingenuam mores discesque probatos
Et Latio reliquis promptius ore loqui.

Aliud.

Huc propera gressu celeri, studiosa iuventus,
Si cupis in studiis exeruisse caput.
Grammaticae primum praecepta salubria disce,
Sint basis haec studii tempus in omne tui,
Nec Latiae linguae primordia desere quaeso,
Disce sed imprimis excoluisse stilum,
Ut varios possis autorum noscere libros
Scireque, quid falso pectore turba gerat.

Huic te mox reliquas dialectica ducet in artes,
    Te erudiet scrupos solvere posse graves.
Ergo tui satagis placidas tibi reddere Musas
    Et tua Gorgoneo tingere labra vado.
Grammaticen, mores vigili conamine disce,
    Huic reliquas artes sedulitate strues!

XVIII.

1571, 19. června (v Kutné Hoře).

Smlouva svadební mezi Pavlem Hraběšínským, bakalářem, správcem školy u sv. Barbory, a Dorotou, vdovou od Bakalářů.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 2480.)

Leta 1571 v outerý po svatém Vítě staly se smlouvy svadební celý a dokonalý mezi slovutným panem Pavlem Hraběšínským,*) bakalářem od svaté Panny Barbory, z jedné a poctivou paní Dorotou, vdovou od Bakalářů, z strany druhé a to takový, že jmenovaná paní Dorota dávaje (sic!) se k stavu svatého manželství za manželku témuž panu bakaláři hned od actum těchto smluv dala se jest a těmito smlúvami dává se vším statkem svým a spravedlností svou, kterouž má aneb míti bude, a jeho do všeho statku svého za hospodáře mocného přijímá, však s tím doložením, že sobě z takového statku 50 kop gr. č. vymieňuje, s těmi aby moc měla činiti, buď panu bakaláři, manželu svému, a neb [komu] koliv jinému je dáti, jak by se jí dobře líbilo bez překážky každého člověka. Proti tomu on pan Pavel bakalář přijímá paní Dorotu manželku svou tolikéž hned od actum těchto smluv do všeho statku svého, kterejž má aneb míti bude, za mocnou hospodyni, tak aby ona paní Dorota v tom obapolním statku třetinu měla, jakž v tomto městě za řád se zachovává, mějte dětí neb nemějte. Dálo se ut supra.

Pavel Hraběšínský, bakalář, s Dorotou, manželkou svou, přítomni jsúce při právě podali těchto smluv a k nim se přiznali, a aby v knihy městský zapsány byly, žádali. K čemuž jest jim povoleno pretore Stanislao pellifice a. 1573 feria II. post Iudica.

*) Pavel Hraběšínský z Tábora (Paulus Rabiessinus Thaborita) povýšen za bakaláře dne 10. května 1570, při čemž disputoval o thesi: »Utrum quaelibet artes magnae exercitatione dialectices contemplationeque sublimium in natura rerum indigeant nec ne. (*Lib. int.* fol. 158'.) Oženiv se stal se písařem radním; ovdověv záhy pojal 7. srpna 1576 za manželku Lidmilu, dceru svého kollegy M. Václava Didakta (*Dačický*, II, 2), ale také s ní nepobyl dlouho, neboť 23. ledna 1581 ženil se po třetí, tentokráte s Marianou, dcerou Jana Pecha z Kouřima (*Dačický* II, 6). Roku 1582 zemřel v moru (*Dačický*, II, 10) a Mariana, vdova po něm, provdala se r. 1585 za Jakuba Holého »od Hutníčkův«, rodem z Hostinného (*Dačický* II, 17), a když podruhé ovdověla, za Augustina Šmilaura z Jihlavy, který ji přečkal, neboť zemřela 16. července 1596 (*Dačický* II, 57).

XIX.

1572, 25. března (v Kutné Hoře).

Jana Misenusa Klaudia Stříbrského, kantora Kaňkovského, kšaft.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 2557.)

Jan kantor Misenus Klaudius, rodič Stříbrský, leže v kázni buoží, však rozumu zdravého a paměti dobré užívaje učinil jest kšaft a pořízení o statečku svém, jímž jej pan buoh z milosti své svaté naděliti ráčil, přede pány na žádost jeho od pana šephmistra pana Jana Mokronysa vyslanými, panem Řehořem Vodičkou, panem Václavem Vyzinou a Jindřichem Trnkou, písařem radním, takové:

Což koliv statku svého mám na čemkoli, ten všecken poroučím a po své smrti dávám panu Tomášovi Ganimedesovi, baccaláři, tak aby jemu na to žádný nesáhal a v tom překážky žádné nečinil, to jest vůle má. Také to oznamuji, že já žádnýmu nic dlužen nejsem, kromě Jakubovi Stříbrskýmu z váhy 20 gr. č., ale má na to lamentací mý a jednu knihu o rytíři křesťanském. Orlojík, který mám, ten také poroučím panu Tomášovi Ganimedesovi. A z toho ze všeho aby vydal Marketě babě, která mne hlídá, kožíšek otáhlý barchanem pošitý.

Tento kšaft jednou i druhý přečten jest Janovi kantorovi, kterýž přeslyševše oznámil, že jest to jeho dcelá a dokonalá vůle v tom, žádaje, aby při tom tak, nic jinak zachováno bylo, jakž jest sobě tuto sepsati dal. Actum f. 3. Anunctiationis Mariae 1572.

Na rubu: Kšaft Jana Misenusa, kantora Kaňkovského. 1572.

Publikován feria 4 post Conductum Paschae 1572.

XX.

1573, 29. dubna (v Kutné Hoře).

Rada Kutnohorská věnuje školám roli, z jejíhož výnosu má vydáváno býti téhodně ke každé z obou škol po desíti pecních chleba.

(Liber haereditatum 1560—1583, f. I 11.)

Páni šephmistři a radda na Horách Kutnách s pány obecními a pány soudci poručili sou dáti zvorati obce za šibenicí nad rolí někdy Jakuba Srba mezi vrchní a dolejší cestou k Čáslavi běžící na ten konec a za tou příčinou, poněvadž by školy zdejší Vysokokostelská a u svaté Barbory špatně opatřeny byly a důchodův žádných, odkudž by nějaké pohodlí jim státi se mohlo, neměly, aby předkem nákladem a prací ze špitála takové dědiny dělány a osívány byly a odtud z špitála každého týhodne do jedné i druhé školy po desíti pecních na budoucí časy beze vší překážky se vydávalo. Kteréžto poručení leta 1563 se stalo a nyní do knih městských pro budoucí pamět poznamenati a vložiti rozkázáno feria 4 ante ascensionem domini 1573 praetore Wenceslao Vilémovský.

XXI.

1574, 25. května (v Praze).

M. Matěj Dvorský z Hájku, rektor university, Kutnohorským za zatímního správce školy u sv. Barbory podává Bartoloměje Petridesa Nymburského.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 2665.)

Službu svú vzkazuji, slovutné opatrnosti páni a přátelé mně přízniví. Zdraví a vedle toho jiného všeho dobrého Vám věrně přeji. Kdež k úřadu mému psaní činíce v něm oznamovati, že by Martin*) bakalář, správce školy Svatobarborské, za příčinou vstoupiti v svatý stav manželský umíněnÍ do města Loun obrátiti se konečně jměl a toho žádati, aby Alexander bakalář, na ten čas ludimoderator v osadě svatého Petra na Poříčí v Novém městě Pražském, na místo jeho do školy města Vašeho výš jmenované za správce k času svatého Ducha najprve příštího podán byl, ráčíte; pak poněvadž týž Alexander bakalář hledaje toho bedlivě povolení jest od pánův a starších i tolikéž od ctihodného kněze faráře osady výš dotčené k takovému jinam obrácení a mimo čas hnutí dosáhnouti a dožádati jse nemohl: a protož obrán jest Vám Bartholomaeus Petrides Nymburgenus**) a místo téhož Alexandra na tento čas, jakožto studiosus a alumnus učení Pražského, za vicerectora do školy často jmenované se podává a úřadem mým ve jmeno boží potvrzuje v té duověrné naději, že jeho přívětivě přijmouce v svém laskavém opatrování a ochraně jmíti a držeti ráčíte; nebo není pochybné, než že on také, pokudž náležité bude, svého povolání práce bedlivě vykonávati pošetří. Pán bůh nebeský račiž se Vám dáti všelijak dobře jmíti. Date v Starém městě Pražském v kolleji krále Václava jinak Císařské v outerý den památky sv. Urbana letha ɔc LXXIIII°.

Mistr Matěj Dvorský z Hájku,
rector učení Pražského.

Na rubu: Slovutné opatrnosti pánuom šephmistruom a raddě na Horách Kutnách, pánům mně laskavě příznivým.

Stranou regest: Pan rector universitatis o baccaláře Svatobarborského.

XXII.

[1575] (v Kutné Hoře).

Filip Göstel, rodák Jáchymovský a někdy učitel v Jáchymově, prosí radu Kutnohorskou, aby mu dovolila německou mládež mužskou i ženskou vyučovati.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Ernuheste, Achbare, Ersame, Wolweyse, fursichtige gonstige liebe Herrnn. Euer Ern. vnd ir sind meine dinst willig beuor. Vndt hab Euer E. w. mit

*) Martin bakalář rodem z Ovčár u Kutné Hory stal se správcem školy u sv. Barbory po odchodu Pavla Hraběšínského od sv. Havla 1571.

**) Bartoloměj Petrides Nymburský stav se r. 1575 bakalářem, při čemž disputoval o thesi: »Mundum a deo creatum esse ipsius ac providentia gubernari ex natura assumptis demonstrationibus probari possit nec ne?« (*Lib. int.* fol. 176), ostal při školství do sv. Havla r. 1577, načež, hodlaje se oženiti a v Hoře usaditi, opustil školu (srovn. č. 28).

diesem schreiben In vndertheniger demut zuersuchen nicht vnderlassen mögen, Demnach Ein Zeitlang in der Kayserlichen freyen Bergkstadt Zu Sant Joachimbstall Ich deuczche schul gehalttenn vnd Nunmals aber, weil das Bergkwerg alda mer gering Vnd dardurch wenig Einkhommen, die Leuth eins Theils in Noth vnd Armut geraten, Aber den segen gothes des Almechttigen wider erwartten mueszenn, damit aber ich Erlichen leuthen, sonderlich der Jugent, dinen möchtte, Auch dardurch erhaltten mich könde, meine beszerung zusuchen fürgenommen. Nachdeme aber Jeziger Zeit Alhir in dieser loblichen witberumbten freyen Bergkstadt Kuttenberg mit Teudscher schuel Inn Zimblich versehen, habe Ich solches, darmit der gemeiner Jugendt der deutschen sprach mit lesen, schreiben, Rechnen, Inen dardurch in Christlicher Zucht vnd forcht Gottes, darin sie möchten ertzogen vndt vnderweyszen, gedint werden mochtte, fur gueth geacht, Derwegen Ich dan mich Alhir herro begeben vnd Nach meinem armenn Vormögen Ein Itzlichen sein kindt, knaben Vndt mägdlein, Treulich vnd fleyszig zulernen, Auch von Ainem Idem Nach seinem Vormögen Ain Zimblichs Zunemen Erbothen, Langet derowegen An Euer Ernuhest vnd Ew. dis mein demutig bitten, dieweil Ich Aldo In S. Joachimbstal geborn vndt erzogen Vndt mein Haus vndt Hof sambt Weib vnd kindt habe thue Vndt aus schmelerung des Lieben Bergkwergs Vnd geringecz Berkwergs Einkhommenn mich an andere orther begeben muszen, Euer En vndt w. die wolle mir Armen diener gônstig Erlauben, Alhir ein offentlichen Anschlag Zuthun vndt schul zuhaltten. Wil gegen E. E. w. mich Auch gegen Idermenniglichen Ewiclich vndt frumblich, wie einem Erliebendenn Menschenn wol vnd Anstehet, vorhaltten, Wie vndt daran EEn vndt W. ein gönstigs wolgefallen haben sollen. Gonstiger Zuuorsicht EEw werden mir solches nicht waigern Vndt Thu e. w. mich in derselben schutz demutig beuellen Vnd vmb gonstig Antwort demutig bitten. Inn Eyll.

E. E. Vndt E. W.
dinstwilliger Philip Göstell.

Na rubu: An den Ernuhesten Achbarn wolweysenn Herrn Burgermaister, Richter vndt Rath der Kaiserlichen berumbthen freien Berkstadt Kuttenberkg demutige Supplication.

XXIII.

1575 (v Kutné Hoře).

Erasmus Felner, německý farář v Kutné Hoře, přimlouvá se za Filipa Göstela, rodáka Jáchymovského, aby při německé faře byl učitelem ustanoven.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Erbare weysse günstige gebietent herren. Nachdem Wir Deutschen in vnserer Kirchen *) yeziger zeit eines deutschen Schulmeistrs (so die kirch inn singen

*) Němcům ke konání bohoslužeb odevzdán chrám sv. Jiří za Kouřimskou branou. Tu byla také škola náboženské obce německé. Posledním při ní správcem byl Martin Wagner Mimoňský, který r. 1614 koupil dům nárožní při bráně kouřimské za 265 kop

vnd Anderen Christlichenn nottwendigen sachen, vnsere Christliche Kirch zu zierenn vnd zu Schmücken) Im mangel, Ist mir Einer mit Namen philip Göstel aus dem Jochamsthal von Erlichen vil christlichen leutten Commendiert Worden seiner getrewen Diensten Auch mercklichen fleiszes In Vnderweyssung mit rechnen, schreiben, lesen vnd die blühende Jugent in gottes Wortt vnd Anderen Christlichenn gott Wolgefelichen tugenten zu Vnderweyssen fürkummenn. Weyl dann Nun yziger zeit vnser kirch Eines schulmeisters Im mangel, zu dem Es nit allein gemeiner Deutschen knapschafft Nuzlich, das die kirch mit Einem fleisigen vndt getrewen Schuldiener Versehen würde, Auch die liebe Jugent in gottes Wortt Im Catechismo vnd Anderen Christtugenten solt vnderwisen werden, Ich geschweig, Was lob vnd rhum es E. F. E. W. bringen würde, Einen Solchen man bey gemeiner statt einzukummen lassen, auch was wie frummen alhie gemeiner burgerschafft in lernung vnd vnderweyssung irer Kinder hieraus folgen, haben E. F. E. W. günstigklich zuermessen. Es gelangt demnach mein Embsig bitten An statt vndt von wegen vnser gemeinen deutschen knapschafft, Ewr Erbare Weyszheitten, die wolten gedachten philip Göstel alhie zu dienen günstlich befürderen vnd vntter vnd bey vns der lieben Jugent alhie zu nuz zu einem schuldiener An vnd auffnemen. Das bin ich für mein person neben gemeiner ganzen deutschenn Knapschafft gegen E. f. E. W. geburender schuldiger dannkbarkeit zu verdienen geflissen

E. f. E. W.
williger

Erasmus Felnerus,
deutscher pfarrer alhie.

XXIV.

1575. (v Kutné Hoře).

Šmelcíři z Jáchymova v Kutné Hoře usedlí přimlouvají se za krajana svého Filipa Göstela, učitele.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Ernuheste Ersame Wolweise fursichtige gonstige liebe Herrn. Ewer Erbare Weyszheitten sindt vnsere willige dynst beuor. Vnd konnen Ewer Erbare Weyszheitten nit bergen, Demnach briefzeuger Phylip Göstel aus Sanct Joachymstal offendtlich Teudtsche Schul gehalten, darneben vnd bey, wie einem Ehrlichen Burgersmann vnd Nachtbar gebürt, sich Trewlich, Erlich vnd frumlich vorhalten vnd ehr aber nit allein, weil das liebe Berckwerck bey vns in Sanct Joachymbstal ein zeitlang gering gestanden (Vorhoffen aber zu gott eines reicheren segens) sein besserung suchen hatt, Sondern wol mehr Ehrliche Personen armutwegen wegck begeben haben müssen. Demnach dann bemeltter Phylip Gestel sich bey vns in Sanct Joachymbstal nun ehrlich vnd frumblich

gr. č. a vložil jej do knih sobě, Alžbětě, manželce a dítkám svým (Haeredit. 1605—1620 f. K 12) R. 1618 ovdověv, vložil dům ten do knih pro sebe a syna svého Adama (tamtéž f. N 23). Martin Wagner ostal v Hoře i po vypovědění učitelů nekatolických do r. 1627, načež také se vystěhoval.

gehalten, Sogelanget derwegen an Ewer Erbare Weyssheitten vnd gunsten dyss vnser freundtlich bytten, Ewer Erbare Weyssheitten die wollen merermelten Phylip Göstel als vnsern guten freundt vnd lieben Nachtbarn bey Euch alhier vffm Kuttembergck gonstigck lassen beuohlen sein, bey Euch auf vnd annehmen, günstige forderung erzeugen, beweysen vnd mitteilen, Dan wir selbsten eugner Person zu Ewer Erbar Weyssheiten erschinnen werden vnd solches mundilichen gehtan, Aber aus Vorhinderung des grossen Schmelczens vnd probierens den ganczen Tag nit abkommen konnen. Bytten derwegen Ewer Erbare Weyssheitten, die wollen vnsern schreiben statt vnd glauben geben, Wie wir vns denn selbsten mit eygener Handt als Zeugen wyssentlich vnderschrieben haben. Ewer Erbar Weyssheitten, die wollen ihme vnser vorbytt genissen lassen. Das seindt wir vmb Ewer Erbare Weyssheitten wieder zu uordienen erbottigck vnd vmb gonstig andtwort byttendt.

E. E. Vndt gunsten
dinstwillige

Christoff Nestler,
hüttenmeister inn Sandt Joachimstall.

Hermogenes Thunekher,
Huetenreuter in Sant Joachimstal,
mein Hantsch[rift].

Denn Ernuhesten, Ersamen, Achtbarn, wolweysenn Herrn Burgemeyster vnd Rath der Keyserlichen frewen bergkstatt Kuttenberg, vnseren gönstigen Herrnn vnnd gueten freunden zu erbrechen.

Stranou regest: Šmelcíři z Jochmstalu o německého školmistra 1575.

XXV.

1576, 21. ledna (v Kutné Hoře).

Kutnohorští píší panu Jaroslavovi Trčkovi, aby se u bratra svého Burjana přimluvil, by tento Jana kantora, syna Matouše řezníka z Ledče, z poddanství propustil.

(Kopiář z let 1575—1584, f. 39).

Panu Jaroslavovi Trčkovi o Jana kantora, syna Matouše řezníka z Ledče.

VMti oznamujeme, že jest nás Jan kantor, někdy Matouše řezníka, poddaného VMti z města Ledče, syn, jehož jste času předešlého panu Burjanovi, bratru VMti, darovati ráčili, požádal k VMti za přímluvu, poněvadž v obci naší na Horách Kutnách v škole jsouce manželku chudou děvečku sobě pojal a skrze své dobré chování, bude-li vůle boží, i k opatření živnůstkou přijíti může, abyšte se k JMti panu Burjanovi, panu bratru VMti, za něho, aby jemu u nás na Horách Kutnách bytu a živnosti přiti, z poddanosti a člověčenství i s spravedlností jeho, ač má-li kde jakou, propustiti ráčil, laskavě přimluviti ráčili. Na jehožto žádost slušnou a jsouce k němu láskou nakloněni k VMti se snažně přimlouváme a za to žádáme, že k ponížené žádosti jeho Jana kantora i také naší přímluvě v tom se laskavě k JMti panu bratru VMti

přimluviti i také, aby do obce naší od JMti z poddanosti a člověčenství propuštěn byl, milostivě fedrovati ráčíte. Připovídá k VMti a JMti pánu svému i všem pánům bratřím VMti a tomu všemu rodu, pokudž živ bude, se všelijak volně, služebně a uctivě chovati a ve všem možném se vší vděčností a ochotností na každém místě toho VMti odsluhovati. My také od osob našich v podobné věci rovnou odměnu i jinak ve všem možném služby své VMti vždycky hotové zamlouváme. Za laskavou odpověď VMt žádáme. Sabbato post Fabiani Sebastiani 1576.

XXVI.

1576, 21. ledna (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti prosí pana Burjana Trčku z Lípy, aby Jana kantora, syna Matouše řezníka z Ledče, z poddanství propustil.

(Kopiář z let 1575—1584, f. 39'.)

Panu Burjanovi Trčkovi o téhož Joannesa kantora.

Joannes jinak Jan kantor, poddaný VMti a ukazatel listu tohoto, majíc ten úmysl, poněvadž i z vůle boží manželku sobě pojal, při obci naší zůstati a mezi námi se živiti a dítky učiti, požádal jest nás k VMti o propuštění jeho k nám na Hory Kutny z poddanosti a člověčenství za přímluvu. A poněvadž taká slušná žádost jeho jest, k VMti jakožto pánu křesťanskému, nám i obci naší ve všem dobře příznivému, se se vší snažností přimlouváme a za to VMt žádáme, že k ponížené prosbě jeho i také žádosti naší se k němu jakožto poddanému věrnému VMti milostivě nakloniti a k nám na Hory Kutny jej z poddanosti a člověčenství i s spravedlností jeho, ač má-li jakou, propustiti i také jemu list vejhostní dáti, laskavě poručiti ráčíte. On jakožto věrný potdanej připovídá k VMti, pánům bratřím VMti i všemu rodu a erbům VMti, pokudž živ bude, všelijak volně, služebně a uctivě na každém místě se chovati [a] odsluhovati. My také v podobné věci rovnou odměnou i jinak toho se VMti odměniti rádi chceme a v tom VMt za milostvou a laskavou odpověď žádáme Sabbato post Fabiani Sebastiani 1576.

XXVII.

1576, 22. října, (v Praze).

M. Matěj Dvorský z Hájku, rektor university, Kutnohorským za správce školy Vysokokostelské podává od sv. Havla Jana Hořepnického, správce školy u sv. Petra na Poříčí na Novém městě Pražském.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svú vzkazuji, slovutné opatrnosti páni a přátelé mně v dobré přízni milí. Zdraví a vedle toho jiného všeho dobrého Vám věrně přeji. Kdež jste předešle skrz vyslané z prostředku Vašeho žádost na úřad můj vzložili, aby Joannes Horzepnicenus, *) baccalář a správce školy na ten čas na Novém

*) Jan Janiceus (Joannes Janicei, též Janebides) Hořepnický stal se bakalářem dne 27. července 1575, při čemž disputoval o thesi: »Utrum amicitia sit vitae necessaria

městě Pražském v osadě svatého Petra na Poříčí, k času tohoto svatého Havla do školy města Vašeho Vysokokostelské za správcí a praeceptora podán byl, pak vedle takové žádosti Vaší náležité a slušné jmenovaný Joannes baccalář za správce do školy výš dotčené Vám se podává a ve jméno buoží úřadem mým potvrzuje i odsýlá v té naději, že jakž jest on svého povolání bedlivý a šetrně pilný, tak také jeho přívětivě přijmouce v svém laskavém opatrování a ochraně jmíti a držeti ráčíte. Pán buoh nebeský v svém svatém a buožském požehnání račiž se Vám dáti všelijak dobře jmíti. Datum v Starém městě Pražském v kolleji krále Václava jinak Císařské, v pondělí po památce jedenácte tisíc panen letha ɔc LXXVI°

Mistr Matěj Dvorský z Hájku,
rector vniuersitatis v učení Pražském.

Na rubu: Slovutné opatrnosti pánuom šephmistruom a raddě na Horách Cuttnách, pánuom a přáteluom mně v dobré přízni milým.

Stranou regest: P. rektor vniuersitatis o Joannesa Horzepnicenusa.

XXVIII.

1577, 12. srpna, (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti píši rektorovi university, aby jim ke škole sv. Barbory podal správce na místě Bartoloměje Petridesa Nymburského, který se oženiti a v Hoře usaditi chce.

(Concept v archivě Kutnohorském pod č. 2893.)

Službu svú vzkazujem, urozený a poctivý pane příteli náš milý. Zdraví i všeho dobrého od pána boha Vám žádáme. Oznamujem Vám, kterak dnův těchto Bartoloměj Nymburský, bakalář nynější při škole svaté panny Barbory u nás na Horách Kutnách, umínil jest stav svůj proměniti a pojmúc sobě manželku vedle vůle buoží mezi námi se osaditi a živnost vésti, pročež i v povinnosti té dále od času svatého Havla státi nemíní. Protož VMt přátelsky žádáme, že nám správce k též škole hodnýho, umělého a pobožného, kterýžby mládež umění liternímu, vůli buoží a dobrým mravům vyučoval, od času svatého Havla nejprv příštího obrati a dohoditi ráčíte, čehož my se VMti dobrým přátelstvím odměniti nepominem. Za odpověď žádáme. Dán na Horách Kutnách v pondělí po památce svatého Vavřince leta ɔc LXXVII°

---

et an inter bonos et malos illa sit obsequium potius quam amicitia nec ne?«; za mistra povýšen 19. srpna 1579, při čemž pojednal o otázce: »An recte dictum sit a Simonide, tempus esse sapientissimum nec ne?« (*Lib. int.* f. 176 a 208[1]). Správu školy Vysokokostelské přejal po Janu Rosaciovi, který odešel do Loun, a ostal při ní do sv. Havla roku 1581. Do něho stěžoval si r. 1578 a 1579 děkan, že nechce kantora chovati, ale raději při škole druhého i třetího bakaláře má, z čehož vznikají nepořádky při pohřbech, při nichž se latinsky zpívá, ač tomu nikdo nerozumí. Také při škole že nechová se jak náleží. Rada hleděla srovnati děkana s bakalářem po dobrém (*Šimek* v Pam. Archaeol. 1894 str. 154). Roku 1581, 7. září, dal se Jan Janiceus Hořepnický tajně oddati s Lidmilou, sestrou Zikmunda Stejšky Freisichselbsta proti vůli bratří nevěstiných. Ti se s ním pak pustili v soudy a i u císaře ho žalovali, ale prohráli. Roku 1582 zemřel morem. (*Dačický*, II, 7 a 10.)

XXIX.

1580, 3. srpna, (v Praze).

Probošt a mistři kollegiati kolleje Karla IV. oznamují Kutnohorským, že je nutno, aby správce školy Vysokokostelské, M. Jan Janiceus Hořepnický, před nimi se postavil.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 2135.)

Službu svú vzkazujem, slovutné opatrnosti páni přátelé naši milí; téhož zdraví i všeho jiného dobrého na pánu buohu žádáme. Jakož nám psaní činiti ráčíte, jehož datum na Horách Kutnách v sobotu den sv. Abdona [30. července] leta tohoto LXXX°, v kterémž se za poctivého pana Mistra Jana Janicea, správce školy Vysokokostelské, aby do dalšího času při témž spravování zanechán byl, přimlouvati ráčíte, jakož též psaní VMti to v sobě šířeji obsahuje a zavírá, tomu sme vyrozuměli. I toho Vás tejna učiniti nemůžeme, že důležitá toho potřeba jest, aby on sám osobně se před námi postavil a příčinu citací vyslyšel. Což v té nebo v jiné věci VMtem i vší obci Vaší dobrého a užitečného i jemu slušného, náležitého a poctivého učiniti nám možné bude, na přímluvu VMti vše rádi a ochotně učiníme. Tím VMt i pana mistra Jana spraviti ráčíte. Milost a láska pána boha všemohúcího račiž s VMtí bejti. Dathum v kolleji císaře Karla Čtvrtého jinak Veliké v Starém městě Pražském, v středu den památný nalezení Štěpána svatého mučedlníka buožího letha ꝯc LXXX°.

Probošt a mistři kollegiati kolleje Karla Čtvrtého císaře v starém městě Pražském.

Na rubu: Slovutné opatrnosti pánům šefmistru a raddě na Horách Kutnách, pánům nám laskavě příznivým.

Stranou regest: Probošt, mistři kollegiati o mistra u Vysokého kostela.

XXX.

1580, 5. srpna (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti přimlouvají se u mistrů kolleje císaře Karla IV., aby M. Jan Hořepnický při správě školy Vysokokostelské na dále byl ponechán.

(Kopiář z let 1575—1584, f. 232.)

Panu proboštovi a mistrům kollegiatům kolleje Karla Čtvrtého císaře v Starém městě Pražském.

Učinili jsme předešle VMti žádostivé a přímluvné psaní, co se postavení pana mistra Jana Janicea, správce školy naší Vysokokostelské, dotýče, pokudžby možné bylo, aby za jistými příčinami VMti v dotčeném psaní našem i také skrze Jana Veveryna, písaře našeho radního, oustně předloženými z té jeho citací sjíti a on při správě dotčené školy naší zůstaven býti mohl, načež od VMti odpověď psanou máme. A poněvadž pak tomu se srozumívá, že na ten čas z osobního postavení jeho sjíti nemohlo, protož tak činí a vedle obligatí své před VMti se postavuje s tou jakž i prve žádostí, že nad ním jakožto chudým a nedostatečným ochrannou ruku držeti, při správě s počátku psané

školy naší Vysokokostelské zanechati a v tom ve všem předešlé naší žádostivé a přátelské přímluvy za něj učiněné skutečně užiti dáti račte. A my se toho VMti obecně i jednomu každému z VMtí obzvláštně ve všem možným rádi odsluhovati chceme a připovídáme. A nemaje (sic!) na ten čas lásky a vděčnosti čím jiným k VMti prokázati, truňk vína při témž vyslaném našem Janovi Veverýnovi VMti odsýláme a toho abyste v dobrém zdraví užiti, nám i témuž p. mistrovi Janovi na slušnou žádost jeho a naší přátelskou přímluvu příjemnou odpověď dáti i také jeho při škole naší Vysokokostelské zůstaviti račili, žádáme. Feria 6 ante Transfigurationis Domini 1580.

XXXI.

1580, 5. srpna (v Hoře Kutné).

Kutnohoršti píší doktoru Gabrielovi Svěchinovi z Paumberka, aby se přimluvil při mistřích kolleje Veliké, by M. Jan Janiceus Hořepnický správcem školy u Vysokého kostela ještě mohl ostati.

(Kopiář z let 1575—1584, f. 231.)

P. doctorovi Gabrielovi o M. Jana Hořepnického.

Jan Veverýn Písecký z Kranychfeldu, písař náš radní, oznámil jest nám' kterak z poručení našeho majíce při pánech mistřích kolleje Velké o pana mistra Jana Janicea, správce školy Vysokokostelské u nás na Horách Kutnách, přátelské jednání VMti jakožto obzvláštního našeho pána a přítele v přímluvě potřeboval i skutečně užil, čehož VMti děkujeme, i také naši vděčnou odměnu za to připovídáme. A poněvadž pak toho času nic jistého pro pospíchání z Prahy jeho Jana Veverýna s jinými vyslanými našimi zase domů na místě postaveno býti nemohlo, jeho spolu s týmž panem mistrem zase do Prahy odsýláme a za to žádáme, že ještě v potřebě té, aby on p. mistr Jan v jmenované škole naší Vysokostelské od z počátku psaných pánův mistrův a professorův kolleje Velké do dalšího času za příčinami od téhož Jana Veverýna VMti předoznámenými za správce zachován byl, se přimlouvati a je v tom přátelsky, kdež náleží, fedrovati pomoci račte; a my se toho VMti službami našimi ve všem možném rádi odměniti chceme. Za přátelskou odpověď, pokudž možné jest, s naplněním žádosti naší žádáme. Feria 6 ante Transfiguratíonis Domini 1580.

XXXII.

1581, 25 ledna. (v Kutné Hoře.)

Kutnohoršti píší mistrům kolleje Karla IV., aby M. Jan Janiceus Hořepnický při správě školy u Vysokého kostela byl ponechán.

(Kopiář z let 1575—1584, f. 257.)

Do kolleje pánům mistrům o mistra Vysokostelského.

VMti ku paměti přivozujem svou předešle skrze vyslané naše psaním i také oustně vzloženou žádost co se pana mistra Jana Hořepnického, na ten čas správce školy naší Vysokostelské, a dalšího při též správě školní zanechání

dotýče, a jsme k VMti té přátelské a nepochybné naděje, poněvadž se dobře chová, přízeň a lásku skrze bedlivost, kterúž při učení dítek a spravování též školy zachovává, od nás a spolusousedův našich i s officiály svými sobě zejskal, že jeho při též škole u nás na Horách Kutnách na další čas zůstaviti a této přímluvy naší v tom skutečně jemu užiti dáti ráčíte. A my se toho VMti službami svými i všelijakou volností svou odměniti chceme. Za odpověď žádáme. Feria 4. conversionis Pauli 1581.

XXXIII.

1581, 11. září (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti žádají rektora university, aby školu jejich u Vysokého kostela na místě M. Jana Janicea Hořepnického, který se oženil, jiným správcem opatřil.

(Kopiář z let 1575—1584, f. 285.)

Panu rectorovi universitatis o rectora k Vysokému kostelu.

VMt tejna nečiníme, že těchto dnův mistr Jan Hořepnický, správce školy Vysokostelské u nás na Horách Kutnách, stav svůj proměnil a pojavše sobě manželku od svatého Havla nejprv příštího déle takové práce a správy školní na sobě zdržovati nemíní. A poněvadž pak to místo, jsouce mnohem lépe nyní než prve bývalo od nás opatřené, také pobožného, pilného a učeného muže pro čest a chválu pána boha, tolikéž vzdělání mládeže domácí i přespolní, kteráž příčinou pilnosti dotčeného mistra Jana Hořepnického k též škole Vysokostelské nemalé zření má, potřebuje, protož k VMti, jakožto vrchnosti přední academiae Pražské v tomto království českém, v tom se utíkáme a za to přátelsky žádáme, že v tý dobré příčině na nás laskavou pamět jmíti a dle řádu VMti mužem dobrým, učeným a pobožným tu školu a obec naši opatřiti ráčíte; a my se toho VMti dobrým přátelstvím i jinak službami svými rádi odsluhovatí chceme. Za laskavou odpověď VMt žádáme. Feria 2. post Nativitatis Mariae 81.

XXXIV.

1581, 27. září (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti děkují rektorovi university, že jim od sv. Havla za správce školy u Vysokého Jana Třebovína, rektora školy u sv. Petra na Poříči v Praze jmenoval.

(Kopiář z let 1575—1584, f. 287.)

Panu rectorovi universitatis o rectora k Vysokému.

Jan Veverýn, písař náš radní, zprávu nám toho učinil, kterak byšte na žádosť naši správce školního do školy Vysokostelské Joannesa Třebovína, na ten čas baccaláře při škole svatého Petra na Poříči, muže hodného a učeného, obrati i také jeho na touž condici confirmovati míniti ráčili, čehož jsouce vděčni VMti děkujeme v té naději, poněvadž již čas svatého Havla

blízký jest, že již to s ním na místě postaviti i také k nám k správě jmenované školy jej confirmovati ráčíte. A my se toho etc. Feria 4 ante Venceslei 1581.

XXXV.

1582, 11. září. (v Kutné Hoře).

Poslední pořízení Tomáše Bikáneckého z Lipan, jímž pro případ úmrtí vnuka svého Jana Bikáneckého z Lipan odkazuje oběma školám Kutnohorským ves Šetějovice.

(Výpisy z desk zemských v archivě Kutnohorském pod č. 3451 a 3769).

V kvaternu trhovém šerém léta MDLXXXV ve čtvrtek po svatém Stanislavu, P. XVIII.

Ve jméno svaté a nerozdílné Trojice, boha otce, boha syna, boha ducha svatého. Já Tomáš Bikánecký z Lipan známo činím tímto listem kšaftujícím přede všemi. Znajíce, že sme všecko lidé smrtedlní a že nic jistšího nemáme jako smrt, ale dne a hodiny její nevíme, a protož, pokudž mně pán buoh paměti a rozumu zdravého příti ráčí a za to jeho milosti svaté žádajíce, aby po mé smrti žádných nevolí a soudů o statček můj, kteréhož mi pán buoh popříti ráčil, nebylo a tak maje list mocný od nejjasnějšího knížete a pána pana Ferdinanda, voleného císaře římského, uherského a českého krále, JMti slavné a svaté paměti pána mého milostivého, tak abych mohl a moc tu měl stateček svůj všecken, movitý i nemovitý, dědičnej neb zápisnej, dáti, odkázati osobě neb osobám a poručníky zdělati statku svého, jakžby mi se dobře líbilo a zdálo, jakž týž list mocný od JMC mně danej to vše v sobě obsahuje a zavírá, i na takové JMC milostivé povolení o statku svém toto pořízení a kšaft činím. Předkem a nejprve poroučím a dávám Janovi staršímu Bikáneckýmu z Lipan, bratru mému vlastnímu, čtyry tisíce tolarů hotových, však na ten spůsob, aby hned ve dvou nedělích po smrti mé on Jan Bikánecký povinen dáti byl a dal paní Marianě Všeamské z Prachomet a dvěma synům jejím, Jindřichovi a Divišovi bratřím vlastním Všeamským z Sínčan, jeden tisíc tolarův, panu Zykmundovi a panu Václavovi Haugkvicům bratřím vlastním po sto tolařích, paní Kateřině Klucké z Žitenic dvě stě tolarův, panu Mikulášovi Vodňanskému z Čázarova sto tolarův a Janovi vnuku mému a strejci [svému], co tam [v] kšaftu není, vosmi seth hotových na těch vosm tisíc aby doložil [a] jemu sirotku Janovi, vnuku mému, dal, a komu se jemu zdáti bude sa poručníkem, aby jich půjčeno s radou jiných pánův poručníkův bylo, na pohřeb a po pohřbu chudým lidem aby rozdělil sto tolarů. Choditcí pak své šaty ty všecky Janovi Bikáneckému, bratru svému, poroučím. Dále pak Janovi mladšímu Bikáneckýmu z Lipan, vnuku svému, kteréhož mi pán buoh dáti ráčil po mém nejmilejším synu, též Janovi mladším tehdáž Bikáneckým, i svrchupsanému Janovi, vnuku svému, poroučím a dávám vosm tisíc kop míšenských, kteréž na listech a jistotách mám u těchto osob:

u JMti pána pana Jetřicha mladšího z Žerotína a na Strážnici tři tisíce kop míš.,

u JMti pána pana Kašpara Melichara z Žerotína a na Kolíně sedmnácte seth kop míš.,

u JMti pána Adama Slavaty z Chlumu a z Košmbergka a na Čestíně Kostele pět seth kop míš.,

u pana Jana Nykláska z Žitenic a na Chotouchově půl šesta sta kop míš.,

u pana Petra Nykláska z Žitenic a v Dolanech čtyři sta kop míš.,

u pana Jana Myšky ze Žlunic a na Zajećících čtyři sta kop míš.,

u pana Adama staršího Materny z Květnice a na Přítoce dvě stě kop míš,

u pana Zigkmunda Haugkvice z Biskupic sto dvaceti kop míš.,

u pana Mikuláše Nykláska z Žitenic a na Břežanech jedno sto kop míš.,

u pana Jana Libenického z Vrchovišť a na Libenicích jedno sto kop míš.,

u paní Kateřiny vdovy Nykláskovy z Hrušova jedno sto kop míš.,

u Doroty Hoškové v Hoře Kutné na ceduli řezanou s rukojmění třidceti kop míš., jakž to vše listové spečetění šíře ukazují; a ostatek na hotových penězích aby jemu vosm seth kop míš. od Jana, bratra mého vlastního, jakž se svrchu píše, dáno bylo. Také jemu dávám a poroučím ves celou Šetějovice, kterouž mám po někdy paní Vrbíkové, a jakž sem jí v držení a užívání byl, to jemu všecko z lásky dávám a poroučím. Z strany pak svršků a nábytků ty všecky poroučím a dávám Janovi, vnuku svému, též cožkoliv na klínotech od zlata a stříbra i kamení drahého v prsteních, ty všecky poroučím a dávám témuž Janovi, vnuku svému. A pánův poručníkov prosím, aby to všecko zejména, načemž koli co jest, sepsali a do truhel, což můž býti, schovali a do sklepu tu v domě mém schovali, nebo i ten dům též sem Janovi, vnuku svému, na rathauze zde na Horách Kutnách zapsal a dal. Pán buoh náš všemohoucí račiž jemu v tom své svaté požehnání dáti vedle vůle své svaté a ve zdraví let rozumnejch dočekati, aby toho všeho s bázní boží a z děkování pánu bohu užíval. Co se pak dotejče peněz sirotčích z též vsi Šetějovic, kteréž sem já v držení od léta tisícího pětistého šedesátého osmého, ty peníze sou za mnou v truhle mé a v krabici, na kteréž jest napsáno: »Peníze sirotčí vsi Šetějovic«, kteréž se podle registr purgkrechtních najdou s registříky poznamenanými, ty aby svrchupsaným sirotkům, když k místům přijdou páni poručníci zouplna povinni byli dáti. Nad kterýmžto pak Janem mladším Bikáneckým z Lipan, vnukem svejm, podlí zřízení zemského tyto pány poručníky z dožádání svého na nich přátelského pro vochranu a dochování jemu toho všeho, což tak jemu dávám a poroučím, řídím a ustanovuji: urozené pana Jana staršího Bikáneckého z Lipan, bratra svého, pana Zykmunda Haugkvice z Biskupic, pana Frydrycha Nykláska z Žitenic; a paní Lidmilu z Biskupic, máteř téhož sirotka vlastní, také k nim pánům poručníkům přidávám, aby též s dotazem jejím a povolením o sirotka dobré řídili a zavírali. A svrchupsaným pánům poručníkům i paní máteři sirotka se srdečně důvěřuji, že jeho předně k vůli boží, k chvále a k slávě boží na dobré vésti budou i k potěšení mateři a všem přátelům jeho do let jeho náležitých. A při tom pánův poručníkův za to velice prosím, aby o to usilovali a k tomu se skutečně přičinili, aby za ty peníze všecky k ruce sirotku statek na lidech koupili, aby takové peníze na ourocích nebyly, což by sirotku [k] budoucímu dobrému bylo.

Což pak užitku a důchodů každého roku se sejde z svrchupsaného statečku ode mně vnuku mému daného a poručeného, o tom též takto poroučím, aby z týchž důchodů páni poručníci každého roku paní Lidmile z Biskupic, mateři sirotka, na vychování jeho dáváno bylo padesáte tolarův a na šatky jemu deset tolarův bez odpornosti a paní mátě jeho bude povinna na to jeho chovati, čísti a psáti jeho dáti učiti. A v tom spůsobu a v tom opatrování aby od pánů poručníků mateři nechán byl do desíti let věku svého; po vyjití deset let věku jeho za to žádám, dáli jemu pán buoh živu bejti, aby páni poručníci spolu s paní mateří jeho snesouce se jeho, aby se německy učil, v místo poctivé dali, kdež by se vůli boží i mravům učil živ bejti; a ty peníze, co paní mateři jeho na něj vydávali, pokudž při ní byl, i bylo-li by více třeba, aby nouze netrpěl, na něj aby nakládali až do let rozumnejch a náležitejch sirotka, čehož věčnej pane bože podle vůle Tvé svaté račiž jemu dáti toho dočekati. A když se to z vůle boží stane a let svejch vnuk můj dojde, prosím, že jemu páni poručníci v celosti toho statečku i s přichováním postoupí podlí zřízení zemského; toho jim pánům poručníkům se důvěřuji. Jestliže by pak pán bůh všemohoucí častopsaného Jana, vnuka mého, od smrti uchovati neráčil a jej skrze smrt z tohoto světa povolati ráčil, tyto nápadníky k statku tomu po něm nařizuji a činím: pana Jana staršího Bikáneckého z Lipan, bratra svého vlastního, paní Lidmilu Bikáneckou z Biskupic, paní Maryanu Všeamskou z Prachomet a dva syny její, Jindřicha a Diviše Všeamské z Sínčan, pana Václava [a] pana Zykmunda bratří Haugkvice z Biskupic, pana Jana [a] pana Frydrycha bratří vlastní Nyklásky z Žitenic, však aby nejprve po smrti Jana, vnuka mého, a prve nic, z toho všeho statku tak po něm zůstalého dáno bylo a neb na listech ukázáno tisíc tolarů k záduší kostela sv. Panny Barbory na Horách Kutnách na tento spůsob, aby to páni poručníci tak opatřili a s pány šephmistry Hory Kutny o to se snesli, aby za ten tisíc tolarů někde k témuž kostelu koupen byl plat, a kdyby tak spěšně koupen nemohl bejti, aby páni šephmistři hned ukázali platu, co by stálo za ten tisíc tolarů na některé vsi své dědičné, to aby dskami zemskými stvrdili, aby takovej plat k tomu kostelu pánům kostelníkům zouplna dáván byl na potřeby téhož kostela. Též aby páni poručníci z téhož statečku tak po smrti vnuka mého a prve nic pánům literátům latinským i českým k Vysokému kostelu též na Horách Kutnách dvě stě tolarů dali, aby týž páni literati sobě i budoucím pánům literatům ňákej plat koupili a jeho užívali a tak aby tím snažněji pána boha chválili. A což by se za živnosti sirotka z toho statečku přichovalo, o to o všecko ti nápadníci aby se spravedlivě rozdělili a ti nápadové z mrtvých aby na živé připadli. Z strany pak vsi Šetějovic, jestli že by již často psaný vnuk můj umřel, tehda po jeho smrti, ač pán buoh rač uchovati, tu ves dávám a poroučím s tím se vším a jak sem jí sám v držení a užívání byl, ke dvěma školám, k Vysokému kostelu a k svaté Barboře, což z ní k platu ročního jest deset kop a dva groše vše české, sedm slepic, z každého sudu piva dva groše české, tak aby z toho důchodu každého týhodne do každý školy po šesti gr. č. žákům dáváno bylo na časy budoucí. A páni šephmistři takové

dobrodiní vděčně přijmouce k týmž školám učiněné budou povinni z prostředku svého vosobu voliti, kteráž by ty platy z též vsi vybírala a z nich žákům, každé škole po šesti gr. vydávala každou sobotu a z toho počet dělala, aby to nikam jinam než k těm školám vobracováno nebylo A pak-li by páni šephmistři ty platy z též vsi kam jinam obraceti chtěli než k častopsaným školám, aby každý přítel můj mohl jim tu ves odníti s týmž vším příslušenstvím a sám ty platy žákům vydávati na časy budoucí. Však i toto vymieňuji: přijmouce od týchž lidí poddaných ty platy, aby ničímž víceji kromě berní zstěžováni nebyli od žádného. A což tak v tom mém kšaftu řídím a odkazuji o stateček po mně pozůstalý též i po smrti Jana vnuka svého, ač kdyby jeho pán buoh od smrti uchovati neráčil dříve nežli by let svejch rozumnejch došel, a koho po něm a v jakém spůsobu nápadníky činím, co by komu dáti se mělo, v tom ve všem jest celá vůle má, aby to tak stálé a pevné bylo všecko. *) A což bych dále vejše o dluzích a ještě hotových penězech mimo toto kšaftem odkázání zřídil a poručil listem pod pečetí svou aneb oustně před lidmi hodnověrnými, to v moci své zůstavuji a zanechávám, aby tak stálé a pevné bylo, jakoby v tomto mém kšaftu slovo od slova vepsáno bylo, aby se tomu všemu dosti stalo a jako bych na to dobrou vůli řádně zdělal, jednomu každému tak podle mého poručení z statku mého peněz těch aby vydáno bylo.

A pánův ouředníkův menších desk zemských prosím, když by tento kšaft můj s listem mocným JMC slavné a svaté paměti mně danej (sic!) ke dskám zemským přinešen byl, aby jej ve dsky zemské vložiti a vepsati poručiti a rozkázati ráčili podle zřízení zemského, neb za to prosím, že jest v tom ve všem celá a dokonalá vůle má. Toto také při tom kšaftu znamenitě vymieňuji, abych tu vůli a moc měl tento kšaft buď na díle aneb všecken změniti, přidati aneb ujíti, kdyby mi se kdyžkoliv dobře líbilo. Když bych koli jinej kšaft udělal a pořádnej se tak našel, tehdy ihned tento kšaft, by pak i nezkaženej a porušenej nebyl, nižádné moci déle míti nemá. A pak-li bych nezměnil a jiného psáti nedal, tehdy vždy za to prosím, že v tom jest vůle má, aby v své mocnosti ve všech klausulech zůstal v té celosti. A toho všeho, což sem v tomto kšaftu psáti dal a rukou svou se podepsal, [aby] stálé bylo, na potvrzení a budoucí paměť pečeť svou vlastní k tomuto kšaftu mému přitiskl sem a pro lepší toho důvěrnost a jistotu dožádal sem se urozených pana Štefána Mírka z Solopisk, pana Petra Nykláska z Žitenic a v Dolanech a

*) Pan Tomáš Bikánecký z Lipan zemřel dne 23. dubna 1585; vnuk jeho Jan jsa slabého ducha živořil při matce své na Vysokém Veselí, kde také dne 2. ledna 1600 zemřel a 4. ledna v kostele v Jizbořicích pochován. Kutnohorští hned 20. ledna 1600 uvázali se v držení Šetějovic, proti čemuž Václav a Zikmund bratři Haugvicové protestovali, vykládajíce, že »Jan Bikánecký rozumných a spravedlivých let dočekal a tím dočekáním let svých a užíváním statku svého takový kšaft a pořízení děda svého jest zrušil a v nic uvedl«. Nevíme, došlo-li ke při nebo narovnání; jisto však jest, že školy Kutnohorské v pokojném držení Šetějovic ostaly až do svého zrušení, načež Šetějovice s jinými vsemi Kutnohorským zabavenými od císaře Ferdinanda II. darovány nově založené kolleji jesuitské.

pana Jaroslava Žíšovského z Audímě, že sou také pečeti své dali jim beze škody k tomuto kšaftu mému na svědomí toho všeho přitisknouti. Jenž jest psán a dán na Horách Guttnách leta od narození syna božího tisícého pětistého osmdesátého druhého v outerý po narození panny Marie.

Tomáš Bikánecký z Lippan
svou vlastní rukou.

XXXVI.

1583, 31. března (v Kutné Hoře)

Kutnohoršti žádají rektora university, aby jim místo M. Jeronyma Machabea, který se stal professorem, jiného správce ke škole u Vysokého kostela opatřil.

(Kopiář z let 1575—1584, f. 379.)

Panu rectorovi universitatis o správce školy Vysokostelské.

Nemůžem před VMtí toho tejna učiniti, že dne pondělního nyní pominulého p. mistr Jeronym Machabeus,*) správce školy Vysokostelské u nás na Horách Kutnách, jest nám do rady spisu svého podal, jímž oznamuje, že [by] z jisté vůle VMti a jiných pánův mistrův v academii učení Pražského z správy též školy Vysokostelské vzat a do počtu pánův professorův s některými jinými p. mistry do academie pojat býti měl, berouce od nás odpuštění.**) I pokudž by tak bylo, neradi sme tomu, ale poněvadž toho příčinu jistou oznamuje, nevěděli bychom tomu co říci. Než k VMti se vší důvěrností se utíkáme a za to žádáme, poněvadž v té příčině naší, a to neposlední školy v království tomto, potřebnosti vyrozumívati ráčíte, že na nás, abychom hodným a dobrým mužem a správcem často psané školy, kterýžby i s panem děkanem v lásce pokojně se snášeti mohl, od času svatého Jiří nejprve příštího opatřeni byli, přátelskou a laskavou paměť jmíti ráčíte. Ačkoli pak nějaký Adamus Gurimenus Prochasius***) nám se k též správě školní skrze přímluvu přátel svých

---

*) Jeronym Machabaeus z Kralovic (Hieronymus Machabaeus Kralouicenus) stal se bakalářem r. 1577, při čemž disputoval o thesi: »An sine cognitione philosophiae pateat aditus ad recte intelligendum et docendum theolegiam nec ne?« (*Lib. int.* f. 193); dne 22. října 1582 povýšen byv za mistra, měl za předmět své disputace otázku: »An felicitas disciplina, consuetudine aut alio quopiam exercitio acquiri possit, an vero divinum munus sit nec ne?« (*Lib. int.* f. 234).

**) Ke dni 18. března 1583 poznamenáno v Memorabiliích z let 1583—1585 f. C 1. »Mistr Jeronim Machabaeus, správce školy od Vysokého kostela, jsa do akademie za professora povolán, žádal, aby propuštěn z povinnosti své byl.« Professorem Machabaeus, jak se podobá, se nestal, neboť zemřel v Hoře r. 1587. (*Dačický* II, 23.)

***) Míněn Adam Procházka z Kouřími, který 24. září 1577 povýšen za bakaláře (zároveň s Jeronymem Machabeem Kralovickým), při čemž disputoval o thesi: »Utrum sicuti aliarum ingenuarum artium et disciplinarum ita medicinae genitrix ac productrix sit ratio experientiae coniuncta nec ne?« (*Lib. int.* f. 193.) Později oddal se stavu kněžskému a byl r. 1609 farářem u sv. Havla na Starém městě Pražském. Na počátku roku 1610 vydal spis hanlivý, jímž bojoval proti sjednocení Luteránů s Bratřími vytýkaje stavům, že sobě do konsistoře nasázeli bludařův a kacířův, arianův, novacianův, donatistův a t. d. Byl proto obeslán před konsistoř a jen pokorným odprošením defensorů unikl trestu. (*Jireček*, Rukověť II, 145)

ohlašuje a ji užiti žádá, ale my, poněvadž jeho neznáme a povědomi nejsme ani o spůsobích jeho žádné vědomosti nemáme, toho VMti k uvážení, jakž oznámeno, ve vší dobré důvěrnosti pro naši v tom přátelskou a volnou odměnu podáváme a v tom ve všem se poručena činíme. S tím VMt pánu bohu v jeho mocnou ochranu poroučíme a přátelské odpovědi očekávati budeme. Feria 5. post Iudica 1583.

XXXVII.

1583, 24. září (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti píši rektorovi university M. Petrovi Codicillovi, aby jim na místě Václava Sixtova z Čáslavi jiného coadiutora ke škole u Vysokého kostela podal.

(Kopiář z let 1581—1588, f. 151.)

Panu mistru Petrovi Codicillovi o synergu.

Za jiné nemáme, než že Joannes Piscis, správce na ten čas školy naší Vysokostelské, VMti v známost jest uvedl, že Venceslaus Sixti Čáslavinus, *) synerga jemu k pomoci vyučování dítek připojený, příčinou změny stavu svého v povinnosti té, které byl od Vás oddán, již dále než do času svatého Havla památky příští státi nebude, o čemž my tolikéž věda a znaje (sic!), že již dotčená škola naše a povinnost správce jejího bez jiného coadiutora pro podstatnější vyučování jakž přespolní tak domácí mládeže býti nemůže, našli sme to za slušné, nedostatek ten předjítím tímto předjíti. Protož k VMti v potřebě tak důležité se utíkajíc, se vší snažností žádáme i prosíme, že na místo Vencesilai Sixti jinýho pomocníka hodného již jmenovanému správci též školy Vysoko[ko]stelské obrati a z ouřadu svého jemu připojiti a to pro dobré a užitečné předně církvi, potom i města našeho ráčíte. Což když se stane, my jakž jedného tak druhého v své péči míti a ruku ochrannou nad ním držeti a VMti všelijak volnými službami ve všem dobrém odměňovati a odsluhovati se rádi chceme. Za odpověď žádáme. Dán sabbato post Mathaei 1583.

---

*) Václav Sixtův pocházel z Čáslavi, kde bratří jeho Adam, Jakub a Jindřich zaujímali vynikající postavení (*Sedláček,* Čáslav str. 188 a sl.) Opustiv školu u sv. Jakuba o sv. Havle r. 1583, vzal si za manželku Mandalenu od Balcarů, která před ním měla tři muže, a když 16. července 1586 zemřela (*Dačický,* II, 21), pojal k manželství pannu Marianu, dceru nebožtíka Jindřicha Trnky, dne 15. dubna 1587 (*Dačický,* II, 22); ovdověv podruhé, pojal za třetí choť Dorotu, dceru Jindřicha Klepsatle, kramáře norimberského, který se byl v Hoře usadil (*Dačický,* II, 193). Václav Sixtů zemřel dne 12. ledna 1620 zároveň s dcerou svou Lidmilou, jsa od r. 1605 do smrti královským rychtářem v Hoře a maje dolejší lekárnu při radnici. Roku 1603 dne 3. června spolu s bratry svými dostal majestát na erb a povolení psáti se »ze Zvířetína« (Památky arch. V. 360). Vdova po něm Dorota provdavši se krátce před smrtí za tovaryše apatekářského zemřela r. 1626. (*Dačický,* II, 264). Z dcer jeho Dorota vzala si r. 1615 vdovce Jana Vaška, mydláře, Alžběta r. 1617 Václava jircháře, a Justina provdala se dne 18. září 1623 za Jiřího Henrika Stridonia, který byl prvním konšelem z katolíků v Kouřimi (*Dačický,* II, 118, 175, 232).

XXXVIII.

1584, 28. března (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti píší M. Petrovi Codicillovi, rektoru university, aby jim na místě Jana Piscise, který se oženil, podal Jana Kherna Plzenského za správce ke škole u Vysokého kostela.

(Kopiář z let 1581—1588, f. 208.)

Panu rektorovi universitatis, M. Petru Codicillovi, o správce druhý psaní.

Učinili sme předešle psaní k VMti, ním žádajíc, poněvadž Joannes Piscis, *) správce školy naší Vysoko[ko]stelské, stav svuoj proměnil a v správě té školní od svatého Jiří příštího déle býti nemá, abyšte ráčili na místo jeho jiným hodným mládencem k správě školy té z ouřadu svého nás fedrovati. Na to však posavad, nepochybně z příčin jistých a uvážených, odpovědi nám dáno býti nemohlo, což u nás své místo má. Ale poněvadž mezi tím jest nám a panu děkanu našemu mládenec Joannes Kern **) Pilzenus na plac dán a v učení a pokojném a pobožném životě, tak že by takové místo, pokudž náleží, zastati mohl, schválen, pokudžby to jméno dobré v skutku při něm se nacházelo, aby nám od VMti k správě té školy oddán byl, byli bychom toho vděčni a obzvláště p. děkan náš, kterýž známost s ním poněkud má a tu naději sobě o něm, že by pilen školy byl a dobré srovnání a spokojení s ním míti mohl, pokládá, žádostiv toho jest. Protož VMti to k uvážení připouštíme, nýbrž, pokudžby hodnost při témž mládenci se našla, za to se vší snažností žádáme, že se v to, aby on totiž Joannes Kern k nám za správce do školy Vysoko[ko]stelské pro šíření předně cti a chvály božské v mládeži a vzdělání dobré správy ve škole, ano také dle té přiložené mysli k němu od p. děkana našeho, kterémuž i v tom libost svou prokázati bychom rádi chtěli, od času svatého Jiří příštího dostal, vložiti a z ouřadu VMti k tomu jeho

---

*) M. Jan Piscis z Vysokého Mýta stal se správcem školy Vysokokostelské o sv. Jiří 1583 a povýšen byv dne 4. září téhož roku za bakaláře, při čemž disputoval o thesi: »Utrum in republica tutius imperent cives quam peregrini nec ne?« (*Lib. int.* f. 241), pobyl v úřadě tom do sv. Jiří 1584. Oženil se pak a stal se písařem radním. Ovdověv záhy, pojal druhou manželku Kateřinu; a když i ta r. 1609 zemřela, vzal si 20. září 1610 za třetí manželku Sabinu (či Sybillu?), vdovu po Hans Helmovi, bradýři, Němci, dceru nebožtíka Tobiáše (či Ludvíka?) Šafára, který býval hofmistrem horním. M. Jan Piscis stal se r. 1612 hofmistrem horním a 14. března 1617 při obnovení rady jmenoval ho nejvyšší mincmistr Vilém z Vřesovic, který mu velice přál, prvním konšelem. V Hoře držel dům řečený u Hanušů, kterýž při velkém požáru dne 22. srpna 1608 vyhořel. Piscis přikoupil pak spáleniště souseda svého Mikuláše Vondráčkovic, řezníka, a postavil dům nový, větší. V Perštejnci měl dvorec, jejž po smrti jeho ujala obec v dluhu 2000 kop míš., které za ním měla pokladna obecní i sirotčí. Jan Piscis zemřel náhle 24. března 1617 a pochován v kostele Panny Marie na Náměti. Dačický nebyl mu přítelem a velice nepříznivě vyslovuje se o jeho hospodářství při horách i při obci. Ze synů jeho Jan stal se r. 1606 mnichem v Sedlicích a Zikmund, oženiv se v úterý masopustní r. 1618, později také dal se na kněžství. (*Dačický*, II, 96, 107, 110, 116, 126, 133, 152, 169, 177, 180.)

**) O Janu Khernovi Plzenském viz *Jirečkovu* »Rukověť« I, 342.

oddati i dotvrditi račíte. Což tu [když] z příčin již předložených k přímluvě naší od VMti se stane, rádi se toho VMti předně, potom i vší universitati učení Pražského službami svými odsluhovati chceme. S tím milost Boží etc. Za odpověď žádáme. Datum feria 4 post Domine ne longe 1584.

XXXIX.

1584, 2 dubna (v Praze).

M. Petr Codicillus z Tulechova, rektor university, píše Kutnohorským, že jim Jana Kherna Plzenského za správce školy u Vysokého podati nemůže, ale že je od sv. Jiří jiným správcem opatří.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svú vzkazuji, slovutné a vzáctné poctivosti páni šefmistři, páni a přátelé mně laskavě přízniví. Téhož dobrého zdraví a při všech pracech Vašich jak obecních tak také domácích Vám na pánu bohu všemohoucím prospěchu a požehnání vinšujíc upřímně žádám. Kdež ste dvoje psaní v jeden rozum dnův pominulejch ke mně učinili, abych jiného hodného správce školy Vaší Vysokého kostele Vám opatřil, poněvadž by nynější Johannes Piscis od správy školní při času svatého Jiří odstoupiti měl, a mezi tím poněvadž by Vám i knězi děkanovi Vašemu podán a oznámen byl mládenec v učení i pokojném životě chvalitebný, Johannes Khern Plsenus, toho žádostivi jste, aby on předně pro rozšíření cti a chvály božské a vzdělání mládeže školní a dítek Vašich, ano i pro libost kněze děkana, kterú k němu míti počal, k spravování školy Vysoké města Vašeho oddán i dotvrzen byl ɔc; i nechci Vás toho tejna učiniti, že sem několikráte se vší bedlivou pilností s předjmenovaným Johannesem Khernem, maje ho teď na examen pro gradu magisterii, promluvení měl jemu to předkládaje, co by dobrého obecního a jemu užitečného i poctivého pojíti z toho mělo, kdyby správu školy Vaší Vysoké ujal, s tím doložením, že bych na Moravu na místo jeho podati chtěl, kterého by mládence on uznal býti hodného a o touž věc JMti pánu i knězi děkanovi do Jaroměřic psaní učiniti, ale nic nemohl sem na ten čas, čehož sem byl žádostiv, při něm vyříditi. Tím mne spokojoval, že přípovědi své JMti panu Tasovi Mezeřickému z Lomnice ɔc. i knězi děkanovi jeho učiněné změniti nemůže, a ta jest byla největší příčina, že se jest s odpovědí protáhlo, v kteréžto příčině, že mne sobě vejmluvna máte, sem toho velice vděčen. Protož podle nejvyšší možnosti spolu s raddou svou o to péči míti chci, aby škola Vaše Vysoká hodným správcím k svatýmu Jiří (ač krátký čas jest) opatřena bejti mohla. Než vidělo by mi se za dobré (jestli však při svém povolání náležitě se drží), aby pro zdržení kázně a nerozběhnutí mládeže Johannes Zebracius *) pozůstaven byl. Ale toho při uvážení Vašem bedlivém zanechávám. S tím pán buoh rač dáti Vám se na všem dobře

*) Jan Žebrácký (Joannes Polentarii Zebracius) povýšen za bakaláře dne 23. října 1583, při čemž disputoval o thesi: »Utrum cognitio linguarum sit necessaria ad conservandam verbi divini puritatem nec ne?« (*Lib. int.* f 244'); stav se správcem školy u sv. Barbory, ostal v Kutné Hoře do sv. Havla 1585.

a šťastně míti. Datum v Praze v kolleji Andělské v pondělí po Veliké noci leta ∞ 84°.

M. Petr Kodycillus z Tulechova,
rector vniuersitatis Pražské.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánuom šephmisrům a raddě na Horách Kuttnách, pánuom a přáteluom mně v Kristu pánu milým.

Stranou regest: P. Mistr Petr Kodycillus o bakaláře 1584.

XL.

1584, 1. října (v Kutné Hoře).

Rada Kutnohorská přijímá Jana Žebráckého, kollegu školy Vysokokostelské, za správce školy u svaté Barbory.

(Memorabilia z let 1583—1585, f. M 14.)

Joannes Zebraczenus, collega od Vysokého kostela, povolán je do rady a jest mu oznámeno, že pan rector vniuersitatis psaní pánům učinil, jímž oznamuje, že jim jeho za správce školního k Vysokému podává a confirmuje, a protož ta žádost jeho na spisu podaná z strany odpuštění a zhoštění této obce někam jinam na pány vznešená svého místa jmíti nemůže; než při vůli téhož pana rectora universitatis že se zůstavuje a on za správce školy Barborské se přijímá a časem náležitým také tam uveden bude. Proti tomu: že se vůli vrchnosti své na odpor stavěti nechce, nébrž jí povoluje a condicí přijímá i také při tom všelijakou pilnost a bedlivost chovati chce.

XLI

1584, 22. října (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti prosí rektora university, aby jim Jana Kherna Plzenského za předního správce školy u Vysokého kostela dosadil.

(Kopiář z let 1581—1588, f. 197.)

Panu rektorovi universitatis o správce školního.

Oznamujem VMti, kterak s nenadálou nemocí mistr Jan Khern Plzeňský, jdouce z markrabství Moravského na cestě se potkal, tak že k nám na Hory Khutny sotva se dopravil a tu se složil. Kteréhož ctihodný kněz Sixt Kandidus, p. děkan náš, podle známosti k sobě přivinul, a jakž nás spravuje i doktorem opatřiti, aby k prvnějšímu zdraví přijíti mohl, oumyslu jest, a nepochybně nětco toho začal; však při tom oznámivše nám týž p. děkan náš, že by toho velmi vděčen byl, kdyžby jej mistra Jana pán bůh k prvnímu zdraví navrátiti (čehož jemu rádi přejeme a žádáme) ráčil, aby za nějakterej čas správu školy naší Vysokostelské přijal a při ní pobyl a tuž školu tak častými změnami správcuov již trochu zlehčenou k prvější podstatě navrátil, přivedl a vzdělal. Za příčinou tou nás za připsání toto k ouřadu VMti požádal. Ačkoliv pak my neradi VMti v povinnost kráčíme, vzláště maje správce již vyhlášeného, však dobrý oumysl a jistě platný a užitečný mládeži pana děkana tento ne-

můžeme než schváliti a jeho ouřadu a osoby mnoho sobě vážíc a ušetřiti chtíc i my k tomu přistupujem a toho bychom také velmi vděčni byli, pokud by se to státi a on dotčený mistr Jan v jmenované škole naší za předního správce býti [a] tu školu s Václavem Horažďovským, k nám již obraným správcem, říditi a vzdělávati mohl. Protož VMt se vší uctivostí žádáme, že to v spravedlivý soud vzíti a což dále v té věci p. děkan náš před VMtí jednati sám životně bude, že v tom povolení naše jest, toho jemu věřiti, i laskavou a přátelskou na to odpověď dáti račíte, My VMti předně a potom i vší universitati službami svými, což pro touž školu, klenot ten obec naší, učiniti račíte, toho se odsluhovati rádi chceme. Datum feria 3. post Galli 1584.

XLII.

1584, 12. prosince (v Kutné Hoře).

Mezi Abrahamem Kofrlí a nejmenovaným succentorem o zbití žáka.

(Memorabilia z let 1583—1585, f. O 7.)

Abraham Koffrle *) vznesl na pány, že succentor syna jeho nenáležitě za vrch vzavše zbil a jemu téměř voko vyrazil, žádaje za opatření. Proti tomu: že neví, jak jest jemu se to přihodilo, vzavše jej za vrch vo lavici nějak se uhodil, čehož jest velmi nevděčen a neví, jak se to jest přihodilo. I slíbil rukou dáním, že po hodech se před pány postaví, a bude-li moci, jeho Abrahama v tom spokojí. **)

XLIII.

1585, 20. března (v Kutné Hoře).

Rada Kutnohorská napomíná officialy školní k větší pilnosti a obnovuje zákaz chodění po koledách a rekordacích.

(Memorabilia z let 1583—1585, f. Q 17'.)

Bakaláři od jedné i druhé školy povoláni a tu jim oznámena příčina, proč by povoláni byli, že o tom bezpochyby věděti mohou, kterak zde při této obci před mnohými lety koledy a ty rekordací složeny jsou a jistý plat za ně se z obce dává za příčinou, aby mládež jsouc prázdna těch takových toulání lepší prázdnost a více času měla k učení svému; ano také i to nařízeno od předkuov, aby v tu hodinu, kteroužby rekordatum žákovstvo choditi jmělo, jistá některá lekcí se čtla. Poněvadž pak nemálo na tom záleží vrchnosti, aby věděla, kterak se mládež školní jak domácí tak přespolní učí, a poněvadž pak se naslejchá, že by veliká nepilnost při cvičení mládeže a zvláště drobných dítek byla, neb někteří čtyři, pět let do školy chodí a téměř nic neumějí, protož se napomínají k pilnosti. Přijali to a že pilnější býti chtí, připověděli.

---

*) Abraham Gofrle zemřel teprv r. 1620 jako stařec více než stoletý. (*Dačický* II, 194.)

**) Podobné žaloby opakují se dosti zhusta. Srovn. č. 55. Jiné případy z let 1549 a 1559 uvádí *Šimek* v Pam. Arch. XVI str. 293.

XLIV.

1585, 18. září (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti žádají rektora university, aby jim za správce školy u sv. Barbory místo Jana Žebráckého podal Václava Mlikonia z Čáslavi.

(Kopiář z let 1581—1588, f. 320.)

Panu rektorovi universitatis o správce k svaté Panně Barboře.

Při tom VMti tejna učiniti nemůžeme, že Joannes Zebracenus, bakalář, na ten čas správce školy naší Svatobarborské, včerejšího dne nám jest se skrze spis odeslaný do rady ohlásil, že déle od svatého Havla příštího v té povinnosti trvati moci nebude, ale k té povinnosti, kdež JMt pán jeho jej obrátiti ráčí, se postaviti a v ní zůstati musí, čehož my v pravdě jsme nevděčni, že tato proměna opak [sic!] při též škole mládeži škodlivá bejti a státi se má. Však příčinu od něho předloženou v tak krátkém čase pro nečasné oznámení nevěda, jak předjíti, tomu již místo dáti musíme. Ale poněvadž znáti ráčíte, že bez jiného správce ta škola v dobrém spůsobu státi by nemohla, naschvále k VMti posla tohoto vysílajíce, za to ve vší uctivosti žádáme, že na místo téhož Jana Zebracena z uvážení svého jiného nám učeného a příkladného mládence obrati a z ouřadu VMti v to místo confirmovati ráčíte. A jakž zprávu máme, že by ňáký Venceslaus Mliconius Čáslavinus, mládenec pokojný a učený a již při letech, v některé koleji za studiosa bejti měl, ten jestližeby již jinam odevzdán nebyl a místa svého neměl, byli bychom vděčni toho, abyste jeho nám k užití správy již dotčené školy voliti a podle ouřadu VMti potvrditi ráčili. My se VMti službami svými toho i vší universitatis [sic!] dle nejvyšší možnosti odsloužiti chceme. Za odpověď, kterou bychom zpraveni býti mohli, žádáme. Dán na Horách Kutnách v středu po památce povýšení svatého kříže 1585.

XLV.

1585, 12. října (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti žádají rektora university, aby Jana Žebráckého při správě školy u sv. Barbory do sv. Jiří ponechal.

(Kopiář z let 1581—1588, f. 327.)

Panu rectorovi universitatis.

Vedle toho, kdež ste ráčili k snažné žádosti naší poctivého Joannem *) Cochanum Strakonického, bakaláře, nám do školy k svaté Panně Barboře od svatého Havla příštího, poněvadž předešlý pořádné odpuštění vzal, podati a potvrditi, aby on mládež bázni Boží, liternímu umění, dobrým mravuom pro čest a chválu Boží a dobré obce naší vyučoval, což sme od VMti vděčně přijali, však nemůžem VMti toho tajiti, že poctivý Joannes Zebracenus, pře-

---

*) Pravdě podobno, že má státi »Martinum« místo »Joannem«. O Martinovi Kochanovi Strakonickém viz č. 56.

*

dešlý správce té školy, nám jest oznámil, že pan president zřízené komory v království Českém,*) k němuž od JMti pána svého**) v službu podán jest, toho jemu propůjčovati, aby za puol léta ještě v škole zůstával, ráčí; protož že by do svatého Jiří příštího v předešlém spůsobu tu školu spravovati chtěl, a my abychom jemu toho přáli, že žádá. I poněvadž od nás jemu již bez přednešení VMti této věci jisté odpovědi dáno býti nemohlo, my oumysl ten jeho i takovou žádosť VMti k uvážení podáváme, a pokudžby to se státi mohlo, za to, že při tom spůsobu toho zůstaviti a jeho Joanna Zebracena v té škole do svatého Jiří zanechati ráčíte, [se přimlouváme]. My od VMti laskavé odpovědi očekávati budeme S tím etc sabbato post Dionisii 1585.

XLVI.

1585, 17. října (v Kutné Hoře).

Kutnohorští žádají rektora university, aby Jana Žebráckého na dále při správě školy u sv. Barbory ponechal.

(Kopiář z let 1581—1588, f. 382.)

Panu rectorovi universitatis o školního správce u sv. Barbory.

Při tom, co by nám na přímluvné a žádostivé psaní naše v příčině Joannesa Zebracena za odpověď od VMti dáno bylo, a jaké příčiny z uvážení pánuov mistruov VMti k radě přidaných se nacházely, proč by tak pozdní a nečasný úmysl jeho místa svého míti a on při té správě školní u sv. Barbory již dále zůstati neměl a nemohl, tomu sme z psaní VMti porozuměli. Můžeme pak VMti oznámiti, pokudž na osobě jeho Joanna Zebracena bylo, že toho oumyslu jest nikdy nebyl již dotčené školy naší a správy při cvičení mládeže v ní pobožnosti, dobrým mravuom etc. se strhnouti, nýbrž jsa prve při škole Vysoko[ko]stelské za collegu, potom z ouřadu VMti podán jsa tam k svaté Barboře a v obojí užitek při mládeži učinivše, kdyby v tom JMti pána jeho překážka jemu se nestala, k dalšímu prospěchu a vzdělání mládeže byl by rád přistoupil, a my, poněvadž tak drahný čas mezi námi byl, byli bychom jemu toho rádi přáli. Ale ráčíte znáti, že tak sobě svoboden nejní, aby pak jurisdicti universitatis se strhovati [měl], jemu na mysli, (jakž nám toho zprávu činí), nikdá nebylo. Protož pak ty i jiné příčiny dobrého oumyslu svého sám oustně VMti přednésti, i za to, aby v té správě školní u sv. Panny Barbory tu zachován na další čas byl, žádati chce. My se přimlouváme, pokudžby bylo možné, i za to žádáme, že se k tomu s pány mistry consiliarii VMti nakloniti i nám ho zanechati ráčíte. S tím etc. Datum feria 5. post Galli 1585.

*) Presidentem komory české byl toho času pan Ladislav z Lobkovic na Zbiroze.

**) Pánem na Točníku a Žebráce byl tenkráte Jan starší z Lobkovic, JMC rada a hejtman lén německých, bratr Ladislavův, který se stal po něm presidentem komory české.

XLVII.

1585, 31. října (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti žádají rektora university za svolení, aby Václav Vodička Horažďovský, správce školy u Vysokého, směl vydati svědomí ve při Mariany Hraběšínské s Mikulášem Dačickým z Heslova.

(Kopiář z let 1581—1588, f. 339'.)

Panu rectorovi universitatis, aby povolil vydati svědomí bakaláři Vysoko[ko]stelskému.

Vedle toho VMti oznamujem, že jest při právě našem před námi rozepře mezi Marianou, po někdy Pavlovi Hraběšínským baccaláři vdovou pozůstalou, s jedné a Mikulášem Dačickým z Heslova strany druhé o nářek poctivosti vzešla. A když k tomu se schejlilo, že stranám čas k průvoduom jmenován, dotčená Mariana, poctivého Václava Vodičku,*) baccaláře a správce školy Vysoko[ko]stelské, k vydání svědomí proti straně sobě odporné jest pořadem práva citovala a jakého svědomí na něm žádá, v ceduli řezané jemu jest vysvětlila. On pak toho se učiniti zbraňuje, příčinu kladouce, že se obává, aby proti privilegiím slavné academie Pražské a VMti, vrchnosti své, nětco nepřečinil a potom v nelásku skrze to neupadl; však jestli k tomu povolení své dáti račíte, že se tak zachová. I jsa [sic!] od již dotčené Mariany vdovy za toto psaní žádáni, k VMti se přimlouváme, že jemu Václavovi Vodičkovi baccaláři dovolení dáti, aby on, poněvadž jí vdově tu se poctivosti dotýče a na svědomí jeho mnoho sobě zakládá, takových (sic!) v právě próvodem byl,

*) Václav Vodička z Horaždějovic, od 23. října 1583 bakalář, byl od sv. Jiří r. 1581 správcem školy Vysokokostelské do sv. Havla 1586. Roku toho dne 27. srpna (srvn. č. 48) stal se písařem radním a 2. února 1588 se oženil, pojav pro peníze za manželku stařenu Dorotu, vdovu po Adamovi Čechtickém († 1581), písaři urburním, jejíž syn Jan oženil se již r. 1585 (*Dačický* II, 16, 25, 40). Dačický praví o něm, že »při těch penězích žádné rozkoše a zvůle neužil«. Čekaje marně na smrt své ženy, jíž v knihách městských za zdravého života zapsal tento epitaph:

»Illius hac vetulae corpus requiescit in vrna,
Quae fuit obscura nobilitate sata.
Auxerat ipse Deus viuentem sordibus amplis,
Coniugis hinc fuerat crux mala, dira lues.
Tota molesta fuit, nunquam pia, rare benigna
Scatula nugatrix, quae deus ipse vetat.
Has propter dotes fuerat grauissima cunctis
Matronis reliquis, forma typusque malis.
Inprimis partas lapidare iuuabat
Diuitias, miseris aegre ferebat opem.
Nunquam rite domi famulos famulasque regebat,
Inutilis demens extitit oeconoma.
Ipsius hinc corpus lutosa stertit in vrna
Ex hoc ob meritum cuncta reserta mala.«

zemřel r. 1593. Manželka jeho Dorota přečkala ho o mnoho let a teprv r. 1612 se světem se rozžehnala. (*Dačický* II, 40 a 131.)

to ten outerej po památce svatého Martina nejprv příští stoje s ní při právě našem po pravdě vysvědčil, poručení činiti ráčíte, jakož nejsme jiné naděje, že poznaje slušnou a právní žádost jí Mariany vdovy býti, přímluva naše místo při VMti své užive a bez dalšího zaneprázdnění a škod to se vyřídí. Za odpověď žádáme. S tím milost etc. Datum feria 5. post Simonis et Judae.

XLVIII.

1586, 27. srpna (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti přijímají Václava Vodičku Horažďovického, správce školy u Vysokého kostela, za písaře radního.

(Memorabilia 1586—1589, f. G 2.)

Vácslav Vodička Horažďovský, bakalář a správce školy Vysoko[ko]stelské, předstoupivše s přáteli svými před pány připomenul žádost svou, ano také i přípověď a zámluvu panskou jemu učiněnou z strany písařství radního; žádal, by podle toho k závazku nejprvc, potom i k povinnosti připuštěn byl. I dán mu závazek, kterýž říkal po písaři z kněh žlutých, a potom napomenut porozuměti mohl, co ten závazek v sobě obsahuje, protož aby se podle toho tak velikého závazku chovati hleděl se vší pilností, a když tak učiní od pánuov lásku i od jiných ode všech jmíti, též i v potřebách ochrany užiti moci bude. Jestli by pak jinak učinil, tehdy by to proti tomu závazku učinil, Pána Buoha na sebe rozhněval, pánuom a vrchnosti své v nelibost a nelásku sic upadnouti musil. Ale ta naděje že k němu od pánuov jest, že toho s pilností šetřiti bude, což by předně ke cti a chvále Pána Buoha, potom také k dobrému p. šephmistruov a spoluradních i obce této, ano také k jeho poctivosti bylo. Připověděl tak učiniti, poněvadž i v školách od preceptoruov i rodičuov svých se tomu vyučil. A tu hned k službě připuštěn.

XLIX.

1586, 27. srpna (v Kutné Hoře).

Při jednání rady Kutnohorské Zikmund Kozel upomenut na slib svůj, že něčím k stavbě školy přispěje. Oznámil, že slibu dostojí a 50 kop gr. č. na stavbu školy dá.

(Memorabilia 1586—1589 f. 92.)

Panu Zigmundovi Kozlovi *) připomenuta přípověď jeho onen čas učiněná, že by něco na stavení školy dáti chtěl. Proti čemuž odpověď dal, že on se

*) Zikmund Kozel byl syn Mikuláše Kozla, který r. 1541 pojal za manželku Annu Poklůpkovou, šenkéřku, a zemřel r. 1591. Byv nejprve písařem urburním, stal se Zikmund Kozel r. 1586 hofmistrem horním a ostal v úřadě tom do r. 1592. Také byl po více let konšelem a s přítelem svým, císařským rychtářem Mikulášem Vodňanským z Čázarova, měl v radě první slovo. Jsa chudých rodičů syn pojal nejprve k manželství Kateřinu, bohatou vdovu po Jakubovi Stejškovi Freisichselbstovi, a když dne 5. června 1580 zemřela, oženil se v neděli masopustní r. 1581 s Annou, dcerou Matěje pekaře řečeného Dítě. Dolováním nemálo zbohatl, obzvláště důl řečený Štěstí na couku Kuklickém, jejž byl od

nadál, že mu páni ne pro těch 50 kop gr. č. tu vodu pouští, ale k žádosti jeho a přímluvě p. přátel; nebo on ne proto, že se mu ta voda pouští, takových 50 kop gr. se uvolil dáti, ale pro tu lásku, kterouž k škole a tomu místu má; a co onen čas před p. rychtářem Jeho Milosti Císařské připověděl, při tom že stojí. Než z strany tý vody ze žádný nádhernosti, ale ku potřebě své žádá a tak, jestli by svým jakým nechováním k tomu kdy příčinu dal, aby páni ji zase odjíti mohli a toliko ten pramen zbytečný, kterýž od tý lány (sic) pryč teče, že žádá. Zanecháno toho při předešlé odpovědi daný.

L.

1586, 18. září (v Kutné Hoře).

Kutnohorští píší M. Petrovi Codicillovi z Tulechova, rektoru university Pražské, aby jim správce školy u Vysokého kostela ustanovil.

(Kopiář z let 1581—1588, f. 413).

Panu rectorovi universitatis, M. Petrovi Kodicillo z Tulechova o správce k Vysokému.

Když jsou se vyslaní naši zase z měst Pražských málo více před dvěma nedělemi domuov navrátili, to nám oznámili, že vedle poručení našeho při ouřadu VMti o správce jiného do školy naší Vysoko[ko]stelské, poněvadž by nynější *) od povolání svého pořádné odpuštění vzal a jinou práci před sebú měl, žádostivě jednali, na kteroužto žádost, že ste jim laskavou odpověď dáti a v tom, že muž hodný k spravování též školy k tomuto času sv. Havla nejprve příštího obrán bude, kterýž by k vedení a cvičení mládeže školní a dítek našich k bázni Boží a literním[u] umění i dobrým a šlechetným obyčejuom příjemný býti mohl, [se] zakázati ráčili, toliko abychom VMti ještě psaním připomenuli. Kdež my jsouce vděčni té přátelské odpovědi, předně VMti uctivě děkujem, a podle toho majíce vždy na péči, aby již vejše psaná škola naše, jakožto poklad církve boží a obci ke všemu dobrému sloužící, opatřena byla, VMti tímto psaním žádost naši připomínáme a že ji v paměti

---

Jiříka Karkala za chatrné peníze koupil, veliké užitky mu přinášel, tak že mohl, ač měl marnotratnou ženu, záletů si hleděl, velice nádherný dům vedl a veliké pány (r. 1586 také pana Viléma z Rožmberka) hostil, předce nakoupiti drahně zboží pozemského. Marnotratného Karla Hášu z Újezda zakládal tak dlouho penězi, až byl r. 1595 přinucen prodati Kozlovi dědictví své ves Křesetice a dvůr Perštejnec za 18.350 kop míš., brzo potom koupil také Bikánec od Petra Salavy z Lípy za 6150 kop míš., ale záhy vnutil obé obci Horské za 26.500 kop míš Zikmund Kozel, který v neznámém roce nadán majestátem na erb a predikat »z Reyzntálu«, zemřel 24. března 1598 u věku okolo 50 let a pochován u kostela sv. Barbory. Zanechal jmění za 30.000 kop míš., ale vdova jeho provdavši se ještě r. 1598 za Mikuláše Vodňanského z Čázarova záhy statek ten promarnila a zemřela 27. dubna 1624 v chudobě. Ze synů jeho Jan pojal r. 1601 za manželku Dorotu, dceru kněze Jiříka Dikasta, správce duchovního v Jičíně; Mikuláš pobyv jako markytán v ležení vojenském u Budějovic, vrátil se do Hory r. 1619 a zemřel v chudobě, zanechav po sobě vdovu Elišku; Karel oženil se 5. července 1623 v Praze s Lidmilou, dcerou neb. Jiříka Liperta, někdy cís. poštmistra. (*Dačický* I, 106; II, 5, 14, 19, 20, 32, 34, 41, 48, 50, 51, 60—62, 68, 77, 196, 215.)

*) Míněn Václav Vodička Horažďovický, který stal se písařem radním. Srvn. č. 47 a 48.

míti, ano i skutečně vyplniti ráčíte, té celé naděje sme. My, jsouce takové práce vděčni, vším dobrým VMti i academii Pražské se toho odsluhovati, a kdož nám podán bude, k němu i žákovstvu jeho lásku prokazovati, i pro vzdělání cti a slávy Boží a zvelebení dobrého obecného jeho vedle náležitosti opatrovati chceme. S tím milosti božské Vás poroučejíce, za laskavou odpověď žádáme. Datum feria 5. post Lamperti 1586.

LI.

1586, 27. září (v Praze).

M. Petr Codicillus z Tulechova, rektor university Pražské, podává Kutnohorským za správce školy Vysokokostelské Václava Candida) Pražského, bakaláře.*

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 3840; otištěn v Zachových »Pamětech o školách v král. horním městě Hoře Kutné« na str. 4.)

LII.

1586, 6. října (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti píší vyslaným svým v Praze, Ludvíkovi Karlovi z Řasné, Řehořovi Vodičkovi a Pavlovi Litomyšlskému mezi jiným o školách.

(Koncept v archivě Kutnohorském pod č. 3819.)

... Panu rektorovi pudlač svíček podle psaní Vašeho, když se koni Vám zase odešlí, poslána bude. Kteréž když se mu dodávati budou, budete moci s ním promluviti, aby nějaké zření k obci naší jměl a ji hodnými správci školními fedroval; nebo zprávu máme, že ten Venceslaus Candidus, kteréhož nám nyní do školy naší podává, kantorem na Malé straně jest, a škola naše prve collegou, cantorem a jinými officialy osazena jsouc, cantora druhého nepotřebuje, než správce; protož aby toho, a to hodného muže, k nám promovoval. S tím milosti buoží poručeni buďte. Datum z rady na Horách Kutnách, v pondělí po svatém Františku leta ɔc osmdesátého šestého.

LIII.

1587, 17. března (v Hoře Kutné).

Rada Kutnohorská obeslaným všem officialům školním udílí důtku pro nedbalost při konání povinnosti.

(Memorabilia z let 1586—1589, f. N 2'.)

Správcové školní z obojí školy s svejmi coadjutory obesláni do rady a poněvadž se při nich nedbanlivost nachází, jak při chválách božských v chrámě Páně, tak potom při správě školní, napomenuti jsou, aby v tom se napravili; nebo páni mnoho naříkání slyšeti od lidí musí, jaká nedbanlivost při vyučování

*) Václav Candidus Pražský stal se bakalářem dne 26. června 1585, při čemž disputoval o thesi: »Num anima hominis a corpore discedens sit immortalis et facultates sibi a Deo inditas retineat exerceatque?« (*Lib. int.* f. 259.)

dítek a jich k dobrému vedení při nich se vskutku nachází, ano také to na voko spatřují a slyší, kdy služby v chrámě se vykonávají, jak to lenivě se činí a mládež ta, jakoby v žádné kázni nebyla, s hřmotem, hlukem do chrámu Páně jdou, lidem v modlitbách překážku činí, ješto by v tom jinší šetrnost zachovati se měla a to nařízeno by býti mělo, aby pokojně a vážně do chrámu Páně šli. V škole také, jakž zpráva jest, nemnoho povinností že se vykonává a časem více procházek nežli dítek vyučování [se] hledí; nebo ti, kteříž dítky své do školy vysílají, mnoho v tom naříkají,! že špatně se učí a takměř, co prve se naučily, to zapoměly. Protož v tom se napomínají, aby se napravili, že páni nad nimi také chtí ruku ochrannou držeti a jakž je tak žákovstvo jich všelikterak dle povinnosti fedrovati a opatrovati, jakž jiná naděje nejni, než [že] toto napomenutí přátelské přijma, že se v tom tak a nejinak zachovají a bedlivost při povolání svém přiloží. Proti tomu: že sou omylně omluveni a to že jest jim s podivením, kdo by je tak před pány obžaloval a jim prve nic neřekl, ješto oni předně všelikterak pokojně se hledí chovati, v škole bývají, povinnost vykonávají, ač časem dostane se jim někam vyjíti, však dosti zřídka. Však jakkoliv, toto napomenutí že se přijímá, a bylo-li co toho, že napraviti chtí.

LIV.

1587, 27. května (v Kutné Hoře).

Rada Kutnohorská udílí důtku Václavovi Candidovi Pražskému, správci školnímu u Vysokého kostela.

(Memorabilia z let 1586—1589, f. P 4'.)

Václav Candidus, bakalář a správce školní od Vysokého kostela, povolán do rady a předně jemu stíženo, že jsa obeslán, aby před pány tento minulý pondělí se postavil, toho neučinil, ale dosti pyšně pánuom zkázal, že se on po rathauzích toulati nebude; jestliže co páni potřebují, že inspectory mají, aby jemu skrze ně oznámili. Což jest pánuom za stížné a jim se toho nikdy netrefilo a příkladu podobného nevědí. Příčina pak obeslání jeho tato že jest, že mnozí lidé sobě stěžují, kterak velmi nedbanlivě své povinnosti vyhlídá, školu a mládež opouští, jak některého času i páni inspectoři, byvše tam hned po kázání, jeho najíti nemohli; protož že se v tom napomíná, aby pamatoval na povinnost svou, a mládež sobě svěřenou s pilností předně vuoli boží, potom jinému liternímu umění vyučoval, tak aby předně páni, potom i jiní lidé, vzláště rodičové, kteří své dítky tam mají a k učení vodsílají, neměli sobě co stěžovati. Proti tomu oznámil, že jest mu to za stížný, že tak páni ráčí jemu na zprávu nětčí omylnou tuze domlouvati a co těch škol pět spravoval v těchto časích, nikdy tak nebyl obsýlán; neví jaký to spůsob zde jest. Ráčí pak sobě páni stěžovati, že by ňáká nedbanlivost při něm a pomocnících jeho se našla, čehož on u sebe najíti nemůže; nýbrž pánuom oznamuje, že byl-li jest kdy pilen v těch školách, že zde jest. Protož žádá, aby páni takových zpráv přijímati neráčili, nýbrž, bylo-li by co toho, nechť by ti to v přítomnosti jeho vznášeli, a oznamovali. Však jakkoliv jest u pánuov omluven a pódle toho toto na-

pomenutí jemu učiněno, to přijímá a, našlo-li by se co na nedostatku, napraviti chce.

LV.

1587, 23. září (v Kutné Hoře).

Martin Mareš, švec, soused Kutnohorský, žaluje Daniele, succentora školy Svatobarborské, pro poranění syna.

(Memorabilia z let 1586—1589, na listu T 15.)

Martin švec obeslavši Daniele,*) succentora od sv. Panny Barbory, jej vinil, že tento pondělí pominulý v novým domě beze vší příčiny syna jeho stloukl, ním vo zem davší a kdo ví, jak s ním pánbuoh ještě naloží, bude-li živ, čehož mnozí sousedi, kteříž tehdáž přítomni byli, povědomi jsou, že syn jeho succentorovi tomuto žádné příčiny nedal, v tom proti němu za opatření žádaje. K tomu že on succentor sobě divně počínal, na vzkázání pana rychtáře městského jemu dosti spurně a nenáležitě odpovídal, potom taky na stůl vskočil a jiné pobízel, aby se s ním prali, a jiné věci sobě provozoval. Proto že žádá jako chudý soused za opatření. Proti tomu [Daniel]: že nechtíc odtahu bráti a právu zaneprázdnění činiti, tuto odpověď jemu na takovou žalobu dává: aby ním měl vo zem [dáti], jakž to se teď přednáší, že tomu zjevně odpírá, a hned žádné zlé vůle s ním nejměl, ale on že tam byl s kantorem Vysokokostelským, když pak on odešel, tehdy tohoto pana souseda syn k němu přišel a jeho prosil, aby s ním ještě poseděl, což k žádosti jeho učinil a s ním poseděl. Když pak vstali, on se s ním objímal a líbal; on ho žádal, aby ho toliko na dvůr pustil, v tom on jsa hrubě opilý mu z rukou sám upadl a sám k ourazu přišel; on že tím vinen býti nemůže. Z strany pak toho, že by sobě divně počínal, na stoly skákal, jiné k bitvě pobízel, tomu také zjevně odpírá a že se toho nikoliv nenajde, žádaje, aby toho také povážiti ráčili a jej v své laskavé ochraně jmíti. Proti tomu: že tuto k nětčemu se zná a nětčemu že odpírá, že jsou živi lidé a v tom se pamatují, že to tak, jakž on tu vznáší, a ještě jemu to mluví, že nebude dobrý otec, nechá-li to tak; ano sám ten mládenec, který k němu o něj [succentora], aby vězení prázen byl, chodil, mluvil to, jak se mu to již koli přihodilo, aby to mimo sebe pustil, že tomu sám nerad jest; a teď tomu odpírá. Barvíř včerejšího dne k synu jeho že dvakráte chodil krve stavovat a staviti mu jí nemohl, a že mu krve vyteklo, jako by teď hovado zabil, proto že vždy za opatření jako chudý soused žádá. Proti tomu [succentor]: že ten mládenec k němu vyslaný mluvil, co samo v sobě jest, žádaje vždy, aby nad ním ochrannou ruku [páni] držeti ráčili, aby toho vězení prázen býti a k povinnosti své odjíti mohl. I odloženo per duas septimanas pře a podání na smlouvu, aby succentor Martina Marše v tom hledal a pokojil, bude-li moci. Succentor slíbil čest, víru k stání a dostání ku právu rukou dáním.

*) Byl to snad Daniel Stanislai Raconicenus, který dne 14. srpna 1586 se stal bakalářem. (*Lib. int.* f. 266.)

LVI.

1588, 28. září (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti žádají rektora university, aby jim na místě Martina [Kochana] Strakonického, který se oženil, podal za správce školního k sv. Barboře Ondřeje Dumeta Rokycanského.

(Kopiář z let 1581—1588, f. 536.)

Panu rektorovi universitatis o správce školního.

Při tom VMti oznamujeme, že těchto pominulých dnuov správce školy naší sv. Panny Barbory Martinus Strakonicenus *) stav svuoj, oženiv se, jest proměnil a za tou příčinou dále povinnosti té od času sv. Havla příštího spravovati moci nebude. I poněvadž povinnost naše jest se o to starati, aby škola ta jiným správcem pobožným, učeným a příkladným opatřena byla, v tom spůsobu poctivý Andreas Dumethus Rocicanus, **) svobodného učení bakalář, jest nám kommandován, že by on mohl a může se hoditi i také příjemný [býti] k vedení a cvičení mládeže školní a dítek našich k bázni Boží a liternímu umění, i k pobožným a šlechetným obyčejuom. Protož VMt ve vší uctivosti žádáme, že jmenovanou školu naši sv. Panny Barbory jakožto poklad církve Boží a obci ke všemu dobrému sloužící opatřiti a jeho Andrea Dumetha, pokudž by ta zpráva o něm v skutku se srovnávala a ráčili byšte [ho] místa toho hodného uznati, k nám od času svatého Havla nejprve příštího voliti a potom vedle ouřadu VMti potvrditi ráčíte. My, což pro dobré a užitečné obce naší učiniti ráčíte, VMti i academii Pražské chceme se toho všelikterak odsluhovati a nad týmž správcem i žákovstvem jeho ruku ochrannou držeti i k nim všelikerak lásku prokazovati i vedle náležitosti [je] opatrovati. Za laskavou odpověd žádáme. Dathum feria 4. Vencesilai 1588.

---

*) Martin Kochan z Prachové (Martinus Kochanius a Prachowa) rodem ze Strakonic, povýšen za bakaláře dne 22. května 1585, při čemž disputoval o thesi: »Utrum artes dicendi regant vitam humanam nec ne?« (*Lib. int.* f. 257) a stal se téhož roku správcem školy Svatobarborské (srovn. č. 45), v kterémžto úřadě ostal do r. 1588, kdy pojal za manželku Zuzanu, dceru Jana Veverina Píseckého z Kranichsfeldu († 1590), písaře radního, proti vůli jeho a usadil se v Hoře jako prokurator právní. Zemřel, stižen byv dnou, dne 13. března 1609. Den před tím udělal poslední vůli, která vyhlášena dne 16. března, v níž pamatoval také na školu takto: »Item k škole k Vysokému že poroučí 100 kop míš. a to těch, které za panem Mikulášem Peycerinem ze Mstětic v městě Kolíně Novém nad Labem zůstávají, na ten spůsob, aby takových 100 kop míš. od něho Mikuláše vyzdvíženo a k též škole zdejší u Vysokého obráceno bylo, a ty aby budoucně při též škole zůstávaly a nikdá od ní žádným spůsobem odtrhovány nebyly, ale podle dobrého zdání a dobrého svědomí pánův inspektorův každoročně z takové summy nějaký oužitek přivozován a na chudé žákovstvo pro fedruňk jich obracován byl « Vdova po něm Zuzana zemřela r. 1615; dne 12. dubna 1616 provdala se dcera jeho Anna za Ondřeje Hubea, vdovce, písaře radního.(*Dačický*, II, 26, 51, 109, 156, 159)

**) Andreas Dumeti Rocheczanus stal se bakalářem už 12. září 1580, při čemž měl disputaci o thesi: »Utrum qui dediti sunt studiis literarum, in his tamen negligenter versantur, graviter peccent nec ne?« (*Lib. int.* f. 217).

LVII.

1589, v dubnu (v Kutné Hoře).

Někteří žáci školy u sv. Barbory, (Vencislaus Rosa Chlumecenus, Bartholomaeus Marci Kostelecenus, Andreas Textoris Hlauenus a Vencislaus Polentarii Chlumecenus), prosí radu města Kutné Hory, aby jim zadostiučinění opatřila za útok, který na ně v hospodě učinil služebník mincmistrův.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 4301.)

VMti vzáctné poctivosti pane rychtáři Jeho Milosti Císařské, páni šefmistrové, páni ochráncové nám v Kristu Pánu milí. Zdraví a v něm hojného požehnání v šťastném a prospěšném této slavné obce spravování na Pánu Bohu VMtem upřímným srdcem žádati nepřestáváme.

VMti vzáctné opatrnosti páni, věříme, že stížnost naši tuto laskavě vážíc stížně nésti neráčíte, nýbrž k nám se nachýlíc nás [v] ochranu svou přijíti ráčíte. Stížnost pak naše taková jest, že v pondělí velikonoční leta tohoto majíc u sebe jednoho přespolního spolu někdy učedlníka svého, abychom [ho] mohli uctíti podle obyčeje žákovského, odpuštění na krátký čas od pana bakaláře sme vzali ničehehož se zlého nenadávši. V tom když sme my do domu, jenž u Píšů sluje, přišli, kdež sme také i Vysoko[ko]stelské žáky našli, k nim sme se připojili, a během žákovskejm partes vyňavši, zpívati sme počali harmonie pobožné. Tu vyvstavši [z] zástolí jeden s rapírem JMti pana mincmejstra služebník a přišedši k našemu stolu, kord svůj na stůl náš jest položil, kterémužto Čáslavinus od Vysokého řekl: »Račte odpustiti«; a odtud příčina šarvátky vší byla. Nebo hned za ním jinej, [v]stavši od svého stolu, také k našemu přišel stolu, a ptal se, kdo by jim oslů dával. A když sme my všickni popírali, jakož pak pravda byla, že žádný toho slova ani na jazyku neměl, bez pomeškání Rozovi dva poličky dobře vytťal. I aby příčina skrze nás nebyla další svády, ty poličky Roza mile snesl. Ten pak jistej, nemaje na tom dosti, dvéře nám zaskočil a rapír i tulich dobyl, všechněm nám hrozíc. A když tak hrubě na nás tím rapírem doskakoval, Chrastenus od Vysokého se ptal, co by s tím myslil; ale on nic jemu neodpověděl, nýbrž po něm kolmo hnal a sekal, tak až i kus dveří uťal; a že tak na nás dotíral, nemoha jemu jináč odepříti, Ballus Vysoko[ko]stelský jemu konvičkou dal a ven [ho] vystrčil. Potom ten, kterýž ponejprve za náš stůl přišel, také rapír dobyvši, tím spůsobem jako i prvnější sobě provozoval. My pak nevěda se čím chrániti a nechtíc zbiti od něho bejti, konvičkama sme se chránili, tak že kdo mohl, aneb tu byl, jemu jest odpíral, až i ten ušel; a tak pokoj byl v domě učiněn. Poněvadž pak my za hodnou příčinou do toho domu vešli sme pokojně a jim sme žádné příčiny k sváru nedali, nýbrž ještě, kdyby opatrování božského nebylo, snad bychom od nich zbiti tu byli, pokorně VMti, jakožto ochránců svejch milejch, prosíme, že ráčíte nad námi ochrannou ruku míti, nás v takové křivdě a nevině naší zastati, a je z takové vejtržnosti pokutovati. My slibujeme

všelikou uctivostí pokojně se chovajíc modlitbami nehodnými VMtem se odsluhovati. S tím dej se VMtem Pán Bůh dobře míti. VMtem v službách povolní z školy svaté Barbory:

Vencislaus Rosa Chlumecenus,
Bartholomaeus Marci Kostelecenus,
Andreas Textoris Hlauenus,
Vencislaus Polentarii Chlumecenus.

Na rubu: Ponížená supplikací JMti císařskému rychtáři, JMtem pánům šefmistrům k milostivému uvážení.

LVIII.

1589, 4. června (v Kutné Hoře).

Smlouva svadební Jana Šultyse Slanského, do té doby kantora školy Vysokokostelské, s Alžbětou vdovou po Janovi Čechtickém z Kranichfeldu.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 5256.)

Leta páně 1589 v neděli po památce Těla božího staly se smlouvy svatební dobrovolné, celé a dokonalé u přítomnosti pánův a přátel z obojích stran k tomu dožádaných mezi Janem Šultysem z Slaného *) s jedné a Alžbětou, pozůstalou vdovou po nebožtíkovi Janovi Čechtickém z Kranichfeldu, s strany druhé a to takové, že ona Alžběta, svrchupsaná vdova, dává se za manželku Janovi Šultysovi a po sobě do dne a roka z statku svého věnuje jedno sto kop grošů českých na takový způsob, jestližeby jí Alžbětu pán bůh před vyjítím dne a roku smrti uchovati neráčil, tehdy aby dotčenému Janovi Šultysovi z statku jejího takových sto kop gr. č. pokojně vydáno bylo. Naproti tomu Jan Šultys též do dne a do roka padesáte kop grošů českých jí Alžbětě, budoucí manželce své, zjišťuje na ten způsob, kdyby ho pán bůh dříve roku a dne z tohoto světa povolati ráčil, tehdy předkem těch sto kop grošů českých, které po sobě táž Alžběta věnovala, aby při ní zůstaly a potom těch padesáte kop gr. č jí věnovaných aby jí z podílu Jana Šultysa od paní mateře jeho vydány byly pokojně. Po dni pak a po roce častopsaná Alžběta dává se témuž Janovi Šultysovi se vší a všelijakou spravedlností svou, kteroukoli jmá aneb kdekoli jmíti bude, kromě [že] sobě z toho ze všeho padesáte kop grošů vymíňuje a v moci své zanechává, tak aby s nimi buďto manželu svému dáti

*) Jan Šultys nebo Šoltys, rodák Slanský, syn Mikuláše Šoltyse, který roku 1560 z Přibyslavi do Slaného se přistěhoval, stal se r. 1584 kantorem ve svém rodišti, kde pobyv nějaký čas, přijat za kantora ke škole Vysokokostelské v Hoře, již opustil, pojav za manželku Alžbětu Holubovic, vdovu po Janovi Čechtickém († 1586). Zbohatnuv obchodem s vínem nemálo, pídil se po hodnostech a i toho dosáhl, že propůjčen mu erb a praedikat »z Felsdorfu«. Roku 1593 a 1596 učiněn rychtářem městským, r. 1604 zvolen poprvé do rady, v níž zasedal, jsa od r. 1616 prvním konšelem, až do smrti; v letech 1612—1614 byl také úředníkem mince. Roku 1618 stal se direktorem a 21. června 1621 skonal v Praze na popravišti. Hlava popraveného primatora poslána do Hory a tu na železné lžíci nad branou Kouřimskou upevněna, kde ztrouchnivěla, a lžíce po ní teprv r. 1724 s brány sňata. O osudech rodiny jeho pojednal obšírně *Lacina* v »Pamětech král. m. Slaného I, str. 138—152.

aneb, co by se jí dobře vidělo, učiniti mohla bez překážky každého člověka. Zase proti tomu Jan Šultys přijímá ji Alžbětu, manželku svou, též po dni a po roce do všeho statku svého obapolního, kterýž má aneb jmíti bude, mějte dítky neb nemějte, podle práva na třetinu. Dálo se dne a leta svrchupsaného.

LIX.

1589, v září (v Kutné Hoře).

Martin Mathiades Písecký, kollega školy Vysokokostelské, žaluje Samuele Kavku, Jana, syna Řehoře Vodičky, Václava Nožířova, Jindřicha Spoustu, Jana Tvrdočela, Daniele Mornšperského, Jana Lehnera a Vita Jičinského, že potkavše ho dne 17. září společně ho sbili a výtržnost nad ním provedli.

(Orig. v archivě Kutnohorském č. 4348, 1—2.)

LX.

1591, 30. ledna (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti píši Řehořovi Vodičkovi a Pavlovi Litomyšlskému, vyslaným svým v Praze, aby rektora university požádali, by jim na místě M. Jana Benicia Táborského, který se stal písařem, za správce školy u Vysokého kostela M. Ondřeje Mitýsku potvrdil a také školu jejich u sv. Barbory jiným správcem opatřil.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 4567.)

Službu svú vzkazujeme, slovutní páni přátelé a sousedé naši milí; zdraví a v něm jiného všeho dobrého, přejeme Vám. Že jest dnešního dne do rady naší pan mistr Jan Benicius Táborský,*) správce školy naší u Vysokého, s přáteli svými předstoupil, žádaje za jednoho písaře do kanceláře naší přijat býti, což když se stane, místo jeho v škole prázdné bude, poněvadž pak povinností naší jest, abychom školy naše mužmi hodnými, učenými i správnými k vyučování mládeže a vyzdvížení cti a slávy buoží náležitě opatrovali, místo ného jsme s radou pana archiděkana našeho poctivého pana mistra Ondřeje,**) správce školy na ten čas v Německém Brodu, obrali a o tu věc panu rektorovi universitatis academie Pražské píšeme za to žádajíce, aby nám za správce škol-

---

*) M. Jan Benicius Táborský stal se bakalářem dne 4. září 1583, při čemž měl disputaci o thesi: »Utrum bonus plus honestate vitae, an vero doctrina apud alios proficere possit nec ne?« (*Lib. int.* fol. 241); správcem školy Vysokokostelské byl od sv. Havla 1587 do sv. Jiří 1591. Roku 1588 povýšen za mistra svobodných umění, při determinaci pojednal o otázce: »Cum ira vehemens sit affectus, voluptas vero suavis et iucunda: utrum difficilior irae quam voluptatis moderatio nec ne? (*Lib. int.* f. 274.) Opustiv službu školní stal se písařem radním. Roku 1593 v neděli masopustní [28. února] pojal za manželku Dorotu, dceru Stanislava kožišníka, která zemřela 11. června 1618, a 5. února 1619 oženil se podruhé, vzav si nevěstu z města Kouřima. Od r. 1615 zasedal v radě a 26. května toho roku vítal císaře Matiáše orací latinskou. M. Jan Benicius zemřel 12. září 1628 v domě svém řečeném »u Staňků«; vdova jeho roku 1626 vdala se v Praze za Pavla Wagnera (*Dačický*, II, 153, 182, 189, 231, 267.)

**) Míněn M. Ondřej Mitýsko Litoměřický, o němž viz č. 62 a 63.

ního dán býti mohl. Protož takové psaní naše panu rektorovi dodati a jeho také oustně zase požádati, nicméně také o jiného správce ke škole svaté Panny Barbory, poněvadž nynější pan bakalář s žákovstvem svejm takové pohoršení na sobě lidu obecnému dávají, školy pilen není, mládež zanedbává, také oustně, poněvadž na něj skrze psaní panu rektorovi žalovati a ty nespůsoby jeho Vám dobře známe vypisovati nevalně by se to trefovalo, rozmluviti a jednati moci budete. S tím milost Buoží s námi. Datum na Horách Kutnách v středu po památce obrácení svatého Pavla na víru leta Páně devadesátého prvního.

Šephmistři a radda na Horách Kutnách.

Na rubu: Slovutným panu Řehořovi Vodičkovi a panu Pavlovi Litomyšlskému na ten čas v městech Pražských, pánům přátelům a sousedům našim milým.

LXI.

1591, 6. března (v Kutné Hoře.)

Kněz Václav Hrdesius Brodský, farář u sv. Barbory, stěžuje si u rady na nespůsoby rektora školy u Svatobarborské.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 4530.)

Modlitbu svou s vinšováním všcho nejlepšího VMtem, Jeho Mti Císařské pane rychtáři, páni šephmistři a páni spoluradní, vzkazují. Po tento všecken čas bytu mého zde na Horách Kutnách nikdy sem VMti nezaneprázdňoval, ač mi se k tomu hrubý příčiny dávaly oficialy školními, vše jsem to trpělivostí svou přemáhal, jsa veden tou nadějí, že ten jejich nespůsob snad se při nich promění v přívětivost. I nemohu uznati toho, nýbrž čím dál vždy víc že bouří, zvláště pak pan bakalář. Pak toho nemohouc od něho snášeti, VMtem jako svejm po Bohu patronům neb ochráncům svou stížnosť přednáším. Této neděle pominulé, nejsa jemu tím povinen, neb ví dobře, že po vykonání služebností církevních k stolu přijíti má, pro něho, aby k obědu i k večeři šel, posílal jsem. On jest mi nechtěl přijíti. Potomně užera se po čtrmecítmé hodině outoky čině na mne po mnohokrát s pohrůžkou mi vzkazujíc, abych mu večeřet poslal; odbyl sem ho, proč jest tehdy, když sme jedli, nepřišel. Tu on v bouření a hanění hanebné mne i manželky mé jest se vydal, mně hromů starejch, aby mne jich tolik a tolik zabilo, chodě jako bejk užralý po ulicích spílal; čehož i děvečka páně děkanova doslejchala. Potom manželce mý kurev nadával a mnoho k újmě poctivosti její, čehož i lidé doslejchali, mluvil, ješto toho ničemnej potvorník za pravý ani svým učením a tytulem neučiní. Co pak mnoho více, chtíce, abych ho na stravě choval jako pána, to jemu vše, přijdeli k tomu, před Vašimi Milostmi oznámiti chci, a mnoho víc jiného. A ješto, nejlípe milej Buoh ví, žeť neklamám, za ten stans od Vašich Milostí mně dávanej ani (račte odpustiti) z něho střevíc na sebe sem nepřivrhl, protož v té věci Vašich Milostí žádám za opatření. A já než od něho ty lehkomyslné, kteréž na učeného muže, jakž on za takového držán býti chce, kusy snášeti budu, raději pomyslím na to, abych před takovými věcmi sobě pokoj od něho učiniti mohl. S tím VMti v ochranu pána Boha všemohoucího poručena

činím. Actum v domě farním u sv. Panny Barbory v středu [po] neděli Invocavit 91.

Kněz Václav Hrdesius Brodský.

Na rubu: Jeho Milosti Císařské panu rychtáři a pánům šephmistrům i jiným spoluradním na Horách Kutnách, ochráncím mně v milosti boží milejm, k dodání.

LXII.

1591, 15. března (v Praze).

M. Marek Bydžovský z Florentýnu, rektor university, Kutnohorským M. Ondřeje Mitýsku Litoměřického podává za správce školy k Vysokému kostelu a Martina Mathiada Píseckého, kollegu školy Vysokokostelské, za správce školy u sv. Barbory, a na místě jeho jmenuje kollegou školy Vysokokostelské Jana Maštěrovského z Prahy.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 4532.)

Službu svú vzkazuji slovutné a vzáctné poctivosti páni a přátelé moji milí; zdraví a co v něm jiného všeho dobrého VMti od Pána Boha žádám. Kdež jakž skrze psaní, tak i skrze vyslané VMtí do měst Pražských ráčíte toho žádostivi bejti, aby školy VMtí jak u Vysokého kostela, tak i u sv. Panny Barbory dobrými správci od sv. Jiří nejprve příštího opatřeny byly; i uznávaje slušnou, náležitou, ano i pánu Bohu líbeznou žádost VMtí, že ráčíte tak snažnou práci a bedlivost míti, aby mládež jak domácí tak i přespolní z mládí pro vzdělání církve svaté též i obecného dobrého předně pobožnosti, dobrým mravům, ano i liternímu umění se cvičila a vyučovala, tak činím a z uvážení společního pánův mistrův professorův VMti pana mistra Ondřeje Lithoměřického,*) na ten čas správce školy Brodu Německého, k Vysokému kostelu, a Martina Mathiada Píseckého,**) bakaláře, k sv. Panně Barboře, na jehožto místo za kollegu Jana Maštěrovského Pragenum, mládence dobrého, učeného, i pobožného k Vysokému kostelu podávám a confirmuji

*) M. Ondřej Mitýsko z Litoměřic dosáhnuv hodnosti bakaláře dne 23. října 1583, disputoval o thesi: »Utrum res publicae in bono et firmo statu sine gubernatione et praesidio dei stare possint nec ne?« (*Lib. int.* f. 245); r. 1588 povýšen za mistra, při čemž pojednal o otázce: »Cum generatio rerum tota pendeat a vi astrorum, quae lumen habent non elementare, sicut Empedocles sentit, sed incorporeum, ut Aristoteles: utrum motus illorum observatio et contemplatio sit vitae communi utilis nec ne? (*Lib int.* f. 274 Správcem školy Vysokokostelské byl Mitýsko od sv. Jiří 1591 do sv. Jiří 1594, načež se stal v Praze professorem. Zemřel 26. června 1602 a pochován v kapli Božího těla. Více o něm viz v Jirečkově Rukověti k dějinám literatury české, II, str. 39.

**) Martin Mathiades Písecký byl kollegou školy u Vysokého kostela již r. 1589, neboť dne 16. března 1590 měl při s některými měšťany Kutnohorskými, na něž žaloval, že ho dne 17. září 1589 zbili (*Archiv Kutnoh.* č. 4348, 1—2). Toho roku stal se bakalářem a měl disputaci o thesi: »Sintne eae res publicae censendae felices, in quibus vel penes eruditos est potestas, vel ii, penes quos est potestas, erudiuntur?« (*Lib. int.* f. 281¹). Od sv. Jiří 1591 byl správcem školy u sv. Barbory, od sv. Jiří 1594 (po Mitýskovi) spravoval školu Vysokokostelskou prozatímně; na počátku roku 1596 se oženil a usadil v Kolíně, kde byl v letech 1602—1608 písařem radním. Zemřel r. 1608 (*Vávra*, Dějiny Kolína I, str. 168.)

tolikéž i za cantora na ten čas v škole při témž kostele zůstávajícího se přimlouvajíc, aby tu zase od sv. Jiří nejprv příštího při témž povolání zanechán byl, souc té naděje, že jeden každý z nich svému povolání za dosti činiti bude. Protož VMti žádám, že podle zakázání svého přijmouc je nad nimi ochrannou ruku držeti, a jim ani žákovstvu jich žádné protimyslnosti činiti dopustiti [ne]ráčíte. Pán nebeský dejž se VMtem při všem dobře míti. Dán v Starém městě Pražském v kolleji krále Václava jinak Císařské v pátek po památce sv. Řehoře leta Páně devadesátého prvního.

M. Marek Bydžovský z Florentýnu,
rektor učení Pražského.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům přátelům mým vzláště milým.

LXIII.

1591, 22. dubna (v Brodě Německém).

Mistr Ondřej Mitýsko z Litoměřic, správce školy v Německém Brodě, Kutnohorských žádá, aby mu oznámili, kterak má své svršky dopraviti do Hory, kamž za správce školy Vysokokostelské od rektora university byl podán.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 4531).

Službu svou vzkazuji VMti pane šephmistře a páni mně v Pánu Buohu milí. Zdraví a v něm při pracech VMti jak obecních tak také domácích [prospěchu] od všemohúcího pána Buoha vinšuje upřímně žádati nepřestávám. Kdež jste při ouřadu universitatis učení Pražského snažnou žádostí hledati ráčili, aby mne za správce školy VMtí vrchnost má od času sv. Jiří nejprve příštího podala, i maje to pan rektor universitatis s pány mistry a s consiliariis v bedlivém uvážení i péči, aby dítky křesťanský i jiné žákovstvo v škole města VMtí (u Vysokého) bez správce a preceptoruov nezůstávaly, k VMtí žádosti, vyrozuměvše vůli mou, že bych volení a vocationi VMtí poctivě u sebe místo dal a práci povolání svého v škole VMtí bedlivě a s pilností s synergy svejmi vedle instrukcí universitatis říditi a vykonávati k dobrému církve buoží, mládeži k užitku chtěl, žádosti VMtí povolil, a [mne] za správce školního podal a potvrdil. I poněvadž již ten čas před rukama jest, ve jmeno Pána Buoha abych tu povinnost k sobě přijal, VMti za radu žádám, kterak bych mohl svou suppelektilem nejbezpečněji a nejpříhodněji dopraviti k místu jmenovanému (a to proto, abych o své újmě toho nic nečinil), měl-li bych naschválního formana jednati, anebo ráčíte-li sami některého odeslati. Odsud zajisté do Hory Kutny ani k Praze s prázdnými vozy nejezdí, ale od Prahy častokráte. Té naděje k VMti jsa, věřím, že mi psaním v známost uvésti ráčíte. Naposledy také žádám, abyšte tomuto psaní za zlý míti neráčili. Proč bych prvotně nepsal, toho příčiny jsou, kteréž jiným časem oznámiti nepominu. S tím milost věčného Pána Buoha s Vašimi Milostmi se všemi rač býti. Dán v Německým Brodě XXII. dne měsíce dubna leta P. 1591.

M. Ondřej Mitýsko z Litoměřic,
v službách vždycky hotový.

Na rubu: Slovutné opatrnosti pánuom šefmistru a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům mým milým.

LXIV.

1591, 22. dubna (v Praze).

M. Marek Bydžovský z Florentýnu, rektor university, podává Kutnohorským za předního kollegu ke škole Vysokokostelské Jana Litoměřického z Prahy.

(Orig. ve sbírce pana c. k. místodržitelského rady Fr. Párise; opis v diplomatáři Musea král. Českého.)

Službu svú ꝺc. Jakož jest k žádosti Vaší jeden i druhý správce škol Vysokého kostela, též i sv. Panny Barbory a podle nich také i Venceslaus (sic!) Litoměřický Pragenus,*) bonarum artium candidatus, mládenec pobožný a učený, za prvního collegu k Vysokému kostelu podán, a poněvadž již ten čas přišel, že takové povolání k sobě přijíti má, za něho Vácslava (sic!) se přimlouvám, že přijmouce jeho v ochranu pro jeho dobré chování, pobožnost ano i umění, kteréhož jak doma tak i jinde při dobrých a ctných praeceptořích jest nabyl, nad ním svou laskavou ruku držeti a jeho všelikterak fedrovati ráčíte, aby on Vácslav (sic!) Litoměřický uznajíc k sobě takovú lásku od VMti mohl volněji svou práci vykonávati, o němž já nepochybuji, než že, jakž od svých praeceptorův vyučen jest, všelikterak se o to přičiní, abyste neráčili míti co sobě slušně do osoby jeho stěžovati. Sem té celé naděje, že to k žádosti mé učiniti sobě stěžovati a mimo něho žádného za předního kollegu přijíti dopustiti neráčíte. Pán nebeský dejž se VMtem při všem dobře míti. Datum Pragae feria 2. post Quasimodogeniti, 22. Aprilis anno domini 1591.

M. Marcus Bydzouinus à Florentino,
rektor učení Pražského.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šepmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům mně v pánu Bohu milým.

Stranou regest: M. Marcus Bydžovský, rektor učení Pražského, commenduje Johannem Maškroubský (sic!) Pragenum za kollegu k Vysokému.

LXV.

1592, 3. ledna (v Bystřici).

Jan Pšenička, syn neb. Václava Pšeničky, havíře, kantor v městečku Bystřici u Benešova, prosí Kutnohorských, aby se ho jako rodáka ujali, by vězení, do kteréhož nevinně se dostal, mohl prázden býti.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 4573.)

*) Jan Litoměřický jinak Maštěřovský, který později, když matka jeho provdala se za Matiáše Jizbického z Jizbice, psal se Litoměřickým z Jizbice, stal se bakalářem dne 28. května 1591, při čemž disputoval o thesi: »Sitne consilium res periculosa et rectene fraudulentum consilium iure civili puniatur?« (*Lib. int.* f. 311.) Při škole dlouho nepobyl, ale usadil se na Novém městě Pražském, kde zemřel 28. srpna 1606, zanechav synka a dvě dcery z prvního manželství a manželku, s níž byl teprv 18 neděl,

LXVI.

1594, 18. dubna (v Kutné Hoře).

Rada Kutnohorská M. Martina Mathiada Píseckého na místě Mistra Ondřeje Mitýska, který se stal professorem, ustanovuje správcem školy Vysokokostelské a Jana Mysticena správcem školy u sv. Barbory.

(Memorabilia r. 1594.)

V pondělí po neděli provodní jest mistr Martin Mathiades a pan Jan Mysticenus, rektor, povolán a jim oznámeno: poněvadž tuto pan mistr od Vysokého kostela, mistr Andreas Mitýsco má vzat býti za professora do akademie Pražské, že sou páni to neočekávajíce, aby od vrchnosti Vaší ňáká překážka nastala, Vás, pane mistře, obrali, abyšte za správce byli u svatého Jakuba a Vy, pane Jene, u svaté Panny Barbory.

LXVII.

1595, 18. září (v Praze).

Mistr Marek Bydžovský z Florentýnu, rektor university, píše Kutnohorským, že žádosti jejich, aby jim mistra Augustina Lukana Svídnického za předního správce škol a Mistra Martina Mathiada Píseckého za prvního pomocníka jeho potvrdil, vyhověti nemůže.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod. č. 4941.)

Službu svú ɔc. Psaní, kteréž jste mi učiniti ráčili v známosť uvozujíc, kterak byšte pominulého léta 94, a tohoto 95 léta školu Vaši přední u Vysokého z gruntu s nemalým nákladem obce Vaší postaviti dáti a ji s některými pány přátely zvláštními mimo jiná předešlá beneficia nadati a opatřiti ráčili, aby tím lépeji v ní mládež jak domácí tak přespolní pravé pobožnosti, liternímu umění a dobrým mravům učiti se mohla, za kteroužto příčinou i k tomu počtu učitelův, kterýž se až posavad od starodávna tu držel, aby ještě jeden přední a vrchní správce do též školy nařízen byl, žádostivi býti ráčíte, jakž psaní Vaše to vše v sobě obsahuje a zavírá, sem porozuměl. A v pravdě takové mínění, ano jeden i druhý dobrý, pobožný a křesťanský oumysl VMti schvaluji. Pán Bůh všemohoucí rač Vám dáti, aby to vše k dobrému a konečnému vykonání pro čest a slávu jména Jeho nejsvětějšího a vzdělání církve Jeho svaté, ano i pro rozmnožení oudův učení Pražského a jiného obecného dobrého přijíti mohlo. Kdež pak dále oznamovati ráčíte, kterak byšte s radou pánův a přátel Vašich poctivého pana mistra Augustina Svídnického *) takové školy VMtí v nově vystavené a nadané za předního

---

sestru Jana Theodora z Ottersdorfu, měštěnína Starého města Pražského. Bratr jeho mladší Pavel z Jizbice (o němž viz poznámku při č. 91) s některými přáteli vydal na počest jeho sbírku básní latinských.

*) Majíce novou dle tehdejších názorů nádhernou školní budovu, odhodlali se Kutnohorští za rady a pomoci Zikmunda Kozla z Reyzntálu (srovn. č. 78) nejen ke zlepšení hmotného postavení officialů školních, ale i ke zcela nové organisaci školství Horského

správce a pana mistra Martina Píseckýho za prvního jeho pomocníka obrati, ano i při nich obou, to aby k sobě přijali, obdrželi, žádajíce, abych mocí ouřadu svého k tomu povolení dal a je oba do též školy nové konfirmoval, a ačkoliv taková žádost VMti sama o sobě jest slušná a náležitá, kteréž bych dobře mohl obvyknouti a jí místo u sebe dáti, kdyby toliko sám pan mistr Augustin sobě na překážku nebyl, a to, což za pořad práva v akademii naší se vždycky držívalo a ještě bez přerušení drží, šetří a zachovává, sobě k místu vedl. Nebo že on jest za jeden oud akademie naší přijat, na tom dosti není. Nebo, kdyby podle toho každému se professio jak publica tak i privata v školách k učení Pražskému náležejících dopustiti měla, mnoho by neřádův skrze to pojíti mohlo, aniž by examin, promocí a jiných svědectví, kteráž se těm, kteříž toho zasluhují, publice i privatim dávají a za hodné k správám školním usuzováni bývají, potřebí bylo; čehož jest ještě on pan mistr Augustin u nás nedostal, a jemu ještě toho ničehož dopuštěno není. A tak aby on proto samý, že jest oudem akademie naší, k beneficiím, aneb k dobrodiním těm, k nimž se žádný jiný mimo studiosy, bakkaláře, licenciáty a mistry učení Pražského nepřipouští, připuštěn býti měl, to se dobře trefiti nemůže, a mne toho na ten čas pro uvarování skrze to zlého příkladu nebezpečenství a dalšího zaneprázdnění nikterak dopustiti nenáleží. Protož žádám, že mně v té příčině omluvna u sebe míti, ano i nad řádem, právem a dobrými zvyklostmi akademie naší jakž předešle vždycky tak i nyní ruku ochrannou držeti ráčíte; zvláště poněvadž v slušnejch a náležitejch příčinách nikdá jste od pánův mistrův oslyšáni býti neráčili, ano i v této žádosti, když on toliko to, což náleží, vykoná, neráčíte oslyšáni býti. Pán nebeský rač dáti se VMtem při všem dobře míti. Dán v Starém městě Pražském v kolleji krále Václava jinak Císařské v pondělí po památce Povýšení svatého Kříže, jinak 18. Septembris léta 95.

M. Marek Bydžovský z Florentýnu,
rektor akademie učení Pražského.

Na rubu: Slovutné a mnohovzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům mně v Pánu Bohu milým.

---

vůbec, kterou míníli provésti tím spůsobem, že řízení obou škol hodlali vložiti v ruce jednoho vrchního správce, za něhož vyhlídli si, nevíme, také-li na radu Kozlovou, Augustina Lukana ze Svídnice ve Slezsku, který dosáhl hodnosti mistrské na universitě Marburské. Když ho Kutnohorští zvolili vrchním správcem škol a o potvrzení jeho u rektora se ucházeli, jest jim odepřeno z toho důvodu, že M. Augustin nepodrobil se řádu university Pražské, t. j. že jako mistr university cizí neucházel se za uznání svého gradu mistrského. Dal se sice intitulovati ale zpěčoval se podrobiti se celé řadě disputací, které žádány od těch, kdož nabyli hodnosti mistrské jinde (*Lib. int.* f. 71') a setrval dosti dlouho při svém odporu, ale konečně vida nezbytí se podrobil: 8. a 18. dubna 1596 měl disputace v kolleji Karlově, k nimž zval intimacemi ze 6. a 12. dubna, které nejen ozdobným slohem, ale i bohatostí myšlének vynikají nad současné písemnosti toho druhu (*Lib. int.* f. 348' a 349 a sl). Tím smířil se s universitou na dobro, neboť již 4. února 1597 uveden jest na třetím místě mezi mistry, kteří měli kandidovati o uprázdněné stolice professorské. Bohužel zemřel M. Augustin již 10. června 1597 (srovnej č. 78).

LXVIII.

1595, 30. září (v Praze).

Mistr Marek Bydžovský z Florentýnu, rektor university, píše Kutnohorským, že nemůže Mistra Augustina Lukana Svídnického na ten čas potvrditi za předního správce škol jejich, protože týž dosud nevykonal, co mu od university bylo uloženo.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 4942.)

Službu svú ꝛc. Psaní, kteréž opět za příčinou pana mistra Augustina činiti ráčíte, sem porozuměl, a poněvadž sem předešle na psaní o touž věc příčiny toho, proč by na ten čas do té v nově vystavené školy VMti podán a confirmován býti nemohl, jisté, slušné a spravedlivé předložil, a jiné odpovědi dáti nemohu, než, když on pan mistr Augustin to, co za právo v academii naší se jest vždycky držívalo a drží, bez nenáležitého a neslušného od něho vyměřování, poslušně a pokojně vykoná, tehdy já ihned bez dalšího prodlévání z povinnosti ouřadu svého jeho podati i confirmovati nepominu. Protož, jakž předešle tak i nyní VMti se omluvena činím, že toho, což se státi na ten čas nemůže, ne mně, ale jemu panu mistru Augustinovi to přičítati ráčíte, po nněvadž, jakž toho jistou zprávu mám, že až posavad toho, což se jemu od pánův mistrův učení Pražského ne z ňákých obzvláštností, ale z podstaty statut a dobrých i chvalitebných obyčejův nám od slavné a svaté paměti pána, pana Ferdinanda, císaře Římského jakožto krále Českého, confirmovaných, podává, ujíti a vykonati nechce. Pán nebeský rač se VMtem dáti při všem dobře míti. Dán v Starém městě Pražském v kolleji krále Václava, jinak Císařské v sobotu den památný svatého Jeronýma, jinak ultima Septembris leta etc. 95.

M. Marek Bydžovský z Florentýnu,
rektor academie učení Pražského.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům mně v Pánu Bohu milým.

LXIX.

1595, 28. října (v Praze).

Mistr Marek Bydžovský z Florentýnu, rektor university, píše Kutnohorským, že nemůže M. Augustina Lukana Svídnického za předního správce škol jejich potvrditi, pokud nevykoná, co mu od university uloženo.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 4943.)

Službu svú ꝛc. Jaké opět psaní nepřestávajíc na předešlé odpovědi mně činiti a vždy, aby pan mistr Augustin do školy VMti vnově vystavené potvrzen byl, žádati ráčíte, jsem porozuměl. A když toho dokládati ráčíte, aby pan mistr Augustin proti tomu, což by z podstaty statut a řádův academiae bylo a jemu vykonati náleželo, býti anebo toho se zpečovati chtěl, z něho vyrozuměti moci neráčíte, i není div, poněvadž jich povědomi býti a spoléhajíce

toliko na samé postranní omylné a povětrné zprávy toho, což se VMti předkládá, zdravě uvažovati neráčíte, ješto vidí mi se, že všudy tak dobře jako někdo hoden jsem víry; ano i skutek to sám ukazuje, kdyby chtěl, že by již dávno byl to vykonal, což vykonati povinen jest. Protož neohlédajíc se na některá štráfování a kterak bych já se v povinnosti a povolání svém chovati jměl, aneb co by k úřadu mému náleželo, nebo nenáleželo, o čemž já prve dobře vím, vyměřování, na ten čas toho všeho při předešlé z jistého a společného uvážení a snešení všech pánův mistrův consiliariův actu regentium, jimž já víceji nežli komu jinému zavázán jsem, na psaní VMti odpovědi dané, zanechávám. A bych nejraději chtěl, toho proti svému závazku a dobrému řádu, již pak nechť jej kdo chce jak chce křtí, nad nímž já povinnen jsem ruku ochrannou držeti, učiniti nemohu. A VMti žádám, že mně, an jsem k tomu žádné hodné příčiny nedal, v tom domnění, jako bych já proti povinnosti své, načež jsem nikdy nemyslil, ani kdy co toho před sebe bral, obecnému dobrému překážku činiti měl, míti neráčíte. Když on mistr Augustin to, což jemu od pánův mistrův učení Pražského z společného a jednomyslného snešení oznámeno jest, poslušně a náležitě bez vyměřování a nevážného v společnosti jich chování, ano i statut našich a zvyklostí neslušného, posměšného ano i všetečného vykládání, an mu ještě toho poručeno není, se zachová, tehdy všelikterak se přičiniti chci, aby žádost VMti bez dalšího prodlévání svůj průchod jmíti mohla. Pán nebeský rač se [dáti] VMti při všem dobře míti. Dán v Starém městě Pražském v kolleji krále Václava jinak Císařské v sobotu den památky svatých Šimona a Judy, apoštolův Páně, leta etc. 95.

M. Marek Bydžovský z Florentýnu,
rektor academie učení Pražského.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům mně v Pánu Bohu milým

LXX.

1596, 21. února (v Kutné Hoře).

M. Martin Mathiades zve radu na veselí svadební.

(Memorabilia 1595—1596).

Pan archiděkan kněz Jakub Melisseus a kněz Petr Námětský vstoupivše před pány s panem M. Martinem Mathiadesem, tam předně z předpuštění poděkovali a vinš křesťanský učinili a příčinu toho oznámili, že on M. Martin jsa toho oumyslu v stav manželský vstoupiti umínil, a poněvadž takové nařízení boží ozdobeno bývá přítomností pánů přátel obojího pohlaví a k tomu on po několik let zde při spravování škol při učení mládeže křesťanské pod ochranou pánův [jest], toho žádá, aby ten sňatek ozdobiti a veselí svadební okvasiti a dále, poněvadž opatříc se manželkú při této obci na další časy zůstávati a k ní se přivtěliti jmá, aby ho páni v svý laskavý paměti jmíti a kdyžby jaká příhodnost byla a Pán Bůh dle vůle svý jeho k čemu potáhnouti ráčil, živností nějakou fedrovati, tak jako i prve to činěno, ráčili.

Dána na to odpověď: předně že páni vinš učiněný vděčně přijíti ráčili a jim zase týhož dobrýho na Pánu Bohu žádají; a co se žádosti jedny i druhý na místě pana mistra Martina předložené dotejče, páni, pokud komu bude možné, sňatek jeho svadební přítomností svou ozdobiti a veselí pomoci okvasiti i taky dále, jestližeby kdy Pán Bůh jeho k jaký povinnosti v týto obci povolávati by ho ráčil a toho jaká příhodnost byla, jeho v paměti jmíti a živností fedrovati chtí. A na dokázání k němu lásky a vděčnosti za práci tu, kterou zde při vyučování mládeže křesťanské vedl, to dobrodiní jemu činiti a pro uctění pánů přátel a hostí jeho 1½ vědra vína moravského a z špitála korec žita a korec pšenice a k tomu skopec darovati ráčí.

LXXI.

1597, 13. října (v Kutné Hoře),

Kutnohorští ustanovují M. Jana Hubecia za prozatímního vrchního správce škol a vytýkají officialům školním některé nepořádky.

(Memorabilia 1597—1598.)

Vicerector školy Vysokokostelské pan M. Jan Hubecius*) s officialy svejmi povolán a tu jemu v přítomnosti jich škola k správě, poněvadž přední správce objednán býti nemůže, aby ji jak leges vyměřují spravoval do opatření téhož předního správce, jmenovitě do svatého Jiří, poručeno a jim officialům tolikéž poručeno, aby se ním řídili a spravovali. A jakž pánův zpráva dochází, že při učení mládeže jak domácí tak přespolní veliká nedbanlivost se při nich nachází, lectiones a exercitia se opouštějí a disciplina školní na nejvyšší zlehčena jest, jakož to za častý pánům k uším přichází, že někteří ani v škole nelíhají, za častý se ven ze školy do hospod upouštějí a od lidu obecního ráno teprva domů přicházející se spatřují, protož zase se v tom všickni ze spolka upomínají, aby se toho více na zošklivení se lidem nedopouštěli a povinnosti svý jak náleží vyhlídali, lectiones a exercitií neobmeškávali a pan mistr nad disciplinou a dobrejm řádem pozor jměl a ruku ochrannou držel, tak aby jak páni jakožto collatores jejich tak i jiný obecní lid nad nepříkladným jejich životem se nezhoršoval. Dále kdež také i ten nespůsob a neřád se nachází při succentořích, že nemírným a nenáležitejm trestáním k mládeži zvláště dítkám zdejším se přikračuje a místo metly se pohlavkují a poličkují, nad čímž rodičové jejich velikou stížnost mají, a z strany funer

*) M. Jan Hubecius Čáslavský stal se bakalářem dne 2 června 1593, při čemž disputoval o otázce: »Utrum poëtae, cum prodesse et delectare studeant, simul etiam idonea vitae recte instituendae dicant?« (*Lib. int.* f. 318¹); 7. října 1596 povýšen za mistra a měl disputaci o thesi: »Utrum in disciplina ac institutione vitae prior corporis et appetitus quam mentis et rationis cura haberi debeat nec ne?« (*Lib. int.* f. 345¹.) Z Hory na počátku roku 1599 dostal se za správce škol do Hradce nad Labem a oženil se tam r. 1600. (*Dvorský*, Paměti o školách českých, č. 65). Sepsal: »J. Hubecii: Origo Bacchanaliorum ex Herodoto desumta« (Pragae 1592), kterýžto spis provázel Jan Campanus Vodňanský básní: »Carmen de Joanne Hubecio Dionysiographo ad Gutenbergam.« (*Dlabač*, Leben des Johannes Campanus, str. 21.)

tolikéž, že při placení mládenci lidí nad možnost a mírnost natahovali, pročež na pana mistra, že v to nenahlédá a k nápravě nepřivozuje, naříkáno bylo, odkudž pánům příčina dána, že jistý vyměření, od čeho by se co platiti jmělo, o tom učiniti musili a toho jim bude vejpis vydán. Naposledy i v tom páni a jiný lid obecní nemalou stížnost mají, že někteří se tak neřádně až do večera po rynku toulati spatřují a ve dni nedělní a sváteční sem tam hned od nešporův chodí a večer světsky po hospodách zpívají a tak pohoršení na sobě, lidem se pak v ošklivost dávají a tudy na sebe i na ně takový domnění, že špatná kázeň a pilnost jest při vyučování jak jich tak cizí mládeže, dávají. Protož aby ti nespůsobové a neřádové k nápravě, tak jak leges ukazují, přivedeni byli. Proti tomu že správu školy k sobě přijímá a tu práci věrně vedle nejvyšší možnosti vésti chce, pan mistr omluvu svou učinil, že z strany osoby jeho omylná správa pánům učiněna, nebo on, co zde jest, sotva dvakráte v hospodě spatřen jest a nočního času aby měl kam ze školy vycházeti, [toho že není], nýbrž se v škole zdržuje, ji časně zavírati dá a v čtení lekcí a exercití i jiných pracech školních povinnost svou jak leges ukazují věrně koná a to může říci, že neví, aby dvě hodiny zmeškal; a co se [těch jiných věcí (?)] dotýče, na to [chce míti] bedlivý pozor, aby toto předložený napomenutí panský nadarmo nebylo a na něho i kollegy jeho páni nejměli sobě ani kdo jiný co stěžovati a naříkati.

LXXII.

1597, 20. října (v Kutné Hoře).

Rada Kutnohorská kárá M. Jana Hubecia pro neslušné chování officialů školních.

(Memorabilia 1597—1598.)

M. Jan Hubecius, vicerector školy Vysoko[ko]stelské, opět povolán za tou příčinou, že pánův zpráva dochází, že přední collega jeho, bakalář a cantor, hned dnes tejden napomenutí pánův zlehčivše po dvě již noci v škole neleželi a včera i na sobotu při povinnosti své a službách církevních najíti se nedali, protož jestli tomu tak jest, aby pánům o tom zprávu učinil, aby věděli tu věc jak opatřiti a k nápravě při nich přivésti. Pan mistr oznámil, že jest tak sic něco toho bylo, ale on že jim dle povinnosti své o to přísně domluvil a oni mu připověděli [se] napraviti; protož se přimlouvá, aby jim to na ten čas prominuto bylo. I poručeno mu ku povinnosti je navrátiti, že páni budou věděti, jak to napraviti.

LXXIII.

1598, 3. února (v Kutné Hoře).

Rada Kutnohorská k návrhu M. Vavřince Sarkandra Falkenberského, nově zvoleného předního správce škol v Kutné Hoře, stanoví nový řád školní.

(Memorabilia 1597—1598.)

Leta Páně 1598 v outerej po památce Hromnic JMC pan rychtář, páni šephmistři a páni spoluradní majíc sobě to od pánův soudcův, pánův obecních

i vší obce zde na Horách Kutnách v moc dáno a poručeno, aby z strany dobrého řádu v jedné i druhé škole vedle toho dobrodiní, jakož jest pan Zigkmund Kozel z Reyzntálu, spoluhorník zde na Horách Kutnách, chtíc z pravé a upřímné lásky, kterouž ku pobožnosti a liternímu umění jmá, k tomu příčinu dáti, aby zde na Horách Kutnách, vlasti jeho milé, škola přední u Vysokého náležitě vyzdvížena a v ní mládež v pobožnosti, dobrých mravích a umění literním pobožně vedena a užitečně cvičena býti mohla, toho najprvnější původ byl, aby táž přední škola z gruntu v nově vystavena byla, na to také pomoc do padesáti kop gr. č. učinil a vedle toho starost a opatrování, kterak by týž stavení předsevzato a co nejdřív a najlépe na náklad a groš obecní postaveno býti mohlo, na sebe přijal i to jistým časem k místu přivedl; a když již vystavena byla, dále o to se staral, aby k tomu počtu správcův školních, který předešle býval, ještě jeden přední neb vrchní správce chován byl a toho povinnost byla taková, aby jsa vrchním správcem též školy v ní přední lekci četl a obojí školu i správce její pod svou správou jmaje v dobrém řádu a regimentu držel; za jeho pak práci také aby obzvláštní plat do padesáti kop opatřen býti mohl a on takovej plat přijímaje všech jiných platův školních stálých i případných, kteréž posavad na jiné předešlé správce v též škole od starodávna šly a se scházely, prázen byl, pročež k tomu skrze dobrý fedruňk a radu pánův a přátel obce této sem promovován i od pánův přijat jest poctivý vysoce učený pan mistr Augustin Lukanus Svídnický z slavné akademie Marpuržské v Hessích.

A vedle toho, aby takový plat na téhož vrchního správcí opatřen býti mohl, týž pan Zigkmund Kozel z Reyzntálu při slovutné a vzáctné poctivosti pánech šephmistřích, radě, obecních, soudcích i vší obci města tohoto Hor Kuten toho žádal, aby mu na to dvůr na gruntech jejich ve vsi Pobořì od Václava Luňákova, poddaného jejich, koupiti povolili. Kteréžto jeho tak upřimné a pobožné mínění páni šephmistři, rada, obecní, soudcové a obec schválivše tomu rádi netoliko povolili, ale také k těm dvěma stům kopám gr. č., kteréž on Zigkmund Kozel na koupení takového dvoru oddal, ještě z důchodův obecních třidceti kop gr. č. na zaplacení téhož dvoru s čímž koupen jest, totiž s náčiním, osetím, dobytkem koňským, hovězím a jiným obilím všelijakým a svršky obzvláště poznamenanými, přidali. A poněvadž by z samého toho dvoru takový oužitek, z kteréhož by na vrchního správce škol jich oznámených 50 kop gr. dáváno a placeno bylo, býti nemohl, k témuž dvorci roboty jim z nadepsané vsi Pobořе ano i ze dvou poddaných ze vsi Blinky obrátili na takový spůsob, aby poddaní, kteréž v týchž vesnicech mají, místo oznámených robot rolí k témuž dvorci naležité časně vzdělávati, hnojiti a semeno, kteréž však jim z téhož dvoru k setí dáváno bude, osívati povinni byli.

A což by tak vedle toho jakéhokoli oužitku z téhož dvorce rolí a jiných věcí mimo náklad na žetí, sečení a vázání obilí a časem na stavení, když by byla potřeba, se sešlo, z toho předně dotčených 50 kop gr. č. na vrchního škol správcí [aby] vycházelo a ostatek na polepšení stolu žákovstva v obojí škole, jakž by kde kdy toho ti, kteřížby k tomu zřízeni byli, potřebu poznali, každotýhodně s vůlí pánův šephmistrův a pánův [aby] obraceli.

V čemž takovou povolnost týchž pánův šephmistrův, rady, obecních, soudcův i vší obce týž pan Zigkmund Kozel z Reyzntálu s obzvláštní vděčností poznav, takový dvůr koupený a penězi tak jakž nadepsáno zaplacený v své opatrování vzal a z něho jakž oznámený plat vrchnímu správci škol, panu mistru Augustinovi Lukanovi Svidnicskému, kterýž první k tý povinnosti při *).... leta 1596 přistoupil a v ní až *) ... leta 1597, kdyžto prostředkem smrti z tohoto světa vykročil, zůstával, spravoval i na kantora, expensi žákovstvu, jakž kdy ten dvůr vynášeti mohl, jisté pomoci učinil a činí.

Po smrti pak oznámeného pana mistra Augustina Lukana, když o to nemalá péče, kdo by na jeho místo k takové správě škol zdejších dosazen býti mohl, byla, z [s]polečného pánův a obce [snešení], radou pana arciděkana a pánův farářův na tom zůstáno jest, aby k tomu poctivý a vysoce učený pan mistr Laurencius Sarkander Falkenberský **) přivolán a v tom náležitou žádostí následován byl, povinnost tu a správu týchž škol zdejších aby k sobě přijal. Kterýž takové poctivé žádosti odepříti nemoha jistých některých artykulův, kterýmižby dobrý řád v týchž školách vyzdvížen, vzdělán i utvrzen býti mohl, podal; pokudžby páni jim povolili, že by s tím k správě školní zde na Horách Kutnách přistoupiti chtěl. Což když od pánův šeph-

---

*) Prázdné místo, které ostalo nevyplněno. Viz poznámku k č. 67.

**) O M. Vavřinci Sarkandrovi Falkenberském, jejž pokládáme za nejznamenitějšího mezi vrchními správci škol Kutnohorských, bohužel málo víme. Byl rodem Moravan (Quadus); roku 1589 stav se bakalářem disputoval o thesi: »Utrum medico in profligandis morbis motus et influentiae coelestes sint observandae nec ne?« (*Lib. int.* f. 281'); za mistra svobodných umění povýšen dne 10. listopadu 1593, při determinaci měl za předmět své rozpravy: »Cum in ecclesia et politia oporteat certam teneri descriptionem anni et mensium: utrum cognitio coelestium motuum necessaria sit et utilis in vita?« (*Lib. int.* f. 328.) Učiteloval v Chrudimi a v Hoře celkem 12 let, což dovídáme se z bezvýznamné jinak básně, již věnoval mu po smrti Josef Heliades Německobrodský. (Epitaphia M. Laurentio Sarcandro, Joanni Cossorii et Georgio Veverino scripta. Pragae 1599.) *Rybička* (v Čas. Musea 1849 I, 96 a 97) udává, že byl správcem školy Chrudimské v letech 1595—1598, čímž není vyloučeno, že na téže škole působil již dříve. Na každý spůsob byl muž vynikající, neboť dne 4. února 1597 uvádí se mezi mistry, již mají býti povoláni k professuře universitní na místě prvním; na třetím pak místě M. Augustin Lukán Svídnický, tenkráte rektor školy Vysokokostelské, na pátém M. Jan Campanus Vodňanský, tenkráte rektor školy v Hradci Králové, a na šestém M. Jan Hubecius Čáslavský, konrektor školy Vysokokostelské v Kutné Hoře. (Oeconomica B 14 na listu 6.) M. Vavřinec Sarkander, bohužel dlouho v Hoře nepůsobil, neboť zároveň s arciděkanem Kutnohorským Jakubem Melisseem podlehl moru dne 19. října 1599 a spolu s ním pochován v jednom hrobě v kostele Svatobarborském při kůru po levé straně. (*Dačický* II, 70.) Měsíc před ním, dne 19. září, zemřel Jan Kosorský, první kollega školy Vysokokostelské, a měsíc po něm, dne 15. listopadu, rektor školy Svatobarborské Jiřík Veverin z Kranichfeldu, rodák Neměckobrodský, důvěrný přítel Kosorského, který po jeho smrti prohlašoval, že sám brzo zemře a přátel svých žádal za napsání skladeb pohřebních. Těch se také trojici učitelů Horských dostalo sbírkou: Epitaphia... M. Laurentio Sarcandro, Joanni Cossorii et Georgio Veverino scripta, k níž přispěli M. J. Campanus Vodňanský, Josef Heliades Německobrodský, Krištof Mathebaeus, žák Sarkandrův z Chrudimě, Jiří Tessacius a Samuel Lagarinus z Chrudimě. (Že jsem mohl užiti sbírky té, děkuji laskavosti pana prof. Ant. Truhláře.)

mistrův, rady, obecních a soudcův i na místě vší obce u přítomnosti JMC. pana rychtáře uvažováno bylo, jest od týchž pánův obecních a soudcův to všechno JMC. panu rychtáři, pánům šephmistrům a pánům v moc dáno, aby oni dostavíce sem na Hory Kutny předřečeného pana mistra Laurencia Sarkandra s ním jakž o ty artykule, na nichž by všecka správa a dobrý řád škol zůstával, tak i o počet správcův školních, ano i plat jim náležitý, to všecko bedlivě považíce, na místě postavili.

Protož vedle toho p. rychtář JMC., páni šephmistři a spoluradní výš řečení dožádavše se toho při již psaném panu mistru Laurenciusovi Sarkandrovi z Falkenbergka, správci na ten čas školy města Chrudimě, že jest sem na Hory Kutny naschvále na náklad jich přijel, s ním u přítomnosti pana arciděkana, toho času ctihodného kněze Jakuba Melissea Krtského, a jiných pánů farářů zdejších tyto artykule uvážili, zavřeli a za řád v školách svých nařídili:

I. Aby u Vysokého jeden vrchní správce školní byl a zůstával, kterýž by na oboji školu náležitý pozor jměl, v nich jak správce tak i mládež školní v dobrém řádu a kázni, aby obojí povinnost svou pilně a snažně konali, držel. A tu povinnost, poněvadž níže psané artykule páni i na místě vší obce přijali a za řád do své školy uvésti připověděli, jest k sobě nadepsaný pan mistr Laurencius Sarkander na mnohé a snažné toho při něm ode pánův vyhledávání v tom se již Pánu Buohu poruče a pánům se důvěřiv u přítomnosti nadepsaných pana arciděkana, pánů farářů přijal.

II. Témuž řád a práva po školy zdejší předešle z obzvláštního uvážení panského sepsaná jsou odvedena a v moc dána, aby k nim, což by se mu kdy vidělo a zdálo, že by k dobrému vzdělání školy a mládeže v ní sloužilo i potřebné bylo, přidati, změniti neb ujíti, pánům to prve neb inspektorům k tomu nařízeným ukážíc, mohl.

III. Ten aby k sobě jiných pět pomocníkův k Vysokému, prvního mistra nebo bakkaláře, druhého kantora a tři sukcentory, z nichž jeden aby lektor ad differentiam jiných se jmenoval a jeho obzvláštní povinnost byla menší dobře a pěkně latině i česky psáti učiti; a do školy k svaté Barboře tři toliko, prvního též mistra nebo bakkaláře, potom s volí jeho aneb kohožby on [navrhl], ponévadž jemu obvzláště spravování a opatrování [obecné tamní] též druhé školy poručeno bude, k němu druhého cantora a třetího succentora, muže pobožné, bohabojné, příkladné a učené, vedle své libosti a vůle, kteréžby nejpříjemnější k prácem školním býti znal, toho v tom nejvíce šetříc, aby ti, nemohouli všickni, ale na větším díle z akademie neb z alumnů akademie Pražské byli, voliti mohl. A kohož by tak sobě volil, toho časně pánům v známost uvésti jmá; páni z povinnosti své o to, aby ten, kohožby jim tak kdy jmenoval, a ne jiný, vzláště na přední místa, k němu promovován byl, se snažiti a o to akademii a pana rektora jejího starati budou.

IV. Co se alumnův školních tkne, poněvadž nadepsaným řádem a právy pro školy zdejší sepsanými jistej počet aby mládeže větší i menší v přední i druhé škole chován býti jměl, vyměřen jest, tajž aby také mládence větší

i menší přijímati moc jměl a kdežby kterého do které školy, však do počtu toliko vyměřeného, obrátil, každý aby tu zůstávati a býti povinen byl.

V. Co se jiných tkne, kteří k učení do školy buď od rodičův nebo přátel svých přivozováni budou, každý aby nejinému než vrchnímu správci oznamován i od něho do školy přijímán byl a ten, jakžby kterého vtip a spůsobnost seznal, [aby] jemu classem i místo v ní ukázal. Též byl-li by ten toho žádostiv nebo na místě jeho rodičové neb přátelé, aby mu obvzláštní preceptor propter privata[m] praesentia[m] aneb jak to se jmenuje ku pozůstávání po jinejch, (poněvadž k tomu tak vždycky jedna hodina post publica studia ráno i po vobědích býti jmá a za to též jistý plat in legibus nařízený jest), anebo menším také paedagogus z alumnův školních neb jiných extra scholam k vedení do školy i zase domů dán byl, to aby také v samé moci vrchního správcí zůstávalo; však jestli by rodičové neb přátelé, majíc toho obvzláštní své příčiny, za kterého preceptora neb paedagogum dítkám neb dítěti svýmu nominatim žádali a v tom by nic ku překážce nebylo, bude povinen také jich žádosti v tom šetřiti. Tu moc a svobodu také v té příčině quoad praeceptorem privatum paedagogum instituendum aby i ten, komuž druhá škola svěřena a poručena bude, v též své škole jměl.

VI. Škola přední u Vysokého aby byla sex classium: první classis rektorova, druhá kollegy jeho, třetí cantorova, IV. prvního sukcentora, V. lektora, VI. druhého sukcentora. Čemu pak v té každé klassi učiti se mládež aneb co jí proponováno býti jmá, to leges et ordo studiorum, kterýž každého půl leta od vrchního správcí u přítomnosti inspectorův k tomu nařízených publikován bude, ukáže. Druhá pak škola u sv. Barbory trium ordinum bude: primus ordo rectoris, II. cantoris, III. succentoris.

[VII.] Artes dicendi generales, též rudimenta physices et ethices, obzvláštně pak officia Ciceronis, kteráž vedle řádu a práv školám těmto vydaných na památku toho dobrodiní, od pana Zigkmunda Kozla z Reyzntálu školám učiněného vždycky v středu čteny býti mají, toliko u Vysokého in prima et secunda classi aby proponován a to tak od vrchního správcí rozděleno bylo, aby vždycky ráno druhou a třetí hodinu, po vobědích pak první toliko hodinu se čtly a těch hodin aby žákovstvo větší od druhé školy ex primo ordine do přední školy vždycky přicházeli a rozdělíc se, jakžby který do které z těch dvou classí náležel, ty lekcí slyšeli a podle toho tak exercitia styli disputationum et repetitionum tu oznamovali. Správce školy druhé praeceptor jejich také aby v týchž lekcích každého dne dvě hodině k čtení jměl a lekcí ty, kteréž mu koli od vrchního správcí poručeny budou, týchž dvou hodin v též přední škole každého dne četl a v tom [proponov]ání stylum za jednoho collegu dotčeného vrchního správcí byl.

VIII. Jiných mimo ty tři hodiny jakž v přední škole u Vysokého in primis duabus classibus tak i v druhé u svaté Barbory in primo ordine authorové latinští i řečští pro cognitione utriusque linguae*) .... ad usum

*) Místo nečitelné.

accomodatum, tak jakž to, kdyby se v který hodiny co toho čísti jmělo, vrchní správce s inspektory nařídí, čteni a vykládáni budou. Však poněvadž těch hodin také služby boží v kostelích se obyčejně dějí, to aby tak od vrchního u Vysokého a od druhé školy správcí u svaté Barbory opatrováno bylo, aby žádné zpívání v kostele od žákovstva obmeškáno nebylo, načež obvzláštně cantorové z povinnosti své pozor jmíti budou.

IX. Exercitia tato hlavnější, jakž na správce a preceptory, tak i na školní též jinou vně ze školy mládež táhnoucí se nařízení in legibus obzvláště napsána jsou.

X. Praemia pak za ty práce své jakž správce vrchní tak i jiní collegae jeho jmíti budou tyto:

Předně co se dotýče pana vrchního správcí, jakž na něj z napředoznámeného dvoru 50 kop gr. č. vycházeti jmá, toho se při tom zouplna zůstavuje.

Potom kdež některým officialům každotýhodně jistý plat po dosti skrovnu z některých věcí vycházel, nad čímž ti [častokráte] stížnost jměli, že toho, když jim to tak pomálu přichází, ničímž užiti nemohou; protož takové týhodní placení dokonce minouti [má a] každý z officiálův od pánův a obce tímto platem ročním poctivě opatřeni býti mají:

pan collega u Vysokého	11 kop	—	gr.
cantor	7 »	—	»
I. sukcentor	3 »	—	»
II. sukcentor	2 »	30	»
III. sukcentor	2 »	—	»

K tomu succentorové každého téhodne sabbatalia od každého z svých classibus po 1 denaru jmíti a o to se sami děliti budou.

Pan správce školy u sv. Barbory	11 kop	gr.	č.
cantor	6 »	»	»
succentor	2 »	»	»

a succentor s cantorem jakž to prve bývalo sabbatalia od každého po 1 den. každý tejden.

Ti pak stálí platové jim čtyrykrát do roka, při každých suchých dnech čtvrtý díl toho vycházeti a se dávati bude.

K tomu také quartální neb platy čtvrtletní, kteříž se od pacholat při každých suchých dnech platí, jmíti a o to se tímto spůsobem děliti budou: z každých patnácti kop, grošův, též peněz

vrchnímu správci u Vysokého	2
collegovi	4
cantorovi	3
třem succentorům po 2, učiní všem	6

U sv. pak Barbory správce, cožkoli se těch kvartálů sejde, polovici vezme a o druhou polovici cantor s sukcentorem ti se tak děliti budou, aby sukcentor měl polovici partis cantorovy, ku příkladu, kdyžby bylo 1 gr., přijde

správci	$7\frac{1}{2}$ denaru
cantorovi	5 »
sucentorovi	$2\frac{1}{2}$ »

Tím spůsobem také v obojí škole o montales a gregoriales, tak jakž ta proportio v každé škole obzvláštně vyměřena jest, aby se dělili všickni. Cretale pak, které z každého z těch classí po 2 den. dvakrát do roka se platí, samým cantorům a succentorům rovným dílem náležeti jmá. Candelare neb na svíčky jednou v rok po svatém Havle u Vysokého a u sv. Barbory správci školní aby od každého z pacholat po 1 gr. přijímali a za to světla skrze oeconoma do všech classí v čas lekcí a studií, pokudž potřeba bude, dávali.

Jiných mimo to platův žádných více býti nejmá.

XI. O jiný běžný a případný platy takto se děliti budou:

Z funer, poněvadž to vyměřeno jest, co od kterého funusu officialům obzvláštně a co k tomu žákovstvu dáváno a placeno býti jmá, o to se takto děliti budou: u Vysokého správce vrchní z každých dvatcíti grošův neb peněz

vezme	6
collega	4
cantor	4
succentorové po 2, učiní	6

v škole u sv. Panny [Barbory] z každých patnácti grošův [neb peněz]

správce	7½
cantor	5
succentor	2½

Co se pak funer přespolních dotejče, tu poněvadž všechněm p. officialům i žákovstvu jedna summa se na větším díle dává, o to se v jedný i druhý škole děliti budou tímto spůsobem: co by kdy se od toho kterého funusu buď všechněm ze spolku anebo pánům officialům zvláště a zvláště žákovstvu vybralo, aby to do jedné summy složeno bylo, třetí díl žákovstvu a dva díly pánům officialům rovným dílem přišlo.

Cantací všecky aby samým cantorům a succentorům s žákovstvem v obojí škole náležely a oni se o ně takto dělili·

u Vysokého polovici každé cantací, co by jí bylo, aby šla žákovstvu a z druhé polovicí opět polovice cantorovi a ostatek sukcentorům, takto když by bylo 12 grošů neb peněz, přišlo by:

na žákovstvo	6
cantorovi	3
succentorům	3;

u sv. pak Barbory polovice každé kantací žákům a druhé polovice kantorovi dva díly a třetí díl succentorovi, ku příkladu kdyby vší kantací bylo 12 gr. nebo peněz:

žákovstvu náležeti bude	6
kantorovi	4
sukcentorovi	2

Jiné pak dělení mimo toto a vzláště mezi žákovstvem to při libosti a vůli každé školy správce, poněvadž nevšichni mezi žákovstvem jednostejně se učí a sobě zasluhují, se zůstavuje.

LXXIV.

1598, 10. února (v Chrudimi).

Mistr Vavřinec Sarkander Falkenberský, správce školy v Chrudimi, rektorovi university oznamuje, že byl zvolen za předního správce škol Kutnohorských a žádá za potvrzení své i kollegů, které si obral, a sice Václava Dikasta Nesuchyňského k škole Vysokokostelské a Jiříka Veverína Německobrodského k sv. Barboře.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 5288.)

Salue Carolei rector venerande licaei,
o mihi prae reliquis dignus honore coli.

Quemadmodum pelagi fluctibus multum diuque iactati postquam terram optatam attigere, mare abhorrent et abominantur nec facile aut temere eidem sese iterum committunt, idem et mihi usu venit in hoc meo nauigio, in quo variis procellis agitatus, quum me hisce scolis omnimo abdicare decrevissem, ut vix tandem mihi animum in re uxoria totum occupatum ab amplissimo senatu Kuttembergensi saepissimis literis et ingentibus pollicitationibus expugnari paterer. Quod equidem nunquam fore credidi, ut me denuo in istud pistrinum dederem. Hoc adeo nuper factum est, quum Kuttembergam euocatum multis sermonibus ultro citroque habitis eo ad extremum perpulere, ut promitterem suscepturum scholae illius gubernacula certis tamen cum conditionibus, nempe si certa et transacta inter nos omnia senatus academicus rata haberet, de quibus se perscripturos coram mihi receperunt. Quamobrem M. T. qua par est reuerentia oro, ut haec acta omnia, quantumvis privato consilio suscepta, meliorem in partem interpretari et sua auctoritate cofirmare velit. Et vero inprimis, quia mihi utriusque scolae illic gubernatio et constitutio a senatu commissa sit, neque ignoremus quamquam non sit tutum incognitis et prioribus illic tempore officialibus fidere, ne, quaeso, M. T. dedignetur pro suo in me amore Vencesilaum Dicastum Nesuchenum,*) scholae meae collegam, mihi pro primo synergo in hac primaria, et in altera Georgium Veuerinum Teutobrodenum, collegii Nezarethani (ni fallor) alumnum, adiungere et cofirmare utpote spectatos mihi antea satis et probatos. Ac ille quidem iam mihi se manu stipulata ex patria reuersus obstrinxit, salua tamen superioris magistratus auctoritate, hic vero non solum a me, sed et tacite a parentibus vocatur, ut quem in vicinia esse senio iam confecti malint, quam longe a se remotum. Quo magis spero et propemodum certam fiduciam concipio, me id, quod unice expeto, non grauatim abs T. M. impetraturum. Erit hoc omnibus bonis tam gratum quam quod gratissimum. Valeat M. T., quam deus optimus maximus nobis et academiae nostrae diu incolumem et florentem conseruare

---

*) Václav Dikast Nesuchyňský stal se bakalářem dne 17. srpna 1595, při čemž měl disputaci o thesi: »An Isocratis dictum verum sit: Si cupidus discendi fueris, plurima addisces?« (*Lib. int.* f. 336.)

dignetur. Chruddae ex meo museo calamo tumultuario quam raptissime IV Idus Feb. anno epochae christianae MDIIC.

M. T.
obseruantissimus
M. Laurentius Sarcander Falkembergenus,
ludi Chrud. praefectus.

Na rubu: Magnifico et clarissimo viro domino magistro Trojano Nigello ab Oskorzina, rectori almae academiae Pragensis dignissimo, domino praeceptori suo debita obseruantia semper colendo.

LXXV.

1598, 17. února (v Praze)

Rektor university píše M. Vavřinci Sarkandrovi Falkenberskému, správci školy v Chrudimi, aby dne 27. února k němu se dostavil, aby s ním o správě škol Kutnohorských mohlo býti promluveno.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 2587.)

Reverende domine magister. Binas hisce diebus accepi ab amplissimo senatu Guttenbergensi [litteras], quibus tertiae accesserunt Tuae vnius solum plane argumenti, quibus significatur transactum esse negotium inter amplissimum senatum et Te de suscipiendo abs Te regimine primariae et nouae scolae ipsorum certis conditionibus, quarum mihi etiam simul exemplum traditum. Cum autem in actione ista excepta sit auctoritas magistratus scholastici, cuius hic necessarie requiritur consensus, utraque pars a me requirit, ut id pro officii mei ratione ratum habeam et approbem. Non neglexi rem totam ad consilium meum et quibus in praesentia demandata est gubernatio studiorum scholasticorum referre. Horum igitur sententiam talem esse scito, ut quam primum Tu ipse coram officio meo compareas Teque sistas; opus enim est nobis colloquio Tui, cum propter insolentiam rei et conditionum Tuarum, quas Guttenbergensibus praescribis, quarum simile exemplum non inuenimus, tum ut ex plurium et quidem doctorum virorum collatione magis in recto proposito confirmaris et de nonnullis necesariis rebus instruaris. Quod te facturum pro ea obseruantia, qua superiores colis, et pro eo amore ac studio, quo erga rem literariam flagras, minime dubito. Diem comparitionis et quo Te plane expectabimus statuo Tibi 27. Februarii hora 14. Interim bene ac feliciter vale. Data Pragae in collegio Caroli IV. alias Magno 17. Februarii anno ultimo domini patientiae ↄc. 98.

Rector Academiae Pragensis
manu propria.

Na rubu: Ornatissimo viro pietate et doctrina praestanti domino magistro Laurentio Sarcandro Falcomontano, ludi rectori Chrudimensi industrio, amico charissimo.

LXXVI.

1598, 21. února (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti piši rektorovi university, aby jim M. Vavřince Sarkandra Falkenberského za předního správce škol a Václava Dikasta Nosislavského a Jiřího Veverina z Kranichsfeldu z Něm. Brodu za kollegy jeho potvrdil, jakž byl slíbil vyslaným jejich, a aby od citování M. Sarkandra upustil.

(Concept v archivě Kutnohorském pod č. 5293.)

Panu rektorovi universitatis academiae Pražské.

Slovutný Řehoř Vodička, JMC rychtář zde na Horách Kutnách, a Jan Piscis, písař náš radní, při navrácení svém dnův těchto domů z měst Pražských nám oznámili, že k tomu své celé povolení jakž sami od sebe tak i od akademie, aby pan mistr Laurencius Sarkander Falkenberský za předního správcí škol našich a vedle něho za prvního collegu dominus Venceslaus Dicastus Nosislauinus k Vysokému, k svaté pak Barboře D. Georgius Weuerinus a Kranychsfeld Teutobrodenus promovováni byli, dávati ráčíte a na jiném již že nezůstává, než aby na ně konfirmací od VMti vyšla a ta že taky konečně vyjde, na to abychom se bezpečili; však že prve on pan mistr Laurencius se před ouřadem VMti za jistými některými příčinami postaviti a v tom náležité poslušnosti k akademii a ouřadu VMti prokázati musí, načež taky psaní jemu svědčící od VMti nám odesláno. Protož přijímajíce od VMti to, že jste se k žádosti naší tak nakloniti a tomu, aby školy naše dotčenými správci opatřené býti mohly, povoliti ráčili, VMti uctivě děkujeme a na tom vedle nejedné naší přátelské úmluvy posavad jsme, VMti i vší akademii vším dobrým přátelstvím [se] odměňovati i odsluhovati; však co se tkne dotčeného listu panu mistru Sarkanderovi svědčícího, poněvadž se dnův těchto ku panu mistru Ursinovi, praeceptoru svému, vypraviti umínil, a tak v jistotě, byl-li by doma neb nebyl, věděti nemůžeme, na ten čas, pokudž bychom nezvěděli jisté věci, jest-li doma, za sebou jsme zanechali A poněvadž co se konfirmací tkne, bude-li se s ní až do osobního pana mistra do měst Pražských vypravení očekávati, obáváme se, aby to s škodným nebezpečenstvím našim i škol našich nebylo, nebo o tom víme, že pan mistr od některých v Chrudimi velmi hrubě rozpakován jest, aby vždy to naše s ním najednání a zůstání proměněno býti mohlo, manželstvo a jiné příčiny mu se naskytají a navrhují Protož, jest-li ho citací dříve, nežli nám na něj konfirmací dána bude, dojde, mohlo by se mu tak mnoho příčin, té pak citací takovej vejklad v Chrudimi dávati, že by musil dokonce oumysl svůj od našich škol odvrátiti a k něčemu jinýmu přiložiti, a tak by školy naše bez správcův býti a toto naše tak snažné s velikým naším nákladem a outratami jednání v nic přijíti a nám i posmíšek nemalý z toho vyrůsti [by] musil, s čímž kdybychom se za tuto upřímnost naší, kterouž v té příčině k akademii, jí se strhnouti nechtíce a nemínice, jmáme, potkati jměli, každý by nás v tom srdnatě litovati a, byli-li bychom tudy k něčemu jinému přinutkáni, u sebe vejmluvna jmíti musil. Protož vždy k VMti tu naději majíce naschvále opět z prostředku svého listu tohoto ukazatele do

měst Pražských vysíláme a za to žádati nepřestáváme, že v tom nás [i] škol našich přátelsky šetřiti a k tomu, jaké nebezpečenství ano i budoucí zlé za tím, kdyby s tou confirmací se dál odkládati jmělo, bejti chce, prohlednouti, tomu časně v cestu vkročiti a dotčenou confirmaci jakž na pana mistra i napřed jmenované Venceslaum Dicastum a Georgium Weuerinum dáti a tím neodkládatiráčíte. Co se postavení pana mistra před ouřadem VMti dotejče, to potom, kdykoli se VMti viděti bude, se státi a vykonati moci bude, když již toliko my tím, že on pan mistr k nám se dostati jmá a toho nám změniti moci nebude, dotčenou confirmací zbezpečeni budeme. A což tak v tej příčině na tuto potřebnou žádost naši učiniti ráčíte, VMti se toho vždycky i vší akademii dobrým přátelstvím odměňovati a odsluhovati rádi chceme, na to jisté přátelské a brzké odpovědi žádajíce. S tím ɔc. Datum Sabbato post Reminiscere 1598.

Stranou regest: Panu rektorovi, aby z citací sjíti mohlo.

LXXVII.

1598, 28. února (v Chrudimi).

M. Vavřinec Sarkander Falkenberský, správce školy v Chrudimi od Kutnohorských zvolený za předního správce škol, píše rektorovi university, že na ten čas do Prahy dostaviti se nemůže.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 5238.)

Litteras abs T. M. 17. Februarii datas accepi demum 27 eiusdem mensis Cuttemberga ab amplissimo senatu transmissas. Omnibus pellectis intellexi, me citari et diem mihi comparationis in senatu academico praestitutum fuisse eum, qui iam praeteriit. Quod utinam me Cuttembergensibus eas tam diu retinere in mentem incidisset, equidem potuissem ante octiduum commode cum nostris senatoribus istuc proficisci. Nunc sane tam longum et dubium iter resolutis nivibus ne dicam periculosis conficere pedibus, si maxime velim, haud possum. Equidem magistratui lubens pareo, sed quoad licet et quatenus valeo; ut autem ad impossibilia obligatur nemo, ita nec impossibilia tentanda. Sed quidnam causae dicam, cur evocer; oportet magni rem esse momenti, quae dilationem ad tempus commodius non patiatur. Imo vero est. Nam leges ego inauditas et conditiones inusitatas Cuttembergensibus praescripsi et in certo proposito nondum sum confirmatus et rebus necessariis non satis instructus. De confirmatione, quam et ego et Cuttembergenses reverenter petiimus, verbum nullum. Hae sunt nimirum, quae certe aliter transigi non potuerant, nisi mutuo colloquio, hoc est in tam longum iter et lutosum et laboriosum et id pedes conficerent. Omiseram conditionem ludi rectoris, qui ita tractatur instar agasonum et mancipiorum, velint nolint, pareant necesse est, etiam si vitae periculum adeundum sit. Nulla hic *ἐποιμηῖα*, nulla dispensatio, nulla cuiusquam ratio habetur, bonus an malus, fidelis an infidelis, quis sit, nihil interest. Imo contra: malus amatur, infidelis laudatur, bonus premitur, fidelis opprimitur. Quid ita quia multum pecuniae comparcit et eam in patriam transmittit, quia nova et inaudita scholis proponit et pro suo arbitratu disponit.

Indignus ergo promotione, indignus confirmatione, si vel petat millies, quinimo excommunicandus etiam, si quid collibeat. Sed quid ego ne unquam conditiones Cuttembergensibus proponere praescripsi? quia non nisi aliquoties tandem etiam quantumvis inuitus eo vectus sum, cum ipsi receperunt, si inauditae, si inusitatae. Ego certe non cogebam quemquam, sed meam sententiam ingenue rogatus aperiebam. Ego illum locum nunquam appetii neque modo appeto. Valedixi illi ludo, valedico et huic, denique imposterum omnis me abdicabo in gratiam vestri, si ita vobis placeat. Neque enim usque adeo in angustum copiae meae redactae sunt, ut scholis carere nequeam. Liberatus hoc pistrino, cui vertendo hosce aliquot annos laboriose impendi, gratias deo ingentes agam. Quis enim est omnium, qui tot indignis modis exagitatus, acceptus et tractatus sit ab his, quos tueri oportebat? Quam ob rem? Quia bene et fideliter iuuentuti scholasticae profui et omnibus modis prodesse studui nec cum ratione insanire volui. Hinc illae calumniae, hinc plus quam aniles fabulae, quamquam libenter admiserunt, ancipuerunt, iactarunt, qui nihil (quod pace ea omni dictum velim) nobis ad id contulerint. Quid? Gradus magisterii an non profuit? Imo obfuit. Si quidem pluribus molestiis et oneribus premor ego, quam ullus vel baccalaureus vel studiosus. Quem tamen ego gradum neque expetii, certe refugi, invitus succepi. Itaque ante biennium Zacam, nunc Cuttenbergam impetrare confirmationem nequeo. Quo melior est conditio cantorum et succentorum in scholis, quam mea. Sed aliis licet quietis esse, mihi non item. Scio nec me pugit certe haec in me proficiscantur ex occulto nempe odio, quo me plerique ob rem bene gestam patria procul persequuntur et invidiose traducunt. Sed hoc deo optimo maximo commendo, qui haec suo tempore non sinet inulta. Bene valeat M. T. me excusatum hac vice temporis habeat, nec minori benevolentia in posterum quam hactenus complecti velit. Raptim et tumultuarie. Chrudae 28. Febr. anno 97 (sic!).

T. M.

Observantissimus
M. Laurentius Sarcandr.

LXXVIII.

1598, 11. března (v Chrudimi).

Kněz Martin Stephanides, správce církevní v Chrudimi, píše Janu Piscisovi, písaři radnímu v Kutné Hoře, aby Kutnohorští konfirmaci M. Vavřince Sarkandra u rektora university co nejdříve vyjednati hleděli, a třeba-li rozmluvy jeho s rektorem, aby na příhodnější čas byla odložena.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 5290.)

Salutem gratiam et benedictionem a Deo Patre per Christum Emmanuelem nostrum T. H. reprecor.

Slovutné poctivosti pane Jene Piscis, mně v Pánu Bohu upřímně milý. Příčinou psaní Vašeho pilně sem se na téhož posla Vašeho pana mistra i školy ptal. Nemohu se nic doptati, že posla žádného od Vás v Chrudimi u pana mistra nebylo od pátku před Letare, kteréhož že vypravil a po něm

*

pánům věci, které za sebou měl, všecky odeslal i psaní své do kolleje Pražský ku panu rektorovi; od toho času žádného posla že u něho nebylo, leč by tejž posel Martin nějakým nebezpečenstvím zahynul. Pan mistr Laurentius také velice sobě stěžuje, že k posměchu jeho jest poslouženo a příčina dána, aby od svého předsevzetí dobrého upustiti musil, poněvadž páni při vrchnosti akademie toho nezjednali, aby confirmatí jemu poslána byla, ale dopustili v takové necesty jeho obsílati, ješto k vykonání toho jemu možnost zdraví nepostačuje, aby měl se před nimi postaviti tyto časy. Jestli by potřeba byla jakého colloquium s panem mistrem, mohlo by se to dobře po slavnosti velikonoční při svátostech neb některým příhodným časem státi. Protož bylo by nejlépe, aby páni šefmistři rozšafné pány mistry v jejich předsevzetí spokojili a sobě confirmatí časné na pana mistra Vavřince Sarkandra vyjednali a ji odeslali, aby časné ještě odpuštění od Chrudimských vzal. Mám za to, že pan mistr by se také na svý přípovědi upamatoval, jediné aby meškáno nebylo. A vidí se mi, že by páni mistři neměli tomu jednání překážeti, poněvadž se tu obzvláště pánův a školy jich dotejče a správa její nětco zvláštního míti chce mimo obyčejný řád škol jiných, čemuž jeden každý dobře rozuměti může. Když páni Vaši při panu rektorovi confirmatí obdrží, mám za to, že najednání prvnější bude moci stálé býti, čemuž Pán Bůh rač pomoci i požehnati pro dobré a užitečné církve svý svaté, jehož lásce i ochraně Vás i všechnu poctivou obec města poroučím. Datum v Chrudimi v středu před památkou svatého Řehoře leta Páně 1598.

Kněz Martin Stephanides,
Váš v Pánu.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti panu Janovi Piscisovi, měštěnínu a radnímu písaři na Horách Kutnách, pánu a příteli mému upřímně milému.

LXXIX.

1598, 21. března (v Chrudimi).

Kněz Martin Stephanides, správce církevní v Chradimi, píše Janu Piscisovi, písaři radnímu v Hoře, že mistr Vavřinec Sarkander po velikonocích do Prahy k rektorovi se vypraví; radí, aby Kutnohoršti s ním poslali Jana Piscise, aby jménem jich nový řád školní, který universitě se nelíbí, obhájil.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 5289.)

Salutem et consolationem in Christo Jesu reprecatur.

Slovutné a vzáctné poctivosti pane Jene Piscisi, mně v Pánu Bohu upřímně milý. Nejsem toho vděčen, že to Vaše prvnější s panem mistrem Sarkandrem, rektorem školy naší, jednání chce se změniti, nad čímž i pan mistr velikou lítost a těžkost nese a vysoce osvědčuje, že toho on žádná příčina není a což jest na onen čas připověděl, kdyby se stalo dosti těm vejmínkám, že by on tomu rád dosti učinil; nyní pak že jemu možné není, poněvadž tak dlouho nemohl odpuštění od Chrudimských vzíti a nyní neví, jak náležitě to před sebe vzíti, o čemž nepochybně z psaní jich vlastního porozumíte. Mně jest

těžká věc jemu k tomu raditi pro naše Chrudimské, poněvadž o žádném hodném správci školním nevíme a od nouze neradi bychom nětco nepokojného přijali. Podle citatí pan mistr s neděle po slavnostech do Prahy se vypraví a kdyby se u Vás zastavil, jakž já radím, oustně mohlo by o ty věci rozmluveno býti i na nětčem jistém postaveno. A snad mohli by páni Vás s ním do akademie vypraviti, aby, jestli by chtěli ordinem studiorum bedlivejm soudem a uvážením pánův páni mistři měniti neb to nějak vykládati, mohli páni zastati jakožto svou vlastní věc, neb jest tomu rozuměti, že pánům mistrům ne zoupIna ten řád se líbí a že by oni vždycky při obyčeji zvyklém chtěli zůstati, aby se nic v školách nenapravilo. Protož v přítomnosti mohlo by o to podstatně promluveno býti, aby, což pan mistr náš k žádosti pánův učinil vypraviv se do Hory, nebylo na zlou stranu vykládáno a insolens factum praveno. Nepochybuji, že to i jinak rozšafností svou páni dobře opatří a budou-li chtíti páni obdržeti pana mistra, na to pomyslí, aby Chrudimští také dobrým a věrným [správcem] opatřeni býti mohli, nebo slyším, že pan mistr Váš Hubecius v Hradci Královy býti má, a tak bychom na holičkách zůstati museli. Pán Bůh račiž prostředkův dobrých poskytnouti, aby všudy dobře bylo a církev i škola v dobré správě zůstávala. Amen. S tím Vás k milostivé ochraně boží poroučím. Datum v Chrudimi v bílou sobotu velikonoční leta Páně 1598.

K. Martin Stephanides,
Váš v Pánu.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti panu Janovi Piscisovi, měštěnínu a písaři radnímu na Horách Kutnách, pánu a příteli mně v Pánu Kristu upřímně milému.

LXXX.

1598, 24. března (v Kutné Hoře).

Správcové církevní v Kutné Hoře vydávají svědectví o jednání rady s mistrem Vavřincem Sarkandrem ve příčině správy škol.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 5292.)

My správcové církevní na Horách Kutnách známo činíme tu, kdež náleží, že sme požádáni od JMC pana rychtáře, pánův šephmistrův na Horách Kutnách, abychom toho jednání, kteréž bylo mezi nimi z strany jedné a mezi panem mistrem Vavřincem Sarkandrem, správcem školním v městě Chrudimi, z strany druhé, tak jak toho přítomni byvše jsme pověNdomi, zprávu psanou učinili a jim pánům ku potřebě spečetěnou dodali. O kteroužto věc při společném sjití když sme promluvili a ji vážili, to jsme uznali: poněvadž páni slušné věci a nám dobře povědomé při nás vyhledávati ráčí, že nám se tak zachovati náleží. Protož pravdivou zprávu a svědomí o tom činíme a vydáváme tak, jak se v tom dobře pamatujeme, že ten pondělí po neděli Quinquagesimae jinač masopustní [2. února] leta tohoto 98 sem do Hory k žádosti pánův pan mistr Vavřinec Sarkandr z Chrudimě přijel a druhého dne v outerý [3. února] času ranního hned po službách božích církevních na faru u Vy-

sokého kostela JMC pan rychtář, páni šepmistři a páni povolavše nás k tomu ode všech čtyr far se sjíti a tu s dotčeným panem mistrem s připomenutím svých skrze psaní předešlých žádostí oustně jednati a toho při něm s náležitou uctivostí vyhledávati ráčili, aby od času svatého Jiří nejprv příštího správu školy Vysoko[ko]stelské ujíti odporen nebyl zamlouvajíc se jemu láskou, pomocí i náležitou ochranou. Na jejichžto pánův žádost to za odpověď dal, že ačkoliv již od prací školských upustiti a jinší spůsob života předsevzíti umínil, však jsa hnut žádostí pánův, že by tu dotčenou správu školní na se přijíti chtěl, kdyby některé věci v cestě neležely.

Když pak ty věci od něho předkládané páni slyšeli a k nim, aby tak pro vyzdvížení učení svobodného v té škole se dály, přistoupiti a povoliti ráčili, hned opět naň žádost vzložena byla, aby touž správu k sobě přijal a pánům na to již jistou a patrnou, z kteréž by jeho konečnému předsevzetí vyrozuměti a sebe zpraviti mohli, odpověď dal. Tu svrchu jmenovaný pan mistr Vavřinec promluvil: Poněvadž páni k těm konditím od něho předloženým přistupovati ráčí, nemaje se na čem zastavovati, že v tom jistou vůli boží, aby správu té školy ujal a dáleji s mládeží pracoval, býti poznává, jí se neprotiví, ale poddává, a tak že od nejprv příští[ho] svatého Jiří touž správu ujíti a k tomu času hodnými collegy opatřiti se míní, jen aby páni dále té věci při panu rektorovi universitatis, aby byl sem confirmován, vyhledávati ráčili. Což páni od něho přijíti a jemu se tím, co by k té věci k nim příslušelo, k vyřízení zakázati ráčili.

Ty věci od času ranního když se dosti prodlouženě dály a na místě postavily, teprva páni toho při nás a při něm panu mistru žádati ráčili, abychom se k snídaní ku panu šephmistru najíti dali, což se i stalo. Ty věci že sou pravdivé, to k svědomí našemu a k závazkům k ouřadům našim kněžským učiněným bereme. Pro lepší toho jistotu tuto zprávu a svědomí ku potřebě svrchu dotčených pánův sepsané konsistorskou pečetí děkanství Horského s naším jistým snešením spečetiti jsme dali. Stalo se na Horách Kutnách na faře Vysoko[ko]stelské v outerý velikonoční leta tohoto 1598.

Na rubu: Zpráva a svědomí ku potřebě pánuov šephmistrův a pánuov na Horách Kutnách, tu kdež náleží.

LXXXI.

1598, 28. března (v Chrudimi).

Kněz Martin Stephanides, správce církevní v Chrudimi, Janu Piscisovi, radnímu písaři v Kutné Hoře, oznamuje, že mistr Vavřinec Sarkander těžce nese, že rektor university potvrzení jeho za předního správce škol Horských tak dlouho odkládá a že jest odhodlán školství na dobro se zříci.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 5291.)

Salutem et benedictionem in Christo Jesu Emmanuele nostro.

Velice sem nad tím zarmoucen, že pánův Vašich dobré a chvalitebné mínění i předsevzetí z strany školy takové těžké odpory snáší, že posavad v veliké nejistotě z strany předložených správcův postaveno zůstává. Z řečí

pana mistra soudím, že jeho osobou tu nic nezchází, ale páni mistři s panem rektorem tou nečasnou citatí jsou vysoce v cestě, že neuváživše nynější velmi zlé cesty jeho do Prahy obsílají a k tomu příčinu v psaní svém k změnění toho, což jest skrze pány najednáno dobře, pokládají. Pan mistr hned tehdy byl by rád se do Prahy před panem rektorem dostavil, ale nemohl žádného sobě koně objednati a pěšky jíti bylo nemožné a nyní pro nastávající slavnosti také odjíti bylo by neslušné. Mohli by páni mistři dobře to limitovati a do jiného času odložiti a na ten čas confirmatí Vás i jiné obce spokojiti. Nyní pan mistr náš velice se nad tím rmoutí, že v tak krátkém čase neví jak poctivé od Chrudimských odpuštění vzíti, čemuž i dobře rozumíte, že k žádné jeho pochvale to sloužiti nemůže, že teprva při času týměř svatého Jiří odpuštění béře, v čem jemu za zlé nemám, nebo řád řádem musí býti a také Chrudimští nezasloužili toho na něm, aby tak jakoby utéci měl od nich, kvapně odpuštěním je opustil a to nečasně. Protož nevím týměř jak raditi. Vaší škole jakožto hojnější přál bych pana mistra našeho, však naší nerad bych pusté viděl. Jest tehdy potřebí pánům šefmistrům obírati těch cest při panu rektorovi, aby z obojí strany dobře bylo a Chrudimští aby neměli sobě co stěžovati; což panu rektorovi a pánům professorům jest snadné učiniti a taková nesrozumění pokojně a autoritate srovnati od věcí zbytečných upustíce. Což mně možného bude, rád chci nápomocen býti, aby dobrá mínění pánův s začátky šťastnými k svému cíli přijíti mohla, než mohu pánu důvěrně oznámiti, že pan mistr velice na odpor se tomu postavuje a týměř k zhoštění škol příčinu odtud béře, když [s ním] tak jaksi nemotorně co s nějakým mendikem zacházeti chtějí, v čemž milý Bůh rač mysl jeho oblomiti a spravovati milostí ducha svýho svatého, aby při začátku jednání a naději dobré o sobě učiněné setrval a tak Vás potěšil i spokojil a nás také hodným [správcem školním] opatřil. B. V. Datum v Chrudimi v sobotu při památce zvěstování Panny Marie leta Páně 1598.

K. Martin Stephanides,
Váš v Pánu.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti panu Janovi Piscisovi na Horách Kutnách, měštěnínu a radnímu písaři, pánu a příteli mně v Pánu Bohu upřímně milému.

LXXXII.

1599, 27. ledna (v Kutné Hoře).

Rada Kutnohorská vytýká držitelům soukromých škol, že na úkor škol veřejných mnoho dítek přijímají.

(Memorabilia z let 1598—1600.)

Jan Čáslavský, Jan Beránek a jiní, kteří po straně kromě hlavních škol děti učí, *) povoláni a jim povědíno, kterak pan mistr školní s svejmi officialy

*) Učitelů soukromých byl v Kutné Hoře vždy některý počet a přáno jim, aby výživu svou hledali vyučováním děvčat. Hochy-li do škol svých přijímali na úkor škol veřej-

sobě stěžují, že nemálo pacholátek k sobě k cvičení přijímají a tudy na zádavu těch škol a záhubu tý mládeže jsou. A páni že to sami poznávají, že v tý příčině nemalého nespůsobu proti nařízení panskýmu se dopouštějí; jedno že jim tak chlácholíce vůli pouští a tím spůsobem je kazí, proto nejvíce oni se k nim táhnou a rodičové jich je tam k nim dávají, druhé že jest jim prvé zapovědíno bylo. aby pacholátek k sobě žádných nepřijímali, než děvčátka učiti jim dovoleno bylo. Protož, aby obzvláštně oznámili, proč se toho dopouštějí a pacholátek k sobě tak na mnoze přijímají, a čemu je učí.

Předně Jan Čáslavský oznámil, že jest nikdy na to nemyslil, aby týto slavný škole v překážce bejti chtěl a měl; nýbrž co se těch pacholátek dotejče, že jest malý učíval a když tomu rozuměl, že z jeho učení vyrostají a něčeho více potřebují, že sám je do školy s rodiči vodíval a vodí; a přes vosm nikdy jich více neměl a nyní jich 10 má, dva přespolní a 8 domácích. Tomu pak že je učí: Pána Boha za stvořitele, syna jeho za vykupitele a ducha svatého za posvětitele svého znáti.

Jan Beran jinak Agnus zprávu učinil, že je předně k pobožnosti a poznání Pána Boha vede a když začátky mají, ty že taky do školy odsílá a těch, kteří se škol hlavních strhnou, že nepřijímá; a na ten spůsob že jest jim toho dovoleno, aby kůru u Námětskýho kostela zastávali, což on tak činí; a nyní že jich 10 má.

Na Duchoslava dotaz učiněn, jaké lekcí jim čte, poněvadž jich tak mnoho těch pacholat má. Oznámil proti tomu, že on takovejch pacholátek nemá, než toliko abecedáře a slabikanty a že jich 16 má; žádá pánův, aby milostivě, že jich přes počet tolik má, vážiti ráčili.

Jan Starej též povolán a stíženo mu, poněvadž mu předešle jest z obzvláštní přízně panský pro ušetření jeho potřebnosti k tomu povoleno, aby děvčátka učiti mohl na ten spůsob, aby žádných pacholat k sobě při tom nepřijímal, on pak nešetříc nic toho, netoliko pacholata, ale i ty, kteří prvé v školách vobecních byli a z nich sběhli, přijímá a proti nařízení panskýmu toho se dopouští. Proti tomu oznámil, že toliko slabikanty a abecedáře jmá a mimo ty žádných jiných k sobě nepřijímá a nyní že jich jen 10 jmá.

Oznámeno jim per eundem, že to páni většímu počtu přednésti a měli-li by oni tak přece v tom spůsobu takovou živnost vésti, poněvadž tak mnoho

---

ných, dostávalo se jim od rady důtky. Tak ku př. stalo se »paedagogům« Cyprianovi a Janovi Čečetkovi dne 21. června 1542. (Memorab. 1542—47, f. A 68.) Již r. 1535 stěžoval si děkan s bakaláři, že v Hoře jsou čtyry pokoutní školy a žádali za jich zrušení. Rada domluvila učitelům, že svou nepilností sami zavinili, že lidé raději k paedagogům soukromým dítky dávají než do škol veřejných, nicméně obeslala držitele těch škol a dovolila Zrnkovi, aby dále učil syny Klobásovy počtům, »ješto ve škole se tomu neučí a počtů ti bakaláři, co k nim syn Klobásův chodí, neumějí«, písaři od Loreckého zapovědíno dale učiti, jakýsi Vitvold vymlouval se, že vůbec neučí a čtvrtý obžalovaný Johannes bakalář ku přímluvě faráře Námětského dostal povolení učiti 16 pacholat po 3 leta s povinností obstarávati zpěv kostelní ve chrámě Námětském. (Šíře *Šimek* v Arch. Pam. XVI. str. 294.) Roku 1547 zase zavřeny dvě školy postranní, z nichž jednu držel Diviš Kučera, který býval dříve učitelem veřejným v Kutné Hoře. Roku 1550 povoleno třem učitelům veřejným, kteří se oženili, učiti soukromě, ale jen na několik měsíců. (Tamtéž.)

pacholat proti zápovědi panský k sobě přijímají, vážiti i jim, na čem to postaví, v známost uvésti dáti chtí.

LXXXIII.

1599, po 25. dubnu (v Praze).

M. Martin Bacháček, rektor university, Kutnohorským Jana Kosorského, rodáka Horského, do školy podává.

(Oeconomica B 18, f. 36; u výtahu v Dvorského »Pamětech o školách českých« č. 34.)

Službu svú vzkazuji slovutné poctivosti VMti páni šephmistři. Dobrého zdraví a při vyřizování věcí obecních hojného božského požehnání s mnohými prospěchy vinšuje přeji věrně rád. Psaní VMtí, jehož datum na Horách Kutnách v outerý po květné neděli leta tohoto ɔc 99, co by v sobě obsahovalo, z přečtení jsem porozuměl a VMti z toho děkuji, že tak bedlivý pozor na školu VMti v nově vystavenou míti ráčíte. Já na jiném bejti nechci, než kde bych některý dobrý fedruňk té VMtí starosti mohl učiniti, vždycky se dám rád volen nalézti. A nyní tak činím a Jana Kosorského,*) rodiče města VMtí a studiosa učení Pražského, dle ouřadu mého do školy VMtí promovuji a dodávám a jiné naděje o něm nejsem, než že jak jinde i u nás, tak že i v této správě chovati se a mládež VMtí bedlivě vyučovati bude. A pokudž tomu za dosti učiní, za něj se k VMtem přimlouvám, že jej přívětivě přijíti i také v náležitých příčinách laskavě fedrovati ráčíte; on se toho VMtem povinně odsluhovati a já dobrým přátelstvím odměňovati nepomineme. S tím VMtí se vší obcí v ochranu všemohoucího Boha poručena činím. Datum ve čtvrtek ɔc.

M. Bacháček.

LXXXIV.

1600, 21. ledna (v Praze).

Vyslaní Kutnohorských mezi jiným oznamují radě, co vyjednali v Praze ohledně škol.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

. . . Z strany správcův školních o to prvé, nežli nám psaní VMtí přišlo, jsme se starali a s lidmi těmi, kteříž tomu rozumějí a lidí školních povědomi jsou, o to jsme radu držali i to dobré zdání slyšeli. Předně co se předešlého jednání pana mistra Brizia tkne, aby jeden z professorův k nám, kterýž, jak se nám zpráva dává, i jmenován byl, se promovoval, žádnej chváliti nechtěl, nébrž, proč by se nám to dobře trefiti nemohlo, jisté příčiny přednášeli, o kterýchž, když se domů vrátíme, VMtem oznámíme. Co se mistra Kampana**)

---

*) Jan Kosorský, kollega školy Vysokokostelské, dne 19. srpna téhož r. 1599 stal se bakalářem, při čemž disputoval o thesi: »Cum musica sit tacita quaedam philosophia, num studiosae iuventuti sit proponenda nec ne?« (*Lib. int.* f. 367[1]), ale již po měsíci, dne 19. září 1599 zemřel morem. Epitaphia mu věnovali přátelé jeho. Viz č. 73.

*) Jan Campanus nar. se 24. června nepovědomého roku (okolo 1570) ve Vodňanech; r. 1591 byl studentem, dne 2. června 1593 povýšen za bakaláře, při čemž dispu-

tkne, ten že jmá jméno učenosti; však jak užitečně školy spravuje a jak mládeži prospívá, to že jest vůbec známé a zvláště tu, kdež školy spravoval.

---

toval o thesi: »*Εἰ κατὰ Αἴσχυλον σοφὸς ἢ οὐχ ὁ πολλ' εἰδώς, ἀλλ' εἰδὼς χρήσιμα*; (*Lib. int.* f. 318) a stal se správcem školy v Jihlavě, odkudž záhy odešel do Teplic a Hradce Králové, kde ostal až do sv. Havla 1596. Povýšen byv 7. října 1596 na hodnost mistrovskou, rozbíral otázku: »Utrum natura, quae est parens omnium rerum, conferat tantum vivere, philosophia vero regens et conservans vitam hominum tradat rationem recte et honeste vivendi nec ne?« (*Lib. int.* f. 345), stal se rektorem školy u sv. Jindřicha v Novém městě Pražském a setrval v úřadě tom do sv. Jiří 1600, kdy svěřena mu vrchní správa škol Kutnohorských. O sv. Jiří r. 1603 opustil Campanus Kutnou Horu a stal se professorem universitním, ale ostával i potom až do smrti své v čilém spojení s městem tím a věnoval mu celou řadu ze svých přehojných básní latinských, z nichž uvádíme: *Acclamatio festo natalitio Guttenbergensis scholae inspectorum* (Pragae 1607); *Carmina ad inclitam Cuttnam* ve sbírce »*Carmina scholae Cuttnensis*« (Pragae 1607); *Carmen ad Cuttenbergam* v »*Adplausus honori renovati senatus Cuttebergensis*« (Pragae 1618); básněmi svými slaví některé sňatky manželské v Hoře konané a i v jiných básních rád svého pobytu v Hoře vzpomíná, tak ve svém Carmen nuptiale, otištěném v »*Honores D. Georgio Moravecio, reiplublicae Melnicensis protonotaria, foedus matrimoniale cum domina Ludmila Dworsky, vidua, die 24 Junii 1612 feriente spripti*« pěje:

Prisca superstitio Baptistae luce, Georgi,
Ut locus hic illic luceat igne, iubet.
Tales nam memini Cuttnae spectavimus ignes,
Me duce Castalias te comitante deas
— — — — — — — — — — — — — —
Lux *eadem mihi natalis* tibi facta iugalis
Carmine festivo cur celebretur, habet.

Že Campanova komedie »Břetislav« nebyla sepsána jazykem českým, jak od r. 1845 tvrdí se na mnoha místech, ale latinským, přesvědčivě dokazuje *J. Král* v Listech filologických 1892. str. 172 a sled. Campanus oženiv se, ostal professorem. Z manželství jeho pošly dvě dcerky, které však obě zemřely v útlém věku, Lidmila dne 12. července a Anna 10. září 1619 (Parentalia Annulae puellulae blandulae, filiolae clariss. et doctissimi viri domini M. Johannis Campani Vodniani, academiae Pragensis professoris publici, consistorii evangelici assessoris . . . quae vitae nondum annum egressa horis matutinis 10. Sept. vivere desiit a MDCXIX . . ab amicis. Pragae typis Pauli Sessii). Než ještě nastalo pronásledování nekatolíků, přestoupil Campanus k vyznání katolickému dne 12. listopadu 1622, což mu od vrstevníků velice za zlé kladeno. M. Samuel Martinius Hořovský ve své »Parentatio antiquissimae Bohemorum qua Pragae fuit academiae Carolinae« píše o tom takto: M. Johannes Campanus Wodnianus, senior facultatis philosophicae, graecae linguae ac poeseos per annos 20 publicus professor, praeceptor et affinis meus, cum extra omne periculum esset, nescio quo infausto omine, mox post Jesuitarum reditum coepit cum ipsis colludere, saepius colloqui, eorum solemnitates frequentare, in laudem Divae Matris ut et sanctae Margarethae rhytmos minus christianos fingere: haec dum inconsiderate, consilio vaccillanti, ut erat perpetuo precipitis iudicii, facit, in gravem ec periculosum morbum incidit, in quo dubius iam animo, haerens et vacillans, Jesuitas interim quotidie admittens, num ex phrenesi et vehementia morbi, ut aliqui volunt, an vero deliberata voluntate, ut plures credunt, aperte coram omnibus ad pontificios accessit et die dominico vocatis aliquot clericis cum pompa theatrali, campanulis atque vexillis, rem strenue procurante atque promovente Daniele Basilio, ex lectulo missam audit, mox hostiam et sacramentum sub una tantum specie contra conscientiam et voluntatem Christi institutoris accipit, tandem non multis intervenientibus diebus morsu conscientiae nunquam cessante moritur. Solennitatem exequiarum ipsi Jesuitae procurarunt, honoris gratia praesentia omnium suarum scholarum,

K tomu, poněvadž jest málo pánův professorův, že k professí již dnův těchto s panem mistrem Střeskou povolán jest. Však jestli byšte škole naší co na tituli mistrovském tak zakládati ráčili, jestli který z nich dvou znikne professí, o to že se páni a přátelé naši starati chtí, aby k nám se dostal. Ale že nám k tomu radí, abychom, poněvadž nyní tak málo pánův jest a do pěti toliko v školách i s těmi dvěma k professí povolanými zůstává, na tituli se nezastavovali, ale byť byl bez titule mistrovskýho, našel-li by se hodný, aby vzat byl, že tudíž bude examen mistrovský pro ty, kteříž jsou toho hodni učeností svou, tu že by také k tomu přijíti mohlo, že by ten, který by se k nám bez titule mistrovského v nynější nedostatek dostal, také gradován býti mohl. Potud zdání jich jest. Co se tkne pana doktora Zalužanskýho, s ním jsme se prvy radili nejednou, jeho dobré zdání slyšeli, však k němu se nevelmi vděčně ukázali; nebo dobré zdání jeho jsme, s nimž se i pan mistr Marek conkordoval, opovrhli a za to také žádné odměny neučinili, protož jak jeho více zaneprázdňovati s holejmi rukama, poněvadž on jiné než z toho, čemu se naučil, živnosti nejmá a z toho pomoc k vyživení svému očekává, nevíme. Zdání pak jeho bylo takové, abyšte najprvé ráčili dobrý řád v školách V. Mti vyzdvihnouti, methodum studiorum certam naříditi a to aby perpetua zůstávala, žádný správce školní aby ji neměnil, ale k ní přivazán byl, leč byšte toho obzvláštní potřebu sami poznati ráčili, to aby skrze VMti a nejiného se stalo. Jaký by pak řád býti jměl, ten se nám sám sepsati uvolil a ten sformovati cum statutis academiae nostrae a jej z nich vzíti. To kdyby se stalo, již že bychom třebas dosti prostého, kdyby toliko pilný a amans laborum byl, za správcí škol našich vzíti mohli, nešetříc ani slavného jména a titulův. To bylo jeho zdání, ale ne všechněm nám se líbilo; tak to pominulo. Poněvadž pak na onen čas rada jeho pominuta, nevím s jakou chutí nám dále raditi chtíti bude. Však i tak učiniti a při příležitém čase k němu sjíti a o to promluviti chceme. Než obáváme se, že na pánův Brodských školy správcí, budeme-li ho však moci dostati, přestati musíme a jeho za předního správce jmíti.

LXXXV.

1600, 6. října (v Praze.)

*M. Martin Bacháček, rektor university, podává Kutnohorským na místě Jana Vokala Pražského *) za předního kollegu vrchního správce škol Kutnohorských*

---

quod nunquam alias factum vidimus, conhonestarunt, carmina, epitaphia, threnos publicarunt et laudes nescio quas in conversionem non finxerunt.« Campanus zemřel 13. prosince 1622. (*Dačický* II, 215.) Srovn.: *Dlabač, Biographie des M. Joh. Campanus von Wodnian* (v Praze 1819), kde vyčteny všecky spisy Campanovy.

*) Vokal Jan, Pražan, stal se bakalářem dne 27. července r. 1599, při čemž disputoval o thesi: »Temperamentum rectene dicatur convenientia primarum qualitatum et elementorum?« (*Lib. int.* f. 366), učiteloval u sv. Martina v Praze od sv. Havla 1599 do sv. Jiří 1600, načež pobyv půl leta v Hoře, dostal se do Českého Brodu, kde r. 1602 se oženil a usadil. Roku 1627 vystěhoval se na Slovensko. Strahovská bibliotheka chová jeho rukopis obsahující sbírku listin a jiných písemností, písní, satyr, popisů atd. hlavně o věcech náboženských v Čechách z let 1417—1609 (*Jireček*, Rukověť II, str. 329).

*M Jana Campana Vodňanského, Melichara Haldia mladšího z Neuenperka *) ke škole Vysokokostelské.*

(Oeconomica B 18 na listu 81; otištěno v Dvorského »Pamětech o školách českých« pod č. 93.)

LXXXVI.

1601, 10. února (v Praze).

Záznam o poradě akademického senatu konané ve příčině povolání M. Jana Campana Vodňanského, předního správce škol Kutnohorských, za professora na universitu.

(Oeconomica B 14, f. 87.)

10. Februarii hora 14. Gratias egi dominis magistris, quod comparuerint: Relecta charta additum de revocando domino M. Joanne Campano. Dominus M. Venceslaus Vlaverinus neminem vocandum censet, hoc dilemmate: Neque vocandus dominus M. Joannes Campanus 1. quia litteras mitteret publicas, si vellet resignare scholam; non mittit. Ergo 2. plus prodest juventuti Gutebergae, quam hic prodesset, siquidem classes non sunt. 3. Salarium habet ibi melius. 4. Studiosos emittit frequentes, quod nisi mitteret, vacua essent collegia; neque quisquam alius, quia auctior esset numerus docentium, quam discentium; ergo nullus. Dominus M. Chorinnus addidit: nullam esse habita-

---

*) Melichar Haldius z Neuenperka, syn váženého měšťana a senatora Starého města Pražského stejného jména, narodil se v Praze r. 1582; odbyv nižší školy u věku velice útlém, poslán na universitu do Annaberka, kde však pobyl jen krátký čas, neboť pro nebezpečí moru povolán od otce domů. Maje věku 17 let zapsán jako student v Praze o sv. Havle 1599 a ostal na universitě ještě v následujícím svatojirském běhu, načež k žádosti M. Jana Campana, tenkráte předního správce škol Kutnohorských, podán za konrektora ke škole Vysokokostelské od sv. Havla r. 1600. Za svého pobytu v Hoře stal se r. 1601 bakalářem a v úřadě svém učitelském došel takové obliby u žáků, že, když o sv. Jiří r. 1603 do Českého Brodu, kde přijal místo správce školy, se stěhoval, celý zástup žáků ho provázel na nové místo působení, jehož bohužel bylo na krátce, neboť Haldius, maje za krátko odbyti examen mistrovské, zemřel dne 14. února 1604. Mrtvé tělo jeho přivezeno z Brodu do Prahy a průvod pohřební bral se s ním z Karolina do chrámu sv. Jiljí, kde pochováno 16. února 1604. Ku pohřbu jeho zval rektor M Bacháček zvláštní vyhláškou (č. 96) a druhové vydali Haldiovi na počest »Epicedion«, v němž Campanovo: »Carmen duplex in mortem Melchioris Haldii a Najenpergk, Boh. Brodae scholae rectoris, die 14. Februarii 1604 mortui« Campanus pěje:

Cum mihi Pierii datus es collega laboris,
Qua gravis igne fero Cuttna metalla coquit:
Hic ter hyems ubi te vidit, Bojema lycaeo
Broda suo tamen te dare iura videt
Miraturque choros tecum glomerare frequentes,
Anxia quos sub te discere cura tenet.
Audit hoc studii mater, Pragam ergo vocaris
Ante alios, ut tibi serta secunda feras.
Vidit nec invidit mors improba, nec mora morbo
Prostratum in casses te trahit illa suos.

(*Dlabač*, Lebensbeschreibung des Joh. Campanus, str. 72.)

tionem eius studiis idoneam. Pluralitas vocum fuit talis: si voluerit dominus M. Campanus in collegium venire, veniat; si noluerit, non urgetur.

LXXXVII.

1601, 13. února (v Praze).

Jan Piscis, písař radní, žádá jménem obce, aby M. Jan Campanus Vodňanský při správě škol Kutnohorských byl ponechán.

(Oeconomica B 14, f. 87'.)

13. Februarii pan Jan Piscis, písař radní pánů Hor Kuten, vstoupil před pány magistry s přítomnými dvými spoluradními. Učinil uctivou a obšírnou řeč jménem pana císařského rychtáře a pánů šeffmistrů, na psaní k nim učiněné že oustní odpověď dávají, poněvadž jejich obec tak velice jest soužena, že sami pán literáti jsou se složili do třiceti kop míš. na opravu tohoto domu; na kteroužto pan vícerektor M. Martin Bachacius odpověď dal s poděkováním jménem všech pánův mistrů. Po některé skleničce i to žádali, aby páni mistři pana M. Jana Campanusa do kolleje nevyzdvihovali, poněvadž jejich škole dobře a platně slouží a dobře se mu daří. Odloženo do jinšího dne, že páni mistři budou to míti v svém uvážení a považení. Jiného dne potom přišli k panu děkanovi. Ex consensu omnium oznámeno jim, aby sobě toho hledali při panu Campanovi, že to v jejich moci není a jemu ani rozkázati, poručiti, ani zbrániti nemohou. Což slyším, že jest se tak stalo, a jeho následovali i k tomu, že se od sv. Jiří od nich nechal k připovědi přidržeti, [přiměli].

LXXXVIII.

1601, 12. listopadu (v Praze).

Mistři kolleje císaře Karla IV. ku prosbě Kutnohorských dávají své svolení, aby M. Jan Campanus Vodňanský ostal ještě jeden rok správcem škol Kutnohorských.

(Oeconomica B 14, f. 116'.)

Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a radě na Horách Kutnách ꝛc, přátelům našim zvláště milým.

Službu svú vzkazujem, slovutné a vzáctné poctivosti páni přátelé nám vzláště milí. Zdraví a v něm jiného všeho dobrého přejeme VMti. věrně rádi Psaní, které jste ku panu rektorovi našemu ꝛc. strany pana M. Jana Kampana Vodňanského, správce škol VMti, poněvadž jeho v tom dobrá vůle jest, aby ještě, pokud by v tom vůle Pána Boha byla, při správě škol VM. za rok zůstával, jakž to vše plněji psaní VM. v sobě obsahuje a zavírá, učiniti ráčili, jest nám od dotčeného pana rektora našeho, abychom na ně VM. odpověď dali, odvedeno. Nemnoho (sic!) sobě žádosti VM. vážíce, tolikéž uznávaje škol VM. toliko důležitou potřebu, tak činíme a panu M. Janovi Kampanovi podle jeho vlastního uvolení, čehož v psaní VM. dotčeno jest, aby dýleji při správě škol VM. zůstávati a je ke cti a chvále Pána Boha vzdělávati mohl, toho

přejeme. S tím milost Pána Boha rač býti s námi. Dán v kolleji císaře Karla Čtvrtého jinak Veliké v Starém městě Pražském v ponděli po památce sv. Martina leta Páně MDCI.

Probošt a mistři kollegiati kolleje císaře Karla Čtvrtého jinak Veliké v Starém městě Pražském.

LXXXIX.

1601, 15. listopadu (v Praze).

Zpráva o hlasování mistrův university Pražské ve příčině ponechání M. Jana Campana Vodňanského při správě škol Kutnohorských na další rok.

(Oeconomica B 14, f. 117'.)

15. Novembris uváženo, má-li pánům Horským od probošta a pánův mistrův strany pana Mistra Kampana odpověď dána býti podle poručení pana rektora. Major pars consensit nempe: Dominus M. Trojanus, M Martinus Bachacius, M. Andreas Mitisko; M. Simon vero Skala et M. Zacharias censuerunt, ne literas senatus Gutebergici vel copiam illarum mittendam ad dominum M. Campanum, ut fateatur, num se ita res habeat, quia illis mansionem ad unum adhuc annum promiserit, et demum senatui rescribendum. M. Joannes Koczmanius abfuit. Consensus, ut literae a preposito dumtaxat mittantur.

XC.

1602, 26. ledna (v Praze).

Probošt a mistři kolleje císaře Karla IV. Kutnohorským k jich žádosti M. Jana Campana Vodňanského na dále předním správcem škol jejich zanechávají.

(Oeconomica B 14 na listu 126; otištěno v Dvorského »Pamětech o školách českých« pod č. 120.)

XCI.

1602, 12. března (v Praze).

*Mistr Jan Adamův Bystřický z Bochova odpovídá M. Janovi Campanovi Vodňanskému, přednímu správci škol Kutnohorských, na stížnost jeho, že Pavel z Jizbice *) dotknul se cti jeho některými verši a odporučuje mu Jana Pomaria za kollegu.*

(Oeconomica B 17, f. 30.)

Reuerendo virtute et doctrina clarissimo viro, domino magistro Johanni Campano Vodniano, rectori scholarum Guttebergensium industrio, amico et familiari suo charissimo

---

*) Na počátku r. 1602 vydal devatenáctiletý student Pavel Jizbický z Jizbice ve Vittemberce sbírku básní satyrických pod titulem: »*Paulli à Gisbice Pragensis, Periculorum poëticorum partes tres,*« v nichž delší básní »*In Zoilum et eius socios*« (III, str. 148—152) citelně se dotknul university Pražské a na mnoha místech v posměch uvádí jednotlivé její

S. D. Legi Tuas literas diligenter, in quibus insignem instituis querelam de perfidia istius pessimi hominis Pauli Gizbicze, qui suo carmine mampacico inquam poëtico Tuam et aliorum optimorum virorum egregiam famam praeter omne meritum ac opinionem vehementer laesit, quae res mihi graviter decumbenti ac infirmo insignem attulit dolorem. Ac vehementer miror, unde tantam licentiam et audaciam assumpserit, qui nec mihi (ne unico quidem verbo a me laesus) pepercit, cum me Johannem Bystrzycenum à Bikanecz in suo carmine posuerit. O hominem poetam mendacem, inquam veracem! tam egregio dono divino in laedenda bonorum virorum fama (scelus execrandum) abutitur. Sed omitto. Cum autem hoc negotium ad nonnullos doctrina clarissimos viros, quorum nominibus non pepercit, pertineat, in eodem prudenti deliberatione opus est. Nam graviter, crede mihi, his ipsius scriptis laesi offenduntur reverendi d. magistri [quibus] litteras legendas dedi, qui, quandoquidem tam graviter eos suo scommate perstringit, vehementer commoventur. Imo at alii boni viri, qui ipsius haec scommatica scripta legerunt, ut mihi hodie relatum est, graviter sunt commoti. De his sufficiat. Venio ad alteras, in quibus petis a me Tibi commendari unum atque alterum juvenem etiam nomine proprio subscripto. Ego ex animo libenter facerem, sed Orcinus est cuidam reipublicae commendatus et alter in conditione manet. Verum hoc tamen addo. Proximis diebus convenit me D. Johannos Bydżowinus, vir bonus, eruditus ac de re literaria nostra optime meritus, civis Novae urbis Pragensis et non postremae autoritatis, qui me, (intercedente etiam egregio viro d. Severino Lossticzeno, cive Antiquae Urbis Pragensis, patruo meo charissimo), magnopere oravit, ut Johannem Pomarium, suum privignum, quem ille non secus ac pater filium insigni complectitur amore, Tibi tanquam primario scholarum

---

členy doktora Adama Hubera z Risenpachu, mistra Jiřího Karolida z Karlšperka, písaře radního Nového města Pražského, mistra Jana Campana Vodňanského a jiné. Vydání knížečky té v kruzích universitních způsobilo zděšení. První ozval se M Campanus, po něm jiní, žádajíce za potrestání všetečného mladíka. Z usnesení akademického senatu dopsáno 17. dubna 1602 Ondřejovi Ursinovi, děkanu fakulty artistické ve Vittemberce, aby dal Jizbického zatknouti a potrestati a spisek jeho zabaviti, ale nemohlo se státi, neboť Pavel z Jizbice již před tím Vittemberk opustil. Když vrátil se do Prahy, i sám císař o to starán, aby pošramocené cti university i jejích členů potrestáním nezbedníka dostalo se nápravy a schválně zjednaný prokurator psal ostré žaloby (většinou jsou otištěny v *Dvorského* Pamětech o školách českých, str. 165—174), ale mladý Jizbický, jsa bezpochyby chráněn mocnými protektory, nejen že nešel do sebe, ale v nové sbírce *Schediasmatum Farrago nova* (Lugduni Batavorum 1602) ještě směleji si počíná a zejména Campana (na str. 32, 47 a 70) citelně se dotýká. Pavel z Jizbice byl rodem z Litoměřic a synem Václava mlynáře z Mastýřovic, který vykoupiv se z poddanství nejprve v Litoměřicích a později na Novém městě Pražském se usadil a tu nemálo zbohatl vařením piva. Zemřel asi r. 1588 a vdovu jeho pojal za manželku Matyáš z Jizbice, který byv dříve kantorem, stal se úředníkem při komoře královské a pastorku svému vymohl, že směl jména i erbu jeho užívati. Pavel z Jizbice, který jako mladíček škole ještě neodrostlý nadán titulem básníka císařského (poeta caesarius), vzal romantický konec: dne 27. října 1607 v bytě milenky své Hadovy z Proseče zavražděn od soka Pětipeského. Přátelé věnovali mu sbírku: Threni in obitum Pauli a Gisbice Pragae 1607, a dobrák Campanus zapomenuv na starý hněv přispěl do ní básní řeckou a latinskou.

Guttebergensium gubernatori, fideliter commendarem. Cujus optimi viri petitioni et alterius intercessioni cum nullo modo denegare potuerim et Johannem, privignum suum, jam annum integrum in collegio operam dedisse honestis literis mihi probe constat, id pro eo quo senem complector amore me facturum promisi. Quare eundem Johannem, nostrae Academiae alumnum, Tibi, reverende domine magister, amice dilecte, commendo ac vehementer summoque studio oro, ut pro illa veteri necessitudine nostra, eum collegam suscipias, susceptumque humaniter tractes ac qua ratione suo officio sive in choro ecclesiastico regendo sive in pueris erudiendis perfungatur, Tua humanitate et industria edoceas ac viam illi demonstres, quo ille Te ductore et viam ad virtutem egregiam demonstrante in suo officio eo majori cum fructu procedere possit. Ille Johannes omnem obedientiam et in officio, quodcunque illi injunctum fuerit, administrando singularem diligentiam Tibi promisit. Parentes vero omne studium, quodcunque ab illis erga Te proficisci poterit, sancte pollicentur. Ego vero, qui (habita eorum senectutis ratione) una cum Severino, patruo meo, intercedo omnem meam operam et singulare studium declaraturum. Vale feliciter et quamprimum poteris responde Tuosque omnes fideles collegas meo nomine familiariter saluta. Pragae in collegio Angelico 12. Martii anno ꝛc. 1602.

M. Johannes Adami Bystrzicenus à Bochowa ꝛc.

XCII.

1602, 26. prosince (v Praze).

Melichar Haldius z Neuenperka, kollega školy Vysokokostelské, přináší akademickému senatu od M. Jana Campana Vodňanského veršované blahopřání.

(Oeconomica B 14, f. 189.)

December XXVI. Dominus Melchior junior Haldius à Najenpergk Bohemus, collega ad Altam aedem Guttebergae, tradidit literas senatui academico cum gratulatione versibus scripta a reverendo viro domino Joanne Campano Vodniano, scholarum Guttebergensium superintendente.

XCIII.

1603, 27. ledna (v Praze).

Mistři kolleje Karla IV. napomínají M. Jana Campana Vodňanského, správce škol v Kutné Hoře, aby pamětliv jsa slibu před třemi lety daného v professuru se uvázal od sv. Jiří.

(Oeconomica B 14, f. 192ᵛ.)

Ornatissimo et reverendo viro domino M. Joanni Campano Vodniano, scholarum Guttebergensium rectori, amico dilecto.

S. P. Triennium abit, ornatissime vir, amice dilecte, quum legitime vocatus in nostram societatem stipulata manu promtitudinem et voluntatem Tuam nos juvandi et profitendi bonas artes in academia Pragensi promitteres: verum quia ad petitionem amplissimorum dominorum consulum Guttebergen-

sium nostro permissu factum est, ut scholas illorum hucusque gubernes et jamjam inde abiturus illis certo valedicas ejusque animi sis a proximis feriis divi Georgii nobiscum vivere, Te amice ex officio nostro hortamur, ut in proposito Tuo perseveres, et ad nos eo ipso tempore commigres illis beneficiis, quibus nos Deo benedicente fruimur, fruiturus. Quod Te facturum non dubitamus, nos benevolentiam singularem erga Te declaraturos esse promittimus. Responsum expectamus. Feliciter vale. Dabantur Pragae in collegio Carolino alias Magno XVI. Calend. Februar. Anno 1603.

Praepositus et magistri collegiati collegii Caroli IV. alias Magni in Antiqua urbe Pragensi.

XCIV.

1603, 4. března (v Praze).

M. Marek Bydžovský z Florentýna, rektor university, podává Kutnohorským k jich žádosti Václava Melissea z Loun za předního správce škol a Jana Agatona z Prahy za prvního kollegu jeho.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 437.)

Službu svou vzkazuji slovutné a vzáctné poctivosti páni a přátelé mně v Pánu Bohu milí. Téhož zdraví a v něm jiného všeho dobrého přeji VMti věrně rád. Co byšte při ouřadu mém vyhledávati ráčili, z obšírného psaní VMtí sem porozuměl; a v pravdě na jiném nejsem, než vedle svého k vyslaným Vašim zakázání učiniti což mně možného jest. A poněvadž vždy toho žádostivi býti ráčíte, aby do školy vaší Vysoko[ko]stelské za předního správce Venceslaus Meliseus *) Luneus a za prvního collegu Joannes Agaton **) Pragenus, bakaláři svobodného učení Pražského, dodáni a confirmováni byli, tak jakž psaní Vašich Mtí to v sobě šíře obsahuje a zavírá, k takové žádosti VMtí tak činím a je oba dva od času sv. Jiří nejprv příštího do školy Vaší Vysoko[ko]stelské z moci a ouřadu mého promovuji a confirmuji, jsa té na-

---

*) **Václav Melisseus** byl bezpochyby syn stejnojmenného kněze, který roku 1568 v Lounech působil. Dne 12. července 1595 stal se bakalářem, při čemž měl disputati o thesi: »Utrum ius non opinione, sed ab ipso deo constitutum sit?« (*Lib. int.* f. 331[1]) a učiteloval pak v Lounech do r. 1599 maje čtvrtletního platu 6 kop, načež bezpochyby odešel do Hory. Oblíbiv si později stav duchovní již r. 1604 školu opustil a byv ordinován na kněžství stal se v Hoře kaplanem. Lounská kronika Pavla Mikšovic, jejíž rukopis chová archiv hrabat z Waldšteina v Duchcově, má o něm k r. 1606 tuto zprávu: »Téhož leta 24. Januarii v outerý ženil se kněz Václav Melisseus jsouc kaplanem v Kutné Hoře u sv. Barbory, který před některým letem zde v městě Luna za správce školního býval. Pojal sobě za manželku pannu Kateřinu rodem z Mostu, která v službě byla za čeledína u pana Řehoře Zhorského Kladrubského, měšťana a písaře města Loun.« Roku 1593 byl otec Melisseův kněz Václav již mrtev. Toho roku dne 21. září vdávala se sestra Václava Melissea za Václava Stříbrského, syna nebožtíka Petra, písaře. (Zprávy ty děkuji laskavosti důst. pana Fr. Štědrého, faráře ve Slavětíně).

) **Jan Agaton z Prahy neostal asi dlouho při službě školní, ale oženiv se usadil se v Hoře. V květnu r. 1621 zemřela jeho manželka, načež v listopadu 1622 pojal k manželství pannu Annu od Zygelův (*Dačický* II, 200 a 204).

děje, že oni své povolání tak vykonávati budou, abyšte neráčili míti sobě do nich co slušně stěžovati. Pán Bůh rač dáti, aby taková VMti práce a pilnost při opatrování školy, jednoho z předních klenotův obce VMti, svůj dobrej a šťastnej průchod jmíti mohla. Pán nebeský dej se VMtem při všem dobře míti. Datum v kolleji krále Václava jinak Císařské v Starém městě Pražském v outerý po neděli Oculi 4. Martii letha 1603.

M. Marek Bydžovský z Florentýnu,
rektor akademie učení Pražského.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům mně v Pánu Bohu milým.

XCV.

1603, 8. října (v Kutné Hoře).

Václav Melisseus, přední správce škol Kutnohorských, zve radu ke zkoušce žáků.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Slovutné a vzáctné poctivosti JMti Císařské VMti pane rychtáři, VMti páni šefmistři a páni spoluradní laskavě příznivi. VMtem od Pána Boha štěstí a prospěchu ve všech radách a předsevzetích žádám. Nařizuje se v leges školám od Vaších Mtí předložených, aby každého puol leta examen veřejně držán a prospěch mládeže zkušován byl, v kterýžto čas ráčili jste posavad obyčej míti přítomni bývati, v tom jak povinnost svou konajíce, tak uctivost k literním uměním jakožto božím daruom prokazujíce; což netoliko nám v pracech našich a mládeži v dalším cvičení se k ochotnosti slouží, ale také příčinou jest vuobec jednomu každému o školách, povolání a vyučování školním náležitě smejšleti. Podobného času že Pán Buoh VMti v zdraví dobrém ráčil dochovati, jeho svaté milosti děkuje VMtem předešlou zvyklost podlé mé povinnosti ku paměti přivozuji a s uctivostí náležitou žádám, bude-li vuole boží, že v tento ponděll nejprv příští a co více času k tomu potřebovati se bude do školy se sklonice předsevzetím tu našim ve jméno Pána Boha a k oslavě jména jeho přítomni býti ráčíte. Mimo přítomnou v ukázání prospěchuov našich možnost šetrnost všelikou na místě jak mně k správě přidaných tak pod správu náležejících VMtem připovídám a s tím ochraně boží VMti poroučím. Datum v škole Vysoko[ko]stelské v středu 8. Octob. leta 1603.

V. M.

v službách volný

Václav Mellissaeus,
správce školy Vysokokostelské.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti panuom šefmistruom a pánuom spoluradním na Horách Kutnách, pánuom ochrancuom laskavě příznivým.

Stranou regest: 1603 P. rektor školy Vysoko[ko]stelské, že se examen začne držeti, aby páni toho přítomni byli.

XCVI.

1604, 16. února (v Praze).

M. Bacháček, rektor university, oznamuje úmrtí Melichara Haldia mladšího a zve na pohřeb jeho.

(Oeconomica B 18, f. 221'.)

Hisce diebus euocatus est ex hac uita non uita magnae spei juuenis, Melichar junior Haldius, in cujus funeris deductione intimatio eiusmodi, ut subsequitur, ualuis collegii est affixa.

M. Martinus Bachatius Naumierziczius à Naumierzic, rector academiae Pragensis, candido lectori s. d.

Ferunt Hormisdam Persam, cum Constantinus imperator Romae magnitudinem aediumque splendorem ipsi ostenderet et in ejus sententiam de tanta urbe inquireret, respondisse: sibi spectaculi eum fructum obtigisse, quod didicerit, Romae quoque homines mori solere: quo responso ut rerum humanarum uanitatem notauit, ita imperium morti in omnes insinuauit. Verum enim est, quod Epicurus, malus autor, non male pronunciauit: Contra omnia alia tutum inueniri posse, contra mortem omnibus immunitam ciuitatem esse. Exempta non est, quod foris petamus, domesticis enim abundamus, et haec urbs ortu et nomine antiqua, aedificiorum uero magnificentia pene noua, hic quoque homines mori cum alias saepe tum heri docuit, cum juuenem optimum Melchiorem Haldium juniorem a Neienpergk a nostris in sua castra abstraxit.

Ille quidem a non uita ad uitam traductus et e periculosa nauigatione ad portum feliciter appulit, cujus tamen abitus grauiter nobis accidit Nam ut egregie doctus, sic modestus et plane paterna suaque simul nobilitate spectatissimus. Natus is est in hac urbe, regni arce, Augusti et Musarum sede, natusque patre clarissimo domino Melchiore Haldio seniore a Neienpergk, hujus urbis senatore primario, viro literato et literarum literatorumque maecenate eximio, quem ut nomine ita uita exprimere filius studuit non satis esse arbitratus e bonis nasci, nisi bonus ipse esse adniteretur; hinc quae non fecerat ipse, sua non putauit maluitque cum Cicerone sua uirtute quam majorum gloria et opinione niti. Itaque admodum puer stadium studii pleno gradu ingressus, in patria primum, deinde Annaebergae ita cum aequalibus certauit, ut gratissimus esset praeceptoribus eius φιλομαθεία et φιλολογία. Reuocatus sub pestis tempus in patriam academiae alumnis accensus est annum agens decimum septimum, ubi

Ingenium coeleste suis uelocius annis
Exiit, aequales praeteriitque choros.

Unde factum est, ut hic noster primarius docentium in noua Cuttnensium schola collega fieret, ubi uix dici potest, quam cito in sui admirationem conuerterit omnes, etiam illos, qui ipsum ob aetatem Spartae illi non suffecturum ex suo ingenio judicarunt. Inde Brodam, quam Bohemicam uocamus, ad scholae regimen uocatus, Musas secum traxisse uisus est, magna discentium caterua ipsum comitante, quem studii

*

fructum, etsi maximum cepit, tamen majorem cepisset, nisi mors atra illa dea tantum lumen ipsi inuidisset et magisterii jamjam ipsi merito conferendae dignitati subtraxisset. Quo ejus obitu, ut dixi, merito moeremus et, ut debemus, libenter ipsi, cum alios non liceat, supremum sepulturae honorem praestamus. Quod ut alii quoque nostrae academiae addicti ipsique Melichari deuincti faciant, monemus. Fiet autem funeris deductio hodie hora psalmodiarum ad templum Aegidianum. B. V. E collegio Carolino 16. Feb. mensis secundi, qui Romanis Februorum fuit.

XCVII.

1604, 20. března (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti Jana Palladia, správce školy Čáslavské, vyzývají, aby přijal správu školy u sv. Barbory.

(Kopiář z let 1601—1613, f. 170'.)

Poctivému a učenému panu Janovi Palladiusovi, učení Pražského bakaláři a správci školy města Čáslavě, na ten čas v městech Pražských zůstávajícímu, příteli našemu milému, o správu školy Svatobarborské.

Tejna Vás nečiníme, že vyslaní naši, které jsme pominulých týhodnův v městech Pražských při sněmu obecném jměli, s urozeným a vysoce učeným panem mistrem Martinem Bacháčkem z Nauměřic, rectorem universitatis učení Pražského, majíce od nás osobně to poručeno, abyste k nám za správce školy naší při kostele svaté Panny Barbory od času svatého Jiří nejprv příštího, poněvadž předešlý správce odpuštění pořádné od nás vzal, na jeho místo promovováni býti mohli, jednali, a na to od téhož pana rektora, jakožto na ten čas vrchnosti Vaší, takové laskavé a přátelské zámluvy, že k tomu, abyšte na též místo, pokudžby vuole a oumysl Váš v tom byl, dosednouti mohli, povolovati i Vás k tomu z ouřadu svého promovovati, confirmovati chtíti ráči, dostali. Protož Vám to v známost uvozujíce, nepochybujeme, že tak učiníte, dotčenou povinnost k sobě při již oznámeném času přijmete. My k Vám, pomocníkům Vašim i mládeži školní lásku a dobrou přízeň jmíti i Vás v potřebách nastalých rádi fedrovati chceme. Odpovědi žádáme. Sabbato post Reminiscere 1604.

XCVIII.

1604, 20. března (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti píší M. Martinovi Bacháčkovi, rektoru university, aby jim za správce školy u sv. Barbory potvrdil Jana Palladia, správce školy Čáslavské, a za předního kollegu školy Vysokokostelské Samuele Josefova Sušického, správce školy v Kostelci nad Labem.

(Kopiář z let 1601—1613, f. 170.)

Panu rektorovi universitatis Pražské Mistru Martinovi Bacháčkovi z Nauměřic o bakaláře k svatý Barboře a collegu k Vysokému kostelu.

Vyrozuměli jsme tomu z poctivého mistra Jana Beniciusa, písaře našeho radního, když se z měst Pražských, kdež za příčinou sněmu obecního vyslán

byl, domů navrátil, že jste se k nám, když on z poručení našeho na místě našem VMti o promovování k nám za správcí anebo předního collegu obojich škol Vysokostelské a Svatobarborské dominum Johannem Palladium *) a za druhého Samuelem Josephi Sutiacium, na ten čas správce školy měst Čáslavě a Kostelce nad Labem, kteréž sme tak sobě k tomu s radou a dobrejm zdáním jakž inspectorův, tak i předního správce škol našich, poctivého a učeného Vencesilai Melissei, zvolili, mluvil a jednal, laskavě a přátelsky ukázati, tyto oba dva pány bakaláře do oznámených škol našich od přicházejícího času svatého Jiří promovovati, když by toliko na nich oumysl jejich, chtěli-li by to k sobě přijíti, přezvěděti se mohl, zamluviti ráčili, začež VMti přátelsky děkujeme a VMti i vší akademii a učení Pražskému všelijakým dobrým přátelstvím vždycky [se] odsluhovati rádi chceme. I poněvadž pak již jeden i druhej z předjmenovaných pánův bakkalářův tu vejš dotčenou povinnost k sobě, když s nimi o to na místě našem skrze předepsaného D. Vencesilaum Melisseum, nyní poctivého titule mistrovského competitorem, jednáno bylo, přijíti s tou však vejminkou, když by k tomu consensus VMtí a dominorum consiliariorum přistoupil, připověděli, VMt za to vždy přátelsky žádáme, že na nás, obec a školy naše v té příčině laskavý pozor dáti a vedle předešlé VMti laskavé zámluvy z počátku jmenovaný pány bakkaláře k nám do škol našich k vejš oznámeným povinnostem z ouřadu VMti promovovati a confirmovati ráčíte. Toho my se VMti vždycky dobrejm odsloužiti a k VMti také obzvláštní vděčnosť ukázati chceme. S tím etc. Datum sabbato post Reminiscere 1604.

XCIX.

1604, v dubnu (v Praze).

M. Martin Bacháček, rektor university Pražské, mezi jinými potvrdil Jana Palladia z Hlinska za správce školy Svatobarborské a Petra Capona Netovického za předního kollegu školy Vysokostelské.

(Oeconomica B 18 na listu 232, v Dvorského »Pamětech o školách českých« pod č. 224.)

Těchto dnův jsou confirmováni do měst království Českého jako Joannes Palladius do Hory Kutny k sv. Barboře; Joannes Šonovský z Šonova do Velvar Augustinus Křečka do města Německého Brodu; Johannes Gerbicr z Gerbic do města Brandejsa; Venceslaus Gelenius do Prachatic; Johannes Dicastus do Českého Brodu; Petrus Capo za collegam k Vysokému; Bohuslav Mathiae za collegam na Malou stranu; Johannes Ticalides za vícerektora do Litoměřic; Nisus Zatczenus ꝯc.

---

*) M. Jan Palladius z Hlinska zapsán za studenta university Pražské o sv. Havle r. 1599 (*Tomek*, Časopis Musea 1848, 1, str. 181). Brzo potom svěřena mu správa školy v Čáslavi, odkudž o sv. Jiří 1601 jsa tenkráte již mistrem povolán ke správě školy u sv. Barbory v Hoře. Roku 1605 o sv. Jiří převzal vrchní správu škol Kutnohorských a setrval při ní do sv. Havla r. 1606. Pak vzdal se úřadu, pojav za manželku Annu, dceru Eliáše Knaura od Hory Kutny a stal se písařem městským v Čáslavi, kde roku 1610 koupil dům v Horské ulici (č. 55), jenž se dlouho po něm jmenoval Palladiusovským. Zemřel v srpnu r. 1615 (*Dačický*, II, 154), náhrobek jeho posud stojí u kostela (Památky Arch. VI, 136). Srovn. *Sedláček*, Čáslav str. 156.

C.

1604, v dubnu (v Kutné Hoře).

M. Jan Palladius, správce školy u sv. Barbory, zve radu za nepřítomnosti předního správce škol Kutnohorských Václava Melissea ke zkoušce žáků.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Služby své povolné s vinčováním jak zdraví výborného tak šťastného v pracech obecních i domácích prospěchu s hojným božským požehnáním VMti vzkazuji. Poněvadž z těch věcí, kteréž k pohodlí a životu lidskému od Boha propůjčené jsou, jedna každá podle spůsobu svého hospodářům a pánům svým za práci a náklad jich roční času tohoto užitek hojný přináší, jakž to vše shromážďování všelijakých ourod zemských se spatřuje; i já také povinnost svou v tom býti jsem uznal, abych z mládeže, kteráž mi od VMtí jakožto opatrovníkův církve a škol svěřena jest, počet učinil a jakýby užitek otcovská o ni péče VMti a náklady nemalé přinášela skrze ten chvalitebný prostředek, jehož i antecessorové mojí se přidrželi, totiž examen publicum, ukázal. Ačkoliv pak tím jsem jist, že VMti s podivením bude, že já tuto mimo řád předešlý nětco před sebe beru neočekávaje, až by správce školy přední se mnou se v tom spolčíc tu věc sám i na místě mým k VMti přednesl a přítomnost VMti na takový examen vyžádal, však poněvadž za žádnou jinou příčinou to se neděje, než že já o příchodu a navrácení jeho nic jistýho nevěda, kdybych snad s tou věcí prodlívati a odkládati chtěl, zatím pak proměna v škole mně svěřené skrze odjítí některých mládencův, jakož čas ten před rukama jest, se stala, tak bych toho předsevzetí svého k konci žádným spůsobem přivésti nemohl, a tudy za rušitele dobrého řádu školám od VMtí vydaného držán býti mohl. Že toto mé ohlášení laskavě vážiti a z prostředku VMti osoby některé, pokudž by a kdy čas a zaneprázdnění obecní toho propůjčovala, do školy vyslati a tím náklonnosti a přízně ke všem nám dokázati ráčíte, se důvěřím. A s tím VMtem na všem dobře míti se vinšuji.

VMti volný v službách

M. Joannes Palladius,
správce školy Barborské.

Na rubu: Slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a patronům mně laskavě příznivým.

CI.

1604, 24. dubna (v Praze).

*M. Martin Bacháček podává Kutnohorským Petra Capona Netovického *) za předního kollegu k škole Vysokokostelské.*

(Oeconomica B 18 na listu 240; otištěno v Dvorského »Pamětech o školách českých« pod č. 236.)

*) Petr Capo pocházel ze vsi Netovic u Slaného. Jsa studentem vysokého učení Pražského od sv. Havla 1603 sepsal a tiskem vydal: Περιγραφία *ut antiquitatis ita rerum*

CII.

1604, 25. září (v Plaňanech).

Kněz Matěj Bezděkovský, správce církevní v Plaňanech, přimlouvá se u Kutnohorských, aby bratru jeho Janovi dovolili do sv. Jiří dítky soukromě vyučovati.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 613.)

Služby mé v slovu božím povolné vzkazuji, VMti páni šephmistři a páni spoluradní, páni ke mně laskavě a dobrotivě přízniví. Zdraví a v něm jiného všeho dobrého a což by mohlo býti nejlepšího na všemohoucím a věčným Pánu Bohu žádajíc přeji VMtem věrně a upřímně rád. Jan Bezděkovský, bratr můj, zprávu jest mi toho učinil, kterak dnův pominulých skrze spis svůj, kterejžto do plné raddy Vaší jest podal, skrze kterýžto spis že jest toho při VMti poníženě vyhledával, abyšte se k němu jako k člověku potřebnému láskou křesťanskou laskavě nakloniti [a], poněvadž žádného řemesla neumí, aby některé dítky malé tu na Horách Kutnách umění liternímu vyučovati mohl, milostivě povoliti ráčili, tak aby mohl jakéž takéž obživení mezi VMtí při té slavné obci s manželkou a dítkami svými jmíti, na kterouž jeho poníženou žádost žádné místné odpovědi nemajíc mne za toto přímluvné psaní k VMti požádal. Což já vidouc jeho velikou potřebnost k VMti se za něj se vší náležitou uctivostí přimlouvám, že k tomu své milostivé povolení dáti a jemu toho, tak aby též dítky, kdoby chtěli, jemu dáti k vyučování do sv. Jiří [mohli], milostivě popříti ráčíte. Což tu koliv pro mne a k [mé] přímluvě pro téhož bratra mého učiniti ráčíte, připovídám se toho VMtem na svých nehodných modlitbách odsluhovati. S tím milost Pána Boha našeho rač s námi býti. Datum z domu farního Plaňanskýho v sobotu po svatým Matouši leta 1604.

VMti v službách povolný

Kněz Matěj Bezděkovský,
správce evangelium Kristova v městečku Plaňanech.

Na rubu: Slovutné a mnohovzactné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům ke mně laskavě a dobrotivě příznivým k dodání.

---

gestarum fama celeberrimae urbis Slanensis, Pragae 1603; při kterémžto spisku otištěno: *Campanovo: Carmen ad Slanam.* (*Dlabač,* Biographie des Joh. Campanus str. 24). Od Havla 1604 byl předním kollegou školy Vysokokostelské, povýšen byv za bakaláře r. 1605, stal se předním správcem škol Kutnohorských. Při správě školy setrval do r. 1609, kdy se oženil s Esterou, vdovou po Martinovi Holubovi z Chrudimi, dcerou Jana Sokola, krejčího, a stal se písařem radním. Manželka jeho zemřela 18. března 1617 a M. Petr Capo 28. listopadu téhož roku pojal za manželku Reginu, dceru nebožtíka Václava France z Liblic. (*Dačický* II, 109, 161, 169, 177.) Capo náležel k nejváženějším měšťanům Kutnohorským, a po více let zasedal v radě. Protože patřil k nejhlavnějším odpůrcům reformace katolické, ubytováno v domě jeho dne 22. prosince 1625 na rozkaz nejvyššího mincmistra Viléma z Vřesovic 20 mužů na tak dlouho, až by k vyznání katolickému se přiznal. Zdá se, že před velikonoci r. 1626 pro víru Horu opustil. (*Bílek,* Reformace katolická, str. 67.)

CIII.

1605, 12. března (v Praze).

*M. Martin Bacháček, rektor university, Kutnohorským Tomáše Martinida Slánského *) za správce školy u sv. Barbory podává na místě Jana Palladia, který za předního správce škol Kutnohorských byl povýšen.*

(Oeconomica B 18 na listu 275'; otištěno v Dvorského »Pamětech o školách českých« pod č. 280.)

CIV.

1605, 27. dubna (v Praze).

*M. Martin Bacháček, rektor university, oznamuje Janu Piscisovi, písaři radnímu v Kutné Hoře, že M. Janu Palladiovi, vrchnímu správci škol Kutnohorských, za kollegu do školy Vysokokostelské podává Jiříka Šoustala Třebochovského a do školy Svatobarborské Melichara Colidia Solnického. **)*

(Oeconomica B 18, na listu 287'; otištěno v Dvorského »Pamětech o školách českých« pod č. 316.)

CV.

1606, 24. července (v Kutné Hoře).

M. Jan Palladius z Hlinska, přední správce škol Kutnohorských, Melicharovi Colidiovi Solnickému, správci školy v Brandejse, píše, aby přijal místo conrectora při škole Vysokokostelské.

(Oeconomica B 18 f. 335'.)

M. Johannes Palladius ejusmodi dedit ad Melchiorem Colidium Solnicenum.

Postquam ita deo visum est, ut me ad aliud tum vitae tum vocationis genus ab hoc scholastico fatis sane non minus commodis quam incommodis haud carente vocaret, statui esse nihil, in quo magis laborarem, quam ut et legitime et honeste hinc migrarem et scholae hactenus fidei et industriae meae creditae, quantum in me esset, in posterum consulerem. Cum autem non satis esse arbitrarer successorem, qui munere isto cum laude fungi posset, petente et flagitante pene id a me senatu amplissimo substituere, nisi etiam collegae reliqui pietatem et honestatem unice collentes accedant, ideo rogatus ut, ne

---

*) Tomáš Martinides Slanský zemřel v Kutné Hoře r. 1625, jako řečník, prokurator rozepří městských soudních. (*Dačický* II. 261.

**) Melichar Colidius ze Solnice, stav sa bakalářem r. 1605, potvrzen byl za kollegu ke škole u sv. Barbory v Kutné Hoře, avšak zdá se, že místa toho nepřijal, ale ujal se správy školy v Brandejse. Teprv odtud o sv. Havle r. 1606 přijal místo konrektora školy Vysokokostelské a přistěhoval se do Hory. Roku 1608 měl se státi správcem kolleje v Litoměřicích (*Dvorský,* Paměti č. 585) a zdá se, že se tam na několik měsíců i odstěhoval, ale již na počátku r. 1609 vrátil se zase do Hory a stal se vrchním správcem škol, v kterémžto úřadě, horlivě ho zastávaje, o čemž svědčí četné dopisy jeho k radě městské, jež se zachovaly, setrval do sv. Havla r. 1614. Toho roku 1. července se oženil s Kateřinou, vdovou po Václavovi Štětkovi Štětkovském a přijat v Hoře za měšťana. (*Dačický* II, str. 146.)

hac quoque in parte quicquam officii in me desiderari paterer, Tu pro caeteris visus es mihi dignus et idoneus, qui secundae classi in schola nostra primaria praeficiaris; quod quidem meum de Te judicium ut sine mora et contradicente nemine ab iis, qui tum aderant, comprobatum est, ita certum dedit indicium modestiam illam Tuam reliquasque animi dotes ad fulciendam scholae disciplinam juventutisque provehenda et promovenda commoda et plurimum et optime profuturam. Quapropter diligenter expendes et considerabis, quid hic facere velis. Locus est honestus, occasio progrediendi feliciter in laboribus et studiis Tuis pulcherrima, vita ipsa quieta et molestiarum, quas interdum schola facessit, plane expers. Ego certe Tibi in omnibus rectissime esse cupio planeque persuasum cui potius conditionem istam cedere malim, reperire me neminem. De vitae meae genere dubio procul Petrus, meae jam designatus scholae rector, Te edocebit. Sponsa mea futura est D. Eliae Knaur filia. Tu si voles pro meo erga te amore carmen aliquod nuptiale per occasionem meditaberis mihique mittes. Vixdum enim intra duorum uel trium mensium spatium negotium illud transigetur. Vale feliciter cum Tua schola. Gutteb. 9. Calend. Augusti anno 1606.

Virtute atque eruditione insigniter ornato juveni D. Melchiori Colidio Solniceno, scholae Brandensis rectori industrio, amico optimo.

CVI.

1606, 25. července (v Kutné Hoře).

Petr Capo Netovický, nově ustanovený přední správce škol Kutnohorských, píše Melicharovi Colidiovi Solnickému, správci školy v Brandejse, aby přijal místo conrectora školy Vysokokostelské.

(Oeconomica B 18, f. 336.)

Designatus rector scholae Guttebergensis haec scribit:

Gratia et pax a deo patre nostro et d. Jesu Christo sit Tibi amice carissime amen. Praeter omnem meam et humanam spem ac expectationem 24 Julii ab amplissimo senatorio ordine in medium ipsorum advocatus vocationi, qua me ab inferiori ad superiorem gradum evocabant et, regimen scholarum Cuttembergensium a festo divi Galli ut susciperem, diuina mediante prouidentia ac benedictione amplissimo a senatu in scholam singulari amore ac cura honeste et legitime petebant, ut debui morem gessi. Et licet multa impedimenta me iuste ab hac officii mole ac majestate abalienare poterant, qualia sunt mea tum infirmitas tum *ἀμνεία* et oficii dignitas et sexcenta eius generis: tamen, quia litterarum sacrarum usu ac ministerio edoctus hic non humanum sed divinum negotium videbam, tam honestam vocationem reiicere nec debui nec potui, quin imo sarcinam meis humeris ad portandum a deo paratam suscepi, vocationi locum dedi, senatorio ordini fidem, sinceritatem et industriam bona fide promisi. Cum autem id genus negotii tantae molis et amplitudinis sit, ut unius hominis facultates longe excedat, eique ferendo [et] praestando unicus satis idoneus non sit, Te, amice charissime, cuius mores, doctrinam, sedulitatem mihi perspectam ab aliis comprobatam habeo, mihi

succedere et meum σύνεργον primum in schola primaria esse volo. His itaque litteris ad Te ex industria, consensu, suasu et iussu totius amplissimi senatus, in quo Tui honorificentissima mentio facta fuerat Tuque suffragio omnium etiam me tacente in hunc locum electus fueras, Te ad eam functionis dignitatem voco, vocationi ut locum des, obsecro. Revera si, quondam affabilem, humanum, benevolum me expertus fuisti, hic ut id magis cumulate fiat, pro viribus meis enitar. Pergratum feceris et amplissimo senatui et mihi, Tibi vero rem maxime utilem, si dederis operam, ut haec vocatio pondus suum apud Te habeat. Emericum Sentpetroturecenum ad alterius scholae regimen invito. Vale. Responsum mihi tamen gratum et acceptum desideratissime expecto. 8. Cal. Augusti anni DoMInVs protector noster Cuttnae e schola primaria.

Petrus Capo Netovicenus.

Erudito pietate ornato viro d. Melchiori Colidio Solniceno, ludi rectori apud Brandenses vigilanti, meo integerrimo.

CVII.

1606, 5. srpna (v Praze).

M. Martin Bacháček Kutnohorským podává za předního správce škol Petra Capona Netovického, za předního kollegu ke škole Vysokokostelské Melichara Colidia Solnického a za správce školy Svatobarborské Emerika Polonia.

(Oeconomica B 18 na listu 336[1]; otištěno v Dvorského »Pamětech o školách českých« pod č. 390.)

Služby své ɔc. Psaní VMtí, jehož datum na Horách Kutnách v pondělí po sv. Abdonu leta přítomného 1606, co by v sobě obsahovalo, z přečtení jsem porozuměl a chtěje, aby v brzce ta věc fedrována byla, žádost VMtí radě mé jsem přednesl s nimižto za mnoho sobě váže žádosti VMtí tak činím a za předního správce škol VMtí od času sv. Havla nejprv příštího dodávám a dotvrzuji Petrum Caponem Netovicenum a za předního jeho pomocníka nebo conrectora Melchiorem Colidium Solnicenum*) i také do školy sv. Barbory Emericum Polonium Pannonium za ně se k VMtem přimlouvaje, abyste je laskavě přijíti, nad nimi a jinými collegy s jejich žákovstvem ochrannou ruku držeti a v náležitých potřebách laskavě fedrovati ráčili. O nich jiná naděje není než jak jsou se posavad šlechetně, pobožně a příkladně chovali, že i v školách VMtí se chovati budou. Na tuto chvíli tak na pospěch nechtěje posla zdržovat touto mou odpovědí VMt spravuji a obšírněji při Melicharovi Colidio a Emerico Polonio, až se do města Hory Kutny budou při času sv. Havla strojiti, strany té věci, dá-li Pán Bůh, napíši. S tím VMti i vší obce města Hory Kutny v ochranu všemohoucího Pána Boha poručena činím. Dán v kolleji krále Václava jinak Císařské v Starém městě Pražském v sobotu den Matky boží sněžné 5. Augusti leta 1606.

---

*) O něm v knihách universitních poznamenáno 25. srpna t. r.: »Páni Brandejští skrze psaní toho vyhledávají, aby Melchior Colidius u nich byl zadržán; odpověď najde se v jejich psaní«. (Oeconomica B 18, na listu 337.)

CVIII.

1606, 19. října (v Praze.)

M. Martin Bacháček, rektor university, Petrovi Caponovi Netovickému, přednímu správci škol Kutnohorských, radí, aby žáky k častému psaní dopisů naváděl. *)

(Oeconomica B 18, f. 349.)

Eadem die rescripsi Petro Caponi ad suas hisce verbis:

S. In optimam partem interpretor Tuam illam, prout Tu scribis, audaciam. Mathaeus Tresorus **) in suis Rhetoricis in genere demonstrativo, ni fallor, inter gratulationes et nominatim in gratulatione de die natali monet juniores, ut ad seniores frequenter scribant et ita illis innotescant, quia illi aetati nullus invideat, sed potius omnes faveant crescentibus poëtis. Et si verum fateri volumus, necesse est, ut dicamus: Nos nihil scire, nisi quod memoria tenemus aut scribere possumus. Velim itaque, ut hoc frequenter agas et Tuos discipulos ad illud agendum urgeas, nec illos a consuetudine literas scribendi illud deteneat, quia hic et alibi vicia admitterent. Verissimum illud: Nunquam male, nunquam bene. Si enim Tui discipuli non admittent vicia in scribendo, id est, si non male scribent, nunquam etiam bene scribent. Ideoque praeceptores multum peccant, parentibus imponunt, discipulos corrumpunt, dum ipsi illis epistolas conscribunt aut ita corrigunt, ut nihil vicii restet. Quale praemium inde auferunt? nisi illud, cum iterum ad parentes aut amicos scribunt, et quidem proprio Marte, omnia sunt referta viciis; tunc parentes merito praeceptores reprehendunt, quia filiolos negligunt, qui antea sat bene latine scribebant, nunc vero vitiose Vnde illud? nisi quia praeceptores antea ipsi scribebant illis latinas epistolas et discipuli nihil horum agebant, ideo absentibus praeceptoribus et aliis nihil horum praestare possunt. Igitur ipsi discipuli frequenter scribant, et quidem Marte proprio, nec multum curent, etiamsi perperam scribant; de his semel atque iterum admoniti cavebunt, ne posthac in eundem errorem relabantur. Sed haec extra rem; de reliquis Te, ni fallor, dominus Piscis edocebit. Ante dies aliquot Nicolaum Hanslinium ***) ad Te dimisi. Vale cum Tua schola. Pragae e collegio regis Venceslai 19. 8bris. Anno 1606.

Rector academiae Pragensis.

Honesto ac erudito Petro Caponi Netoviceno, rectori scholarum Guttebergensium, suo dilecto, ad resignandum.

---

*) Do českého jazyka přeložil list tento V. V. Tomek a otiskl ve článku: »*Paměti o školách českých z rektorových let M. Martina Bacháčka 1598—1612*« v Časopise Musea r. 1845, str. 396 a sl.

**) Míněn Matouš Dresserus (vlastně Drescher), Erfurťan (* 1536, † 1607 jako professor univ. v Lipsku) a jeho spis »*Rhetorica, dispositionis et elocutionis exemplis sacris et profanis quam plurimis illustrata*«, který vydán v Basileji 1567 a později často; rozmnožené vydání 1580 a 1588 (Laskavě se mnou sdělil pan prof. Ant. Truhlář.)

***) Viz o něm poznámku k č. 109.

CIX.

1606, 19. října (v Praze).

M. Bacháček, rektor university, Kutnohorským oznamuje, že Mikuláše Hanzlinia Mělnického za kollegu k Vysokokostelské škole jim posílá, a žádá, aby inspektoři správcům školním, když do škol je uvozují, před žákovstvem učinili připomenutí.

(Orig. v archivě Kutnohorském, Oeconomica B 18, f. 348'; Dvorský v »Pamětech o školách českých« č. 413.)

Službu svou vzkazuji slovutné a vzáctné poctivosti páni šephmistři a páni radní. Téhož dobrého zdraví a při všech předsevzetích hojného božského požehnání s mnohejmi prospěchy při horách stříbrnejch vinšuje přeji VMtem věrně rád. Psaní Vašich Mtí, jehož datum na Horách Kutnách v pondělí den památný sv. Havla letha přítomného 1606, co by v sobě obsahovalo z přečtení jsem porozuměl. A jest mi s podivením, že Nicolaus Hanzlinius*) Mielnicenus, vzav ode mne těchto dnuov předešlejch připsání, k povinnosti své se nedostavuje, leč by se snad na cestě s poslem minul, poněvadž se v městech Pražskejch nenachází. Já na jinejm nejsem, než kde bych mohl nětco toho učiniti, nad čímž byšte ráčili dobré zalíbení jmíti, učiním vděčně rád. Aby mohlo s některých budoucích na některé správce školní anebo collegas žalob sjíti, žádám, že při páních inspectořích to nařiditi ráčíte, aby ihned když přední správce školní a jiný collegas do škol uvozují a za tyto neb jiný správce vyhlašují, aby jim před žákovstvem v známost uvozovali, aby oni na to pozor měli a v časy určitý od Vašich Mtí vyměřený prve, nežli by se žákovstvo v časy sv. Havla aneb sv. Jiří rozešlo, examina vykonávali a v těch lekcích, které jsou přes ten čas proponovali, v těch discipulos aby examinovali, anebo ordinem studiorum pánuom inspectorům podali, jestli by snad oni v některejch lekcích discipulos chtěli examinovati. Což když se stane a ruka nad tím držána bude, o čemž já nic nepochybuji, než že se to z uvážení Vašich Mtí skutečně vykonává, budou nad sebou jak praeceptores tak i discipulové lepší pozor jmíti a v mezech povolání svého zůstávati, praeceptorové při proponování svejch lekcí s některou podstatou a discipulové dobrejm pořádkem s posloucháním a pořádnejm tejchž lekcí v své knížky psaní[m]. Ordine enim facile

*) Mikuláš Hanzlinius z Mělníka studoval v Praze v běhu svatojirském r. 1606, ještě jako student stal se druhým kollegou školy Vysokokostelské o svatém Havle r. 1606. Dosáhnuv roku 1607 gradu bakalářského, ustanoven o sv. Havle 1608 správcem školy u sv. Barbory, v kterémžto úřadě byl ještě na jaře 1610. Později dosáhl mistrovství svob. umění i zřízen knězem evangelickým, načež vedl duchovní správu v Chyšech. Leta 1621 musil se odebrati do Sas a usadil se v Perně. Leta 1631 vrátiv se do Prahy, účastnil se synody, která pod předsedáním Martiniovým odbývána byla v kolleji Karlově o obnovení dřívějšího stavu věcí. Po zmaření výpravy Arnheimovy šel opět do Sas i byl r. 1633 s Janem Regiem, někdejším děkanem žateckým, sbírat almužen v Hollandu a v Anglii, odkudž se vrátil teprv roku 1635. Spolu s Regiem sepsal apologii, kterou podali belgické konsistoři v Londýně, a asi r. 1634 i česky uveřejnili. (Srovn. *Jireček*, Rukověť k dějinám literatury české I, str. 227.)

pervenimus, quo non licet ire labore. O jinejch věcech s pány vyslanejmi, kterejch v brzce bohdá očekávám, oustně obšírněji. S tím VMt se vší obcí na Horách Kutnách v ochranu všemohoucího Pána Boha poručena činím; on rač dáti a v tyto rychlý nebezpečný časy VMti všech společně i také jednoho každého obzvláštně s příbytky Vašími od všelijakejch zlejch nešťastnejch příhod ostříhati. Dán v kolleji krále Václava jinak Císařské v Starém městě Pražském ve čtvrtek po svatém Lukáši evangelistu 19 Octobris leta 1606.

M. Martin Bacháček Nauměřický z Nauměřic,
rektor učení Pražského a probošt
kolleje krále Václava v Starém městě Pražském.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům svejm laskavě příznivejm.

Stranou regest: 1606. Pan Mistr Martin Bacháček, rektor akademie Pražské, promovuje Nicolaum Hanzlinium k Vysokému za druhého collegu.

V sobotu po sv. Lukáši 1606 dodáno.

CX.

1606, 21. října (v Praze).

M. Martin Bacháček, rektor university, Kutnohorským Emerika Polonia Pannonia za správce školy u sv. Barbory podává.

(Oeconomica B 18, f. 351'; u výtahu v Dvorského »Pamětech o šk. č.« č. 416.)

Do Hory.

Službu svú vzkazuji, slovutné a vzáctné poctivosti páni šephmistři a páni radní. Zdraví a v něm jiného všeho dobrého přeji VMti věrně rád. V čerstvé paměti snáším psaní, kteréž jste mi předešle učiniti ráčili, jehož datum na Horách Kutnách v pondělí po sv. Abdonu letha Páně přítomného 1606. A že jste mezi jinými správci školními také Emericum Polonium Pannonium zvoliti ráčili, žádajíce, aby podle jejich uvolení z moci ouřadu mého k týmž správám dosazeni a dotvrzeni byli, mnoho sobě ušetřuje žádosti VMtí a sa toho žádostiv, aby mládež domácí i také přespolní ve školách na Horách Kutnách tak zvedena byla, tak aby se dojdúc let dospělých Pánu Bohu, církvi jeho svaté dobře [se] hoditi a obecnímu dobrému platně sloužiti mohla, tak činím a vejš jmenovaného Emericum Polonium *) za správce do školy k sv. Barboře dodávám a dotvrzuji, přimlouvaje se, abyste jeho přívětivě přijíti, touž správu školní jemu poručiti, nad ním, jeho kantorem i jiným žákovstvem ochrannou ruku držeti a v potřebách náležitých laskavě [je] fedrovati ráčili. O něm jiná naděje není, než jak jse předešle ctně a šlechetně choval, že i v obci VMtí se chovati bude. S tím milost boží rač bejti s námi se všemi. Dán v kolleji krále

---

*) Emericus Polonius byl do té doby správcem školy v Roudnici (*Tomek*, Čas. Mus. 1845, str. 631), což vysvítá z listu Bacháčkova téhož dne psaného k Janovi Kirchpergerovi z Kirchperka, proboštu Roudnickému. (Oeconomica B 18, f. 352.)

Václava jinak Císařské v Starém městě Pražském, v sobotu po sv. Lukáši 21 8bris letha 1606.

Slovutné a vzáctné poctivosti pánuom šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům svejm přříznivejm.

CXI.

1607, 2. února (v Praze).

M. Martin Bachdček, rektor university, Kutnohorským děkuje za poctu 6 tolarů za kalendáře, které jim byl poslal.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ɔc. Psaní, kteréž mně činiti ráčíte, jehož datum na Horách Kutnách v středu po novém letě jinak po památce obřezování Krista Pána leta 1607, co by o sobě obsahovalo, z přečtění jsem porozuměl. A jestli sem kdy co toho učinil a k správě škol VMtí některých mládencův podával a z moci ouřadu mého confirmoval, kteříž bedlivě a věrně práce své vykonávali a ještě vykonávají s šťastnejmi prospěchy mládeže VMti domácí i také přespolní, to sem vděčně rád s jakousi ochotností udělal a ještě bohdá, pokudž Pán Bůh zdraví příti ráčí a potřeba by toho kázala, učiniti chci, v čemž mne páni volného a zavázaného míti ráčí. Že pak páni netoliko slovy uctivejmi děkují, ale také peněžitou štědrou odměnu mně činiti a za některé neokrášlené kalendáře 6 širokejch tolarův odsílati ráčí, čehož v pravdě zapotřebí nebylo, aniž sem já tím oumyslem těch kalendářův neodeslal, než za tou, abych k VMtem znamení jakéhož takéhož vděčnosti prokázal, že učení Pražské sobě laskavě poručené jmíti i také ty dva artykule z register starejch vidimovati ste ráčili; a opravdově u mne se snáší bejti věc[í] nenáležitou k práci, kterou někdo vede, ještě k tomu připlacovati. Ale jakžkolivěk jest, toho já dáleji nevykládaje při tom zanechávám a VMtem uctivě a šetrně děkuji s tou při tom protestací, že se budoucně chci toho všelijak vynasloužiti a kde budu moci školám VMti dobrej fedrungk učiniti, udělám to vděčně rád s jakousi ochotností. Jakož sem byl toho oumyslu s panem Janem Piscisem o touž věc oustně rozmluviti a on mně v mý kolleji hledal, ale bezelstně nemohlo k tomu přijíti, abychom se byli shledali, jinejm dáli Pán Bůh časem, co toho obmeškáno jest, má vynahraženo bejti. Co se toho vidimus dotejče, v tom kollegae moji žádného nedostatku nemají, nýbrž VMtem, že ste tu věc tak bedlivě fedrovati ráčili, uctivě děkují a v příčině sobě dané všickni společně i také jedenkaždý obzvláštně toho se odsloužiti nepomineme. S tím VMti se vší obcí a jinejmi obyvateli na Horách Kutnách v ochranu všemohoucího Pána Boha poručena činím; on rač dáti a Vás všecky společně i také jednoho každého obzvláštně v tomto roce 1607 již nastalém v dobrém spůsobu zdraví chovati, při vyřizování věcí obecních hojného božského požehnání s mnohejmi prospěchy hor stříbrnejch dodávati, příbytky Vaše od všelijakejch zlejch nešťastnejch příhod ostříhati a je bohdá po roce šťastně v celosti zachovalé vesele spatřiti. Toho i jiného dobrého VMtem vinšuje věrně rád přeji a budoucně příti chci.

Dán v kolleji krále Václava jinak Císařské v Starém městě Pražském v pátek den očišťování blahoslavené Panny Marie jinak Hromnic leta 1607.

M. Martin Bacháček Nauměřický z Nauměřic,
rektor učení Pražského a probošt
kolleje krále Václava v Starém městě Pražském.

Na rubu: Slovutne a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě města Hory Kutny, pánům přátelům svým příznivým.

Stranou regest: 1606. Odpověď pana rektora učení Pražského o odeslání mu vidimusu a o pranostiky.

CXII.

1607, 29. března (v Praze).

M. Martin Bacháček, rektor university, žádá Kutnohorských, aby nedopouštěli zkracovati officialův ve stravě.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ɔc. Psaní, které ste mi učiniti ráčili, jehož datum na Horách Kutnách v sobotu po neděli postní Oculi leta přítomného 1607, co by v sobě obsahovalo, z přečtění sem porozuměl a také Nicolaum Hanczlinium Melnicenum povolal a na jejich správu školní sem se dotazoval, i také toho věděti žádal, zdali by mezi nimi nějaká proměna bejti chtěla. Za odpověď dal, že on o tom žádné vědomosti nemá, nýbrž že o tom tak smejšlí, že všickni při tejchž správách zůstanou. Dáleji nechtěl sem s ním jednati, zdali by v čem jaké skrácení měl, poněvadž on toho mi nepřednášel; nicméněji žádám, že páni inspectores to naříditi ráčí, aby v stravě některého zkrácení neměl maje stůl podle jiného žákovstva, poněvadž také, jak sem z jeho řeči porozuměl, in prima classe lectiones proponuje. Jestli by při jinejch officiálích a školách VMti jaké zkrácení bejti chtělo, žádám, že páni inspectores ráčí mi to časně v známost uvésti, aby se časně tomu v cestu vešlo. S tím VMt se vší obcí na Horách Kutnách v ochranu všemohoucího Pána Boha poručena činím. Dán v kolleji krále Václava jinak Císařské v Starém městě Pražském ve čtvrtek po památce zvěstování blahoslavené Panny Marie 29 Martii leta 1607.

M. Martin Bacháček Nauměřský z Nauměřic,
rektor učení Pražského a probošt
kolleje krále Václava v Starém městě Pražském.

Post scripta: Pane Jene Piscis, naději se, že páni šephmistři Vás do měst Pražskejch za některými příčinami vypraviti ráčí a také snad za příčinou ouroků̊v. Předešle to sem obdržel, že mi na tolařích odvedeno bylo, nebo sem i já měl do mnoha kop grošův mému věřiteli na tolařích odvésti, jakž se i tak stalo, ale ihned in continenti k mejm důležitejm potřebám mně jich zasi (!) zapůjčili s předešlou vejmínkou, abych takovou summu při tomto času zase na tolařích uplatil, o čež se opravdově starám a Vás žádám, abych některého takového fedruňku užiti mohl. V. Actum ut in literis.

Na rubu: Slovutné a vzácné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům svejm příznivejm.

Stranou regest: 1607. P. rektor universitatis Pražské za collegu u Vysokého.

CXIII.

1607, 13. dubna (v Praze).

M. Martin Bacháček, rektor university, Kutnohorským děkuje za dar zeleného čtvrtku.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ɔc. Vyslaní VMti dvou beranců a jednoho kačera mně dodali, tak že má prostranná špižírna bude dobře zoužena. Z tak štědrého zeleného čtvrtku na místě pánův professorův, poněvadž toho společně oučastni budeme, šetrně děkuji a jinejm dobrejm a VMti líbezným přátelstvím všickni společně i také jeden každý obzvláštně odměniti se nepominem. S tím milostivá boží vůle rač bejti s námi se všemi; všemohoucí Pán Bůh rač dáti, abyšte všickni společně v brzce nastávajících vejročních slavností vzkříšení Syna Božího od mrtvejch v dobrém spůsobu zdraví dočekali, v chválách božských v chrámích Páně a doma s dítkami a s čeládkou v písničkách velikonočních spasitedlně strávili, téhož roku v témž dobrém zdraví s větší radostí a s menšími hříchy dočekali, šťastně dočekali, a také Vaše příbytky od všelijakých zlých nešťastných příhod v celosti zachovalé vesele spatřili. Toho i jiného dobrého VMtem vinšuje rád přeji a budoucně upřímně příti chci. Dán v Praze pospěšně 13. Aprilis leta 1607.

M. Martin Bacháček Nauměřský z Nauměřic,
rektor učení Pražského a probošt
kolleje krále Václava v Starém městě Pražském.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům svejm příznivejm.

Stranou regest: 1607. Pan mistr Martin Bacháček, rektor učení Pražského, děkuje za dar zeleného čtvrtku.

CXIV.

1607, 13. října (v Praze).

M. Bacháček, rektor university, Jana Týnského,) který dle svědectví arcijáhna Kutnohorského v Hoře dobře se choval, za správce školy do Bohdánče dodává.*

(Oeconomica B 18, na listu 402'; otištěno v Dvorského »Pamětech o školách českých pod č. 494.)

*) Jan Mathiades Týnský studoval na universitě ve svatojirském běhu 1607, o sv. Havle dostal se za správce školy do Bohdanče (*Tomek* v Čas. Mus. 1845 str. 636) za bakaláře povýšen r. 1609.

CXV.

1608, 16. února (v Praze).

M. Martin Bacháček, rektor university, Janovi Týnskému, správci školy v Bohdanči, oznamuje, že ho za kollegu ke škole [sv. Barbory] v Kutné Hoře dosazuje od sv. Jiří.

(Oeconomica B 18, f. 422.)

S. Me amare modesta ingenia toties publice et privatim protestatus sum et nihil magis in votis habeo, quam ut illa forsan ex obscuriori loco in aliquem splendidum evocem ac ea ratione illos meliores et doctiores efficiam, prout Tibi accidit; quam fortunam ego Tibi ex animo faveo. Haec itaque ages et citra prograstinationem administrationem scholae Bohdanecensis ampliss. senatui resignabis et circa festum d. Georgii Guttebergae tempestive cum Tua supellectili comparebis et officium unius collegae acceptabis, qua de re coram cum domino Petro Capone agam, qui hisce diebus debebit Pragae in examine pro gradu magisterii comparere. Donec Bohdanecii vivis, cum omnibus verbo et facto pacem colas et desiderium Tui apud Bohdanecenses relinquas. Vale et nostrae voluntati re ipsa studia satisfacere. Pragae e collegio regis Venceslai 16. Febr. anno 1608.

Rector academiae Pragensis.

Honesto ac erudito Johanni Teynensi, rectori scholae Bohdanecensis ac futuro collegae scholarum Guttebergensium, suo dilecto.

CXVI.

1608, 16. února (v Praze).

M. Martin Bacháček, rektor university, Kutnohorským oznamuje, že k jich žádosti stvrzuje Jana Týnského za kollegu školy u sv. Barbory.

(Oeconomica B 18, na listu 422'; otištěno v Dvorského »Pamětech o školách č.« pod č. 527.)

CXVII.

1608, 8. května (v Praze).

M. Martin Bacháček, rektor university, podává Kutnohorským Jana Claudiana za kollegu ke škole u sv. Barbory.

(Oeconomica B 18, f. 451; u výtahu v Dvorského »Pamětech o šk. č.« č. 576.)

Do Hory.

Službu svou oc. Pan licentiatus Petrus Capo, přední správce škol VMtí, mně toho zprávu učinil, že jest s Joannesem Claudianem na tom zůstal, aby za collegam při kostele sv. Panny Barbory zůstával, což Claudianus k sobě jest přijal i také připověděl, že tomu povolání zadosti chce učiniti. Přeje všeho dobrého školám VMtí rád to činím a jeho Joannem Claudianum za collegam k sv. Panně Barboře dodávám a z moci ouřadu mého mně na ten čas propůjčeného dotvrzuji. S tou při tom žádostí, abyste jeho přívětivě přijíti, nad ním ochrannou ruku držeti a v náležitých potřebách laskavě [ho] fedrovati

ráčili. O něm jiná naděje není, než jak se v jinejch obcech šlechetně a příkladně choval, že i v obci VMtí chovati se bude. S tím milost boží rač býti s námi se všemi. Dán v kolleji krále Václava jinak Císařské v Starém městě Pražském ve čtvrtek po památce nalezení sv. kříže, 8. máji leta 1608.

Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a radním na Horách Kutnách, pánům a přátelům svejm laskavě příznivejm.

CXVIII.

1608, 25. září (v Praze).

M. Martin Bacháček, rektor university, podává Kutnohorským Mikuláše Hanzelia Mělnického za správce školy u sv. Barbory, Václava Chejnovského za kollegu k též škole a Jana Claudiana za druhého kollegu do školy Vysokokostelské.

(Oeconomica B 18, f. 468, u výtahu v Dvorského »Pamětech o šk. č.« č. 595).

Do Hory.

Službu svou ꝯc Předešlých dnův psaní jste mně učiniti ráčili o dotvrzení některých osob do škol VMtí, na kteréž posavad žádná odpověď dána není, ne tak za mou příčinou jako těch osob, které obmeškávaly mne zpraviti a svou konečnou vůli v známost uvésti. Ale poněvadž včerejšího dne skrze psaní u mne se ohlásily, že VMtí dobré zdání jistým řízením božím se děje, Nicolaum Hanzelium Melniczenum za předního správce školního k svaté Panně Barboře dodávám a dotvrzuji od času sv. Havla nejprv příštího a za collegam jemu přidávám Venceslaum Nicolaidem Cheinovinum a za druhého collegam do školy Vysokokostelské Joannem Claudianum promovuji s tou při tom žádostí, abyste je všecky společně přívětivě přijíti, jim též správy poručiti, nad nimi a jiným žákovstvem ochranou ruku držeti i také v náležitejch potřebách laskavě fedrovati [je] ráčili. O nich jiná naděje není, než že v mezích povolání svého budou zůstávati a jemu zadosti činiti. S tím milost boží rač bejti s námi se všemi. Dán v kolleji krále Václava jinak Císařské v Starém městě Pražském ve čtvrtek po sv Matouši, 25. Septemb. leta 1608.

Slovutné poctivosti a vzáctné pánům šephmistrům a raddě města Hory Kutny, pánům a přátelům svým příznivým.

CXIX.

1608, 27. září (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti píši panu Jindřichovi Střelovi z Rokyc na Křivsoudově a Choticích, aby Petra Petridesa Křivsoudovského, succentora u sv. Barbory, z poddanství a člověčenství propustil.

(Kopiář z let 1601—1613, f. 446.)

Urozenému p. Jindřichovi Střelovi z Rokyc na Křivsoudově a Choticích o Petra Petridesa, succentora Barborskýho.

V čem naší k Vám přímluvy Petr Petrides Křivsoudovský, poddaný Váš, na ten čas jeden z pomocníkův správce školy naší Svatobarborské zde na

Horách Kutnách užiti žádá, pro vyrozumění tomu žádost jeho na spisu nám předloženou Vám příležitě odsíláme; a poněvadž on Petr Křivsoudovský jsa k tomu nepochybně jistejm řízením božím veden toho oumyslu jest v dotčené škole naší na další čas při vyučování mládeže zůstávati, a my od sebe také jemu toho rádi příti chceme, k Vám se vedle žádosti jeho s pilností přimlouváme, že jeho z člověčenství a poddanosti, kterouž Vám jakožto pánu svému dědičnému zavázán jest s spravedlností, kteráž by mu na gruntech Vašich náležela, propustiti a listem vejhostním svobodna učiniti odporni nebudete pro naši Vám toho volnou a přátelskou v podobné i jiné příčině odměnu. S tím milost a ochrana boží s námi býti rač. Datum na Horách Kutnách v sobotu po sv. Matouši, apoštolu Páně, leta 1608.

CXX.

1608, 4. října (v Kutné Hoře).

Kutnohorští píší Jindřichovi Střelovi z Rokyc na Křivsoudově a Choticích, aby Petra Petridesa Křivsoudovského, officiala školy Svatobarborské, který se oženiti hodlá, z poddanosti a člověčenství propustil.

(Kopiář z let 1601—1613, f. 447'.)

Urozenému p. Jindřichovi Střelovi z Rokyc na Křivsoudově a Choticích, pánu a příteli nám příznivému, opět o succentora Barborskýho

Jakej dále úmysl svůj nám Petr Křivsoudovskej, *) člověk poddanej Váš, jeden z officialův školy naší Svatobarborský, proč tak od Vás z poddanosti propuštěn byti žádá, skrze příležitej svuoj nám podanej spis pronesl, nás opět za přímluvu k Vám, aby tý svej žádosti užiti mohl, žádaje, ten spis jeho Vám pro hojnější tomu všemu vyrozumění v psaní našem odsíláme. A poněvadž to nějakejm nedorozuměním a nedopatřením toho, kterej předešlou žádost neb supplikaci jemu Petrovi Křivsoudovskýmu spisoval, že o takovém jeho úmyslu a předsevzetí žádné zmínky v té žádosti předešlé učiněno nejní, jakž v tom se on Petr Křivsoudovský omluvena činí, stalo a ten úmysl a předsevzetí jeho tak daleko přivedeno jest, že jest již i zámluvy jisté k manželství netoliko od sirotka J. Mti Cské z ochrany naší, kteréhož tak sobě k témuž manželství oblíbil, ale i od poručníkův jeho tak, jakž toho v témž spisu dokládá, dosáhl, k Vám se vždy s pilností přimlouváme i za to služebně žádáme, že ušetříce v tom vuole a nařízení Pána Boha nadepsanému poddanému Vašemu tu milost jakožto pán křesťanskej učiniti a jeho z svrchu oznámené poddanosti a člověčenství i s spravedlností, kteráž by mu na gruntech Vašich náležela, propustiti a listem vejhostním svobodna učiniti, tak aby to, co před sebe z vuole a vnuknutí buožího a s radou dobrejch lidí vzal, k místu a konci přivésti mohl, odporni nebudete, to pro naší Vám toho v podobné, kdyžby se kdy jaká trefila, i jiné každé příčině volnou a přátelskou odměnu

---

*) Petr Petrides z Křivsoudova r. 1609 pojal za manželku Salomenu, dceru neb. Jana Šišky, havéře (*Dačický,* II, 110).

*

učiníce. A s tím se Vám na všem dobře a šťastně jmíti vinšujíce, odpovědi přátelské žádáme. Datum na Horách Kutnách v sobotu po sv. Jeronymu leta 1608.

CXXI.

1609, 25. ledna (v Praze).

M. Martin Bacháček, rektor university, Kutnohorským oznamuje, že M. Petr Capo ke správě škol jich se navracuje a žádá, aby M. Melichar Colidius před ouřad rektora učení Pražského se dostavil a před vyslanými Kutnohorských i Žateckých se spravil.

(Oeconomica B 18, f. 492; otištěno v Dvorského »Pamětech o šk. č.« pod č. 655.)

CXXII.

1609, 4. února (v Kutné Hoře).

Kutnohorští vyslaným svým v Praze píší mezi jiným o škole.

(Kopiář z let 1601—1613, f. 477.)

... Naposledy co se tkne p. mistra Colidia a budoucího collegy jeho předního od času svatého Jiří příštího, oznámiti Vám můžeme, že jsme dnešního dne jeho p. mistra Colidia v radě před sebou jměli, chtíce tomu, předse-li by nynějšího správce školy svaté Panny Barbory Nicolaum Hanzlinium za téhož předního collegu jmíti chtěl, čili koho jiného na placu jměl, vyrozuměti, kterýž ačkoli nám, pokud by vuole naše v tom byla, že by sobě jeho Nicolaum Hanzlinium jmíti, a nemohlo-li by to bejti, poněvadž z oznámení našeho tomu, že se nám k tomu přistoupiti, aby on tak pojednou z toho místa, na kterým zůstává, vyzdvihován býti jměl, nevidí, vyrozuměl, tehdy Jonam Pelargum *) Vodnianum, nynějšího správce města Kolína Nového nad Labem, vinšoval. Nicméně však jest mu toho [přáno], aby na to ještě dobře pomyslil a se uradil a někoho hodnýho nám, který by povinnost předního collegy dobře zastati mohl, jmenoval a poznamenanýho, tak aby se o něho s p. rectorem časně jednati mohlo, ještě dnes odeslal. Koho by pak on nám na plac dal, toho Vám jméno od něho poznamenané příležitě odsíláme a žádáme, že vezmouce

*) Jonáš Pelargus, rodák Vodňanský a žák Campanův, byl od sv. Jiří 1605 do sv. Jiří 1606 kollegou při škole v Českém Brodě. V čase tom dosáhl hodnosti bakalářské dne 13. září 1605, kteroužto událost druhové jeho oslavili sbírkou básní: *Gratulationes ad d. Jonam Pelargum prima laurea 13. Sept. 1605 ornatum Pragae 1605 in 4°*, mezi nimiž otištěna také gratulace Campanova. *(Dlabač.* Leben des J. Campanus, str. 34 § II, 16.) O sv. Havle 1607 uvázal se ve správu školy v Kolíně, kdež ostal do sv. Jiří 1609, načež odešel do Hory, kde ostal do sv. Jiří r. 1610. Tou dobou stal se správcem školy v Mladé Boleslavi, ale roku následujícího opustil školu na dobro, oženiv se s Barborou, vdovou po Jiříkovi Jandovi († 25. října 1600), někdy písaři radním a spolu radním v Ml. Boleslavi. Svadbu jeho oslavili druhové sbírkou: *Carmina in nuptias d. Jonae Pelargi Vodniani, baccalaurei et scholae Boleslaviensis rectoris, Pragae 1611 in 4°*, v níž také báseň Campanova, na níž se podepsal »M. Joh. Campanus V. civi et discipulo carissimo scribit«. *(Dlabač,* Leben des Joh. Campanus, str. 57, § IV, 20.) Pelargus záhy ovdověl. V Boleslavi zaujímal vynikající postavení a r. 1618 zvolen do rady městské. *(Bareš,* Dějiny Mladoboleslavského školství str 13.)

o to s týmž panem rectorem a jinými, kteří tak nynějších studentův, bakkalářův a mistrův jsou povědomi, radu za promotí a confirmatí toho, kterej by tak větší slovo jměl a o kterým by naděje byla, že by potomně k vyššímu povolání se hoditi mohl, tak jakž i Vaše dobré zdání o tom jest, žádati budete. S tím Pán Bůh rač dáti se Vám dobře a šťastně jmíti, práci a jednání Vašemu dále žehnati a nám s Vámi v dobrém zdraví s potěšitedlnými novinami shledati. Datum na Horách Kutnách v středu po očišťování Panny Marie leta 1609.

CXXIII.

1609, 19. října (v Praze).

M. Martin Bacháček, rektor university Pražské, dosazuje Jiřího Horatia Rychnovského za kollegu ke škole Svatojakubské.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 440.)

Službu svou ꝛc. Na oko spatřuji, že se o to bedlivě starati ráčíte, aby mládež domácí i také přespolní v školách VMtí v svém učení žádného zkrácení neměla, nýbrž v školách města Hory Kutny tak zvedena byla, aby se dojdouc let dospělých předně Pánu Bohu, církvi jeho svaté, dobře hoditi a obecnímu dobrému platně sloužiti mohla, čehož již (děkuje Pánu Bohu) mnoho příkladův jest, jakž mi předešlejch dnův jménem VMtí pan mistr Melchior Colidius v ten smysl obšírněji psaní činí. I chtěje té VMtí bedlivé starosti dobrej fedruňk učiniti, vysýlám Georgium Horatium Richnovinum,*) ouda učení Pražského, a z moci ouřadu mého mně od učení Pražského svěřeného dotvrzuji za collegam školy Vysoko[ko]stelské s stou žádostí, abyšte jeho přívětivě přijíti, nad ním ochrannou ruku držeti i také v náležitejch potřebách laskavě [ho] fedrovati ráčili. O něm Jiříkovi jiná naděje není, než jak se u nás šlechetně choval, tak že se i v obci VMtí a při svém povolání věrně chovati bude. S tím VMti se vší obcí v ochranu všemohoucího Pána Boha poručena činím. Dán v kolleji krále Václava jinak Císařské v Starém městě Pražském, v pondělí po sv. Lukáši, evangelistu božím, 19. Octob. leta 1609.

Vašich Mtí vždycky volný

M. Bacháček.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům svejm příznivejm.

*) Jiří Horatius Rychnovský byl kollegou u sv. Jakuba od sv. Havla 1609 do roku 1612, načež stal se správcem školy u sv. Barbory a konečně o sv. Jiří 1613 konrektorem školy Vysokokostelské. Roku 1615 potkala ho zlá nehoda, o níž škodolibý *Dačický* (II, 148) toto poznamenal: »Panna Kateřina, dcera neb. p. Zikmunda Freisichselbsta, jinak Stejška, dopustila se kratochvíle a dostavše děťátko, žalovala na jakéhosi žáka školního tu na Horách Kutnách a obvinivše jej v konsistoři Pražské, jest mu přisouzena k manželství a s ní se oddati musel. Alleluja.« Nemoha jako ženatý v Hoře při škole ostati, přijal místo správce školního v Žatci. Žatečtí píší Kutnohorským 20. května 1618: »Kateřina, manželka mistra Jiřího Horatia, správce našeho školního .... majíc spravedlnost na Horách Kutnách na domě Stejškovském vyzdvihnouti, pro nedostatečnost zdraví splnomocňuje M. Jiřího Horatia, manžela svého ...«

Stranou regest: 1609; Pan rector universitatis Pražské promovuje Georgium Horatium Richnovinum za collegu k Vysokému.

CXXIV.

1610, 4. ledna (v Kutné Hoře).

Melichar Colidius, správce školy u sv. Jakuba, zve radu na disputaci.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou povolnou slovutné a mnoho vzáctné poctivosti JMC. pane rychtáři, VMti páni šephmistři a spolu páni radní, VMti páni inspectores škol na Horách Kutnách oc vzkazuje zdraví, štěstí i božího požehnání obzvláštně při tomto roce v nově nastalém za mnohá a prodloužená leta vinšuji. Ačkoliv o tom dobrou a jistou vědomost mám, že JMti páni mnohými a nesčíslými věcmi a pracemi jak domácími tak i obecními zaneprázdněni býti ráčí, avšak nicméně z jistých příčin JMt pány svým kratičkým psaním navštěvuji. Nepochybuji o tom, že ten dobrý a chvalitebný spůsob a pořádek zde na Horách Kutnách od VMtí před mnoha lety ustanovený ještě v čerstvé paměti snášeti ráčíte, totiž aby v VMti školách každoročně při začátku každého čtvrt leta od správce školního a jeho pomocníků jisté theses buďto theologicae aneb philosophicae proponovány a v přítomnosti VMtí disputovány byly. A poněvadž i nyní jak VMtí tak i mně i mým pánům officialům Pán Bůh nového roku šťastně dočekati dáti ráčil, tehdy z povinnosti své se všemi sem se snesl, abych také ten spůsob a nařízení chvalitebné zachoval a některé theses publice k disputování předložil, kteréžto i časně těm, jenž proti nim hádku a odpor míti mají, do rukou k bedlivému uvážení odevzdám. A tak již mi jiného nepozůstává, jen toliko, aby JMti páni pro vážnost a podstatu k té budoucí disputací najíti se dáti ráčili, což aby JMt páni učiniti a po kázání slova božího 8. Januarii, totiž nejprv příští v pátek po památce mudrcův, nebo jakž obyčejně říkáme Tří králův leta 1610 do školy Vysoko[ko]stelské do předního auditorium přijíti a předně pana archiděkana, pana otce laskavého, potomně i jinší pány správce církevní i pány inspectores obojí školy připojiti ráčili, se vší uctivostí na místě jedné i druhé školy žádám. Nepochybuji, že má žádost slušná a náležitá u VMtí své místo míti bude. Odpovědi laskavé časně očekávati budu. Datum v škole sv. Jakuba na Horách Kutnách 4. Januarii leta 1610.

VMtem v službách volný

Melichar Colidius.

Na rubu: Slovutné a mnoho vzáctné poctivosti JMC. panu rychtáři, pánům šephmistrům a spolu pánům radním, pánům inspectorům škol na Horách Kutnách, patronům a ochráncím laskavě příznivým JMtem k dodání.

Stranou regest: 1610. Pan mistr školní od Vysokého, aby páni na disputaci přišli.

Na místě v outerý po Novém letě 1610.

CXXV.

1610, 24. února (v Slaném).

M. Jakub mladší Krupský z Krupršdorfu,) správce školy ve Slaném, odesílá Kutnohorským 18 výtisků svého českého překladu »Paedagogiky« Plutarchovy.*

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou volnou vzkazuji VMtem slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pane šeffmistře, páni spoluradní. Zdraví výborného, v každém předsevzetí dobrém prospěchu šťastného, požehnání božského hojného i jiného všeho dobrého vinšuje žádám věrně rád. Píše historicus Suetonius o Titovi Vespezianovi, VMti páni a patronové mně laskavě přízniví, který jednoho času rozpomenuv se při večeři na to, že žádnému za mnohé platné práce a služby k sobě dokázané vděčně se neodměnil, takto promluvil: »Přítele svého den sem ztratil«. Dle toho příkladu já v pravdě musel bych se k tomu přiznati, že nercili den, ale i některá leta sem potratil, v kterýchž až posavad V. Mtem za dobrodiní mnohá ke mně prokázaná mými službami odměňovati sem se nesnažil. Nebo, ať krátce toho dotknu, byv z vlasti mé nejprve do školy VMtí, jenž jest u kostela sv. Barbory, v mladosti mé podán, v kázni dobré stále sem zůstával a v literním umění šťastně prospíval, až i odtud do akademie Pražské za předního praeceptora classium commendován a přijat sem byl. Protož abyšte vděčnost a šetrnost za veliká a mnohá dobrodiní VMti poznati ráčili 18 exemplářů Plutarchi mým vlastním nákladem a prací vydaných jakožto předním pánům a patronům svým z stavu městského odsílám a daruji jsa té důvěrnosti, že [je] ode mne vděčně přijíti a laskavě VMtem [mne] poručeného míti ráčíte. Já VMtem vůbec všem a obzvláštně jednomu každému, kdybych kdy v čem platně sloužiti a prospívati mohl, v tom sebe vždyckny volného a ochotného býti zakazuji. Pán Bůh rač VMtem v tomto novém roce i za jiná prodloužená leta svou milostí a pomocí přítomen býti, abyšte věci obecní i domácí s výborným a šťastným prospěchem mohli říditi a spravovati. S tím VMti v ochranu boží poručena činím. Datum v škole města Slaného na den sv. Matěje, apoštola Páně, leta 1610.

VMtem v službách volný

M. Jakub mladší Krupský z Krupršdorfu.

---

*) Jakub mladší Krupský z Krupršdorfu, rodem z Německého Brodu, opustiv školu Kutnohorskou na jaře r. 1604 pobyl na universitě Pražské do sv. Havla r. 1606, stav se již r. 1605 bakalářem (*Tomek* v Čas. M. 1848, 1, str. 191). Roku 1606 byl při škole v Písku; 11. dubna t. r. ucházeli se oň Klatovští; na to byl krátký čas správcem školy ve svém rodišti a od sv. Jiří 1607 do sv. Havla 1608 v Čáslavi, načež odešel do Slaného k správě školy, z níž 27 srpna 1611 se poděkoval. (*Lacina*, Paměti m. Slaného I. 102.) Jsa správcem školy v Něm. Brodě vydal spisek: *Vera nobilitas a Joanne Krupsky Teutobrodeno descripta.* Při něm otištěno Campanovo: »Carmen in veram nobilitatem a Joanne Krupsky Teutobrodeno, ibidem rectore ludi, descriptam 1607. Pragae (v knihovně Strahovské; srovn. *Dlabač* str. 24 § I, 19). Jako rektor ve Slaném vydal: *M. Jacobi junioris Krupsky, Biotanatographia.* Pragae 1609; při ní Campanovo: »Carmen ad lectorem« (Ibid.) Pro překlad paedagogiky Plutarchovy byl pronásledován (Srovn. *Jireček,* Rukověť I str. 429).

Na rubu: Slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šeffmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a patronům ke mně laskavě příznivým.

Stranou regest: 1610. M. Jakub Krupský, správce školy Slanské, odsílá pánům 18 exemplářův Paedagogicae Plutarchi na česko přeložené.

V pátek po přenešení sv. Václava leta 1610 dodáno.

CXXVI.

1610, 12. dubna (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius, přední správce škol Kutnohorských, zve radu na zkoušku žáků a disputaci officiálů školních.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 445.)

Službu svou ꝛc. Ačkoliv z přítomnosti času snadně souditi a poznati mohu, že páni šephmistři mnohými pracemi zaneprázdněni a zaměstnáni býti ráčí, tak že sotva k přečtení tohoto psaní mého kratičkého chvíle propůjčena býti může, a protož, které by mne příčiny k psaní nutily, kratičce oznámím. Mezi jinšími tato jest první totiž nastávající a již se pomalu přibližující čas, v kterémžto podle řádu a chvalitebné zvyklosti téměř všudy správcové školní při přítomnosti pánův patronův a ochráncův počet z své bedlivosti v cvičení při mládeži jak domácí tak i přespolní vedené vydávají. A poněvadž i tato chvalitebná a nad jiné v vlasti naší milé vznešená obec jednu i druhou školu s velikými náklady vystavěla, do nich správce i pomocníky řádně vyvolené a povolané uvedla, ano i mládež obzvláštním vychováním opatřila, za slušnou a chvalitebnou věc soudil jsem býti, abych opět ten předešlý obyčej obnovil a své milé a důvěrně laskavé JMti pány šephmistry a jiné pány inspectores ruku ochrannou nad svobodným literním uměním držící psaním tímto naschvále učiněným zval a aby od prací povolání svého se uprázdniti a, dá-li Pán Bůh ve zdraví dočekati, v nejprvnější pondělí po neděli, jenž slove Provodní, hned po kázání slova božího z chrámu Páně do školy Vysoko[ko]stelské přijíti a mládež v pobožnosti a v literním umění zůstávající vyslechnouti a o jejím prospěchu vyzvěděti [ráčili], žádal. Ač pak soudím, že dne svrchu jmenovaného páni mnohými pracemi zaneprázdněni býti ráčí, avšak pro náležitost a slušnou potřebu mé žádosti budou se moci někteří z prostředku pánův inspectorův do menších a posledních classes vyslati a pomalu budoucího examen odbývati, druhého pak dne, totiž outerýho, v větším a plném počtu do velikého auditorium JMti pány šephmistry k vyslýchání očekávati budu. Nemíním příliš dlouze práce své protahovati ani běžně ji odbývati, ale prostředně, dokud se jen pánům inspectorům líbiti bude, (jen žádám, ať se mi tehdáž žádná překážka neděje, dokud bych sám neodbyl, ale nejprve moji auditores, potomně druhá škola, zbude-li co času, nechť jest slyšána). A po dokonání obojího examen, dá Pán Bůh buď v čtvrtek anebo v pátek, jakkolivěk VMtí snešení se stane, k proposicím v psaní tomto zavřeným spolu přistoupiti a, (pokudžby JMtem pánům se líbily), o nich disputovati míním. Druhá příčina mého psaní jest poněkud nová a neobyčejná. Ačkoliv všem vůbec to vědomé jest, že žákovstvo Vysoko[ko]stelské školy času letního každodenně ráno do chrámu

Páně k zpívání chodí a při něm nejmíněji hodinu, mnohdykráte i dvě i více, a to v ty, v nichž by měli na lekcí (jako jinde) zůstávati, stráví a tak se velice obmeškávají, ač pak to od mladosti znám, že jest dobrá věc Pána Boha netoliko každodenně písněmi svatými oslavovati, slova božího poslouchati, ale téměř každého času při shromáždění svatých zůstávati, ale poněvadž mnozí z nich, zvláště mladší a nerozumnější aneb nedbanlivější, ne vždycky na tu dobrou a svatou věc pozor dávají, nýbrž někdy místo poslouchání v memoriter učení aneb i snad v spaní (všudy praeceptores k discipulům jako i rodičové k dítkám dostihnouti nemohou) se dávají, dávno jsem na to přemejšlel i mnohých dobrých pánův přátel radu slyšel, aby k tomu přivedeno bylo, aby mládež školní při svém cvičení zůstávala a místo ní někteří z pánův literátův českých takovou práci na sebe s menším obmeškáním přijali. A pak-li že by nemohlo toto mé zdání místa míti, tehdá k tomu bych radil, aby aspoň v těch dnech v škole při učení zůstávali, když mladí kněží kázání svá činí, jiných pak dnův aby tolikéž, když pan archyděkan služby svaté koná, zpíváním v chrámu Páně posluhovali. A netrvám, aby i pan otec můj laskavý tomuto mému novému zdání měl se hrubě na odpor postavovati, poněvadž i některé obecné písničky a žalmy svaté k jistým dnům náležející sebral. Ale abych se nezdál někomu něco nového a neobyčejného začínati, toho všeho k bedlivému VMtí uvážení časně podávám; za odpověd laskavou na jednu i druhou žádost časně žádám. S tím se VMtem dobře a šťastně míti vinšuji. Datum na Horách Kutnách v přední škole sv. Jakuba 12. Aprilis anno 1610.

VMtem v službách volný

Melichar Colidius.

Na lístku připojeném:

Theses.

I. Lex est doctrina hominum mentibus a deo indita et postea a Mose repetita, quae sancta et iusta praecipit et vitam aeternam promittit sub conditione, si omnia feceris; maledictionem vero minatur, si vel in minimo defeceris.

II. Lex Moysis est triplex: moralis, ceremonialis et iudicialis.

III. Homo sponte fit malus suaque voluntate peccat.

Melchior Colidius.

IV. Corpora humana in coelis gloriosa reddita futura sunt omnis materiae expertia.

Nicolaus Hanczlinius.

V. Civitas ab optimo rege melius quam ab optima lege administratur.

Jonas Pelargus.

Na rubu: Slovutné a mnoho vzáctné poctivosti JMC. panu rychtáři, pánům šephmistrům a spolu pánům radním, pánům inspectorům obojí školy na Horách Kutnách, pánům patronům a ochrancům mým laskavým, JMtem k dodání.

Stranou regest: 1610. Pan M. Colidius o examen svatojirský.

CXXVII.

1610, 18. července (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius Solnický, přední správce škol Kutnohorských, zve radu na disputaci.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou oc. Ačkoliv podle příležitosti času letního snadně souditi mohu, že JMti páni mnohými a obzvláštně polními pracemi zaměstknáni býti ráčí, tak že sotva leč s obmeškáním tato má žádost své místo míti bude, ale poněvadž dobrý a starobylý řád ano i má povinnost mne napomíná, abych JMtem pánům v známost uvedl, že sem podle bedlivého uvážení a soudu umínil o některých thesibus v tomto psaní přítomném zavřených předně pro pochvalu boží a potomně pro užitek domácí i přespolní mládeže disputovati a před VMtí hádku obecní držeti. A protož VMt se vší náležitou uctivostí a šetrností žádám, že, dá-li Pán Bůh ve zdraví dočekati, v nejprvnější pátek, totiž 23. dne měsíce července leta přítomného 1610, v plném počtu s panem archyděkanem a s pány inspectory jedny i druhé školy tím dřívěji po kázání slova božího do velkého auditorium přijíti ráčíte. Nepochybuji, že JMt páni šephmistři spolu s pány inspectory mou slušnou žádost pro mé i obojí školy odsloužení skutečně naplniti ráčí, což aby se stalo, jednou i po druhé se vší uctivostí žádám. S tím se VMti na všem dobře a šťastně míti vinšuji. Datum velmi na pospěch 18. Julii anno 1610.

VMti v službách volný

Melichar Colidius Solnický.

Na lístku připojeném:

Theses ad disputandum propositae de ecclesia:

I. Ecclesia est congregatio membrorum Christi, hoc est sanctorum, qui vere credunt et obediunt Christo, et si in hac vita huic congregationi multi mali et hypocritae admisti sunt usque ad novissimum iudicium.

II. Ecclesia catholica duas habet partes: ecclesiam nimirum triumphantem in caelis et ecclesiam militantem in terris. Melchior Colidius.

III. Ignis elementum est efficacissimum, non consumit, motu autem excitatus accendit et urit: hunc aqua iuuat et promovet

Joannes Felix Streycz Rochesanus. *)

---

*) Jan Felix Strejc z Rokycan stal se bakalářem r. 1609 a bezpochyby hned potom dostal se do Hory, kde ostal až do sv. Havla r. 1611, načež stal se správcem školy v Českém Brodě, odkudž na jaře r. 1613 povolán byl za správce školy v Žatci, jsa tenkráte již mistrem. Toho roku vydal: *M. Joannis Felicis Rocheczani duae oratiunculae, quarum primam in ingressu in scholam Boemo-Brodensem die 10. Decembris 1611 et alteram in introductione in scholam Zatecensem die 15 Maii 1613 recitavit. Pragae, 1613.* Při nich otištěna Campanova báseň: *Ad M. Joannem Felicem Rocheczanum. (Dlabač,* Leben des Joh. Campanus, str. 36, § II, 31.) Roku 1616 se Strejc oženil. Svadba jeho oslavena sbírkou básní: *Γαμήλιον* in honorem d. M. Joannis Felicis Streycii Rocheczani sponsi. Pragae 1616, při

IV. Christiani astra observare et ex iis quaedam futura praedicere possunt. Mathias Viti Chlumecenus. *)

Na rubu: JCM. panu rychtáři, slovutné a vzáctné poctivosti JM. pánům šephmistrům a spolu pánům inspectorům škol na Horách Kutnách, pánům patronům a ochrancům po všechny časy nejmilejším k dodání.

Stranou regest: 1610. P. M. Melichar Colidius Solnicenus o disputací 20. Jul. 1610.

CXXVIII.

1610, 6. října (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius Solnický, přední správce škol Kutnohorských, zve radu na zkoušku žákův a disputaci officialů školních.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ɔc. Ačkolivěk žádné pochybnosti nemám, že JMt páni šephmistři a páni inspectores netoliko na praeceptores mládež domácí i přespolní pobožnosti a liternímu umění vyučující pozor míti, ale také laskavi býti ráčí, tak že téměř nebylo by potřeba tímto psaním zaneprázdnění činiti, však jsa chvalitebným zvykem a obyčejem předešlým ano již nastávajícím časem, při kterémž správcové mládeže počet z své pilnosti a bedlivosti před pány patrony vydávají, vzbuzen, tehdy tímto nynějším psaním JMtem pánům šephmistrům jakožto pánům patronům nejmilejším v známost uvozuji, že sem umínil publicum examen, dáli Pán Bůh ve zdraví dočekati, nejprv v outerej příští totiž 12. Octobris anno 1610 v přední classi začíti a potomně následujících dnův po vykonaném náležitě ve všech auditoriích examen jistými proposicími (kteréž v tomto psaní k přehlídnutí odsílám) k disputaci proponovanými dokonati. Pokudž by pak pro veliká zaneprázdnění dne svrchu psaného JMt páni do předního auditorium přijíti neráčili, tehdá, žádám, některé osoby z pánův inspectorův do zadnějších classes vyslati ráčí; já tolikéž druhého dne JMt pány k vyslýchání mládeže své v větším počtu očekávati budu. Po dokonání pak takové školské práce přímluvu svou u VMtí za ty činím, jichž by pobožnost a bedlivost ano i naděje o budoucím prospěchu shledána býti mohla, že některým archem je papíru pro památku a bedlivější cvičení darovati ráčíte, chci ty, jenž budou oučastni takového darování, napomenouti, aby tím bedlivěji v začatém učení pracovali, a nedbanlivější [aby] jejich šlepějí následovali. Odpověd od VMtí časně očekávati budu. S tím VMti na všem dobře a šťastně

čemž Campanova báseň řecká *(Dlabač,* na uv. m. str. 59 § IV, 31). *Dačický* (II, 108) uvádí k r. 1608, že zemřela (mezi jinými) »Dorota Hošková, jednooká, manželka« Jana Strejce, kantora školního, již byl vdovu pojal a tu se při ní na Horách Kutnách usadil.« Tu buď omyl v roce, nebo zpráva týká se některého jmenovce Strejcova.

*) Matěj Prlík, syn Víta Prlíka, řezníka v Chlumci, ze školy Kutnohorské odešel na universitu do Prahy o svatém Havle r. 1608. Následujícího roku povýšen byv za bakaláře bezpochyby hned se dostal do Hory, kde ostal do sv. Jiří r. 1613.

se míti vinšuji. Datum na Horách Kutnách v škole sv. Jakuba 6. Octobris anno 1610.

MVti v službách volný

Melichar Colidius Solnický.

Na listu připojeném:

Theses.

I. Per solum Jesum Christum, unicum mediatorem ac pontificem nostrum, sunt preces, gratiarum actiones et laudes nostrae deo offerendae, per solum illum deo sunt gratae atque acceptae, non per angelos vel sanctos demortuos uel alias creaturas.

II. Preces et gratiarum actiones publicae et psalmodiae in certa fidelium sunt instituendae lingua nota fidelibus audientibus et una precantibus et gratias agentibus, nequaquam autem peregrina et ignota, alioquin sunt inutiles.

M. Melichar Colidius Solnicenus.

III. Homo non renatus arbitrio in divinis destituitur, ac renasci sine S[acramento] sancto non potest. Mathias Viti Chlumecenus.

IV. Dialectica ars bene diffiniende, eodemque sensu logica dicta est.

Joh. Felix Streyczius Rochesanus.

Na rubu: JMC. panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě, pánům inspectorům škol na Horách Kutnách, pánům patronům nejmilejším JMtem.

Stranou regest: 1610. Pan mistr školní Melichar Colidius zve pány na examen.

CXXIX.

1610, 5. prosince (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius Solnický, přední správce škol Kutnohorských, prosí radu, aby při koledě žáků jistý řád zachován byl a aby žákovstvu chleba přidáno bylo.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 415.)

Službu svou ꝯc. Že ste takto ročně na mou přímluvu a žádost mládencům v školách na Horách Kutnách zůstávajícím, aby jen toliko domácí pány patrony při času a památce narození Syna Božího navštěvovali, povoliti ráčili, služebně na místě všechněch děkuji. Nepochybuji, že i na budoucí časy takové povolení trvati a zůstávati bude. Ale ještě bych rád, aby při takovém dobrých lidí navštěvování jistý řád a spůsob zachován a budoucně držán byl, jako aby jedna škola druhou v pořádku domů a v chození nepředcházela, ale, jakž náleží, po sobě chodila; což bude-li od VMti přísně poručeno, mnohým tudy záštím a nevolím mezi žákovstvem (obzvláštně pak času postního) pocházejícím cesta se zastaví. I poněvadž pak sám toho osobně nařiditi nemohu, žádám, že JMt páni některé z prostředku svého, kteřížby tuto mou žádost naplnili, časně do školy vyslati ráčí. Dálejí JMtem pánům v známost uvozuji, že mimo mou naději školy, obzvláštně pak Svatojakubská jest mládenci mno-

hými na přímluvu dobrých lidí přijatými naplněna, tak že pro nedostatek chlebů dosti nouze pocítiti musejí. I obávaje se, aby snad taková mládež (o kterýchž z jistých znamení snadně poznati mohu, že se bohdá církvi boží i křesťanské obci časem svým platně hoditi budou moci), mi se nerozprchla, tímto psaním k VMtem za ně přímluvu činím, že některý pecen chleba obzvláštně na každý tejden přidati, ano i jinším dobrodiním (příkladem pana archyděkana, kterýž nejprv v outerý příští na faře oběd do školy přistrojiti poručí), fedrovati ráčíte; což stane-li se, kteří takové VMti náchylnosti a štědrosti oučastni budou, spolu i se mnou nezapomenou, nýbrž i svým milým rodičům o lásce a náklonnosti oznámí a, aby VMtí dítky aneb známí podobných dobrodiní jinde v školách zůstávající od nich užívati mohli, žádati budou, ano i k dalšímu v školách VMti zůstávání a bedlivějšímu cvičení mysl přiloží. Odpovědi od VMti časné očekávati budu. S tím VMt v ruce a ochranu boží poručena činím. Datum na Horách Kutnách v škole Vysoko[ko]stelské v druhou neděli adventní leta 1610.

VMtem v službách volný

M. Melichar Colidius.

Post scripta. Za předešlého čtvrt leta salarium aneb stans na mladšího sukcentora nevyšel. I poněvadž jest nebožec řezníku něckterou kopu zůstal a není, kde ji odjinud vzíti, žádám VMt, že mu dřívěji vydáte a dáti ráčíte, tak aby věřitel mohl spokojen býti. Datum ut in literis.

M. Melichar Colidius.

Na rubu: JMti císaře římského panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a pánům spolu radním, pánům inspectorům škol na Horách Kutnách, pánům patronům a ochrancím laskavým Jich Mti.

Stranou regest: 1610. P. M. Melichar Kolidius o přídavek chlebův pro žákovstvo.

CXXX.

1610, 23. prosince (v Kutné Hoře).

Kutnohorští dávají vysvědčení zachovalosti Davidovi, synu nebožtíka kněze Matěje Albusa, faráře Nebovidského, který před 23 lety byl kantorem při škole u sv. Barbory.

(Kopiář z let 1601—1613, f. 549.)

List zachovací Davidovi, nebožtíka kněze Matěje Albusa synu.

My šephmistři a radda na Horách Kutnách známo činíme listem tímto obecně přede všemi, kdežkoli čten aneb slyšán bude a vzláště, kdež jej čísti a slyšeti náleží, že jsouce před nás pořadem práva od Anny, na onen čas ctihodného kněze Matěje Albusa, faráře a správce církevního v Nebovidech, a již nyní Martina Orleta, pláten barvíře spoluhorníka našeho, manželky a

Davida, syna jejího, téhož listu ukazatele, Adam Hněvusický, *) spoluhorník a radní, a Matěj Kuchař,**) obyvatel náš, lidé staročitní, dobře zachovalí a víry hodní obesláni a před námi to také Adam Hněvusický na závazek svůj, který k ouřadu svému konšelskému učinil, Matěj pak Kuchař k své víře a duši na místě přísahy vedle spůsobu a obyčeje práva našeho přijavše vyznali a vysvědčili, že toho povědomi jsou a na paměti své mají, kterak jmenovaný nebožtík kněz Matěj Albus byvše před třiadvatcíti lety v škole naší při kostele svaté Panny Barbory za kantora, ji Annu, jenž byla Jiříka Kyseláře, také někdy spoluhorníka našeho, dcera, za manželku sobě pojal a s ní v stav svatého manželství řádně a poctivě, knězem k tomu vedle ustanovení církve svaté oddán a potvrzen jsa, vstoupil, v kterémžto manželství oni manželé několiko let zůstávajíce se vždycky dobře a počestně nic toho se, čímž by jejich dobrá pověst zhyzděna býti mohla, nedopustivše chovali, ano také dítky mezi sebou řádně na svět plodili, mezi nimiž z počátku psaný David, syn jejich, listu toho ukazatel, jsa tolikéž řádně od nich zplozen zde na Horách Kutnách, v kostele svatého Jakuba, jinak u Vysokýho řečeném, vedle obyčeje křesťanského u přítomnosti počestných obojího pohlaví lidí, kteříž na křtu svatém za něho připovídali, náležitě, jakž se to v poznamenání v registřích kostelních dotčeného kostela svatého Jakuba jináč Vysokého k letu již dávno pominulému 1597, na kteréž se v té příčině ona Anna Albusová jinak Orletová potáhla, nachází, jest pokřtěn. Kdež my jak předoznámených osob o řádném nadepsaných manželův v stav manželský vstoupení vysvědčení, tak i o poctivém jeho Davida, syna jejich, na svět z nich zplození poznamenání vyslyševše, to jsme do téhož listu našeho vložiti a vepsati dali, a ten jemu Davidovi, ukazateli jeho, k žádosti častopsané matky jeho vydávajíce a sami také jak o rodičích jeho tak i o něm samém nic jiného nežli všecko dobré nevědouce k VMtem a Vám se služebně a přátelsky přimlouváme, že téhož Davida za řádně na svět zplozeného jmíti a držeti a jej v budoucích jeho potřebách laskavě a přátelsky fedrovati ráčíte a budete pro jeho řádné na svět pojití a naši VMti a Vám toho služebnou a volnou v podobné i jiné příčině odměnu. Tomu na svědomí pečeť naši Hor Kuten větší jsme k listu tomuto visutě přitisknouti dali, jenž jest dán na Horách Kutnách v pondělí u vigilii svatého Tomáše, apoštola Páně, 23. Decembris léta 1610.

*) Adam Hněvusický dostal se před lety do Hory za kantora a tu se usadil, pojav za manželku Annu, letitou vdovu po bakaláři Šturmovi, který bezpochyby také někdy byl učitelem při školách Kutnohorských a v Hoře se usadil. Když tato r. 1601 zemřela a k pohřbu nesena byla, dal zarmoucený vdovec trubačům pozounářům troubiti na věži Vysokokostelské, což vykládá *Dačický* (II, 85) že se stalo »snad radostí, že staré ženy zbyl, žádaje mladé, jakéž potom, však k svému hoři, dostal«. Roku 1603 pojal Adam Hněvusický Annu, dceru Pelantovu, kováře v Čáslavi, za manželku. Od r. 1604 zasedal v radě. Zemřel 3. ledna 1619 u vysokém věku. Vdova po něm provdala se dne 16. ledna 1624 za jakéhosi německého trubače polního, který s vojskem náhodou do Hory se dostal a tu se usadil. (*Dačický*, II, 89, 90, 188, 238.)

**) O něm zmínku činí *Dačický* (II, 108) při roce 1608: »U práva Poděbradského sťata jest manželka Matěje Kuchaře starého od Hory Kutny pro cizoložství a že děťátko své zabila; muž se jí ujíti nechtěl«.

CXXXI.

1611, 28. ledna (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti dávají list zachovací Jakubovi, synu nebožtíka Melichara Žateckého, který byl do r. 1578 předním pomocníkem vrchního správce školy Vysokokostelské.

(Kopiář z let 1601—1613, f. 555).

List zachovací Jakubovi, nebožtíka Melichara Žateckýho synu.

My šephmistři a radda na Horách Kutnách všem vuobec i jednomu každému, jichž tento list náš duojde a od nichž čten aneb slyšán bude a vzláště, kdež jej čísti a slyšeti náleží, oznamujeme a na vědomí dáváme, že předstoupivše před nás do plné raddy Judith z Freydnpachu, někdy Melichara Žateckýho a již nyní Jana Třísky manželka a spoluhornice naše, s Jakubem, po jmenovaném nebožtíku Melicharovi Žateckým sirotkem zůstalým, synem svým, téhož listu ukazatelem, nás jest, abychom vyslyšíce nížepsaných osob, kteréž k tomu před nás obeslati dala, vysvědčení o řádném a poctivém jí s týmž nebožtíkem Melicharem Žateckým, manželem jejím předešlým, sjití a v stav manželský vstoupení a z nich jeho Jakuba, syna jejího na svět splození vedle toho jemu Jakubovi list zachovací hodnověrný ku potřebě jeho vydali, požádala. Kdež, poněvadž jsouce tak před nás pořadem práva slovutný Tobiáš Tříska Táborský, primátor, Adam Hněvusicský a Jindřich Labuška, vše spoluradní naši, lidé starožitní, na své cti dobře zachovalí a víry hodní připraveni a to na závazky své, které k ouřadu svému konšelskému učinili, vedle spůsobu a obyčeje práva našeho přijavše, jednomyslně vyznali a vysvědčili, že toho povědomi jsou a v paměti dobré mají, kterak nadepsaný nebožtík Melichar Žatecký,*) svobodného umění bakkalář, na onen čas před mnohonásobnými lety dostav se sem na Hory Kutny za jednoho předního pomocníka vrchního správce přednější školy naší Vysokokostelské, jinak u svatého Jakuba, a tu za některej čas v práci školní při vyučování mládeže zůstávaje, potom sobě také zde manželku jednu i druhou, z nichž z počátku oznámená Judyth z Freydenpachu, vlastní nebožtíka dobré paměti slovutného Jakuba Freysychselbsta z Freydnpachu, někdy spoluhorníka a JMC zde na Horách Kutnách rychtáře, dcera byla, pojal a s ní v stav svatého manželství, k čemuž skrze správce církevního, dvojí cti hodného kněze Sixta Candida Pražského, ty časy archiděkana na týchž Horách Kutnách, oddáni a potvrzeni vedle ustanovení církve svaté byli, řádně a poctivě vstoupili

---

*) Melichar Žatecký ostal při škole do r. 1578, kdy pojal za manželku bohatou stařenu, Dorotu, vdovu po Václavovi Vočkovi, který v letech 1553—1562 byl hofmistrem horním a leta 1563 koupil veliký nový mlýn. Roku 1586 22. dubna, ovdověv před tím, ženil se po druhé bera si za manželku pannu Juditu Stejškovou jinak Freisichselbstovou z Freydenpachu. Kdy zemřel, nevíme; zdá se, že r. 1610; neboť 1611 na počátku roku provdala se vdova po něm za Jana, syna Tobiaše Třísky, pekaře, a když i ten zemřel, vzala si za třetího manžela 11. srpna 1619 šedesátiletého Tristrama Lukaveckého z Lukavce, který zemřel 16. dubna 1620. (*Dačický* II, 4, 21, 191).

a v tom manželství tohoto Jakuba, syna svého, také řádně a poctivě na svět z poctivého luože manželského zplodili a jak sami rodičové, vzláště pak často psaný Melichar Žatecký, otec téhož Jakuba, kterýž mnohá léta v ouřadu a povinnosti konšelské zůstával, se vždycky dobře a poctivě, jako také i on Jakub, syn jejich, pokudž při nich rodičích svejch zůstával, chovali, takže o nich nic jiného praviti nevědí nežli všecko dobré a chvalitebné. My jmajíce to před sebou, že dobré a šlechetné rodičův chování a z nich řádné a poctivé dítek na svět zplození památky a chvály pro obhájení a zachování dobrého jména a pověsti též pro fedrunk ctnosti hodné jest, to takové z předu dotčených osob, spoluradních našich, svědectví sem do tohoto listu našeho jsme vložiti a vepsati rozkázali. A protož ten svrchuoznámenému Jakubovi Žateckýmu, ukazateli jeho, vydávajíce, Vašich Milostí a Vás všech vuobec i jednoho každého služebně a přátelsky žádáme, kdež by se koli on Jakub Žatecký mezi VMti a Vás obrátil a mezi Vašimi Milostmi a Vámi živnosť sobě oblíbil, že jej za řádně a poctivě na svět pošlého jmíti a držeti, k němu lásku a přízeň prokazovati, i jeho sobě v potřebách jeho laskavě a přátelsky poručena jmíti ráčíte a budete, to jak pro jeho poctivé na svět pojití, tak i naše VMtem služebné a Vám volné toho odměnění učiníce. Tomu na svědomí a jistší toho důvěrnost pečeť větší Hor Kuten k témuž listu našemu jsme visutě přivěsiti dali, jenž jest dán a psán na Horách Kutnách v pátek po památce obrácení svatého Pavla na víru křesťanskou, to jest 28. Januarii, leta od narození Krista Pána MDCXI°.

CXXXII.

.1611, 30. června (v Kutné Hoře).

Kutnohorští píší Ondřejovi z Ostešova, hejtmanu panství Chlumeckého, aby Matěje, syna neb. Víta Prlíka, řezníka v Chlumci, správce školy u sv. Barbory, z poddanství a člověčenství propustil.

(Kopiář z let 1601—1613, f. 569'.)

Urozenému p. Ondřejovi z Ostešova, hejtmanu panství Chlumeckýho, o vejhost Matthiae Viti Chlumeceno, bakkaláři Barborskýmu.

Mathias Viti Chlumecenus, svobodného umění literního bakkalář, na ten čas správce školy druhé při kostele svaté Panny Barbory zde na Horách Kutnách, syn někdy Víta Prlíka, řezníka, souseda města Chlumce nad Cidlinou, listu tohoto ukazatel, předstoupiv před nás oznámil nám, kterak maje od dávního času obzvláštní své zření a náchylnost k obci této Hor Kuten, kdež začátky umění literního z požehnání buožího vzal i potom k správě předoznámené školy naší se dostal, toho oumyslu jest i na další časy mezi námi zůstávati i potom, když mu toho příležitost sloužiti bude, [se] osaditi; rozuměje pak tomu, že k tomu pořádného sebe z člověčenství a poddanosti, kterou JMti královské jakožto králi a pánu svému dědičnému zavázán jest, propuštění potřebovati musí, nás při tom za toto k Vám přímluvné psaní požádal. I chtíce my jemu Mathiae Viti Chlumeceno toho rádi, aby mezi námi jak

při správě školní na další čas tak i v společnosti sousedské zůstávati mohl, příti, pro jeho při povolání pilnost a pokojné obcování, k Vám se dle žádosti jeho s pilností přimlouváme, že jeho z dotčené poddanosti listem vejhostním na místě JMti královské z moci ouřadu Vašeho hejtmanského propustiti a svobodna učiniti tak, aby to, co v oumyslu jmá, svejm časem před sebe vzíti a sobě to k místu a konci bez všelijaké překážky přivésti mohl, odporni nebudete pro naše Vám toho volné a přátelské v podobné, kdyžby se jaká přitrefila, příčině odměnění a odsloužení. A s tím se Vám na všem dobře a šťastně jmíti vinšujíce, přátelské a účinlivé odpovědi od Vás žádáme. Datum na Horách Kutnách ve čtvrtek po památce svatých Petra a Pavla, apoštolův Páně leta 1611.

CXXXIII.

1612, 23. ledna (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius Solnický, přední správce škol Kutnohorských, zve radu na disputaci officialů školních.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ꝛc. Poněvadž již ten čas, při kterémžto obyčejně podle chvalitebného VMtí snešení publica disputatio v škole Vysoko[ko]stelské jak od správce školního, tak i potomně i od jeho spolu pánův pomocníkův držána bývá, přišel, pročež maje paměť a pozor na své povolání a povinnost, některé theses ex nono decalogi praecepto sem sebral a složil. Ač pak kolivěk taková disputací měla se před některým dnem odbýti, ale že pro veliký nedostatek mého zdraví nemohl sem jak sám dostačiti, tak také ani svých discentů v ní pocvičiti, že pak, díka Pánu Bohu, k prvnějšímu zdraví zase pomalu přicházím, pročež materiam thesium bez prodlení před VMtmi přednáším a ji k bedlivému uvážení a soudu podávám. Sem té celé a dokonalé naděje, že ji předně oblíbiti, potomně i při ní, když se publica disputací, totiž 27. Januarii leta přítomného 1612 držeti bude, s pány inspectory pro lepší podstatu a mládeže bedlivější a schopnější cvičení přítomni býti ráčíte. Za odpověď laskavou, kterou bych se časně spraviti mohl, VMtí se vší uctivostí žádám. S tím jak VMti tak i sám sebe s obojí školou v ochranu boží a opatrování poroučím. Datum na Horách Kutnách v škole Vysoko[ko]stelské jinak svatého Jakuba 23. Januarii leta 1612.

VMtem v službách volný

Melichar Colidius.

Na přiloženém archu:

Theses ad XXVII Januarii propositae.

1. Hactenus de octo decalogi praeceptis: sequitur nonum, quod est de mendacio fugiendo. In eo occurrunt definitio et partes.

2. Mendacium est inaequalitas rationis et mentis cum studio fallendi.

3. Partes sunt duae: affirmativa et negativa.

4. Negativa hac sententia enunciatur: »Non loqueris falsum testimonium contra proprium tuum.«

5. In ea considerantur tum subjectum, tum species.

6. Subjectum sunt personae et res.

7. Personae hic in universum, cuiuscunque sint nationis, aetatis, conditionis et officii, mentiri prohibentur.

8. Res sunt aut publicae, aut privatae.

9. Publicae fiunt falsae, si quis ea, quae sunt communis authoritatis, immutet, corrumpat, supponat aut celet.

10. Eiusmodi sunt vel pondera publica, vel edictio publica, vel moneta publica.

11. De falsis ponderibus et mensuris extat Deuteron. 25 v. 13; Levit. 19 v. 35, Amos 8 v. 3.

12. De falsis principum edictis exstat, quae supponuntur D. Ad L. Cornel.

13. De monetae adulteratione lex illa est: Quicunque nummos aureos partim raserit, partim tinxerit vel finxerit, si quidem liberi sunt, ad bestias tradi, si servi sunt, supplicio affici debent. Digest. lib. 4. titulo 10.

14. In privatis falsum committitur vel in iudicio, vel extra iudicium.

15. In iudicio vel a litigantibus, vel ab advocato, vel a testibus, vel iudicibus ipsis.

16. A litigantibus, dum actor et reus scientes et prudentes falsum affirmant.

17. Ab advocatis seu patronis, dum improbae causae patrocinium suscipiunt, legitimae vero aequitatem non summo studio [defendunt].

18. A falsis testibus, si iudicio adhibiti falso vel vane testimonium dicunt.

19. Idcirco qui in iis deprehensi fuerint, sacrarum literarum authoritate, absque ulla deliberatione, puniuntur. Exod. 23 v 5.

20. A iudicibus, dum iustificant impium et condamnant iustum. Proverb. 17.

21. In rebus extra iudicium falsum committitur vel in testamentis, vel in contractibus, vel in nominis mutatione, vel in colloquiis.

22. In testamentis dum quis in iis voluntatem sive per falsam scriptionem, sive suppositionem de eo, quod quisque post mortem suam fieri volunt, violat.

23. In contractibus, dum quis opprimit aut circumvenit fratrem suum in negotio. I. Thess. 4 cap. v. 6.

24. In nominis mutatione, dum quis in alterius fraudem et perniciem aliud, priore suppresso, usurpat.

25. In colloquiis, dum quis aliud ore sinistre recitat, aliud mente malitiose cogitat.

26. Porro mendacium respectu specierum est vel simplex, vel compositum.

27. Simplex, quod nullius rei gratia fit, sed solum, quia mendax dicendo falsum delectatur, et hoc genus mentiendi otiosum dici potest.

28. Compositum, quod fit alterius rei causa.

29. Estque in verbis vel in moribus.

30. In verbis est vel iocosum, vel officiosum, vel malitiosum.

31. Iocosum est vel poëticum, ut fictio, vel ironicum, ut illusio.

32. Officiosum, quod fit cum intentione boni, ut vitam et civitatem tueri.

33. Malitiosum, quod maxime prohibetur propter intentionem falsi, propter persuasionem mali, propter illationem damni.

34. In moribus mendacium est tum internum tum externum. Internum est suspicitas et invidia.

35. Suspicitas est, quum quis mala suspicatur de bonis, inductus aut falsis inspicionibus haustis ex recte vel ambigue dictis aut factis, quae sinistre accipit, aut etiam veris suspicionibus, quibus nimium indulget.

36. Invidia est animi tristitia de alieno bono, quod illi vel lucrum vel gloriam affert.

37. Externum est 1° vel arrogantia et dissimulatio, 2° vel adulatio et contentio, 3° scurrilitas vel rusticitas.

38. Arrogantia est vitium, cum quis res arrogans sibi sumit, cum non insint.

39. Dissimulatio est vitium, cum quis neminem offendit, ut aliquam utilitatem inde capiat.

40. Contentio est, cum quis omnibus offenditur, hinc morosi et contentionibus pugnaces dicuntur.

41. Adulatio est vitium, quo quis laudat omnia nullaque in re adversatur,

42. Scurrilitas est vitium, quum quis in iocando et modum et decorum excedit non habita aut ratione honestatis, aut personarum, aut loci, aut temporis, aut gestuum et mentis et corporis, aut aliarum circumstantiarum.

43. Rusticitas est vitium, quo quis infectus ab omni festivitate sic abhorret, ut nulla ludorum vel suavitate deleniri posset.

44. Atque haec de parte negativa, quae vetat mentiri: iam de affirmativa, quae vera dicere iubet.

45. In ea mandantur virtutes, quae versantur vel in sermone vel in actionibus.

46. Sermo earum debet esse vel verus vel iucundus.

47. In vero sermone sita est veracitas. Est autem veracitas, qua quisque verum sive affirmando sive negando omni remota simulatione et dissimulatione constanter dicit.

48. Sermo amicus est iucundus aut urbanus. Iucundus est vel affabilitas vel comitas. Affabilitas est, qua vir bonus ea omnia, quae probanda et ut probanda sunt, probabit, offenditurque contrariis.

49. Comitas est, qua decorum in locis et iocis obseruamus.

50. Actiones aliae sunt publicae, aliae privatae.

51. Publicae sunt, quibus iudicium, sanctitas, authoritas et veneratio sancitur.

52. Privatae vero contractus, testamenta, sermones, colloquia, ceteraque omnia negotia sancte peragenda commendant.

53. Atque hujusque de definitione et partibus noni praecepti breviter et generaliter dicta sunto Melchiore Colidio.

Alia thesis:

Ignis est calidus, siccus, humidus; aër humidus, calidus, frigidus; aqua frigida, humida sicca; terra sicca, frigida, calida. Unicuique enim elemento

*

competit una qualitas in intenso, altera in remisso, contrariae suae admixta gradu.

Georgio Horatio Richnovino.

Thema ultimum:

Cum mediatoris nostri officium nemo, nisi verus deus et verus vereque iustus homo in una persona obire possit, solum Christum et quidem secundum utramque naturam mediatorem nostrum agnoscimus.

Mathia Prlicio Chlumeceno.

Na rubu: JMK panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům, pánům spoluradním, pánům inspectorům škol na Horách Guttnách, pánům mně laskavě a příznivě nejmilejším Jich Milostem.

Stranou regest: 1612. P. M. Melchior Colidius o disputaci ad 27. Januarii a theses ex 9. praecepto.

CXXXIV.

1612, 9. dubna (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius Solnický, přední správce škol Kutnohorských, zve radu na zkoušku žáků, prosí o přispění k lepšímu jich vyživení a navrhuje, aby na místě odcházejícího Samuele Sabbatecia Měřínského byl ustanoven kollegou při škole Vysokokostelské Jan Mathiades Nosislavský, kollega školy Svatobarborské.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ꝛc. Poněvadž již téměř ten čas se přiblížil, v kterémžto podle své povinnosti počet z svého bedlivého při mládeži pracování mám jak já tak i moji páni collegové vydati, pročež VMti se vší uctivostí a náležitou šetrností žádám, že sobě tohoto nastalého týhodne některý den, buď čtvrtek anebo pátek, vyvoliti a do Vysoko[ko]stelské školy podle obyčeje s pány inspectory k vyzdvižení a vysvědčení, kterým a jak užitečným věcem jak VMtí dítky, tak potomně i přespolní mládež z dobrých a počestných rodičův pošlá se učila a cvičila, najíti dáti ráčíte. Jestliže by možné bylo, rád bych, aby aspoň někteří z pánův inspektorův aneb z pánův soudcův při examen pana bakaláře Barborského byli, potomně pak druhého dne JMti páni mému examen osobně přítomni býti ráčili. Kdyby památka sv. Jiří hned v pondělí velikonoční držána nebyla a všickni z pánův officialův zůstali, tehdy by má žádost mohla odložena býti, ale poněvadž v školách VMtí nemalá proměna bude, pročež žádám, že mé žádosti neráčíte oslyšeti, nýbrž v den od VMtí obraný brzo po kázání slova božího z kostela do školy jíti. Nemíním dlouze a tesklivě JMti pány zaměstknávati, ale jenom, že jsem věrně a upřímně při mládeži mně od Pána Boha a od VMtí svěřené pracoval, kratičce skutkem dokázati. Tu naději mám, kdokolivěk co dobrého školám a svobodnému liternímu umění přeje, že tímto mým náležitým předsevzetím pro chválu boží a potomně pro vzdělání a prospěch mých milých discipulův vedeným dobrovolně pohrzeti nebude, nýbrž tím svou vlídnost a upřímnost ke mně i k těm,

jenž examinováni a vyslýcháni budou, dokáže a osvědčí. O JMK panu rychtáři, JMtech páních šephmistřích tu celou naději mám, pokudž nejvyšší možnost postačovati bude, že se zadosti mému očekávání stane. Dáleji chtěl sem téměř ihned při začátku své správy školní přímluvu učiniti, pokudž by věc možná byla, aby ňáká nádobka řídkého piva každého týhodne z Lorce nalívána a do škol dávána byla. Nepochybuji, když JMti páni povážiti ráčí, že mnozí chudší téměř den po dni vodu, (an i tý se mnohdykráte nedostává), píti musejí, že to milosrdenství prokázati a ňákej sklípek, kde by se i jiné věci potřebné chovati a opatřiti mohly, spraviti dáti ráčíte. Měl bych touto příčinou i druhou věc od téhož žákovstva připomenouti, totiž, že mnozí z pánův sousedův a horníkův zde na Horách Kutnách, kteříž by opravdově mohli aspoň postním časem, dobrodiní prokazovati se spečují, obzvláštně pak páni správcové duchovní přespolní, kteříž své příbytky zde na Horách Kutnách a schránky mají, z rok do roka nejmenšího dobrodiní k školám neprokazují. Jest-li JMti páni ráčí i takové ponapomenouti, jistě jak já tak mé žákovstvo bude povinné na takové dobrodiní pamatovati, nýbrž obzvláštně, kterak by vděčnost prokázati mohlo, na to přemejšleti. Naposledy i o to se starám, aby školy dobrými a hodnými pomocníky opatřeny byly, pročež na místě Samuele Sabbatecia, *) na ten čas kollegy Vysoko[ko]stelské školy, s vůlí a radou pana archyděkana Joannem Mathiadem Noseslavinum, collegam Barborského, commenduji; do druhé pak školy na místo jeho podle snešení mého s panem bakalářem školy Barborské tři na škartě poznamenané VMti k uvážení a líbeznému zdání, abyšte podle své vůle jednoho z nich do druhé školy za collegu přijíti a o něj jako i o Vysoko[ko]stelského p. collegu panu rectorovi psáti ráčili, odevzdávám. Odpovědi od VMtí časné očekávám. S tím VMti Pánu Bohu poručené činím. Datum na Horách Kutnách v škole sv. Jakuba 9. Aprilis anno 1612.

VMtem v službách hotový

Melichar Colidius Solnický.

Na rubu: JMK panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům, pánům spoluradním, pánům inspectorům škol na Horách Kutnách pánům mně laskavě příznivým JMti.

Stranou regest: 1612. P. Mistr Melchior Colidius o examen vyslyšení, soudek piva z Lorce pro žákovstvo na tejden, a od osob duchovních nestrojení obědův času postního, pak o bakaláře a collegu k Vysokému a k sv. Barboře.

---

*) Samuel Sabbatecius z Měřína stal se bakalářem v září 1611, při čemž disputoval o thesi: »Utrum animae rationalis immortalitas physicis rationibus demonstrari possit?«; odešed o sv. Jiří 1612 z Hory, stal se mistrem dne 14. března 1613, při čemž pojednal o otázce: »An in statu innocentiae politiae viguissent?« (*Jičinský*, Programmata acad. Prag.) Jinou disputaci jeho oslavil Campanus básní: *Carmen in disputationem politicam »de consiliario regis« in academia Pragensi a M. Samuele Sabatecio Mieržino habitam.* Pragae 1614 in 4°. (*Dlabač*, Leben des Joh. Campanus, str. 27, § I, 27.)

CXXXV.

1612, 16. dubna (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti piši M. Janu Campanovi Vodňanskému, rektoru university, aby Jana Mathiada Nosislavského, kollegu u sv. Barbory, za předního kollegu a správce kůru k Vysokému kostelu a na místo jeho Václava Knobelia Čáslavského, do té doby druhého kollegu u sv. Barbory, potvrdil.

(Kopiář z let 1601—1613, f. 616.)

Urozenému a vysoce učenému panu mistru Janovi Kampanovi Vodňanskýmu, slavného učení Pražského rectorovi a kolleje Všech Svatých, jinak Angelské v Starém městě Pražském proboštu, pánu příznivému o collegy k Vysokýmu a k svaté Barboře.

Službu, zdraví a při tom jiného všeho nejlepšího dobrého, zvláště pak v těchto začátcích a prvotinách ouřadu a správy VMti akademie a slavného učení Pražského štěstí a požehnání od Pána Boha s mnohým prospěchem a vzděláním rei literariae v království tomto Českém přejeme a vinšujeme věrně rádi. Vedle toho VMt tejna nečiníme, že poctivý mistr Melchior Colidius, vrchní správce škol našich svatého Jakuba jinak Vysoko[ko]stelské a svaté Panny Babory, zprávu nám učinil, že Samuel Sabbatecius Mierzitius, přední collega jeho a správce kůru, jemu se o tom, že od času svatého Jiří nejprv příštího od povinnosti své odstoupiti a jinam se tu, kdež mu od VMti místo ukázáno [bylo], obrátiti míní, ohlásil, a podle toho nás, poněvadž na místo jeho sobě Johannem Matthiadem Noseslavinum,*) také předního collegam dotčené školy Svatobarborské, na místo pak jeho Vencesilaum Knobelium Časlavinum, druhýho collegam oznámené školy Svatobarborské, s vuolí a vědomím naším též Georgii Horatii Rychnovini, správce též školy, zvolil, za připsání k VMti o dosazení a confirmování jich obou na ta místa a officia požádal. V čemž znajíce my žádost nadepsaného správce našeho slušnou býti tak činíme a VMt za to, že jmenované osoby jakožto alumnos a téhož učení Pražského bakkaláře na táž místa a officia z moci ouřadu VMti confirmovati a tím spůsobem nyní i potom vždycky školy naše sobě k promotí domácí i přespolní mládeže v nich zůstávající poručené činiti ráčíte, [prosíme], čehož my se VMti každého času všelijak odměňovati nepomineme. S tím se VMti na všem vždycky dobře a šťastně jmíti vinšujeme. Datum na Horách Kutnách v pondělí po neděli květné léta 1612.

---

*) Jan Mathiades Nosislavský stal se bakalářem dne 23. srpna 1611, při čemž disputoval o thesi: »An magistratum orthodoxam religionem promovere, idolatricam vero abolere deceat?« (*Jičinský*, Programmata acad. Prag.) Později oddal se stavu duchovnímu a stal se správcem kostela sv. Barbory. Při odchodu kněží evangelických z Kutné Hory r. 1623 za branou Kouřimskou kázání lidu učinil (Historie o těžkých protivenstvích, str. 158, *Dačický* II, 229), ale sám z města neodešel, nýbrž tajně v Hoře se zdržoval do své smrti roku 1625. Tělo jeho dovezeno k pohřbu na grunty pana Mikuláše Salavy. (*Dačický* II, 262.)

CXXXVI.

1612, 20. dubna (v Praze).

M. Jan Campanus Vodňanský, rektor university, podává Kutnohorským Jana Mathiada Nosislavského za předního kollegu školy Vysokokostelské a Václava Knobelia Čáslavského za kollegu školy Svatobarborské.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 443.)

Službu svou vzkazuji slovutné a vzáctné poctivosti páni šephmistři, páni a přátelé mně laskavě přízniví; téhož zdraví a v pracech hojných prospěchův přeji VMtem věrně rád. Že o školy své a jejich vzdělání všelijak se staráte a aby ti, kteří v menších povinnostech při mládeži pilně pracovali, jako per gradus vejše se dostávati mohli, to náležitě opatrovati ráčíte, maje nad takovou péčí zvláštní zalíbení k žádosti VMtí tak činím a Joannem Mathiadem Nosislavinum, collegam Barbarensem, za choragum školy Vysoko[ko]stelské, na jeho pak místo Georgio Horatio Richnovino, rectori scholae ad d. Barbaram, za collegam Vencesilaum Cnobelium *) Czaslavinum dosazuji a oba k dotčeným povinnostem z moci ouřadu rectorského mně na ten čas svěřeného confirmuji v té naději, že oni sobě (jako i prve) dobrého jména a při VMtech lásky zasluhovati a dobývati svou pobožností a bedlivostí budou. Podle čehož, že je sobě poručené míti a laskavě fedrovati ráčíte, nepochybuji. Za odeslaný dar zeleného čtvrtku vděčně jej přijav šetrně děkuji a podobnou i jinou volností školám VMtí se zakazuji. S tím milost boží rač býti s námi se všemi. Dán v kolleji Všech Svatých jinak Angelské v Starém městě Pražském 20. Aprilis jinak u Veliký pátek leta 1612.

M. Jan Campanus Vodňanský,
na ten čas rector učení Pražského.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům mně laskavě příznivým.

Stranou regest: 1612. Pan rector academiae M. Joannes Campanus o přední collegy k Vysokýmu a k Barboře.

---

*) Václav Knobelius Čáslavský povýšen za bakaláře dne 6. září r. 1611, při čemž měl disputaci o otázce: »Miles domesticus exotico num praeferendus?« (*Jičínský*, Programmata acad. Prag.) Z Kutné Hory roku 1614 odešel do Kolína, kde půl leta byl rektorem školy. Zastávaje úřad svůj krátký čas s pochvalou, počal školu zanedbávati a vymlouvaje se, že jde do Hory cvičit se v kázání, chodíval po vesnických posvíceních, s lehkými a povětrnými osobami tancoval, až pak z života nezdobného jizlivé známky na čele se mu ukázaly. Sousedé říkajíce o něm, že neznámému králi ve službě zůstával, ze strachu před nákazou dítky své od školy trhali. Když pak z rozkazu konšelů rozumní bradýři jeho pravý stav vyšetřili, dán jemu rozkaz, aby ihned od města odešel. Knobelius odešed z Kolína dal se na kněžství a jsa roku 1618 kaplanem v Čáslavi, napsal knihu o následování Krista Pána (*Vávra*, Dějiny Kolína I, str. 194, 196 a 197) a roku následujícího vydal v Hradci Králové: Kázání o předivném narození P. Krista. (*Jireček*, Rukověť I, str. 356.)

CXXXVII.

1612, 8. srpna (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius Solnický, přední správce škol Kutnohorských, zve radu na disputaci.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ꝛc. Jakož jsem ten dobrý a chvalitebný řád a spůsob i spolu s svými pány kollegy předešle zachovával, abych při času od VMtí uloženém disputaci o materiích užitečných a platných míval, tak i nyní obzvláštně pamatuje na své povolání některé theses ex ultimo decalogi praecepto de concupiscentia jsem sebral. Poněvadž pak JMti páni prvotně při takových disputací[ch] osobně, pokudž jednom možnost postačovati mohla, přítomni býti ráčili, nepochybuji, že tolikéž, dá-li Pán Bůh, v outerej nejprve příští, totiž 13. Augusti, po kázání slova božího tím časněji do předního auditorium přijíti a jak těch, kteříž materiam theseum defendovati, tak těch, kteří proti nim disputaci držeti a jmíti budou, bedlivě poslechnouti ráčí. Což aby JMti páni učiniti ráčili, se vší náležitou uctivostí na místě všech svejch pánův kollegův též žákovstva netoliko žádám, ale i v tu naději přicházím, že jak odpovědi časné, nač bych se měl bezpečiti, dostanu, tak potomně že JMti za auditores jmíti budu. S tím VMti Pánu Bohu v ochranu poručena činím. Datum v škole Vysoko[ko]stelské na Horách Kutnách 8. Augusti anno 1612.

VMtem v službách volný

Melchior Colidius Solnicenus.

Přiloženo:

Theses

ad publicam disputationem propositae ex ultimo decalogi praecepto ad 18 Augusti anno 1612.

1. Adhuc de novem decalogi praeceptis; sequitur decimum, quo legislator omnem adversam charitati cupiditatem ex animo excutiendam et utilitatem toto corde declarandam praecipit.

2. Eius partes duae: una negativa, altera affirmativa. In hac de bona, in altera de mala concupiscentia disputabimus.

3. Negativa summatim docet, ne quae cogitatio nobis irrepat, quae noxia et in alterius detrimentum vergente concupiscentia animos nostros commoveat. Verba praecepti haec sunt: »Non concupisces domum proximi tui«.

4. Est autem concupiscentia prava omnium virium ad facienda ea, quae lege dei prohibentur, propensio, ut sunt caligo (?), dubitatio ꝛc.

5. Porro in concupiscentia considerandae sunt partim causae, partim affectiones.

6. Causae aliae sunt externae, aliae internae.

7. Externae sunt efficientes vel finales.

8. Efficientes vel principales, vel adiuvantes.

9. Efficientes principales sunt, quae primas obtinent in cienda et exequenda cupiditate.

10. Suntque propinquae vel remotae. Hae sunt intellectus et voluntas, illa electio.

11. Causae adiuvantes sunt vel cum homine natae, vel extrinsecus ei accedunt.

12. Natae cum homine sunt naturae corruptio, de qua apostolus Ephes. 4 v. 3., Math. 26. v. 2. Item Sam. II. v. 24.

13. Extrinsecus accedunt diabolus et homines. Hi suis pravis verbis et blanditiis causam concupiscentiae suppeditant, hic vero venenatis afflatibus ad concupiscentiam provocat. Gen. 3, v. 5.

14. Finis concupiscentiae pravae est aeterna damnatio cum omnibus vitae ipsius incommodis. Gen. 2, v. 27 et 3 v. 19. Rom. 5, v. 18, 19.

15. Internae causae concupiscentiae sunt materia et forma.

16. Materia cupiditatis est id, quod videtur vel bonum vel malum ad corporis illecebras et praesertim ad gustatum et tactum pertinentes, vel ad instrumenta earum, ut ad divitias et similia.

17. Forma concupiscentiae est voluntatis et partium omnium hominis depravatio vel pugna et reluctatio adversus legem dei.

18. Affectiones concupiscentiae pravae sunt vel vehementiores vel sedatiores.

19. Vehementiores spectant vel nosmet ipsos vel alios.

20. Affectiones, quae nos spectant, sunt odium sui ipsius perversum et inordinatus amor sui.

21. Odium sui ipsius est, quum quis obstinate deo rebellat et ultro in exitium ruit.

22. Inordinatus amor sui est, quum quis se et sua magis amat, quam Christum Dominum. Joh. 12 v. 25.

23. Affectiones alios spectantes sunt: amor inordinatus in proximum tum odium iniquum in eundem.

24. Amor inordinatus in proximum est, cum quis in eius gratiam deum negligit.

25. Odium iniustum in proximum est, cum quis aversatur atque a se amovet alios homines ob illatam iniuriam.

26. Affectiones cupiditatis pravae sedatiores sunt vel opum vel honoris ambitio.

27. Cupiditas opum vel avaritia, vel simulatus contemptus diviciarum.

28. Avaritia est, quum quis quo plus habet, eo plus appetit et cumulat et tenaciter servans nec in suum nec in aliorum usus necessarios impendit.

29. Ambitio honoris est, quum quis honores indebitos venatur aliosque prae se contemnit et negligit, ut supra alios emineat et divicias amplas consequatur.

30. Haec de parte negativa. Superest affirmativa, quae iubet, quidquid concipimus, deliberamus, volumus, meditamur, cupimus, cum proximorum bono et commoditate coniungamus.

31. In ea primo definitio, secundo distributio consideranda.

32. Est autem concupiscentia boni inclinatio et desiderium praestandi proximo omnia debita officia et salutem eius tuendi.

33. Est autem duplex: spiritualis et naturalis.

34. Spiritualis concupiscentia, qua spiritus contra carnem concupiscit. Gal. 5. v. 11. Haec concupiscentia est bona ac deo placens.

35. Naturalis concupiscentia est propensio, qua res absque ulla notitia inclinatur in id, quod sibi conveniens est, ut si esuriens cibum, sitiens potum, aegrotus sanitatem, fatigatus quietem, captivus libertatem concupiscat.

36. Atque haec de concupiscentia mala et bona dicta sunto; neque enim hic omnes cupiditatum affectiones numerandas voluimus et quod nimis prolixam operam postularent. In ipso deo favente disputationis actu aperius disseremus.

Melchior Colidius Solnicenus.

Fontium et fluviorum principium est mare.

Georgius Horaczius Richnovinus.

1. Metalla non sunt meteora nec corpora viventia, sed mineralia fusilia, omni dimensione per malleum extensilia, quia ex sicca tenui et viscuosa aquae magis quam terrae substantia orta.

2. A deo cum mundo sunt creata, et inde non nisi in terra generantur.

Mathias Vitus Prliczius Chlumecenus.

Na rubu: JMC panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům, pánům spoluradním, pánům inspectorům škol na Horách Kutnách, pánům patronům mně laskavě příznivým JMtem.

Stranou regest: 1612. Pan Mistr Melichor Colidius Solnicenus o disputaci ad 14. Augusti.

CXXXVIII.

1612, 10. září (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius Solnický, přední správce škol Kutnohorských, prosí radu, aby žákům něco piva do školy bylo dáváno a aby páni svolili, by směl se žákovstvem komedii »o Deboře« dle knihy Soudců provozovati.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ɔc. Předešlého kvartálu přimlouval jsem se za své žákovstvo, aby JMti páni takové dobrodiní prokázati a dosti skrovnou nádobku řídkého piva z pivovaru Loreckého každého týhodne obzvláštně darovati ráčili, ale nevím, proč jsem v své žádosti oslyšán, ješto kdykolivěk prve co náležitého od VMtí jsem požádal, tehdy jsem skutečné odpovědi dostával. I poněvadž takového oslyšení příčin věděti nemohu, ještě jednou snažně žádám, že JMti páni touto mou druhou přímluvou hnuti laskavě k řehole (!) lásku prokázati a tím dobrodiním nahoře jmenovaným obdařiti ráčí. Dáleji netajím před Vašimi Mtmi, že jak páni spolu moji collegae a upřímní pomocníci, tak i žákovstvo jedné i druhé školy žádost na mne snažnou vzložilo, abych mezi ně

některou comoediam *) rozdělil a rozdal. I poznávaje jejich žádost býti slušnou a užitečnou, jí jsem neodepřel, nýbrž i naplniti připověděl, však s tou vejmínkou, pokudžby JMC pan rychtář, JMti páni šephmistři, pan archyděkan povoliti ráčili. Pan archyděkan žádným spůsobem takovému mému předsevzetí na odpor se nepostavuje; i tehdy v té naději celé zůstávám, že JMti páni jak žákovstva tak i tuto mou za ně přímluvu netoliko skutečně naplniti, ale také osobně, (pokudž by Pán Bůh příhodného času propůjčiti ráčil), nejprve ad tentamen den sv. Matouše, potomně ad actum generalem totiž 27. Septembris osobně na Vlaském dvoře přítomni býti, ano i některých potřeb vojenských propůjčiti ráčí. Materia comoediae obrána de Debora ex libro Judicum, capite 4°. Nechť Jich Mti za to jmíti neráčí, abych měl co z prací svého povolání umenšiti, nebo privatis a ne publicis horis mládež v ní exercitium své jmíti bude. Po odbytí takové comoediae, jak má práce platna a užitečna při cvičení domácí i přespolní mládeže byla, při examen a disputací chci ukázati. Nyní toliko uctivě žádám, že o jedné i druhé žádosti od VMtí skutečně zpraven budu. S tím se VMtem na všem dobře a šťastně jmíti vinšuji. Datum na Horách Kutnách v škole, jenž slove u sv. Jakuba, 10. Septembris anno 1612.

VMtem v službách volný

M. Melichar Colidius.

Na rubu: JMC panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům inspectorům škol na Horách Kutnách, pánům a patronům mým laskavě příznivejm Jich Mtem.

Stranou regest: 1612. Pan M. Melichar Colidius o soudek piva do školy pro žákovstvo a o comedii.

CXXXIX.

1612, 8. října (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius Solnický, vrchní správce škol Kutnohorských, zve radu na zkoušku žákovstva.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ꝛc. Jak podle chvalitebného řádu a obyčeje zvyklého, tak také podle mé povinnosti za slušné jsem soudil býti, abych tímto dnešním psaním VMtem v známost uvedl, že jsem 11. Octobris, to jest ve čtvrtek nejprve příští leta 1612, v přední škole, jenž slove u sv. Jakuba, zde na Horách Kutnách v první classí examen držeti a prospěch jak při mládeži domácí, tak i přespolní, před VMtmi ukázati umínil. Pročež VMtí se vší náležitou uctivostí žádám,

---

*) Provozování komedií se žáky, ač, jak se zdá, před tím po dlouhou řadu let se neudálo, nebylo pro Kutnou Horu věcí zcela novou. Již r. 1549 Václav bakalář, rektor školy Vysokokostelské, nacvičil se žáky komedii *o sv. Janu Křtiteli,* která s povolením rady dávána na Vlašském dvoře, při čemž od diváků vybíráno po penízi. (Viz o tom článek *J. Šimkův,* Kutnohorské příčinky k dějinám českého školství. Pam. Archaeol. XVI, str. 292.) Srovn. č. 163.

že k témuž dni ode mne málo vejšeji jmenovanému hned z kostela po kázání slova božího najíti se dáti a pány inspectory k školám VMtí náležející pojíti ráčíte. Poněvadž pak i následujícího dne jiné classes jako druhé školy examinované býti mají, žádám, že tolikéž JMti páni buď osobně přijíti, buď aspoň, (pokudžby některá příčina na překážce byla), v větším počtu pány inspectores odeslati ráčí. Poslednější classes pro krátkost času tohoto týhodne nebudou moci slyšány býti. Když tehdy JMti páni k nejprvnějšímu examen do školy přijíti ráčí, chci tolikéž i k nim, i k budoucí disputací den jistý obrati, však prvé časně theseum materiam okázati. Nyní ještě JMti pány služebně žádám, že tím raněji k takovému examen se najíti a ne do toho času, kdyžby téměř se odbejvati mělo, odkládati ráčí. Nebo když se téměř po každý do kolika na den hodin má očekávati, jak JMti páni, v čem dobrém a užitečném jejich scholae alumni prospěli, poznati neráčí, tak také ani já sám, ani moji discipulové náležitého pořádku zachovati nemůžeme, nýbrž to, co by náležitě slyšáno býti jmělo, vypouštíme. Mírnost při repetování lekcí a exercitií školních chci zachovati a mimo náležitost JMti pány nezdržovati. Nyní důvěřuji se JMtem pánům šephmistrům, pánům inspectorům mně i svým školám pro vše časy příznivým, že do domu školního časně přijíti a mne i mých pánův kollegův práce a bedlivosti upřímně při mládeži vedené poslechnouti ráčí. O jinší věci k dobrému školy se vztahující po examen měl bych a mám mluviti. Pročež do příchodu JMtí pánův sobě odkládám. S tím JMti pány i sám sebe s obojí školou v ochranu a opatrování boží poručena činím. Datum na Horách Kutnách v škole svatého Jakuba jinak u Vysokého 8. Octobris anno 1612.

VMtem v službách volný

Melichar Colidius,
správce školní.

Na rubu: JMCské panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a spolu pánům radním, pánům inspectorům škol na Horách Kutnách, pánům mně laskavě po všechny časy příznivým JMti.

Stranou regest: 1612 P. mistr Melchior o examen ad feriam 5. 11. Octobris.

CXL.

1612, 24. prosince (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti Českobrodským oznamují, že správcové škol žáky do Brodu na koledu posílati nebudou, jakož toho i před tím nikdy nečinili.

(Kopiář z let 1601—1613, f. 684'.)

Odpověď do Brodu Českýho o koledu žákovstva přes pole.

Jaké by VO snešení s správcem školy VO z strany nastávající koledy vánoční žákovský bylo, to jsme správcům škol našich dle připsání VO v známost uvésti nepominuli. Kteřížto nám proti tomu oznámili, poněvadž jsou nikdá prve za správy své žákovstva svého do obce VO na koledu nepouštěli, že ani letos oumyslu toho nejsou, poznávajíce to, že kdyby žákovstvo

školy VO toho dobrodiní, kteréhož se tak mládencům školním jménem koledy *) dostává, zde mezi námi jako právem odměnným užíti chtělo, tehdy žákovstvo škol našich s žákovstvem školy VO s těžkostí by in aequalitate beneficii srovnáno býti mohlo. Protož toho VO k dpovědi, abyšte čím nadepsaného správce svého školního zpraviti věděti ráčili, netajíce, VO se dobře a šťastně jmíti vinšujeme. Datum na Horách Kutnách v ponděli po památce Moudrosti Buoží leta 1612.

CXLI.

1613, 16. ledna (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius Solnický, přední správce škol Kutnohorských, zve radu na disputaci officialů školních.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ꝛc. Ačkoliv byl jsem toho oumyslu a vůle, abych předešlý tejden buď sám osobně v místě radním, buď skrze psaní JMti páni šephmistry na disputací publicam pozval, ale poněvadž jak mnohé jinší příčiny, tak obzvláštně JMtí pánův šephmistrův obnovení přistoupilo, pročež za slušné jsem soudil býti, abych oumysl svůj a vůli do dnešního dne poodložil. Ač pak dobře souditi mohu, že i přítomného dne velikými pracemi zaměstknáni býti ráčíte, ale maje paměť na mé povolání mně od Pána Boha a VMtí při správě školní svěřené, nechtěl jsem déleji den ode dne odkládati, nýbrž VMtí se vší náležitou uctivostí žádati, jestli že by věc možná byla, aby JMti páni tyto mé i pánův kollegův theses předně přehlídnouti aneb přeslyšeti, potom i k jejich disputování den sv. Vincencia, totiž outerý nejprve příští leta 1613, aneb kterýkolivěk den sobě podle líbezné vůle vybrati ráčí, sjíti se ráčili. Důvěřím se, že JMti páni jak mou žadost slušnou a náležitou, tak i pánův mých pomocníkův i všeho žákovstva domácího i přespolního přijíti a ji skutečně naplniti ráčí. S tím VMt i sám sebe v ochranu a opatrování boží poručena činím. Datum v škole svatého Jakuba na Horách Kutnách 16. Januarii anno 1613.

VMtí v službách volný

Melchior Colidius,
správce škol na Horách Kutnách.

Na rubu: JMti císaře římského panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům, spolu pánům radním, pánům inspectorům škol na Horách Kutnách, pánům patronům a ochrancům mně laskavě příznivým JMtem.

Stranou regest: 1613. Pan Mistr Melichar Colidius o disputaci.

---

*) Vycházení žáků na koledy do širého okolí byl zlořád, který nemálo byl na újmu prospěchu vyučování školního. Zápověď asi mnoho neprospěla, neboť také roku následujícího ohražují se Českobrodští proti návštěvě koledníků. Srovn. č. 154.

CXLII.

1613, 9. února (v Kutné Hoře).

M. Matěj Prlik Chlumecký, přední kollega školy Vysokokostelské, prosí radu, aby propuštěn byl z povinnosti při škole Kutnohorské.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Služby své oc. Připomínaje sobě ta všeckna leta, kteráž jsem v obojí škole VMtí při poctivém povolání strávil, nacházím a poznávám v nich obzvláštní VMtí, jakožto pánův a patronův a collatorů svých, též pana arciděkana, pana otce svého laskavého, k sobě náklonnost. A tak za nevděčného hodně počten bych býti mohl, kdybych z oumysla místo změniti a jinam k podobné povinnosti táhnouti se měl. Ale poněvadž život jak jiných všech, tak obzvláště náš, kteří v školách pracujeme, v rukou božích, nejináč než jako míč zůstává, ale podle vůle jeho sem neb jinam uvržený tu, kdež obrácen jest, zůstávati musí: tak i já, znaje z jistých důvodů, že v tom vůle boží jest, abych jinam od památky sv. Jiří nejprv příštího obrácen byl a i v té obci, v které jsem někdy z mládí nemálo dobrodiní jako i zde přijímal, mládeži prospěl, v tom vůli svou vůli boží poddávám, a kdež mne skrz pořádné prostředky povolávati ráčí, povolání tomu u sebe místo dáti hotov jsem, nepochybujíc, že Pán Bůh i dále práci povolání mého požehnáním svým předcházeti a skrze mne, ač nestatečného, dílo své konati bude. Prvé však, než bych k tomu přistoupil, od VMtí z povinnosti té, kterouž VMtem do času pořádně jsem zavázán, také pořádně propuštěn býti žádám. Já mezi tím podle své nejvyšší možnosti o to, kterak bych netoliko slavné obci této celé, ale i jednomu každému z VMtí vděčnost povinnou osvědčiti mohl, pečovati budu. S tím VMti v ochranu boží poroučím. Actum v škole Vysoko[ko]stelské 9 Februarii leta Páně 1613.
VMtem v službě volný Mistr Matěj Prlicius Chlumecký.

Na rubu: JMCské panu rychtáři, slovutné a mnohovzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům patronům a ochrancům mně laskavě příznivým JMtem.

Stranou regest: 1613. Mistr Matěj Prlicius Chlumecký valedikuje děkuje pánům z promocí.

CXLIII.

1613, 2. března (v Kutné Hoře).

Kutnohorští píší dru. Adamovi Huberovi z Rysenpachu, rektoru university, aby jim Jiřího Horatia Rychnovského potvrdil za předního kollegu školy Vysokokostelské a Václava Textoria Králové-Dvorského za správce školy u sv. Barbory.

(Kopiář z let 1601—1613, f. 698.)

Urozenému a vysoce učenému panu Adamovi Huberovi z Rysenpachu, v lékařství doktorovi a universitatis učení Pražského rectorovi, pánu a příteli nám příznivému, o conrectora a rectora k Vysokému a k sv. Panně Barboře.

Nemůžeme VMti tejna učiniti, že poctivý a učený mistr Mathias Vitus Chlumecenus, přední školy naší u Vysokého kostela jinak sv. Jakuba řečený

conrector, odpuštní pořádný od nás, že při času svatého Jiří nejprve příštího jinam, kdež pořádně za správce školního povolán jest, k témuž času se obrátiti míní, vzal, a my na místo jeho Georgium Horatium Rychnouinum, nynějšího správce druhé školy naší, jenž slove u sv. Panny Barbory, na místo pak jeho Vencesilaum Textorium Curium,*) na ten čas správce školy při kostele svatého Petra v Novém městě Pražském, jsme sobě s radou pana archiděkana našeho a jiných týchž škol našich inspectorův zvolili a oblíbili. A protož VMt za to uctivě žádáme, poněvadž se tu od nás nic jiného než toliko, co by k vzdělání dotčených škol našich sloužiti mohlo, neobmejšlí, že předjmenované osoby k těm svrchu oznámeným povinnostem při nadepsaným času svatého Jiří z moci ouřadu VMti, vzláště když vyslaní naši dále oustně s VMtí o to jménem a na místě našem jednati budou, promovirovati a confirmovati ráčíte. My se VMti toho, což tu v té příčině pro dobré častopsaných škol našich učiniti ráčíte, všelijakým dobrým a VMti líbezným přátelstvím odměniti a odsloužiti nepomineme. A s tím se VMti na všem dobře a šťastně vždycky jmíti vinšujíce, odpovědi žádáme. Datum na Horách Kutnách v sobotu po neděli Invocavit leta 1613.

CXLIV.

1613, 4. března (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius Solnický, vrchní správce škol Kutnohorských, zve radu k rozhovoru o věcech školských.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ꝛc. Před dvěma týhodny jsa do domu radního povolán zůstal jsem na tom s VMtí, koho bych podle své libosti a spravedlivého uznání na místo pana conrectora školy Vysoko[ko]stelské za prvního collegam volil, tehdy abych časně pánům inspectorům oznámil, že o něj panu rektoru academiae Pražské psaní učiněno a odesláno bude. I věda v sobotu tejden pominulý na faře o páních inspectořích, nepominul jsem osobu jednoho pobožného a učeného mládence zejména na škartě poznamenati a odeslati. Poněvadž pak až dosavad žádné odpovědi dosáhnouti nemohu, tehdy opět toto psaní k VMtem odsílám uctivě žádaje, abyšte buď dnešního aneb zejtřejšího dne po kázání slova božího neb na faře u pana archyděkana neb u Vysokého v škole na chvílku malou zastaviti se ráčili. A poněvadž tu netoliko o pana kollegu předního mám s VMtmi společně rozmlouvati, ale také některé jinší věci vlastně k školám VMtí náležející přednášeti, v tu naději přicházím, že se k mé žádosti laskavě skloniti a ji bez dalšího odkladu sku-

---

*) Václav Textorius ze Dvora Králové stal se bakalářem dne 23. srpna 1611, při čemž měl disputaci o thesi: »An magnates debeant esse Musarum patroni et tutores?« (*Jičínský,* Programmata academiae Pragensis). Tenkráte sepsal a tiskem vydal: »Jesličky děťátka«. (*Jungmann,* Historie literatury české IV, 132.) Správcem školy u sv. Barbory v Kutné Hoře byl od sv. Jiří r. 1613 do sv. Jiří r. 1615. Viz o něm *Jirečkovu* Rukověť II, str. 287.

tečně naplniti ráčíte. S tím VMti v ruce a ochranu boží poručena činím. Datum na Horách Kutnách v škole u sv. Jakuba 4. Martii anno 1613.

VMtem v službách volný

Melichar Colidius,
správce školní.

Na rubu: JMC panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě, pánům inspectorům škol na Horách Kutnách, pánům mně laskavě příznivým JMtem.

Stranou regest: 1613 P. M. Colidius, aby páni o prvního p. collegu promluvili k Vysokému kostelu [sic!].

CXLV.

1613, 7. března (v Praze).

M. Jan Campanus Vodňanský, prorektor university, podává Kutnohorským Jiřího Horatia Rychnovského, správce školy Svatobarborské, za konrektora ke škole Vysokokostelské a na jeho místo Václava Textoria ze Dvora Králové, správce školy u sv. Petra na Novém městě Pražském.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 447.)

Službu svou 2c. Kdež toho při úřadě rektorském skrze psaní vyhledávati ráčíte, aby na místo poctivého M. Mathyáše Viti Chlumeckého, předního školy VMtí conrectora, Georgius Horatius Richnovinus, správce školy Barborské, a na tohoto místo Venceslaus Textorius Curius, na ten čas správce školy Petrské v Novém městě Pražském, byl promovirován a confirmován, takovou VMtí žádost slušnou býti poznávaje a znaje, že se tu slávy boží a vzdělání škol vyhledává, rád k tomu přistupuji a na místě pana rectora v nedostatku zdraví postaveného dle statut a moci sobě a facultate philosophica propůjčené Georgium Horatium Richnovinum za conrectora školy u Vysokého, do druhé pak školy za rectora Venceslaum Textorium od času sv. Jiří nejprv příštího dosazuji a tímto psaním confirmuji v té naději, že, když oni se ctně a šlechetně chovati, povinnosti své dosti činiti a tudy dobrého jména více a více sobě dobývati a zasluhovati budou, je sobě poručené míti a laskavě (jako i jiné) fedrovati ráčíte. S tím milost boží rač býti s námi. Dán v kolleji Všech Svatých jinak Angelské v Starém městě Pražském ve čtvrtek po neděli Reminiscere leta 1613.

M. Jan Campanus Vodňanský,
prorector učení Pražského.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům mým laskavě příznivým.

Stranou regest: 1613. Pan prorector učení Pražského M. Jan Campanus dosazuje a confirmuje od sv. Jiří Georgium Horatium Rychnovinum k Vysokýmu za conrectora a Venceslaum Textorium k Barboře za rectora.

CXLVI.

1613, 14. dubna (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius Solnický, přední správce škol Kutnohorských, zve radu na zkoušku žákovstva.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 446).

Službu svou ɔc. Zdraví, štěstí a hojného od všemohoucího Pána Boha požehnání za dlouhá leta vinšuji a žádám. Ačkoliv v té důvěrnosti zůstávám, že JMt páni šephmistři jak o mně, tak i o mých pomocnících dobré smýšlení míti ráčí, totiž že v povinnostech a práci školské spolu se mnou bedlivě a věrně pracují a mládež přespolní i domácí předně v pobožnosti, potom v literním umění, tak aby bohdá svým časem i církvi a obci křesťanské s užitkem a s pochvalou prospívati mohla, vyučují, avšak nic méně, aby má i jejich společně vedená práce skutkem ukázána a dokázána býti mohla, tímto psaním dnešním JMt pány šephmistry a pány inspectory k 18. dni měsíce dubna leta tohoto přítomného 1613 tím časněji do přední classem na examen se vší náležitou uctivostí zůvi. Ač bych byl tomu povděčen, kdyby zejtřejšího dne takový examen mohlo se buď v předním buď v posledním auditorium začíti, ale vyrozumívám tomu, že některé příčiny na překážce budou, tak že by žákovstvo JMtí pánů a přednějších posluchačů míti nemohlo, pročež žádám, že páni šephmistři dne jmenovaného ranním časem po kázání slova božího jak sami tak i s pány inspektory přijíti a prací školských společně a upřímně konaných poslechnouti ráčí. Kdyby měla disputací konána býti, na čem společné snešení bude, chci hotově k ní přistoupiti, avšak příhodný čas býti soudím den sv. Jiří nejprv příští. Jak k examen tak k disputaci, pokudž jen možnost postačovati bude, žádám, že JMt páni do libosti své uprázdniti se ráčí. Kdyby se mělo mimo den uložený odkládati, snad by mohly některé překážky vkročiti, že by takové examen nemohlo vykonáno býti. Ale poněvadž pan M. Matěj, conrector školy přední již od VMti propuštěný, [se] strojí časně odjeti a k jinší školské správě přistoupiti má, míní poděkování náležité za ochranu a laskavé opatření učiniti. V té naději celé zůstávám, že jak pro vyslechnutí mládeže, tak potomně i pro jeho z školy vystoupení v větším počtu v den uložený najíti se dáti ráčíte. Odpovědi časné očekávám. S tím VMt i sám sebe s svou školou v ochranu boží poručena činím. Datum na Horách Kutnách v škole sv. Jakuba u Vysokého 14. Aprilis leta 1613.

VMti v službách volný

Melichar Colidius,
správce školní.

Na rubu: JMCské panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě, pánům inspektorům škol na Horách Kutnách, pánům mně laskavě po všecky časy příznivým JMtem.

Stranou regest: 1613. Pan Mistr Melchyor Kolydyus zůve pány na examen ad 18. Aprilis.

CXLVII.

1613, 13. května (v Novém městě pod Bělou).

Kněz Zachariáš Bruncvík, správce církevní v Novém městě pod Bělou v kraji Plzenském, někdy žák školy Vysokokostelské, připisuje Kutnohorským svůj traktat »O starožitnosti a posloupnosti večeře Páně pod obojí«.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ꝛc. Theodoretus Magnus, císař, přísloví to míval: »Se magis gaudere, quod membrum ecclesiae dei esset, quam quod terris imperaret«, to jest, že více nad tím se těší, že oudem církve boží jest učiněn, nežli že v císařské slávě jest zdůstojněn. K čemuž zvláštní zření maje JMti páni stavové království tohoto netoliko na onen čas s slavnými přímluvami kurfirštův svaté říše o svobodu náboženství a v tom dokonale majestatem JMC Rudolfa II. na časy budoucí ohražení heroitsky se starali, ale i dnes skrze JMti pány defensores consistoře a academiae Pražské při rozšíření církve a pravdy Kristovy pečovati nepřestávají a skrze to s přízoznámeným Theodoretem císařem pravými oudy církve boží sebe býti osvědčovati ráčí. I já také, abych oudem církve svaté sebe býti prokázal i k lásce a svornosti svaté, kterouž jedno každé království se staví, rozšiřuje a pevní, všem obyvatelům vlasti naší milé posloužil, tak aby z dalších postranních záští, kněžského kaceřování a nám podobojím jakýms novověrectvím očí vytýkání sjíti mohlo, z té příčiny tractat tento o starožitnosti a posloupnosti večeře Páně pod obojí hned od času Krista Pána až do našeho přítomného věku z nařízení Kristového, učení evangelického a apoštolského, z doctorů a sněmů osvícených, z canonů, decretů a práv duchovních, z historií církevních a nejvíce našich českých s připomenutím i slavné obce VMtí jsem sebral. Když pak VMti [ve]dle jiných slavných a vzáctných měst království tohoto zeleného čtvrtku jej připisuji, to z těch příčin činím: 1 že alumnem školy VMtí u Vysokého pod disciplinou pana Mistra Laurentia Sarcandra dráhný čas jsem zůstával, 2. že majíc z Prahy od sv. Jindřicha do města Žatce za správce církevního se dostati VMti jako poručníci na přímluvu pánův Žateckých ráčili ste mi Zuzannu, dcerku a sirotka po dobré a slavné paměti knězi Valentinovi Šubarovi, archiděkanu VMtí, pozůstalého k manželství laskavě propustiti a dodati. Protož abych zase naproti povinné a vždycky hotové služby mé VMtem osvědčil, tractat tento pod jmenem VMtí na světlo vydávám a oferuji v té důvěrnosti, že jej laskavě jako od alumna a clientula VMtí někdejšího vděčně přijíti ráčíte. S tím ochrana Páně rač s námi býti. Amen. Dán v Neištatu pod zámkem Bělou v kraji Plzenském 13. Maii leta 1613.

V modlitbách církevních VMtem zavázaný

K. Zachariáš Bruncvík Novopražský, *)
správce církve Páně v Neištatu.

---

*) O Zachariáši Bruncvíkovi viz Jirečkovou Rukověť I, 105 a *Časopis Musea* 1892, str. 264.

P. S Vitia nonnulla typographica irrepsere; ea, velim, benevolus corrigere dignetur lector.

Na rubu: Slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a spoluradním Hor Kuten, pánům patronům mým laskavým JMtem.

Stranou regest: 1613. K. Zachariáš Bruncvík »Traktát o starožitnosti a posloupnosti večeře Páně pod obojí« pánům odsílá.

V pondělí po neděli Exaudi 1^{mum} 1613.

CXLVIII.

1613, 23. května (v Kutné Hoře).

M. Václav Textorius Kralodvorský, správce školy u sv. Barbory, podává radě Kutnohorské zprávu o tom, co se mu přihodilo na cestě do Hory.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 444.)

Službu svou ꝛc. Jakož jste minulého dne outerního [21. května] mne před VMti povolati a mně o tom, abych, jak se jest při příchodu mém na cestě blíž Kaňku mezi poddanými JMti urozeného pana Pavla Hrabaně ꝛc a mezi některými touž cestou jedoucími zběhlo, zprávu učinil, poručiti ráčili, na tom VMtem tuto jistou a pravdivou, jak se jest vše dálo, zprávu činím. Totižto, že jsem se dvoumi mládenečky svými a pacholetem cestou sstalí od jednoho rodiče pražského staroměstského, jenž se jmenoval Jan Rudolf Langr, a tovaryše jeho Jakuba Kokštely a ihned v Brodě na kotčí, jejž on sobě tam na svůj groš až do Hory projednal, vzat a tak jeda všickni spolu pokojně potkali jsme se v poli blíž Libenice s dotčeným JMti urozeného pana Pavla Hrabaně ꝛc poddaným hnůj vezoucím na silnici mezi osením téhož poddaného s jedné a JMti urozeného pana Pavla Hrabaně ꝛc strany druhé. Kterýžto poddaný jda při koních s vidlicemi hnojnými na našeho kotčího s hurtem se obořil, aby mu vyhnul, ale maje od téhož kotčího odpověď, že jest se on tak dobře s svým hnojem nám jako my jemu vyhnouti mohl, hned jest nám všem spolu šelem s mnohým jiným haněním a pohrůžkami nadal. A když tak za chvíli nás plundrovati nepřestal a vždy ani sám vyhnouti nechtěl, nám pak dokonce zbraňoval, tehdy ssedl jest týž rodič pražský s tovaryšem svým s vozu a napomínal ho, aby věděl, koho a proč haní i šelem nadává, on však vždy více se na nás s vidlemi potrhoval. Což vida týž Pražan také se s svým tovaryšem na pozoru měl, rapíru však žádný z nich, což jsem viděl, z pošvy nevytáhl, až i v tom kotčí náš témuž poddanému JMti řekl: »Bloude, nehaněj jich, však to suksantor s svými žáky na voze sedí«, načež on zuřivě zkřikl: »Bodej je hrom zabil; znamenitej suksantor, šelmovští partyci, buduť já se (račte odpustiti, jeho slova formalia jsou) viselcům rožnovským ještě vyhejbati«, toho s napřaháním svých videl hnojných dokládaje, když jsme tak poctivi, abychom, buď do panského buď do jeho vyhnuli, že zvíme, co nám z toho přijde. K té řeči jeho vida já, an možné nebylo z obojí strany než do osení se vyhnouti, anobrž že by se skrze tak špinavou jeho řeč a neústupnou všetečnost, kteréž mu ovšem jeho křesťanská vrchnost poroučeti

neráčí, k ničemu dobrému neschylovalo, téhož Pražana na vůz jsem vpravil a tak kotčí náš, aby se vždy od nás žádné vejtržnosti nestalo, s koňmi svými do osení téhož poddaného, žádné však škody, kteráž by se ukázati mohla, neučiniv, vyhnul. S tím jsme jeho tak zlořečícího opustili. Aby pak kdo z nich aneb já, jenž jsem žádné zbraně své neměl a nemám, nad to pak někdo z mých, (jakž týž poddaný omylnou zprávu JMti pánu svému činí), rapír ven z pošvy vytáhnouti jměl, tomu já zřejmě odpírám, anobrž, (ačkoliv od téhož Pražana mně nemalé ublížení se stalo), však aby se témuž poddanému JMti urozeného pana Pavla Hrabaně ɔc buď od něho, buď ode mne, (anbrž mne, jakž vejš dotčeno, mimo naději nenáležitě uctil), v nejmenším jaké ublížení státi mělo, o tom žádné dokonce vědomosti nemám a místa dáti nemohu. Toho jsem tak obšírněji pro snadnější vyrozumění VMtí tejna učiniti nemohl. Při čemž se k otcovské VMtí ochraně připouštěje snažně žádám, že mne z takového domnění propustiti, JMti urozenému panu Pavlovi Hrabaňovi ɔc nevinu mou oznámiti a mne i školu mou JMti laskavě commendovati ráčíte. Dán v škole sv. Panny Barbory 23. Maji leta přítomného 1613.

VMtem v službách volný

M. Václav Textoryus Kralodvorský,
správce školy Barborské.

Na rubu: Slovutné a mnoho vzáctné poctivosti JMtem pánům šephmistrům na Horách Kutnách, pánům mně laskavě příznivým.

Stranou regest. 1613. P. Mistr Václav Textorius zprávu činí na stížnost pana Pavla Hrabaně z Přerubenic v příčině poddaného jeho, co se na cestě stalo.

CXLIX.

1613, 5. srpna (v Hoře Kutné).

M. Melichar Colidius Solnický, vrchní správce škol Kutnohorských, zve radu na disputaci officialů školních.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

JMC VMti pane rychtáři, slovutné a vzáctné poctivosti VMti páni spolu [radní], páni inspectores škol na Horách Kutnách, páni mně v lásce upřímné laskavě přízniví. Službu svou vzkazuje vše dobré od všemohoucího Pána Boha vinšuji a žádám. Podle obyčeje starodávného a nařízení od VMtí chvalitebného některé theses jak své, tak i mých pánův kollegův odsílám. Pročež služebně a uctivě VMti žádám, že je nejprve bedlivě přečísti, potomně k disputování jich v nejprvnější pátek leta 1613 po kázání slova božího do Vysoko-[ko]stelské školy osobně i s pány inspectory, (obzvláštně s tím, který na zlehčení VMtí škol, na potupu mou, mých pánův kollegův a vší mládeže přespolní i domácí, dosti hanlivě, nemaje sobě žádné dané příčiny, častokráte, obzvláštně pak dne včerejšího před přítomností JMtí pánův radních i pánů některých přespolních mluví a toliko se in spe ku všem titulom honosí a

chlubí,*) najíti dáti ráčíte. Nač bych se měl spolu s pány mými officialy i tolikéž žákovstvem bezpečiti, žádám, že laskavou a časnou odpověď dáti ráčíte. S tím VMti Pánu Bohu i sám sebe poručena činím. Datum na Horách Kutnách v škole sv. Jakuba 5. dne Augusti anno 1613.

VMtem v službách volný

Melichar Colidius Solnický,
správce škol.

Na rubu: JMC panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům, pánům spoluradním, pánům inspectorům škol na Horách Kutnách, pánům mně laskavě příznivým Jich Mtem.

Stranou regest: 1613. P. M. Melichar Colidius, aby páni na disputaci přišli.

Dodáno do rady v pondělí po sv. Petru v okovech 1613.

CL.

1613, 9. a 12. srpna (v Kutné Hoře).

Pře mezi M. Melicharem Colidiem Solnickým, předním správcem škol Kutnohorských, a Tomášem Martinidem Slánským o nářek cti.

(Memorabilia r. 1613.)

Pan mistr Melichar Colidius, správce školní, jsa s Tomášem Slánským před pány povolán a dotázán, co by v stížnosti proti Tomášovi Slánskýmu jměl, oznámil, že Tomáš Slánský na velikou potupu škol zdejších, jeho, pánův kollegův jeho a vší mládeže školní přespolní i domácí, ano i všech jiných poctivých mužův, kteří v akademii Pražské titule poctivého mistrovského dosáhli, protrhujíc smlouvu na onen čas mezi nimi zde při právě vykonanou, v níž se k tomu zavazovali, aby toho, co se tak mezi nimi zběhlo, pod pokutou žádnej žádnýmu nezpomínal a toho nezdvíhal a na to že sobě rukou podali, za časté na mnoha místech jako také i pominulého dne nedělního před komorníkem kraje Čáslavského a měřičem zemskejm u přítomnosti mnoho lidí poctivých, ano i některých pánův radních, u Vorlů o něm velice důtklivě a nařklivě mluvil, školu jeho klukovnou nazýval, táhnouc to ne tak na stavení, jako více na něho, pány kollegy jeho a mládež v ní zůstávající; item že jest mistr na rozhraní, mistr v pivováře a mistr v škole a všeckno že jsou mistři. A že tak nestoudný jest, že se netoliko o něho otírá, ale ani panu děkanovi pokoje nedává, mluvíc o něm, že při svrchu dotčené smlouvě mezi nimi seděl, radil, svědčil i soudil, protož že již toho více jemu trpěti [nechce], an se vždycky poctivě choval a mládež, která při něm zůstává, jemu od poctivých pánův rodičův a přátel pod správu poručena jest a on ji také v pobožnosti, dobrých mravech a svobodném umění cvičí a v náležité kázni jmá, tak že nic klukovskýho a nepoctivýho před sebe nebere, žádaje v tom proti němu za opatření a ochránění.

---

*) Míněn Tomáš Martinides Slánský, o němž viz číslo následující.

Proti tomu: že mu se k tomu dala příčina od Václava Labušky a že jest to pravda, že ta smlouva není rata a confirmata, poněvadž jí jemu vejpisu dáno není, již také sám pan mistr nějakými verši tištěnými protrhl. Co se dotejče pana děkana, k tomu že se zná a že se toho státi nejmělo. V tom však, aby školy klukovskými jmenovati a jinak potupně mluviti jměl, že se nepamatuje a na lidi, kteří tu přítomní byli, se odvolává, žádaje, aby na zprávu povoláni byli. Než, co se dotejče Jana Henyocha a Václava mladšího Labušky, poněvadž ti jsou při straně pana mistra Kolidiusa, že jejich zpráva dostatečna býti nemůže.

Na vystoupení z uvážení panského Jan Henyochus a Václav mladší Labuška povoláni na zprávu.

Jan Henyochus zprávu činil: V ten den, jak ráčíte oznamovati, byl jsem zavolán od pana Václava Štětkovskýho k Vorlovům, kde již Tomáš Slánský a pan Václav Labuška byli, a potom po chvíli sám Tomáš Slánský dával příčinu a tu smlouvu mezi ním a panem Kolidiusem na onen čas učiněnou zdvíhal, mluvě, že není v knihách zapsána, z čehož ho Václav Labuška trestal a napomínal, aby toho tak zanechal, že jemu po tom nic není; on pak na to nic nedbaje, tak scurriliter sobě počínal, že i ti přespolní lidé i páni spoluradní tu přítomní to těžce nesli a jeho pěkně napomínali, ale on čím dál, vždy hůř mluvil a pravil, že zdejší školy jsou klukovny a že mistr je kat, mistr v pivováře a mistr v škole, avšak, že jsou všecko mistři, tak že i ti poctiví pořádkové nad tím se uráželi. A já mu proti tomu řekl, aby toho nemluvil, že já taky svýho syna v škole jmám a nerad bych tomu byl, aby v klukovně [býti] a mezi kluky chodívati jměl, načež však on nic nedbal. Dále i o panu děkanovi mluvil, že při dotčené smlouvě mezi ním a panem mistrem Kolidiusem učiněné seděl, radil a soudil.

Václav mladší Labuška tuto zprávu učinil: Vážil jsem práci ku panu komorníku a měřiči zemskému, abych s ním fůru zjednal a od nich jsem tam zdržán a za stůl posazen byl. Potom tam přišel Tomáš Slánský a přišed ke mně oznamoval, že se strojí k stolu večeře Páně, než že nemůže jmíti příčinou pana mistra školního pokojného svědomí, pročež že by se rád některý den k němu vypravil a s ním promluvil. Proti čemuž jsem řekl, že to může učiniti, že pan mistr jeho rád uhlídá; a aby pan mistr co proti němu jmíti jměl, že o tom nic nevím a na to se neptám. A tu hned Tomáš Slánský dále mluvil, že jest také jedním inspectorem, avšak že do tý klukovský školy nepůjde. Z takových pak řečí, když jsem ho trestal a napomínal, aby toho nemluvil, že mnozí poctiví a dobří lidé přespolní i domácí tu jmají své dítky, jako také i já, a že by jim to nemalý zármutek přineslo, kdyby se toho dověděti jměli, že v klukovně zůstávají a mezi kluky se počítají, na to netoliko nic nedbal, ale davši se do pana mistra školního, o něm velmi potupně mluvil, pravě: »ale znamenitý mistr, mohl bych mu verše korrygovati, nechť mi je jen pošle, snadnoť mu jest, čemu se dosti těžce naučí, říkati, proč mne na disputací nepozve a nedá mi theses, abych proti nim mohl disputovati; zvěděl by dobře, nemusil-li by zadu zůstati. A mistr jest kat, mistr v pivováře, mistr v škole, a všecko jsou mistři«. O panu pak děkanovi mluvil, že při té smlouvě

mezi ním a panem mistrem Kolidiusem na onen čas učiněné pan děkan seděl, radil a soudil. Z takových pak řečí, když jsem ho trestal, ani mně neodpustil, nýbrž pravil: »ale znamenitejs, žes radního pána syn«. Však o tom o všem páni spoluradní, kteří tu při tom byli, vědí a jeho napomínali, však vše nadarmo; nechť VMtem o tom zprávu učiní.

Odloženo do pondělka nejprv příštího pro malý počet pánův a Tomášovi napomenutí učiněno, aby skutkem i řečí panu mistru Kolidiusovi pokoj dal a víceji sobě nepřilíval. Připověděl se tak zachovati.

12. Augusti, v pondělí po svatém Vavřinci.

Pan arciděkan předstoupiv před pány s mistrem Melicharem Kolidiusem Solnickým, správcem školy přední Vysoko[ko]stelské, s kollegy a pomocníky jeho, vznášel a připomínal mistr Melichar Kolidius stížnost svou, kterou dne pátečního [9. srpna] v škole u přítomnosti pana archyděkana proti Tomášovi Slánskému v jistých artikulích přede pány učinil. A když jemu, aby opáčil pro větší počet pánův, oznámeno, tak učinil: Kterak od něho Tomáše Slánského nemalé ale veliké skrácení snáší, že proti mně čelí, žákovstvu jiná a jiná příkoří činí; a pominulou neděli, včera tejden prošel, u Vorlův u přítomnosti pánův Pražanův i když pořádkové při svých pořádcích seděli, tak jemu posměch a zlehčování učinil: předně že tý smlouvě místa dáti nemůže, proto že se nedála mezi stranami přítomnými, což na nemalé zlehčení pánův šephmistrův býti a se státi by musilo; druhé: že pana archyděkana zlehčoval a dotejkal těmi slovy, že jest sám soudil a při též smlouvě velel vystupovati třetí: školu klukovnou nazval a taky mne a jiné bydlící v ní za takové položil a tím ty osoby mínil, proto akademie zlehčil mluvením: »mistři, mistr kat, mistr pivovárník a mistr v škole«, a tak jemu útržku i akademii učinil, že v tom žádného rozdílu nejmá. A poněvadž jest jemu, škole, akademii, panu archiděkanovi i pomocníkům jeho velké ublížení učinil, v tom se pánům, nemoha toho posměchu na sobě nechati, k opatření poroučí. Pan archiděkan také se ohlásil, co se dotejkání osoby jeho dotýče, že tomu, aby jakého vystupování, poroučení užívati jměl, při témž pracování jeho vedle pánův, aby takové nedorozumění mezi mistrem školním přítomným a ním Tomášem k uspokojení přivedeno bylo, nápomocen byl, odpírá a takového nářku na sobě nechati nemoha také se opatrovati v tom chce. Jest za tím to stíženo Tomášovi Slánskému, že to i sousedé zdejší stěžují a těžce nesou, že se lehkost a potupa jak školám, tak i jejich dítkám činí. Tu mistr Georgius Richnovinus, collega Vysoko[ko]stelský, zprávu učinil, že jest se k tomu v domu u Jindřicha Třísky přiznával, že jest tak, že se k tomu znám, však jest pravda, aby tam kluci chodili, a na jiném místě, jednou i po druhý. Mistr Melichar Kolidius oznámil, když mu povídal mistr Rychnovinus, že na něj opřáhal, tu že jest mu řekl: »byste mu baňku dali«, ale že jest nic nenavozoval jeho, aby co tak činil. Při tom pan archidékan žádal v té věci opatřen býti, poněvadž takového nářku na sobě nechati nemůže; že jest nic toho před sebe nevzal, aby měl co jiného před sebe bráti, jediné aby taková nedorozumění a ublížení, v čemž pan mistr školní dosti spravedlnosti proti němu jměl, k upokojení

přivedeno bylo. Nicméně pan mistr Melichar Kolidius také spolu s svejmi collegy, pomocníky, jako páni oudové akademie Pražské, ode pánův na jich dobrém jménu, tituli a povolání a takovému těžkému ublížení náležitě právního a dostatečného opatření žádá a očekávati bude.

Proti tomu Tomáš Slánský se ohlásil, že jest on v té smlouvě stál, ale že toho protrhováno bylo, že za ním žákovstvo hvízdalo, jemu na salutací neděkovalo, a Václav Labuška jemu dost příčin dával a jeho štípal, že se na examen a na disputací postaviti nesmím a že se ho bojím. Jestli jsem jemu jakou odpověď z horlivosti dal, nechť tam kluci chodí, jináče jsem neřekl; mistra školního ani officialů jsem nehaněl, nýbrž jiných, [kdykoli jsem] jim v čem se dobrým propůjčiti mohl, to činivše, aby je fedrovali, poňoukal; a jestli že jsou k čemu jemu příčinu dali, nechť; toho na místě nechává. On snad z náruživosti o mý zdraví by smejšlel, když sami kumštů užívaji, proč jich sami nepřijímají.

Čteny zprávy.

Proti tomu oznámil: že ti kteří je dávali, sami více mohli vopilí býti, nežli von. On že mistra školního i officialy za dobrý, poctivý lidí jmá a toho o nich nikdy nic nemluvil, jsouc sám akademie oud. A pana archiděkana jsem víceji nedotejkal, v tom se nepamatuje, jeho vždycky v uctivosti měl a jmá, nebo sem to sám poznal, že k mému dobrými skrze pana archiděkana prostředkováno bylo.

Zatím také pan mistr Jan Benicius Táborský i na místě mistra Petra Kapona ohlášení učinil, poněvadž jest on Tomáš Slánský osoby pana archiděkana neušetřil, ano i pana mistra školního, což se taky na officialy a pomocníky jeho táhne, a do toho také z strany zlehčování titule i jiné přimísil, kteříž toho poctivého titule mistrství k tomu legitime povoláni byvše, dostali a tomu se rozuměti nemůže a toho se nevykládá, samého-li pana mistra Melichara Kolidia tím mínil, a poněvadž jsou oni k témuž tituli řádně přišli a toho hodnověrné testimonium na patentu jmají, však rozdílným časem, a jeden každý povinnen jest svého dobrého jména i titule, tak také osoby své, aby na ní ouhony neuvedl, hájiti, protož podle toho proti těm takovým důtklivým a jízlivým řečem jeho Tomáše Slánského, že jest titul ten mistrovský k těm, [kteří] od světa zavrženi jsou, přirovnávati [směl], za spravedlivé opatření žádají.

Mezi dvojíctihodným knězem Václavem Stefanem Teplickým, archyděkanem na Horách Kutnách, mistrem Melicharem Kolidiusem Solnickým, správcem přední školy Vysoko[ko]stelské, i na místě mistra Jiříka Rychnovského a jiných officialův a pomocníkův jeho s jedné a Tomášem Slánským z strany druhé vypovědíno z uvážení pánův skrze pana Tobiaše Třísku Táborského, primatora: Jakož jsou předně dvojíctihodný kněz Václav Stefan Teplický, archyděkan zde na Horách Kutnách, stížnost svou proti Tomášovi Slánskému, že by jemu některými důtklivými řečmi v nepřítomnosti jeho v neděli po památce sv. Petra v okovách, to jest desátou po sv. Trojici 4. Augusti leta tohoto přítomného 1613 v domě hostinském u Vorlů řečeném, kdež týhož dne někteří poctiví lidé z měst Pražských přítomni byli a někteří také řemeslníci při svých pořádcích v též hospodě své seděli, na ublížení a nářek cti

jeho vztaženými, připomínáním a zdvíháním smlouvy a na onen čas vzešlého nedorozumění mezi mistrem Melicharem Kolidiusem Solnickým, správcem přední školy Vysoko[ko]stelské zde na Horách Kutnách, a ním Tomášem Slánským ode pánův obviněného zdvížení těmi slovy od něho Tomáše Slánského, že by on pan archyděkan tehdáž a toho času při též smlouvě seděl, radil, svědčil i soudil mluvenými, těžce a nesnesitedlně toho jemu přičítáním na jeho dobré cti ublíženo bylo, podle toho také obzvláštně poctivý a učený mistr Melichar Kolidius Solnický i na místě a k ruce mistra Jiříka Rychnovského, conrectora, a jiných officialův a spolupracovníkův svých, též proti němu Tomášovi Slánskému to sobě vysoce přede pány, jakožto předními inspectory škol zdejších, stíživši, že od něho Tomáše Slánského veliká potupa škole přední Vysoko[ko]stelské, kteráž od něho klukovská nazvána, též collegům jeho, tudíž také mládeži zdejší i přespolní učiněna a to ne tak na stavení, jako na lehkost v ní bydlících vztaženo, nicméně i tituli jeho mistrovskému, kterýž on Tomáš k těm, kteříž od světa a poctivosti zavrženi jsou, přirovnával, mluvíc: mistr kat, mistr sládek, mistr v škole, že v tom rozdílu nejmá, což také nemohlo než na potupu a lehkost jeho i jiných sloužiti, an jemu správa školní od vrchnosti obce zdejší i mládež od poctivých rodičův jich poručena a on také sám z rodičův poctivých řádně pošlý a dobrého a šlechetného v povinnosti své chování a obcování jsa, při vyučování mládeže pobožnosti, mravům a dobrým ctnostem při literním umění nic scestného nikdy před sebe nebral a až posavad nebere, a tak se v tom proti němu i na místě a k ruce kollegův svých k ochraně, kdež náleží, utíkati musí, čehož také doslejchaje poctivý mistr Jan Benicius Táborský, spoluradní a přední písař i na místě mistra Petra Kapona Netovického, též písaře radního, poněvadž by se to také na nemalé ublížení na tituli jim rozdílným časem, řádnou k tomu vocaci majícím v slavné akademii Pražské daným a toho hodnověrnými testimonii a patenty učiněném potvrzení vztahovalo, k tomu ohlášení učinivši, tolikéž podle nadepsaných osob stěžujících proti němu Tomášovi Slánskému pokládali a přednášeli, v tom proti němu od osob svých slušného a náležitého opatření žádali, proti čemuž on, Tomáš Slánský, nepamětí svou a [v] podnapilém času byvší se zastíral a vymlouval, pokládaje sobě k tomu některé, kterýchž však neokázal, příčiny dané, však při tom to vyhrazujíc, že jest pana archyděkana v ničemž, v čemž by mu tak vědomé bylo, nedotejkal, jeho vždycky, jakožto pana otce duchovního v uctivosti jměl a jmá, a co se též smlouvy dotýče, při té že jest jemu prostředkováním k dobrému byl, to při sobě poznává, mistra také školního Melichara Kolidia, collegův jeho i titul ten akademický, jako i školy netupil a nehaněl, nebo kdyby co toho se od něho stalo, to by proti němu samému, jakožto také oudu též akademie Pražské, čeliti a na něj se vztahovati musilo, kterýmžto omluvám jeho, jakožto ne[do]statečným a vzláště dotýkání předešlé smlouvy a zdvížení, že by zapsáno nebylo, kteréhož by se však byl v kancelláři doptal i nyní doptati moci bude, páni místa zouplna dáti nemohouce a to, což tak tu z pouhé náruživosti své před sebe vzal a nejedním spůsobem na zlehčování osoby duchovní i jiných a titulův jich, literního umění a škol se dopustil

v svém bedlivém uvážení měvše, to vše, což takkoli od něho Tomáše Slánského mluveno bylo, jako nářky i slova hanlivá i cožkoliv mezi tím zašlo a k tomu přistoupilo, z podstaty ubrmanské zdvíhají, moří, kazí a v nic obracejí, tak že předně panu archyděkanovi předně na jeho ouřadu svatého kněžství i dobré cti, dědicům ani budoucím jeho, též jmenovaným mistru Melicharovi Kolidiusovi a mistru Jiříkovi Rychnovskému spolu s dotčenými collegy jeho, škole ani mládeži, ani také osobám podle stížnosti jejich tuto připomenuté, ovšem pak slavné akademii Pražské a všem oudům jejím na žádnou urážku a újmu cti a titulův jednoho každého z nich, nejsou, nebudou a býti nejmají, nyní i na časy budoucí. Že jest pak on, Tomáš Slánský, opět tuto nově mimo předešlé mnohem větší a těžší pánům zaneprázdnění učinivši, předního správce církevního neušetřením úřadu jeho duchovního, skormoucení a znepokojení příčinou byl a toho se proti předešlému sobě učiněnému napomenutí, maje sám z toho jiné, aby toho aneb co podobného nečinili, vyvozovati, dopustil a tak rozkaz panský zlehčil, páni jej v svou kázeň a trestání bráti a jemu, aby se u vězení rathouzním postavil a z něho bez povolení panského nescházel, poroučeti ráčí. Pokudžby pak dále mimo a přes toto trestání co jinšího před sebe bráti [měl] a své drzosti nepřestal z příčin daných, páni neušetřujíce sousedství na ty prostředky, kterými by takové zjitřování a nepokoje přetrhnouti a vykořeniti mohli, pomysliti a těch užívati, nepominouti ráčí. Podle čehož sobě usmysliti a všelikterak k tomu, aby sobě k něčemu odpornějšímu nepomohl, se vynasnažiti povinen bude. Actum v pondělí po sv. Vavřinci 12. Augusti leta Páně 1613. Praetore Andrea Michaelide.

CLI.

1613, 9. října, (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius Solnický, vrchní správce škol Kutnohorských, zve radu na zkoušku žákovstva.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 446.)

Službu ɔc. V známost VMtem uvozuji, že pan M. Václav Textorius Curius, školy Svatobarborské správce, těchto dnův tak do veliké a těžké nemoci upadl, že i od svého povolání přestati a jinam z školy dáti se odnésti musil. Poněvadž pak žákovstvo zůstávající nemaje nad sebou přítomného správce opuštěno zůstává, obávati se, aby témuž žákovstvu tudy k zahálce a potomně i k svévolnosti příčina dána nebyla; pročež žádám, že JMti páni bez odkladu z prostředku pánův inspectorův některé do týž školy k spatření práce téhož žákovstva vyslati ráčí. Nejsem od toho, pokud mi tolikéž Pán Bůh zdraví dalšího popříti ráčí, abych pana mistra nemocného v práci neměl zastati, jen ať vůle a snešení pánův inspectorův přistoupí. Dáleji umínil jsem podle obyčeje a zvyklosti při tomto nejprve příštím svatém Havlu počet svého cvičení, které spolu s mejmi pány kollegy při mládeži domácí i přespolní vedu, vydati. Pročež uctivě a se vší šetrností JMtí p. šephmistrů žádám, že v outerý na den sv. panny Hedviky leta tohoto přítomného v větším počtu s jinšími pány inspectory tím časněji po kázání slova božího do předního

auditorium najíti se dáti ráčí. Theses k disputaci téhož dne chci ukázati a, budou-li přijaté, pánům inspectorům časně do rukou dáti. Měl bych na místě žákovstva vida, an nedostatek veliký v chlebě trpí, i o nějakou schránku, v které by ti, jenž by od Pána Boha obzvláštně při této morové ráně navštíveni byli, opatření jakéž takéž měli, ano i jiné k školám přináležející VMtem psáti, ale v tu důvěrnost přicházím, že o ně deliberovati a potomně po odbytí examen a disputací laskavě odpověď dáti ráčíte. Nebudu-li v své odpovědi oslyšán, tehdy podle své povinnosti všemi možnejmi službami odsluhovati se připovídám. S tím VMtem i sám sebe v moc a ochranu boží poručena činím. Datum na Horách Kutnách v škole sv. Jakuba 9. Octobris leta 1613.

VMtem v službách volný

Melichar Colidius,
správce školní.

Na rubu: JMC panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a spolu pánům radním, pánům inspectorům škol na Horách Kutnách, pánům mně laskavě příznivým JMtem.

Stranou regest: 1613. P. M. Colidius, správce školy Vysoko[ko]stelské, aby na examen páni přišli.

CLII.

1613, 12. listopadu (v Kutné Hoře.)

M. Melichar Colidius Solnický, přední správce škol Kutnohorských, prosí radu, aby žáci pokrmem a nápojem lépe byli opatřeni, a aby byli napomenuti kněží, kteří v Hoře domy mají, by dávky ke školám správně odvozovali.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 415.)

Službu svou ɔc. Že Pán Bůh až posavad VMti v dobrém a výborném zdraví obzvláštně pak v této nebezpečné a zhusta na mnohých místech proskakující morové ráně chovati ráčil, z toho jeho božské milosti za časté jak sám, tak také i s jednou a druhou školou díky a chválu vzdávám a aby i budoucně VMti spolu s církví, školami a slavnou obcí škol Hor Kuten opatrovati a obhajovati ráčil, za to se tolikéž i sám i s svými mně na ten čas svěřenými a k mé správě a cvičení náležejícími modlím. Ačkolivěk pak jednou i po druhé JMtem pánům žádostivé jsem psaní učinil a v něm prosebně za obojí žákovstvo přímluvu činil, aby nad předešlé a nynější poněkud lepšího opatření při stravě, obzvláštně při chlebě a nápoji, který by byl třebas z ňákého dosti řídkého piva, užiti mohlo, ale abych se snad svou žádostí a přímluvou nezdál nětco nového mimo obyčej žádati, soudil jsem za slušnou a náležitou věc býti, abych JMtí pánů šephmistrů žádal, aby ony pány faráře přespolní, kteří zde na Horách Kutnách své domy a příbytky mají, buď obeslali, buď jim psaní učinili, aby příkladem jinších pánův sousedův místo obědův postních ňákou částku obilí k jedné každé škole v jistý a určitý čas dávali a takové obilí aby se od týchž pánův farářův aneb od nich na místě vyslaných

tu, kdež by páni ráčili poručiti, skládalo. Jest mi od VMtí páni šephmistři v plné radě přípověď učiněna, poněvadž jest [žádost] slušná a náležitá, že má býti v brzkém čase skutečně naplněna a za to mám, že by již k svému naplnění skutečnému dávno přišla, kdyby toliko JMti páni každodenními pracemi obecními i domácími zaneprázdněni býti neráčili. Že pak o církev, o školy má bejti přední a obzvláštní péče a opravdová starost, pročež opěty svou předešlou žádost za též žákovstvo na Horách Kutnách v škole VMtí zůstávající tímto psaním obnovuji a VMtí se vší náležitou uctivostí a šetrností žádám, že při nejprvnější příležitosti tohoto svatomartinského jarmarku ňáký způsob a cestu najíti ráčíte, aby ti páni farářové přespolní své obydlí a příbytky zde na Horách Kutnách mající buď ňákou peněžitou summu, (za kterouž by se chléb kupovati a k školám od toho, kdo by k tomu vůli od VMtí nařízen byl, vydávati mohl), buď obilí ňákou částku v jistém místě skládali. A poněvadž jedna i druhá škola v chlebě téměř od tří nedělí příčinou toho Jana Hasmana, předešlého pekaře, veliký nedostatek trpí, (tak že od JMC pana rychtáře na chléb žákovstvu peníze posílané), obzvláštně pak v tuto boží morovou ránu mimo obyčej předešlý málo expedentů těch, kteří pomoc na máslo, na chléb každého týhodne činívali, nyní pak domů pro lepší opatření pobráni jsou, pročež VMtí služebně žádám, abyšte pro tu náchylnost, kterou k svobodnému umění liternímu máte, při pánich ouřednících špitálských nařídíti ráčili, aby oni novému pekaři poručili asi na každý den k přední škole po 10 a druhé asi po 6 společně buď rozdílně, tak aby každého dne ňákou částku chleba míti mohli, vydávati. A poněvadž jiná některá královská města na celý tejden ne jistou ňákou váhu chleba, ale co by jich žákovstvu při obědě a večeři stačiti mohlo, dávají, ano i častými obědy k tomu i nápojem krom času postního na ně vzpomínají, důvěřím se tolikéž, že jedné i druhé školy žákovstvo v pobožnosti a kázni náležité, poslušné a prospěšné zůstávající jak chleby hojnějšími, tak i aspoň tím řídkým pivem časně opatřeno bude. Jest-li v své přímluvě oslyšán nebudu, tehdy jak sobě sám té lásky od VMtí žákovstvu mému prokázané velice vážiti, tak i je napomínati [chci], aby na dobrodiní přijaté pamatovalo a budoucně VMtem všemi možnejmi službami se odměňovalo. Odpovědi časné a skutečné žádám. S tím VMti v ruce a ochranu boží poručena činím. Datum na Horách Kutnách v škole přední sv. Jakuba 12. Novembris 1613.

VMtem v službách volný

Melichar Colidius,
správce školní.

Na rubu: JMC panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě, pánům inspectorům škol na Horách Kutnách, pánům mně laskavě příznivým JMtem.

Stranou regest: 1613. P. M. Melichar Kolydyus o lepší opatření škol v chlebě a nápoji a o kněží, kteří zde své domy jmají.

CLIII.

1613, 17. prosince (v Kutné Hoře).

Kutnohorští píší kněžím, kteří v Hoře domy drží, aby dávky ke školám správně odváděli.

(Kopiář z let 1601—1613, f. 757.)

Dvojíctihodnému knězi Jiříkovi Chiliadesovi, děkanovi a správci církevnímu v městě Polný, panu příteli a sousedu, o beneficia k školám zdejším.

Vznášejí na nás správcové škol našich Vysoko[ko]stelské jinak při kostele svatého Jakuba a svaté Panny Barbory zde na Horách Kutnách, kterak sobě žákovstvo jejich za častý stěžují, že jim jak z jiných obyčejných tak obzvláštně výročních co se koled vánočních a obědův postních dotýče beneficií v obci této nemalé uchází tím spůsobem, že v kterých domích sami hospodáři bytem nejsou, jako jsou domy stavu vyššího, též lidí duchovních, nájemníci a domovníci jejich toho na místě jejich dle sousedství zastávati zanedbávají, oni tou příčinou velmi těžce proti předešlým letům při týchž školách se sustentovati mohou. Pročež dotčení správcové školní nás v tom za opatření na místě téhož žákovstva svého žádají. I poněvadž Vám, jako i jinejm pánům správcům duchovním, kteří tak sobě zakoupení zde mezi námi učinili, na ten spůsob a s tou vejminkou zápisu na duom Váš, že všelijaké povinnosti z téhož domu k obci, záduší, školám a horám jakožto onera civilia podle jinejch spoluhorníkův a sousedův našich podnikati a zastávati povinni býti jmáte, dovoleno jest, protož tu takovou obligatí Vám ku paměti přivozujíce, nepochybujeme, že při nájemníku domu Vašeho to, aby předoznámené jedno i druhé beneficium k obojí škole zdejší tak jako i jiné povinnosti městské a horní z téhož domu Vašeho vycházela a se bez odpornosti vykonávala, nařídíte a opatříte. Čehož, nestalo-li by se, ač nesmejšlíme, znáti můžete, že bychom na to z povinnosti nastoupiti, kterak by to, aby z domu toho ty i jiné povinnosti bez zadržování vycházeti mohly, musili. S tím milost buoží s námi býti rač. Datum na Horách Kutnách v outerej den památný Moudrosti Buoží léta 1613.

In eadem forma jinejm kněžím o touž věc psáti mutatis tantum titulis.

Knězi Jakubovi Novenario Vysokomejtskýmu, na ten čas správci církevnímu v . . . *) Věžným.

Knězi Jiříkovi Vorlovi Nymburskýmu, na ten čas faráři a správci církevnímu v městečku Chejnově.

Knězi Janovi Kotčovskýmu, faráři a správci církevnímu ve vsi Konárovicích.

Knězi Řehořovi Čechtickýmu, na ten čas faráři a správci ve vsi Vespekovech.

Knězi Jiříkovi Nymburskýmu, na ten čas faráři ve vsi Dobrovítově.

Knězi Václavovi Cardusovi Třebickýmu, faráři ve vsi Žlunici.

---

*) Místo nečitelné.

Knězi Jiříkovi Dykastovi Miřkovskýmu, faráři a správci církevnímu při kostele svatého Štěpána Velikého v Novém Městě Pražském.*)

Post scripta. Poněvadž posel tento naschvále k Vám s tímto psaním se vysílá, žádáme, že jemu od chůze, co náleží, zaplaceno bude.

Knězi Havlovi Phaetonti, faráři při kostele svatého Jiljí v Starém městě Pražském, tak jako k Jiříkovi Dykastovi.

CLIV.

1613, 20. prosince (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti píší Českobrodským, že nařídili správcům školním, aby žáků do Brodu na koledu nepouštěli.

(Kopiář z let 1601—1613, f. 758.)

Odpověď do Brodu Českýho o koledu žákovskou.

Jest nám jistě s podivením, že se opět roku tohoto to tak skrovné, kteréž obyčejně koledou jmenujeme, dobrodiní žákovstvu škol našich, v kterýchž také i z města VO rodilí mnozí se nacházejí, v obci VO, kteréhož snad nikdá prve nepožívali a ještě užiti žádostivi, jakž jsme tomu z zprávy mistrův a správcův našich školních vyrozuměli, nejsou, zapovídá a zastavuje, a tudy jakési nesousedství k nám pronáší. Avšak jak jest koliv, my nicméně vedle připsání VO tak jsme učiniti a takové zápovědi dotčeným správcům našim školním oznámiti dáti, aby tím žákovstvo své zpravili, nepominuli. S tím ochrana buoží s námi se všemi. Datum na Horách Kutnách v pátek po památce Moudrosti Buoží leta 1613.

CLV.

1613, 21. prosince (v Žlunicích).

Kněz Václav Kardus, správce církevní v Žlunicích, Kutnohorským oznamuje, že učinil opatření, aby z domu jeho dávky ke školám řádně byly odvozovány.

(Orig. v archivě Kutnohorském pod č. 435.)

Slovutné a vzáctné poctivosti pane rychtáři JMC a páni šephmistři, v službě povolné a v žádosti od všemohoucího Pána Boha výborného zdraví a v pracech jak obecních tak i domácích hojného požehnáním božím prospěchu a v tyto nebezpečné časy zvlaštní boží ochrany VMtem jakožto ochráncům svým laskavým ve vší povinné uctivosti se ohlašuji. Psaní VMtí mně odeslané, z jaké by příčiny učiněno bylo a nač se vztahovalo, z přečtení jeho sem porozuměl. Poněvadž správcové škol Vysoko[ko]stelské jinak při kostele sv. Jakuba a svaté Panny Barbory vznášejí na VMti, že sobě žákovstvo týchž škol začasté stěžuje, že jim beneficií nemálo z domů těch, v nichž sami hospodářové bytem nejsou než nájemníci, uchází, zvlášť koleda a obědy postní tak že velmi těžce při týchž školách se sustentovati mohou, ráčíte jakožto

*) Při posledních dvou adressách poznamenáno in margine: »V těchto dvou listech ta poslední periodus může vypuštěna býti«.

ochráncové škol laskaví, s jakou výmínkou a obligací jakož jiným správcům duchovním, kteříž sobě pod ochranou VMtí zakoupení učinili, tak i mně zápisu na dům jest povoleno, ku paměti přivozovati a podle toho napomínati, abych to při nájemníku domu mého opatřil, aby taková beneficia k obojí škole jako i jiné povinnosti městské a horní z téhož domu mého vycházela a se bez odpornosti vykonávala. Kteréžto laskavé napomenutí VMtí přijímaje tak učiniti a při nájemníku domu mého to opatřiti chci, aby jakož jiné věci na místě mém vedle sousedství vykonává, tak i takových dobrodiní žákovstvu náležitých na místě mém nezadržovati, ale je bez odporu odvozovati a činiti hleděl, abyšte ráčili býti jakož v jiných věcech tak i v té se mnou dobře spokojeni. S tím milosrdného Pána Boha řízení a opatrování VMti i sebe poručena činím. Datum v Žlunicích v sobotu den památný sv. Tomáše léta 1613.

VMtem v službách povolný

K. Václav Kardus,

správce církevní ve vsi Žlunicích.

Poslu od chůze jest zaplaceno.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům ochráncům na mne laskavým JMtem k dodání.

K. Václav Cardus.

Stranou regest: 1613. Odpověď k. Václava Cardusa v příčině odvozování z domu povinností k školám.

CLVI.

1614, 25. června (v Kutné Hoře).

M. Melichar Colidius Solnický, přední správce škol Kutnohorských, zve pány z rady na svadební veselí.

(Memorabilia z roku 1614.)

M. Melichar Colidius Solnicenus, přední správce škol zdejších se přátely svými dožádanými, předstoupiv přede pány se panem archydekanem, knězem Cyprianem Pešínem, též JMC. panem hofmistrem Janem Piscisem a panem Janem Šultysem z Felsdorfu, též Janem Agathonem žádost svou přednésti dal, kterak jest sobě z jisté vůle Pána Boha všemohoucího k stavu svatého manželství oblíbil poctivou vdovu paní Katheřinu po dobré paměti panu Václavovi Štětkovským a při pánech přátelích a pánech poručnících jejich to náležitými a chvalitebnými prostředky obdržel a poněvadž vedle smluv svadebních, kteréž k vyhlášení přijíti mají, mezi nimi budoucími manželi takový sňatek svadební dne outerního nejprv příštího [1. července] konán býti jmá, toho při JMC panu rychtáři a pánich v náležité šetrnosti vyhledává a žádá, aby na jmenovaný den páni ku poctivosti téhož sňatku se jemu z prostředku svého za hoste propůjčiti a postaviti ráčili. Na to dána odpověd: V tom křesťanském předsevzetí páni společně budoucím manželům hojného božského požehnání vinšují a žádají a z prostředku svého, kteří tak dále k tomu dožádáni budou, k tomu pojistí. A na dokázání za jeho konanou práci prospěšné vděčnosti na tom jsou se snésti ráčili, aby pro uctění pocti-

vých pánův a přátel jak domácích tak také i přespolních vzáctná pomoc jemu učiněna byla, o čemž při úřadu zpraven bude. Id est vědro uherského vína, tele, skopec, korec pšenice na koláče.

CLVII.

1614, 9. srpna (v Praze).

Zápis, že Jiří Syrus Českobrodský,) konrektor školy sv. Jakuba na Horách Kutnách, za něhož se přimlouvají Českobrodští, nemůže skládati examen, poněvadž přišel pozdě.*

(Oeconomica B 11, na listu 55; otištěno v Dvorského »Pamětech o školách českých« pod č. 732.)

CLVIII.

1614, 1. října (v Kutné Hoře).

M. Václav Textorius Králové-Dvorský oznamuje radě, že do sv. Jiří 1615 při správě školy vytrvá.

(Memorabilia z roku 1614.)

M. Václav Textorius Curius povolán do rady a jemu oznámeno: že by páni rádi tomu z něho vyrozuměli, co před sebou a jaký úmysl jmá, poněvadž se o něm zpráva činí, že jest o manželku dožádané přátely posílal. Oznámil, že ještě toho tak dalece předsevzato není, však nicméně on že se v tom pánům pronáší, že v stav manželský vstoupiti míní, ale aby od práce správy školní dříve sv. Jiří budoucího leta 1615 odstoupiti měl, toho není. I jest mu na to odpověď dána, že jemu páni v jeho předsevzetí křesťanském, jsouce jemu fedrungkem v těch příčinách nakloněni, žádné překážky činiti nebudou; však nicméně jeho v tom napomínají, aby on na správu svou školní pozor dal a toho sobě provztáhl až do jarního času po provodní neděli, tak aby při času sv. Jiří škola mládeží opuštěna nebyla a páni jemu měli zač děkovati.

Tak se o to přičiniti připověděl a za laskavou zámluvu pánům poděkoval.

---

*) Jiří Syrus (Cyrus) Českobrodský, syn kněze Jiřího Syra Hořického, který zemřel dne 2. července 1606, dokonav padesátý rok svého kněžství, jako správce duchovní u sv. Antonína v Hradci Králové, byl v ten čas, kdy otec jeho zemřel, na studiích ve Zhořelci. Mistrem stal se dne 26. března 1615, při čemž disputoval o thesi: »An Nabothus recte negaverit Achabo vineam suam?« (*Jičínský,* Programmata acad. Prag.) Nepobyl pak dlouho při škole, neboť dne 24. listopadu 1615 pojal za manželku Dorotu, vdovu po Bartoloměji Štěrbovi od Pokšichů, dceru Václava France z Liblic, a usadil se v Hoře. Sňatek manželský oslaven sbírkou básní: Epithalamia nuptiis M. Georgii Syri Bohemo-Brodeni scripta. (Pragae 1615), v nichž Campanovo: Carmen in nuptias M. Georgii Syri Bohemo-Brodeni. (*Dlabač,* Lebensbeschr. des Joh. Campanus, str. 59.) Syrus zemřel při konci měsíce srpna 1625. (*Dačický* II. str. 259.)

CLIX.

1614, 24. listopadu (v Kutné Hoře).

Rada Kutnohorská propůjčuje M. Melicharu Colidiovi Solnickému právo měšťanské.

(Memorabilia z roku 1614.)

M. Melichar Kolidius Solnický předstoupiv před pány s přátely svými žádal, aby jemu zde v obci této s Kateřinou, manželkou jeho, pokud mu se Pán Buoh zde na Horách Kutnách osaditi dáti ráčí, živnosti městské ode pánův příno bylo, a kdyžby dále toho při pánich vyhledávati chtěl, co se přijetí do sousedství dotýče, jakž by se v té příčině s manželkou svou na čem snesl, potomně také list zachovací a vejhostní pánům přednésti a předložiti chce.

Zatím nicméně přinešen a předložen pánům list zachovací i vejhostní, načež od pánův odpověď dána skrze pana Václava France z Liblic: Co se žádosti poctivého M. Melichara Colidia dotýče, z přečtení obojího listu a vysvědčení v listu zachovacím páni porozumívají, že on řádně z poctivých rodičů a manželsky splozen i také jiným listem vejhostním svobodou na onen čas od vrchnosti své obdařen jest; protož podle toho a na přímluvu pánův přátel jeho páni k tomu, aby jemu právo městské sloužilo, své k tomu povolení dávají. A poněvadž již podle toho i do sousedství přicházeti a právo městské jmíti bude, příjemného se na něj pánům k odvedení ukládá na místo a konec tři kopy gr. č. Ty připověděl k svátkům nejprv příštím odvésti.

CLX.

1615, 14. března (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti píší M. Janovi Campanovi Vodňanskému, aby jim správce ke škole u sv. Barbory podal.

(Kopiář z let 1612—1620, f. 215.)

Urozenému a vysoce učenému p. mistru Janovi Campanovi Vodňanskému, assessoru konsistoře pod obojí přijímajících a proboštu kolleje Andělské jinak Všech Svatých v Starém městě Pražském.

Ku paměti Vám přivozujeme naši předešlou žádost, kterouž jsme toho, aby k nejprv příští památce svatého Jiří tohoto přítomného 1615 leta jeden z oudův slavné akademie Pražské sem k nám na Hory Kutny do druhé školy při kostele sv. Panny Barbory za správce školního a pomocníka druhého správce přední školy naší Vysoko[ko]stelské promovován byl, žadostivě skrze osoby radní z prostředku našeho v městech Pražských některé obecní naše věci řídící vyhledávali, ano také v té příčině od Vás přátelské zámluvy k obírání osoby pobožné, učené a příkladné, kterýby z uznání Vašeho k tomu se hoditi a pro vzdělání dobrého řádu a kázně při mládeži v tom také předdotčenému správci dotčené přední školy naší u svatého Jakuba prospěšně nápomocný býti mohl, že v tom opatřeni budeme, dosáhli. A poněvadž

již ten čas se přibližuje, nemohouce z povinnosti naší toho Vám připomenutí při této příležitosti pominouti, k Vám jakožto panu příteli našemu starodávnímu jsme té důvěrnosti, že nám té žádosti i zámluvy učiněné skutečně užiti dáti a nám osobu tu, kterážby k takové správě s dobrým vzděláním dosazena býti mohla, oznámiti i o confirmací při JMti p. rectorovi universitatis slavné akademie Pražské se přátelsky přičiniti ráčíte. Toho my se Vám v každých slušných příčinách přátelskou volností vším dobrým odměňovati rádi chceme, za odpověď žádajíce. S tím milost a ochrana boží rač býti s námi. Dán na Horách Kutnách v sobotu po svatém Řehoři 14. Martii leta Páně 1615.

CLXI.

1615, 6. dubna (v Kutné Hoře).

M. Václav Jiří Peristerius, přední správce škol Kutnohorských, zve radu na zkoušku žákovstva.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ꝛc. Oznamuji VMtem, že jsem umínil podle obyčeje a ustanovení od VMtí chvalitebného examen v přední classi mé s mládeží držeti. Ačkoliv pak poněkud mimo čas uložený, však poněvadž blízký jest a brzo po slavnosti a památce vzkříšení Páně nastane a mládež v tom čase obyčejně svá místa mění, jiná se přijímá, někteří také k navštívení rodičů svých odcházejí, vidělo mi se nejpříhodněji býti, abych v tento pátek nejprve příští, to jest 10. Aprilis leta tohoto 1615 tu práci v examinování mých in classe prima discentův vykonal. Pročež žádám VMtí a vzláště pánův inspektorův, že se dne nadepsaného sem do školy přední laskavě uchejliti a tu, jak by mládež mnoho i v pobožnosti i v literním umění prospěla, vyslyšeti dobrotivě ráčíte. Co se jiných klasses dotýče, poněvadž s nimi nic obmeškáno nebude, do příhodnějšího času, tak jakž s VMtmi a pány inspectory zůstanu, odložiti se moci bude. Sem té naděje k VMtem, že tuto mou slušnou žádost oslyšeti neráčíte a s tím se VMtem na všem dobře a šťastně míti vinšuji a VMtem se poručena činím. Datum zde na Horách Kutnách šestého dne Aprilis leta tohoto 1615.

VMtem v službách volný

Václav Jiří Peristerius, *)
správce školy VMtí.

---

*) M. Václav Jiří Peristerius jinak Kolumban, rodák Kutnohorský, syn Václava Holoubka a Bohunky z Vlčí Hory, osiřev před r. 1608 dán od poručníkův Jana Šultyse z Felsdorfu, Václava France z Liblic a Jana Hubaea († před r. 1613) na studie a zapsán o sv. Havla r. 1608 jako student na vysokých školách v Praze. Roku 1609 stal se bakalářem a před rokem 1613 mistrem, neboť toho roku dne 23. ledna vyznává, že poručníci pořádný počet jemu učinili ze spravedlnosti jeho po rodičích a bábě jeho Lidmile Holoubkové a děkuje jim, »že jest od nich náležitě opatrován a ke všemu dobrému z mladosti, obzvláště pak od Jana Šultysa jakožto přítele a švagra veden, i k umění liternímu, též cvičení v jazyku německém oddán a v svých studiích tak promovírován byl, že jednoho i druhého titule v umění filosofském, totiž bakalářského a mistrovského dostal. (Lib. Obligationum anni 1613, f. C 25 a.) Zdá se, že tenkráte již působil při škole ve svém rodišti,

Na rubu: JMC panu rychtáři, slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a pánům spoluradním zde na Horách Kutnách, pánům a přátelům mně laskavě příznivým.

Stranou regest: 1615. Pan M. Georgius Venceslaus Peristerius o examen 1. classis ad fer. 6. 10. Aprilis.

CLXII.

1615, 4. srpna (v Hoře Kutné).

Václav Jiří Peristerius, přední správce škol Kutnohorských, zve radu na disputaci a prosí, aby škola novými officialy byla opatřena, protože nynější v Hoře zůstati nemíní.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ꝛc. Tejna VMtí učiniti nemohu, poněvadž vedle dávního a chvalitebného od VMtí nařízeného spůsobu ten pořádek zde v školách VMtí ne bez malého užitku mládeže a discentův se zachovával, že každého čtvrt leta publica disputatio vyhlašována byla, pročež uznávaje já to v mé povinnosti býti, nikoliv sem nemohl a nemám tak chvalitebného a užitečného ustanovení pominouti. Tak činím a publicam disputationem tento pátek nejprve příští, jenž jest 7. Augusti leta tohoto 1615, držeti jsem umínil. Ačkoliv o přítomnosti vzáctné VMtí nikdy v pochybování nejsem, maje o tom vědomost, že taková exercitia publica jak pro jiné mnohé příčiny tak předně pro dokázání péče a starosti, též veliké lásky a náklonnosti jak docentium tak discentium ustanoviti jste ráčili, však při tom vědomost maje, jak veliké a každodenní obecní i domácí práce míti ráčíte, to při VMtech líbezné vůli zůstavuji, kdybykoli neb kterýkoli den od VMtí determinovaný byl, že se za některou chvilku, (neb nechci dlouho VMtí zdržovati), sem do této přední školy VMtí uprázdniti chtíti ráčíte, k tomu také slušně i já přistoupiti chci a mám. A jakož pak i to VMtí tejno není, že při času sv. Havla neprve příštího

---

ale dokladů na to nemáme. Jisto jest, že v září roku 1614 již byl vrchním správcem škol Kutnohorských. Tenkráte vydal tiskem: *Lapsus Adami* sive admirabilis salutis humanae reparatio per miraculosam domini Jesu Christi deihominis patefactam nativitatem, concepta et pro more atque amore strenae loco bene ominando cum gratulatione consecrata nobilissimis ac clarissimis viris domino *Wenceslao Sixti à Zvirzetina,* SCM apud Cuttnenses iudici, domino *Joanni Schultissio à Felsdorf,* primati Cuttnensium, domino patruo, et clarissimo ac doctissimo viro domino *M. Johanni Benicio,* syndico Cuttnensi, a *M. Venceslao Georgio Peristerio Cutteno,* scholarum patriae rectore. Pragae, typis Matthiae Pardubiceni. 8 listů ve 4° (v bibliotéce Musea kr. č. 49, B. 44 č. 12), při čemž otištěno Campanovo: Carmen ad lectorem. Roku 1616 vzdal se M. Jiří Peristerius správy školní, pojav za manželku Marianu, dceru Jana Payra z Kolína od hvězdy (č. 44) a usadil se v Kolíně, kde náležel k předním měšťanům a stal se konšelem 11. května 1618 a zase 13. ledna 1620 a 30. dubna 1625. M. Kolumban náležel k měšťanům ve víře evangelické nejstálejším, všemu nutkání k víře katolické vyhýbal se dočasným útěkem aneb dobrým úkrytem v městě; teprv na podzim r. 1626 vyznal víru katolickou a 15. května 1628 stal se zase konšelem. Zemřel r. 1643 a ostavil ve vdovství svou druhou choť Kristinu, která se pak vdala za Václava Školského, a když i ten zemřel r. 1663, za Mikuláše Podhorského. *(Vávra,* Kolín II, str. 96, 97, 106, 109, 156, 333).

*

v obojí škole VMtí proměna předních officialův a kollegův mých, tak jakž toho na sobě slovy i skutkem každodenním dáti znáti dávají, státi se má, služebně toho při VMtech žádám, že mně v tom laskavě nápomocni býti račte, aby školy VMtí dobrými, pobožnými a učenými praeceptory zase opatřeny býti mohly. Té naděje a důvěrnosti sem, že jak onu slušnou žádost tak i tuto ponoukající potřebu školy VMtí v paměti své ano i mne v laskavé ochraně poručena míti račíte. S tím milost boží rač s námi zůstávati se všemi. Datum zde na Horách Kutnách 4. Augusti leta Páně 1615.

VMti v službách hotový

Václav Jiří Peristerius,
správce obojí školy VMtí.

Na rubu: JMC. panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti panu šephmistru a spoluradním zde na Horách Kutnách, pánům a patronům mně laskavě příznivým.

Stranou regest: Anno 1615. P. M. Jiří Vácslav Perysterius o disputaci a o officialy, že nemíní zůstati.

CLXIII.

1615, 12. srpna (v Kutné Hoře).

M. Václav Jiří Peristerius, přední správce škol Kutnohorských, žádá radu za svolení, aby se žáky směl provozovati komedii »Melancholicus«.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ɔc. Oznamuji VMtem, že jsem umínil dá Pán Bůh druhého týhodne, tak jak by tomu příhodnost času nejprvnější sloužila, novou komedii publice exhibirovati. I poněvadž to bez známosti aneb povolení VMtí konati nemohu, služebně při VMtech toho vyhledávám, že mně v tom laskavé povolení dáti račíte. Nebude tu nic scestného, nebo to našich let komedie míti chtějí, ačkoliv komedie nic jiného nejsou, nežli spatřování jako v nějakém zrcadle mnohejch případností lidského života, v němž, jak sami víme, mnoho dobrého i slušného, mnohem pak víc tomu protivného se nachází. Však vedle dávního onoho poëty propovědění· »Et prodesse volunt et delectare poëtae«, tuto novou komediji strojiti chceme, kterouž i tento náš poëta vedle téhož propovědění jest složil. Nebo když viděl, že při člověku čtyry komplexiones se nacházejí, vedle nichž potom i lidé spůsoby, mravy a vášně na sebe berou, jednu z nich před sebe vzal a tu v tento spůsob a formu komedyje, kterouž my nyní exhibirovati chceme, jest uvedl, maje sobě toho za důvod jednu hystoryji, kteráž se v Lipště pravdivě stala. A poněvadž dosti široce jest obsažena, já toliko summu nejkratší VMtem té vší akcí přednáším, z nížto, jak nyní porozuměti, tak potomně spatřiti moci račíte. Jsem té k VMtem důvěrnosti, že jak laskavé povolení této mé žádosti dáti, tak potom touž akci přítomností vzáctnou VMti ozdobiti račíte. Datum zde na Horách Kutnách 12. Augusti leta 1615.

Summa commediae, cui nomen Melancholicus.

Melancholicus obitus sibi horam et diem
Ex astrorum positu praenunciauerat
Laboribus hic et lucubrantibus
Assiduis vires male corumpens ingeni,
Nec non quorundam ludibria inique ferens
Cum primis eo die, quo sibi praedixerat
Obitum, perterrefactus aspectu capri,
Levandi furti causa Harpax quem adduxerat,
In hanc melancholiam incidit, ut se mortuum
Constanter credat. Hunc Sophus arte chymica
Vnaque Philerbus, medici, se mortuos
Simulantes itidem mire ex morbo liberant.

V službách VMtí hotový

Václav Jiří Perysteryus,
správce školy obojí zde na Horách Kutnách.

Na rubu: JMC panu rychtáři, slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a spoluradním na Horách Kutnách, pánům a přátelům mně laskavě příznivým.

Stranou regest: P. Mistr Jiří Václav Perysteryus žádá JMtí pánův šephmistrův, aby mu comedii strojiti dopustiti ráčili.

Suscepimus feria 4ª 16. Augusti anno 1615.

CLXIV.

1615, 16. září (v Kutné Hoře).

Kutnoháršti píší M. Jiřímu Lukášovi Záviši Velvarskému, správci školy u sv. Štěpána na Novém městě Pražském, aby přijal u nich místo konrektora školy Vysokokostelské.

(Kopiář z let 1612—1620, f. 251.)

Poctivému a učenému panu mistru Georgio Lucae Zawissio Wellvareno, na ten čas správci školy u svatého Štěpána v Novém městě Pražském o vocati.

Jakož toho při Vás, poctivý a učený pane mistře Georgi Zavischi *) Velvarine, abyšte pro potřebu přední školy naší Vysoko[ko]stelské zde na Horách

---

*) Jiří Lukáš Záviš Velvarský stal se bakalářem dne 23. srpna 1611, při čemž disputoval o thesi: »An is, qui honores assequi et retinere desiderat, opus magnanimitate habeat?« (*Jičínský*, Programmata acad. Prag.); na jaře r. 1613 byl rektorem školy ve Slaném, ale nepobyl tam dlouho. (*Lacina*, Paměti král. města Slaného I, 102.) Přijav místo rektora školy u sv. Štěpána na Novém městě Pražském, odstěhoval se do Prahy, kde povýšen na hodnost mistrovskou dne 17. dubna r. 1614, při čemž pojednal o otázce: »An a natura institututum sit, ut alter regat et dominetur, alter vero ut pareat et serviat?« (Programmata). Kutnohoršti vyžádali si ho za konrektora školy u sv. Jakuba, na kteréžto místo nastoupil o sv. Havle 1615. Ač byl hned na jaře roku následujícího povýšen na hodnost rektora všech škol Kutnohorských, přece při školství dlouho nevytrval, ale stav se knězem o sv. Jiří r. 1617 školu opustil.

Kutnách a nastávající proměnu v též škole k přicházejícímu času svatého Havla se za conrectora poctivému a učenému panu mistru Vácslavovi Jiřímu Peristeriusovi, jemuž obě školy naše k přední správě od nás poručeny jsou, se propůjčili, a tu práci k sobě přijali, prostředkem slušným vyhledáváno, a to také při tom, že netoliko k tomu consens vrchnosti Vaší akademické, poctivého a vysoce učeného p. mistra Mikuláše Troila Hagiochorána, prorectora universitatis academiae Pragensis, přistoupil, ale také obzvláštně Váš k tomu nakloněný úmysl a takové povinnosti k sobě přijetí při Vás s povolností Vaší obdržíno, i na tom aby Vaší succesí dotčená škola naše Vysoko[ko]stelská a disciplina v ní na místo odstupující osoby opatření své jmíti a dosáhnouti mohla, konečně zuostáno jest. Vedle toho tímto psaním naším Vám k oznámenému officium conrectoris v té škole naší Vysoko[ko]stelské tuto pořádnou žádosť přednášíme a k němu legitimam vocationem dáváme, při tom žádajíce, že k oznámenému času svatého Havla prvpříštímu sem k nám do Hory Kutny k vyučování křesťanské mládeže domácí i přespolní pobožnosti a liternímu umění se vypraviti a což by před tím z strany odstoupení Vašeho od správy nynější předjíti jmělo, k tomu s pomocí boží přikročiti a se hotoviti budete. My té náchylnosti a opatření Vás, kteréž pilným synergům v každé nastalé slušné potřebě činíme, k Vám rádi dokazovati budeme. I to také, aby Vaše věci sem při témž čase dovezeny býti mohly, opatřiti dáti chceme. S tím etc. Dán na Horách Kutnách v středu po památce nalezení svatého Kříže 16. Septembris anno 1615.

CLXV.

1616, 20. května (v Kutné Hoře).

Rada Kutnohorská, přijímajíc M. Jiřího Záviše Velvarského za rektora škol svých, prohlašuje některé nové články řádu školního.

(Memorabilia z roku 1616.)

Páni šephmistři a páni radní s JMC. panem rychtářem a pány inspectory o tyto nížepsané artykule se společně snésti ráčili:

I. Aby ordo lectionum, kterej ex communi suffragio senatus et consensu dominorum inspectorum scholarum sepsán jest, stále a neměnitedlně nyní i na časy budoucí zachován byl a nikdá se kromě scitu et consensu senatus neměnil.

II. Jakož mnohý a častý stížnosti od sousedův a obyvatelův zdejších ku pánům přicházejí, že žákovstvo placení od conductu neb pohřbu generalního sobě nadhazují a některý nový prve nikdá nebejvalý platy vymejšlejí, aby na tom vyměření, které se od JMtí pánův šephmistrův a pánův leta 1597 stalo, přestávali, a mimo to ničímž žádného, zvláště z chudších a potřebnějších, neobtěžovali, leč by jim kdo sám co z dobré vuole mimo to nařízené přidati chtěl.

III. Jakož také i v tom se stížnosti nemalé pánův donášejí, že by officiales školní sobě stipendia jak quartalní pro publica, tak i polouletní pro priuata institutione nemírně proti předešlým letům zvejšovali a tudy příčinu

mnohejm potřebnejm rodičům a přátelům k tomu, že dítky své, nemohouce s takový nemírný platy pro potřebnost svou bejti, ze škol vejsadních strhují a je do postranních dávají, aby nemírným šacováním potřebnejch nepřetahovali, ale na tom, jak kdo seč bejti může, přestávali.

IV. Nešpory aby se tak běžně s jakejmsi chvátáním, vzláště ve dni nedělní, jak se to posavad od několika let na veliký pohoršení mnohejch pobožnejch lidí a zlehčování služeb božích v církvi dálo, neodbejvaly, ale s náležitou vážností a devotí chvály a pocty buoží vykonávaly.

V. Když se dne outerního a čtvrtečního modlitba v církvi před letaní říká, že se lid obecní na tom [pozastavuje], že žákovstvo v kůru tak jako jiní v stolicích neklelá, aby i oni příkladem jejich s poklonou se Pánu Bohu modlili a tím spůsobem k větší vroucnosti v modlení probuzovali.

VI. Item kdež se zase některý starý nespůsoby a toulky škodlivý žákovský, který předešle za jistými příčinami složeny jsou a v jiných dobře spravených školách také dokonce vyzdvíženy jsou, jako koledy officialský, minucí malování, montatí a masopustní cantatí noční, obnovují, že se již nakonec zapovídají a toliko montatí času jarního neb letního recreationis gratia propouštějí.

VII. Při pohřbích aby delectus v zpívání in deducendis funeribus pro tempore et occasione se zachovával a netoliko samý žalmy, a to jeden neb dva obyčejnější a známější, zpívány byly.

Senatus consultum de officialibus scholae 1616.

Publicatum publice in conceptione rectoris M. Georgii Zawischii Veluarini f. 6 post Exaudi, 20. Maii anno 1616.

CLXVI.

1616, 14. září (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti píší M. Janu Chocholovi, správci kolleje Litoměřické, aby vrchní správu škol jejich přijal.

(Kopiář z let 1612—1620, f. 330'.)

Poctivému a učenému p. mistru Janovi Chocholiusovi*) Pražskému, správci kolleje v městě Litoměřicích nad Labem, o vokací k správě škol zdejších.

Nemůžeme toho před Vámi tajiti, že poctivý a učený mistr Jiří Lukáš Záwischius Welvarinus, na ten čas správce přední škol našich zde na Horách

*) M. Jan Chochol, rodák Pražský, od sv. Havla 1607 byl předním kollegou školy Chrudimské (*Tomek* v Časop. Mus. 1845, str. 636), roku 1612 stal se 23. března licentiatem a o šest dní později povýšen za mistra svobodných umění, při čemž disputoval o thesi: »An plurimum conferant ad politiam conservandam fortitudo et temperantia?« (*Jičínský,* Programmata acad. Prag.), načež v únoru 1614 stal se správcem školy v Lounech a ke konci července 1615 zvolen za správce kolleje v Litoměřicích. Opustiv službu školní stal se městským písařem v Litoměřicích. Sňatek jeho manželský roku 1619 oslavil Campanus básní: »*Γαμηλία nuptiarum solennitati cl. d. M. Johannis Chocholii NeoPrageni, syndici Lydomericensium sc. sponsi.* Pragae 1619 in 4° (v bibliothéce kláštera Strahovského; srovn. *Dlabač,* Leben des Joh. Campanus, str. 63, § IV, 43).

Kutnách, mimo všecku naději naši dnův těchto k nám se skrze psaní v tom prohlásil, že maje před sebou mnohé příčiny, kteréž jeho k jinšímu spůsobu života vedou, za těmi jest správu dotčených škol našich, ačkoli v krátkosti času, totiž od svatého Havla příštího od sebe nám zase odvésti a odstoupiti umínil. O kterémžto úmyslu jeho, aby jej proměniti jměl, naděje jmíti nemohouce, o Vás pak od mnohých poctivých lidí dobré jméno a chvalitebné, počestné chování slyšíce, jako i [o] mnohém prospěšném při správě školní pracování Vašem zprávu sobě danou jmajíce a o to z povinnosti své pečujíce, kterak by též školy naší žákovstvo jak domácí tak přespolní i mládež v kázni a při dobrém řádu zachováni, správcem a preceptorem předním opatřeni byli, Vám k též správě tuto pořádnou vocatí skrze psaní naše dáváme a k Vám jsme té duověrnosti, že ji k sobě přijíti se nezpečujíce při času svatého Havla nejprv příštího sem k nám do Hory Kutny se vypraviti a k též správě přistoupiti nepominete. Což když se stane, k Vám podle povinností našich lásku, přízeň i k jiným spolupomocníkům Vašim ochrany a fedrungku náležitého dokazovati i k vrchnosti Vaší akademicské o povolení k tomu a na Vás svědčící confirmací dání tím časněji psáti a toho náležitě vyhledávati i od Vás odpovědi po tomto poslu naschválním očekávati budeme. S tím milost a ochrana boží rač býti s námi. Dán na Horách Kutnách v středu den památný Povýšení svatého Kříže 14. Septembris anno 1616.

CLXVII.

1617, 13. ledna (v Kutné Hoře).

Kutnohoršti píší nejmenovanému, aby přední správu škol u nich přijal.

(Kopiář z let 1612—1620, f. 348).

Slovutný a vysoce učený pane, příteli náš milý. Od Pána Boha Vám zdraví i všecko jiné dobré vinšujeme a věrně rádi přejeme a při tom Vás tejna nečiníme, že poctivý a též vysoce učený p. mistr Jiří Lukáš Zavischius, nynější správce škol našich, od správy týchž škol při času svatého Jiří nejprv příštího, poněvadž již ouřad svatého kněžství k sobě přijal, odstoupiti a ku po sluhování církevnímu přistoupiti jmá. My pak, když jsme s pilností o to, abychom na místě jeho jiného správce, muže hodného, opatřiti mohli, pečovali, Vás jsme sobě za správce vrchního týchž škol našich s radou a dobrým zdáním jak předně panuov mistruov professoruov slavné academiae Pražské, tak inspectoruov dotčených škol našich zvolili a oblíbili. A protož vedle toho naschvále k Vám s tímto psaním vysíláme a za to přátelsky žádáme, poněvadž skrze to jednomyslné o osobu Vaší snešení jisté znamení vůle boží se poznává a spůsob regimentu školního zde na Horách Kutnách Vám jakožto tomu, který jste několiko let pořád tu in officio choragi, conrectoris a rectoris zůstával, dobře povědomej, (na čemž mnoho záleží), jest, že tu takovou správu obojí školy zdejší k sobě od vejš oznámeného času svatého Jiří nejprv příštího s považením toho, že to Vám k obzvláštní pochvale a mládeže školní k hojnému prospěchu a vzdělání sloužiti bude, přijíti odporni nebudete. My, jak sme předešle k Vám lásku a přízeň jměli, tak i na budoucí časy, když se

k nám zase bůhdá šťastně dostanete, ji k Vám hojněji prokazovati a Vás se všemi Vašimi, kteříž pod správou Vaší zůstávati budou, náležitě opatrovati chrániti a fedrovati v potřebách Vašich a jejich rádi chceme, a tím se Vám zamlouváme. A s tím se Vám dobře jmíti vinšujeme. Odpovědi brzké a účinlivé s naplněním žádosti naší žádáme. Datum na Horách Kutnách v pátek ochtáb památky sv. Mudrcuov léta 1617.

Šephmistři a radda na Horách Kutnách.

CLXVIII.

1617, 20. září (v Kutné Hoře).

Kutnohorští žádají M. Mikuláše Alberta z Kamenka, prorektora university, aby jim na místě odcházejícího M. Matěje Mráze za správce školy u sv. Barbory potvrdil Martina Havlova ze Žlutic, kollegu školy u sv. Štěpána na Novém městě Pražském.

(Kopiář z let 1612—1620, f. 384'.)

Urozenému a vysoce učenému p. mistru Mikulášovi Albertovi à Kamenek, prorectori universitatis slavné academiae Pražské, o confirmaci conrectora.

Poněvadž poctivý mistr Mathias Mrazius, na ten čas synerga a pomocník předního pana mistra Vysoko[ko]stelského, jemuž obojí školy naší správa poručena jest, vedle ohlášení a v tom pronešení správu školy naší druhé při kostele svaté Panny Barbory zde na Horách Kutnách od přicházejícího času památky svatého Havla odevzdati a od ní úmysl jinam se obrátiti před sebou jmaje odstoupiti umínil, pominouti toho nemůžeme, abychom pro další k oznámenému času slušné a náležité též školy a mládeže přespolní i domácí jako i žákovstva opatření při VMti [za] promoci a za substituci jiného successora a spolupomocníka předřečenému p. mistru Vysoko[ko]stelskému k správě školy u svaté Barbory vyhledávati nejměli. A porozumívajíce tomu, že by poctivý Martinus Galli Žluticenus k té práci a pomoci dobře se hoditi mohl, VMt žádáme, že jej Martinum Galli Žluticenum, na ten čas collegu v škole svatého Štěpána v Novém městě Pražském, k též správě druhé školy naší Svatobarborské ex authoritate et officio VMti k témuž času svatého Havla prvpříštího psaním VMti cofirmovati a tak nás v takové duoležité potřebě laskavě a přátelsky fedrovati ráčíte, čehož my v příčinách slušných Vám se přátelsky odměňovati rádi chceme. A za odpověď žádáme. Dán na Horách Kutnách v středu u vigilii památky svatého Matouše, apoštola a evangelisty Páně, 20. Septembris leta 1617.

CLXIX.

1617, 4. prosince (v Kutné Hoře).

Martin Havlův ze Žlutic, správce školy u sv. Barbory, prosí radu, aby školu lépe chlebem opatřila a žáky z postranních škol do této školy odkázala.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou s vinšováním od Pána Boha všech spasitedlných věcí slovutné a vzáctné počestnosti JMC VMti pane rychtáři, VMti páni šephmistři na Horách

Kutnách, páni mně laskavě přízniví, vzkazuji a VMtí, aby toto mé ohlášení VMtem obtížné nebylo, velice žádám.

Jsouce od VMtí k správě školy Svatobarborské skrze pana Mistra Jana Martinia povolán, doslejchal sem, kterak na mále v týž škole žákovstva pro některé nespůsoby, kteréž VMtem přítomným lépeji nežli mně nepřítomnému povědomy byly, zůstává, nad čímž velmi těžek sem byl a o to všelijak se snažil, abych ho nětco víceji pro práci k které od VMtí povolán jsem, mohl míti, čehož mi se dostalo, že se ho víceji při mně nyní nežli prve zdržuje a dobrodiní od VMtí prokázaná užívá, však vždy při tom v chlebě nedostatek trpí, o nějž tuto VMtem jakožto vrchnosti a patronům k sobě náklonným se utíkám a VMtí žádám, aby zase ten chléb, který předešle na školu tuto vycházel, se vydával, aby ono maje vyživení hotovější k učení bylo, nebo jako přeplněný nespůsobný jest k dílu, tak i lačný; a vůbec se říká: »nesytý nepotáhne«, ano i bedlivější VMtem se odsluhování. Při tom také poníženě VMtí prosím, poněvadž ne k zahálce, ale k práci mne i spolupomocníky mé ráčili ste do této školy povolati, abyste nad ní ochrannou ruku držeti, školy postranní, v nichž dobrých a slavných rodičův dítky jen se kazí, přetrhovati, je do této, která proto od slavné a svaté paměti VMtí předkův vyzdvížena jest, aby v ní mládež vzdělána býti mohla, odsílati pro obecné dobré poručiti ráčili. My k tomu bedlivě se přičiniti chceme, aby jak VMtí tak rodičův týchž dítek, které nám svěřeny budou, očekávání marné nebylo. V čemž že oslyšán nebudu, VMtem se důvěřuji a VMti v ochranu boží poroučím. Dán v škole u svaté Panny Barbory na Horách Kutnách 4. Decembris leta Kristova 1617.

VMtem v službách volný

Martin Havla Žlutický,
správce na ten čas týž školy.

Na rubu: Slovutné a vzáctné počestnosti JMtem pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, panům patronům mně laskavě příznivým k dodání.

Stranou regest: P. bakalář Barborský o chleby a postranní školy.

CLXX.

1618, 25. října (v Kutné Hoře).

Konsistoř Kutnohorská dává knězi Tobiášovi Cichoraeovi z Hradce Králové, který do roku 1615 byl officialem při škole Svatojakubské, vysvědčení o dobrém chování a sňatku manželském.

(Z archivu města Poličky, otisknuto v Časopise Musea 1847, 1, str. 424.)

My arciděkan a a jiní k Horské konsistoři přináležející a na Horách Kutnách služebníci slova božího a assesorové všechněm i jednomu každému jakéhokoliv řádu a stavu, před nimiž by tento list čten aneb čtoucí slyšán byl, v Kristu Pánu pozdravení vzkazujíce, v známost uvádíme, že jest poctivý, pobožný a učený muž Tobiáš Cichoraeus Kralohradecký, ukazatel toho našeho osobě jeho svědectví, když v přední škole naší, jenž jest u sv. Jakuba, seznána jest jeho pobožnost, při cvičení mládeže pilnost, také

i v tom, že by v církvi, přijma svaté posluhování podle řeči apoštola (1. Tim. 3, 10) práci vésti a ten řád kněžský přijíti chtěl, se prohlásil, tak však aby o té věci soudu, kterýmž by patřilo, zanechal, jehož šlechetnou vůli poznavše, do Prahy jsme jej odeslali, aby podle soudu a moci církve Páně řádem apoštolským skrze pobožné modlitby a svaté rukou vzkládání svěcen byl v úřad kazatelský. Kdežto on když v učení božím zkoušený a examinovaný k úřadu kazatelskému pořádně potvrzen jest, jakž o tom pana administratora a pánův assessorův list věřící dosvědčuje, když pak takž k tomu úřadu potvrzen jest Pánu Bohu a církvi jeho prvotiny svých prací pobožným řádem obětoval v kostele sv. Jakuba 8. máje léta 1615. Potom u dvojí poctivosti hodného muže kněze Vácslava Štefana Teplického, arciděkana, pobožně uče a šlechetně živ jsa, půl třetího léta*) v kaplanství ztrávil. Odtud potomně počestně do Rozhovic povolán jsa, pobožnou, stydlivou, na poctivosti vždycky dobře zachovalou panenku, dobré paměti pana Vácslava Štětkovského, spoluradního na Horách Kutnách, dcerku Zuzanu za manželku pojal, a s ní sňatek svadební s vyhlášením požehnání Páně skrze dvojí poctivosti pana arciděkana konal v přítomnosti obojího pohlaví poctivých osob: urozeného pána Jana Voldřicha Klusáka z Kostelce; dvojí poctivosti hodného kněze Cypriana Pešiny Žateckého, faráře Náměstkého, slovutného pana Vácslava Sixta, JMC. pana rychtáře, slovutného pana Jiříka Ledera, kupce a jiných, item poctivých matron paní Doroty, manželky pana arciděkana; Anny, kněze Cypriana Pešiny; Marty, pana Jiříka Ledera manželky a tety nevěsty, a jiných leta Páně 1618 23. Octobris. Pročež tomuto knězi Tobiášovi Cichoraeovi pro důvěrnost všeho toho, což oznámeno, toto naše svědectví vydali jsme. Aby pak takové svědectví s větší důvěrností přijato býti mohlo, pečeť konsistoře naší k němu přivěsiti jsme dali. Datum u Hory Kutné léta Páně 1618 25. Octobris.

CLXXI.

1619, 25. února (v Praze).

Universita dosazuje M. Samuele Alektoria Batelovského, správce školního v Chrudimi, za vrchního správce škol Kutnohorských, Jana Grynwalda Mělnického, správce školy ve Vodňanech, za konrektora školy Vysokokostelské a Cypriana Kozla z Peclínovce za správce školy u sv. Barbory.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou vzkazujem slovutné a vzáctné poctivosti páni a přátelé nám vzláště milí. Téhož zdraví i jiné všecko nejlepší přejem VMtem upřímně rádi.

Kdež toho skrze schvální VMtí psaní, jehož datum na Horách Kutnách v pátek den Stolování svatého Petra, Februarii 22. leta přítomného k úřadu prorektorskému učiněné, aby poctivý a učený mistr Samuel Alectorius**)

---

*) V srpnu 1616 pod básní latinskou, jím složenou, podepsal se Cichoraeus »*symmista Guttnae*«. (V bibliotéce Musea kr. Č. 49, C 15, č. 52.)

**) M. Samuele Alektorya Batelovského jako správce školy Chrudimské uvádí *A. Rybička* v Čas. Musea 1849, I, 98. V Kutné Hoře ostal až do zrušení školy evangelické.

Battelovinus, nynější správce školní v městě Chrudimi, za vrchního správce škol VMtí, a za conrectora jeho Joannes Grynwaldus Mielnicenus, na ten čas správce školní města Vodňan, jakož i za directora školy VMtí druhé, jenž slove u svaté Panny Barbory, Cyprianus Kozelius Neo-Pragenus,*) philosophiae candidatus, k nastávajícímu času sv. Jiří promovirován, dosazen a confirmován byl, vzáctně vyhledávati ráčíte, i mnoho sobě žádosti VMtí vzáctné, jakož i snažné péče, kterouž o vzdělání v pravé pobožnosti a umění literním mládeže školní domácí i přespolní jmíti ráčíte, vážíce, tak činíme a dotčeného poctivého i učeného mistra Samuelem Alectorium Battelovinum za vrchního správce škol VMtí a za conrectora jeho Joannem Grynwaldum Mielniczenum, za direktora školy druhé, jenž slove u svaté Panny Barbory, Cyprianum Kozelium de Peczlinovecz od času sv. Jiří prvpříštího z moci úřadu prorektorského tímto listem dosazujem a confirmujem, jsouc k VMti té celé důvěrnosti, že, když oni při mládeži povolání svá s pilností, (o čemž nepochybujem), vykonávati budou, je sobě poručené jmíti a všelijakým fedruňkem jim i mládeži školní, (což se až posavad náležitě dálo), nápomocni býti ráčíte. S tím milost a ochrana boží s námi se všemi býti rač. Datum v kolleji císaře Karla Čtvrtého jinak Veliké v Starém městě Pražském v pondělí po památce svatého Matěje, apoštola Páně, Februarii 25, leta 1619.

Prorector a radda učení Pražského.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům nám vzláště milým a laskavě příznivým.

Stranou regest: 1619. P. prorektor a radda učení Pražského M. Samuelem Alectorium, Johannem Krynvaldum Melnicenum, Cyprianum Kozelium à Peczlinovecz za správce školní confirmují.

CLXXII.

1619, 10. října (v Kutné Hoře).

M. Samuel Alektorius Batelovský, přední správce škol Kutnohorských, zve pány z rady na zkoušku žáků a disputaci officialův a prosí, aby škola dřívím byla opatřena.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Služby své povolné s vinšováním všech dobrých věcí na modlitbách VMtem vinšuje a žádá.

Poněvadž slovutné a mnoho vzáctné poctivosti VMt páni šephmistři čas sv. Havla, v kterémžto podle pobožného a chvalitebného obyčeje školy VMtí navštěvovati a o prospěchu mládeže v literním umění vyzvídati ráčíte, nastává, že dá Pán Bůh budoucího tohoto týhodne jak k examen tak k dispu-

*) Cyprianovi Kozlovi z Peclínovce, rodáku Pražskému, v Kutné Hoře povětří nesloužilo, proto přál si místo proměniti. Slánští dne 6. března 1620 žádali, aby k nim podán byl. Když jim to odepřeno, žádali 10. dubna 1620 Jana Kutnaura Rovenusa, kollegu u sv. Jiljí v Praze, o něhož stáli také Kutnohoršti. (*Dvorský,* Paměti o školách českých str. 447.)

taci den sobě zvoliti a do školy pro dobré odtud vyplývající se uchýliti ráčíte, se vší náležitou šetrností žádám.

I toho tolikéž při VMtech vyhledávám, poněvadž čas zimní nastává, že pro mládež a dítky, an jich prve ne na mnoze pro tu postranní německou školu do školy chodí, na nás dřívím vzpomenouti ráčíte. S tím VMti ochraně boží poručena činím. Datum na Horách Kutnách 10. Octob. leta 1619.

VMtem v službách volný M. Samuel Alektoryus.

Na rubu: Slovutné a mnoho vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům ochráncům a opatrovníkům ke mně laskavě příznivým JMtem.

Stranou regest: 1619. P. M. Samuel Alectorius pány na examen zůve.

CLXXIII.

1619, 14. října (v Kutné Hoře).

M. Samuel Alektorius Batelovský, přední správce škol Kutnohorských, navrhuje radě, aby bakaláře Jana Kutnaura Rovenského za kollegu ke škole Vysokokostelské přijala.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Služby své ꝛc. Jakož slovutné a vzáctné poctivosti VMti páni šephmistři ráčili jste mi navrhnouti, abych na místo collegy svého Sebastianum Vokicium jiného sobě oblíbil a VMtem jeho v známost uvedl, tak tehdy nyní činím, (poněvadž teprva včerejšího dne odpovědi na psaní mé od p. M. Campana jsem dostal), a VMtem Johannem Kuttnaurium Rovenum, artis philosophiae baccalaureum, maje ho sobě od pana M. Campana poručeného, jmenuji a commendiruji. Kteroužto věc že dáleji fedrovati a promovirovati ráčíte, uctivě žádám. Odpovědi laskavé na žádost mou z strany examen s vykonáním (!) očekávám. S tím VMti boží ochraně poručena činím. Datum na Horách Kutnách z školy Vysokokostelské 14. Octobris anno 1619.

VMtem v službách volný M. Samuel Alektoryus.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pp. šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pp. patronům a ochráncům ke mně laskavě příznivým JMtem.

Stranou regest: 1619. P. M. Samuel Alectorius, že se za Joannem Kautnaurium, aby za kollegu k Vysokému přijat byl, přimlouvá.

CLXXIV.

1619, 21. října (v Praze).

M. Mikuláš Troilus Hagiochoranus, rektor university, na místě navrženého Jana Kutnaura Rovenského, který zatím ke škole u sv. Jiljí v Starém městě Pražském byl dosazen, Kutnohorským Jana Vodicia z Mirovic za třetího kollegu školy u Vysokého kostela podává.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou vzkazuji slovutné a vzáctné poctivosti páni a přátelé mně laskavě příznivi. Zdraví a v něm jiného všeho dobrého přeji VMtem věrně rád.

Kdež toho skrze psaní, aby Johannes Kutnauer Rovenus za třetího kollegu do školy při Vysokém jináč sv. Jakuba dodán a confirmován byl, vyhledávati ráčíte, ale že již před týhodnem na něj do školy sv. Jiljí v Starém městě Pražském konfirmací jest prošla, žádosti VMtí dosti státi se nemůže. Nicméně aby škola VMtí opatřena byla, s radou pana rektora učení Pražského obrán jest poctivý mládenec Johannes Wodicius Mirovicenus, kteréhož VMti dle povinnosti své za třetího collegu do též školy vejš jmenované dosazuji a konfirmuji v té naději, když on pobožně a příkladně se chovati a mládež sobě svěřenou bedlivě vyučovati bude, že jeho sobě poručeného jmíti a dle zakázání nad ním ruku ochrannou držeti ráčíte. S tím milost Pána Boha našeho s námi se všemi býti rač. Datum v kolleji císaře Karla IV. jinak Veliké v Starém městě Pražském 21. Octobris leta 1619.

M. Mikuláš Troilus Hagiochoranus,
rector v učení Pražském.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Kutnách, pánům a přátelům svým laskavě příznivým.

Stranou regest: 1619 P. Mistr Mikuláš Troillus Hagiochoranus confirmuje Jana Kuttnaura Rovenského za collegu k Vysokému (sic!).

CLXXV.

1622, 10. ledna (v Kutné Hoře).

M. Samuel Alektorius Batelovský, přední správce škol Kutnohorských, zve radu na disputaci.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Službu svou ɔc. Dáleji podle povinnosti mé na mne jak od Boha tak od VMtí vzložené, poněvadž to jak čas obyčejný tak řád zvyklý a pobožný s sebou přináší, VMti ad disputationem publicam zůvi a že sobě k témuž actum den zvolíce do školy přední svatého Jakuba se uchejliti ráčíte, uctivě žádám. Theses ventilandas odsílám. Za VMt se povolnou službou zamlouvám a zakazuji. S tím VMti ochraně boží poručené činím. Datum na Horách Kutnách 10. Januarii leta 1622.

VMtem v službách volný
M. Samuel Alektorius

Theses pro disputatione publica.

1. Climacterici anni adferunt mutationes vitae, morum et corporis.

Corollar.

2. 18us, et 21us, anni toti Europaes climacterici, fuerintne praeteritorum bellorum caeterorumque dissidiorum causae? Aff.

Verum illud: Quando mutantur tempora, mutatur etiam musica: et quando mutatur musica, mutantur item tempora. Aff.

M. Samuel Alectorius.

1. An ducis praesentia in bellis multum faciat ad vincendos hostes et consequendam victoriam. Aff.

2. An in duce belli celeritas laudanda. Aff.

Johannes Vodicius de Januciis.

Naturâ an solum assuefactione dextra manus est habilior sinistra. Post Aff.

Vencesilaus Veuerinus de Granichfelda.

Na rubu: Slovutné a vzáctné poctivosti pánům šephmistrům a raddě na Horách Gutnách, pánům collatorům a patronům ke mně laskavě příznivým. Jich Mtem.

Stranou regest: 1622. P. M. Samuel Alectorius zůve na disputaci.

CLXXVI.

1622. 1. dubna (v Kutné Hoře).

»Pana děkana [kněze Jeremiáše] podání z strany officialův školních panu Janu Endrlovi, primatorovi, šephmistru staršímu Janovi Špísovi a Janovi Šreyterovi na faře k rukám dodané 1. Aprilis anno 1622.«

(Copia v archivě Kutnohorském.)

Předně upouštím ode všeho, co dáno jest až dosavad na vychování kollegy, za rok celý 16 kop míš., jeden korec pšenice, jeden hrachu, jeden ječmene a hrnec másla.

Potom od expensí, kteráž každého týhodne vychází, jenž jesti 2 kopy míš. a 20 gr. míš.

Třetí: deset korcův žita passiruji staré míry, nápodobně korec hrachu a ječmene korec.

Čtvrté: postupuji polovici másla a sádla.

Páté: pouštím polovici toho, co na koření přichází.

Šesté: suoli také velikou prostici jednu.

Na to budou-li se moci stravovati officialové školní tři, kaplan jeden a kuchařka jim sloužící, kteréž já nikoliv nepotřebuji, kdež dosti mi moje navaří manželka k mému snědku anebo já sám, nebude potřebí co přidávati.

Co by pak mně vycházeti mělo proti práci mé, vejslovně jestiť toto:

Předně: 200 kop míš. z toho dvoru Zibohlavského a potom 25 kop míš. přidaných.

Potom: deset korcův žita, 6 korcův pšenice, korec hrachu, korec ječmene, dva korce ovsa.

Třetí: polovice peněz na koření, másla a sádla polovice a prostice soli veliká.

Z kterýchžto peněz a viktualních věcí, co na čtvrt leta přichází, napřed mi se odvozovati má, jako 56 kop míš. a 15. gr. za quartál jeden, žita půl třetího korce, věrtel hrachu, věrtel ječmene, másla a sádla co přijde, tři kopy míš. na koření, suol. S pšenicí pak a ovsem čekáno býti může až k příhodnému času.

Pak-li bych se dříve téhož času odebral, snadně porovnáno býti může.

Co se pak dotýče piva, to v svém spůsobu zůstávati může, aby zůstávalo v mém vladařství poručeje já jim k stolu jejich v kaplance vydávati, co by obyčejné a zapotřebí bylo. Pak-li se vidí, tehdy na dvě neděle pro osobu svou toliko chci míti půl sudu a k hodům božím vždycky jako i o posvícení při svatém Jakubu celý sud.

Takž také i dříví užívání společné býti může, moha já rovně při témž ohni sobě dáti kus masa uvařiti, při kterémž kuchařka officialům, kaplanu a sobě strojiti jídlo bude.

Což vše tak rozlosováno prohlídám k obci této, abych ji od osoby své neobtížil, přídavkův žádaje . . .; chceli officialům přidávati, já se v to nepřimísím.

Bude to také při svobodné vůli kteréhokoliv po mně děkana, aby zase jich k stolu svému přispolčiti mohl; jakož pak i sami officialové mezi tím vždy pospolně stravu v faře dle jistého spůsobu majíce, musí na sebe lepší pozor míti, nežliby se stalo, kdyby byli roztrhováni a jednomu každému díl jeho na penězích dán, kteréž by s zanedbáním mládeže tudíž od některého marně propité býti mohly.

Na čemž by kuchařka přestati chtěla a kterak by se měla chovati v připravování pokrmův, o tom s ní nechť jest jednáno.

CLXXVII.

1623, 30. července (v Kutné Hoře).

Katoličtí officialové školní stěžují si u nejvyššího mincmistra, Viléma z Vřesovic, že nedostávají, co jim náleží, a prosí ho za pomoc.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Salutem ac omnia fausta illustrissimae D. V. nos infra scripti officiales a deo precamur.

Illustrissime domine, humiliter significamus, nos ab eo tempore, quo hic in Montibus Cuthnis divinus s. Rom. ecclesiae cultus est (divina gratia favente) restitutus, statim incepisse nostrum officium in templis publice peragere, deindeque ad scholas pro officialibus introductos munia scholastica obiisse et labores in iuventute instruenda suscepisse, prout dominus archidecanus caeterique omnes boni testabuntur. Nos vero ab his laboribus nullum salarium tanto iam tempore pro necessariis quotidianis comparandis, (prout illustrissima Dominatio Vestra clementer mandaverat), accepimus et victus, qui nobis officialibus est ab illustrissima D. V. dari iussus, usque ad hodiernum diem non datur, sed cogimur cum reliquis pauperibus scholaribus cibum a civibus sat difficulter et tenuiter datum sumere. Et quod miserius est, nobis officialibus hactenus adhuc nihil de lectisterniis, (ut par est), provisum est, sed ut incedimus, ita decumbimus una cum organista, qui bene meritus nec cibum nec potum nec obellum quidem adhuc pro suo assiduo labore acquisivit. Quapropter rogamus omnes humillime illustrissimam D. V., ut nobis in hisce omnibus rebus clemens ac benignus fautor et dominus esse velit atque cuncta ita ordinare, ut nos debitam mercedem pro laboribus

hactenus peractis recipere et in posterum ordinatam et cuilibet deputatam ubi quaerere et a quo recipere pro servitiis scire valeamus. Hisce nos humillime illustrissimae D. V. commendamus, faciet, (uti optamus ac speramus), ut honore dei ecclesiaeque catholicae bonum augeatur. Pro qua re deus illustrissimae D. V. mercedem temporalem ac sempiternam copiosissime largietur.

Illustrissimae D. V. subiectissimi atque obedientissimi officiales

Laurentius Rudnerus à Rudenbergk,
artium ac philosophiae magister nec non pro tempore in Montibus Cuthnis apud Altam aedem s. Jacobi scholae rector.
Thomas Eggebrecht B.
Joannes Hircinus.
Martinus Troegerus.
Jonas Jacobi, organista.

Illustrissimo ac magnifico D. D. Wilhelmo de Wrzesowicz et Nova arce, domino in Biela, Neckmirs, Podmokli, Petschki, Nebovid, Craliczich et Mokropiz, Sac. Caes. Maiest. consiliario, cubiculario et supremo in regno Bohemiae monetarum praefecto, nec non gubernatori in Montibus Cuthnis ɔc., patrono ac domino nostro clementissimo humillima suplicatio.

Vilém z Vřesovic ut infra panu primasovi a pánům k dostatečnému vopatření té věci, anebo co mají proti tomu, aby na to brzkou odpověď dali.

Při tom současný český překlad:

Vysoce urozený pane, pane. VMti v poníženosti oznamujeme, že od toho času, jakž zde na Horách Kutnách boží pocta svaté římské katolické církve (z požehnání božího) jest navrácena, hned jsme začali naše povolání v kostelích veřejně vykonávati a zatím do škol za officialy uvedeni jsouce, práce školní [jsme] vykonávali a tak při mládeži v vyučování vedli, jakž o tom pan archyděkan a jiní všickni dobří vysvědčiti mohou. My pak za takové práce žádného platu již za takový čas k spravování každotýhodních potřeb, (tak jakž jste o tom VMti dobrotivě poručiti ráčili), jsme nepřijali, strava pak, která nám officialům z poručení VMti dávána býti jmá, až do dnešního dne se nedává, ale přinuceni jsme s jinými chudými žáky jídla od měšťanův dosti těžce a skrovně vycházející přijímati. A což bídnějšího jest, nám officialům až posavad nic od peřin, (jakž sluší), opatřeno není, ale v čem a jak chodíme, v tom i taky lháme spolu i s varhaníkem, kterýž dobře toho zasloužívši ani jídla, ani pití, ani haléře ještě za svou ustavičnou práci nedostal. Protož VMt všickni poníženě prosíme, že nám v těch všech věcech dobrotivě a laskavě spomoci a patronem býti ráčíte a to všecko tak nařídíti, abychom náležitou mzdu za práce posavad konané jmíti a dostati a napotom nařízenou a jednomu každému uloženou kde hledati a od koho přijímati za služby naše věděti mohli. S tím se VMti poručené činíme a v tom, (jakž naději jmáme), čest a sláva boží a církve katolické dobře rozmnožena bude, začež Pán Buoh VMti odplatu časnou i věčnou hojně dáti ráčí.

Stranou regest: JMti nejvyššímu panu mincmistru supplikací latinská od officialův školních podaná 30. Julii 1623.

CLXXVIII.

1623, 9. října (v Kutné Hoře).

Katoličtí officialové školní prosí radu, aby opatřeni byli platem a šaty ložními.

(Orig. v archivě Kutnohorském.)

Summa extremaque necessitas, imo summa rerum penuria et paupertas Caes. Maj. praetori, simul amplissimo prudentissimoque senatui tanquam durabile et carentibus intolerabile onus hoc supplici nostro scripto sequentia extremae necessitatis gratia manifestare nos cogit et impellit.

Nos a principio nostrae vocationis usque ad hoc temporis spatium omnia, quaecunque nos decebant, in templo diligenter fideliterque, (ad quod etiam vocati et constituti sumus), perfecimus, ut de nobis admodum reverendus dominus decanus caeterique viri consulares testimonium dare possunt. Propterea ad Caes. Maj. praetorem, ad amplissimum prudentissimumque senatum auxilii gratia confugimus rogantes atque obnixe petentes, ut nobis nostrum salarium, (quod aequum erit), persolvere dignetur et de rebus aliis necessariis certos nos faciant; hoc etiam silentio praeterire non possumus, ut nobis de lectisterniis providere velit, hyems enim prae foribus est, ideo impossibile erit ita diutius decumbere, uti decubuimus. Nos vicissim nostri officii quod erit tales nos erga superiores nostros debita obedientia reverentiaque quam pietate erga alios ordines [et] homines exhibebimus, ut Vestram Amplitudinem atque Prudentiam beneficium illud in nobis collatum haud poenitere queat.

Subiectissimi atque obedientissimi

Jonas Jacobi, organista.
Thomas Eggebrecht, bassista.
Martinus Troeger, falsetista.

Stranou regest: Připomenutí předešlé suplikací officialův 9 Octobris o salaria a ložní šaty.

Od peřin některý kus jim z panského domu jmá vydáno býti.

CLXXIX.

1623, 6. listopadu (v Kutné Hoře).

JMC. rychtář, šephmistři a rada na Horách Kutnách píší hejtmanům kraje Čáslavského vyvracejíce obžalobu arciděkana Kutnohorského, kněze Matouše Apiana, o školách, co následuje.

(Koncept v archivě Kutnohorském.)

. . . Dále z strany officialův školních a žákovstva již jest prve oznámeno, že předešle dva správcové církevní totiž Vysoko[ko]stelskej a Svatobarborskej na důchody k farám jich vycházející mimo kaplany pět officialův přednějších

chovati povinni byli, a poněvadž nyní panu děkanovi ti všickni předešlí důchodové všech tří far puštěni jsou, kaplana žádného nechová, počet také officialův školních zmenšen je, vidí se nám, že by bez obtížení a škody čtyři nebo tři přednější officialové školní na stravě odtud vychováni býti mohli. My také, kdyžby lepší pilnost než posavad přičiněna, náležitý řád a disciplina držána byla, nepominuli bychom toho, aby jak panu mistru, tak i jinejm pomocníkům jeho jistej plat a stans nařízen i k němu všelijaká láska a ochrana prokázána byla, v tom nápomocni býti. Ale pokud od nich k tomu se příčiny nedává, pražádné naprosto discipliny a dobrého řádu nedrží, preces ranní i večerní opouští, lekcí ani jedné ani žádného jiného nejmenšího exercitium až posavad, jsa skoro u nás přes tři čtvrti leta, nezačíná, nýbrž žákovstvu všecken folk pouští, skrze to oni po hospodách se toulají a netoliko nočně přemohouce se truňkem povyky po ryncích a ulicích na ourážku a zhoršení mnohejch křesťanskejch srdcí činí, ale také posledně beze všeho studu a ostejchání svejch benefactorů se bijí a sekají, školní pak dům, to místo svaté, tak zohavují, že skla, lavice, stoly, dvéře, almary potloukli, vylámali a poštípali, kachle z kamen zvyrážeheli, hrnce měděný vytrhali a kde se jim vidělo prodali, tak že žalostivo na to hleděti a velikými penězi to napraveno býti moci nebude Nad to pak před školou i v škole, kde se prve mládež v pobožnosti a známosti literního umění cvičila, v kuželky a karty hry provozují, domácí také mládež, přijde-li do školy, ničemuž dobrému se neučí, nébrž většího žákovstva příkladem čistá mysl jejich v mladém věku uražena a poskvrněna bývá. Nemáliž nad tím křesťanský a pobožný srdce raději úpěti, nežli nařizováním k tomu jakých platův takovejm věcem folkovati a větší posilu dávati, nechť to každému pobožnému v uvážení zůstává. Avšak pod tím vším, poněvadž při dvoře ve vsi Poboři na vychování žákovstva od předkův našich koupeném a obráceném, odkudž prve velikej počet jich u jedné i druhé školy vychováván byl, tohoto roku všecko obilí k pokažení od krupobití z připuštění božího přišlo a tou příčinou žákovstvo odtud svého vychování by jmíti nemohlo, nepominuli sme k tomu přivésti, že sousedé po pořádku jídla jim strojí a do školy odsílají, na čemž i officiales školní, jsouce na ten čas zbaveni stolu pana archydyakona, i žákovstvo přestati mohou. A kdyby to, co jest od sousedův na ta jídla s velikou obtížností jich, jakožto těžkejmi cupusy a sbírkami na obecní pavungk i jiné své vlastní náklady stížených, naloženo, sčísti se jmělo, na tisíce by vyneslo Avšak jak i toho dobrodiní vděčni jsou, jak sousedům, co by jim strojiti jměli, v tuto náramnou drahotu vyměřovati a někdy dva i tři obědy strojiti dáti a od některých peníze bráti smějí a mnohejm sousedům za to ani nepoděkují, toho tuto připomínati nechceme. A vidí se nám, že na tom opatření na ten čas dobře přestati mohou a žádné příčiny oč se domlouvati nejmají, vzláště že i officialům školním, když jen povinnost svou pilně a náležitě konati budou, stans slušnej z ungeltův předešlejm spůsobem nařízen býti moci bude. . . .

Urozenému pánu panu Heraltovi Vácslavovi Libštejnskému z Kolovrat na Janovičkách, Žíšově a Hrádku nad Páchem, JMti římského císaře raddě,

komorníku, urozenému a statečnému rytíři panu Ondřejovi Hornateckému z Dobročovic na Zbraslavicích, Dobřeni a Radboři, též JMCské raddě, pánům hejtmanům kraje Čáslavského a JMC pánům commissařům, pánům milostivě a laskavě příznivým Jich Mtem

zpráva o pana děkana

od nás

JMC rychtáře, šephmistrův a rady
na Horách Kutnách.

REJSTŘÍK

JMEN OSOBNÍCH A MÍSTNÍCH.

REJSTŘÍK VĚCNÝ.

TISKEM J. OTTY V PRAZE.

